МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара
Юридичний факультет

University of Bialystok
Faculty of Law

СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

МАТЕРІАЛИ

VIII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ ТА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

2-3 грудня 2016 року

м. Дніпро

Редакційна колегія

Поляков М. В. *- (голова), ректор Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, член-кореспондент НАН України, професор, доктор фізико-математичних наук;*

Соколенко О. Л. *- (заступник голови), декан юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, професор, доктор юридичних наук;*

Ewa Gurik-Makaruk *- Dr. hab., professor, the Vice-Dean for science, Faculty of Law, University of Bialystok;*

Бережна К. В. *- заступник декана з наукової роботи та міжнародних зв'язків, доцент кафедри міжнародного права, історії права та політико-правових вчень юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, доцент, кандидат юридичних наук;*

Легка О. В. *- заступник декана з навчальної роботи, доцент кафедри міжнародного права, історії права та політико-правових вчень юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, доцент, кандидат юридичних наук;*

Литвин О. П. *- доцент кафедри адміністративного і кримінального права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, доцент, кандидат юридичних наук;*

Алєксєєнко І. Г. *- завідувач кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, доцент, доктор політичних наук, кандидат юридичних наук;*

Корнякова Т. В. *- завідувач кафедри адміністративного і кримінального права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, заслужений юрист України, доцент, доктор юридичних наук.*

Мудриєвська Л. М. *- завідувач кафедри теорії держави та права, конституційного права та державного управління юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, доцент, кандидат юридичних наук, кандидат філософських наук;*

Калашников В. М. *– в.о. завідувача кафедри міжнародного права, історії права та політико-правових вчень юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, професор, доктор історичних наук, кандидат юридичних наук.*

Кобрусєва Є. А. *- голова Ради молодих вчених юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, доцент кафедри адміністративного і кримінального права, доцент, кандидат юридичних наук.*

Попова М. В., Лила А. В., Машталір М. О., Глущенко Н. О. *- студенти юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.*

Укладачі: Попова М. В., Лила А. В., Машталір М. О., Глущенко Н. О.

Видається в авторській редакції. Редакційна колегія не завжди поділяє погляди, думки та ідеї авторів і не несе відповідальності за зміст матеріалів, наданих авторами.

Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права. Матеріали VIII Міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих вчених (2-3 грудня 2016 року) / За заг. ред. М.В. Полякова та О. Л. Соколенко. Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара– м. Дніпро, 2016. – 333 с.

У виданні опубліковані матеріали VIII Міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права», які містять дослідження з загальнотеоретичної юриспруденції та з основних галузей права та юридичної науки: конституційне, цивільне, трудове, господарське, земельне, адміністративне, кримінальне та міжнародне право, а також галузей процесуального права.

Розраховано на науковців, викладачів, аспірантів, студентів юридичних факультетів ВНЗ. Видання буде корисним для всіх, хто цікавиться питаннями розбудови правової держави.

FACULTY OF LAW
Mickiewicza 1, 15-213 Białystok, Poland
phone: +48 85 732 70 62, fax +48 85 740 60 89
www.prawo.uwb.edu.pl

Białystok, 4 November 2016

Dear Organizers and Dear Participants of the Conference,

I would like to express my greatest support to the idea of the VIII International scientific conference on "Current condition and development prospects of state and law" taking place on 2-3 of December 2016 at the Faculty of Law of the Oles Honchar Dnipropetrovsk National University, organized jointly with the Ministry of Education and Science of Ukraine.

On behalf of the Faculty of Law of the University of Białystok, I would like to congratulate the organizers for the continuation of the efforts to involve young scientist and students into the academic life of the university. Such engagement is crucial for their professional development and a wide range of topics to be presented allow for interdisciplinary legal discussions which always result in fruitful further ideas and projects.

Hoping that the conference will be another success of the Faculty of Law, I am wishing all the participants a rewarding time and many fulfilling debates during the conference.

With regards,

PRODZIEKAN WYDZIAŁU PRAWA
ds. Nauki
dr hab. Ewa M. Guzik-Makaruk
profesor UwB

РОЗДІЛ І

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА, ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ ВЧЕНЬ, ФІЛОСОФІЯ ТА СОЦІОЛОГІЯ ПРАВА, ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОЗНАВСТВО, КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО ТА КОНСТИТУЦІЙНИЙ ПРОЦЕС, МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО, МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ КОМПАНІЇ: УЧАСНИКИ ЧИ СУБ'ЄКТИ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Аксьонов Сергій Олександрович
студент V курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Суб'єкти міжнародного права, перш за все, держави самі для себе створюють обов'язкові правила участі в будь-яких міжнародних відносинах і забезпечують їх виконання міжнародно-правовими засобами. Крім цього, держави встановлюють права і обов'язки для суб'єктів внутрішньодержавного права в міру зростання значущості їх діяльності для міжнародного миру і безпеки, надаючи їм в ряді випадків статус учасників правовідносин, регульованих не тільки міжнародним приватним, але і міжнародним правом.

До числа таких, безумовно, відносяться транснаціональні корпорації (дал- ТНК). Транснаціональні компанії - це міжнародні фірми, що мають свої господарські підрозділи у двох або більше країнах, управління якими здійснюється з одного або декількох центрів. В основі такого управління - механізм прийняття рішень, який дає змогу здійснювати узгоджену політику і загальну стратегію, розподіляючи ресурси, технології та відповідальність для досягнення результату - отримання прибутку.

В доктрині міжнародного публічного права широко є розповсюдженою думка про те, що транснаціональні корпорації, поряд з іншими іноземними інвесторами, відносяться до учасників комплексу публічно-правових і приватноправових відносин, регульованих нормами міжнародного інвестиційного права як галуззю міжнародного економічного права в широкому сенсі, і, одночасно, виступають в якості суб'єктів міжнародного інвестиційного права. Автори, позитивно оцінюють концепцію транснаціонального права, відзначають, що ТНК мають транснаціональну правосуб'єктність, володіючи і правами, і обов'язками, делегованими міжнародним приватним і міжнародним адміністративним правом.

Більшість російських юристів-міжнародників стримано ставляться до концепції транскордонного права і висловлюють сумнів щодо наявності у транснаціональних компаній міжнародної правоздатності, що є одним з вагомих аргументів для визнання вищезгаданої концепції неспроможною. Вітчизняна доктрина визнає ТНК учасниками відносин, регульованих міжнародним економічним правом, що представляє собою галузь міжнародного права, принципи і норми якої регулюють економічні зв'язки між державами та іншими суб'єктами міжнародного права.

Слід зазначити, що одним із пріоритетних напрямків розвитку міжнародного економічного права є визначення правового статусу недержавних суб'єктів, таких як ТНК, за допомогою єдиного нормативно-правого акту, що визначатиме їх права та обов'язки.

В даний час міжнародно-правова регламентація різних аспектів діяльності ТНК здійснюється на основі Хартії економічних прав і обов'язків держав 1974 р та інших рішень органів і установ системи ООН. Правовий статус ТНК формується нормами рекомендаційних рішень міжнародних міжурядових організацій, які не створюють юридичних прав і обов'язків, такими, як Тристороння декларація принципів Міжнародної організації праці 1977 року, Декларація Організації економічного співробітництва та розвитку про міжнародні інвестиції та інші.

Проблема ця виникла в зв'язку з тим, що ТНК відіграє помітну роль в здійснені міжнародних економічних зв'язків. Їх особливістю є те, що вони, маючи єдину організаційну структуру, діяльність свою здійснюють на території багатьох держав і в силу цього підкоряються праву багатьох держав. Така ситуація деколи приводить до проблеми притягнення ТНК до відповідальності. Виходячи з положень Хартії економічних прав і обов'язків держав, можна констатувати, що держава має право регулювати і контролювати діяльність ТНК на своїй території. В реальній дійсності це не завжди вдається здійснити. Для того, щоб державам легше було контролювати діяльність ТНК на своїй території, в рамках ЕКОСОР були засновані Центр по ТНК і Комісія з ТНК. Результатом діяльності цих структур з'явився проект Кодексу поведінки ТНК, але він не був прийнятий державами.

Наявність лише норм «м'якого права» не може змусити притримуватись різних поглядів щодо характеру обов’язкових правил основ діяльності ТНК. Разом з тим слід погодитися, що положення названих та інших актів, в разі їх сприйняття на практиці більшістю ТНК, можуть трансформувати в обов'язкові норми міжнародного права в якості звичаю, або інкорпоруватися в міжнародні угоди зацікавлених держав. До цього моменту такі норми залишаються правилами «відповідальної ділової поведінки», що нагадують про міжнародні стандарти, які ТНК пропонується дотримуватися як етичні норми або виходячи з суто прагматичних міркувань.

Досліджуючи питання про участь ТНК в міжнародному економічному праві, необхідно визнати таких головними операторами, не відносячи їх до суб'єктів міжнародного права. Слід зголоситися з дослідниками, які вважають, що існує потенційна можливість надбання усіма транснаціональними компаніями міжнародної правосуб'єктності, якщо міжнародними нормами, які мають обов'язкову юридичну силу, їм будуть надані певні права та обов'язки.

Науковий керівник: Ведькал Валентина Андріївна, кандидат історичних наук, доцент кафедри міжнародного права, історії права і політико-правових вчень Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончар.

НЕЙТРАЛІТЕТ І ПОЗАБЛОКОВИЙ СТАТУС ДЕРЖАВ: ПОЛІТИКО-ПРАВОВЕ ПРИЗНАЧЕННЯ

Владимирова Марія Сергіївна

студентка І курсу магістратури юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Поняття нейтралітету має німецьке походження: так, німецькою іменник die Neutralität, жіночого роду, мав би перекладатись як «нейтральність», і в свою чергу, походить від латинського neuter, що означає "ні той, ні другий". Однак, українська юридична термінологія використовує саме пряме звукове запозичення — нейтралітет,

яке і набуває наступної правової визначеності, коли йдется про проблеми міжнародної безпеки.

Водночас, сучасні військові доктрини держав послуговуються ще одним поняттям – так званим «позаблоковим статусом», чия поява пов'язана із процесом військового співробітництва та кооперації держав, що за своїм суттісним наповненням тяжіє до нейтрального.

Огляд проблем, пов'язаних із дотриманням вимог нейтралітету або позаблоковості, дослідження правової визначеності цих понять, як можливої складової міжнародної правосуб'єктності держави, є досить актуальним питанням, особливо з огляду на дисукусію щодо стратегічної перспективи інтеграції до регіональної європейської та світової систем колективної безпеки, зокрема поглиблення співпраці з Організацією Північноатлантичного договору з метою досягнення критеріїв, необхідних для набуття членства у цій організації, як зазначає стаття 11 Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 01.07.2010,

Так, авторами було розглянуте сучасне правове тлумачення та виокремлено суттєві відмінності цих понять.

Визначними для формування інституту нейтралітету були XIX – початок XX сторіччя, а саме – Паризька декларація 1856 року, Гаазькі конвенції 1899 та 1907 років, юридичні визнання постійного нейтралітету Швейцарії у 1915 і Бельгії у 1939 роках. Друга Гаазька мирна конференція у 1907 році розробляє юридичну кодифікацію прав і обов'язків нейтральних країн у кількох конвенціях, перш за все, за номерами V (щодо сухопутної війни) і XIII (щодо морської війни).

Таким чином, нейтралітет постає як визначений міжнародно-правовий статус держави, що полягає передусім у тому, що територія такої держави не може бути театром воєнних дій, що випливає із ряду отриманих нею прав згідно V Гаазької конвенції – недоторканість території, заборона транспортного сполучення воюючих сторін, встановлення та використання ними засобів зв'язку, вербування, і наступного обов'язку визнання іншими державами такого міжнародно-правового статусу тієї чи іншої держави. Водночас, нейтралітет може бути виключно озброєним – нейтральна країна зобов'язана захищати свій нейтралітет від порушень, що не може розглядатися як ворожа дія до будь-якої країни.

Отже, постійний нейтралітет у його класичному розумінні за Гаазькими конвенціями, являє собою певну сукупність прав і обов'язків держави, які визначають її специфічний міжнародно-правовий статус, що полягає у утриманні від будь-яких військових дій, окрім самооборонних.

Слід зауважити, що з того часу право нейтралітету практично не змінювалось, але початок формування нової конфігурації колективної безпеки та ухвалення статуту ООН віднесли інститут нейтралітету в його «гаазькому» розумінні до винятків, що ускладнювало його правове визначення. Так, вже в Женевській конвенції про захист жертв війни (III), використано більш розширене тлумачення – «нейтральні та невоюючі держави», а в Додатковому протоколі I – «нейтральна держава або інша держава, що не є стороною, яка перебуває в конфлікті».

Таким чином, з огляду на реалії розвитку міжнародного гуманітарного права, є підстави казати, що визначною є нині є не стільки юридична сила V і XIII, скільки загальновизнана практика дотримання їх основних ідей, а положення згаданих документів прийнято інтерпретувати згідно дійсних технологій ведення бойових дій і відповідну воєнну термінологію.

Зважаючи на триваючий із другої половини XX сторіччя процес взаємної інтеграції та кооперації країн в оборонній сфері, питання про узгодження нової системи з правами й обов'язками, передбаченими статусом нейтралітету в його класичному тлумаченні, було вирішено шляхом визначення в міжнародній доктрині безпеки значної кількості проміжних станів між нейтралітетом і станом війни, настільки специфічних, що міжнародне право не зв'язує з ними жодних конкретних прав і обов'язків.

Саме до одного із таких проміжних станів слід віднести і «позаблоковість», яка виступає однією із форм міжнародно-політичного самовизначення держави вираженою обов'язком утримуватись від членства у будь-яких військово-політичних союзах та об'єднаннях, але водночас не породжує жодних обов'язків у інших держав, зокрема щодо визнання, а тому не набуває правової визначеності та відповідного тлумачення.

Отже, і нейтралітет, і позаблоковий статус є певним вектором державної політики у сфері безпеки та можуть бути розглянуті як політичні категорії; як юридична категорія – «право нейтралітету» - має відношення тільки до прав і обов'язків держав під час бойових дій, визначаючи правовий статус держави у військовий час, а поняття «позаблоковості», в свою чергу, існує нині лише у позаправовому, політичному вимірі.

Науковий керівник: Легка Оксана Володимирівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права, історії права та політико-правових вчень, юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

Exclusive economic zone

Yevhenii Voronko
third year student, international relations
Pedagogical University of Kraków

The question of establishment of an exclusive economic zone beyond the territorial sea came up for the first time in the 1970s. The initiative came from developing countries, which believed that in the context of technical and economic superiority of developed countries the principle of freedom of fishing and extraction of mineral resources on the high seas does not meet the interests of "third world" countries and is favourable only for maritime states, having the necessary economic and technical capacity, and the large and modern fishing fleet. According to them, the preservation of the freedom of fishing and other industries would be incompatible with the idea of creation of a new, fair and equitable economic order in international relations. In 1974, major maritime states adopted the concept of the exclusive economic zone provided that the resolution of questions of maritime law considered by the Third UN Conference on the Law of the Sea will be held on a mutually acceptable basis. Such mutually acceptable solutions as a result of many years of effort have been found by the Conference and included thereby in the UN Convention on the Law of the Sea in 1982. The exclusive economic zone is an area located beyond the territorial sea and adjacent thereto, with a width of up to 200 nautical miles from the baselines, wherefrom the breadth of the territorial sea is measured. In this area, the coastal state has the sovereign rights for the purpose of exploration and development of natural

resources, both living or non-living, and the rights in relation to other types of activities for the purpose of economic exploration and development of the indicated zone, such as the production of energy, using water, currents and wind.

The right of other countries to participate in the cropping of living resources in the exclusive economic zone can be exercised under certain conditions only by agreement with the coastal state.

The coastal state exercises the following sovereign rights (Article 56 of the Convention) in the economic zone:

a) For the purpose of exploring, development, conservation of natural resources, both living or non-living, in the waters that cover the seabed, on the seabed and the subsoil thereof, as well as for management of these resources, and in relation to other types of activities in terms of economic exploration and development of the indicated zone;

b) Jurisdiction as provided for in accordance with the provisions of the Convention in respect of the following:

- Establishment and use of production islands, plants and buildings;
- Marine scientific research;
- Protection and preservation of the marine environment;

c) Other rights and obligations stipulated by the Convention.

The rest of activities in the economic zone are possible only with the consent of the coastal state.

At the same time, other countries, both marine and land-locked, enjoy the freedoms of navigation, flying over, laying of cables and pipelines and other legitimate uses of the sea related to these freedoms in the exclusive economic zone. Paragraph I of Article 58 of the Convention states that these freedoms are the freedoms of the high seas. In addition, paragraph 2 of Article 58 determines that Articles 88 - 115 of the Part VII of the 1982 Convention entitled High Seas applies to the exclusive economic zone in full. The provisions of Article 89, which states: "No state may validly purport to subject any part of the high seas to its sovereignty" applies to the exclusive economic zone. The exclusive economic zone, with the exception of specific rights and obligations recognized for the coastal state, remains the high seas in other respects.

The provisions, which also concern resource-related rights of the coastal state in the exclusive economic zone, go beyond the traditional concept of the notion of "high seas". So, they were singled out in an independent part of the Convention. But this circumstance as stated in Article 86 of the Convention "does not entail any restriction of the freedoms enjoyed by all States in the exclusive economic zone in accordance with Article 58" and that are defined by the Convention as freedoms of high seas. Provisions of the Convention on the exclusive economic zone had a nature of a compromise, and they are not always interpreted the same by the doctrine and official representatives of the countries adhering to the different positions.

Currently, over 80 States, including Poland, have exclusive economic or fishing zones, with a width of up to 200 nautical miles. Poland is an active participant in the economic and trade relations, since there are 12 ports of which 4 are basic (Gdańsk, Gdynia, Szczecin and Świnoujście) within its territory.

The port of Gdańsk is the largest port in Poland.

The laws of some member-states of the UN Convention on the Law of the Sea are not yet comply with the provisions in full. But this situation will change according to further strengthening of the regime established by the Convention.

Scientific advisor: Legka Oksana, Candidate of Legal sciences, associate professor of the International Law and Comparative Jurisprudence department of Oles Honchar Dnipropetrovsk National University.

МІСЦЕВИЙ РЕФЕРЕНДУМ: ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ

Григоренко Владислав Володимирович
студент V курсу Інституту «Митна академія»
Університету митної справи та фінансів

Референдум є однією із провідних форм безпосередньої демократії, тобто здійснення влади народом. Так свідчить законодавство зарубіжних країн (зокрема, Конституція Королівства Іспанії), міжнародна практика (наприклад, референдум, що був проведений Великобританією щодо виходу з ЄС) і більше того національне законодавство (Конституція України, Закон України «Про всеукраїнський референдум»).

В сучасних умовах державної перебудови, коли Україна рухається у напрямку глобальних конституційних змін, питання законодавчого врегулювання інституту місцевого референдуму стає вкрай актуальним. Особливо це питання пов'язане із процесом децентралізації влади. Проект Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)» №2217а від 01.07.2015 уже був попередньо схвалений Верховною Радою України. Саме цим законопроектом передбачається надання більш широких повноважень територіальним громадам. Зокрема у ст.140 запропонованої редакції Конституції України зазначено, що територіальна громада здійснює місцеве самоврядування безпосередньо шляхом місцевих референдумів та в інших формах, визначених законом. Тобто місцевий референдум стане основною формою вирішення питань територіальною громадою. Крім того, місцевий референдум є дієвим механізмом в більшості європейських країн для вирішення локальних проблем, а значить Україні як державі, яка підписала і ратифікувала Угоду про асоціацію з ЄС і взяла на себе зобов'язання щодо поступової адаптації законодавства відповідно до європейських вимог, необхідно запозичувати і втілювати цей позитивний досвід.

Слід сказати, що відсутність законодавчого врегулювання питання місцевого референдуму спричиняє ряд недоліків у чинному законодавстві України. Так, наприклад, у ст.7 Закону України «Про місцеве самоврядування» вказано, що місцевий референдум є формою вирішення територіальною громадою питань місцевого значення шляхом прямого волевиявлення. Порядок призначення та проведення такого референдуму визначаються законом про референдуми. Тобто законодавство надає можливість громадянам вирішувати справи місцевого значення на рівні територіальних громад шляхом місцевого референдуму, але чіткого механізму користування цим правом, на жаль, на сьогодні не має, тому воно не може бути реалізоване в повсякденному житті. Можна сказати, що територіальні громади де-юре і де-факто позбавлені даного права із прийняттям Закону «Про всеукраїнський референдум» 6 листопада 2012 року, яким було скасовано попередній Закон «Про всеукраїнський та місцеві референдуми».

Процес децентралізації передбачає поступове збільшення повноважень органів місцевого самоврядування. Це, безумовно, зумовлює підвищення рівня відповідальності місцевих рад та, відповідно, потребує удосконалення механізмів контролю їх діяльності з боку територіальних громад. Таким правовим інститутом контролю є процедура відкликання депутатів місцевих рад. В українському законодавстві є свій механізм відкликання депутатів місцевих рад (визначений Законом України «Про статус депутатів місцевих рад»), але питання у тому чи є цей механізм доцільним з точки зору його ефективності, а також чи відповідає він сучасним демократичним практикам європейських держав. У більшості країн ЄС право відкликання депутатів вважається однією із форм імперативного мандату. Зважаючи на загалом негативне ставлення до застосування будь-яких форм імперативного мандату в країнах ЄС, питання відповідальності депутатів місцевих рад вирішується найліберальнішим шляхом - за допомогою впровадження дієвого механізму місцевої демократії. Розвиток місцевої демократії є основною умовою реформування системи місцевого самоврядування в європейських країнах. А реалізувати цю демократію на місцевому рівні можливо через інститут місцевого референдуму.

Отже, для вирішення місцевих питань територіальними громадами, для реалізації концепції децентралізації влади, а також для врахування особливостей реалізації права участі громадян у місцевих справах у країнах ЄС та виконання Україною взятих на себе політичних зобов'язань необхідно запровадити дієвий механізм проведення місцевих референдумів та прийняти окремий нормативно-правовий акт, який урегулює це питання.

Науковий керівник: Адашис Людмила Іванівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри теорії та історії держави і права Університету митної справи та фінансів.

РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ У РОЗВ'ЯЗАННІ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ НА СХОДІ УКРАЇНИ ТА ПОКАРАННІ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНЦІВ

Гуцалюк Валерія Віталіївна
студентка ІІІ курсу кафедри міжнародної інформації
Національного університету «Львівська Політехніка»

Із набуттям Україною статусу незалежної держави розпочався процес трансформації суспільних відносин, зокрема формування демократичного середовища і створення ефективного політичного механізму. Але на сучасному етапі відбувається гальмування розвитку політичної, економічної, культурної систем внаслідок військового конфлікту на території Східної України.

Варто зауважити, що події 2014 року, пов'язані з анексією Росією Криму, розцінюються українською владою як незаконне перебування російських окупаційних військ на території України. Чимало доказів, у тому числі оприлюднених посадовцями НАТО та держав-членів ЄС, щодо присутності російських військ на території Донецької і Луганської областей вказують на те, що збройне протистояння на території Східної України відбувається за активним сприянням влади РФ. Зважаючи на це, український уряд постійно закликає міжнародну спільноту визнати

втручання Росії в внутрішні справи України, а також її посягання на український суверенітет, такими, що порушують основоположні принципи міжнародного права.

У контексті подій, які відбуваються на території Луганської і Донецької областей, українська влада, задля недоведення конфлікту до повної ескалації, намагається залучити міжнародні інституції, серед яких і Міжнародний кримінальний суд (МКС), до захисту і допомоги у вирішенні даного конфлікту та покарання відповідальних за воєнні злочини осіб.

Юрисдикція МКС могла б автоматично поширитися на усі міжнародні злочини, у тому числі воєнні, вчинені на території України, у випадку попередньої ратифікації нашою державою статуту Суду, прийнятого у Римі 17 липня 1998 р. Однак цього не сталося через низку причин. У 2000 році Президентом України Л. Кучмою був підписаний Римський статут МКС і відправлений на перевірку до Конституційного Суду України, який, в свою чергу, постановив, що цей міжнародний договір не відповідає частині першій статті 124 Конституції України, відповідно до якої правосуддя в Україні здійснюється виключно Конституційним Судом України та судами загальної юрисдикції. Натомість у Римському статуті зазначено, що Міжнародний кримінальний суд доповнює національні органи кримінальної юстиції. Отже, його ратифікація можлива лише за умови внесення змін до Конституції.

Згідно з офіційними документами Верховної Ради України упродовж 2014-2015 років український парламент неодноразово звертався до Міжнародного кримінального суду із заявами притягнути до кримінальної відповідальності вище керівництво Російської Федерації за воєнні злочини на території Україні. Підписавши у березні 2015 року відповідну заяву за спеціальною процедурою, передбаченою у п. 3 ст. 12 Римського статуту, Україна визнала за МКС право здійснювати юрисдикцію щодо воєнних злочинів на сході країни.

Згідно з Законом України про внесення змін до Конституції України від 02.06.2016, Україна може визнати юрисдикцію Міжнародного кримінального суду на умовах, визначених Римським статутом, лише через три роки з дня, наступного за днем опублікування цього Закону, тобто не раніше ніж 30.06.2019. Саме позиція вищих органів державної влади та провладних політичних сил тривалий час не дозволяє нашій державі стати повноправним членом МКС. Президент України, посадовці РНБО та Адміністрації Президента неодноразово публічно підтримували ратифікацію статуту МКС, але активних дій, спрямованих на реалізацію подібних заяв, так і не було зроблено. Також варто зауважити, що окремі особи, які перебувають на високих державних посадах, вказують на ризик приєднання до Статуту, зважаючи на припущення про те, що Росія може збирати та фальсифікувати інформацію, спрямовану проти українського уряду, яка уможливить звинувачення українських військовослужбовців в загибелі мирного населення та вчиненні інших злочинів на сході України. Цей аргумент є сумнівним через те, що Україна вже визнала юрисдикцію МКС щодо відповідних злочинів на Донбасі і в Криму починаючи з 20.02.2014.

З іншого боку, відмова від ратифікації Римського статуту позбавляє Україну деяких суттєвих можливостей та переваг. По-перше, не ставши повноправним членом МКС, Україна не може брати участь в його організаційній роботі. По-друге, затягування ратифікації створює підстави для звинувачень у невиконанні Україною своїх міжнародних зобов’язань у сфері прав людини, включаючи відповідне положення Угоди про асоціацію з ЄС. Крім того, відмова від надійного та

незалежного міжнародного судового механізму уможливлює повторення зловживань з боку влади, які, у тому числі, призвели до трагічних подій під час Євромайдану.

Зважаючи на чітко визначену сферу компетенції МКС щодо збройного конфлікту на сході України, в залежності від ходу розслідування, ним можуть бути висунуті звинувачення проти посадовців Росії. Очевидно, що притягнення до відповідальності російського керівництва не є головною умовою, яка врегулює всі проблеми конфлікту, але, при дотриманні правильної позиції з боку України, воно цілком може стати одним із способів впливу на російську політику у майбутньому.

Позитивна репутація Міжнародного кримінального суду, здобута за час його функціонування, свідчить про те, що дана судова структура робить значні кроки на шляху вивчення і вирішення актуальних проблем сучасної злочинності. Тому розгляд українського питання судовою інстанцією такого рівня – шанс встановити правду та продемонструвати її світу, а також покарати усіх винних у цій трагедії і домогтись справедливості щодо української держави та її народу.

Науковий керівник: Сухорольський Петро Михайлович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародної інформації Національного університету «Львівська політехніка».

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ ПРЕЗИДЕНТСЬКИХ ВИБОРІВ США

Дрік Кирило Максимович
студент IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету ім. Олеся Гончара

Хочеться почати з того, що виборча система США довго не змінювалася. Тому всі технології вдалося добре відшліфувати, а роботу виборчих штабів зробити ефективною і заснованою на величезній кількості зібраних і відкритих даних. (Напевно, є чому навчитися для проведення виборчих кампаній в Україні.). Особливо цікава робота з окремими демографічними групами, проведення опитувань, використання партійних баз виборців, організація роботи з волонтерами, зустрічі з виборцями тощо. Так що ж являє собою ця стара, але ефективна система?

Президент і Віце-президент США обираються разом на виборах, що проходять раз на 4 роки. Вибори непрямі: переможець визначається Колегією вибірників, які голосують в кожному штаті вибирають один зі списків виборців, позначених якимось кандидатом. Виборці зазвичай заздалегідь обіцяють проголосувати за кандидата від їх партії (і саме імена цих кандидатів розміщуються в бюлетенях, а не імена окремих виборців). Голосування виграє кандидат, який набрав принаймні 270 голосів Колегії вибірників. За рахунок непрямого голосування, можлива (і відбувалася) ситуація, коли кандидат, який одержав більшість голосів виборців, проте, програв би, якби враховувалися голоси окремих людей на загальнонаціональному рівні. До прийняття Дванадцятої поправки до Конституції США в 1804 році, особа, яка посіла друге місце на цих виборах, ставала віце-президентом.

Президентські вибори в Штатах проходять за принципом «Переможець отримує все». Країна, як відомо, складається з 50 штатів. Кожен штат, пропорційно кількості виборців, дає «електоральні голоси». Чим більше виборців в штаті, тим більше голосів. Причому, зі зміною демографічної ситуації кількість електоральних голосів змінюється. Більше жителів - більше голосів. Наприклад, Каліфорнія в 2000-му році

давала 54 електоральних голоси, а в 2004-му вже 55; Флорида в 2000-му давала 25 голосів, а в нинішньому році вже 27. Всього по країні все штати дають 538 електоральних голосів. Для перемоги необхідно набрати просту більшість електоральних голосів.

Така система виборів змушує кандидатів не просто агітувати все населення Америки, а аналізувати ситуацію в кожному штаті, щоб визначити, чи можливо набрати більшість в цьому штаті і отримати всі електоральні голоси штату, або має сенс перерозподілити ресурси на штати, де шанси набрати більшість істотно вище. Президентські кампанії 2008 і 2016 рр. знаменні, перш за все, тим, що кандидати ведуть неабияку війну саме в штатах, де їх шанси майже рівні. І найчастіше це малонаселені штати, що дають всього 5-7 електоральних голосів.

Тепер розглянемо плюси та мінуси цієї системи.

Плюси. Вкрай висока конкуренція. Боротьба починається за два роки (а не за три місяці або півроку) до дня виборів і йде до останньої хвилини. Різниця в результатах переможця і переможеного є дуже невеликою. На виборах 2012 року різниця між кандидатами була розбіжність всього 4% в голосах виборців. Боротьба йде за кожен голос.

Кандидат не може розпливчасто говорити про систему охорони здоров'я, освіти чи зовнішню політику - пообіцяти щось, а потім забути. У кожного кандидата є досконально пророблена політична платформа, яка включає перелік дій по кожному значущому питанню внутрішньої і зовнішньої політики. Виборці розбираються в тонкощах і відмінностях цих пропозицій, і на основі них підтримують або не підтримують кандидата.

Кожному кандидату ЗМІ приділяють дуже багато уваги. За час виборчої кампанії можна добре пізнати людину. Кандидати проходять стільки випробувань, і всі вони фіксуються ЗМІ, що за час кампаній проявляються всі особливості характеру кожного кандидата. Значну роль відіграють дебати, які проходять в прямому ефірі. Журналісти б'ють по індивідуальних больових точках кандидатів і часто намагаються зробити так, щоб кандидати допустили помилку. Здебільшого всі ЗМІ розділені на два табори: демократів і республіканців. Нейтральних ЗМІ практично немає. Поділ відбувається майже порівну, тому всі виборці постійно чують обидві точки зору. При цьому не об'єктивні, а суб'єктивні точки зору, але обидві, отже самі можуть зробити об'єктивні висновки.

У кампаніях на добровільних засадах бере участь велика кількість людей. Мільйони людей відправляють гроші в виборчі фонди і записуються в волонтери. На будинках і ділянках виборців часто можна побачити символіку підтримуваного кандидата. Не кажучи вже про футболки, наклейки на машини та іншу символіку. Кандидати проводять до тисячі зустрічей з виборцями на місцях. У виборах також беруть активну участь громадські рухи та профспілки.

Мінуси. Зрештою президента обирають не за підсумками голосування населення, а за підсумками голосування вибірників. Тобто виграє не той, хто отримав найбільше голосів виборців (Той самий принцип: «Переможець отримує все»!).

Представники великих капіталів (Наприклад, Super PACs) мають значний вплив на хід виборчої кампанії і підсумки виборів. Тим більше, що виборчі кампанії виходять дуже дорогими. Це стосується як республіканців, так і демократів. В кінцевому підсумку президенту все одно доводиться враховувати інтереси спонсорів своїх кампаній, а не населення, і приймати частину рішень не в інтересах громадян країни, а власників великих капіталів.

Велику роль у виборах відіграють партії. Точніше, тільки дві партії - Демократична і Республіканська. Є й інші партії, але у них немає ніяких можливостей конкурувати. Шанси кандидата від альтернативної партій практично дорівнюють нулю.

Досвід в політиці та державному управлінні не обов'язковий для проведення успішної виборчої кампанії президента. Висока впізнаваність, фінансові ресурси, вміння тримати себе перед камерою і популізм цілком успішно працюють (Яскравий приклад – Дональд Трамп).

Отже, підведемо підсумки: У США була створена абсолютно унікальна виборча система, яка успішно функціонує і до цього дня. За 200 років існування країни в Конгрес надійшло близько 750 пропозицій щодо її зміни, але там жодного разу не змогли зібрати більшість у три чверті голосів для зміни виборчої системи країни. Однак кілька поправок, які регулюють деякі нюанси, до Конституції все ж було внесено. Але чи можемо ми ввести таку систему на «політичне поле» України? Я вважаю, що так. Адже не слід забувати, що така система від самого початку була створена Батьками-засновниками тільки тому, що народ молодої республіки був недостатньо свідомим. Що, на жаль, ми спостерігаємо й в нашій країні. І я впевнений, що американська концепція виборів мала б шанс переломити застійну, олігархівську систему України та привести до влади зовсім інших людей.

Науковий керівник: Бережна Катерина Вікторівна, кандидат юридичних наук, доцент, заступник декана з наукової роботи та міжнародних зв'язків, доцент кафедри міжнародного права, історії права та політико-правових вчень Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПОНЯТТЯ І ПІДСТАВИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Зварич Юрій Юрійович
студент IV-го курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Міжнародна відповідальність – поняття, що охоплює різні за змістом явища. Насамперед, термін "відповідальність" вживається в міжнародно-правових актах, коли учасники міжнародного спілкування визнають відповідальність за дії в тій чи іншій сфері міжнародних відносин. Передусім під міжнародною відповідальністю розуміють сукупність негативних наслідків, що наступають для порушника міжнародних зобов'язань.

Зміст правовідносин міжнародно-правової відповідальності полягає у засудженні правопорушника й в обов'язку правопорушника понести несприятливі наслідки правопорушення. Суб'єктами міжнародно-правової відповідальності можуть бути тільки держави.

Фізичні і самостійні юридичні особи не несуть такої відповідальності за звичайні правопорушення, оскільки в цих випадках відповідальність є цивільно-правовою.

Підставами міжнародно-правової відповідальності є передбачені нормами міжнародного права, об'єктивні і суб'єктивні ознаки. Розрізняють такі підстави міжнародно-правової відповідальності:

- юридичні,
- фактичні,

- процесуальні.

Під юридичними підставами розуміють міжнародно-правові зобов'язання суб'єктів міжнародного права, відповідно до яких те або інше діяння вважається міжнародним правопорушенням. Слід враховувати, що при міжнародному правопорушенні порушується не сама норма міжнародного права, а зобов'язання суб'єктів додержуватися її розпорядження, що містить міжнародне правило поведінки.

Під фактичними підставами міжнародно-правової відповідальності розуміють міжнародне правопорушення, що порушують міжнародно-правові зобов'язання.

Під процесуальними підставами міжнародної відповідальності слід розуміти таку процедуру розгляду справ про правопорушення в наслідок якої наступає притягнення винних суб'єктів до відповідальності.

Міжнародно-правова відповідальність є найстарішим інститутом міжнародного права. Його норми і принципи носять в основному характер міжнародного порядку, хоча деякі з них підтверджені в міжнародних нормах. Незважаючи на це, норми про відповідальність в міжнародному праві ще не кодифіковані. Вперше питання про це виникло у 1930 році, коли під егідою Ліги Націй булла скликана міжнародна конференція з питання відповідальності держав, у випадку заподіяння шкоди особистості або майну держави. Але її підсумки не дали результатів, оскільки під час конференції між державами виникли серйозні розбіжності. У 1953 році була прийнята відповідна резолюція Генеральної Асамблеї ООН, на базі якої передбачалося розробити в рамках ООН багатосторонню конвенцію про відповідальність держав.

Комісія ООН з прогресивного розвитку і кодифікації міжнародного права призначила з цього питання спеціального доповідача, що, проте, не виконав своєї місії. Тому Комісією був призначений інший спеціальний доповідач, італійський професор Р. Аго, який у подальшому діяв більш успішно.

Міжнародно-правова відповідальність визнається одним із загальновизнаних принципів міжнародного права, тобто практично виступає основою загального міжнародного права і міжнародного правопорядку.

Згадки про міжнародну відповідальність містяться в ряді найважливіших міжнародних документів основного характеру, зокрема в Декларації про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин між державами, від 24 жовтня 1970 року, де закріплюється, що агресивна війна є злочином проти миру, та передбачає відповідальність у міжнародному праві. Заключний акт НБСЄ від 1 серпня 1975 року також містить положення, що згадують про міжнародну відповідальність держав.

Деякі питання про відповідальність держав одержали свою кодифікацію. Вони були врегульовані угодами, частіше всього двосторонніми або багатосторонніми на регіональному рівні.

Науковий керівник: Легка Оксана Володимирівна, доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права, історії права та політико-правових вчень Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ФРАНЦІЯ: АНАЛІЗ ВИБОРЧОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Каплій Олександр Сергійович
студент IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету ім. Олеся Гончара

Виборча система однієї з т.зв. «Старих європейських демократій» - Французької Республіки - вже давно привертає увагу конституціоналістів усього світу. Навіть політична чехарда з прийняттям низки різноманітних Конституцій і, відповідно, численних поправок до них у другій половині XX століття, не дозволяють нам засумніватися в стабільному базисі електоральної системи Франції. Однак, так чи інакше, вже протягом багатьох років основним завданням досить розгалужених структур громадянського суспільства Франції є розроблення механізму конституційно-правової протидії перетворенню виборчого процесу країни в певний спосіб незаконного захоплення і утримання державної влади.

У 1974 році Франція, одна з останніх серед держав світу, надала своїм громадянам право голосу з 18 років. Цьому передувала тривала законодавча боротьба демократичних сил за відносну демократизацію французького виборчого права. Однак до сих пір не відмінено антидемократичний і реакційний ценз осілості для громадян, що дорівнює 6 місяців. Існує ще цілий ряд антидемократичних електоральних позицій французького законодавства, які підлягають повному зняттю або, у всякому разі, конституційно-правовій модифікації. В даному контексті, перш за все, надамо загальну характеристику виборчої системи Франції.

Відзначимо, що законодавство Франції досить докладно регламентує процес формування виборних органів держави. Конституція Французької республіки (1958 рік), а також Виборчий кодекс Французької республіки містять норми і принципи, на яких ґрунтується виборчий процес і проводяться вибори, як на національному, так і на локальному рівнях. Тут слід зазначити, що Виборчий кодекс є спеціальним законодавчим актом, сформованим на основі інкорпорації всіх норм права, що регулюють дану сферу правової регламентації, тобто він містить у відносно систематизованому вигляді всі основні норми виборчого права Франції. Цікаво зауважити, що дана інкорпорація здійснена в 1956 році на підставі не законодавчих актів, а всього лише урядового декрету. Даний Кодекс інкорпорував різноманітні акти виборчого законодавства з 1852 року, які, в свою чергу, мають різний юридичний статус. Тобто, інкорпоровані до Кодексу були як звичайні закони, так і органічні.

Виборча правоздатність французьких громадян встановлюється реєстрацією осіб, що відповідають критеріям, передбаченим Законом. Це означає, що кожен виборець повинен зареєструватися, пред'явивши відповідні документи. Однак це право, а не обов'язок виборця. У всякому разі, ніякої відповідальності за невиконання цього обов'язку не передбачено. Виборчий список є постійним; він складається в кожній комуні і в кожному бюро для голосування і щорічно переглядається протягом досить тривалого часу з 1 вересня до останнього дня лютого наступного року. Поза цього періоду виборчий список може бути змінений лише у випадку смерті виборця або винесеного судового рішення. Закон від 10 травня 1969 року дозволяє молодим людям, які досягли віку активного виборчого права, вимагати в трибуналі (tribunal d'instance) включення їх до списків поза періодів реєстрації. Безпосередню роботу по формуванню і підтримці списку виборців в комуні і в бюро для голосування веде комісія, до складу якої включається заходів комуни, один представник муніципальної

ради і один делегат, призначений префектом. Кожному виборцю вручають картку, яка їм пред'являється при голосуванні і проштамповує.

Голосування здійснюється особисто, один виборець має один голос. У президентських виборах і в голосуванні на референдумі можуть брати участь французькі громадяни, що проживають за кордоном. У цих випадках, як уже вказувалося раніше, голосування проходить в посольствах або в прикордонних департаментах. На інших виборах виборці, які проживають за кордоном, можуть голосувати в своїх комунах (за місцем народження або останнього місця проживання - в разі фіксації їх заяви на включення до списків виборців), або в інший комуні з населенням більше 30 тис. жителів за умови, що число таких виборців не перевищує 2% від загального числа виборців, внесених до списків в цій комуні. У цих умовах голосування здійснюється за дорученням, тобто виборець може дати доручення будь-якій іншій довіреній особі на право голосувати від його імені.

Що стосується управління виборчим процесом, то у Франції єдиної централізованої системи постійно діючих виборчих органів немає. Підготовку та проведення виборів в рамках своїх повноважень забезпечують Міністерство Внутрішніх Справ (яке здійснює підрахунок голосів на всіх виборах, крім парламентських і президентських, отримуючи інформацію від дільничних виборчих комісій), Вища рада телерадіомовлення, а також Національна рахункова комісія (перевіряє фінансові звіти по передвиборчим витрат і фінансуванню політичних партій). Національна рахункова комісія включає в себе 9 членів: 3 - від Державної Ради, 3 - від Касаційного суду і 3 - від Рахункової палати, які призначаються на 5 років.

Отже, чи відповідає виборче законодавство Франції загальноєвропейським демократичним стандартам? Місія спостереження 2007 року з незадоволенням констатувала, що оскільки немає ніяких спеціальних виборчих дільниць, встановлених для військовослужбовців або госпіталізованих виборців, багато хто з цих осіб можуть голосувати тільки за дорученням, тим самим позбавляючи себе демократичного права на таємний характер голосування. На думку місії ОБСЄ/БДІПЛ було б доцільно і корисно розглянути питання про перегляд регулювання і практики голосування за дорученням, з метою подальшого підвищення узгодженості з демократичними принципами рівності і таємниці голосування, відповідно до пункту 7.4 Копенгагенського документа ОБСЄ 1990 року. Міжнародні спостерігачі ОБСЄ / БДІПЛ відзначили, що медійний простір Франції знову не дає можливості реалізуватися принципам інформаційної рівності для всіх кандидатів в Президенти Франції. На думку місії, виборче законодавство Франції має бути суттєво змінене для забезпечення присутності на виборах міжнародних і внутрішніх непартійних спостерігачів, відповідно до положень Копенгагенського документа ОБСЄ 1990 року. Також місія ОБСЄ/БДІПЛ на президентських виборах 2002 року у Франції не могла не звернути своєї уваги на антидемократичне, націоналістичне і расистське обмеження на право голосування для громадян Франції циганської національності, які ведуть традиційний для їх життєвого укладу кочовий спосіб життя.

Отже, як бачимо, перед французькими законодавцями, як і раніше, стоять дуже серйозні і об'єктивно складні проблеми суттєвої демократизації виборчого законодавства країни.

Науковий керівник: Бережна Катерина Вікторівна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного права, історії права та політико-правових вчень Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ДИПЛОМАТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ Ф. Ф. МАРТЕНСА - ВИДАТНОГО ЮРИСТА-МІЖНАРОДНИКА

Ковтун Поліна Сергіївна
студентка ІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Питання дипломатії завжди привертали увагу сучасних науковців, оскільки в міжнародна дипломатія значною мірою виконує роль координатору складного процесу, в якому зокрема відбувається формування робочих відносин, створення атмосфери довіри, налагодження комунікативних каналів тощо. У зв'язку з цим, вивчення питань, пов'язаних із дипломатичною діяльністю Ф. Ф. Мартенса – видатного юриста-міжнародника, є важливим завданням як у теоретичному, так і в практичному плані.

Дипломатія як особливий вид повсякденної державної діяльності увійшла на рубежі XVI-XVII століть, коли при палацах монархів з'явилися постійні дипломатичні представники, а в системі державних органів - спеціальні відомства, які займалися листуванням між державами, прийомом іноземних делегацій і послів, переговорами і т. д.

Характер та форми дипломатичної діяльності держави в той період дозволили деяким вченим і дипломатам визначати дипломатію як науку про зовнішні зносини або іноземні справи держави, а в більш вузькому сенсі - науку або мистецтво переговорів (Ф. Мартенс). Ця багатогранна діяльність здійснюється відповідно до звичаєвих норм міжнародного права, а також на базі специфічної групи міжнародно-правових норм, що складають у своїй сукупності, дипломатичне право.

Особливо помітний внесок в розвиток дипломатії вніс Ф.Ф. Мартенс, який публікував в кінці 70-х - першій половині 80-х рр. практично щорічно одну монографію за одною. Федір Федорович Мартенс (15 (27) серпня 1845 р. - 6 (19) червень 1909 р.) - російський юрист-міжнародник, автор фундаментальної праці в галузі міжнародного права «Сучасне міжнародне право цивілізованих народів» (1882), дипломат, член Ради Міністерства закордонних справ Росії (з 1881 року), один з організаторів скликаних за ініціативою Миколи II Гаазьких мирних конференцій 1899 і 1907 років, віце-президент Європейського інституту міжнародного права (1885), член «Постійної палати третейського суду» в Гаазі.

Реалії XIX ст. свідчили про те, що в світі (і перш за все в Європі) не було жодної держави, яка власними силами і в повному обсязі було здатне забезпечити своїм громадянам всі необхідні засоби для їх існування і всебічного розвитку. Виходячи з цього, зрозуміло, чому всі сучасні народи, які розуміють свої життєві завдання, підтримують зносини між собою і входять в угоди, щоб установити взаємно такі умови, при яких вони дійсно могли б находити задоволення всім своїм потребам. Встановлення подібних умов було не чим іншим, як встановленням міжнародного управління. З цього приводу Ф.Ф. Мартенс констатував, що реальне підґрунтя міжнародної діяльності держав або міжнародного управління полягає в недостатності сил і засобів окремого народу в досягненні своєї життєвої мети. Під міжнародним управлінням ми розуміємо вільну діяльність держав в області міжнародного спілкування на увазі досягнення ними своїх життєвих цілей в межах, поставлених міжнародним правом. Для того часу актуальним було перш за все міжнародне

управління в сфері духовних, фізичних, економічних і правових інтересів, а також міжнародне управління у сфері охорони прав підданих і народів.

У той же час Ф.Ф. Мартенс не ставив перед собою завдання дати точну і остаточну відповідь на питання про керівну ідею, яка в майбутньому стане основним принципом міжнародного життя. Він був переконаний, що «для всякого юриста і державного діяча, які усвідомлять собі розумне призначення міжнародних відносин і зрозуміють правильним чином завдання і цілі держав, панівним принципом майбутнього може бути тільки ідея права в самому великому сенсі цього слова.

Важливо зауважити, у збірнику документів «О консулах и консульской юрисдикции на Востоке» Мартенс подає досить різносторонній історичний розвиток консульських установ на Сході, при цьому розглядаючи становлення консульств у країнах, які перебували під християнською політичною владою та у мусульманських країнах (Єгипет, Сирія, Палестина та Берберія), визначає усю сукупність прав та обов'язків, які покладалися на консула урядом, де велика увага приділяється захисту прав та інтересів християнського населення та обов'язки консулів, яких вони мали дотримуватися, перебуваючи у мусульманських країнах. Висвітлюються причини виникнення та розвитку консульств, значення консулів у сфері міжнародних відносин, їх характер та функції як урядових агентів, історичний розвиток консульського права від 1453 р. до трактату 1783 р. між Російською імперією та Туреччиною.

Крім того, у збірниках документів Ф. Мартенса «Собрание трактатов и конвенций, заклю- ченных Россией с иностранными державами. Трактаты с Австрией (1815-1849 гг.)» опубліковані головні трактати та конвенції, які були укладені між Росією та Австрією протягом 1815-1849 рр.. Цей документ визначає привілеї та імунітети генеральних консулів, консулів, віце-консулів та консульських агентів та основні їх функції, яких вони мали дотримуватися, знаходячись у країні перебування.

Отже, заклавши фундамент в розуміння дипломатії, Ф. Мартенс користувався світовою популярністю як вчений ще за життя. За свій внесок в науку Мартенса часто називають вченим світового рівня.

Підсумовуючи, варто зауважити, що дослідження ідейно-теоретичного потенціалу представника російського видатного юриста-міжнародника Ф. Мартенса засвідчує, що він зробив величезний внесок у справу розвитку та нормативного закріплення ідей і принципів гуманітарного права. Ряд положень досі діючих конвенцій з міжнародного гуманітарного права - це продукт грандіозної роботи виконаної вченим. Тому звідси поглиблене вивчення дипломатії крізь призму історичних аспектів може сприяти появі в сучасному міжнародному праві нових юридичних форм, що особливо важливо у період реформування законодавства. Це, безумовно, позитивно вплине на сучасне міжнародне гуманітарне право.

Науковий керівник: Поляков Сергій Іванович, професор, кандидат історичних наук, завідуючий кафедри міжнародного права, історії права і політико-правових вчень Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Кухтіна Анна Геннадіївна
студентка ІІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Сучасний світ характеризується різноманіттям міжнародних відносин політичного, економічного, науково-технічного, культурного, гуманітарного, релігійного, правового характеру. Ці відносини здійснюються державами, їх об'єднаннями, міжнародними організаціями, міжнародними судовими установами, народами, які борються за свою незалежність, міжнародними неурядовими організаціями (молодіжними, жіночими, ветеранськими, релігійними), транснаціональними корпораціями, фізичними та юридичними особами. Всі зазначені суб'єкти і відносини, що виникають між ними, як на міжнародній арені, так і в рамках національних правових систем, утворюють в сукупності міжнародну систему в широкому сенсі.

Як засвідчує історія, різні соціальні спільності, які взаємодіють один з одним на міжнародній арені, завжди були зацікавлені в тому, щоб економічні та культурні обміни між державами та громадянами, політичні та соціальні процеси, що виходять за рамки міждержавних кордонів, співпраця, конфлікти і навіть війни здійснювалися у відповідності з певними правилами, які регулюють міру допустимого в даній області.

Особливу важливість проблема регулювання міжнародних відносин набуває в наші дні, що пов'язано із зростанням взаємозалежності сучасного світу, загостренням глобальних викликів людської цивілізації в екології і демографії, економіці та політиці, з поширенням засобів масового знищення і що залишається реальною загрозою ядерної війни.

Основними соціальними регуляторами суспільних відношень, які були вироблені людством у його історичному розвитку, стали правові та моральні норми. У сфері міжнародних відносин вони мають свої суттєві особливості і відмінності, характеризуються складністю і викликають неоднозначні трактування та інтерпретації в науці.

Ефективність міжнародного права визначається тим, наскільки воно поставлені стоячи перед ним цілі, якою мірою реальні відносини відповідають його нормам. Існує також поняття соціальної ефективності, під якою розуміється здатність міжнародного права вирішувати завдання які стоять перед міжнародною спільнотою.

Протягом всієї історії проблема ефективності міжнародного права залишалася найбільш гострою і широко обговорюваною. Ефективність вважалася найбільш вразливою стороною цього права. Якщо звернутися до фактів, то виявиться, що практично всі держави вважають за краще дотримуватися норм міжнародного права, і відсоток порушень є невеликий.

Міжнародному праву часто докорають у тому, що воно не може вирішити такі проблеми, як захист навколишнього середовища, права людини, внутрішні збройні конфлікти, але насправді рішення цих проблем залежить в першу чергу від внутрішнього права.

Незважаючи на зростаючу глобалізацію соціальних процесів, жодне з таких ідеологічних явищ, як релігія і мораль, не набуло глобального характеру. Тільки міжнародне право значною мірою відповідає вимогам глобальної світової системи.

Відповідно, міжнародно-правова свідомість впливає на політичне мислення, мораль, релігію, стимулюючи їх інтернаціоналізацію.

Міжнародному праву належить важлива роль у вирішенні однієї з корінних проблем – розвитку інтернаціональної свідомості, як необхідної умови прогресу людської цивілізації.

Слід підкреслити, що було б неправильно вважати, ніби міжнародне право саме по собі здатно досить ефективно регулювати міжнародні відносини. Воно є лише одним з інструментів управління міжнародною системою і має займати своє місце в комплексі цих інструментів.

Науковий керівник: Легка Оксана Володимирівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права, історії права та політико-правових вчень, юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

КОЛІЗІЙНІ ПИТАННЯ АЛІМЕТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Лила Амалія Віталіївна
студентка IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Обов'язок батьків утримувати своїх неповнолітніх чи повнолітніх непрацездатних дітей, які потребують матеріальної допомоги, та відповідний обов'язок повнолітніх дітей піклуватися про своїх батьків і утримувати непрацездатних батьків, що потребують допомоги є загальновизнаними у міжнародному приватноправовому регулюванні. Вирішенню цього питання в Україні покликана численна кількість міжнародних договорів, законів та підзаконних нормативно-правових актів України.

Міжнародні конвенції та договори про правову допомогу відіграють важливу роль у регулюванні аліментних зобов'язань. Так, Конвенція про право 1973 р., що застосовується до аліментних зобов'язань, встановлює загальні положення відносно вибору компетентного права, що застосовується до аліментних зобов'язань, як до повнолітніх осіб, так і до дітей.

Відповідно до Конвенції вибір права здійснюється за допомогою декількох колізійних прив'язок, які перебувають у субпідрядному зв'язку: право держави звичайного проживання кредитора, що одержує аліменти; право їх спільного громадянства; право держави місця знаходження компетентного органу, до якого здійснюється запит. Обране за вказаними правилами право визначає: чи має право кредитор вимагати аліментів і від кого; хто має право порушувати справу про стягнення аліментів і які строки позовної давності для її порушення; розмір зобов'язань боржника.

Україна є учасницею Конвенції про стягнення аліментів за кордоном від 20 червня 1956 р. На відміну від Конвенції 1973 р. ця Конвенція спрямована на матеріально-правове регулювання аліментних відносин. Сфера дії Конвенції поширюється на стягнення аліментів, на які особа (позивач), що перебуває на території однієї з Договірних Сторін, заявляє своє право, з іншої особи (відповідача), яка підпадає під юрисдикцію іншої Договірної Сторони. На її виконання Наказом

Міністерства юстиції України від 29 грудня 2006 р. було затверджено Інструкцію про виконання в Україні Конвенції про стягнення аліментів за кордоном

Ця Інструкція визначає порядок виконання в Україні Конвенції про стягнення аліментів за кордоном, а саме: порядок звернення із заявою про стягнення аліментів з відповідача, який проживає за кордоном; звернення з клопотанням про визнання і виконання рішення суду України про стягнення аліментів на території іншої держави; порядок опрацювання заяв, що надходять від іноземних заявників, про стягнення аліментів та про визнання і виконання рішення іноземного суду про стягнення аліментів з осіб, які проживають в Україні; надання міжнародної правової допомоги у зв'язку з розглядом справ на підставі Конвенції; функції Міністерства юстиції України як органу, що приймає, та органу, що передає заяву про стягнення аліментів на території України та про визнання і виконання рішення, а також відповідні функції територіальних управлінь юстиції.

Можно виділити два види звернень громадян України, які пов'язані із зверненням до іншої договірної сторони стосовно аліментів, відповідно до Інструкції це: звернення із заявою про стягнення аліментів з відповідача (боржника), який проживає за кордоном; звернення з клопотанням про визнання і виконання рішення суду України про стягнення аліментів.

Так, у випадку одержання звернення із заявами відповідно до Конвенції, що стосуються стягнення аліментів за кордоном, територіальне управління юстиції перевіряє правильність оформлення одержаних документів, а в разі потреби вживає заходів для їх до оформлення і надсилає до Міністерства юстиції України.

Одержавши від Міністерства юстиції заяву іншої Договірної Сторони про стягнення аліментів на території України та про визнання і виконання рішення, територіальне управління юстиції вчиняє наступні дії: а) у необхідних випадках вживає заходів для встановлення (уточнення) місцезнаходження боржника (відповідача); б) надсилає заяву на розгляд суду за місцезнаходженням відповідача; в) інформує Міністерство юстиції про стан розгляду заяви та виконання рішення суду стосовно стягнення аліментів.

Після набрання законної сили судового рішення України, що задовольняє заяву (клопотання), територіальне управління юстиції на підставі доручення позивача одержує виконавчий лист і звертається до компетентного органу Державної виконавчої служби з метою забезпечення стягнення коштів та їх надіслання заявнику на підставі рішення суду України про стягнення аліментів або ухвали суду України про надання дозволу на примусове виконання іноземного рішення.

Наступним багатостороннім договором, який регулює аліментні зобов'язання можна назвати Конвенцію СНД про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах 1993 р., який також містить норми щодо розв’язання колізійних питань аліментних зобов’язань. Так, відповідно до ч. 2 ст. 32 цієї Конвенції у справах про стягнення аліментів з повнолітніх дітей застосовується законодавство Договірної держави, на території якої має місце проживання особа, що претендує на одержання аліментів.

Низка двосторонніх договорів про правові відносини та правову допомогу також врегульовує колізійні питання аліментних зобов'язань між Україною та іншою договірною стороною. Так, наприклад Договір між Україною і Республікою Молдова про правову допомогу та правові відносини у цивільних і кримінальних справах, яка окремо визначає колізійні прив'язки щодо аліментних зобов'язань: в правових стосунках між батьками і дітьми, в тому числі аліментних обов'язках батьків

застосовується законодавство тієї Договірної Сторони, громадянином якої є дитина. В справах про інші аліментні обов'язки з галузі сімейного права застосовується законодавство тієї Договірної Сторони, на території якої має місце проживання особа, яка порушує клопотання про стягнення аліментів.

Закон України «Про міжнародне приватне право» ж закріплює, що права та обов'язки батьків і дітей визначаються особистим законом дитини або правом, яке має тісний зв'язок із відповідними відносинами і якщо воно є більш сприятливим для дитини (ст. 66). Відповідно до ст. 67 цього Закону зобов'язання щодо утримання, які виникають із сімейних відносин, крім випадків, передбачених ст. 66 цього Закону, регулюються правом держави, у якій має місце проживання особа, яка має право на утримання. Якщо таке право неможливо застосувати, то застосовується право їхнього спільного громадянства. У випадку якщо особа, яка має право на утримання, не може застосувати і право спільного особистого закону, то застосовується право держави, у якій особа, яка зобов'язана надати утримання, має місце проживання.

Розв'язанню колізійної проблеми щодо утримання родичів та інших членів сім'ї (крім батьків та дітей) присвячено окрему норму (ст. 68). Відповідно до закону вимога про утримання вказаних осіб не може бути задоволена, якщо відповідно до права місця проживання особи, яка зобов'язана надати утримання, такого зобов'язання про утримання не існує.

Отже, як висновок можна виокремити два рівні правового регулювання аліментних зобов'язань в Україні: міжнародний та національний. На міжнародному рівні виконання аліментних зобов'язань закріплено двосторонніми та багатосторонніми договорами. На національному рівні правове регулювання аліментних зобов'язань передбачено як Законом України «Про міжнародне приватне право», Цивільним кодексом України, Сімейним кодексом України та ін., так і підзаконними нормативно-правовими актами.

Науковий керівник: Легка Оксана Володимірівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права, історії права та політико-правових вчень Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПОРЯДОК ЗАСТОСУВАННЯ ІНОЗЕМНОГО ПРАВА НОТАРІУСОМ

Мамедова Лейла Маісівна
студентка IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Одним із завдань нотаріату є регулювання приватних правових відносин, які пов'язані з іноземним порядком. Він повинен забезпечувати і захищати права та інтереси іноземних осіб. На нотаріат покладається виконання певних функцій у міжнародному праві, а саме: посвідчення та прийняття документів, які були складені за кордоном; охорона майна, яке після смерті громадянина залишилось на території певної держави; регулювання питань щодо отримання майна у спадщину іноземним громадянином; діяльність щодо зборів доказів для справ, які розглядаються в органах іноземної країни.

Міжнародне нотаріальне право - це сукупність норм, що регулюють функціонування національних нотаріальних органів у сфері приватноправових

відносин, пов'язаних з правом двох і більше держав. Місце міжнародного нотаріального права в системі права ще не визначено і залишається відкритим питанням. Істотна кількість вчених відносить міжнародне нотаріальне право до системи міжнародного приватного права, оскільки регулювання відбувається на основі Закону України «Про міжнародне приватне право» від 23.06.2005 року та міжнародних договорів. Наприклад, поширеним міжнародним нотаріальним актом є довіреність. Згідно з Законом України «Про міжнародне приватне право», а саме ст. 34, порядок видачі, строк дії, припинення і правові наслідки припинення довіреності визначаються правом держави, в якій видано довіреність.

Оформлення нотаріальних актів, які призначені для дій за кордоном, має свої особливості. Мова укладання документу – українська. За необхідністю може бути оформлений переклад іноземною мовою згідно з правилами засвідчення вірності перекладу документа з однієї мови на іншу. Переклад оформляється двома способами. Перший – текст може бути оформлений окремо від тексту. Другий - переклад, що зроблено на окремому аркуші, пришивається до документа і скріплюється підписом нотаріуса та його печаткою.

Другою особливістю є те, що при оформлені документів, які призначені для дій за кордоном, нотаріус повинен ураховувати права держави, до якої будуть подаватися документи. Основою цієї вимоги є ст. 98 Закону України «Про нотаріат», відповідно до якої нотаріуси можуть застосовувати норми іноземного права відповідно до законодавства України та міжнародних договорів. Для українських нотаріусів та суддів, проблемним залишається питання практичної реалізації правил встановлення змісту іноземного права. Адже за відсутності належних матеріалів, не можливо знати особливості цивільного законодавства всіх держав. У нормативних актах України, які стосуються нотаріальної діяльності, відсутні норми про встановлення змісту іноземного права. Тому це питання має вирішуватися на основі правил, викладених у ст. 8 Закону України «Про міжнародне приватне право». Відповідно до ч. 2 цієї статті, з метою встановлення змісту норм права іноземної держави суд чи інший орган може звернутися в установленому законом порядку до Міністерства юстиції України чи інших компетентних органів та установ в Україні чи за кордоном або залучити експертів. Згадно зі п. 3 цієї сатті, соби, які беруть участь у справі, мають право подавати документи, що підтверджують зміст норм права іноземної держави, на які вони посилаються в обґрунтуванні своїх вимог або заперечень, іншим чином сприяти суду чи іншому органу у встановленні змісту цих норм. Також, нотаріус може спиратись на офіційне тлумачення нормативного акту.

Важливий влив на діяльність нотаріату в України призвів вступ країни в 2013 році до Міжнародного Союзу Нотаріату. Це міжнародна неурядова організація, що створена з метою сприяння, координації та розвитку нотаріальної функції та діяльності в цілому світі, і яка сьогодні об'єднала нотаріальні корпорації 89 країн. Згідно зі Статутом Міжнародного Союзу Нотаріату його метою та видами діяльності є: поширення та застосування фундаментальних принципів системи нотаріату латинського типу, а також принципів нотаріальної етики; представництво нотаріату в міжнародних організаціях і співпраця з ними; співпраця з національними нотаріатами, членами й не членами Союзу, а також з іншими спорідненими об’єднаннями, у тому числі з метою поширення нотаріату латинського типу; пропаганда, організація й розвиток професійної підготовки і підтримка наукової роботи в нотаріальній сфері; всебічна підтримка міжнародних конгресів Союзу і сприяння професійним засіданням та заходам, які виходять за межі суто

національних. Членство в цій організації дало змогу нотаріусам України познайомитись з міжнародним досвідом ведення нотаріальних справ, взаємодіяти та обмінюватись досвідом з колегами з європейських країн. Також, це призвело до уніфікації українських нотаріальних документів з міжнародними.

Отже, відповідно з міжнародними договорами та національним законодавством, нотаріат може застосовувати норми іноземного права. Нотаріус повинен прописувати внутрішню колізійну норму про застосування іноземного прав. Відмова від застосування норм іноземного права без законних підстав порушує обов'язкові приписи національного законодавства нотаріуса. Обов'язок нотаріуса – встановити зміст іноземної практики його застосування в певній державі.

Науковий керівник: Легка Оксана Володимірівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права, історії права та політико-правових вчень Дніпропетровського національного універеситету імені Олеся Гончара.

ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКСПРОПРІАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ

Машталір Маргарита Олегівна
студентка IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Україна є учасницею чисельних міжнародних правовідносин та пов'язана зобов'язаннями у формі гарантій захисту іноземних інвестицій, майна іноземців, тощо, від примусового вилучення, що мають на увазі дотримання ряду умов, при яких таке вилучення може вважатися законним.

Як правило, в якості можливих форм здійснення вилучення виступає експропріація та націоналізація, а рідше - реквізиція. При прийнятті рішення щодо інвестування, іноземний інвестор зацікавлений не лише в надані йому режиму найбільш сприятливих преференцій, але й в захисті його інвестицій від вилучення приймаючою державою та від одностороннього припинення укладання контрактів. Тому, важливим є визначення та формулювання пропозицій стосовно порядку та умов здійснення експропріації на основі законодавства України.

Перш за все, треба проаналізувати, що ж таке експропріація? В Сеульській конвенції про заснування Багатостороннього агентства з гарантій інвестицій (БАГІ) від 11 жовтня 1985 говориться про експропріацію або аналогічні заходи, що включає "будь-яка законодавча дія або адміністративна дія або бездіяльність, що виходить від приймаючого уряду, в результаті якого власник гарантії позбавляється права власності над своїм капіталовкладенням, контролю над ним або суттєвого доходу від такого капіталовкладення, за винятком загальноприйнятних заходів урядами з метою регулювання економічної діяльності на своїй території ". Таке ж визначення застосовується в Керівництві з регулювання прямих іноземних інвестицій, розробленому під егідою МБРР - Міжнародний банк реконструкції та розвитку.

Україна, як активний учасник міжнародних правовідносин має 57 угод щодо сприяння та взаємного захисту інвестицій. Так, Угода між Кабінетом Міністрів України і Урядом Республіки Таджикистан про заохочення і взаємний захист інвестицій у ст.1 містить визначення терміну «реквізиція» - означає відчуження владою однієї Договірної Сторони частини або всіх інвестицій інвестора іншої

Договірної Сторони в державних чи суспільних інтересах для здійснення рятувальних робіт у випадку стихійного лиха, аварії, епідемії, епізоотії. Реквізиція може бути здійснена відповідно до законодавства Договірних Сторін на основі рішень уповноважених органів Договірної Сторони. Ст.5 цієї ж Угоди зазначає, що інвестиції інвесторів однієї з Договірних Сторін, що здійснюються на території іншої Договірної Сторони, не будуть експропрійовані, націоналізовані чи піддані мірам, рівним, наслідкам експропріації (далі іменуються - експропріація), але за винятком випадків,коли такі міри приймаються в суспільних інтересах у встановленому законодавством порядку, не є дискримінаційними і супроводжуються виплатою негайної, адекватної й ефективної компенсації.

Угода між Урядом України та Урядом Латвійської Республіки про сприяння та взаємний захист інвестицій в ст.5 зазначає, що Інвестиції інвесторів кожної з Договірних Сторін не підлягають націоналізації, експропріації або заходам, які мають результат, еквівалентний націоналізації чи експропріації (далі "експропріація"), на території іншої Договірної Сторони, окрім як задля суспільних цілей. Експропріація повинна здійснюватися за належною правовою процедурою на засадах недискримінації і повинна супроводжуватися забезпеченням швидкої, адекватної та ефективної компенсації.

Варто зауважити, що в ЗУ «Про захист іноземних інвестицій» від 10.09.1991 зазначається, що держава не може реквізувати іноземні інвестиції за винятком випадків стихійного лиха, аварій, епідемій, епізоотій. Рішення про реквізицію іноземних інвестицій приймає Кабінет Міністрів України. Компенсація, що виплачується в цих випадках іноземному інвестору, має бути адекватною та ефективною. Цивільним законодавством передбачено, що реквізицією є примусове відчуження майна у власника з позбавленням останнього права власності. Реквізиція майна не може передбачати вилучення майна без передачі державі права власності на нього, а лише, наприклад, у користування. Ми бачимо, що в даному випадку вживається новий термін- «реквізиція». У Великому економічному словнику під редакцією Борисова А.Б., експропріація – (лат. expropriatio – позбавлення власності) визначається як примусові дії держави (без відшкодування або з ним) спрямованні на позбавлення власності. Підкреслюється, що з компенсацією – це реквізиція, а без відшкодування – конфіскація. Тобто, реквізиція та конфіскація є різновидами експропріації за характером відшкодування.

Питання про вилучення власності іноземного інвестора приймаючою Державою є одним із ключових в діяльності Міжнародного центру з урегулювання інвестиційних спорів (ICSID). Так наприклад, по справі проти Мексики, арбітраж повинен був відповісти на запитання, чи був позивач позбавленний економічного користування інвестиціями. Арбітраж відповів стверджувально, адже було враховано, що в двосторонній угоді між країною інвестора та Мексикою про захист інвестицій, відсутнє поняття експропріації та переліку мір, що прирівнюються до експропріації. Це дає змогу зробити висновок, що необхідність чіткого визначення понятійного апарату на законодавчому рівні спростить інвестиційні відносини у країні та підвищить рівень економічної привабливості держави. Реєстр ICSID показав, що проти України на розгляді знаходиться 14 справ з них 11 вже мають рішення. Це є середнім показником за кількістю наявних справ проти кожної з країни, що дає змогу зрозуміти, про наявність прогалин відносно норм міжнародного приватного права в сфері інвестицій, та підтверджує актуальність закріплення інституту експропріації на законодавчому рівні.

У багатьох компаній, які ведуть свою діяльність в Україні, основні занепокоєння щодо інвестиційного та ділового клімату в країні викликають прогалини в судово-правовій сфері, корупція, а також неконкурентна організація фінансового сектора. Вперше експерти програми USAID "Лідерство в економічному врядуванні" склали Індекс "Щорічної оцінки ділового клімату" для України. За результатами 2015 року показник дорівнює 0,01. Вимірюється він за шкалою від -1 до +1. серед головних перешкод для ведення бізнесу в Україні підприємці називають несприятливу політичну ситуацію, низький попит на товари та послуги, високі ставки податків, інфляцію та часті зміни законодавства з його неповнотою понятійного апарату.

Таким чином, можемо зазначити, що введення в законодавство України інституту експропріації дасть можливість з одного боку, ліквідувати прогалину в діючому законодавстві, а також забезпечити належний рівень правової визначеності та прозорості гарантій, що надаються іноземним інвесторам. З іншого боку, це дозволить системно та комплексно врегулювати відповідні суспільні відносини, в тому числі й ті, що регламентуються нормами українського законодавства про вилучення, яким властиві риси експропріації.

Науковий керівник: Легка Оксана Володимирівна, доцент,кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права,історії права та політико-правових вчень Дніпропетровського національного університету ім. О.Гончара.

ДИСКРИМІНАЦІЯ ЗА ОЗНАКОЮ ІНВАЛІДНОСТІ В УКРАЇНІ

Моденко Ірина Миколаївна
студентка V курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

У світі існує чимало проблем, таких як бідність, безробіття. Вони відомі багатьом, проте людям з обмеженими можливостями їх подолати важче, адже до них додаються ще й специфічні "буденні" незручності, з якими вони стикаються практично кожного дня. На даний момент приблизно 10-15 % населення світу живуть з інвалідністю.

За оцінками Світового Банку 20 % найбільш бідних жителів Землі складають інваліди. Закон України " Про реабілітацію інвалідів в Україні" передбачає підтримку та допомогу людям зі стійким розладом функцій організму; Законом України " Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні" встановлено заборону дискримінації за ознакою інвалідності. Хоча, чи не вважати необладнані жилі приміщення, транспортні засоби дискримінацією? Адже у такий спосіб обмежується право на вільне пересування, тобто порушується стаття 33 Конституції України: "Кожному, хто на законних підставах перебуває на території України, гарантується свобода пересування". Свобода надається, проте, яким чином вона реалізується, якщо для встановлення пандусу необхідно чимало документів, які не кожен інвалід-візочник зможе назбирати, а будівельні норми забудов не дозволяють проїхати візку? У статті 27 ЗУ " Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні" зазначено, що планування і забудова населених пунктів, формування мікрорайонів, проектування, будівництво і реконструкція об'єктів фізичного оточення без пристосування для використання інвалідами не допускаються. Стаття 9 Конвенції про права осіб з інвалідністю що ратифікована Україною визначає: "Щоб надати

особам з інвалідністю можливість вести незалежний спосіб життя й усебічно брати участь у всіх аспектах життя, держави-учасниці вживають належних заходів для забезпечення особам з інвалідністю доступу нарівні з іншими до фізичного оточення, до транспорту, до інформації та зв'язку". Це чудові норми міжнародного та внутрішньодержавного права, які, на превеликий жаль, виконуються не у повному обсязі.

Насправді, в українського інваліда чимало проблем, для подолання яких необхідно вжити такі заходи:

1. У зв'язку з тим, що існують різні види та ступені інвалідності, наприклад, психічні розлади, допомагати їм у придбанні ліків, чи збільшити розмір допомоги, що надається. Стаття 37 ЗУ " Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні" визначає, що матеріальне, соціально-побутове і медичне забезпечення інвалідів здійснюється у вигляді грошових виплат, забезпечення медикаментами, технічними й іншими засобами, включаючи друковані видання із спеціальним шрифтом, звукопідсилюючу апаратуру та аналізатори, а також шляхом надання послуг по медичній, соціальній, трудовій і професійній реабілітації, побутовому та торговельному обслуговуванню. Людині II неробочої групи інвалідності державна допомога надається у розмірі 1130 грн. (станом на вересень 2016р), у той час, як розмір прожиткового мінімуму для працездатної особи складає 1450 грн. Як людині-інваліду прожити місяць та ще й придбати ліки за пенсію по інвалідності - невідомо, тому що ціни збільшуються, а розмір пенсії не дозволяє забезпечити навіть середній рівень життя.

2. На даний момент, у зв'язку зі складною політичною ситуацією у країні, збільшується кількість інвалідів, при чому за різними ознаками. Влада повинна докласти зусиль, аби попередити виникнення інвалідів вирішив питання з військовими діями у зоні АТО.

3. Держава має забезпечити виконання норм законодавства, аби закони не тільки писалися, а й виконувалися. Також має сенс розробити дієвий механізм реалізації даних норм, як зазначалося вище. Для цього можна покласти їх виконання на місцеві органи влади, тоді, можливо, вирішиться і питання працевлаштування інвалідів. Якщо це інтелектуальна робота, то особу необхідно оцінювати за її здібності та вміння, та ні в якому разі не наголошувати на її фізичних вадах.

4. Екологічні проблеми та недостатність грошових коштів для придбання якісного харчування у населення, здебільшого у вагітних жінок, впливає на психоемоційний та фізичний стан, що у свою чергу призводить до народження дітей - інвалідів. Міністерством соціальної політики України вживаються заходи для поліпшення життя даної групи осіб, існує дуже багато громадських організацій, що їм допомагають, проте кожного дня люди з інвалідністю, вимушені жебракувати. Люди на візках, без кінцівок стоять у переходах просять гроші на проїзджій частині, дихаючи вихлопними газами, ризикуючи потрапити під колеса або сидячи на землі вимушені ще більше погіршувати своє здоров'я! У той час, як в усьому світі ведеться боротьба з жебрацтвом, органи поліції України проходять повз. Чому не виникає питання, навіщо вони так чинять та як їм допомогти?

Чи не було б краще підняти рівень життя українців, таким чином позбавивши державу у необхідності такої допомоги, та тим самим не підкреслювати їх вади. Коли ми чуємо про інвалідів, то відразу починаємо їм співчувати і напевно вони це відчувають. Перш за все необхідно створити рівні сприятливі умови для розвитку кожної людини і тільки тоді ми зможемо писати, що норми, прописані у Конституції

України ще 20 років тому почали воконуватися, що громадяни України мають рівні права і свободи.

Вирішив глобальні проблеми держави, можна хоча б у певній мірі зменшити кількість осіб з обмеженими можливостями, адже краще докласти зусиль та попередити їх виникнення, аніж рятувати тяжко хворих інвалідів!

Науковий керівник: Соколенко Ольга Леонідівна, професор, доктор юридичних наук, декан юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

УЧАСТЬ СИЛ САМООБОРОНИ ЯПОНІЇ В МІЖНАРОДНИХ ГУМАНІТАРНИХ ОПЕРАЦІЯХ

Молчанова Анастасія Володимирівна
студентка V курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Поразка імператорської Японії під час Другої світової війни призвела до повної демілітаризації країни. Конституція Японії 1947 року юридично закріпила принцип пацифізму, зокрема - Глава 2 «Відмова від війни». Конституція закріплює: «Щиро прагнучи міжнародного миру, заснованого на справедливості і порядку, японський народ на вічні часи відмовляється від війни як суверенного права нації, а також від загрози або застосування збройної сили як засобу вирішення міжнародних суперечок.

Для досягнення мети, зазначеної в попередньому абзаці, ніколи надалі не створюватимуться сухопутні, морські і військово-повітряні сили, так само як і інші засоби війни. Право на ведення державою війни не визнається».

Проте, вже в період американської окупації починається створення збройних формувань: в 1950 році був створений резервний поліцейський корпус (75 тис. осіб); в 1952 році він був перетворений в корпус безпеки (110 тис. осіб), в 1954 році перетворений в Сили самооборони Японії.

Основним завданням Сил самооборони є оборона держави, захист свобод і незалежності Японії. Таким чином, повністю виключається можливість володіння повноцінними збройними силами.

Однак останні 25 років Сили самооборони Японії активно беруть участь в операціях за кордоном на основі законів і міжнародних договорів (Закон про співпрацю з силами ООН з підтримання миру (№79 від 1992 р.); Закон про особливі заходи проти терору (№113 від 2001 р.); Закон про особливі заходи, спрямовані на гуманітарну і відновну допомогу і підтримку безпеки в Іраку (№137 від 2003 р.); Закон про особливі заходи технічної підтримки (№1 від 2008 р.); Закон про заходи з протидії піратству (№55 від 2009 року).

Виходячи з положень «Основних напрямків програми національної оборони», чинного законодавства Японії, а також її зобов'язань перед ООН і США, всі операції Сил самооборони останнього часу можна поділити на кілька категорій:

1. Міжнародне співробітництво у сфері миротворчості: операції з підтримання миру (ОПМ); гуманітарні місії; місії спостерігачів на виборах;
2. Логістична і тилова підтримка коаліційних сил в Іраку і Афганістані;
3. Міжнародне співробітництво по боротьбі з піратством.

У 1990-х рр. контингент Сил самооборони Японії задіяли в місіях і операціях з підтримання миру в Анголі, Руанді, Мозамбіку, на Голанських висотах, Східному Тиморі. У його завдання входило надання допомоги біженцям, транспортні послуги, здійснення відновлювальних робіт, надання консультацій, виконання функцій спостерігачів (26 квітня 1991 році - відправка тральщиків в Перську затоку, 19 серпня 1992 - відправка в миротворчій місії в Камбоджі).

У першій половині 2000-х рр. інтенсивність зарубіжних операцій японських підрозділів різко зросла в зв'язку з приєднанням Японії до антитерористичної коаліції. Теракти 11 вересня 2001 року в США послужили для Токіо стимулом до прийняття рішення про відправку японського контингенту в Індійський океан для надання логістичної і тиловий допомоги коаліційним силам (9 листопада 2001року - відправка суден Морський Самооборони відповідно до Закону про боротьбу з тероризмом).

Контингент сухопутних Сил самооборони Японії брав участь у гуманітарній місії в Іраку з 2004 по 2006 рр. У його завдання входило відновлення пунктів первинної медичної допомоги, навчання медперсоналу, реконструкція життєво важливих магістралей, постачання прісною водою. Японські повітряні підрозділи знаходилися в Іраку аж до 2008 року, відповідно до «Основного плану» операції, виконуючи функції з транспортування, а також постачання своїх і коаліційних сухопутних формувань.

Особливість іракської операції Сил самооборони Японії полягала в тому, що, по суті, вона проводилася на території, де не виключалася ймовірність виникнення прямого збройного конфлікту, і саме це негативно відбилося на сприйнятті даної акції японською громадською думкою.

Сьогодні ж основними напрямками закордонної діяльності японських підрозділів стала боротьба з піратством, участь в гуманітарних місіях та в операціях з підтримання миру (14 березня 2009 року - відправка морських сил самооборони в Сомалі і будівництво першої іноземної бази).

Конституція Японії не регулює питання про допустимість участі японських національних підрозділів в колективну оборону. У Білій книзі з оборони Японії за 2011 рік зазначається, що згідно з Конституцією країна має право на мінімальну необхідну оборону, рамки якої визначаються виходячи зі міжнародної ситуації. Крім того, прихильники розширення закордонної присутності Японії часто апелюють до положень Преамбули Конституції Японії, в якій відзначається прагнення японського народу «зайняти почесне місце в міжнародному співтоваристві, яке прагне зберегти мир і назавжди знищити на Земній кулі тиранію і рабство, пригнічення і нетерпимість». Дані положення трактуються як дійсну і діяльну участь у здійсненні міжнародного співробітництва по боротьбі зі стихійними лихами, гуманітарними катастрофами, боротьбі з тероризмом і т.д. Активна участь при цьому протиставляється замкнутому існуванню - неозброєному нейтралітету і неактивного пацифізму, - при якому японська сторона лише виділяє кошти на підтримку дій світової спільноти.

Науковий керівник: Легка Оксана Володимирівна доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права, історії права та політико-правових вчень Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ВИЗНАННЯ ТА ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ІНОЗЕМНИХ СУДІВ В УКРАЇНІ

Нечипоренко Наталія Романівна
студентка IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Дія судового рішення обмежується територією цієї держави. Такі судові рішення розглядаються в частині правопорядку тієї держави, в межах юрисдикції якої воно було винесено. Але, у справах, що ускладненні іноземним елементом, може постати питання визнання і виконання судового рішення на території іншої держави.

На сьогоднішній день, як вбачається з ухвал, рішень та постанов українських судів, що внесені в Єдиний державний реєстр судових рішень України, юридичні та фізичні особи звертаються до суду з питань виконання рішень іноземних судів в Україні.

Починаючи з проблем законодавчого врегулювання процедури визнання та виконання рішень іноземних судів, слід почати з того, що у відповідності до ст. 81, 82 Закону України «Про міжнародне приватне право» в Україні можуть бути визнані та виконані рішення іноземних судів у справах, що виникають з цивільних, трудових, сімейних та господарських правовідносин, вироки іноземних судів у кримінальних провадженнях у частині, що стосується відшкодування шкоди та заподіяних збитків, а також рішення іноземних арбітражів та інших органів іноземних держав, до компетенції яких належить розгляд цивільних і господарських справ, що набрали законної сили. Визнання та виконання рішень, визначених у ст. 81 Закону, здійснюється у порядку, встановленому законом України.

Ще одною проблемою визнання та виконання рішень іноземних судів в судах України зумовлена стрімким розвитком міжнародних відносин, міграції населення, господарської діяльності тощо, але ці положення не зовсім адекватно відтворюється в законодавстві України і проектах змін до нього.

Унеможливлює повністю вирішити вищезазначену проблему визнання та виконання рішень іноземних судів те, що законодавством України належним чином не врегульовано питання наслідків подання до суду клопотання про виконання рішення іноземного суду стосовно відповідача(боржника) чи потерпілого, що не має місцезнаходження, місця проживання(перебування) в Україні і не має майна на території України.

Аналізуючи питання визнання та виконання рішень іноземних судів, необхідно від 6.09.2005 в Україні діяв спеціальний Закон України «Про визнання та виконання в Україні рішень іноземних судів» (втратив чинність на підставі Закону України №2798-IV від 06.09.2005 «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України»). Ст. 8 Закону України «Про визнання та виконання в Україні рішень іноземних судів» передбачала, що клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду не задовольняється, якщо сторона, стосовно якої постановлено рішення іноземного суду, була позбавлена можливості взяти участь у судовому процесі через те, що їй не було своєчасно й належним чином повідомлено про розгляд справи та якщо виконання рішення загрожувало б інтересам України. Але, в даній статті зазначаються, що клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду могло не задовольнятися також і в інших випадках, передбачених законами України, наприклад: згідно із ст. 396 ЦПК України зазначене клопотання не задовольняється передусім у випадках, передбачених міжнародними договорами, згода на

обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Якщо договорами такі випадки не передбачено, у задоволенні клопотання може бути відмовлено, якщо: 1) рішення іноземного суду за законодавством держави, на території якої воно постановлено, не набрало законної сили; 2) сторона, стосовно якої постановлено рішення іноземного суду, була позбавлена можливості взяти участь у судовому процесі через те, що її не повідомили належним чином про розгляд справи та ін..

Як зазначають вчені, у світовій практиці існує три способи виконання рішення іноземного суду. Перший спосіб передбачає необхідність процедури визнання іноземного рішення, тобто так звана «видача екзекватури» (наприклад, у Франції). Другий підхід передбачає необхідність реєстрації рішення суду іноземної держави у спеціальному реєстрі (наприклад, Великобританія). Третій підхід передбачає перевірку правильності рішення лише з формальної точки зору та його перевірку на відповідність публічному порядку країни суду (наприклад, ФРН, Італія, Білорусь). Цей спосіб допускає можливість відмови у визнанні рішення іноземного суду.

Сьогодні виконання рішень іноземних судів в Україні регулюється розділом VIII Цивільного процесуального кодексу України. П. 2, п. 7 та п. 8 ст. 396 ЦПК України визначає підстави невиконання рішень іноземних судів, які були передбачені у ст. 8 Закону України «Про визнання та виконання в Україні рішень іноземних судів».

Зокрема, у п. 1. ст. 12 Закону України «Про міжнародне приватне право» зазначається, що норма права іноземної держави не застосовується у випадках, якщо її застосування призводить до наслідків, не сумісних з основами правопорядку (публічним порядком) України. У той же час, у п. 2 цієї статті сказано, що відмова в застосуванні права іноземної держави не може ґрунтуватися лише на відмінності правової, політичної або економічної системи відповідної іноземної держави від правової, політичної або економічної системи України.

Окрім того, рішення іноземного суду, що не визнане українським судом, не повинне виконуватися з огляду на п. 1 ст. 14 Закону України «Про міжнародне приватне право» (суперечність імперативним нормам права України) і на п. 7 ст. 396 ЦПК України (виконання рішення загрожує інтересам України). Однак, однозначного підходу щодо визнання і приведення до виконання рішень іноземних судів ні в Україні, ні в інших країнах ще не створено. При цьому, питання визнання і виконання рішень іноземних судів на сучасному етапі розвитку міжнародних відносин аналізуються лише на предмет загального визнання або виконання рішень, без врахування статусу органу, що його постановив. А також, громадяни України не повинні володіти будь-якими перевагами по відношенню до іноземних громадян, так як для держави, що забезпечує та гарантує права громадян України, не повинні розглядатися як другорядними по відношенню до міжнародних зобов’язань.

З вищезазначеного аналізу проблеми, що існує в Україні та до сих пір є невирішеною, то якщо судовій гілки влади України надавати окремі рішення іноземного суду, то у разі винесення рішення від імені України вони можуть створювати колізії між рішеннями як України так іноземної держави, а отже, це призводить до не можливості бачення об’єктивної картини по застосуванню норм іноземного права.

Отже, міжнародне приватене право не передбачає обов’язку будь-якої держави визнавати та виконувати на своїй території судові рішення інших країн. Таким чином, держава, що в цілому відмовляється визнавати та виконувати на своїй території рішення іноземних судів, не діє всупереч міжнародному праву. Обов’язок щодо

визнання та виконання іноземних судових рішень постає лише в тому випадку, коли держава в силу міжнародних угод добровільно взяла на себе такі зобов'язання.

Науковий керівник: Легка Оксана Володимирівна кандидат юридичних наук доцент кафедри міжнародного права, історії права та політико-правових вчень Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

СОЦИАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВО КАК НЕОТЬЕМЛЕМАЯ ЧАСТЬ ЖИЗНИ ОБЩЕСТВА

Никитенко Ангелина Григорьевна
студентка IV курса юридического факультета
Днепропетровского национального университета имени Олеся Гончара

Актуальность данной темы обусловлена развитием современных общественных отношений. Компетенция современного государства все больше распространяется на такие сферы, как образование, здравоохранение, рынок труда, система социальной страховки от безработицы и т.д. Государство все чаще берет на себя гарантии обеспечением граждан «достойным проживанием», т.е. провозглашая себя социальным государством.

Понятие социального государства в современной трактовке применил в середине 19 ст. немецкий юрист Луи фон Штейн. Он предложил способ гармонизации классовых противоречий путем взятия государством на себя обязанностей по улучшению условий жизни работников наемного труда. Механизмом реализации этих обязанностей было принятие таких законов, которые бы гарантировали каждому человеку независимо от его социального статуса стабильные условия жизни и помощь государство в тяжелых жизненных ситуациях.

В СССР проблема социально-правовой защиты населения как самостоятельная не рассматривалась, поскольку внутренними характеристиками социалистической системы были полная занятость, бесплатное здравоохранение и образование, гарантированность государственных пенсий и т.д. Поэтому социальная защита в тот период сводилась к узким вопросам социального обеспечения граждан.

Появление понятия социального государства было вызвано особенностями социально-экономического развития европейских стран 2-ой половины 19-начало 20-го века, перед которыми встала задача улучшения социально-экономического положения трудящихся, поддержка малообеспеченному населению в связи с усиливающимся расколом общества по социально-экономическим признакам и т.д.

Мировой экономический кризис 30-х годов 20-го ст. посодействовал реализации в США американского варианта концепции социального государства. «Новый курс» Рузвельда законодательно закрепил права работников, сокращение рабочего дня, пенсионное обеспечение и т.д. Эта политика легла в идейную основу социального государства и дальнейшей трансформации этого понятия. Такую же роль в утверждении необходимости соц.государства сыграла НТР, начавшаяся в 50-е годы 20 века.

Понятие «социальное государство» широко вошло в оборот сравнительно недавно. В конституционном законодательстве оно впервые появилось в конституциях ряда западноевропейских стран (Испании, ФРГ, Франции) послевоенного периода. К примеру ст.1 Конституции Испании 1978г. Говорит о том,

что Испания есть социальным, правовым и демократическим государством. В ст.20 Конституции ФРГ 1949г. Говорится о том, что ФРГ есть демократическим и социальным федеративным государством. Сегодня о социальном государстве речь идет в конституциях многих не только западноевропейских, но и восточноевропейских стран, ряда азиатских стран (Турция), латиноамериканских и других стран. Словосочетание «социальное государство» включено теперь во многие конституции – Румынии 1991г., Словении 1991г., Украины 1996г. (в которой говорится, что государство является суверенным, независимым, демократическим, социальным, правовым – ст.1), также Колумбии 1991г., Эквадора 1998г., Венесуэлы 1999г. И ряда других стран.

Существует 3 модели социального государства за Риттером и Роулзом: 1) позитивное государство, которому характерно наименьшее вмешательство в экономику и социальное обеспечение страны, а также предоставление поддержки индивидуализма и защиты корпоративных интересов. (США) 2) социальное государство, в котором гарантируется минимальный уровень жизни, равенство стартовых возможностей, а политика направлена на обеспечение полной занятости. (Великобритания). 3) государство всеобщего благоденства, которое обеспечивает минимальный уровень жизни, устанавливает максимальный уровень доходов, уменьшает разницу в зарплате и гарантирует полную занятость. (Нидерланды).

Суть социального государства по мнению теоретиков этого направления заключается в том, чтобы сглаживать классовые противоречия, предоставлять стабильное развитие рыночной экономики, а так же гарантировать каждому гражданину стандарты материальной жизнедеятельности. Как считает, В. Копейчиков то к основным признакам социального государства следует отнести: средний класс, надклассовое государство, социальная справедливость, достойный прожиточный минимум, социальное обеспечение.

В Украине была поставлена задача построение социального государства. Однако, эта задача на сегодняшний день является трудно выполнимой, поскольку стандарты не соответствуют целям соц. государства, т.к. не могут обеспечить «достойную жизнь», ни «свободное развитие человека». Украинские реалии не отвечают фундаментальным предпосылкам формирования соц. государства, таким как: сильные позиции государства в управлении обществом, свободная рыночная экономика, частная собственность на средства производства, конституционное обеспечение принципа социального государства. В этой ситуации важную роль должно сыграть гражданское общество, призванное контролировать власть и превратить своими усилиями государство в институт, который служит в интересах граждан, чего, к сожалению, в данный момент не наблюдается.

Научный руководитель: Марков Карло Анатолиевич, доктор исторических наук, профессор кафедры теории государства и права, конституционного права и государственного управления Днепропетровского національного университета имени Олеся Гончара.

«ГІБРИДНА ВІЙНА» ЯК НОВЕЛЛА МІЖНАРОНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА

Пащенко Анастасія Олександрівна
студентка V курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

В той час, коли створювались Гаазькі та Женевські конвенції, Римський статут, та інші документи, що втілюють норми міжнародного гуманітарного права, розуміння війни було доволі примітивним. Сучасне міжнародне гуманітарне право під впливом інтеграційно-технічного розвитку зазнає докорінних змін. На теоретичному рівні вже є низка розроблених концепцій війн нового покоління – космічних, інформаційних, мережевих, кібер-війн, в основі яких лежать інформаційні технології.

Розвиток військово-політичної ситуації в Україні останнім часом знову примушує багатьох військових експертів звернутися до феномена «неправильних» війн. У котрий раз класичні підходи до визначення суті і змісту військових конфліктів входять у суперечність з об'єктивною реальністю. Виникає парадокс: традиційна військова наука і реальна військово-політична практика мають все менше і менше точок перетину.

Такі війни набувають комбінованого, змішаного характеру. Вони розгортаються не тільки на полі бою, а й в економічній, релігійній та культурній сферах. У хід йдуть будь-які засоби впливу на свідомість цивільного населення, адже змістом війни даного типу стає не фізичне знищення збройних сил противника, а деморалізація і нав'язування своєї волі всьому населенню держави. Саме тому виникає проблема застосування норм міжнародного гуманітарного права до нових, сучасний військових конфліктів, які ведуться одночасно у декількох вимірах.

На полі бою сучасного військового конфлікту поряд з регулярними військами з'являється безліч нових дійових осіб: іррегулярні формування повстанців і бойовиків, кримінальні банди, міжнародні терористичні мережі, приватні військові кампанії і легіони іноземних найманців, підрозділи спецслужб різних країн світу, а також військові контингенти міжнародних організацій. Новий тип війни отримав назву «гібридна війна» і почав активно використовуватись не тільки ЗМІ, а й увійшов до лексикону політиків, військовослужбовців та фахівців з безпеки.

Автором концепції «гібридної війни» став консультант міністерства ВМФ США, журналіст Франк Хоффман (Frank G. Hoffman). Сучасна епоха, на думку Франка Хоффмана, характеризується процесами гібридизації, в тому числі і у військовій сфері. Для характеристики нової реальності він пропонує застосовувати поняття «гібридної війни», яке не є суто військовим, але дозволяє оперативно схопити та відобразити суть змін у характері сучасної війни. Хоффман зазначає, що конфлікти будуть мультимодальними (тобто такими, що ведуться різними способами) та багатоваріантними, що не входять в межі простої конструкції ведення збройного конфлікту чи війни. За Хоффманом майбутні загрози можуть в більшій мірі бути охарактеризованими як гібридне співвідношення традиційних та нерегулярних стратегій і тактик, це децентралізоване планування та виконання, участь недержавних акторів з використанням одночасно простих та складних технологій. Він визначає гібридну війну як будь-які дії ворога, котрий миттєво й злагоджено використовує складну комбінацію дозволеної зброї, партизанську війну, тероризм і злочинну поведінку на полі бою, щоб домогтися політичних цілей.

Під гібридної війною американські військові мають на увазі неоголошені, таємні військові дії, в ході яких воююча сторона атакує державні структури або регулярну армію супротивника за допомогою місцевих бунтівників і сепаратистів, підтримуваних зброєю і фінансами з-за кордону і деякими внутрішніми структурами (олігархами, організованою злочинністю, націоналістичними та псевдорелігійними організаціями).

Традиційно гібридній війні приписують такі характеристики:

1. Всенаправленість – «полем бою» стають не лише такі типові площини як земля, повітря, води тощо, а і політика, економіка та культура;

2. Синхронність – заходи у всіх сферах впливу вживаються одночасно для досягнення максимального ефекту;

3. Асиметричність – дії, до яких вдається агресор, перебувають «нижче бар'єру» традиційної війни, тому на них не можна дати адекватної відповіді традиційними міліарними способами.

Також характерними складовими таких конфліктів є, передусім, підтримка державами лояльних до власної сторони партизансько-терористичних рухів або анти-партизанської боротьби, застосування сил спеціального призначення, протидія деструктивним силам у рамках операцій з підтримки миру, інтенсивне інформаційно-психологічне протиборство за масову свідомість населення та деморалізацію, демонізацію противника.

Отже, гібридну війну можна у найзагальніших рисах визначити як сукупність заздалегідь підготовлених і оперативно реалізованих дій військового, дипломатичного, економічного, психологічного та інформаційного характеру, спрямованих на досягнення стратегічних цілей. До складових гібридної війни відносяться традиційні та нестандартні загрози, тероризм, підривні дії, коли використовуються новітні чи нешаблонні технології для протидії перевазі супротивника у військовій силі, що зумовлює певну складність правового регулювання та формування ефективних засобів боротьби.

Науковий керівник: Легка Оксана Володимирівна, доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права, історії права та політико-правових вчень Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПОЛІВАРІАТИВНІСТЬ ПІДХОДІВ ДО РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ ТРАНСПАРЕНТНОСТІ В ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

Романов Максим Юрійович

курсант IV курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Сучасне Українське суспільство знаходиться на роздоріжжі свого цивілізаційного вибору, який свідомо направлений на євроінтеграцію. За роки незалежності українська нація зробила значну кількість кроків, що розвинули нашу державу і дали можливість претендувати на входження до Європейського союзу. Але велика кількість проблем залишається не вирішеною, однією із таких, що найбільш гостро обумовлена входженням України до світової спільноти та і є по суті його умовою – являється визначення категорії транспарентності у діяльності органів влади

різних рівнів. Для з'ясування відповідного положення, належить розпочати із аналізу поняття та ознак вказаної вище конструкції.

Термін «транспарентність», що є широко вживаним і бере свій початок з давніх-давен, має витоки в різних мовах, так, зокрема, з англійської «transparency» – прозорий, але загальноприйнятим вважається єдине походження відповідного поняття з латини, де «transparere» дослівно перекладається, як щось прозоре та зрозуміле.

Сьогодні відповідна категорія різними вченими трактується по-різному і на жаль, відсутній єдиний погляд на вказану проблематику, так на думку О.В. Кошової, в більшості документів Організації з безпеки і співробітництва в Європі термін «транспарентність» використовується безпосередньо, а в матеріалах, пов'язаних із діяльністю Європейського суду з прав людини, частіше використовується «відкритість» і «публічність». А, отже, виходячи із наведеної думки, ми можемо припустити, що термін «транспарентність» змістовно поєднує в собі вказані дві складові.

Поряд з цим, позитивною є думка про те, що принцип транспарентності, як складна теоретико-правова категорія, глибоко поринає у історію і має певні витоки, що поряд з цим мали і свої власні умови та причини, з огляду на сучасні євроінтеграційні процеси в України даний факт є позитивним, якщо дивитись на транспарентність крізь призму перспективи дослідження та можливої імплементації до національного законодавства з метою утвердження принципів правової держави.

Разом із вище наведеним належить зауважити на думці Д.П. Співака про те, що в світі нараховується близько 20 країн, в яких принцип транспарентності державного управління для широкого громадського контролю закріплено на рівні правової норми спеціальним законодавством, що говорить про вагомість відповідного принципу та нагальну необхідність його впровадження у національне законодавство.

В російській науці, поняття транспарентності досліджується, як політичне або соціальне явище, зокрема «транспарентність політичного процесу» - є відкритістю його легальних сфер для суспільства, доступністю для громадян інформації про його цілі та шляхи їх реалізації.

Виходячи із такого розуміння транспарентності політичного процесу, та керуючись думкою про те, що транспарентність є базовим функціональним принципом будь-якого політичного явища його можна інтерпретувати на державно-владні, соціальні та інші відносини у суспільстві. І, виходячи із такого погляду, «транспарентність» як правова категорія – є поняттям базовим (засадничим).

Окрім того юриспруденція міжнародного рівня, як вище було зазначено, розглядає також транспарентність як соціальне явище. Стан інформованості (наявність повних, достатніх та достовірних знань) про ту чи іншу діяльність (її об'єктах чи результатах), котре дозволяло б будь-якому зацікавленому суб'єкту мати повне уявлення про неї.

Про такий характер відповідного терміну говорять й інші науковці, так Е. Афонін та О. Суший сходяться на думці, що «транспарентність» - це засадна властивість політичної влади, яка забезпечує розвиток демократії, громадянського суспільства шляхом відкритості дій різних гілок влади, процедури прийняття рішень та активізації громадського контролю над діяльністю органів державної влади та управління, а такі поняття, як «прозорість», «відкритість», «гласність» є певними атрибутивними ознаками (характеристиками) транспарентності.

Належить також цілком погодитись із думкою М. Пашковської про те, що транспарентність є засадничим поняттям, яке у собі в тісному взаємозв'язку поєднує

декілька категорій, що визначають форми та способи функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування у демократичній державі.

Така позиція, зокрема співпадає і з поглядами С. Романюка, оскільки в сучасному людиноцентриському вимірі, та з огляду на об'єктивні обставини, транспарентність поєднує у собі такі поняття, як «прозорість», «відкритість». «гласність», публічність», «підзвітність» та інші.

Отже, на підставі проаналізованих даних належить аргументувати позицію щодо поняття транспарентності як складної теоретико-правової категорії, що змістовно поєднує в собі такі поняття, як «прозорість», «відкритість». «гласність», публічність», «підзвітність», доступ до публічної інформації» та «участь в управлінні державними справами».

Також належить погодитись з тим, що прозорість – це обізнаність діям влади, а відкритість – це реальна можливість впливу, але із цього виходить, що керуючись напрацюваннями вчених, які уніфікують ці складові в категорію транспарентності ми, таким чином, не просто спростимо понятійно-категоріальний апарат в сфері взаємодії громадськості та державної влади, а й відкриємо нове поле для наукової дискусії, що може сприяти розвитку демократичної та соціальної держави в Україні.

Тобто, якщо прозорість – це рівень обізнаності діям влади, а відкритість – це функціональна характеристика влади до демонстрації своєї діяльності, то ми можемо сказати, що обізнаності в діях влади не наступить, допоки влада не буде діяти відкрито.

Якщо гласність – це характеристика влади, що робить її доступною до громадського обговорення, публічність – це здатність влади виконувати свої функції перед «публікою» (тобто особами, що її обрали), а підзвітність в свою чергу є обмежувальною характеристикою влади, що відображає громадський контроль за її діяльністю, то акцентуємо увагу на тому, що саме така «публічна» діяльність влади, спричиняє громадське обговорення, а після – контроль (призводить до підзвітності).

Науковий керівник: Наливайко Лариса Романівна, завідувач кафедри загальноправових дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор.

ПРАВОВИЙ СТАТУС УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ В СЕРЕДИНІ XIX СТ.

Сігова Христина Віталіївна

студентка III курсу факультету економіки та менеджменту
Центральноукраїнського національного технічного університету

У сучасних умовах трансформації політичних та правових інститутів Української держави, надзвичайно актуальним видається питання щодо вдосконалення правового статусу української мови. Для більш повного розуміння поточних проблем функціонування мов в Україні, важливим є ретроспективний аналіз історії правових інститутів, що формували мовну політику в минулому.

Після ліквідації у XVIIIст. залишків української державності, що функціонували в рамках правових державних інститутів Гетьманщини та Запорозької Січі, почався стрімкий наступ молодої Російської імперії на духовні та політичні права українського народу. Уже на початку XIX століття більшість початкових шкіл були

російськими, українські ж існували як школи дяків і фінансувалися за кошти батьків. Кількість останніх постійно зменшувалася. Проте українське питання не втрачало від цього своєї актуальності.

Із середини XIX ст., незважаючи на тотальні цензурні репресії, українська література, а з нею й літературна мова починають оживати. Проте з розгромом у 1847 р. Кирило-Мефодіївського товариства, забороноюта зняттям з продажу надрукованих творівТ.Г.Шевченка ("Кобзар"), П.О.Куліша ("Повість про український народ", "Україна", "Михайло Черненко"), М.І. Костомарова ("Українські балади", "Вітка") політичний та правовий тиск на функціонування української мови посилюється.

Вирішальним актом, що визначив політику царського уряду щодо функціонування української мови удр. пол. XIX ст. – на поч. XX ст. став т.зв. Валуєвський циркуляр. Циркуляр стверджував, "Чтонаречие, употребляемоепростонародием, єстьтот же русскийязык, толькоиспорченныйвлиянием на негоПольши; чтообщерусскийтакжепонятен для малоросов, как й для великороссиян; й дажегораздопонятнее, чемтеперьсочиняемыйнекоторымималороссами, особенности поляками, так называемый "украинскийязык".

Валуєв пропонував розглянути питання про видання українських книг для народу спільно з міністром народної освіти, обер-прокурором Св.Синоду і... шефом жандармів. А поки такого «совокупногообсуждения» не було, то міністр Валуєв зробив розпорядження по цензурному відомству, щоб «позволялись к печатитолькопроизведения на малороссийскомязыке, принадлежащие к областиизящнойлитературы; пропуск же книг на том языкерелигиозногосодержания, учебных и вообщеназначенных для первоначальногочтениянародаприостановится до разрешениянастоящеговопроса».

Формальною підставою для Валуєвського циркуляра послужило польське повстання, у якому нібито активну участь взяли українські сепаратисти. Насправді обставини появи циркуляру мали дещо глибші передумови. Напередодні в ряді реакційних російських видань була піднята кампанія проти українських народних недільних шкіл як осередку сепаратизму. До цього додалася справа з перекладом Євангелія на українську мову. Імператорська Академія наук підтримала переклад, але для друкування потрібно було ще благословення Священного Синоду. Останній віддав український переклад Євангелія на іншу цензуру. Комісія в складі єпископа калузького, начальника жандармерії і київського генерал-губернатора визнали Євангеліє в українському перекладі «небезпечним і шкідливим». Базуючись на цьому розпорядженні, не в міру запопадлива царська цензура перестала давати дозвіл на видання взагалі всього, написаного українською мовою, навіть белетристики.

Протягом 1863 — 1872 рр. цензура пропустила лише одну популярну українську книжку. Внаслідок Валуєвського циркуляра заборона була накладена на друкування українською духовних книг, наукових і науково-популярних творів. Заборонене було вживання української мови в початкових школах, закриті недільні школи, а ціла низка українських діячів і вчителів української мови піддалися адміністративним висилкам у віддалені губернії імперії. Навіть протест тодішнього міністра освіти Головіна не вплинув на Валуєва. Незабаром Синод РПЦ заборонив священикам проповідувати на місцевих діалектах. Валуєвський циркуляр допускав лише видання художньої літератури українською мовою. Проте, цензурні утиски щодо української мови і культури ставали більш систематичними і жорстокими, ніж заходи, передбачені

Валуєвським циркуляром. Через 13 років царський уряд ухвалить Емський указ, який повністю скасує легальний статус української мови.

Таким чином, середина XIX ст. стала важливою віхою у визначенні остаточного ставлення Російської імперії до функціонування української мови. Валуєвський циркуляр окреслив парадигму правових інститутів що застосовувались самодержавством до української мови.

Науковий керівник: Бондарчук Юрій Павлович, кандидат історичних наук, доцент кафедри економічної теорії і права Центральноукраїнського національного технічного університету.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ДІЯЛЬНОСТІ ОФШОРНИХ КОМПАНІЙ

Столярчук Світлана Василівна
студентка IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

З розвитком ринкової економіки в Україні перед підприємцями постала проблема оптимізація оподаткування. Вихід було знайдено на територіях так званих офшорних зонах, які в наш час широко розповсюджені у всьому світі.

Актуальним залишається питання порядку правового регулювання офшорних компаній, а також аналізу їх переваг та недоліків.

Дану тематику досліджували вчені з різних галузей права і найбільш відомими є праці Баймуратова М.О., Бозуленко О.К., Зоріна О.І., Косе Д.Д., Омельчука Е.С., Вишневського В.П, Кабир Л.С. та інших.

Вперше перше термін «offshore» був сформульований і введений в обіг у 1723 році у Великобританії. Це відбулося під час судового засідання, і мало на меті позначення принципів розташування компаній у сфері комерційного права. Пізніше термін «офшор» набув широкого розповсюдження вже в Сполучених Штатах Америки - дана популізація відбулася після випадку створення компанії за теренами США. Чому ж офшор є такий розповсюджений в наші дні і в чому його особливості?

Необхідно зазначити, що відсутнє чітке визначення офшорної зони або офшорної компанії в законодавстві України. Лише у ст. 1 Закону України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон» вказано, що «спеціальна (вільна) економічна зона являє собою частину території України, на якій встановлюються і діють спеціальний правовий режим економічної діяльності та порядок застосування і дії законодавства України. На території спеціальної (вільної) економічної зони запроваджуються пільгові митні, валютно-фінансові, податкові та інші умови економічної діяльності національних та іноземних юридичних і фізичних осіб». Кабінет Міністрів України своїм розпорядженням від 16 вересня 2015 року надав перелік офшорних зон, які є визнаними в Україні. І нарешті, у Податковому Кодексі України під терміном «нерезиденти» розуміється іноземні компанії, організації, утворені відповідно до законодавства інших держав, їх зареєстровані (акредитовані або легалізовані) відповідно до законодавства України філії, представництва та інші відокремлені підрозділи з місцезнаходженням на території України. А під терміном «нерезиденти, що мають офшорний статус» розуміються нерезиденти, розташовані на території офшорних зон, за винятком нерезидентів, розташованих на території офшорних зон,

які надали платнику податку виписку із правоустановчих документів, легалізовану відповідною консульською установою України, що свідчить про звичайний (неофшорний) статус такого нерезидента. Проте, на наш погляд, така невелика кількість нормативно-правових актів, які регулюють питання функціонування офшорних компаній, є суттєвим недоліком і надає широкі можливості власникам таких підприємств діяти на свій розсуд.

Основна мета створення офшорної компанії полягає у оптимізації податків, що стягуються за принципом територіальності, оскільки більшість офшорних юрисдикцій пропонує мінімальні ставки податків на прибуток для компаній. Діяльність таких компаній повинна проводитися за межами місця реєстрації, що є однією із вимог створення такої компанії.

Ще однією перевагою створення офшорної компанії, окрім низької ставки оподаткування, є спрощена процедура реєстрації. По-перше, необхідно обрати організацію, яка спеціалізується на реєстрації офшорів, наступним кроком буде вибір офшорної зони, після чого - безпосередня реєстрація із своїми особливостями.

Наряду із значними перевагами, які видно на перший погляд, існують і суттєві недоліки та навіть проблеми у діяльності офшорних компаній. По-перше, підприємці не завжди використовуються території, які затверджені Кабінетом Міністрів України, що ускладнює процес виявлення таких компаній.

По-друге, якщо підприємство не хоче міняти офшорного партнера, воно всього-на-всього залучає до такої схеми фірму з неофшорної країни (Великобританія, Чехія), законодавство яких не містить заборони щодо укладання прямого договору з офшорною компанією без збільшення оподатковування.

І по-третє, можливо відкриття рахунку в неофшорній країні і придбання там "корпоративного офісу". Тобто ми бачимо видимість роботи фірми в неофшорній країні. Крім того, зважаючи на те, що перелік Кабінету Міністрів України оновлюється раз на рік, існує загроза, що недавно зареєстровану фірму, вже через місяць-два необхідно буде залишити.

Отже, створення офшорної компанії має як свої переваги, так і недоліки. До переваг ми можемо віднести: низькі ставки податків; відсутність контролю за обміном валют; доступна банківська система. До недоліків ми можемо віднести: створення передумов для відтоку капіталу; розвиток тіньового сектору економіки; негативний вплив на економічну ситуацію в країнах-донорах. Але, на наш погляд, все ж таки в даній ситуації мінусів більше аніж плюсів, оскільки багато коштів проходять повз бюджет України.

Науковий керівник: Легка Оксана Володимирівна, доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права, історії права та політико-правових вчень Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ЗВ'ЯЗКУ З ДІЯЛЬНІСТЮ У КОСМІЧНОМУ ПРОСТОРІ

Хоронжук Анжеліна Олександрівна
студентка ІІІ курсу факультету суспільних наук і міжнародних відносин
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Держави та міждержавні організації, здійснюючи запуски об'єктів у космос, зобов'язані вживати запобіжних заходів з метою недопущення загрози життя, здоров'ю фізичних осіб, знищення чи пошкодження майна держав, їх фізичних і національних юридичних осіб або міжнародних організацій.

Тим не менш, можливість заподіяння шкоди зберігається. З метою врегулювання цього питання була прийнята Конвенція про міжнародну відповідальність за шкоду, спричинену космічними об'єктами. Підставами для відповідальності є: 1) космічна діяльність держави, що відповідає міжнародному праву, але завдала шкоду іншій державі. Це — відповідальність за правомірну діяльність, що привела до негативних наслідків на Землі; 2) космічна діяльність держави, що завдала шкоди внаслідок порушення міжнародного права. Якщо держава посягає на засади міжнародного правопорядку в космічному просторі, завдає шкоду своєю діяльністю іншим державам, то вона вчиняє міжнародне правопорушення.

Космічна діяльність суб'єктів міжнародного права підпорядкована імперативам основних принципів міжнародного права, відповідно до яких до найбільш тяжких міжнародних правопорушень у цій сфері належать: 1) розгортання і ведення військових дій у космосі; 2) перетворення космосу на театр війни або військових дій іншим чином, несумісним з мирним використанням космосу; 3) використання космосу для ведення військових дій проти Землі; 4) мілітаризація космосу.

В цих та аналогічних їм випадках винні держави або ж міжнародні організації несуть відповідальність нематеріального і матеріального характеру, пов'язану із застосуванням як військової сили, так й інших способів обмеження суверенітету і доповнену відповідальністю фізичних осіб, що уособлюють в даному випадку відповідну державу.

Інші діяння можуть розглядатися як делікти, що виникають в результаті порушення інших, крім основних принципів, норм міжнародного права. Деліктом є діяння, які порушують положення Конвенції про реєстрацію 1975р.

Особливості інституту відповідальності в галузі космічного права обумовлені особливими характеристиками космосу, у першу чергу — визнання його території зоною особливого ризику як щодо Землі, так і щодо космічних об'єктів, які знаходяться у його просторі. Все це дає підстави зробити кілька важливих висновків.

1. Як і у випадку вчинення правопорушень, що характеризуються наявністю вини, так і в будь-якому іншому випаду завдання шкоди з космосу Землі діє принцип абсолютної відповідальності, за винятком випадків, коли держави або інші учасники діяли в космічному просторі. В останньому випадку відповідальність кожної визначається її виною.

2. Основним суб'єктом відповідальності за космічну діяльність є держава. В разі участі у ній міждержавної організації відповідальність нарівні з нею несуть держави-члени організації.

3. Держава несе відповідальність за діяльність у космосі своїх громадян та національних юридичних осіб.

4. Постраждала держава або міжнародна міждержавна організація мають право на відшкодування шкоди з боку держав-винуватців і навіть третіх держав, якщо шкода, спричинена космічним об'єктом, являє серйозну загрозу для навколишнього космічного середовища або життя людей чи може серйозно погіршити умови життя населення на Землі (Конвенція про відпові- дальність 1972 р.).

5. Претензія за шкоду пред'являється потерпілою стороною як державі реєстрації, так і будь-яким учасникам запуску. Таким чином, передбачається, що: а) шкода відшкодовується на солідарній основі; б) можливим є застосування позову в порядку регресу.

6. В разі, якщо винуватцем завдання шкоди виявляється міждержавна організація, відповідачами будуть також її держави-члени. Такий порядок, встановлений Конвенцією про відповідальність 1972 р., забезпечує інтереси позивача.

7. В разі, якщо потерпілою стороною опиняється сама міжнародна організація, позов від її імені може бути пред'явлений однією з держав-членів.

8. Держава, що веде діяльність у космосі, має право допустити до неї своїх фізичних осіб або їх об'єднання, однак при цьому вона не лише має право захищати їх інтереси, але й зобов'язана нести повну відповідальність за їх дії.

Наразі міжнародних та будь-яких інших конфліктів у зв'язку із застосуванням розглянутих вище договорів ще не виникало, що свідчить про достатність існуючого сьогодні нормативного регулювання у цій сфері.

Науковий керівник: Ведькал Валентина Андріївна, кандидат історичних наук, доцент кафедри міжнародного права, історії права та політико-правових вчень Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

ГУМАНИЗМ КАК БАЗОВЫЙ ПРИНЦИП МЕЖДУНАРОДНОГО ГУМАНИТАРНОГО ПРАВА

Черкашин Владислав Дмитриевич
студент V курса юридического факультета
Днепропетровского национального университета имени Олеся Гончара

Проблематика гуманизма как философской и нравственно-этической категории включает в себя множество аспектов, касающихся восприятия самой сущности человека, его прав, свобод, интересов. Сам термин происходит от латинского «humanitas» и французского «humanitaire», что переводится как человеческая природа, образованность и означает «обращенный к человеческой личности».

Исследователи феномена гуманизма выделяют несколько трактовок термина:

- гуманизм в целом. Представляет собой интерес к человеку или к гуманитарным дисциплинам;
- древний гуманизм. Включает в себя понимание гуманизма в рамках культурных и этических учений индийских, китайских, античных и римских мыслителей (Конфуций, Аристотель, Демокрит, Эпикур, Лукреций, Перикл, Протагор, Сократ, Сенека, Цицерон). По сути, это период процесса становления гуманизма. Термин неразрывно связан и раскрывается через понятия «добродетель», «справедливость», мужество»;
- теистический гуманизм (христианский). Значительный вклад в развитие, понимание и популяризацию гуманистических идей сыграла христианская догма

Нового Завета. Более того, десять заповедей являлись утверждением гуманистических ценностей. Однако ценность отдельно взятого человека воспринимается через призму Бога-созидателя. Человек ценен ввиду того, что является венцом творения Бога и не может быть рассмотрен в разрыве от Всевышнего. Подобную трактовку можно встретить у философов средневековья (А. Блаженный, Ф. Аквинский, С. Эригун);

- классический гуманизм (эпоха Ренессанса). Период рассвета и полноценного формирования гуманизма как веры в человека, в его силы, в разум, развитие и самосовершенствование личности (Бекон, Томас Мор, Петрарка и другие).

В современном обществе гуманизм – это широкая категория этических основополагающих положений, которые подтверждают достоинство и ценность всех людей и основаны на способности определять правильность и неправильность обращения к универсальным человеческим качествам, особенно, к рациональности.

Общеправовая теория трактует гуманизм как закрепление правом отношений между обществом, государством и человеком, между людьми на основе человеколюбия, уважения достоинства личности, создания всех условий, необходимых для нормального существования и развития личности.

Из гуманизма в правовом значении проистекает принцип гуманности, закреплённый в доктрине международного гуманитарного права.

Гуманность следует понимать как необходимость создания эффективной политики, чья конечная цель состоит в том, чтобы достигнуть представления о правах человека.

Принцип гуманного обращения требует, чтобы отношение к гражданскому населению было гуманным во все времена. Статья 3 Женевской конвенции запрещает посягательство на жизнь человека (в том числе жестокое обращение и пытки), захват заложников, оскорбительное и унизительное обращение против некомбатантов, включая лиц, которые перестали принимать участие в боевых действиях (раненых, больных и потерпевших кораблекрушение). Гражданские лица имеют право на уважение, физическую и психическую неприкосновенность, честь, семью, религиозные убеждения, а также нравы и обычаи. Принцип гуманного обращения был подтвержден международным гуманитарным правом в качестве нормы обычного международного права, применяемого в международных и немеждународных вооруженных конфликтах.

Таким образом, принцип гуманности включает в себя все аспекты поведения противоборствующих сторон в вооруженных конфликтах.

Основы этого принципа можно найти в некоторых международно-правовых актах, как: Санкт-Петербургской декларации 1868 года, Гаагской конвенции 1907 года, Женевских конвенциях 1949 и дополнительных протоколов к ним 1977 года. Санкт-Петербургская декларация предусматривает и детализирует "технические ограничения", в которых требования войны должны остановиться перед гуманитарными реквизициями. Это подчеркивает тот факт, что «прогресс цивилизации, должен быть, следствием ослабления военных действий».

Очевидно, что принцип гуманности является центральным и самым старым принципом международного гуманитарного права. Его можно найти во всех основных религиях и культурах. Гуманность в гуманитарном праве является не только инструментом защиты, но и демонстрацией того, что даже во время вооруженного конфликта есть некоторый здравый смысл и уважение к человечеству. Современная доктрина международного гуманитарного права не наивна и принимает,

что вред, разрушение и смерть могут быть законными во время вооруженного конфликта.

Несмотря на тотальную имплементацию гуманизма и гуманности в современном мире, международное гуманитарное право не в состоянии отразить или предвидеть все возможные ситуации, которые могут возникнуть во время вооруженного конфликта. Из-за этого все аспекты, которые не были учтены по направлениям международного гуманитарного права, должны быть приведены в соответствии с положением принципа гуманности. Принцип гуманности доказывает свою практическую значимость тем, что он охватывает и ликвидирует пробелы, выявленные в системе международного гуманитарного права, на основе общечеловеческих норм.

Научный руководитель: Лёгкая Оксана Владимировна, доцент, кандидат юридических наук, доцент кафедры международного права, истории права и политико-правовых учений Днепропетровского национального университета имени Олеся Гончара.

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ЖУРНАЛІСТІВ, ЇХ РЕАЛІЗАЦІЯ В РЕАЛЬНИХ УМОВАХ

Ярошенко Ольга Олегівна

студентка V курсу центру заочної та вечірньої форм навчання
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

У результаті проведеного аналізу законодавства України (Конституції України, а також законів як «Про інформацію», «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Про інформаційні агентства», «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації», «Про телебачення і радіомовлення», «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» та інших нормативно-правових актів), доходимо висновку, що у сьогоденні держава приділяє чимало уваги гарантуванню профдіяльності журналістів та інших працівників засобів масової інформації. У законодавстві закріплено значну кількість норм з реалізації прав і свобод журналістів через покладення обов´язків на підприємства, установи та організації, а також їх посадових осіб надавати об'єктивну інформацію про свою діяльність. Також державою визначено порядок проведення акредитації журналістів. З боку влади докладається чимало зусиль на вирішення питань щодо покладання відповідальності на осіб за злочини у сфері порушення прав та свобод журналістів, перешкоджання їхній профдіяльності, переслідування журналіста у зв'язку з його професійною діяльністю, здійснення цензури тощо.

На сьогоднішній час журналісти, під час проведення їхньої професійної діяльності, спираються на правові засади свободи думи і слова, свободи вираження поглядів. Додамо, що у той самий час зауважується неможливість та неприпустимість зловживання правами та свободами журналіста відповідно до його посадових прав та обов´язків.

Виходячи з цього, звернемо увагу на статтю 34 Конституції України, де вказано, що держава гарантує кождному громадянину, незалежно від того, якою професійною діяльністю він займається, вільне вираженя власної думки та слова, своїх поглядів та

переконань. Відповідно до законодавства України кожен громадянин має право вільно збирати інформацію, мати до неї доступ, якщо інше не передбачено законом, та поширювати отриману інформацію усно, письмово або будь-яким іншим способом на власний розсуд.

Такі визначення у нормативних правових актах стосуються конкретного типу інформації, яка знаходиться у публічному доступі. Але такі права можуть бути обмежені державою за певних умов. Найперше, якщо доступ до такої інформації та її поширення можуть зашкодити інтересам національної безпеки України, можуть поставити під загрозу територіальну цілісність нашої держави або вивести із ладу громадський порядок. Тому з метою запобігання таких небажаних наслідків, заворушень чи злочинів, для того, щоб зберегти та якісно охороняти життя і здоровя населення, щоб захистити права, свободи та інтереси народу, закон обмежує доступ та можливість розголошеня інформації, яка одержана конфіденційно, для того, щоб підтримати авторитет особи і правосуддя вцілому.

Також у частині третій статті 15 Конституції України вказано і визначено, що цензура заборонена. Таким чином, у сьогоденні засоби масової інформації мають всі можливості для плідної роботи, якщо вона не суперечить особистісним правам і свободам інших громадян.

Держава звертає увагу на забезпечення захисту професійної діяльності журналістів, що визначено у Законі України від 13 січня 2011 року N 2938 «Про внесення змін до Закону України «Про інформацію». Таким чином, Закон України «Про інформацію» оприлюднено в новій редакції. Згідно зі статею 24 зазначеного закону «забороняється цензура, тобто будь-яка вимога, яка спрямована, зокрема, до журналіста, засобу масової інформації, його засновника (співзасновника), видавця, керівника, розповсюджувача, яка передбачає узгодження інформації про її поширення або накладення заборони чи перешкоджання в будь-якій іншій формі тиражуванню або поширенню інформації». Але зауважимо, що така заборона не поширюється на ті ситуації, коли суд наклав заборону на поширення певної інформації або за законом необхідне попереднє узгодження правомірності оприлюднення таких інформаційних даних.

Закон забороняє втручання у діяльність журналіста, котрий виконує свої посадові обов´язки, забороняє контролювати зміст і форму поширення чи відмові від публікації інформації. Також нормативно-правовими актами забороняється замовчувати засобами масової інформації ті дані, які є суспільно необхідними. При цьому НПА не заперечують висвітлення окремих тем, показ окремих осіб або поширення інформації про них, критику суб'єктів владних повноважень, крім випадків, встановлених законом, договором між засновником (власником) і трудовим колективом, редакційним статутом.

Держава покладає відповідальність відповідно до законів України на особу, яка свідомо і умисно перешкоджала законній професійній діяльності журналістів та/або переслідування журналіста за виконання професійних обов'язків. Безпосередньо така відповідальність вказана у ст. 171 ККУ, за яким визначено кару у вигляді штрафу до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арешт на термін до шести місяців, або обмеження волі на термін до трьох років.

Отже, в результаті проведеного дослідження слід зробити висновок, що права та обов’язки журналістів у сучасному світі існують невід’ємно від прав і свобод інших осіб. Законодавством встановлено настання відповідальності для будь-якої особи, яка перешкоджала виконанню журналістом, що діяв у рамках закону, своїх професійних

обов’язків. Також держава надає гарантії з приводу захисту власне журналіських честі, гідності, здоров'я, життя і майна як особи, котра знаходиться при виконанні своїх громадських обов'язків. Але при цьому, якщо журналіст перевищує свої законні професійні права та свободи, завдаючи шкоди власними діями іншій особі, отримуючи незаконно обмежену у доступі інформацію, то у такому випадку законодавство гарантує захист постраждалого від неправомірних дій журналіста. Та покладання відповідальності на правопорушника.

Науковий керівник: Юзікова Наталія Семенівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного та кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ОФШОРНІ ЗОНИ: ПРАВОВИЙ ТА ФІНАНСОВИЙ АСПЕКТИ

Дрік Кирило Максимович
студент IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

У ситуації, коли провідні економіки світу тонуть у боргах, а за міжнародною фінансовою допомогою вишикувалася черга, питання "куди ділись гроші?" набуло особливої актуальності. Згідно з дослідженням відомого економіста Джеймса Генрі, світова еліта сховала в офшорах від 20 до 30 трильйонів доларів. Такі фінансові обороти не укладаються в голові. "Прихована від очей система офшорів - це економічний еквівалент астрофізичних чорних дір. Обсяг тіньового багатства, що зберігається на не задекларованих рахунках, дорівнює як мінімум 21 трильйона доларів, а як максимум 32 трильйонів", - роблять припущення експерти на сторінках газети Observer.

Кайманові острови, Ліхтенштейн, Панама, Маршаллові острови - незаконні гроші течуть сюди рікою, перш за все, з країн із сировинними економіками. Але найцікавіший пункт дослідження стосується того, кому належать всі ці гроші. Від кількості нулів рябить в очах: мінімум 10 трильйонів доларів зосереджені в руках всього 100 000 осіб, тобто в середньому на кожного члена всесвітнього елітного суспільства доводиться не менше 100 мільйонів доларів. "Це бізнесмени, це великі транснаціональні корпорації. Крім того, це кримінальний бізнес, який вважає такі зони найзручнішими", - підкреслює науковий керівник національного дослідницького університету Вищої школи економіки Євген Ясін."На Каймановых островах є будівля, в якому розташовуються 12 тисяч американських корпорацій. Це або саме просторе приміщення в світі, або найбільше шахрайство в світі. І ми з'ясуємо, що це таке", - як би налякав найбагатших людей світу президент США Барак Обама.

За однією з версій, галас піднято спеціально. Звучать думки, ніби все це - частина великої операції Великобританії і Сполучених Штатів проти Швейцарії. Адже надприбутки, зароблені на офшорах, нерідко осідають на рахунках саме швейцарських банків, однак через масованого міжнародного тиску вони стали розкривати таємниці вкладів. Що відлякує інвесторів і звертає їх погляди в бік банків інших країн. А які з них найбільш надійні? Звичайно, американські і британські, вважає Д. Генрі. Він впевнений: «Їх (багатих неплатників) багатства захищаються високооплачуваними і дуже розумними і кмітливими фахівцями в банківській справі, бухгалтерії та інвестиціях. Вони користуються прогалинами в законодавстві й тим,

що в світовій економіці все більше розмиваються кордони». Десять найбільших приватних банків, включаючи найбільші, швейцарські UBS і Credit Suisse, а також американський Goldman Sachs, управляли в 2010 році майже 6,5 трлн доларів, що в 2,5 рази більше, ніж в 2005 році.

Найбільших втрат від офшорів несуть багаті природними ресурсами і корисними копалинами, і особливо нафтою, країни. Наприклад, за останні два десятиліття з Росії, згідно з розрахунками Д. Генрі, вивезли 798 млрд доларів. З Кувейту в 1970-2010 роках - 496 млрд, Венесуели - 406 млрд, Саудівської Аравії - 308 млрд, Нігерії - 306 млрд. Росію випереджає Китай з 1189 млрд доларів, але ці гроші китайські неплатники вивезли в податкові гавані нема за 20, а за 30 років. У кількісному вирахуванні за загальним обсягом вивезених капіталів з Росією могла б посперечатися маленька Південна Корея, але її 779 млрд доларів південнокорейці сховали в офшорах за чотири десятиліття. Великі втрати від приховування грошей за кордоном понесли Бразилія - 520 млрд доларів, Мексика - 417 млрд, Індонезія - 331 млрд. Звертає на себе увагу те, що список складається виключно з країн, що розвиваються. Це, звичайно, не означає, що в розвинених країнах всі мільйонери є свідомими платниками податків. Сполучені Штати втратили від тих, хто ухиляється за 40 років близько 300 млрд доларів. Офшорами не гребують і найбільші корпорації. Дочірні фірми на Каймановых островах мають такі гіганти американського і світового бізнесу, як Coca-Cola, Procter & Gamble, General Motors, Intel, FedEx, Sprint і ін. Coca-Cola, наприклад, завдяки дочірнім компаніям, зареєстрованим в офшорах, в 2003 році вивела з-під юрисдикції американських податківців понад півмільярда доларів. Із звіту Урядового фінансового управління США (GAO) трирічної давності випливало, що 83 з 100 найбільших американських корпорацій і 63 з 100 найбільших підрядників федерального уряду мали і мають дочірні компанії в країнах, які повсюдно вважаються податковими притулками. Перетворення Каймановых островів в одну з провідних податкових гаваней почалося після 1993 року, коли був прийнятий закон про інвестиційні фонди відкритого типу, скопійований потім практично всіма країнами. У 2008 році загальна кількість інвестиційних фондів, зареєстрованих Грошово-кредитним управлінням Каймановых островів (CIMA), яке регулює фінансову діяльність, перевищило 10 тис. доларів. На Каймановых островах немає прямих податків: прибуткового, на доходи корпорацій або на приріст ринкової вартості капіталу. Уряд живе за рахунок непрямих податків. Наприклад, всі імпортовані товари обкладаються імпортним митом в розмірі 5-20%. Влада також торгують ліцензіями на ведення фінансової діяльності і дозволами на роботу для іноземців. Наприклад, дозвіл на роботу для клерка в інвестиційному фонді коштує близько 500 доларів, а директора - 20 тис. Кожен 13-й з 70 тис. кайманців, включаючи дітей і людей похилого віку, працює адвокатом або бухгалтером. У фінансовому секторі зайняті 5400 чоловік, а середній дохід на душу населення становить 42 тис. доларів і є найвищим в басейні Карибського моря. Каймани фігурують у багатьох гучних фінансових скандалах останніх років. Наприклад, на Великому Каймані знаходився юридична адреса Long Term Capital, гігантського хедж-фонду, що розорився в 1998 році. За допомогою 441 кайманівської «дочки» Enron Corporation ховав на островах 2,9 млрд доларів збитків. Parmalat Finanziaria стверджував, що на рахунках його кайманівської дочірньої компанії лежать 4,9 млрд, хоча ніяких мільярдів там не було. У 2007 році лопнули два хедж-фондів Bear Stearns, зареєстрованих на островах. Клієнти втратили 1,6 млрд., згідно із розслідуванням незалежних експертів газети Observer.

Таким чином необхідно зауважити, що поряд з загальнопоширеною точкою зору про негативність податкових гаваней існує і думка, що, згідно з якою офшори приносять користь. Один з аргументів на користь їх існування полягає в тому, що вони є знаряддям тиску на розвинені країни з метою змусити їх знизити податки. До того ж для бізнесмена це рай: відсутність податків, які в рідній країні не дають нормально розвиватися і розраховувати на більший прибуток, з'являється можливість працювати на іноземному ринку, що дозволяє істотно прискорити темпи зростання компанії. Але офшорні зони мають і свої недоліки: коли одна країна збагачується на офшорах, інша втрачає дохід від податків. Для бізнесмена робота в офшорах - це в першу чергу великий ризик залишитися зовсім без бізнесу. Крім цього, співпраця з багатьма популярними європейськими фірмами буде неможливим з огляду на те, що останні не довіряють організаціям, що працюють в офшорних зонах. Отже, питання про необхідність та актуальність офшорів залишається відкритим.

Науковий керівник: Легка Оксана Володимирівна, доцент кафедри міжнародного права, історії права та політико-правових вчень юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, кандидат юридичних наук, доцент.

ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ

Каплій Олександр Сергійович
студент IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського Національного Університету імені Олеся Гончара

Слід почати з того, що одним з найважливіших елементів розвитку міжнародних економічних відносин є діяльність транснаціональних корпорацій (ТНК). У зв'язку з цим, набуває актуальності проблема правового регулювання діяльності ТНК. За даними ООН, в даний час в світі існує більше 65 тис. ТНК, що контролюють понад 850 тис. Афілійованих зарубіжних компаній по всьому світу, в яких задіяно більш як 74 млн. чоловік. При цьому на території промислово розвинених держав розміщується понад 80% материнських компаній і близько 33% афілійованих, в країнах, що розвиваються - відповідно 19,5 і майже 50, в колишніх соціалістичних державах - приблизно 0,5 і 17%. Така економічна міць дає можливість ТНК диктувати внутрішню і зовнішню політику деяких держав. Проблема полягає в тому, що на сьогодні в світі не існує універсального міждержавного нормативно-правового акта, який би регулював діяльність ТНК (крім Конвенції про транснаціональні корпорації країн СНД 1998 року). Проект Кодексу поведінки ТНК, що розробляється в ООН вже чверть століття, ще не прийнятий. Тому правове регулювання ТНК відбувається на національному рівні країни розміщення. Слід враховувати, що ТНК - це сукупність юридичних осіб різної державної приналежності, а ці особи наділені правосуб'єктністю за законами різних країн. Отже, ТНК не можуть бути об'єктом регуляції права певної окремо взятої країни - ні тій, де розташовані материнська компанія і штаб-квартира, ні тієї, де діють дочірні компанії та інші відділення ТНК. Виходячи з цього, розробляється концепція про те, що правове регулювання діяльності ТНК має виконуватися не тільки на національному, а й в сукупності на міжнародному рівні. Більш детально ми розглянемо регулювання на міжнародному рівні. При цьому слід розглядати ТНК не просто в якості звичайного

комерційного підприємства, але особливого роду міжнародної освіти - рівного, якщо не юридично, то фактично, за потужністю самим державам.

Ознаки визначення ТНК, даного в розробленому в рамках ООН проект Кодексу поведінки транснаціональних корпорацій, є наступні: можливість існування ТНК будь-якої форми власності, включаючи державну; наявність відділень в двох або більше країнах незалежно від їх правової форми та сфери діяльності; наявність особливої системи прийняття рішень, в якій діють всі відділення ТНК і яка дозволяє проводити узгоджену політику для цих відділень і загальну стратегію для всієї ТНК; існування одного або більше центрів прийняття рішень, які визначають стратегію діяльності як ТНК в цілому, так і її відділень в різних країнах; наявність особливого зв'язку всіх ланок ТНК, при якій одні з них в змозі чинити істотний вплив на діяльність інших.

Міжнародний рівень регламентації діяльності ТНК як особливих утворень є єдино можливим в силу великої специфіки діяльності таких корпорацій, одночасно охоплює території кілька країн. Тому виникає необхідність надання ТНК статусу міжнародних юридичних осіб, що автоматично виведе їх з-під національної юрисдикції. Але це неможливо, оскільки міжнародними юридичними особами є такі, що безпосередньо створюються міжнародним договором або ж на основі національного законодавства, прийнятого відповідно до міжнародного договору. Цим двом критеріям ТНК не відповідають, отже, не можуть мати статус міжнародного юридичної особи.

Якщо недостатньо національного законодавства і неможливо застосовувати міжнародні норми для регулювання діяльності ТНК, варто створити їх симбіоз, наприклад, міжнародне транснаціональне право. Теорія про дану галузь права вже існує. Сенс концепції транснаціонального права, на думку відомого правознавця-міжнародника В.М. Шумилова, полягає в тому, що учасники міжнародних відносин самі виробляють норми поведінки, які знаходяться за рамками внутрішнього права і не охоплюються ні внутрішнім, ні міжнародним правом. Транснаціональне право постає як синтетична правова сфера, в якій взаємодіють як суб'єкти міжнародного права, так і суб'єкти внутрішнього права. Через діяльності міжнародного характеру ТНК стає доцільним регулювання ТНК на міжнародному рівні, що буде мати ряд переваг. В цілому можна позначити, що в науці міжнародного права існують два основні підходи до питання про правовий статус ТНК. Представники першого (Г.М.Вельямінов, Д.К.Лабін, І.І.Лукашук і ін.) вважають, що ТНК не володіють якістю суб'єкта міжнародного права і прирівнювання ТНК до держави неможливо. Прихильники іншого підходу (Н.В.Захарова, Р.А.Мюллерсон і ін.) - визнають ТНК суб'єктами міжнародного приватного права. У західній доктрині міжнародного права поряд з вказаними концепціями сформовано інші погляди: заперечується (хоча і допускається в майбутньому) якість міжнародної правосуб'єктності за ТНК (М.Н.Шоу); підтверджується зростаюча тенденція визнання за компаніями «деякій мірі правосуб'єктності» і при цьому заперечується статус суб'єкта міжнародного права за ними (П.Маланчук); ТНК визнається суб'єктами міжнародного права (Ф.Джессап).

Однак проблема міжнародного регулювання діяльності ТНК залишається невирішеною, поки не прийнято будь-яких універсальних правил. Існуючі нормативні акти носять декларативний характер, оскільки не визначає чітких механізмів реалізації. На нашу думку, найбільш ефективним повинен стати саме міжнародний рівень регулювання і контролю за діяльністю ТНК.

У висновку слід зазначити, що діяльність ТНК в умовах активної глобалізації не припиняється, а навпаки набуває більш масштабних розмірів та ставить складні завдання перед міжнародним правом. Проблема правового регулювання діяльності транснаціональних корпорацій набуває все більшого значення для міжнародної політики та правопорядку. Тому, на сучасному етапі важливі не тільки доктринальні погляди та підходи, а й активна позиція законотворців.

Науковий керівник: Легка Оксана Володимирівна, доцент кафедри міжнародного права, історії права та політико-правових вчень юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, кандидат юридичних наук, доцент.

МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО КАК ИНСТРУМЕНТ РЕГУЛИРОВАНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ

Акопян Акоп Арцрунович
студент I курса юридического факультета
Днепропетровского национального университета имени Олеся Гончара

В процессе возникновения и развития государственности возникла необходимость создать определенные системы управления взаимоотношений между подобными организациями, целью которой является разделение прав и обязанностей для бесконфликтного и удобного сосуществования и сотрудничества. На мировой арене системой регулирования является международное право. Мы рассмотрим две под отрасли международного права: международное публичное право и международное частное право с их определенными особенностями.

Международное публичное право. В межгосударственных отношениях существует нормативная база международного права и соответствующие организации которые обеспечивают это право, но нет эффективной верховной власти. Систематизация международно-правовых норм выполняется субъектами международного права и может являться официальной или неофициальной.

Официальная выполняется в форме международных договоров. Особое место в этом процессе занимает ООН, в рамках которой работает Комиссия международного права. Комиссия состоит из 34 членов, избираемых Генеральной Ассамблеей на 5-летний срок.

В рамках ООН задачи по систематизации и прогрессивному развитию международного права выполняют и другие комитеты, и комиссии, например, Комиссия по правам человека, Комитет по использованию космического пространства в мирных целях. Весомую роль в процессе систематизации и прогрессивного развития международного права имеют другие международные организации, в основном специализированные учреждения ООН.

Неофициальная систематизация осуществляется сообществами ученых, национальными институтами, общественными организациями или международными неправительственными организациями. Из международных неправительственных организаций выделяется Ассоциация международного права и Институт международного права. Эти организации имели значительное влияние на систематизацию и развитие международного права путем различных исследований и

подготовки проектов конвенций по различным ситуациям международных отношений.

Отношения, которые регулируются международным правом, принято отождествлять с понятием «международные публичные правоотношения». Они включают отношения:

1) между государствами (двухсторонние, локальные многосторонние, универсальные);

2) между государствами и международными межправительственными организациями;

3) между государствами и государство подобными образованиями;

4) между государствами и нациями, борющимися за независимость;

5) международных организаций друг с другом.

Все эти виды отношений представляют собой межгосударственные отношения. Межгосударственные отношения можно определить, как любые властные публичные отношения с участием государства.

Международное частное право. Эта отрасль права имеет нормы, которые регулируют гражданско-правовые отношения с иностранным элементом. Иностранный элемент - это одна из сторон договора (иностранный гражданин или юридическое лицо; объект правоотношения, находящееся за границей).

Особенность международного частного права состоит в том, что она, как правило, не является механизмом решения спора, а лишь указывает по законодательству какой страны будет решаться поднятый вопрос. Такие нормы называются коллизионными.

Итак, глядя на вышесказанное можем констатировать следующее, что нормы международного публичного и международного частного права направлены на создание правовых условий всестороннего развития международного сотрудничества в различных областях.

Научный руководитель: Хорошун Александр Витальевич, кандидат юридических наук, доцент кафедры административного и уголовного права Днепропетровского национального университета имени Олеся Гончара.

ІДЕАЛЬНИЙ СУДДЯ: КОМПЕТЕНТНИЙ ТА МОРАЛЬНИЙ

Вітютнєв Григорій Олександрович

студент V курсу центру заочної та вечірньої форм навчання

Дніпропетровського національного університету ім.О.Гончара

Людина мудра яка чітко відчуває моральну норму має життєвий досвід , розуміє різницю між загально правильними справедливістю і несправедливістю. Невід’ємно зверне свою увагу на суддів оскільки саме суддя має вирішувати долю людей , чи позбавляти людину волі або захистити. З кожним днем 2016 року ряди суддів ,служителів Феміди рідшають. Оголошують про своє бажання добровільно розстатися з мантією судді з багаторічним стажем , за інформацію яку розповсюдила Вища рада юстиції з початку 2016 року надійшло близько 1000 заяв на звільнення. Загалом майже 3000 суддів готові піти у відставку.

За статистичними даними які були оприлюдненими у 2016 році Державною судовою адміністрацію України за 2015 рік було розглянуто місцевими судами справ

з ухваленням судового рішення що підлягає оскарженню у кримінальному судочинстві 777,971 з яких було скасовано та змінено апеляційними судами вироків , ухвал місцевими судами 14,189 що складає 18,2% від розглянутих справ. Такий не великий процент скасованих дій судді свідчить про великий професіоналізм служителів Феміди. На підтримку моєї думки слугує також статистика за судовими рішеннями, що набрали законної сили у 2015році було, виправдано 306 [322] осіб , стосовно 18,3% [21,7] тис. осіб справи закрито.

Хіба це не професіоналізм ? Коли у країні оскаржуються лише 18,2% ухвал та вироків у кримінальному судочинстві.

Стосовно даної ситуації Верховна Рада України, як бачимо, жодних заперечень немає. 22 вересня була прийнята постанова №5157, 386 суддів відправили у відставку та звільнили на загальних підставах. Вважаються , що тут такого. Не хочуть працювати – двері відкриті. Але не все так просто. Тобто ключові причини масового звільнення або виду у відставку , які професійно вирішують долі людей , здійснюють правосуддя в країни, надзвичайно складні і глибинні.

Окремі політики з усіх своїх сил намагаються запевнити, що служителі Феміди звільняються, бо не хочуть заповнювати електронні декларації та намагаються приховати свої істинні доходи, статки. Але чи не занадто поверхневе пояснення? У цій роботи не буде досліджено причин звільнення судій , установлюються лише факт утрати компетентних служителів Феміди.

То буде мораль якщо немає компетентності? На думку Володимир Пилипенко, представник України у Венеційській комісії, народний депутат України VI-VII. «Ідеологи судової реформи не розуміють весь масштаб небезпеки. Йдуть кваліфіковані кадри. Прийдуть молоді, «зелені», як у ситуації з патрульною міліцією. Не буде навіть з ким порадитись, в кого перейняти досвід. Про яку якість правосуддя тоді говорити? В результаті, цей весь хаос трансформується в позови громадян України в Європейський суд з прав людини. Про це ніхто чомусь не говорить» З якою дуже важко не погодитися.

Серед особистісних та моральних якостей за результатами дослідження в рамках проекту «Аналіз практики судді 2013 - 2015 рр.» який проводив USAID опублікувавши результати дослідження 2016 р у травні , були визначені ті, які необхідні для ефективної професійної діяльності на посаді судді. Окрім цього, кожна досліджувана особистісна характеристика оцінювалася суддями за показником «ризик». В дослідженні 2013 році суддям необхідно було визначати настання негативних суспільних наслідків за відсутності певної якості або навички. У 2015 році суддям необхідно було визначати ризик порушення правил суддівської етики у випадку відсутності певної якості або навички. За результатами дослідження 2013 року було визначено, що за відсутності певних особистісних якостей та моральних характеристик вище середнього, а саме:

Справедливість; порядність; чесність; організаційні навички , в т.ч. здатність ефективно планувати свій робочий час; організація роботи помічника та секретаря; своєчасне призначення судових засідань тощо; рішучість, впевненість та оперативність при розгляді справ; працьовитість; логічність, аналітичний склад та критичність мислення; розуміння публічності своєї посади та підвищеної уваги суспільства до судді.

Можливо зробити висновок якщо спиратися на вище наведених характеристик , то за їх відсутності , не слід сподіватися на моральність кандидата або судді.

Сьогодні без кваліфікованих судових кадрів на судову систему чекає колапс , постраждають від цього усі українці які будуть звертатися за захистом своїх прав. Оскільки вирішувати справи буде нікому , як наслідок такого колапсу можливі ситуації звільнення затриманої особи у порядку ст. 211 Кримінально процесуального Кодексу України оскільки справо по суті буде нікому розглянути. Сьогодні єдиний вихід – починати призначати людей на вакантні посади. Питання – де їх взяти? Мають прийти « знизу», здобути досвід. Без цього - ніяк. Або повернути старі кадри , які можливо не дуже моральні , відкриті та можливо скомпрометовані в очах людей. Нажаль вони єдині професіонали яких ми маємо.

Надавши новий-старі судовій системі Україна шанс буде повернена довіра народу до суддівського корпусу відновлено повагу до судді. Зможемо уникнути судового колапсу , зберігати професіоналів своїй справи та з часом повернути відновити довіру народу. Оптимізувавши робочу завантаженість судді ,надавши служителю Феміди можливість та розуміння значення відкритості , повазі , допомозі незахищеним верствам населення.

Науковий керівник: Юзікова Наталія Семенівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного та кримінального права Дніпропетровського національного університету ім.О.Гончара

РОЗДІЛ ІІ
ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС, СІМЕЙНЕ ПРАВО, ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО ТА ГОСПОДАРСЬКИЙ ПРОЦЕС

ЛІЗИНГ ЛЕГКОВИХ І ВАНТАЖНИХ АВТОМОБІЛІВ: ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ

Арутюнян Азатуі Едіковна
студентка ІІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Існує багато можливостей профінансувати купівлю автомобіля. Найпоширенішим способом є купівля автомобіля за готівку. Але існують також альтернативні можливості для людей, у яких усіє суми на даний час немає. Такими способами купівлі легкових або вантажних автомобілів є купівля із використанням автокредитування або лізинг. Слово «лізинг» означає довгострокову оренду транспортних засобів або обладнання - з наступним переходом права власності від лізингодавця до лізингоотримувача.

Згідно зі ст.806 Цивільного кодексу України, за договором лізингу одна сторона (лізингодавець) передає або зобов'язується передати другій стороні (лізингоодержувачу) у користування майно, що належить лізингодавцю на праві власності і було набуте ним без попередньої домовленості із лізингоодержувачем (прямий лізинг), або майно, спеціально придбане лізингодавцем у продавця (постачальника) відповідно до встановлених лізингоодержувачем специфікацій та умов (непрямий лізинг), на певний строк і за встановлену плату (лізингові платежі).

Останнім часом умови отримання кредиту ускладнилися і деякі суб'єкти вже не довіряють банкам. У зв'язку з цим лізинг деколи стає єдиним можливим способом придбання такого автомобіля.

Придбати легковий (або вантажний) автомобіль за допомогою лізингу можуть юридичні та фізичні особи. Ще зовсім недавно лізингова послуга покупки автомобіля практично була недоступна більшості людей. Але в даний час лізингові компанії часто орієнтують свої послуги і на категорію лізингоодержувачів. Лізинг відрізняється від придбання автомобіля в кредит. Головні відмінності даних фінансових послуг є суттєвими.

Головна відмінність кредиту від лізингу – це перехід права власності. Коли людина укладає кредитний договір, займаючи в банку гроші, вона стає власником машини і виплачує банку її вартість. А укладаючи договір лізингу, клієнт за певну суму отримує право користуватися машиною, але власником авто на весь час дії угоди залишається лізингова компанія. Коли договір закінчується, клієнт або викуповує автомобіль у лізингової компанії за залишковою вартістю (фінансовий лізинг), або повертає машину (оперативний лізинг).

Для фізичних осіб лізинг зручний через мінімальний розмір початкового платежу, який в разі кредиту може доходити до 35% всієї вартості автомобіля. Також лізинг, на відміну від банківського кредиту, не вимагає додаткових комісійних виплат. Юридично автомобіль – власність лізингової компанії, тому вона несе зобов'язання, пов'язані з питаннями його експлуатації, техобслуговування, виплати страховок і т.д. Їх вартість внесена в щомісячні платежі.

Важлива перевага лізингу над кредитом – тривалість оформлення. Рішення щодо фінансування купівлі автомобіля за лізингом займає 2 години, а у банків – тиждень. Другою перевагою є те, що лізингодавці нерідко пропонують купити автомобіль із 0-відсотковим першим внеском. А при автокредитуванні банку найменший перший внесок – 20 відсотків від вартості автомобіля. Також існує така зручність, що деякі лізингодавці дають об'єкти у лізинг без довідки про доходи й для цього треба оформити всього 6 документів. При оформленні автокредиту – 12 документів.

Але існують наступні недоліки у лізингу легкових і вантажних автомобілів:

- валюта кредитування. Більшість лізингових компаній прив'язують суму договору та щомісячних платежів до валюти. Нікому не треба пояснювати, що в наших реаліях брати кредит не в гривнях – дуже ризикована справа;
- невигідна процедура дострокового викупу авто або розірвання договору лізингу. Практично всі лізингодавці передбачають досить жорсткі штрафні санкції за подібну "самодіяльність". Наприклад, розірвання договору після одного або двох років використання зобов'язує клієнта сплатити штраф у розмірі 3-5 щомісячних платежів;
- згідно Закону України від 16.12.1997 р. № 723/97-ВР "Про фінансовий лізинг", в разі прострочки по сплаті лізингових платежів понад 30 днів, лізингодавець має право відмовитися від договору фінансового лізингу.

Отже, ми не можемо говорити про те, що лізинг має досить переваг над кредитом, або навпаки. Тому що і лізинг, і кредит мають свої позитивні і негативні сторони для клієнтів.

Науковий керівник: Артеменко Людмила Валентинівна, кандидат історичних наук, доцент, викладач кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПОНЯТТЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Бовін Володимир Віталійович
студент VI курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Слова «корпорація», «корпоративні правовідносини», «корпоративне право» сьогодні досить часто вживаються як у професійно-юридичній мові, так і у побутовому спілкуванні. Однак значення цих понять є настільки спірним, що у літературі не існує єдиної точки зору навіть щодо етимології терміна «корпорація». Суперечливо трактує поняття корпорації зарубіжне законодавство. Загалом можна виділити два підходи: англосаксонську модель корпорації та романо-германську модель корпорації. У країнах англосакської правової системи термін «корпорація» має набагато ширше застосування - фактично він використовується як синонім юридичної особи та розглядається як виключно комерційна юридична особа, учасники якої несуть обмежену відповідальність за її зобов'язаннями. У праві США існує і вужче трактування даного терміну - під корпораціями розуміються тільки комерційні юридичні особи, учасники яких несуть обмежену відповідальність за зобов'язаннями. У назву подібних юридичних осіб обов'язково включається слово «корпорація» або його коротке позначення. Треба відзначити, що у багатьох країнах континентальної правової системи застосовується особливий критерій при розподілі

юридичних осіб на корпорації і установи – який визначає питання - в чиїх інтересах діє юридична особа: у інтересах свої учасників (засновників) або третіх осіб.

Не вирізняється одностайністю щодо вирішення цього питання чинне законодавство України. Аналіз дає можливість зробити висновок, що законодавець ототожнює поняття «корпорація» та «юридична особа», а під поняттям «корпорація», слід розуміти господарське товариство. Так, Господарський кодекс України відносить корпорації до договірних об'єднань підприємств, створених на основі поєднання виробничих, наукових і комерційних інтересів підприємств, що об'єдналися, з делегуванням ними окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників органам управління корпорації.

Виходячи з вищезазначеного, можна сказати, що корпорація, це юридична особа, яка створюється і діє на підставі установчого договору та статуту, управління якої здійснюється через складну систему органів і яка створена у формі акціонерного товариства, чи товариства з обмеженою відповідальністю або товариства з додатковою відповідальністю, учасники якої щодо неї здійснюють інвестиційну діяльність та наділені правами зобов'язально-правового характеру і така участь породжує у них сукупність корпоративних правовідносин. Відповідно, корпоративні правовідносини - це особливі майново-організаційні відносини, що мають господарсько-правовий характер і виникають, змінюються і припиняються внаслідок набуття та реалізації суб’єктами таких відносин корпоративних прав і обов’язків після створення та в процесі функціонування, припинення господарських товариств-корпорацій та управління ними. Змістом корпоративних правовідносин є корпоративні права та обов’язки суб’єктів таких відносин. До типових суб’єктів корпоративних відносин слід віднести: 1) статутне господарське товариство (суб’єкт господарювання) - АТ, ТОВ і ТДВ; 2) органи управління господарського товариства; 3) акціонер (учасник) відповідного господарського товариства.

Корпоративні правовідносини виникають між акціонерами та товариством, між акціонерами та органами товариства, а також між самими акціонерами і виражаються в двох формах: А).у формі цінних паперів (акції), що можуть належати: 1. пред'явнику цінного паперу (наприклад акціям на пред'явника); 2. особі, зазначеній в цінному папері (іменна акція). Б). у формі частки (паю) в господарському товаристві або кооперативі. Треба відзначити, що, акція, як корпоративний цінний папір, має подвійну правову природу, наділяючи її власника як «правами на акцію», так і «правами з акції». Сьогодні можна виділити три концепції корпоративних правовідносин: речово-правову, зобов'язально-правову та корпоративно-правову. Більш поширення одержала корпоративно-правова концепція корпоративних правовідносин. Так, Господарський кодекс України відносить корпорації до договірних об'єднань підприємств, створених на основі поєднання виробничих, наукових і комерційних інтересів підприємств, що об'єдналися, з делегуванням ними окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників органам управління корпорації.

Підсумовуючі розгляд визначення корпоративних правовідносин та базуючись на дослідженнях національних провідних вчених (О. М. Вінник, Є. А. Васильєв, Д. І. Погрібний, А.В.Сороченко, Я. М. Шевченко, Ю. С. Шемшученко та ін.), можна зазначити, що корпоративні правовідносини можуть бути класифіковані за такими критеріями: 1) за суб’єктним складом: а) між учасниками (акціонерами/потенційними акціонерами) та між учасником (акціонером/потенційним акціонером), з одного боку, та господарським товариством

в особі уповноважених органів управління та контролю (виконавчого органу, ревізійної комісії, наглядової (спостережної) ради; б)між органами господарського товариства (АТ, ТОВ і ТДВ); в) за участю товариства, його учасників (акціонерів), органів та третіх осіб (зокрема, щодо вирішення питань правонаступництва, прийняття нових учасників тощо); 2) за особливістю елементів таких відносин: майнові та організаційні; 3) за сферою дії: зовнішні та внутрішні. Зовнішні, у свою чергу, поділяються на горизонтальні та вертикальні; 4) за предметно-об'єктним критерієм: загальне корпоративне правовідношення (так зване "внутрішнє", поведінка юридично рівноправних суб'єктів у самій корпорації) та спеціальне корпоративне правовідношення, що виникає з приводу внесення до статутного капіталу корпорації частки, яка дає змогу отримати комплекс корпоративних прав - майнових та організаційних; 5) за структурою юридичного змісту: комплексні та триваючі.

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, кандидат юридичних наук, доктор політичних наук, завідувач кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРОБЛЕМАТИКА НАРАХУВАННЯ НЕУСТОЙКИ У ПРИЗМІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Бондаренко Тетяна Євгенівна
студентка V курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

В діючому на сьогоднішній день цивільному законодавстві України визначено основні положення про забезпечення виконання цивільних зобов'язань. Цивільний кодекс України (далі – ЦКУ) встановлює такі види забезпечення: неустойка, порука, гарантія, застава, притримання та завдаток. У свою чергу, неустойка є найпоширенішим засобом забезпечення можливого недотримання умов договірних зобов'язань. Дана проблематика є дуже актуальною, оскільки договірні відносини дуже часто закінчуються невиплатою грошового зобов'язання, після чого одну із сторін очікує стягнення неустойки, а іншу тяжкий процес стягнення. Це питання досліджували такі юристи-правники та науковці, як Заіка Ю.О., Буряк А. та Побєдоносцев К.П. ст. 549 ЦКУ, що чітко встановлює дефініцію неустойки, виділяє її, як чітко визначену законом або договором грошову суму або інше майно, яке боржник повинен сплатити кредиторові в разі невиконання або неналежного виконання свого зобов'язання.

Існує два види неустойки, а саме: штраф або пеня. Штрафом є неустойка, що обчислюється у відсотках від суми невиконаного або неналежно виконаного зобов'язання. Пенею є неустойка, що обчислюється у відсотках від суми несвоєчасно виконаного грошового зобов'язання за кожен день прострочення виконання. Неустойка може бути встановлена у твердій сумі, у відсотках до суми всього невиконаного зобов'язання або до його частини, у формі додаткового платежу. Коли сторони не можуть зменшувати розмір неустойки чи відмовитися від її стягнення, то такі вимоги носять імперативний характер. У свою чергу на законодавчому рівні іноді визначається нижча та вища межа неустойки. Якщо неустойка встановлюється

договором, то угода про неустойку має носити письмовий вигляд, інше може вплинути на визнання угоди недійсною. Неустойку у вигляді штрафу встановлюють при підписанні договорів і визначають у відсотковому чи грошовому вигляді, що виникає на підставі договору. В договорах також часто передбачена неустойка у вигляді пені. Пеня не потребує додаткового регламентування.

Відповідно до ст. 549 ЦК, «неустойка» визнається однією з санкцій за невиконання або неналежне виконання зобов'язання. При цьому у договорах часто вказують до штрафу чи пені неправильну дефініцію. Тобто, якщо у договорі передбачена пеня, як чітко визначена грошова сума у відсотках від всього невиконаного зобов'язання, то такий пункт договору можливо визнати недійсним. У цьому випадку винувата сторона звільняє себе від чітко передбаченої санкції. За нормами чинного цивільного законодавства, пеня розраховується у відсотках від простроченої суми зобов'язання за кожен день прострочення, але деякі пересічні громадяни або навіть юристи, розраховуючи суму пені, вираховують її набагато більшою за предмет спору та вважають, що такий обсяг підлягає правомірному стягненню.

У даному випадку постає актуальним висвітлення в даному аспекті строку за який можна розраховувати пеню. Для стягнення неустойки встановлюється такий самий строк позовної давності, як і загальний строк в 3 роки. Керуючись ст. 258 ЦК України спеціальна позовна давність у один рік, встановлюється для окремих видів вимог, однією з них є стягнення неустойки. Тобто, пред'являти претензії щодо сплати неустойки за період, що є більшим від одного року є забороненим.

Визначення суми пені є не менш проблемною ніж визначення самого виду неустойки. Цивільний та господарський кодекси, а також ЗУ «Про захист прав споживачів» за кожен день прострочення встановлюють відсоток від простроченої суми. закріплюючи право громадян самостійно визначити відсоткове вираження пені, що безпосередньо визначається в договорі. З іншої сторони, законодавець імперативно обмежує розмір пені, зокрема, в ЗУ «Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань» закріплено, що розмір пені не повинен бути більшим ніж розмір подвійної облікової ставки НБУ. За даними Національного Банку України станом на 13.11.2016 року, ця ставка, встановлена у розмірі 15%, що встановлений законом розмір є більш заниженим.

Оскільки вказаний розмір постійно змінюється, то найбільш доречним є регламентація періодів, в які діяли конкретні розміри облікової ставки. Враховуючи те, що пеню можна стягувати виключно за останній рік. То за вказаний проміжок часу діяли наступні ставки Національного банку України:

• в період з 28.01.2016 року по 03.03.2016 року – 22,0%

• в період з 16.09.2016 року по 28.10.2016 року – 14%

Враховуючи вказані вище положення чинного законодавства та аналізуючи практичне дослідження юрисконсульта Артема Буряка, була визначена формула, за допомогою якої можливо розрахувати пеню. Вказана формула виглядає наступним чином:

$\sum P = S * S (нбу) * P\%/100 * Q/Qp$

$\sum P$ – сума пені; S – сума заборгованості; S (нбу) – ставка Національного банку України; P% – ставка пені, у відсотках за день прострочення; Q – кількість днів прострочення; Qp – кількість днів в році в якому мало місце прострочення.

Підсумовуючи вищезазначене пеня виступає не тільки видом забезпечення зобов'язання, а також видом цивільно-правової відповідальності. У свою чергу,

сплата пені, не звільняє боржника від основного зобов'язання. Обов'язковим є не тільки виплата неустойки, але і сплата її, з урахуванням індексу інфляції . Вказаний обов'язок продиктований ст. 625 ЦКУ, а також економічною ситуацією, яка склалась в Україні.

Науковий керівник: Резворович Кристина Русланівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

СПІЛЬНА СУМІСНА ВЛАСНІСТЬ ПОДРУЖЖЯ В РИМСЬКОМУ ПРАВІ

Бурченко Юлія Василівна
студентка ІІІ курсу
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Інститут післядипломної освіти

За римським правом майнові відносини подружжя розрізнялися залежно від форми укладення шлюбу.

При укладанні шлюбу в обрядовій формі (cum manu) все майно дружини і її, умовно, робоча сила переходили до чоловіка, він мав право віндикації на будь-яке належне дружині майно як повноправний власник. Все набуте майно (як до, так і після шлюбу) переходило чоловікові. Майно дружини подароване її батьком також належала чоловікові. Він мав повне право на розпорядження майном дружини, при тому, що її родичі не мали цього права.

Дружина лише мала право на спадкування, на рівних засадах з дітьми, якщо вони були. Зрозуміло, що після смерті чоловіка вона успадковувала належне йому майно.

Абсолютно інакшими були побудовані відносини чоловіка і дружини в шлюбі sine manu. Даний шлюб не змінював юридичного положення, в якому дружина була до вступу в шлюб. При укладанні шлюбу за допомогою шлюбної угоди (sine manu) в сім'ї діяв принцип роздільності майна подружжя. Управління та розпорядження доходами з майна дружини належало чоловікові, але відчужувати це майно чоловік не мав права без спеціального дозволу дружини. Колишні родичі мали право не тільки пред'явити чоловікові вимоги про відновлення майна, але навіть позови з приводу зловживань в управлінні ним. Але і дружина не могла (як що не володіє jus commercii) жодним чином самостійно розпоряджатися цими майном в господарських цілях. Подружжю заборонялися при цій формі укладення шлюбу взаємні дарування (малися на увазі, звичайно, перш за все, дарування чоловікові). За дружиною зберігалося пасивне право виступати учасницею цивільного обороту: дарувати, позичати, брати участь в управлінні майном, успадковувати. Відповідальність покладалася також на подружжя роздільно, за винятком випадків конфіскації майна у кримінальних злочинах.

З плином часу ця юридична норма змінюється, відповідно до якої подружжя не має права пред'являти один до іншого інфаміруючі позови, що у випадках майнової відповідальності одного пожружжя перед іншим користується правом відповідати тільки в рамках наявних у нього коштів.

Для періоду пізньої республіки (I ст. до н. е.) характерна нестабільність сімейних відносин та велика кількість розлучень. Крім того, поширеним явищем в

цей час стали фіктивні шлюби, які укладалися молодими людьми заради одного тільки приданого. У зв'язку з цим виникла необхідність в появі юридичних заходів проти таких шлюбів. Для цієї мети було створено спеціальний засіб - словесна обіцянка у формі стипуляції. Це була гарантія повернення приданого.

Коли звичай укладання стипуляції закріпився на практиці і став майже постійним явищем при укладенні шлюбу, законодавець закріпив за дружиною право подавати позов про повернення приданого після розлучення.

Іншими словами, законодавець виходив із того, що якщо на користь майбутнього чоловіка встановлено придане, то він, звичайно ж, самим фактом прийняття пообіцяв його повернути, якщо шлюб з якоїсь причини припиниться. У зв'язку з цим виник новий, абсолютно самостійний процесуальний процес - позов про повернення приданого.

У випадку смерті дружини: якщо батько, який надав придане, вже помер, придане залишається у чоловіка; спадкоємці дружини не мають на придане ніяких прав; якщо батько, який надав придане, був живий, воно поверталося йому; якщо при цьому від шлюбу залишилися діти, тоді чоловік має право на - утримання з приданого в обсязі 1/5 на кожну дитину. У разі смерті чоловіка придане повертається вдові.

У випадку розлучення жінка сама мала право подати позов або ж це робив її батько.

Повертаючи придане за цим позовом, чоловік мав право на утримання частини приданого: за необхідні витрати, зроблені чоловіком на майно зі складу приданого; необхідними вважаються витрати, без яких річ може загинути (наприклад, витрати на ремонт аварійної будівлі, прокорм худоби, продовольство для рабів); ті витрати, які зроблені для потреб чоловіка, не могли утримуватися чоловіком при поверненні приданого; за речі, неправомірно подаровані чоловіком дружині протягом шлюбу (дарування між подружжям за римським правом заборонено); за речі, вкрадені дружиною в очікуванні розлучення.

Якщо розлучення відбувалося з вини чоловіка, він повертав придане відразу і повністю (в разі зради) або протягом 6-ти місяців (в менш серйозному випадку).

Отже, можна зробити висновок, про те, що римське право однакового піклувалося як про інтереси чоловіка, так і дружини, що яскраво проявлялося в двох зустрічних інститутах. Саме з їх допомогою створювалося загальне майно сім'ї.

Науковий керівник: Липець Людмила Володимирівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри господарського та транспортного права юридичного факультету Київського державного університету водного транспорту.

ОСОБЛИВОСТІ ПІЛОТНОГО ПРОЕКТУ НА ПОДАННЯ ОНЛАЙН-ЗАЯВ ДЛЯ УКЛАДЕННЯ ШЛЮБУ

Вєрцева Аріна Олегівна

студентка ІІІ курсу юридичного факультету

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Пілотний проект «шлюб за добу» дуже актуальний в наш час, оскільки надає можливість особам самостійно визначати дату одруження, прискорити укладення шлюбу та спрощує етапи подання заяви. За даними статистики сервіс був позитивно

сприйнятий населенням про що свідчить, кількість одружень за новою процедурою, а також призвів до полегшення роботи органів РАЦС.

Метою цієї праці є встановлення актуальності пілотного проекту «Шлюб за добу», процес подання та особливості подання заяви про державну реєстрацію шлюбу через мережу Інтернет через веб-портал «Звернення у сфері державної реєстрації актів цивільного стану» на основі аналізу Закону України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану», «Інструкція з ведення Державного реєстру актів цивільного стану громадян» та Сімейного кодексу України.

Важливо зазначити , що заява в електронній формі з використанням веб-порталу «Звернення у сфері державної реєстрації актів цивільного стану» може містити прохання не лише про реєстрацію шлюбу, а й про:

• розірвання шлюбу на підставі судового рішення (якщо подружжя не має дітей) за спільною згодою;

• зміну прізвища;

• повторну видачу свідоцтва про реєстрацію акту цивільного стану;

• надання витягу з реєстру;

• внесення змін до актового запису.

Для реєстрування заяви перш за все особі потрібно зареєструватися на веб-сайті . Для цього потрібно ввести логін і електронну адресу, на яку надійдуть логін і пароль, що будуть ключем-входом у особистий кабінет заявника. В своєму кабінеті заявник отримує доступ до заповнення реєстраційних форм і заяв у сфері реєстрації актів цивільного стану.

Заява – це документ, надісланий із накладеним електронним цифровим підписом. Заявники додають до зазначеної заяви відскановані копії паспорта громадянина України, паспортного документа іноземця або документа, що посвідчує особу без громадянства, документів, що підтверджують припинення попереднього шлюбу (у разі державної реєстрації повторного шлюбу), а також документа (квитанції) про сплату державного мита, оплату платних послуг (при бажанні їх отримати) при здійсненні платежу без використання платіжних систем через Веб-портал.

Заява повинна містити електронний цифровий підпис фізичної особи або бути підписаними під час її особистого звернення до відділу державної реєстрації актів цивільного стану, щоб отримати електронний цифровий підпис, знадобляться такі документи: паспорт, ідентифікаційний код, заява відповідного змісту. Якщо ж не маєте електронного цифрового підпису, можете подати онлайн звернення для того, аби оформити заяву. Таке звернення розглядається відразу. У цьому випадку впродовж трьох днів заявники зобов’язані прийти у РАЦС, аби підписати заяву про реєстрацію шлюбу.

За наявності бажання зареєструвати шлюб до спливу місячного строку заявники додають відскановані документи, що підтверджують поважні причини для цього, а саме: вагітність нареченої , народження нею дитини або якщо існує загроза для життя нареченої або нареченого.

При направленні заяви іноземцем про державну реєстрацію шлюбу до неї також додається відсканована копія документа, що підтверджує законність його (її) перебування на території України.

В день надходження або не пізніше наступного робочого дня у разі отримання заяви поза робочим часом, працівники відділу перевіряє отримані документи . По необхідності інформує фізичну особу щодо результатів розгляду заяви та

відсканованих копій документів і дає відповідь, в якій зазначає дату отримання свідоцтва про шлюб. Оплатити послуги реєстрації сервіс пропонує за допомогою банківської карти. Вартість подачі заяви - 77 грн.

Отже, можна зробити висновок, що сучасний світ стрімко та динамічно розвивається , тому пілотний проект «шлюб за добу» є великим кроком в галузі правознавства у сучасність. Оскільки сервіс позбавляє українців витрачати час у чергах. Але, звичайно, деякі моменти доведеться продовжувати вирішувати особисто. Наприклад, після подачі заяви на розлучення в РАЦС все одно доведеться приходити, бо цей процес не такий швидкий. Не варто скасовувати стару систему, так як багато людей хочуть щоб реєстрація та подача заяви проходила в класичній формі.

Науковий керівник: Резникова Марія Олександрівна, кандидат філософських наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ЖИТЛОВІ ПРАВА ДІТЕЙ-СИРІТ ТА ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ

Виноградов Денис Васильович
аспірант І року навчання юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Як відомо, однією із найактуальніших проблем сьогодення є забезпечення громадян України житлом. Існує безліч причин, які призводять до погіршення житлової політики в країні в цілому та породжують нескінчені черги осіб, які потребують поліпшення житлових умов.

Водночас, особливе занепокоєння викликають випадки коли під загрозою залишитися на вулиці опиняється одна із найбільш вразливих категорій осіб, таких як діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування.

На сьогодні, при вирішенні питання щодо захисту житлових прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, законодавство йде двома шляхами: це збереження за вказаною категорією осіб вже належного їм на праві власності чи на праві користування житла, та надання нового жилого приміщення.

Обов'язок збереження права дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківсь-кого піклування, а також осіб із їх числа на житло, у якому вони проживали з батьками, рідними тощо до влаштування у відповідні заклади або до сімейних форм виховання, закріплений Цивільним та Сімейним кодексами України, законами України та іншими нормативно-правовими актами.

Так, у відповідності до вимог законодавчих актів, дитина, яка була передана родичам, мачусі, вітчиму, органові опіки та піклування, зберігає право на проживання у житловому приміщенні, в якому вона проживала, і може у будь-який час повернутися до нього.

Жилі приміщення, в яких проживали діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, до їх відповідного влаштування, не можуть бути відчужені без отримання згоди на таке відчуження від органів опіки та піклування, яка може надаватися лише в разі гарантування збереження права на житло таких дітей.

Жиле приміщення, в якому проживали діти, зберігається за ними протягом усього часу їх перебування у відповідних закладах, у опікунів чи піклувальни-ків,

дитячому будинку сімейного типу, прийомній сім'ї. Разом з тим, жиле приміщення, яке зберігається за дітьми, може бути передано в оренду іншим громадянам на строк до повернення дітей у житло.

Відповідальність за збереження зазначеного житла і повернення його дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, а також особам із їх числа після завершення їх перебування у відповідному закладі або сімейних формах виховання несуть місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування.

При цьому, слід відмітити, що з метою забезпечення збереження майна дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, районна держ-адміністрація, виконавчий орган міської, районної у місті ради за місцем знаходження майна, вживає заходів до встановлення опіки над майном. Рішення про встановлення опіки над майном приймається за місцем знаходження майна за поданням служби у справах дітей.

У тому разі, якщо діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклуван-ня, до їх влаштування у відповідні заклади чи сім'ї громадян, не мали впорядкованого житла або вселення їх в жиле приміщення, яке зберігалося за ними, неможливе, вони мають право на забезпечення впорядкованим житлом у встановленому законодавством порядку.

Місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування за місцем знаходження житла дітей несуть відповідальність за збереження житла і повернення його дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, а також особам з їх числа після завершення терміну перебування у сім'ях громадян або закладі для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Зазначена законодавча норма містить прямий обов'язок органів місцевого

самоврядування та їх посадових осіб забезпечити збереження житла дітей зазначеної категорії. Однак, не конкретизовано порядок діяльності вказаних органів.

Цілком логічно, виникає питання щодо деталізації вказаної вище діяльності органів місцевого самоврядування, органів опіки та піклування та служб у справах дітей.

По-перше, нормою закону визначено, що орган місцевого самоврядування вживає заходів щодо встановлення опіки над майном дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування. За рішенням органу опіки та піклування призначається опікун над майном дитини, на якого покладається обов'язок збереження житла та майна підопічного, а отже, яким чином забезпечується подальша реалізація повноважень органу місцевого самоврядування з даного напрямку.

Законодавством не надано роз'яснень та не здійснено розмежування обов'язку опікуна над майном дитини та органу місцевого самоврядування щодо дотримання законних прав дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування.

По-друге, жодним нормативно-правовим актом не визначено правової детермінації поняття «забезпечення збереження майна». Саме тому, виникає ряд розбіжностей, які не врегульовано на законодавчому рівні.

Так, термін «забезпечення», що використовується у Конвенції ООН, розкривається як «задоволення потреб». Термін «збереження», закріплений у ст. 177 СК, означає «захист від небезпеки; оберігання від руйнування; відсутність втрати певних властивостей».

Однак, яким чином орган місцевого самоврядування може забезпечити збереження від руйнування, втрати певних властивостей майна дитини вказаної

категорії не зазначено. Що й вимагає певного законодавчого врегулювання та внесення відповідних змін до чинного законодавства.

Науковий керівник: Калашніков Віктор Михайлович, доктор історичних наук, кандидат юридичних наук, професор кафедри міжнародного права, історії права та політико-правових вчень Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ЩОДО ЕКОНОМІЧНОГО ОБГРУНТУВАННЯ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ СФЕРИ ІНТИМНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ ЯК СПЕЦИФІЧНОГО ВИДУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Гавриш Богдан Вадимович
студент IV курсу
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Сфера інтимних послуг, або проституція – один за найсуперечливіших суспільних інститутів, який є предметом розгляду різними суспільними верствами. Не дивлячись на те, що сфера інтимних послуг є вкрай неоднозначним феноменом, викоренення або повне накладення табу на нього на сучасному етапі існування суспільства є навіть не проблемним, а об'єктивно неможливим.

Перші прояви проституції були задокументовані вже в XVIII ст.. до н.е., протягом століть органи державної влади експериментували з багатьма концепціями регулювання інтимних послуг – від повної легалізації до тотальної заборони, але незмінним залишався один факт – проституцію вже не було можливості викоренити, у випадках криміналізації діяння, цей бізнес набував тіньового характеру і продовжував приносити значні кошти, але вже представникам криміналітету, що, безумовно, є небезпечною практикою.

Позиціонуючи феномен проституції як специфічну господарську діяльність ми спираємось на положення статті 3 Господарського Кодексу України, адже це по суті своїй надання послуг вартісного характеру, що може розглядатись в контексті господарського законодавства при умові легалізації.

У цій роботі пропонуємо дослідити економічне обгрунтування, адже це гостра проблематика, яка зачіпає сферу бізнесу, а значні грошові надходження поповнюють статки осіб, що задіяні в розвитку чорного бізнесу на території нашої держави.

Надання інтимних послуг – надзвичайно прибутковий бізнес, як за умов легалізації, так і в умовах тіньового існування. Так, у 2012 році в Німеччині прибуток від проституції склав 5% ВВП країни (170 млрд євро), в Фінляндії - 4% ВВП (7,4 млрд доларів), В Швеції - 5% ВВП (10 млрд доларів), В Голландії - 4% від ВВП. В середньому по Євросоюзу для держав прибуток від легальної проституції склав близько 2,3% ВВП. В умовах дотримання вектору України на євроінтеграцію, доречним було б як мінімум проаналізувати досвід країн-учасників ЄС щодо декриміналізації сфери сексуальних послуг.

Сучасне українське законодавство передбачає кримінальну відповідальність за сутенерство або втягнення особи в зайняття проституцією (ст. 303 КК України) та адміністративну відповідальність за зайняття проституцією (ст. 1811 КУпАП). Не дивлячись на правову заборону та переслідування за зайняття подібною діяльністю,

на сьогодні в України нараховується приблизно 50 000 жінок, які займаються проституцією постійно, про це повідомила Голова правління українського інституту соціальних досліджень ім. Олександра Яременко, Ольга Балакірева. Тож, як вже зазначалося вище, навіть такі юридичні обмеження і погроза притягненням до відповідальності не можуть викоренити феномен проституції.

Отже, виникає питання про раціональне законодавче регулювання зазначеного суспільного явища, адже держава зобов'язана у своїй діяльності скеровуватись наявними суспільними потребами та принципами ефективного правового регулювання, а чи не буде ефективнішим поставити питання щодо узаконення такої сфери, враховуючи наявність у суспільстві, навіть попри існування юридичних бар'єрів?

На нашу думку, не можна ставити питання про миттєву легалізацію сфери надання інтимних послуг в Україні, але ми маємо можливість надати певні доводи щодо позитивних або негативних наслідків такого роду врегулювання. Так, пропонуємо розглянути концепцію узаконення надання інтимних послуг спеціальними суб'єктами (які самостійно виявили бажання щодо зайняття такою діяльністю, мають достатній обсяг дієздатності) та встановлення оподаткування такої сфери.

За умов легалізації, доступним стане створення спеціальних закладів, метою яких буде надання секс-послуг. Пропонуємо розглядати їх як суб'єкти підприємницької діяльності, діяльність яких можливо оподаткувати. Згідно статті 6 Податкового Кодексу України (далі ПКУ) Податком є обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку відповідно до цього Кодексу. Пунктом 9.1.1. ч. 9.1. статті 9 ПКУ встановлюється загальнодержавний податок на прибуток підприємств, отже надходження, які фігурували за межами українського бюджету, справлятимуться до державної казни, замість фінансування чорного бізнесу. Вважаємо, що це позитивним чином вплине на загальну кон'юнктуру у цій сфері, адже кошти чорного бізнесу, зароблені на сфері інтимних послуг можуть використовуватися як в обігу наркотиків, зброї та корупційній сфері.

Як вже було зазначено, в Україні на даний момент близько 50 000 осіб, які задіяні в сфері інтимних послуг. Ми пропонуємо залишити саме таке число для наведення прикладу вирахувавши неповнолітніх (близько однієї третини від загальної кількості) та додавши потенційних жінок, які виявлять бажання займатися такою діяльністю професійно. Тож, зазначаємо, що видання «Деловая столица» підрахувало, що в середньому за добу кожна представниця секс-бізнесу обслуговує трьох клієнтів, заробляючи близько 1 тис. грн. в день. Таким чином, за рік навіть при п'ятиденному робочому тижні доходи від сфери інтимних послуг складатимуть близько 13 млрд. грн..

За умови встановлення податку на інтимні послуги, наприклад, 30%, бюджет отримав би приблизно 3,9 млрд грн. чистих надходжень. Це дорівнює відрахуванням в 2014 році Державної адміністрації залізничного транспорту «Укрзалізниця» до державного бюджету України (3,4 млрд грн.). Притому що в структурах залізничного монополіста працює понад 300 тис. осіб. Навіть встановивши мінімальний прибутковий податок, ця сфера приноситиме близько 1,9 млрд. грн. на рік.

Звичайно, фінансування такої галузі потребуватиме відповідних видатків на цілі різного характеру. Так, наприклад, кошти з державного бюджету необхідно буде витрачати на проведення необхідних медичних оглядів, збільшити розмір фонду

щодо тимчасового безробіття в контексті новостворених робочих місць тощо. Але прибутки також будуть надходити з прикладних правочинів щодо інтимної сфери. До таких надходжень будуть відноситись кошти у вигляді збору за реєстрацію інтим-закладів, адміністративні стягнення та інші.

Докладніше необхідно зосередити увагу також на встановлення адміністративної відповідальності за порушення порядку проведення медичних оглядів, умов праці працівників такої сфери, та стягнення за розповсюдження реклами та пропаганди інтимних послуг. Останній пункт вважаємо доречним імплементувати в законодавчий блок регулювання інтимної сфери, виходячи з потреб суспільства, які стосуються запобігання втягненню неповнолітніх в таку сферу та спираючись на вимоги моральних засад українського суспільства.

Отже, вважаємо, що постановка питання про проведення дискусій щодо узаконення сфери інтимних послуг являється рекомендованим проектом. Вказуючи це твердження, спираємось, зокрема, на економічну обґрунтованість подібного кроку. Сфера секс-послуг є наявною в суспільстві і є не викорененою, але узаконивши проституцію, держава встановить ряд бар'єрів щодо поповнення нелегального бізнесу, створить недосяжні до цього важелі впливу на вказану сферу, завдяки яким відкриється можливість також знизити розвиток ВІЛ, СНІД та інших хвороб, які передаються статевим шляхом та принесе інші позитивні наслідки. Безперечно, проект легалізації має ряд явних суперечностей та недоліків, але обговорення легалізації дозволить остаточно встановити необхідність заборони або подальшої декриміналізації інституту інтимних послуг в Україні.

Науковий керівник: Задихайло Дмитро Дмитрович, кандидат юридичних наук, асистент кафедри цивільного, господарського та екологічного права ПІОІ НЮУ ім. Ярослава Мудрого.

АПЕЛЯЦІЙНА СКАРГА У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: ФОРМА, ЗМІСТ, СТРОКИ ТА ПОРЯДОК ПОДАЧІ

Деордієва Марія Олегівна
студентка IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Право апеляційного оскарження рішення суду першої інстанції реалізується заявленою вимогою, втіленою у процесуальній формі – письмовій апеляційній скарзі, а також процесуальними діями щодо її пред'явлення. Це право надано законом і є можливістю на порушення діяльності суду апеляційної інстанції на новий (повторний) розгляд цивільної справи і перевірки постановлених по ній рішень і ухвал на відповідність їх вимогам законності та обґрунтованості.

Сторони судового процесу (позивач, відповідач, їх представники) та інші особи, які беруть участь у справі (треті особи, їх представники, заявники, заінтересовані особи, їх представники, стягувач, боржник), а також особи, які не брали участі у справі, однак суд вирішив питання про їх права та обов'язки, мають право оскаржити в апеляційному порядку рішення суду першої інстанції повністю або частково.

Апеляційна скарга подається у письмовій формі. В ній мають бути зазначені: 1) найменування суду, до якого подається скарга; 2) ім'я (найменування) особи, яка подає скаргу, її місце проживання або місцезнаходження; 3) ім'я (найменування) осіб,

які беруть участь у справі, їх місце проживання або місцезнаходження; 4) рішення або ухвала, що оскаржуються; 5) в чому полягає незаконність або необґрунтованість рішення або ухвали (неповнота або неправильність встановлення обставин, які мають значення для справи, внаслідок необґрунтованої відмови у прийнятті доказів, неправильного їх дослідження чи оцінки); 6) нові обставини, що підлягають встановленню, докази, які підлягають дослідженню чи оцінці, обґрунтування поважності причин неподання доказів до суду першої інстанції, заперечення проти доказів, використаних судом першої інстанції; 7) клопотання особи, яка подала скаргу; 8) перелік документів та інших матеріалів, що додаються.

Апеляційна скарга підписується особою, яка її подає, або представником такої особи. До апеляційної скарги, поданої представником, має бути додана довіреність або інший документ, що посвідчує повноваження представника, якщо ці документи раніше не подавалися. До апеляційної скарги додаються також копії скарги та доданих письмових матеріалів відповідно до кількості осіб, які беруть участь у справі. Апеляційна скарга подається апеляційному суду через суд першої інстанції, який ухвалив оскаржуване судове рішення.

Суд першої інстанції на наступний день після закінчення строку для подання апеляційної скарги надсилає її разом зі справою до апеляційного суду. Апеляційні скарги, що надійшли після цього, не пізніше наступного робочого дня після їхнього надходження направляються до апеляційного суду.

Справа реєструється в апеляційному суді і завдяки автоматизованій системі документообігу суду визначається колегія, яка буде розглядати справу. Не пізніше наступного дня справа передається судді-доповідачу. Протягом трьох днів після надходження справи суддя-доповідач вирішує питання про відкриття апеляційного провадження. Апеляційна скарга, яка не оформлена відповідно до вимог, встановлених ст. 295 ЦПК, а також у разі несплати суми судового збору залишається без руху.

Цивільним судочинством передбачено два строки для подання апеляційної скарги: 1) на рішення суду – протягом 10 днів з дня оголошення рішення, при цьому особи, які брали участь у справі, але не були присутні у судовому засіданні під час проголошення рішення – протягом 10 днів з дня отримання копії рішення (поштою або нарочно); 2) на ухвалу суду – протягом 5 днів з дня проголошення ухвали, при цьому у разі постановлення ухвали без участі особи, яка оскаржує, - протягом 5 днів з дня отримання копії ухвали.

Апеляційна скарга залишається без руху також у випадку, якщо вона подана після закінчення строків на апеляційне оскарження, і особа, яка її подала, не порушує питання про поновлення цього строку, або якщо підстави, вказані нею у заяві, визнані неповажними. При цьому протягом тридцяти днів з моменту отримання ухвали особа має право звернутися до апеляційного суду з заявою про поновлення строків або вказати інші підстави для поновлення строку.

Якщо заяву не буде подано особою в зазначений строк або вказані нею підстави для поновлення строку апеляційного оскарження будуть визнані неповажними, суддя-доповідач відмовляє у відкритті апеляційного провадження. Суддя-доповідач відмовляє у відкритті апеляційного провадження у справі також у випадках, якщо: 1) справа не підлягає апеляційному розгляду у порядку цивільного судочинства; 2) є ухвала про закриття апеляційного провадження у зв'язку з відмовою особи від апеляційної скарги; 3) є ухвала про відмову у задоволенні апеляційної скарги цієї

особи або про відмову у відкритті апеляційного провадження за апеляційною скаргою.

Про відкриття або відмову у відкритті апеляційного провадження у справі, залишення апеляційної скарги без руху або повернення скарги, суддя-доповідач постановляє ухвалу. Копія ухвали про повернення апеляційної скарги або про відмову у відкритті апеляційного провадження разом із доданими до скарги матеріалами надсилається особі, яка подавала апеляційну скаргу, а апеляційна скарга залишається у справі. Іншим особам, які беруть участь у справі, надсилається копія відповідної ухвали.

Ухвала про повернення апеляційної скарги, про відмову у відкритті апеляційного провадження у справі може бути оскаржена в касаційному порядку.

Отже, необхідно зауважити, що розгляд справ за апеляційними скаргами дозволяє виправляти помилки судів першої інстанції і спрямовувати їх діяльність, а також забезпечувати правильний та однаковий підхід до застосування норм матеріального і процесуального права. Таким чином, перевірка судових рішень апеляційним судом вважається гарантією правильного розгляду та вирішення цивільної справи.

Науковий керівник: Резникова Марія Олександрівна, кандидат філософських наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ДОГОВІР ЯК ПІДСТАВА ВИНИКНЕННЯ ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ібрагімов Вагіф Фізулі огли
студент VI курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Однією з важливих умов успішної й ефективної зовнішньоекономічної діяльності України є створення відповідної правової бази, оскільки її недосконалість негативно впливає на розвиток зовнішньоекономічних відносин нашої держави, призводить до безконтрольного вивезення з неї вкрай дефіцитних ресурсів і продажу їх на світовому ринку за демпінговими цінами. Безконтрольність та відсутність валютного регулювання з боку держави призвели до масового відпливу валюти за кордон, на що неодноразово зверталася увага у виступах керівників держави та народних депутатів України. Саме у зв'язку з цим дуже гостро для нашої держави при вступі до Європейського Союзу та Світової організації торгівлі постало питання гармонізації національного законодавства із тими міжнародно-правовими актами, на основі яких ці міжнародні структури діють.

І взагалі, в процесі зовнішньоекономічної діяльності виникає широке коло суспільних відносин, які потребують правового регулювання. Це відносини, пов'язані із правовим статусом суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, законодавчим закріпленням її видів, порядком укладення договорів, контрактів, державним регулюванням зовнішньоекономічної діяльності, питаннями оподаткування, розподілом прибутків, отриманих у результаті такої діяльності, митним регулюванням, ліцензуванням і квотуванням зовнішньоекономічних операцій тощо.

Зроблені у роботі висновки ґрунтуються на дослідженнях вітчизняних та зарубіжних вчених. Серед робот національних вчених, треба назвати праці таких як, проф. Луць В.В. (Контракти у підприємницькій діяльності); проф. Довгерта А. (Міжнародне приватне право. Актуальні проблеми); проф. Мережко О. (Теорія і принципи транснаціонального торгового права); Заслуговує уваги робота М.І.Гейко та М.М.Лядецького, «Збірник типових договорів», де наведені типові форми угод побудовані у рамках чинного законодавства, проведено щільний аналіз цих контрактів та наведено нормативну базу, що регулює данні типи контрактів та інші.

Як свідчить практика, збільшення обсягу зовнішньоторговельного обміну неминуче збільшує число спорів і розбіжностей у правовідносинах з іноземними партнерами. Причиною виникнення цих суперечок і розбіжностей найчастіше є недоліки і недогляди при оформленні зовнішньоторговельних контрактів. Тобто, мова йде як про неуважність, так і про недолік спеціальних знань і досвіду при висновку цих складних договорів. Нерідко упускаються з виду важливі положення зовнішньоторговельного договору. Це послабляє правові гарантії, породжує необхідність звертатися в арбітраж або суд. Тому практика зовнішньої торгівлі має потребу в як в наукових так і в практичних дослідженнях і у галузі зовнішньоторговельних контрактів, які є основою зовнішньоекономічної діяльності. Цим і обумовлено помітний інтерес до регулювання питань, пов'язаних зі здійсненням зовнішньоекономічної діяльності.

Як відомо, зовнішньоекономічна діяльність багатоаспектна та багатогранна. Не останнє місце займають питання щодо регулювання правовідносин між учасниками цієї діяльності. Центральне місце зовнішньоекономічного договору (контракту), у всьому комплексі взаємовідносин учасників зовнішньоекономічної діяльності є безумовним. Не однаковий підхід у національних правових системах до рішення одних й тих самих питань, які мають важливе значення для регулювання взаємних прав та обов’язків учасників угоди, примушують їх прагнути того, щоб в угоді під час її укладання були вичерпні відповіді на усі питання, що можуть виникнути в процесі виконання угоди та під час порушення контрактних умов. Згідно закону України „Про зовнішньоекономічну діяльність” зовнішньоекономічний договір (контракт) – це матеріально оформлена угода двох або більше суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та їх іноземних контрагентів, спрямована на встановлення, зміну або припинення їх взаємних прав та обов'язків у зовнішньоекономічній діяльності.

Основне правове навантаження лягає на зміст договору. Визначення прав та обов’язків є найважливішим моментом правових відносин між контрагентами. У багатьох випадках об’єм прав та обов’язків, зафіксований у договорі, для кожної сторони виявляється досить збалансований. Але нерідко зміст контракту, окремих його умов свідчить о більш вигідному становищі одного з партнерів. Існує ряд важливих аспектів, що мають бути ретельно відпрацьовані під час укладення або внесення змін у контракт, що стосуються його змісту. Усі істотні умови, які повинні бути передбачені у зовнішньоекономічному контракті перелічено у Положенні Мінекономіки про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів). Щодо кожного пункту угоди (назва, номер договору (контракту), дата та місце його укладення, преамбула, предмет договору, та інші) то відхилення від вимог зазначеного положення, невірне трактування його або нерозуміння взагалі, призводить до виникнення правових ризиків і пов’язаних із ними небажаних наслідків. Тому визначення змісту договору потребує детального аналізу та

пояснення з точки зору правової коректності та з урахуванням особливостей зумовлених його міжнародним приватним характером.

Головною особливістю правового регулювання договірних правовідносин у сфері ЗЕД є те, що вони регулюються не тільки Кодексами, а і великою кількістю як спеціальних законів, так і підзаконних нормативно-правових актів та постанов, положень, декретів, указів органів виконавчої влади, що потребує від законодавця подальшого, більш ретельного регулювання зовнішньоекономічних договірних правовідносин та вдосконалення системи законодавства і усунення усіх прогалин, колізій, застарілих норм.

Науковий керівник: Малий Валерій Юрійович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ІНСТИТУТУ НЕУСТОЙКИ, ЯК ЗАСОБУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

Каграманян Давид Кімавич
студент І курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Неустойка є одним з найдавніших та найпоширеніших способів забезпечення виконання зобов'язань. Вона застосовувалася у цивільному обороті ще з часів римського права. Причину виникнення правового інституту неустойки слід шукати в самому характері тих приватноправових відносин, які іменуються зобов'язальними. В цих правовідносинах безпосереднім об'єктом прав кредитора є не матеріальний предмет, а дія. У зв'язку з цим інтереси правомочної сторони є досить незабезпеченими, що створює необхідність розробки штучних способів закріплення зобов'язальних прав. До числа таких способів відноситься і предмет цього дослідження.

Проблема застосування неустойки в цивільному праві досліджувалася вченими в різні часи, про що свідчать ґрунтовні дослідження, а саме: І.Б. Новицького, І.С. Перетерського, О.А. Підопригори, І.В. Спасибо-Фатєєвої, Є.О. Суханова, Є.О. Харитонова, Г.Ф. Шершеневича, В.С. Щербини та інших вчених.

Окрім поруки, федуціарного продажу (закладу) та іпотеки римському праву був відомий такий вид забезпечення виконання зобов'язання, як stipulatio poena, що на українську мову перекладається, як штрафна стипуляція або неустойка. Неустойкою називалося додаткове зобов'язання боржника виплатити кредитору певну суму грошей у разі невиконання або неналежного виконання ним основного зобов'язання. Угода про неустойку мала акцесорний (додатковий) характер; вона визнавалася недійсною, якщо недійсним було основне зобов'язання. Угода про неустойку укладалася у формі стипуляції. Юлій Павел визначив стипуляцію як "словесну формулу, за якою будь-хто належним чином запитаний, відповідає, як наприклад: "Зобов'язуєшся? Зобов'язуюсь" "Надаєш? Надам" "Обіцяєш? Обіцяю".

Неустойка до того ж являла собою додаткову стипуляцію, яка викладалася у вигляді умовного зобов'язання та підкріплювала основну стипуляцію: "Чи зобов'язуєшся надати раба Памфіла? В разі, якщо не надаєш його, чи зобов'язуєшся дати сто?" Причому обов'язковою умовою неустоєчної угоди було саме оформлення

її у вигляді двочленної стипуляції: "Pamphilium dari spondes? - Spondeo. Si non dederis tantium dari spondes? - Spondeo". Подібна умова, викладена у формі одночленної стипуляції: "Si Pamphilium non dederis, tantum dari spondes" - не відносилася до категорії неустойки, а зараховувалася до розряду звичайних умов. Як за своїми ознаками, так і за юридичними наслідками, із цим пов'язаними, вона істотно відрізнялась від неустойки як способу забезпечення вже наявного зобов'язання.

Крім stipulatio poenae, в правових джерелах стародавнього Риму використовувалися також і категорії штрафу та пені. Але штраф, в основному, являв собою покарання за кримінальне діяння та порушення процесуальних норм ін.]. Пенею називалася сума спонсії – сума, яка обіцялася однією стороною іншій та підлягала сплаті в разі програшу процесу.

Щодо функцій неустойки, то "неустойка в праві римському ... мала двояке значення: або як засіб укріплення або забезпечення виконання укладеного договору, або ж як засіб примушення до укладення запланованого договору. В першому її значенні в разі невиконання або неналежного виконання договору віритель ... вправі був за його вибором вимагати або платежу неустойки, або ж виконання договору, причому прийняття їм добровільного виконання договору позбавляло його права на стягнення неустойки. В другому значенні неустойку могла вимагати просто будь-яка із сторін попередньої угоди в разі ухилення від укладення договору іншої сторони" .

Дійсно на підставі відомостей про застосування неустойки в римському праві, можна побачити, що найголовнішою функцією неустойки в Римі була саме функція забезпечувальна. Тобто належне та своєчасне виконання зобов'язання стимулювалося (забезпечувалося) певною грошовою сумою, яку боржник повинен був сплатити кредиторові в противному випадку.

Загальне розуміння неустойки в країнах всіх систем однакове та зводиться до наступного: вона визначається як встановлена в договорі грошова сума або майнова цінність, яку боржник зобов'язується сплатити кредиторові в разі невиконання або неналежного виконання зобов'язання (ст. 1226 Французького Цивільного кодексу (надалі ФЦК), § 339 Германського Цивільного уложення (надалі ГЦУ), ст. 160 Швейцарського зобов'язального Закону (надалі ШЗЗ). Неустойка є акцесорним зобов'язанням, яке повністю успадковує долю головного зобов'язання.

Сучасний період (з початку 90-х років 20 ст. до теперішнього часу). Характеризується загальною тенденцією поєднання положень щодо врегулювання неустойки, які були властиві законодавству різних часів, а також детальне визначення неустойки не тільки законами, але й іншими нормативними актами.

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, кандидат юридичних наук, доктор політичних наук, завідувач кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ІНСТИТУТ ПОРУКИ ЗА РИМСЬКИМ ПРАВОМ ТА ЙОГО РЕЦЕПЦІЯ У СУЧАСНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

Каграманян Хорен Кімавич
студент І курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Як свідчить практика, договірні зобов'язання належать до числа основних правових засобів, які опосередковують цивільний обіг. При цьому слід враховувати, що кінцевою їхньою метою є досягнення мети, передбаченої угодою сторін або законом. Це слідує з самої сутності договірних зобов'язань, виконання яких належним чином припиняє їхнє існування, оскільки мета, заради якої вони були встановлені, досягнута. Коли ж боржник не виконує свої обов'язки або виконує їх неналежним чином, виникає проблема пошуку правових засобів, за допомогою яких можна було б примусити боржника виконати його договірні зобов'язання так, як слід.

Пошук оптимальних шляхів вирішення цієї проблеми має проводитися з врахуванням тієї обставини, що в останні роки в Україні має місце значне зростання інтересу до римського права, зумовлене змінами в політичному, соціальному і економічному житті суспільства і трансформаціями концепції цивільного права. Це стосується і римського права взагалі, і окремих інститутів цивільного права, зокрема. У тому числі – засобів забезпечення зобов'язання.

Треба зазначити, що в українській романістиці та українській науці цивільного права за останній час мали місце дослідження вчених, присвячених римському праву і його впливу на право України, а саме: Васильченко В.В., Гонгало Р.Ф., Емельянова Л.В., Підопригора О.О., Федосєєва П.М. та ін. Такий інтерес пояснюється тим, що в римському приватному праві була розроблена ефективна система забезпечення належного виконання договірних зобов'язань, що була націлена в першу чергу на захист інтересів кредитора і на стимулювання боржника до виконання зобов'язань шляхом впливу на його майнову сферу. Ця система виявилася настільки досконалою, що згодом без істотних змін була запозичена практично усіма європейськими державами, в тому числі, й Україною. Треба зазначити, що одним із вдалих елементів цієї системи, була порука.

Порука за римським правом – це договір, по якому до зобов'язання основного боржника додатково приєднується зобов'язання іншої особи, що за нього ручається. У випадку неспроможності основного боржника, відповідальність покладалася на особу, що за нього ручалося, тобто, на поручника. Поручників могло бути декілька. Вони або відповідали кожний в межах своєї частки, або один поручник сплачував борг, а потім отримував право подати регресний позов до співпоручників. Досліджуючи інститут поруки за римським правом, можна констатувати наявність у неї таких рис: 1. Порука у римському праві існувала в декількох формах: sponsio, fidepromissio, fidejussio, з яких sponsio, fidepromissio застосовувалися у вербальних контрактах, fidejussio – у будь-яких. Важлива їхня особливість полягала в тому, що всі вони укладалися в формі стипуляції, тобто, суворо формального усного договору у вигляді виголошення спеціальної словесної формули. 2. З часом більшість з цих форм поруки відійшли. Залишилася fidejussio, як найбільш гнучка з них. 3. Порука припинялася: внаслідок погашення поруки; збігу в одній особі власника і поручителя, тобто поєднання головного боргу з порукою; відмовою поручника від участі у зобов'язанні. 4. Щодо суб'єктного складу відносин поруки існували спеціальні обмеження, котрі полягали в тому, що жінка за загальним правилом не могла бути

поручницею. Винятками із загального правила були: порука у випадку обману з її сторони; вчинення поруки через підставну особу; поруки за неповнолітнього; порука по обіцянці посагу; порука по щедрості і добрій волі (pro libertati, donandi animo); порука за плату; порука по зобов'язанням свого чоловіка, укладена у спеціальній формі. 5. Окрім fidejussio існували також схожі з ним форми: constitutum delitalicni(обіцянка сплатити чужий борг) і mandatum qualificatum (кредитне доручення). 6. З метою заохочення громадян до участі у зобов'язаннях у якості поручників для останніх встановлювалися спеціальні пільги: beneficium excusionis, beneficium divisionis, beneficium cedendorum actiones.

Підводячи підсумки розгляду питань поруки в римському приватному праві і його впливу на приватне право, можна зробити висновки:

Порука почала формуватися ще в раннім римському праві, але остаточно як правовий інститут склалося вже в класичному римському приватному праві, де воно існувало в різних формах. Причиною його активного розвитку було ускладнення торгового обороту, поява неформальних, двосторонніх договорів, що робило необхідним пошуки нових, зроблених форм забезпечення належного виконання зобов'язань. Порука в римському праві, як персональний спосіб забезпечення належного виконання зобов'язань у своєму розвитку пройшло кілька етапів. Пізніше форми і види поруки, що виникли в римському праві, були сприйняті, розвиті й удосконалені в більш пізніх системах цивільного права.

Україна запозичила положення римського інституту поруки, головним чином, через німецьку систему засобів забезпечення зобов'язань, використовуючи разом з тим і низку ідей у трактуванні романської та англосаксонської правових систем.

Для того щоб найбільш ефективно вирішити це питання, здається доцільним більш пильно звернутися як безпосередньо до досвіду Стародавнього Риму, де сформувався і був створений практично досконалий інститут поруки, так і до досвіду інших систем цивільного права, де ці положення були вдосконалені і перевірені на практиці

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, кандидат юридичних наук, доктор політичних наук, завідувач кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦЕСІЇ В НАЦІОНАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Карсаєва Тетяна Андріївна
магістр ІІ курсу
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Інститут цесії, або заміни сторін у зобов'язанні, був створений ще в римському праві і до цього часу зберігся у сучасному законодавстві майже в такому ж вигляді. Останніми роками проблеми заміни сторін у зобов'язанні досліджувалися такими правниками, як О.О. Кот, О.Г. Очиченко, В.І. Пушай та інші. У Цивільному кодексі України (далі – ЦК) застосовано принципово нові підходи до врегулювання відносин, пов'язаних із цим процесом. Останнім часом окремі норми зазнали змін і доповнень,

що свідчить про зміни та удосконалення зазначеного інституту, внаслідок чого виникає потреба досконалого вивчення цього інституту.

Чинним законодавством передбачена можливість заміни як кредитора, так і боржника. При цьому предмет і зміст зобов'язання не змінюються, а права й обов'язки сторони, яка з нього вибуває, переходять до особи, яка замість неї вступає в зобов'язання. Підстави заміни кредитора в зобов'язанні встановлені в ст. 512 ЦК: «Кредитор у зобов'язанні може бути замінений іншою особою внаслідок:

1) передання ним своїх прав іншій особі за правочином (відступлення права вимоги);

2) правонаступництва;

3) виконання обов'язку боржника поручителем або заставодавцем (майновим поручителем);

4) виконання обов'язку боржника третьою особою».

Провідне місце серед них посідає відступлення права вимоги (в юридичній літературі – цесія), що становить собою договірну передачу первісним кредитором (цедентом) своїх прав у зобов'язанні новому кредиторові (цесіонарію). Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 512 ЦК кредитор може бути замінений іншою особою внаслідок передання ним своїх прав цій особі за правочином. За п.2 ст.513 правочин щодо заміни кредитора у зобов'язанні, яке виникло на підставі правочину, що підлягає державній реєстрації, має бути зареєстрований в порядку, встановленому для реєстрації цього правочину, якщо інше не встановлено законом.

Правочин, за яким новому кредиторові передається право вимоги первісного кредитора, характеризується як двосторонній, консенсуальний, абстрактний і розпорядчий. Він може бути як відплатним, так і безвідплатним.

Предмет цього правочину становить зобов'язальне право вимоги, яке є дійсним, належним чином індивідуалізованим і правомірним. Воно може ґрунтуватися на договорі або бути недоговірним.

Правові норми щодо заміни кредитора на підставі правочину (статті 512–519 ЦК) поширюються на всі види зобов'язань незалежно від підстав їх виникнення. Але заміна кредитора не допускається у зобов'язаннях, нерозривно пов'язаних з особою кредитора, зокрема у зобов'язаннях про відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю (ст.515 ЦК України).

Предметом відступлення може бути право вимоги в будь-якому зо-бов'язанні. Проте не всі цивільні права можуть передаватися в порядку цесії. Це стосується права власності, інших речових прав, прав інтелектуальної власності, а також інших прав, які не містять ознак зобов'язальних прав вимоги. Вони передаються за допомогою інших механізмів, у тому числі разом з відповідним майном.

Законом також передбачено і процедуру передачі зобов'язання: «Якщо боржник не був письмово повідомлений про заміну кредитора у зобов'язанні, новий кредитор несе ризик настання несприятливих для нього наслідків. У цьому разі виконання боржником свого обов'язку первісному кредиторові є належним виконанням».

Статті 520-523 ЦК України передбачають умови і наслідки заміни боржника у зобов'язанні. Боржник у зобов'язанні може бути замінений іншою особою (переведення боргу) лише за згодою кредитора, якщо інше не передбачено законом. Новий боржник у зобов'язанні має право висунути проти вимог кредитора всі заперечення, що ґрунтуються на відносинах між кредитором і первісним боржником. При цьому висування заперечень проти вимог кредитора - це право, а не обов'язок нового боржника. Тому він може беззастережно (наприклад, з морально-етичних

міркувань) виконати зобов'язання первісного боржника в межах боргу, який до нього перейшов. Доля засобів забезпечення, що існували до переведення боргу, вирішується диференційовано.

Треба також відзначити, що опосередковано законодавство передбачає передачу не всіх зобов'язань, а тільки їх частини. Правовою основою такої заміни є ст. 525 ЦК, за змістом якої допускається можливість будь-якої зміни умов зобов'язання за згодою його сторін. Отже, можна зробити висновок, що суб'єкти зобов'язання можуть укласти договір про часткове переведення боргу (так само, як і про часткову цесію).

Наприкінці треба зазначити, що на сьогодні відступлення права вимоги втілюється переважно в різні цивільно-правові договори – купівлі-продажу, міни, дарування права вимоги, факторингу, інші, в тому числі і непойменовані договори. А цесія характеризується як двосторонній, консенсуальний, абстрактний і розпорядчий договір. Він може бути як відплатним, так і безвідплатним.

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, кандидат юридичних наук, доктор політичних наук, зав.кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПОДІЛ МАЙНА ПОДРУЖЖЯ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Кириллов Дмитро Валерійович

студент VI курсу Центру заочної та вечірньої форм навчання, правознавство Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Оформлення шлюбних відносин зумовлює виникнення у подружжя не лише особистих майнових і немайнових прав та обов'язків, але й вводить спільну для них категорію щодо режиму майна - сумісна власність або власність подружжя. У зв'язку зі складністю цієї категорії значну кількість справ, які розглядаються судом, становлять спори щодо поділу майна, яке перебуває в спільній сумісній власності подружжя. Саме тому проблеми, що виникають під час поділу майна між подружжям, потребують особливого аналізу та пошуку шляхів їх вирішення.

Поділ майна подружжя є доволі складним та тривалим процесом, який тягне за собою не лише матеріальні наслідки, але й у разі розірвання шлюбу - моральні переживання, що значно ускладнює вирішення цього питання в досудовому порядку та потребує знаходження найбільш сприятливих способів поділу для обох сторін.

При поділі спільного сумісного майна треба вирішити, яке саме майно належить до категорії спільної сумісної власності, а яке залишається у власності кожного з подружжя. У ст. 60 Сімейного кодексу України передбачено, що майно, набуте подружжям за час шлюбу, належить дружині та чоловікові на праві спільної сумісної власності незалежно від того, що один з них не мав з поважної причини (навчання, ведення домашнього господарства, догляд за дітьми, хвороба тощо) самостійного заробітку (доходу).

Крім того, до об'єктів права спільної сумісної власності законодавством віднесено заробітну плату, пенсію, стипендію, інші доходи, одержані одним із подружжя. Якщо одним із подружжя укладено договір в інтересах сім'ї, то гроші, інше майно, у тому числі гонорар, виграш, які були одержані за цим договором, є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя. Більше того, об'єктом спільної

сумісної власності подружжя визнається майно, у тому числі грошові кошти, одержані за договором, укладеним одним із подружжя в інтересах сім'ї. Через невизначеність поняття «інтереси сім'ї» до договорів, що охоплюються ч. 3 ст. 61 Сімейного кодексу України, можна віднести будь-які договори, укладенні одним із подружжя, щодо яких встановлена та не спростована законодавча презумпція наявності згоди другого з подружжя.

Перелік майна, віднесеного до об'єктів спільної сумісної власності, розкривається в Постанові Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя». Зокрема, відповідно до п. 23 цієї постанови, спільною сумісною власністю подружжя, зокрема, можуть бути квартири, жилі й садові будинки; земельні ділянки та насадження на них, продуктивна та робоча худоба, засоби виробництва, транспортні засоби; грошові кошти, акції та інші цінні папери, паєнакопичення в житлово-будівельному, дачно-будівельному, гаражно-будівельному кооперативі; грошові суми та майно, належні подружжю за іншими зобов'язальними правовідносинами, тощо.

Умови поділу майна подружжя можуть бути передбачені в спеціальному договорі про поділ майна або визначатися в шлюбному договорі подружжя.

Не є об'єктом спільної сумісної власності та не підлягатиме поділу майно подружжя, яке належить кожному з них на праві особистої приватної власності. Зокрема, до нього належить майно, набуте одним із подружжя до шлюбу; за час шлюбу, але на підставі договору дарування або в порядку спадкування; за час шлюбу, але за кошти, які належали одному з подружжя особисто. Особистою приватною власністю дружини та чоловіка є речі індивідуального користування, у тому числі коштовності, премії, нагороди, які вона або він одержали за особисті заслуги.

Таким чином, лише майно, яке належить подружжю на праві спільної сумісної власності, може бути поділене між сторонами шляхом припинення режиму спільності й виникнення на його основі режиму роздільності майна.

Наступним етапом після визначення об'єкта спільного сумісного майна є безпосередній його поділ. У юридичній літературі під поділом спільного майна подружжя розуміють угоду, спрямовану на припинення режиму спільності на майно, нажите громадянами, які перебувають або перебували в шлюбі.

Досить важливим є те, що саме по собі розірвання шлюбу не припиняє права спільної сумісної власності подружжя на майно, набуте за час шлюбу. Проте розпорядження таким майном після розірвання шлюбу здійснюється колишнім подружжям виключно за взаємною згодою, відповідно до положень Цивільного кодексу України, оскільки в таких випадках презумпція згоди одного з подружжя на укладення договорів із розпорядженням майном, що є в спільній власності подружжя, уже не діє. Щодо поділу майна, яке належить подружжю на праві спільної сумісної власності, у науковій літературі виділяють два порядки: добровільний та судовий. У процесі поділу майна подружжя доволі часто судом використовується не один спосіб поділу майна, а їх поєднання. Так, щодо одних видів майна застосовується поділ у натурі, щодо інших передача одному з подружжя із зобов'язанням певної компенсації іншому, а треті види речей розподіляють з урахуванням їх вартості.

Процедура поділу спільного сумісного майна є доволі складною та потребує поглибленого поетапного вирішення: під час визначення об'єкта, який належить до спільної сумісної власності подружжя; під час визначення часток кожного з

подружжя з максимальним врахуванням інтересу кожного з них; під час безпосереднього поділу майна на основі визначених часток.

Науковий керівник: Артеменко Людмила Валентинівна, кандидат історичних наук, доцент, викладач кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ШЛЮБНОГО ВІКУ В УКРАЇНІ

Кухтіна Анна Геннадіївна
студентка ІІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

В європейських країнах дедалі виразніше проявляється сукупність соціально-демографічних змін, які розпочалися раніше в Західній Європі і отримали в літературі назву «другого демографічного переходу». Крім дуже низької народжуваності, вони включають пізніший вступ до шлюбу і народження дітей, поширення альтернативних варіантів організації сімейного життя, зокрема, незареєстрованих шлюбів та позашлюбних народжень тощо. Відбуваються ці демографічні зміни і в Україні.

Дослідженням цього питання займаються Слюсар Л.І., Маркевич А.П., Власенко М.О., Баранова Н.П. та Тарановська А.В.

Чинне сімейне законодавство встановлює, що шлюбний вік для чоловіків та жінок встановлюється у вісімнадцять років.

Як зазначила Слюсар Л.І., законодавець таким чином оформив у правовій площині об'єктивний процес збільшення шлюбного віку. Але в експертів є застереження, що проблеми матиме частина населення, яка налаштована на ранній шлюб. Це, як правило, сільська молодь західних регіонів України, а також певні етнічні групи.

Так, відповідно до статистичних даних, в Україні лише 2,7% шлюбів, де нареченій менше вісімнадцяти років. При цьому в містах таких біля 2%, а в сільській місцевості - 5,8%, це пояснюється тим, що у всіх країнах сільське населення характеризується більш традиційною поведінкою.

Ситуація в країні нерівномірна, кожен регіон має свої особливості та традиції. Ранні шлюби більше поширені в західних областях, де населення, особливо сільське, характеризується традиційною поведінкою: раніше будують шлюби, менше розлучень та неповних сімей. Найвищий показник у Закарпатської та Чернівецької областей – 9,4%, в Івано-Франківській Тернопільській та Рівненській областях – 7-8%. Але оскільки ці області невеликі за чисельністю населення, то в абсолютному вимірі цих шлюбів небагато.

Українці, як і більшість європейців та американців, усе пізніше одружуються. Це пояснюється тим, що сучасна людина повинна досить довго навчатися, здобувати професію, перш ніж стати матеріально незалежною і спроможною утримувати родину.

Варто відзначити, що тенденція скорочення числа одружень спостерігається в багатьох країнах ЄС.

Крім того, за останні 20 років значно збільшився вік молодят. Польські чоловіки вперше одружуються в середньому у віці 29 років, швед одружується у віці 36 років, італієць – в 34 роки, а французи, чехи, німці та голландці – у віці близько 33 років.

У свою чергу, польські та болгарські жінки перший раз виходять заміж у віці близько 27 років. У Європі в молодшому віці заміж виходять лише румунки. В інших країнах ЄС жінки виходять заміж на 5–7 років пізніше, як наприклад в Ірландії, Швеції, Данії та Іспанії.

У Великобританії число так званих "первинних" шлюбів (тобто коли наречена і наречений вперше йдуть до вівтаря) знаходиться на низькому рівні. Більшість британців схильні відкладати свій шлюб. Сім з десяти пар одружуються в 27 років.

В США у порівнянні з показниками середини минулого століття середній жіночий вік вступу в шлюб збільшився з 21 до 25 років, а чоловічий - з 25 до 27 років.

Судячи з опитувань населення, все менше молодих людей хочуть одружитися у віці 21 рік, але також збільшується кількість охочих укласти шлюб після 30 років.

Виходячи з цього, можна сказати, що законодавче підняття шлюбного віку, ніяким чином не впливає на більшість населення, в той час як для меншої створюються перешкоди, які призводять до виникнення багатьох проблем.

Так на шляху до мети, яку поставили собі молоді люди, або у відповідності до життєвих обставин, які у них виникли, вони отримують перешкоду узаконення своїх відносин. Якщо взяти до уваги, що ці шлюби укладаються переважно на Західній Україні, яка характеризується традиційним підходом до родини та високим рівнем народжуваності (в Закарпатській, Волинській, Рівненській областях народжуваність завжди вища над смертністю, це єдині області, де завжди є приріст населення), то з'являється чергова перешкода для того, щоб людина укладала офіційний шлюб. Виникає можливість того, що вони просто не будуть реєструвати його, що в свою чергу призводить до збільшення кількості дітей народжених поза шлюбом, що підтверджує статистика.

В Україні з року в рік збільшується кількість дітей, народжених поза шлюбом, їх вже 21-22% і стає все більше в зв'язку з підняттям шлюбного віку.

З цього приводу Слюсар Л.І. висловилася таким чином: «Не всі міжнародні зобов'язання і практики, які прийняті в інших країнах світу, є прийнятними для України. До всього необхідно підходити дуже виважено, особливо в такій складній сфері як сім'я. Підвищення шлюбного віку не вирішить проблеми сирітства, безпритульності та інші соціальні негаразди».

Виконання міжнародних зобов'язань має відбуватися, але не підняттям шлюбного віку, яке майже не впливає на суспільство, а саме тим, що держава мусить дати людині чітко зрозуміти, що сім'я - це її власна справа, а держава гарантує їй певний соціальний стандарт для її створення. Ось це і є європейський і міжнародний стандарт.

На підставі проведеного аналізу чинного сімейного законодавства, зарубіжної та вітчизняної статистики, а також наукової літератури, слід зробити висновок, що підвищення шлюбного віку не є доцільним, а навпаки призводить до виникнення проблем, в той час як, його зменшення допомогло б їх подолати. Таким чином, зменшення шлюбного віку для жінок до 16, а для чоловіків – 17 років, не вплине на більшість населення, але зменшить перешкоди для тих, хто бажає укласти ранній шлюб, а отже призведе до зменшення народжуваності поза шлюбом та до зниження кількості абортів серед неповнолітніх дівчат. Отже, треба взяти до уваги це проблемне питання та внести деякі зміни до сучасного сімейного законодавства.

Науковий керівник: Резникова Марія Олександрівна, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

РОЗВИТОК ІНСТИТУТУ ПРИВАТНОГО НОТАРІАТУ В УКРАЇНІ

Мамедов Елвін Шассаддін огли
студент VI курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

З проведенням в Україні правової реформи набули актуальності питання переосмислення ролі та місця нотаріату в правовій системі України. Радянський період існування нашої держави характеризувався державними (тобто публічними) засадами діяльності нотаріату. Нині нотаріат в Україні базується на двох типах – публічному (державному) і латинському (вільному). Латинський нотаріат остаточно, хоча не вперше та не в повній мірі, ввійшов до правової системи України з прийняттям в 1993 році Закону України "Про нотаріат", яким запроваджується інститут приватного нотаріуса і роки існування довів свою доцільність та безспірні переваги. Принципи латинського нотаріату, на яких ґрунтується його система, поряд з аксіомами римського права, на яких побудоване сучасне приватне право багатьох країн світу, і саме в яких поширений нотаріат зазначеного типу, з гідністю пройшли випробування часом, що також свідчить про необхідність подальшого і всебічного розвитку українського нотаріату на засадах латинського. В Україні існують всі передумови для сприйняття в повному обсязі цих принципів. Безпосередньо над проблемами нотаріату працюють такі українські вчені, роботи яких стали підґрунтям дослідження, а саме: С.Я. Фурса, Є.І. Фурса В.М.Черниш, В.В. Комаров, Л.К. Радзієвська, та ін. Тому досить актуальним є аналіз правових засад системи українського нотаріату, спираючись на здобутки українського правознавства.

Треба зазначити, що специфіка розвитку нотаріату в Україні по відношенню до розвитку латинського нотаріату в цілому полягає в паралельному існуванні поряд із традиційним комплексом принципів латинського нотаріату інституту корроборації до 1923 р., після цієї дати інститут нотаріату розвивався як інститут публічного права, а специфіка сучасного стану в тому, що інститут нотаріату має в Україні подвійну природу, орієнтиром правової політики щодо нотаріату є його приватноправова природа і на сьогодні впровадження нотаріату латинського типу в Україні та входження нашої країни в Міжнародну спілку латинського нотаріату є оптимальним і прогресивним шляхом розвитку українського нотаріату, заснованого на основних засадах цивільного права.

Аналіз нормативних джерел вітчизняного нотаріату, а також відповідної літератури дозволяє запропонувати таку періодизацію історії українського нотаріату: передісторія – XII ст.- середина XVI ст., 1-й період: 60-ті роки XVI ст. до 1730 року, 2-й період: з 1730 року до 1866 року, 3-й період: з 1866 року по 1923 рік, 4-й період: з 1923 року по 1974 рік, з 1974 року по 1993 рік - 5-й період, а поточний – з 1993 року до нинішнього часу. Після прийняття нової редакції Закону України "Про нотаріат" відбувається 6 період – латинського типу.

Нині існує 19 принципів латинського нотаріату, які розбиті на три групи: а) нотаріус і нотаріальна функція (1-4), б) нотаріальні документи (5-14), в) організація нотаріальної професії (15-19). Виходячи з проведеного дослідження, можна сказати, що в законодавстві України закріплені основні принципи системи латинського нотаріату, а саме: а) відшкодовування нотаріусом збитки у випадку порушення правил вчинення нотаріальних дій, а також розголошення таємниці вчинення

нотаріальних дій, б) обов'язковість членства нотаріуса в нотаріальній палаті; в) визначення більш детально правового статусу Української нотаріальної палати, як юридичної особи приватного права, яка є самоврядувальною професійної непідприємницькою організацією, якій держава делегувала деякі визначені законом публічні функції, щодо контролю за діяльністю нотаріусів, в якій членство нотаріусів України є обов'язковим.

Підсумовуючи, зазначимо, що початкова функція нотаріуса як переписувача збереглася до сьогодення. І вже одне це складає найважливішу соціальну і піклувальну функцію щодо необізнаних у правовому сенсі громадян, а також щодо суспільства, яке не може обійтися без письмового укладення і документування головних подій. Латинський нотаріат для України є найбільш перспективним шляхом розвитку. Про це свідчить історія розвитку та сучасний стан нотаріату в Стародавньому Римі, Візантії та нових країнах Західної Європи (Італії, Франції, Німеччині та ін.).

І останнє, викладене вище свідчить про необхідність доробки законодавства з тим, щоб вдосконалити правове регулювання організаційних питань нотаріальної діяльності та нотаріально-процесуальних правовідносин на підставі концептуальних підходів до подальшого законодавчого закріплення конструкції нотаріату латинської школи як інституту превентивного позасудового захисту цивільних прав та інтересів. Уявляється, що з цієї точки зору доцільним було б прийняття не нового Закону «Про нотаріат», а нотаріального процесуального кодексу, який закріплював би процесуальну природу нотаріальної діяльності, ретельно регулював процедуру вчинення нотаріальних дій та утворював міцні правові гарантії функціонування нотаріату

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, кандидат юридичних наук, доктор політичних наук, зав.кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ЗАСТОСУВАННЯ ІНСТИТУТУ ЗАСТАВИ В ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Маслова Євгенія Ярославівна

студентка V курсу центру заочної та вечірньої форм навчання
Дніпропетровського національного університетуімені Олеся Гончара

Одним із основних факторів, які повинні сприяти успіху економічних реформ в Україні та взагалі розвитку суспільних відносин - є укладення дійсних договірних відносин. Належне виконання цивільно-правових зобов'язань усіма учасниками цивільного обороту є запорукою стабільності та реальності здійснення угод. Разом з тим, реалії сучасної економіки та права часто обумовлюють, що сторони вступаючи у цивільно-правові відносини потребують більш вагомих гарантій виконання зобов'язань з боку контрагентів, ніж лише взаємна довіра.

Тому застава як спосіб забезпечення виконання зобов'язань є саме тим інструментом, що дозволяє убезпечити кредитора від негативних майнових наслідків невиконання або неналежного виконання зобов'язання з боку боржника.

Практика застосування норм українського законодавства щодо застави майнових прав та відсутність у вітчизняній науці цивільного права теоретичного обґрунтування застави майнових прав призводить до того, що досить часто має місце неоднозначний підхід не лише до тлумачення теоретичних аспектів застави майнових прав, а й до застосування правових норм, пов'язаних з такою заставою. Оскільки не всі майнові права можуть заставлятися, то негативним фактором, що впливає, насамперед, на відповідну правозастосовчу практику, є відсутність в українському законодавстві чітко окреслених систематизованих критеріїв щодо тих майнових прав, які можуть бути предметом застави.

Отже, зважаючи на значну актуальність інституту застави майнових прав з точки зору її значення для економіки України та нагальну необхідність вдосконалення його нормативно-правового регулювання і була обрана дана тема наукового дослідження.

Метою даної праці є аналіз окремих аспектів порядку та реалізації наслідків застосування такого методу забезпечення виконання договорів, як застави.

Дослідженнями в даній сфері займаються такі провідні науковці, як М.М.Агаркова, Ч.Н.Азімова, Д.В.Боброва, М.І.Брагінський та інші.

Договір - це домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. При цьому найважливішою вимогою є співпадання волі сторін стосовно прав і обов'язків, що виникають у них, причому воля повинна бути не тільки взаємною, але і погодженою, тобто співпадати за обсягом та змістом. Згідно зі ст. 199 ГК України виконання господарських зобов'язань забезпечується заходами захисту прав та відповідальності учасників господарських відносин, передбаченими цим Кодексом та іншими законами.

Тож, застава - це реальний спосіб забезпечення виконання зобов'язань, який дозволяє кредитору (заставодержателю) у випадку невиконання боржником (заставодавцем) забезпеченого зобов'язання отримати задоволення за рахунок заставленого майна. Предметом застави може бути будь-яке майно, на яке може бути звернено стягнення.

В нинішніх умовах докорінної перебудови економіки учасники цивільного і торгового обігу зацікавлені в застосуванні різного роду гарантій виконання зобов'язань, значення яких непомірно зростає. Для чого в практиці сучасного обігу розроблено складну і багатоманітну систему забезпечення виконання зобов'язань. Виконання цивільно-правових обовязків - це та договірна дісципліна, яка необхідна не лише для економіки, а й для суспільства в цілому. Власне за допомогою їх виконання створюється атмосфера поваги до вимог законодавства, інтересів громадян, організацій. Застава є одним із найпоширеніших способів забезпечення зобов'язань її функціональне призначення у ринковій економіці важно переоцінити.

З прийняттям Закону України "Про заставу" законодавець таки надає можливість застави майнових прав у нашій державі. Однак, після законодавчого закріплення такої правової дії, практика постала перед великою кількістю питань, серед яких найбільш характерні: чи будь-які майнові права можуть використовуватися як предмет застави; якщо ні, то які саме і чому; якими критеріями слід керуватися та який механізм звернення стягнення на заставлені майнові права.

Досить часто має місце неоднозначний підхід не лише до тлумачення теоретичних аспектів застави майнових прав, а й до застосування правових норм, пов'язаних з нею. Негативним фактором, що впливає, насамперед, на відповідну правозастосовчу праткику є відсутність в українському законодавстві чітко

окреслених систематизованих критеріїв щодо тих майнових прав, які можуть бути предметом застави.

Виходячи з цього, можна зробити висновок, що з прийняттям Закону України «Про заставу» був зроблений вагомий крок щодо врегулювання питання порядку виконання договірних зобов'язань, які потребують додаткового дослідження та чіткого визначення умов його застосування.

Науковий керівник: Марченко Олеся Володимирівна кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

VALUE OF THE FICTION THEORY FOR UNDERSTANDING THE "LEGAL PERSON"

Marharyta Mashtalir
the 4th year student of law faculty
Oles Honchar Dnipropetrovsk National University

The law speaks of a business corporation as a 'legal person,' as a subject of rights and duties capable of owning real property, entering into contracts, and suing and being sued in its own name.2 For many centuries, philosophers, political scientists, sociologists, economists, and above all jurists and judges have debated heatedly as to what constitutes the 'essence' of this soulless and bodiless person

To be a legal person is to be the subject of rights and duties. To confer legal rights or to impose legal duties, therefore, is to confer legal personality.

Legal person- an individual or group that is allowed by law to take legal action, as plaintiff or defendent. It may include natural persons as well as fictitious persons (such as corporations).

Legal personality is an artificial creation of law. Entities recognized by law are capable of being parties to a legal relationship. A natural person is a human being whereas legal persons are artificial persons, such as a corporation, created by law and given certain legal rights and duties of a human being; a being, real or imaginary, who for the purpose of legal reasoning is treated more or less as a human being.

The modern concept a legal person in civil and commercial law of the developed countries is characterized as one of the least developed. Civil codes or do not give a definition of the legal entity or limited to very general and very concise formulations. Therefore, the characteristics of the concept of "legal person" is important to clarify the nature of the latter.

As the legal persons are subjects of the right, which has no physical substance, there are many discussions about the origin of a legal entity. In view of this, jurisprudence explains to some extent the legal nature and origin of the sources of legal persons.

The first group of theories of a legal person conceptually denies the existence of a real entity that has the properties of a legal entity

The theory of fiction (Savigny) is one of the first fundamental concepts of the origin of a legal entity. It denies the existence of the reality of the legal entity. According to this theory entities exist only by the will and under the law and to the extent that they are governed by it. Therefore, the legislator creates a legal fiction, fictional entity that in

essence is an abstraction. But thanks to it separate interests that are common to many individuals and legal means to achieve them.

The essence of the "theory of fiction" is this: on the one hand, will, consciousness, that the properties of an entity has only person, single human person. On the other hand, life gives numerous examples of how property rights are not an individual, a union of people, corporations, the legislator recognizes the corporation property personality of the subject. In other words, the corporation personified, personalized. This legislator is aware that the individual corporation can be, that uses fiction. The legal fiction (legal abstraction) - receiving legal technology, which for the purposes of regulation recognizes those existing legal facts that are missing in real life, and vice versa.

The practical goal of this theory - to limit the liability of the owner enterprise for the last debt the size of the property of the company. However, to achieve its use the western countries have approved the construction, including the institution a legal person in the form of a joint stock company, limited liability companies, the confidential property. As we have seen, the modern civil law of western countries legalized the company of one person, which is also widely used in these purposes.

However, these companies should be distinguished from one individual companies. These subjects are governed by different legal regulations. The company of one person at any time can become a company with many participants, it is impossible to make individual enterprise with limited liability. Participant of one person can serve not only the individual, but also other entity (or rather, any commercial company).

Company with limited liability can be established only by a citizen or individual. According to the law citizen allowed to create only one company with limited liability. As one individual companies, such restrictions are not provided. Indeed, individual company with limited liability - a slightly modified form of small individual enterprises. Of course, no such companies define the face of modern economy.

Legislation of the western countries, in principle, does not recognize the company as an independent entity, but where it does, is limited solely to individual enterprise. Undoubtedly, the negative attitude of the legislator explained to some extent by considerations of ensuring property security contractors with a trade turnover. But this is not the main argument.

Seriously and consistently implement in practice the construction company as a legal entity, it would not only deny the employer the right to dispose of the enterprise as a whole, but it would be impossible to prove and the right entrepreneur to business income. "

In modern conditions the fiction theory plays an important role in revealing the essence of the legal person. This theory, despite strong criticism, continues to exert considerable influence on the development of legislation and jurisprudence in Europe and American countries.

Scientific advisor: Alekseenko Igor, Candidate of Legal Sciences, Doctor of Political Sciences, Associate Professor of chair of Civil, Labour and Commercial Law of Oles Honchar Dnipropetrovsk National University.

МІЖНАРОДНЕ УСИНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ: НЕДОСКОНАЛІСТЬ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Мережко Анна Андріївна
студентка VI курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Міжнародне усиновлення в Україні є досить суперечливою темою. Вона має як багато прихильників, так і багато противників. Актуальність теми обумовлена тим, що Україна обрала стратегічний курс метою якого є приєднання до Європейського Союзу, то він потребує гармонізації національного та міжнародного законодавства, а також особливої уваги вимагає поглиблене вивчення пов'язаних з цим наукових питань. Дитяча проблематика одержує увагу і прихильність з боку суспільства всюди в світі.

Проблемні питання міжнародного усиновлення досліджувались у працях Н.В. Погорецької, В.А. Рясенцева, Ю.С. Червоного, І.А. Зіміної, С.А. Абрамової та ін.

Українським законодавством дозволено усиновлення українських дітей іноземними громадянами. Питання міжнародного усиновлення в Україні регулюються такими нормативними актами: Віденськими конвенціями про дипломатичні зносини 1961 року та про консульські зносини 1963 року з урахуванням законодавства країн перебування; Консульським статутом України; Законом України «Про інформацію»; Сімейним кодексом України; Кримінальним кодексом України; Цивільно-процесуальним кодексом України; Законом України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» № 3857-XII від 21.01.94; Порядком провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей, затвердженим постановою КМУ від 8 жовтня 2008 року №905; Постановою КМУ від 3 листопада 2010 року №1045 про внесення змін до Порядку провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей; Правилами ведення закордонними дипломатичними установами України консульського обліку громадян України, які постійно проживають або тимчасово перебувають за кордоном, та дітей - громадян України, усиновлених іноземцями або громадянами України, які постійно проживають за кордоном (наказ МЗС України №337 від 17.11.2011 р., зареєстрований у Міністерстві юстиції України); Положенням про порядок учинення нотаріальних дій в дипломатичних представництвах та консульських установах України, затверджене наказом Мін'юсту України та МЗС України від 27 грудня 2004 року №142/5/310; Постановою Кабінету Міністрів України від 28 березня 2011 року № 346 ліквідовано урядовий орган державного управління з усиновлення та захисту прав дитини. Функції з питань усиновлення передано від Державного департаменту з усиновлення та захисту прав дитини до Міністерства соціальної політики.

Розділ VI СК України «Особливості усиновлення за участю іноземців та осіб без громадянства» забезпечує матеріально-правове регулювання відносин щодо міжнародного усиновлення. Відповідно до ст. 282 СК передбачено усиновлення дитини, яка є громадянином України, але проживає за межами України. Усиновлення громадянином України дитини, яка є громадянином України, але проживає за межами України, здійснюється в консульській установі або дипломатичному представництві України. Якщо усиновлювач не є громадянином України, для усиновлення дитини, яка є громадянином України, потрібен дозвіл центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері усиновлення та захисту прав дітей. Норми

передбачені ст. 283 СК України визначають усиновлення іноземцем дитини, яка є громадянином України. Відповідно усиновлення іноземцем в Україні дитини, яка є громадянином України, здійснюється на загальних підставах, встановлених главою 18 СК України. Дитина, яка є громадянином України, може бути усиновлена іноземцем, якщо вона перебуває не менш як один рік на обліку в центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері усиновлення та захисту прав дітей, і досягла п'яти років. Також треба зауважити, що ст. 283 СК України надає Переважне право на усиновлення дитини - громадянина України мають іноземці, які є:

1) родичами дитини;

2) громадянами держав, з якими Україна уклала договір про надання правової допомоги.

Повинен відбутися процес узгодження українського законодавства з питань усиновлення із законодавством інших держав, а також приведення його у відповідність до міжнародних норм. Наприклад, закони Німеччини передбачають припинення будь-яких родинних зв'язків усиновлених дітей. У Франції, США та деяких інших країнах рішення українського суду про усиновлення повинне пройти додаткову процедуру «повного усиновлення». До того ж, законодавство різних країн вимагає різних термінів нагляду держави за адаптацією дитини у новій сім'ї. Порядок усиновлення в Україні давно вимагає вдосконалення, що є обов'язком народних депутатів та Кабміну. Популярність українських дітей серед іноземних усиновителів обумовлена тим, що законодавство дозволяє усиновлення дітей одиноким і навіть судимим іноземцям. Також іноземці можуть усиновляти дітей, які не є сиротами і мають родичів. Крім того, недосконаліть процедури усиновлення іноземцями дозволяє їх посередникам, прикриваючись довіреністю, виконувати дії замість прийомного батька, які той повинен виконувати особисто.

Отже, дотримання умов усиновлення, передбачених сімейним законодавством України, сприяє належному функціонуванню інституту усиновлення в цілому, і є способом захисту дитини під час вирішення питання про її передачу в сім'ю усиновлювачів. Крім того, законом чітко встановлено, що порушення таких умов є підставою для визнання його недійсним.

Науковий керівник: Резникова Марія Олександрівна, кандидат філософських наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПОРЯДКУ УКЛАДЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ДОГОВОРІВ

Митошоп Владислав Володимирович

студент ІІІ курсу юридичного факультету

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

В Україні обсяги електронної комерції постійно зростають, і мова йде не тільки про збільшення продажу товарів за допомогою мережі Інтернет, але й про поступову дематеріалізацію обороту. Мається на увазі поява великої кількості послуг, які надаються та споживаються в самій мережі Інтернет: реєстрація домену, продаж хостингу, провайдерські послуги та ін.

Метою даної праці є аналіз окремих аспектів порядку укладення електронних договорів.

Дослідженнями в даній сфері займаються такі провідні науковці, як Голубєва Н.Ю., Масенко А.П., Уваров О.В. та інші.

Електронний договір - домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав і обов'язків та оформлена в електронній формі.

Електронна комерція не є новим явищем, проте досить довгий час в українському законодавство було відсутнє спеціальне правове регулювання укладення електронних правочинів. В зв'язку з чим правочини вчинялися на основі публічної оферти, до якої, переважно шляхом вчинення конклюдентних дій, приєднувалася інша сторона договору. Така практика існує й зараз, а саме при продажу товарів через мережу Інтернет.

Законодавче закріплення та врегулювання особливостей укладення електронних договорів відбулося з прийняттям Закону України «Про електронну комерцію» від 03.09.2015 р. (далі - Закон). А саме Закон визначив організаційно-правові засади діяльності у сфері електронної комерції в Україні, встановив порядок вчинення електронних правочинів із застосуванням інформаційно-телекомунікаційних систем та визначив права і обов'язки учасників відносин у сфері електронної комерції. Окремі питання щодо електронного документообігу та електронного підпису відповідно закріплені в Законах України «Про електронні документи та електронний документообіг» та «Про електронний цифровий підпис».

Порядок укладення електронних договорів визначений в ст. 11 Закону, де також зазначенні істотні умови укладення таких договорів, а також додаткові умови притаманні електронним договорам.

Таким чином пропозиція укласти електронний договір (оферта) має містити істотні умови, передбачені законодавством для відповідного договору, і виражати намір особи, яка її зробила, вважати себе зобов'язаною у разі її прийняття.

Також в ч. 4 ст. 11 Закону, визначено в якій саме формі може здійснюватися оферта, а саме зроблена шляхом надсилання комерційного електронного повідомлення, розміщення пропозиції (оферти) у мережі Інтернет або інших інформаційно-телекомунікаційних системах.

В свою чергу згода особи, якій адресована пропозиція укласти електронний договір, про її прийняття (акцепт) може бути надана шляхом: надсилання електронного повідомлення особі, яка зробила пропозицію укласти електронний договір, підписаного в порядку, передбаченому ст. 12 Закону; заповнення формуляра заяви (форми) про прийняття такої пропозиції в електронній формі, що підписується в порядку, передбаченому ст. 12 Закону; вчинення дій, що вважаються прийняттям пропозиції укласти електронний договір, якщо зміст таких дій чітко роз'яснено в інформаційній системі, в якій розміщено таку пропозицію, і ці роз'яснення логічно пов'язані з нею.

Саме на стадії підписання договору виникає питання щодо ідентифікації сторін договору. Це стосується не електронного цифрового підпису, який є різновид електронного підпису, створеного з використанням криптографічних засобів, які забезпечують не тільки ідентифікацію, але і цілісність повідомлення, запобігаючи можливість внесення змін у документ, а простого електронного підпису.

Відповідно до Закону України «Про електронний цифровий підпис» електронний підпис – дані в електронній формі, які додаються до інших електронних даних або логічно з ними пов'язані та призначені для ідентифікації підписувача цих даних. Електронний підпис (не цифровий) створюється за

допомогою використання кодів, паролів тощо та підтверджує факт формування електронного підпису певною особою.

При оформленні замовлення, зробленого під логіном і паролем, формується електронний документ, у якому засобами інформаційної системи (веб-сайту інтернет-магазину) вказується особа, яка створила замовлення. Форма замовлення містить необхідні умови, ризик несумлінної зміни яких у більшості випадків вкрай незначний. Це дає можливість зробити висновок, що існує можливість фальсифікації електронного договору.

Також виникає питання щодо того, що Закон, прирівняв тільки електронні договори, укладені лише шляхом обміну електронними повідомленнями, підписаних у відповідності з ст. 12 Закону, до укладених у письмовій формі. В зв'язку з цим виникає питання, щодо доцільності прийняття (акцепту) шляхом заповнення формуляра заяви (форми) про прийняття такої пропозиції в електронній формі та її підписання відповідно до ст. 12 Закону, якщо це не вважається вчиненням договору у письмовій формі.

Виходячи з цього, можна зробити висновок, що з прийняттям Закону України «Про електронну комерцію» був зроблений вагомий крок щодо врегулювання питання порядку укладення електронних договорів, але все ще існують певні аспекти, що потребують детальнішого законодавчого закріплення.

Науковий керівник: Марченко Олеся Володимирівна, к.ю.н., доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончар.

ПРОБЛЕМА КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ ШЛЯХОМ ВИПЛАТИ ДИВІДЕНДІВ

Нечипоренко Наталія Романівна
студентка IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

На сучасному етапі розвитку України в корпоративній сфері постала ціла низка проблем і труднощів, основними чинниками появи яких є відсутність досвіду функціонування в Україні акціонерних товариств, недостатня участь держави у становленні корпоративного руху, негативні наслідки прийнятої в Україні моделі приватизації, недоліки чинному законодавстві щодо регламентації діяльності акціонерних товариств тощо.

Відповідно до ч. 2 ст. 80 Господарського кодексу України (далі ГК України) акціонерним товариством є господарське товариство, яке має статутний капітал, поділений на визначену кількість акцій однакової номінальної вартості, і несе відповідальність за зобов'язаннями тільки майном товариства, а акціонери несуть ризик збитків, пов'язаних із діяльністю товариства, в межах вартості належних їм акцій, крім випадків, визначених законом.

Головним недоліком акціонерної форми підприємництва є подвійне оподаткування доходів акціонерів.

Оподаткуванню підлягає спочатку отриманий акціонерним товариством прибуток, а потім дивіденди акціонерів.

Згідно до ст. 30 ЗУ «Про акціонерне товариство» в редакції від 19.10.2016 року рішення про виплату дивідендів та їх розмір за простими акціями приймається загальними зборами акціонерного товариства. Розмір дивідендів за привілейованими акціями всіх класів визначається у статуті акціонерного товариства.

Виходячи з вищезазначеного можна вказати, що однією з основних проблем корпоративного управління в акціонерному товаристві є проблема управління корпоративними правами акціонерів.

Основні корпоративні права акціонерів визначаються ст. 88 ГК України та включають: право на участь у розподілі прибутку товариства та одержувати його частку (дивіденди); право на отримання частки майна при ліквідації підприємства; право на участь в управлінні товариством шляхом голосування на загальних зборах акціонерів; право на отримання інформації про діяльність товариства.

Стосовно одержання прибутку у вигляді дивідендів, то на сьогоднішній день реалізація права акціонерів, особливо дрібних, на отримання дивідендів, практично не відбувається в Україні, адже, майже ніхто не купує акцій з метою отримання дивідендів, тому що дивіденди акціонерного товариства не виплачуються так як цього б хотілося акціонерам. Бо акції купуються, щоб одержати прибуток на різниці їх курсів.

Причиною вищезазначеної проблеми полягає в тому, що механізм реалізації права акціонерів на отримання дивідендів в законі не регламентований.

Також, недостатньо досліджене питання щодо розмежування положень та норм дивідендної політики, які належать до компетенції винятково загальних зборів, а які мають бути зафіксовані у статуті товариства.

При вирішенні питань виплати дивідендів на загальних зборах цілком можуть бути знехтувані інтереси дрібних акціонерів з боку власників крупніших пакетів акцій або простої більшості.

Трапляється, що учасники корпоративних відносин (акціонери, рада директорів та виконавчі органи) можуть мати протилежні інтереси, що призводить до виникнення конфліктів у товаристві.

Одним з напрямків врегулювання цього питання може стати чітка законодавчо закріплена регламентація порядку виплати дивідендів. Це сприятиме тому, що дрібні акціонери почуватимуть себе більш захищеними і матимуть певні гарантії щодо отримання частини прибутку компанії. Водночас слід передбачити всі можливі наслідки таких рішень, наприклад, у вигляді штучної мінімізації реального прибутку.

В сучасних умовах господарської діяльності виступають обмежуючим фактором розвитку економіки. Підвищити отримання дивідентів можливо за умов ефективного оподаткування господарської діяльності. Зміщення податкового тягаря з доходів на акції дозволить отримати підвищенні дивіденди - зменшити вплив на прості акції й стимулювати захистдрібних акціонерів.

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, кандидат юридичних наук, доктор політичних наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончар.

ЮРИДИЧНИЙ ФАКТ ЯК ПРАВОСТВОРЮЮЧА ПІДСТАВА ЦИВІЛЬНИХ ДОГОВІРНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Ребрик Анна Володимирівна
студентка VI курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Сучасна кодифікація законодавства України, в процесі якої в Цивільному кодексу України знайшли закріплення загальні положення про цивільно-правові договори, надала додаткового імпульсу для подальшої розробки сучасної теорії цивільного договірного права як одного з ключових правових інститутів цивільного права України. В той же час, особливо треба відзначити, що із огляду на те, що кодифікація норм про цивільні договори, хоча і стала суттєвим кроком у наданні системності нормам численних актів законодавства, якими регулюються договірні відносини, але й залишила невирішеними низку проблемних питань, пов'язаних, зокрема, із визначенням основ регулювання договорів, як на державному так і локальному рівні. Як відомо, у соціальному регулюванні цивільних договірних правовідносин, застосовуються нормативний та відповідні йому юридичні джерела (форми), індивідуальний компоненти та відповідні йому юридичні джерела (форми) та інші соціальні джерела (звичаї, формулярне право), а також судова практика як результат судового регулювання договірних відносин.

Відповідно до теорії права, важливе значення для регулювання договірних цивільних відносин мають юридичні факти. Таке їх значення пояснюється тим, що за загальним визнанням саме юридичні факти є тими обставинами, з якими пов'язується виникнення, динаміка та припинення конкретних цивільних правовідносин. Цивільні правовідносини виникають на підставі норм цивільного права і в них здійснюється реалізація цих норм. Отже, юридичний факт - це правостворююча підстава, з якої починаються урегульовані цивільні суспільні правовідносини загалом. Прийнято вважати, що вперше поняття "юридичний факт" було використано німецьким юристом Ф. К. Савіньї у його роботі "Система сучасного римського права" (1840-1849 рр.), де під юридичними фактами він розумів події, якими обумовлюється початок чи кінець правовідносин. Разом із тим, сучасний етап розвитку цивільної науки в Україні, ставить на порядок денний необхідність нових досліджень категорії юридичних фактів у цивільному праві, в аспекті їх ролі в регулюванні цивільних суспільних відносин, і зокрема - відносин у договірній сфері (проф. Погрібний С.О.). Варто зазначити, що сам чинний ЦК України у статті 11 визначає лише підстави виникнення цивільних прав та обов'язків і не містить певних загальних положень, що були б спеціально присвячені підставам зміни чи припинення цивільних прав та обов'язків, як наслідок - і цивільних правовідносин. На погляд дослідників, це є певною вадою цивільного закону, яка, проте, має скоріше технічний характер і не є серйозною перешкодою ні для наукового пошуку, ні для практичного застосування ЦК України.

Таким чином, юридичні факти, як елемент регулювання договірних цивільних відносин, є певними правомірними або неправомірними діями або подіями, які передбачені нормами статутного або договірного цивільного права або прямо не передбачені ними, але аналогічні тим, що передбачені, проте в усякому разі відділені від цих норм. Юридичні факти є тими "суглобами", які не тільки зв'язують між собою окремі інші елементи механізму правового регулювання договірних цивільних відносин, але й рухають увесь цей механізм. У цьому і проявляється їх роль у

згаданому механізмі. Особливості ж такого прояву вже пов'язані з різновидами юридичних фактів (як-то, правопороджуючі, правозмінюючі та правоприпиняючі тощо), у зв'язку з чим актуальним для науки цивільного права є також і питання про види юридичних фактів, що задіяні в механізмі правового регулювання договірних цивільних відносин. Неможливість виконання зобов'язання у зв'язку з обставиною, за яку жодна з сторін не відповідає (ст. 607 ЦК України), може бути пов'язана як з фізичною неможливістю виконання зобов'язання (наприклад, при загибелі індивідуальної речі), так і з юридичною неможливістю виконання зобов'язання (наприклад, при прийнятті актів законодавства, що вводять певні заборони та обмеження на здійснення певних дій). Таким чином підставами для припинення зобов'язання через неможливість його виконання можуть бути певні події (загибель індивідуальної речі), інші юридичні факти (прийняття актів законодавства, що вводять певні заборони та обмеження) тощо. Припинення зобов'язання смертю фізичної особи (ст. 608 ЦК України) може мати місце лише тоді, коли зобов'язання нерозривно пов'язане з особою кредитора чи боржника і тому правонаступництво у таких випадках не допускається. Нарешті, припинення зобов'язання ліквідацією юридичної особи (ст. 609 ЦК України) пов'язане з тим, що при ліквідації юридичної особи не має місця правонаступництво. Підставою для припинення зобов'язання у разі ліквідації юридичної особи буде фактичний склад, який охоплює такі юридичні факти, як односторонній правочин, рішення суду (прийняття рішення про ліквідацію юридичної особи, призначення ліквідаційної комісії), інші юридичні факти (внесення до єдиного державного реєстру відомостей про те, що юридична особа перебуває у процесі припинення, складання ліквідаційного балансу тощо).

Підсумовуючі, автор підтримує думку провідних вчених (проф. С.О. Погрібний, Т.В. Бондар, В.Л. Яроцький), що підставами для припинення договірних зобов'язань, крім договорів та односторонніх правочинів, можуть бути майже усі види юридичних фактів, передбачені ст. 11 ЦК України. При цьому у багатьох випадках підставою виступають не окремі юридичні факти, їх сукупності, тобто фактичні склади. Незважаючи на це, є усі підстави стверджувати, що саме договір є найважливішим юридичним фактом у сфері договірних цивільних відносин, оскільки саме він виключним чином виступає підставою виникнення цивільних договірних відносин (зобов'язань). Договір як юридичний факт може бути підставою як для зміни, так і для припинення договірних зобов'язань.

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, к.ю.н., д.політ.н., зав.кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВИЗНАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПРАВОЧИНІВ НЕДІЙСНИМИ

Самойлова Ольга Вячеславівна
студентка ІІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Правочин є найпоширенішою підставою виникнення, зміни чи припинення цивільних прав та обов’язків. Технологічний прогрес швидко проникає в усі сфери життєдіяльності. Актуальність запровадження ефективного механізму

приватноправового регулювання суспільних відносин підвищується. Одним із таких інструментів є електронний правочин.

Вагомий внесок у наукову розробку питань, пов'язаних із правовою природою електронних правочинів і проблем визнання їх недійсними, внесли такі вчені, як А. Ананько, В. Бєлов, О. Красавчиков, Р. Стефанчук, Р. Халиков.

Метою цієї статті є з'ясування деяких аспектів визнання електронних правочинів недійсними.

Електронні правовідносини породжуються вольовими діями суб'єктів права, спрямованими на те, щоб результатом таких дій було виникнення певних правовідносин. Правочин вчинений за допомогою електронних зособів зв'язку не може бути позбавлений юридичної сили, дійсності або позовного захисту на підставі того, що він укладений у формі повідомлення даних. Так, дискримінація щодо повідомлень даних по відношенню до паперових документів неприпустима. Сфера електронних правочинів не може обмежуватися питанням доказів.

Згаданий принцип юридичної сили електронного правочину підтверджується закріпленими на рівні міжнародних документів правовими нормами: ч.1 ст.8 Конвенції ООН про використання електронних повідомлень у міжнародних договорах; ст. 5 Типового зокону про електронну торгівлю Комісії ООН з права міжнародної торгівлі. У вітчизняному законодавстві міститься схожа норма, а саме у ч.1 ст.8 Закону України „Про електронні документи та електронний документообіг" встановлено: юридична сила електронного документа не може бути заперечена виключно через те, що він має електронну форму. Однак це не стосується випадків, коли законодавством конкретно передбачена письмовова або нотаріально посвідчена форма.

Підстави недійсності електронного правочину можна поділяти на такі категорії: дефекти змісту правочину; дефекти (недотримання) форми; дефекти суб'єктного складу; дефекти волі – невідповідність волі та волевиявлення. Зміст електронного правочину не може суперечити ЦК України, іншим актам цивільного законодавства, нормативно-правовим актам ухвалених відповідно до Конституції України.

Можна виділити один із засобів, що підтверджує дійсність електронного правочину – це засвідчення його електронним підписом. Матеріально-правове значення електронного підпису полягає в наданні електронному документу письмової форми правочину. Відсутність або дефект електронного цифрового підпису можуть мати наслідок у вигляді недійсності правочину.

Суттєвою проблемою при вчиненні електронних правочинів є встановлення дієздатності особи, яка його укладає. Так, правочин юридичної особи, вчинений нею без відповідного дозволу (ліцензії), може бути визнаний судом недійсним. Тому для контрагента важливо переконатися в тому, чи мала місце державна реєстрація такої юридичної особи, чи має вона відповідні ліцензії, строк чинності яких не минув, чи не перебуває на стадії припинення тощо. Такі відомості містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців, відкритою також є інформація, що міститься в Єдиному ліцензійному реєстрі.

Інакше вирішується питання про можливість встановлення обсягу дієздатності фізичних осіб, які не є суб'єктами підприємницької діяльності, особливо щодо підтвердження досягнення ними відповідного віку.

Вартим уваги є іноземний досвід вирішення цієї проблеми. Наприклад, у США перевірка віку забезпечується за допомогою ідентифікації через кредитну картку, цифрове свідоцтво із вказівкою віку або ж за допомогою введення спеціального коду,

який вказує на те, що контрагентом є повнолітня особа. На сьогодні у вітчизняному законодавстві подібна спеціальна норма відсутня, у зв'язку із чим доцільно застосувати загальне правило про те, що правочин, який вчинено малолітньою, неповнолітньою особою за межами її цивільної дієздатності, може бути схалений її батьками (усиновлювачами) або одним із них, з ким вона проживає, опікуном чи піклувальником. Правочин вважається схваленим, якщо ця особа (особи), дізнавшись про його вчинення, протягом одного місяця не заявила претензії другій стороні. Ця ж норма застосовується щодо правочину, який вчинила фізична особа, цивільна дієздатність якої обмежена, за межами її цивільної дієздатності, а також у випадках вчинення правочину недієздатною фізичною особою.

Отже, недійсний правочин, зокрема й електронний, – це акт, який все ж таки завершився, але в силу визначених у ньому законодавством недоліків та/чи вирішення суду, він не має правової сили. Визнання електронних правочинів недійсними має в окремих випадках свої особливості. Так, правові наслідки визнання електронного правочину недійсним не відрізняються від визнання недійсним правочинів, які укладаються в усній або ж письмовій формі.

Науковий керівник: Марченко Олеся Володимирівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ЗБІЛЬШЕННЯ СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА

Столярчук Світлана Василівна
студентка IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Акціонерні товариства є активними учасниками економічних відносин в Україні і в деяких випадках виникає потреба емісії акцій для самофінансування та збільшення статутного фонду.

Актуальність даної статті полягає у визначенні сутті збільшення статутного капіталу акціонерного товариства, його теоретичних та практичних засадах, та безпосередньо самої процедури.

Дану проблематика недостатньо досліджена вітчизняними вченими, проте найбільш провідними є праці О.Гарагонича, О. Янкової, Л. Фесечко, Ю. Хорт, Ф. Афаунової, В. Заборовського й інших.

Правовою основою для збільшення статутного капіталу слугує ряд нормативних актів, зокрема Господарський Кодекс України, Цивільний Кодекс України, Закон України «Про акціонерні товариства», «Про цінні папери та фондовий ринок», Рішення НКЦПФР «Про затвердження Порядку збільшення (зменшення) статутного капіталу публічного або приватного акціонерного товариства» від 1 червня 2013 р. за № 858/23390 та інші.

Статутний капітал акціонерного товариства можна збільшити за рахунок:

- додаткові внески; - додатковий капітал або його частина (крім банків і небанківських фінансових установ); - прибуток АТ або його частина; - майно товариства, яке приєднується до АТ; - права вимоги кредиторів АТ-боржника.

А також в залежності від джерел розрізняють такі шляхи збільшення статутного капіталу АТ: - розміщення додаткових акцій існуючої номінальної вартості, -

підвищення номінальної вартості акцій, - випуску акцій з метою конвертації акцій АТ, - емісії акцій для переведення зобов'язань АТ-боржника у цінні папери.

Стаття 155 Цивільного Кодексу України визначає, що статутний капітал акціонерного товариства утворюється з вартості вкладів акціонерів, внесених внаслідок придбання ними акцій. Статутний капітал товариства визначає мінімальний розмір майна товариства, який гарантує інтереси його кредиторів. Тобто статутний капітал не є майном, а цифрою в номінальних документах, і може розглядатися як економічна та юридична категорія. Проте на наш погляд більш доцільним є розглядати виключно як юридичний показник.

Формування статутного капіталу акціонерного товариства здійснюється за допомогою емісії цінних паперів, відповідно до ч.5 ст. 1 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» «емісія - сукупність дій емітента, що провадяться в установленій законодавством послідовності і спрямовані на розміщення емісійних цінних паперів серед їх перших власників»

Структура емісійного юридичного складу неоднорідна та має свої особливості залежно від джерел та способів формування статутного капіталу. Проте можна виділити загальні етапи.

По-перше, необхідно прийняти відповідне рішення акціонерним товариством як емітентом емісійних цінних паперів. Проте необхідно звернути увагу на ряд умов, за яких можливе збільшення статутного капіталу, а саме: - звіти про результати розміщення всіх попередніх випусків акцій товариства зареєстровані; - розмір власного капіталу АТ є не меншим, ніж розмір його статутного капіталу (у разі збільшення статутного капіталу шляхом публічного розміщення акцій); - відсутні викуплені товариством акції; - метою збільшення статутного капіталу товариства не є покриття збитків (крім випадків, встановлених законом); - визначений у рішенні розмір статутного капіталу акціонерного товариства після його збільшення відповідатиме вимогам, передбаченим ч. 1 ст. 14 Закону України «Акціонерні товариства», на дату реєстрації змін до статуту товариства.

Другий етап - це реєстрація випуску акцій, яка свідчить про отримання

необхідних дозволів на проведення емісії у випадках визначених законодавством. Реєстрація випуску акцій у разі збільшення статутного капіталу АТ здійснюється за загальним правилом відповідно до норм Порядку реєстрації випуску акцій при зміні розміру статутного капіталу акціонерного товариства, затвердженого рішенням НКЦПФР.

Наступним елементом юридичного складу, що опосередковує збільшення статутного капіталу АТ, є розміщення акцій - процедура, у процесі якої цінні папери АТ відчужуються ним на користь інших осіб у порядку, встановленому законодавством.

Четвертим елементом юридичного складу, що опосередковує збільшення статутного капіталу АТ, є схвалення державою результатів розміщення акцій. Таке схвалення відбувається шляхом реєстрації НКЦПФР звіту про результати розміщення акцій, а у разі випуску акцій з метою конвертації акцій АТ, що припиняються внаслідок приєднання, в акції АТ, до якого здійснюється приєднання - звіту про результати розміщення (обміну) акцій.

Проаналізувавши, саму процедуру здійснення збільшення статутного капіталу акціонерного товариства, автор підтримує думку провідних вчених (Гарагонич О.В.), що законодавство в цьому секторі потребує вдосконалення. По-перше, нормативна база повинна бути адаптована до вимог Європейського Союзу. Це зумовлено тим, що

Україна рухається в європейському векторі і прийняття ряд актів були б логічним розвитком економічних відносин. По-друге, існує проблема прозорості здійснення емісії у випадках збільшення статутного капіталу, у зв'язку з цим було б доцільно розкриття інформації про емітента цінних паперів і про папери, які він пропонує.

Отже, збільшення статутного капіталу акціонерного товариства це складна процедура із послідовними етапами. Незважаючи на ряд нормативних актів, що регулюють дане питання, є потреба у вдосконаленні законодавчої бази.

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, кандидат юридичних наук, доктор політичних наук, доцент, завідувач кафедри цивільного, трудового і господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ КОРИСТУВАННЯ ЖИТЛОМ НА ПІДСТАВІ ДОГОВОРУ НАЙМУ (ОРЕНДИ) ЖИТЛА

Тер-Хачатрян Лілія Арменівна
студентка ІІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Житло є однією із найголовніших матеріальних умов життя людини. Потреба людини в житлі виникає з моменту народження і зберігається протягом всього життя, тобто має постійний характер, змінюючись із віком, з'явленням сім'ї та ін. Від наявності житла, його якості та благоустрою залежать здоров'я, працездатність, тривалість життя людини. А тому забезпеченню громадян житлом у будь-якій державі має приділятися належна увага, а відтак кожен уряд у соціально орієнтованій державі повинен розглядати житлову проблему як одне з найважливіших соціальних завдань розвитку суспільства.

Відповідно до ст.47 Конституції України кожен має право на житло. С.Хіміч визначає право на житло як право людини на задоволення її фізіологічних, психологічних, моральних та соціальних потреб, які знаходять свій прояв у постійному задоволенні останніх за допомогою житла.

Згідно зі ст. 810 Цивільного кодексу України, за договором найму (оренди) житла одна сторона - власник житла (наймодавець) передає або зобов'язується передати другій стороні (наймачеві) житло для проживання у ньому на певний строк за плату.

Житло, яке передається в найм, повинно відповідати архітектурно- будівельним, технічним, санітарно-гігієнічним та протипожежним вимогам, бути ізольованим та придатним для постійного проживання. Разом з квартирою в багатоквартирному будинку наймач набуває право користування спільним майном, що обслуговує будинок.

Договір найму (оренди) житла належить до консенсуальних договорів, а отже для його укладення необхідна згода сторін щодо всіх істотних умов договору. Головними умовами даного договору прийнято вважати умови про предмет договору, суб'єктний склад договору, строк дії договору та розмір плати за користування житлом.

Майно у найм має право передати тільки власник майна або особа, якій належать майнові права.

Наймач за договором найму зобов'язаний вносити плату за користування річчю щомісячно, перевірити в присутності наймодавця справність речі при її передачі у володіння, користуватися річчю відповідно до її призначення та умов договору. Наймач повинен проводити за свій рахунок поточний ремонт речі, усувати погіршення стану речі, які сталися з його вини.

Наймодавець має право відмовитись від договору і вимагати повернення речі, якщо наймач не вносить плати за користування нею протягом трьох місяців підряд. Договір у цьому разі вважається розірваним з моменту одержання наймачем повідомлення наймодавця про відмову від договору.

Наймач має право вимагати розірвання договору, якщо наймодавець передав у користування річ, якість якої не відповідає умовам договору, а також коли наймодавець не виконує свого обов'язку щодо проведення капітального ремонту речі.

Передання наймачем речі у користування іншій особі (піднайм) можливе лише зі згоди наймодавця, якщо інше не передбачене договором або законом.

Продукція, яка була виготовлена шляхом використання речі, передана йому в користування, є власністю наймача. Плоди і доходи, одержані наймачем від використання речі при здійсненні ним підприємницької діяльності, також є власністю наймача.

Якщо наймач належно виконував свої обов'язки за договором найму, то після закінчення строку договору він має переважне право перед іншими особами на укладення нового договору найму. Умови нового довору визначаються домовленістю сторін. У разі недосягнення домовленості щодо плати та інших істотних умов договору переважне право наймача на укладення договору припиняється.

Проблематичним положенням щодо договору найму житла є ч. 2 ст. 813 ЦК України, яка передбачає, що у разі, коли наймачем є юридична особа, вона може використовувати житло лише для проживання у ньому фізичних осіб. Колізія тут проявляється у тому, що чітко не встановлено, ким у такому договорі виступатиме фізична особа, яка буде проживати у такому житловому приміщенні. Науковці пропонують вирішити цю проблему такими способами: 1) укладенням договору піднайму; 2) укладенням договору позички; 3) укладенням договору на користь третіх осіб. Проте єдиним реальним шляхом усунення цієї проблеми є саме укладення договору піднайму. Це можна пояснити тим, що ЦК України допускає укладення договору піднайму житла та встановлює загальні правові умови такого договору (ст. 823 ЦК України). Це забезпечить захищеність прав наймодавця за договором найму житла, наймачем в якому виступає юридична особа.

Таким чином, слід зазначити, що право користування житлом на підставі договору найму житла належить до зобов'язальних правовідносин, змістом яких є права, обов'язки та відповідальність наймачів, співнаймачів та осіб, які постійно або тимчасово проживають разом з ними.

Науковий керівник: Артеменко Людмила Валентинівна, кандидат історичних наук, доцент, викладач кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПИТАННЯ ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ У ГОСПОДАРСЬКО-ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАННЯХ

Тишлек Світлана Вікторівна
студентка IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

На сьогодні категорія відшкодування збитків різнобічно врегульоване законом. Це один з найбільш актуальних інститутів для регулювання відносин для захисту прав та інтересів суб'єктів. Загальні положення про відшкодування збитків містяться у Господарському Кодексі України, Цивільному Кодексі України, Законі України «Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань» та інших нормативно-правових актах.

Актуальність цієї теми обумовлена тим, що в Україні не досконально унормоване законодавством питання щодо відшкодування збитків. А це є суттевою прогалиною в українському законодавстві.

Відшкодування збитків виділяється як загальна форма відповідальності в зобов'язаннях, так само, як найістотнішим наслідком їх порушення є самі збитки.

Отже, проблемним питанням являються види збитків та їх складові частини та їх визначення. Витрати (реальні збитки) по-різному визначаються Цивільним і Господарським кодексом України. Так, за Цивільним Кодексом України це витрати, які особа зробила або мусить зробити для відновлення свого порушеного права. За господарським кодексом ч.2 ст. 224 Під збитками розуміються витрати, зроблені управненою стороною, втрата або пошкодження її майна, а також не одержані нею доходи, які управнена сторона одержала б у разі належного виконання зобов'язання або додержання правил здійснення господарської діяльності другою стороною. На думку Подколзіна І.В. доцільно було б, щоб поняття та зміст збитків визначалися однаково.

Наступна складова частина збитків, а саме, упущена (втрачена) вигода, законодавець теж дає різне трактування. За ч.2 статті 22 Цивільного Кодексу це доходи, які особа могла б реально одержати за звичайних обставин, якби її право не було порушене (упущена вигода).

Поняття "збитки" включає в себе так звану упущену вигоду, під якою розуміються доходи, які особа могла б реально одержати за звичайних обставин, якби її право не було порушене. В даному випадку мова йдеться не про реальні втрати особи, які вона зробила або зробить, а про ті доходи, які вона недоотримає внаслідок порушення її цивільного права.

Господарський кодекс України визначає подібні правила відшкодування збитків, використовуючи при цьому дещо інші терміни. Так, за правилами ст. 225 ГК упущена вигода називається неодержаним прибутком (втраченою вигодою).

Визначення збитків, закріплене у ст. 22 ЦК, на наш погляд, є більш вдалим, оскільки воно точно розкриває сутність зазначеного явища. Стосовно ж відповідного поняття збитків у Господарському Кодексі України цього сказати не можна, оскільки законодавець допускає помилку, називаючи пошкодження майна управненої особи збитками. У разі пошкодження майна заподіюється шкода, а збитки – це самі втрати, яких особа зазнає у зв'язку зі знищенням або пошкодженням речі і котрі мають грошове вираження.

Відмінності між положеннями обох кодексів негативно впливають на практику правозастосування.

Умови і порядок відшкодування збитків встановлені ст. 226 ГК, відповідно до якої учасник господарських відносин, який вчинив господарське правопорушення, зобов'язаний вжити необхідних заходів щодо запобігання збиткам у господарській сфері інших учасників господарських відносин або щодо зменшення їх розміру, а у разі якщо збитків завдано іншим суб'єктам, - зобов'язаний відшкодувати на вимогу цих суб'єктів збитки у добровільному порядку в повному обсязі, якщо законом або договором сторін не передбачено відшкодування збитків в іншому обсязі.

Ст.227 ГКУ зазначено, що у разі з заподіяння збитків одночасно кількома учасниками господарських відносин кожний з них зобов'язаний відшкодувати збитки суб'єкту, якому завдано збитків. А також, законодавець дає змогу стягнути збитки у порядку регресу(ст. 228 ГКУ).

Зокрема, ч.1 ст. 229 ГКУ вказує, що учасник господарських відносин у разі порушення ним грошового зобов'язання не звільняється від відповідальності через неможливість виконання і зобов'язаний відшкодувати збитки, завдані невиконанням зобов'язання, а також сплатити штрафні санкції відповідно до вимог, встановлених цим Кодексом та іншими законами.

На думку, В.О. Потапенко , було б дуже доречним прийняття Методики розрахунку збитків. Кабінет Міністрів України може затверджувати Методики щодо розрахування збитків у господарсько-договірних зобов'язаннях. Були спроби впровадження, але ця теоретична розробка не дала результату, оскільки не було застосування на практиці та не визначено більш докладне тлумачення відшкодування збитків.

Отже, зробивши дослідження можемо зробити висновок, що національне законодавство не дає чіткого визначення відшкодування збитків та методику розрахунків відшкодування збитків. На думку багатьох вчених можна розробити спеціальний нормативно-правовий акт, який би чітко регламентував відносини у даній сфері, з урахуванням її особливостей та методику визначення розміру відшкодування збитків у сфері господарювання. Таким чином, це буде вагомий внесок щодо врегулювання спорів даної категорії та усунення прогалин в українському законодавстві.

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, кандидат юридичних наук, доктор політичних наук, доцент, завідувач кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ЗБІЛЬШЕННЯ СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ

Тутов Гліб Валерійович

студент IV курсу юридичного факультету

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Акціонерне товариство - це господарюючий суб'єкт, який здійснює комерційну діяльність. Отримання прибутку - основна мета створення акціонерних товариств, а повна фінансова і економічна самостійність у прийнятті управлінських рішень лише сприяє досягненню результату.

На сьогоднішній день Акціонерні товариства (далі – АТ) займають провідне місце в системі господарських зв'язків. Вони беруть активну участь в економічних

процесах і виконують важливі функції. Саме емісія акцій при збільшенні статутного капіталу АТ може стати інструментом залучення капіталів у корпоративний сектор України. В силу цього, представники правовової науки вже тривалий час приділяють увагу проблемі формування статутного капіталу АТ. Та зараз, у скрутних економічних умовах, дослідження теоретичних і практичних аспектів збільшення статутного капіталу АТ набуває особливої актуальності.

Статутний капітал акціонерних товариств утворюється шляхом розміщення акцій і дорівнює номінальній вартості акцій незалежно від фактично сплаченої за них суми. Варто зауважити, що на етапі заснування АТ процес формування статутного капіталу не завершується і може продовжуватися шляхом його збільшення. Збільшення статутного капіталу АТ може переслідувати різні цілі: залучення інвестицій, відновлення платоспроможності АТ боржника, усунення істотного розриву між розміром статутного капіталу та розміром власного капіталу АТ, поглинення інших АТ шляхом їх приєднання до товариства, приведення розміру статутного капіталу у відповідність із нормативними вимогами (наприклад, ліцензійними), перерозподіл часток у статутному капіталі тощо. Порядок збільшення статутного капіталу АТ регулюється нормами: кодексів України – Господарського і Цивільного; законів – «Про акціонерні товариства», «Про цінні папери та фондовий ринок», «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»; Порядку збільшення (зменшення) статутного капіталу публічного або приватного акціонерного товариства; Порядку здійснення емісії та реєстрації випуску акцій акціонерних товариств, що створюються шляхом злиття, поділу, виділу чи перетворення або до яких здійснюється приєднання; Порядку реєстрації випуску акцій при зміні розміру статутного капіталу акціонерного товариства; та інших нормативно-правових актів.

Джерелами збільшення розміру статутного капіталу АТ можуть бути:

додаткові внески (вклади); додатковий капітал або його частина (крім банків і небанківських фінансових установ); прибуток АТ або його частина; майно товариства, що приєднується до АТ; права вимоги кредиторів АТ-боржника.

Шляхами (способами) збільшення розміру статутного капіталу АТ є: збільшення кількості акцій існуючої номінальної вартості; збільшення номінальної вартості акцій; емісії акцій для переведення зобов’язань АТ-боржника у цінні папери – при відновленні платоспроможності боржника. При цьому законодавством встановлюються як обмеження щодо поєднання способів (шляхів) збільшення статутного капіталу АТ, так і заборона поєднувати додаткові внески з іншими джерелами збільшення статутного капіталу. Слід також зазначити, що для прийняття рішення про збільшення статутного капіталу АТ законодавець встановив певні умови, обов’язкові для емітента. Зокрема, таке рішення може бути прийняте АТ лише за умови, що: звіти про результати розміщення всіх попередніх випусків акцій товариства зареєстровані; розмір власного капіталу АТ не менший, ніж розмір його статутного капіталу (при збільшенні статутного капіталу шляхом публічного розміщення акцій); відсутні викуплені товариством акції; метою збільшення статутного капіталу товариства не є покриття збитків (крім випадків, встановлених законом); визначений у рішенні розмір статутного капіталу АТ після його збільшення відповідатиме вимогам, передбаченим ч. 1 ст. 14 Закону про АТ, на дату реєстрації змін до статуту товариства.

Формування статутного капіталу АТ на етапі його збільшення пов’язане з чітко регламентованою процедурою – емісією акцій. Для здійснення емісії акцій при

збільшенні статутного капіталу АТ обов'язкове настання визначених законодавством юридичних фактів, що утворюють юридичний склад - «емісійний склад». При емісії акцій для переведення зобов'язань АТ-боржника у цінні папери розміщення здійснюється шляхом обміну прав вимоги кредиторів на акції емітента-боржника. Щодо місця розміщення вітчизняними АТ своїх акцій, то за загальним правилом воно може провадитися як на території України, так і за межами України (на підставі дозволу НКЦПФР). Але на практиці, через складність процедури отримання дозволу, розміщення акцій обмежуються територією України, у зв'язку з чим вітчизняні АТ і економіка загалом позбавлені можливості реального залучення іноземного капіталу.

Аналіз практики збільшення статутного капіталу АТ свідчить, що правове регулювання господарських відносин у цій сфері потребує вдосконалення. Попри те, що процеси реформування корпоративного законодавства України тривають уже більше двох десятків років, вони ще далекі від завершення. З чого випливає висновок: подальший розвиток правового регулювання збільшення статутного капіталу АТ в Україні неможливий без певних радикальних змін, насамперед це: інтенсивний рух у напрямі адаптації до права ЄС; створення необхідних умов для залучення до формування статутного капіталу АТ іноземних інвесторів; зменшення кількості публічно-правових елементів емісійного складу; викорінення АТ з ознаками фіктивності – викриття та припинення їх діяльності.

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, кандидат юридичних наук, доктор політичних наук, доцент, завідувач кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО БАНКРУТСВО ТА ЙОГО СТАДІЇ

Хенкін Павло Олегович
студент IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Банкрутство - визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедур санації та мирової угоди і погасити встановлені у порядку, визначеному Законом, грошові вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури.

Відповідно до ч. 1 ст. 6 Закону "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом", згідно з яким справи про банкрутство підвідомчі господарським судам і розглядаються ними за місцезнаходженням боржника, та ст. 12 Господарського процесуального кодексу України, а провадження у справах про банкрутство регулюється Законом "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом", Господарським процесуальним кодексом України, іншими законодавчими актами.

Заява про порушення справи про банкрутство подається у письмовій формі і повинна містити відомості, зазначені у ст. 7 Закону "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом". Крім того, до заяви мають бути додані документи, перелік яких визначений ст. 7 Закону "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" залежно від особи заявника (кредитор, боржник, орган державної податкової служби). Із заяв про

порушення справи про банкрутство справляється державне мито відповідно до закону.

Суддя не пізніше п'яти днів з дня надходження повертає заяву про порушення справи про банкрутство і додані до неї документ без розгляду, про що виносить ухвалу, якщо мають місце порушення, передбачені ч. 1 ст. 9 Закону. Повернення заяви не перешкоджає повторному зверненню з нею до господарського суду в загальному порядку після усунення допущеного порушення.

Заява про порушення справи про банкрутство може бути відкликана заявниками до опублікування в офіційному друкованому органі оголошення про порушення справи про банкрутство або після такого опублікування, якщо протягом місячного строку не надійшло інших заяв кредиторів щодо задоволення вимог.

При позитивному вирішенні питання щодо прийняття заяви суддя виносить ухвалу про порушення провадження у справі про банкрутство. Ухвала має бути винесена не пізніше 5 днів з дня надходження заяви. В ухвалі вказується про прийняття заяви до розгляду, про введення процедури розпорядження майном боржника, призначення розпорядника майна, дату проведення підготовчого засідання суду, яке має відбутися не пізніше ніж на тридцятий день з дня прийняття заяви про порушення справи про банкрутство, введення мораторію на задоволення вимог кредиторів.

Господарський суд має право за клопотанням сторін або учасників провадження у справі про банкрутство чи за своєю ініціативою вживати заходів щодо забезпечення грошових вимог кредиторів згідно з Господарським процесуальним кодексом України та ч. 1 ст. 12 Закону, а також вводити мораторій на задоволення вимог кредиторів.

Провадження у справі про банкрутство можна поділити на кілька стадій: 1) Порушення провадження у справі про банкрутство відбувається протягом 5 днів з дня надходження _ відповідної заяви і комплекту передбачених законом документів, про що суддя господарського суду виносить ухвалу про порушення провадження у справі про банкрутство, яка направляється заінтересованим особам (сторонам, державному органу з питань банкрутства) 2) Підготовче засідання господарського суду у справі про банкрутство провадиться за участю сторін і має на меті визначення обгрунтованості вимог кредиторів і заперечені, боржника (якщо такі будуть) на підставі оцінки поданих документів та пояснень сторін. 3) Виявлення кредиторів та осіб, що мають намір взяти участь у санації боржника, відбувається протягом 1 місяця після опублікування в офіційних друкованих виданнях оголошення про порушення справи про банкрутство 4) Попереднє засідання проводиться у строк, визначений ухвалою підготовчого засідання; на ньому розглядається реєстр вимог кредиторів, складений розпорядником майна, і вимоги, не включені до цього реєстру; за результатами засідання виноситься ухвала, в якій зазначається розмір визнаних судом вимог кредиторів 5) Визнання боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури (якщо попри проведення спеціальних судових процедур банкрутства не була відновлена платоспроможність боржника і не проведені розрахунки по його боргах). 6.) Проведення ліквідаційної процедури.

Отже, правове регулювання банкрутства закладено Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом». Інститут банкрутства також регламентують Конституція України, Господарський Кодекс України, Цивільний Кодекс України та ряд інших нормативно-правових актів. Найважливішою проблемою правового регулювання в Україні на сьогоднішній день є досить слабка позиція боржника, подальша діяльність якого повністю залежить від

дій кредиторів. Також вищі органи влади ще до відкриття самої процедури банкрутства, наперед визначають долю господарюючого суб`єкта і замість того, щоб проводити певні заходи щодо відновлення платоспроможності, роблять фактично провадження справи про банкрутство формальністю. Вони самі визначають кандидатуру керуючого санацією, її терміни і найважливіші питання, що повинні на ній розглядатися, таким чином проводять свою політику ліквідації боржника, не звертаючи ніякої уваги на його інтереси.

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, доктор політичних наук, кандидат юридичних наук, доцент та завідувач кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

МІКРОКРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В АСПЕКТІ КРЕДИТНИХ ПРАВОВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Хмарський Валентин Юрійович

студент VI курсу центру заочної та вечірньої форм навчання
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

На даний момент економіка України знаходиться в скрутному становищі, спостерігається рецесивні явища у виробничій сфері, занепад малого та середнього бізнесу, підвищення рівня безробіття, тощо. Всі ці негативні явища мають спільну проблему — нестачу грошових коштів. Як показує міжнародний досвід, активний розвиток малого та середнього бізнесу дозволяє пожвавити економічне зростання, доступ до грошових коштів для фізичних осіб допомагає пройти складний період безробіття. Саме тому важливою стає проблема доступу до тимчасового фінансування, тобто мікрокредитування.

Спираючись на міжнародну практику, можна говорити про успіх практики мікрокредитування в усьому світі. До взяття мікрокредитів вдаються люди, яким необхідна термінова матеріальна підтримка, а також підприємці, яким необхідно короткострокове фінансування для своєї діяльності.

Перша форма мікрокредитування фізичних осіб з’явилася у 1976 р. Це сталося завдяки Мухаммеду Юнусу, який працював професором економіки. Юнус в майбутньому отримав Нобелівську премію за винахід мікрокредитування. Під час роботи він зрозумів, що навіть невелика матеріальна допомога надає безцінну підтримку нужденній людині. Жінці, яка виготовляла бамбукові меблі, він віддав двадцять сім доларів - свій перший мікрокредит. Пізніше Юнус створює банк “Грамін”, головною метою якого стає видача мікрокредитів фізичним особам. Зараз число позичальників у банку більше ніж 6.1 мільйонів осіб. На поточний момент банк видав приблизно чотири мільйони кредитів - їх загальна сума складає понад п’ять мільярдів доларів.

На даному етапі мікрокредитних правовідносин не існує єдиного законодавчого акту, який регулює мікрокредитні правовідносини між кредитодавцем та фізичною особою. Тому при складанні договору мікрокредитування з фізичними особами застосовуються норми Цивільного Кодексу України (статті 1054-1057) та Господарського Кодексу України (статті 345-349) щодо кредитних відносин.

Виходячи з аналізу наукових досліджень та чинного законодавства, можна дійти висновку, що мікрокредит – це специфічна форма (різновид) кредитування фізичних осіб, яка:

1. Обмежена у розмірах (від кількох сотень гривень до 25 тис. грн.);
2. Не потребує забезпечення заставою;
3. Надається протягом однієї-двох діб на короткий термін (від кількох місяців до року);
4. Може виділятися навіть тим підприємцям та фізичним особам, які не мають кредитної історії (скоринг дорівнює нулю).

Одним із головних характеристик мікрокредитування фізичних осіб є те, що воно не потребує застави. Однак є ймовірність, що буде потрібен поручитель. Оформлення мікрокредиту вимагає від позичальника лише паспорт, ідентифікаційний номер громадянина (для громадян України), та інші супроводжуючі документи в залежності від суми кредиту. Також мікрокредитування фізичних осіб не вимагає довідки про доходи, або про рух грошових коштів на рахунку позичальника.

Договір мікрокредитування передбачає стандарті умови, як і будь-який договір банківського кредитування:

1) сторони договору — позичальник (фізична або юридична особа), та кредитодавець (комерційний банк, фонд підтримки підприємництва, точки швидкого позичення, ломбарди, тощо);
2) предмет договору — грошові кошти, які передаються за договором мікрокредитування позичальникові: для фізичних осіб — сума до 25 тисяч гривень;
3) мета надання мікрокредиту — уточнюється його цільове використання, визначаються цілі мікрокредитування;
4) права та обов’язки сторін мікрокредитних правовідносин;
5) строк дії договору мікрокредитування;
6) відповідальність сторін за порушення договору мікрокредитування;
7) обставини непереборної сили — у випадку форс-мажору, сторони звільняються від відповідальності за неналежне виконання зобов’язань;
8) інші умови — встановлюються кредитодавцем індивідуально.

Отже, в загальному плані, договір мікрокредитування має подібну структуру, що й банківський договір кредитування. Але певна відмінність від класичного договору банківського кредитування та неврегульованість з боку держави створює цілу низку проблем, правопорушень та зловживань як з боку кредитора, так і з боку позичальника.

Саме це створює додаткові загрози для функціонування інституту права мікрокредитування на території України як для фізичних так і юридичних осіб. Чітко не визначені права та обов’язки сторін мікрокредитних відносин та відсутність чіткої відповідальності сторін за порушення договору створює додаткові ризики неправильного судового рішення у випадку судового розгляду щодо мікрокредитних правовідносин.

Для ефективного функціонування інституту права мікрокредитування, потрібно вдосконалити законодавство України стосовно пруденційного та непрудніційного контролю за діяльністю мікрокретиних організацій та створити законодавчу базу для регулювання мікрокредитних правовідносин (права та обов'язки, сторони правовідносин, відповідальність сторін, типовий договір).

Науковий керівник: Артеменко Людмила Валентинівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ВИЗНАННЯ ШЛЮБУ НЕДІЙСНИМ

Червичник Артем Володимирович
студент V курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Законодавець поділяє недійсні шлюбу на такі категорії (ст. 39-41 Сімейного кодексу України) і визначає підстави, які входять до кожної з них:

• недійсні шлюби або нікчемні (в юридичній літературі їх ще називають абсолютно недійсні):

1) якщо особа, перебуває у іншому шлюбі;

2) якщо шлюб зареєстровано між особами, які є родичами прямої лінії споріднення, а також між рідними братом і сестрою;

3) якщо шлюб зареєстровано з особою, яка є недієздатною;

У цих випадках немає особливої процедуру для визнання шлюбу недійсним. Потрібно лише заінтересованій особі звернутися з заявою до органів державної реєстрації актів цивільного стану (РАЦС) і він анулює запис про шлюб.

• шлюби, які визнаються недійсними за рішенням суду:

1) шлюб, який був зареєстрований без вільної згоди жінки або чоловіка;

2) у разі його фіктивності;

• шлюби, які можуть бути визнані недійсними за рішенням суду.

У цієї категорії передбачений нюанс, що шлюб не може бути визнаний судом недійсним у разі вагітності дружини або народження дитини у осіб, зазначених пунктами 1, 2, 4, або якщо той, хто не досяг шлюбного віку, досяг його або йому було надано право на шлюб.

Правові наслідки визнання шлюбу недійсним визначені в ст. 45 Сімейного кодексу України і полягають у тому, що визнання шлюбу недійним анулює всі правові наслідки шлюбу, тобто ніяких прав та обов'язків між особами, що уклали шлюб, не виникає. При цьому права і обов'язки анулюються не на майбутнє, а з дня укладання такого шлюбу.

Негативні правові наслідки визнання шлюбу недійсним цілком обґрунтовані, якщо особи, які укладають шлюб, вчиняють протиправні дії. Застосування санкцій до осіб, які свідомо порушують чинне сімейне законодавство є виправданим.

Для подружжя чий шлюб був визнаний недійсним наступають наступні правові наслідки:

1) до майна, набутого такими особами в шлюбі, застосовуються не норми сімейного права щодо спільної власності подружжя, а норми цивільного законодавства щодо спільної часткової власності, тобто розмір часток на майно визначається відповідно до участі таких осіб своєю працею і коштами у придбанні майна. Частка кожного з подружжя щодо такого майна може бути визначена угодою або рішенням суду.

2) той з подружжя, який обрав прізвище іншого з подружжя, або спільне прізвище, вважається таким, що іменується цим прізвищем без достатньої правової підстави і зобов'язаний повернутися до свого дошлюбного прізвища.

3) один з подружжя, який є непрацездатним, позбавляється права на отримання аліментів від іншого з подружжя. Сума вже одержаних аліментів вважається такою, що одержана без достатньої правової підстави, і підлягає поверненню відповідно до Цивільного кодексу України, але не більш як за останні три роки.

4) особі, яка вселилася у житлове приміщення іншої особи у зв'язку з реєстрацією з нею недійсного шлюбу, не набуває права на проживання у ньому і може бути виселена.

Слід зазначити, що після визнання шлюбу недійсним колишній з подружжя позбавляється права на спадщину по закону після смерті іншого з подружжя. Недійсність шлюбу обумовлює і недійсність укладеного шлюбного договору з моменту його укладення.

Визнання шлюбу недійсним не впливає на права дітей, які народилися в такому шлюбі. Щодо таких дітей зберігається презумпція батьківства чоловіка, якщо дитина народилася під час шлюбу чи протягом десяти місяців після визнання такого шлюбу недійсним.

Але, які наслідки передбачені для недобросовісного члена подружжя в законі не зазначено. Логічним вирішенням цього питання було б відшкодування потерпілій стороні моральних та матеріальних збитків, оскільки в більшості країн, наприклад в Російській Федерації, така норма включена до сімейного законодавства. Так, Сімейний кодекс Російської Федерації містить норму, відповідно до якої добросовісний член подружжя вправі вимагати відшкодування завдання йому матеріальної і моральної шкоди, за правилами передбаченими цивільним законодавством. Хоча відсутність спеціальної норми в Сімейному законодавстві не свідчить про неможливість стягнення такої шкоди в судовому порядку.

В деяких країнах запроваджені більш жорсткі санкції до недобросовісних членів подружжя. Наприклад, у Канаді через імміграційну політика, яку вона провадить, у разі доведення, що особа уклала шлюб заради отримання громадянства, вона може бути притягнута до кримінальної відповідальності.

Отже, наразі питанню визнання шлюбу недійсним приділено мало уваги і тому воно є погано опрацьованим у нашому законодавстві. Не передбачена ніяка відповідальність для того з подружжя, хто має намір лише задовільнити свої матеріальні блага, і законодавець прямо не передбачає можливість добросовісному члену подружжя отриману компенсацію за завдану такими стосунками шкоду. Такі нюанси треба закріпити на законодавчому рівні для того, щоб не ускладнювати розгляд таких справ та забезпечити сторону, яку ввели в оману, необхідним захистом її прав.

Науковий керівник: Резникова Марія Олександрівна, кандидат філософських наук, доцент, викладач кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ЗАОЧНЕ ГОЛОСУВАННЯ (ОПИТУВАННЯ) НА ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРАХ, ЯК РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА УЧАСТЬ В УПРАВЛІННІ АТ

Бовін Володимир Віталійович
студент VI курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Згідно законодавства, право на участь в управлінні корпорацією може бути реалізоване головним чином за рахунок голосування на загальних зборах. Водночас вітчизняне законодавство вкрай поверхово врегульовує, зокрема правовий механізм заочного голосування на зазначених зборах, що об'єктивно обумовило дослідження даного інституту в зарубіжних країнах.

Так, модельний Акт США "Про підприємницьку корпорацію" дозволяє проводити загальні збори заочно. При цьому аналіз зазначеного Акту (ст.7.4) дозволяє стверджувати про те, що обов'язковим є фактичне проведення загальних зборів, крім того, альтернативний механізм не може замінити річних зборів, які мають бути проведені в режимі реального часу.

Відповідно до ст. 225-107 Французького торгового кодексу АТ має право використовувати засоби телекомунікації або форму відео конференції для проведення загальних зборів та голосування на загальних зборах, якщо це передбачено статутом товариства.

Акціонерний закон Німеччини (§§ 118-124) вимагає фактичного (реального) проведення загальних зборів, проте з певними винятками, які можуть визначатися статутом: 1) акціонерам, які не можуть бути присутніми на загальних зборах і не мають змоги призначити представника чи не передають свої права на голосування, має бути забезпечена можливість присутності за допомогою електронного зв'язку; 2) заочне голосування акціонера на загальних зборах у формі листа або електронній формі.

Крім того, статутом чи звичаями ділового обороту може допускатися проведення загальних зборів за допомогою аудіо- та відеозв'язку. Для АТ, що пройшли лістинг на фондовій біржі, одразу після повідомлення про проведення загальних зборів акціонерів, на їх веб-сайті мають бути передбачені формуляри для заочного голосування (якщо вони ще не були надіслані акціонерам). Прагнення до полегшення комунікації між акціонерами знайшло своє відображення у вищезазначеній директиві 2007 Директива 2007/36/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 11.06.2007 "Про використання певних прав акіонерів у лістингованих компаніях" , яка урегульовує відносини щодо проведення загальних зборів шляхом використання засобів електронного зв'язку і вимагає: 1) компанії не повинні зазнавати юридичних перешкод з приводу пропонування своїм акціонерам будь-яких засобів електронного зв'язку для участі в загальних зборах. Голосування без особистої присутності на загальних зборах за допомогою засобів або поштового, або електронного зв'язку не повинне обмежуватися, окрім випадків, які пов'язані з перевіркою особи та безпекою електронного зв'язку. Проте держави-члени можуть ухвалювати правила для забезпечення відповідності результатів голосування намірам акціонерів за будь-яких обставин, у тому числі правила для розв'язання ситуацій, коли з'являються або розкриваються нові обставини після того, як акціонер проголосував за допомогою поштового або електронного зв'язку (п.9 Преамбули); 2) хоча визначення часу опублікування для адміністративного, керівного або наглядового органу, а також громадськості результатів голосування, проведеного до загальних зборів засобами

поштового або електронного зв'язку, є важливим питанням корпоративного управління, він може визначатися державами-членами (п.12 Преамбули); 3) держави-члени можуть передбачити, що у випадку, якщо компанія надає акціонерам можливість голосувати за допомогою засобів електронного зв'язку, які доступні для всіх акціонерів, загальні збори акціонерів можуть прийняти рішення щодо скликання компанією загальних зборів, за винятком щорічних загальних зборів, в один із способів, зазначених в частині 2 цієї статті, не пізніше ніж за 14 днів до початку зборів. Таке рішення приймається більшістю не менше двох третин голосів, забезпечених акціями або представлених передплаченим капіталом, на період не довше ніж до наступних щорічних загальних зборів (п.2 ч. 1 ст.5); 4) порядку голосування за довіреністю, зокрема форм, які використовуються при голосуванні за довіреністю, та засобів, за допомогою яких компанія готова прийняти електронні повідомлення про призначення довірених осіб (п.і ч.3 ст.5); 5) за необхідності, порядку голосування за допомогою засобів поштового або електронного зв'язку (п.іі ч.3 ст.5); 6) держави-члени повинні забезпечити для акціонерів, які діють окремо або разом право подавати проект резолюції щодо питань, включених або що мають бути включені до порядку денного загальних зборів (у тому числі питань, що подані за допомогою засобів поштового або електронного зв'язку); 7) держави-члени повинні дозволити компаніям пропонувати їх акціонерам будь-яку форму участі у загальних зборах за допомогою засобів електронного зв'язку, зокрема будь-яку або всі нижченаведені форми участі: а) трансляція загальних зборів у реальному часі;б) двосторонній зв'язок у реальному часі, який надає акціонерам можливості звертатися до загальних зборів з віддаленого місця; в) механізм голосування (або до, або під час загальних зборів), без необхідності призначення довіреної особи, яка фізично присутня на зборах (ч.1 ст.8); Це положення не повинне шкодити будь-яким правовим нормам, ухваленим або таким, що можуть бути ухвалені, державами-членами, щодо процедури прийняття рішення у межах компанії для впровадження або виконання будь-якої форми участі за допомогою засобів електронного зв'язку (ч.2 ст.8).

Таким чином, європейський досвід порядку проведення заочного голосування надає переваги заочній формі присутності у вигляді електронної форми, а не шляхом обміну листами, адже п.2 ч.1 ст.5 дозволяє проводити загальні збори без їх реального скликання в електронній формі (а не шляхом обміну листами). Крім того, виходячи з буквального аналізу норм директиви 2007, волевиявлення може відбуватися як до, так і під час проведення загальних зборів, що направлено на усунення дискримінації для акціонерів, які не можуть бути присутніми на загальних зборах.

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, кандидат юридичних наук, доктор політичних наук, зав.кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

СУБ'ЄКТИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ЇХ ПОНЯТТЯ, ВИДИ, ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ

Деордієва Марія Олегівна
студентка IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Поняття суб'єкта господарської діяльності обґрунтоване теорією господарювання, яка виходить з того, що суб'єктами господарювання є учасники господарських відносин. Господарське законодавство України регулює умови створення і діяльності різних видів суб'єктів. Кожен вид має законодавчо-визначену назву і правове становище.

Взагалі, під господарською діяльністю розуміється діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність.

Визначимо правові ознаки суб’єкта господарювання: є учасником господарських відносин; безпосередньо здійснює господарську діяльність (наявність мети та предмету господарської діяльності. Мета – це той загальний результат, для досягнення якого створюється і діє суб’єкт господарювання, а предметом діяльності є перелік видів діяльності, які має право здійснювати суб’єкт господарювання); наявність господарських прав та обов’язків (господарської правосуб’єктності); наявність відокремленого від інших суб’єктів майна; здатність нести юридичну відповідальність за зобов’язаннями в межах свого майна, крім випадків, передбачених законом.

Тому можемо говорити, що суб’єктами господарювання — є учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов’язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов’язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством.

Суб’єктами господарювання є: господарські організації — юридичні особи, створені відповідно до Цивільного кодексу України, державні, комунальні та інші підприємства, створені відповідно до Господарського кодексу України, а також інші юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність і зареєстровані в установленому законом порядку; громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність і зареєстровані відповідно до закону як підприємці.

Суб’єкти господарювання залежно від кількості працюючих та доходів від будь-якої діяльності за рік можуть належати до суб’єктів малого підприємництва, у тому числі до суб’єктів мікропідприємництва, середнього або великого підприємництва.

Правовою підставою створення суб'єкта господарювання є рішення про його утворення або засновницький договір, а у випадках, передбачених законом, статут (положення) суб'єкта господарювання.

Права та обов'язки суб'єктів господарювання можна поділити на дві категорії — загальні права та обов'язки, які притаманні всім суб'єктам господарювання, і спеціальні — які характерні лише для певних видів суб'єктів господарювання.

Загальними є такі права: 1) засновницькі - включають право на вільний вибір засновниками видів діяльності, право на вибір організаційно-правової форми, право на прийняття рішення про створення та припинення діяльності підприємства; 2) права

в галузі управління - самостійно визначати структуру підприємства, приймати і змінювати установчі документи, затверджувати положення про структурні підрозділи, формувати органи управління і контролювати їхню діяльність, призначати посадових осіб; 3) майнові права - мати на підставі певного речового права основні фонди, обігові кошти, інші цінності, вести комерційну діяльність, бути позивачем і відповідачем у суді, розпоряджатися майном, набувати на законних підставах майно тощо.

Спеціальні права необхідні суб'єктам господарювання з виключними видами діяльності (банківські операції, страхування, спільне інвестування) і передбачаються у відповідних законах — «Про банки і банківську діяльність» (ст. 47 - право здійснювати на підставі банківської ліцензії банківські операції).

Загальні обов'язки суб'єктів господарювання досить численні, а саме: отримати дозволи (ліцензії) для здійснення тих видів господарської діяльності, щодо яких закон передбачає необхідність отримання спеціальних дозволів в порядку, визначеному Законом України від 2 березня 2015 року «Про ліцензування видів господарської діяльності»; виконувати господарські зобов'язання, обумовлені державними контрактами та державними замовленнями, іншими договорами; забезпечувати необхідну якість продукції, робіт, послуг; вести бухгалтерський облік своєї роботи; надавати квартальну та річну фінансову звітність органам, до сфери управління яких вони належать, та інші.

Спеціальні обов'язки притаманні для суб'єктів господарських правовідносин із виключним предметом діяльності. Так, комерційні банки, страхові компанії, інститути спільного інвестування зобов'язані дотримуватися вимог відповідних законів щодо розміру та складу майна, видів діяльності, контролю за використанням активів та інше.

Отже, ми дійшли висновку про те, що господарська діяльність – це будь-яка діяльність, в тому числі підприємницька, пов'язана з виробництвом та обміном матеріальних і нематеріальних благ, що виступають у формі товару. В цій діяльності особливе місце займають суб’єкти господарювання, які реалізують господарську компетенцію, мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов’язаннями в межах цього майна.

Для участі в господарській діяльності будь-який суб'єкт господарювання повинен бути наділений необхідними для цього правами і обов'язками. Без цього він не може виконувати завдання, що стоять перед ним, реалізовувати покладені функції і досягати поставлених цілей.

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, доктор політичних наук, кандидат юридичних наук, доцент та завідувач кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ІНСТИТУТ СПАДКУВАННЯ В РИМСЬКОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

Каграманян Давид Кімавич, Каграманян Хорен Кімавич
студенти І курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Римське спадкове право нерозривно пов’язане з процесом розвитку інститутів власності (propretas) і сім’ї (familia). Первісно право спадкування мало сімейний характер, що обумовлювалося пануванням довічної і абсолютної влади батька - глави сім’ї (patria potestas, pater familias). Спадщина - це сукупність прав і обов’язків (juris nomen) спадкодавця, яка переходила в порядку правонаступництва до його спадкоємців.

Цивільне спадкування (hereditas) регламентувалося Законами XII таблиць, які визначали два види спадкування: спадкування за заповітом та спадкування за законом. Останнє мало місце, якщо спадкодавець помирав, не залишивши заповіту. Якщо померла особа залишила заповіт і він відповідає вимогам закону, воля заповідача священна і невідмінна.

Спадкування за законом виникло раніше спадкування за заповітом. Підстави для чинності цього правового інституту такі: а) відсутність заповіту; б) визнання заповіту недійсним; в) смерть спадкоємців, зазначених в заповіті, до відкриття спадщини або їх відмови від прийняття спадщини. Унаслідок дії цих факторів мали дотримуватись порядку, встановленого законом.

Спадкування за законом утворилося завдяки римському розумінню сім'ї. Законний перехід спадщини до спадкоємців був пов’язаний з існуванням двох типів спорідненості – агнатичної та когнатичної. У межах агнатичної спорідненості можливі спадкоємці були розподілені на чотири умовні ступені: перший ступінь – прямі близькі родичі глави родини; другий ступінь – близькі родичі, до числа яких належали брати, сестри, мати; третій ступінь – усі інші родичі аж до 6-7-го ступенів спорідненості; четвертий ступінь уособлював той з подружжя, хто пережив іншого, передусім – дружина.

Когнатична спорідненість відносно спадкоємства встановлювалася через кровний сімейний зв'язок зі спадкодавцем. Усі представники цієї спорідненості були розділені на чотири умовні класи. До першого класу належали прямі низхідні родичі спадкодавця: діти від законного шлюбу, а також онуки від померлих раніше дітей. Другий клас об’єднував висхідних родичів. До третього класу належали неповнорідні родичі (єдинокровні та єдиноутробні брати і сестри), а четвертий спадкоємців склали всі інші бічні родичі.

Основними принципами спадкування за законом були такі:

а) найближчий ступінь спорідненості усуває від спадщини віддалену лінію, розподіл спадку відбувається за ступенями і лініями, а тим особам, що належать до одного ступеня чи однієї лінії, припадають рівні частки;

б) особливе право спадкоємця за законом – право успадковувати частку, що дісталася б батькові, якби він був живий.

Римське право визнавало законним розпорядження повноправної особи відносно долі її спадщини на випадок смерті у вигляді індивідуального акта – заповіту, який охоплював накопичене майно. Заповіт – це одностороннє волевиявлення, на підставі якого виникали права та обов'язки у спадкоємців, якщо вони виявляли волю на прийняття спадщини. Заповідач міг в будь-який час скасувати або змінити своє розпорядження, чого не припускали цивільні угоди, що також підкреслило односторонній характер заповіту. Цей акт був розпорядженням з відкладальною умовою, оскільки набував чинності лише з настанням умови – смерті заповідача. За часів правління римських імператорів заповіт мав дві основні форми: приватну і публічну. У першому випадку розпорядження щодо майна заповідача складалося без

участі органів державної влади. Якщо ж в складанні заповіту брали участь представники публічної влади – це був публічний заповіт.

До змісту заповіту могли також включатися інші розпорядження: відкази (легати), призначення опікунів для малолітніх спадкоємців тощо.

Заповіт мав юридичну силу при наявності сукупності певних умов: а) укладення у встановленій формі; б) активна заповідальна правоздатність заповідача (testamenti factio activa); в) призначення спадкоємцем особи, яка має пасивну заповідальну правоздатність (testamenti factio passiva).

Для відкриття спадщини слід було виконати такі юридичні дії:

а) вжити заходів щодо повного виявлення спадкового майна та його охорони шляхом інвентаризації;

б) виявити і визначити кредиторів і боржників, розміри вимог і боргів;

в) виявити потенційних спадкоємців.

Спадщина приймалася за додержання таких умов: а) здатність закликаних спадкоємців до прийняття спадщини; б) висловлена певним чином воля на прийняття спадщини. Замість недієздатних спадкоємців спадщину приймали їх законні представники (батьки, опікуни й піклувальники). Волю на прийняття спадщини спадкоємець міг висловити одним із двох способів: а) заявою про намір прийняти спадщину; б) фактичним вступом в управління спадковим майном. Спадкоємці були зобов'язані виконати також інші обов'язки, зазначені в заповіті. Для захисту своїх спадкових прав вони мали спеціальний позов.

Прийняття спадщини здійснювалося з додержанням певних правил, головним з яких було пряме виявлення волі спадкоємця прийняти на себе всі пов'язані з цим актом зобов'язання. Основним змістом прийняття спадку є здійснення опису спадкового майна у присутності і за участю кредиторів, нотаріуса та інших зацікавлених осіб. Удосконалення заповітних прав, прагнення обійти вимоги права відносно спадкування сформувало спеціальні інститути, пов'язані з заповітом. Найважливішими з них стали легати (legatum) і фідеїкоміси (fideicomissum).

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, кандидат юридичних наук, доктор політичних наук, зав.кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ЦЕСІЇ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Карсаєва Тетяна Андріївна

магістр ІІ курсу юридичного факультету

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Одним із стародавніх інститутів цивільного права можна вважати інститут цесії, що був створений у рамках римського приватного права. Цей інститут знайшов своє закріплення і в сучасному чинному українському законодавстві завдяки тому, що він входить до механізмів регулювання найбільш розповсюдженої галузі цивільного права – зобов'язального права. Важливим моментом при проведенні цесії є передача зобов'язального права від кредитора третій особі. В періоди економічних криз, а саме такий стан на цей час переживає національна економіка, цесія допомагає кредитору

повернути свій борг (у будь якій формі). Тому цей інститут і його дослідження стає актуальним як для юристів-науковців, так і для юристів-практиків.

В юридичній літературі існує погляд, відповідно до якого інститут передачі права вимоги (цесії) у сучасному його розумінні зародився в імператорський період Давнього Риму. Римське приватне право розглядало відступлення права вимоги (цесію) як договірну передачу прав вимоги кредитора. У часи Гая (II ст. н.е.) згадується нова фігура у боргових відносинах – когнітор, представник, який використовувався для цесії (уступки вимоги), тобто, для заміни колишнього кредитора новим. У цих випадках в позовній вимозі (інтенції) позначалося ім'я кредитора, а в частині формули, що використовувалась для рішення, кондемнації, позначалося ім'я когнітора і рішення виносилось на його користь або проти нього, а не на користь або проти колишнього кредитора (Гай. 4. 86).

Цей інститут представника-когнітора, а в пізнішій стадії - прокуратора, був використаний для здійснення цесії, або для заміни колишнього кредитора новим. Для цієї мети старий кредитор призначав нового кредитора своїм прокуратором in rem suam, тобто таким представником, який отримував повноваження стягнути борг на свою користь, не будучи зобов'язаним звітувати.

Цесія, що виросла на формальному ґрунті повноважень, визначається в римських джерелах термінами саме цього інституту. Наприклад, коли співспадкоємці, при розподілі між собою боргових вимог, цедирують (поступаються один одному цими вимогами, то це виражається римським юристом так: Alter alteri andat actiones procuratoremque eum in rem suam tacit (D. 10. 2. 2. 5). - *Один іншому поступається [буквально: доручає] вимоги і робить його «повіреним, діючим на свою користь».*

Часто римські юристи конструювали цесію як *продаж* цедентом цесіонарію свого права вимоги до боржника: nomen debitoris vendidit - цедент продав право вимоги до боржника (як це звучить в Дігестах Юстініана).

Така конструкція стала результатом повсякденності, продаж позовних вимог стала побутовим явищем.

Можна вважати, що рухливість зобов'язальних вимог виникла, головним чином, у зв'язку з продажом спадщини як єдиного цілого, що охоплює і тілесні речі, і права вимоги. Не випадково продаж позовної вимоги об'єднана в Дігестах з продажом спадщини в одному титулі: Dehereditate vel actione vendita (D. 18. 4).

На прикладі продажу спадщини як сукупності речей і боргових вимог, ми можемо простежити розвиток інституту цесії від початкової стадії до кінцевої.

Останній крок у розвитку інституту цесії був зроблений, як вважають, ближче до епохи Юстиніана, коли особливим указом вводиться *повідомлення* (denuntiatio) боржника про те, що відбулася цесії (С. 8. 41. 3); після такого сповіщення, право на пред'явлення вимоги до боржника залишається за цесіонарієм, а права цедента припиняються. Інститут цесії отримує, таким чином, своє завершення.

У римських джерелах найчастіше зустрічається цесія, чинена не стільки в силу добровільного бажання цедента, скільки в силу обов'язків, які покладаються на нього чинним правом. В Дігестах Юстініана наведено наступні приклади використання цесії: Vestimenta tua fullo perdidit... ludicem aestimaturum., tunc fullonem quidem tibi condemnabit, tuas autem actiones teei praestare compellet (D. 19.2.60.2. Labeo). - *Кравець [якому ти дав сукню в переробку] втратив твоє плаття; суддя оцінить обставини і потім присудить кравцеві сплатити тобі, а тебе примусить переуступити йому твої позови [до викрадача]*.

Інший приклад: За боржника поручилося кілька осіб; один з поручителів оплачує борг; кредитор *зобов'язаний цедирувати* йому право зворотної вимоги до інших поручителів. В таких випадках говорять *про право* на переуступку - *beneflcium cedendarum actionum* (D. 46.1.17).

Якщо аналізувати стан сучасного дослідження цесії, то умовно можна виділити три підходи до визначення сутності цього інституту. До першого можна віднести позиції авторів, котрі вважають відступлення вимоги спеціальною самостійною угодою, договором *sui generis* (Н. Коваленко). Друга група авторів розглядає відступлення вимоги як акт передачі права, заснований зазвичай на договорі (Д. Мейєр, Г. Шершеневич, М. Агарков та інші). І, врешті-решт, третя група вчених вважає відступлення вимоги правовим результатом угоди (договору) про передачу прав (Б. Черепахін, М. Брагінський). На наш погляд, висновок про те, що відступлення вимоги являє собою самостійний спеціальний договір багато в чому ґрунтується на особливостях правового регулювання відносин, пов'язаних із відступленням прав вимоги, законодавством України в радянський період.

Тож, треба констатувати, що значення цесії в сучасних умовах змінилося завдяки корінній зміні ролі договору в економічному обороті. Договір став відповідати своєму головному призначенню - бути формою узгодження приватних інтересів. Приватний інтерес, за своєю суттю, автономне явище і не допускає втручання ззовні.

Науковий керівник: Чабаненко Микола Миколайович, доктор юридичних наук, професор, професор Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТАЄМНИЦІ УСИНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Мережко Анна Андріївна
студентка VI курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Таємниця усиновлення виступає одиним зі спеціальних заходів, застосовується за бажанням усиновлювачів, для збереження власних інтересів та інтересів дитини.

Метою цієї роботи є дослідження правового регулювання та становища таємниці усиновлення в Україні.

Проблемам таємниці усиновлення присвячені роботи таких науковців, як Г.О. Блінова, Л. М. Зілковська, , Н.М. Єршова, Г.М. Свердлов, І.А. Коєткіна, Л.А. Кузьмичова, І.М. Кузнецова, О.М. Нечаєва, та ін.

Одним із правових інститутів, що гарантує дотримання прав дітей, є інститут усиновлення як пріоритетна форма влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, й допускається виключно в інтересах дитини України відповідно до закону. З метою зміцнення сім'ї усиновителів як соціального інституту та забезпечення кожної дитини сімейним вихованням, можливістю духовного та фізичного розвитку Верховна рада України на законодавчому рівні визначила правовий режим таємниці усиновлення.

Таємниця усиновлення є елементом інституту усиновлення в Україні, однак в низці інших країн або взагалі не існує такого правового поняття, або ж його застосовують лише за бажанням.

Якщо звернутися до історії, то термін «таємниця усиновлення» у законодавстві СРСР з'явився вперше в Основах законодавства про шлюб та сім'ю: "Законодавством союзних республік встановлюються умови, які забезпечують таємницю усиновлення" (ч. 8 ст, 24). Згідно із статтею 112 КпШС, яка мала назву "Забезпечення таємниці усиновлення", таємниця усиновлення забезпечувалася забороною без згоди усиновителів, а в разі їхньої смерті - без згоди органів опіки і піклування повідомляти будь - які відомості про усиновлення, видавати виписки з книг актів громадянського стану, з яких було б видно, що усиновителі не є «кровними батьками» усиновленого. На виконання цієї бланкетної норми Указом Президії Верховної Ради УРСР від 25 серпня 1970 р. Кримінальний кодекс УРСР було доповнено статтею 115-1 "Розголошення таємниці усиновлення", у якій міра покарання за цей злочин визначалася у вигляді виправних робіт, штрафу або громадського осуду.

Сімейний Кодекс України 2002 р. передбачає відповідні статті щодо регулювання таємниці усиновлення так ст. 226 СК визначає саме право на таємницю усиновлення, відповідно особа має право на таємницю перебування на обліку тих, хто бажає усиновити дитину, пошуку дитини для усиновлення, подання заяви про усиновлення та її розгляду, рішення суду про усиновлення. Дитина, яка усиновлена, має право на таємницю, в тому числі і від неї самої, факту її усиновлення. Особа, яка була усиновлена, має право після досягнення нею чотирнадцяти років на одержання інформації щодо свого усиновлення.

ст. 227 СК передбачає право на приховання факту усиновлення від дитини, яка усиновлена: усиновлювач має право приховувати факт усиновлення від дитини, яка ним усиновлена, і вимагати нерозголошення цієї інформації особами, яким стало відомо про неї як до, так і після досягнення дитиною повноліття. Усиновлювач має право приховувати від дитини факт її усиновлення, якщо розкриття таємниці усиновлення може завдати шкоди її інтересам. Якщо усиновлюється дитина, яка не досягла семи років, службові особи при виявленні її згоди на усиновлення зобов'язані вживати заходів щодо забезпечення таємниці усиновлення від самої дитини.

ст. 228 СК передбачає забезпечення таємниці усиновлення: особи, яким у зв'язку з виконанням службових обов'язків доступна інформація щодо усиновлення (перебування осіб, які бажають усиновити дитину, на обліку, пошук ними дитини для усиновлення, подання заяви про усиновлення, розгляд справи про усиновлення, здійснення нагляду за дотриманням прав усиновленої дитини тощо), а також інші особи, яким став відомий факт усиновлення, зобов'язані не розголошувати її, зокрема і тоді, коли усиновлення для самої дитини не є таємним. Відомості про усиновлення видаються судом лише за згодою усиновлювача, крім випадків, коли такі відомості потрібні правоохоронним органам, суду у зв'язку з цивільною справою чи кримінальним провадженням. Таємниця усиновлення забезпечується також відповідно до статей 229-231СК. Особи, які розголосили таємницю усиновлення, несуть відповідальність, встановлену законом.

Кримінальний Кодекс України передбачає кримінальну відповідальність за розголошення таємниці усиновлення (удочеріння), відповідно:

ч.1 ст. 168 розголошення таємниці усиновлення (удочеріння) всупереч волі усиновителя (удочерителя) - карається штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк до двохсот сорока годин, або виправними роботами на строк до двох років.

ч.2 ст 168 передбачено, що те саме діяння, вчинене службовою особою або працівником медичного закладу, яким відомості про усиновлення (удочеріння) стали

відомі по службі чи по роботі, або якщо воно спричинило тяжкі наслідки, - карається штрафом до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той самий строк, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.

З урахуванням зазначених правових норм, таємницю усиновлення можна визначити як таємну інформацію про перебування на обліку тих осіб, хто бажає усиновити дитину, пошук дитини для усиновлення, подання заяви про усиновлення та її розгляд, рішення суду про усиновлення, здійснення нагляду за дотриманням прав усиновленої дитини, що охороняються з метою зміцнення сім'ї як соціального інституту та забезпечення кожної дитини сімейним вихованням.

Науковий керівник: Резникова Марія Олександрівна, кандидат філософських наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ВИЗНАЧЕННЯ ІСТОТНИХ УМОВ ДЛЯ УКЛАДЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО ДОГОВОРУ

Ребрик Анна Володимирівна
студентка VI курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Як відомо, домовленість сторін при укладанні договору (контракту) є головною ознакою виникнення договірних правовідносин і передбачає визначення істотних умов, що впливають на факт укладення договору. Досягнення згоди з усіх істотних умов є елементом складу юридичного факту договору, а отже, і необхідною умовою укладення договору.

Відповідно до ст.180 ГК України, господарський договір вважається укладеним, якщо між сторонами у передбачених законом порядку та формі досягнуто згоди щодо усіх його істотних умов. Істотними є умови, визнані такими за законом чи необхідні для договорів даного виду, а також умови, щодо яких на вимогу однієї із сторін повинна бути досягнута згода. При укладенні господарського договору сторони зобов'язані у будь-якому разі погодити предмет, ціну та строк дії договору. Разом з тим загальновідомим є поділ договірних умов на істотні, звичайні та випадкові. Таким чином, однією із проблем у визначенні істотних умов договору є змішування істотних умов з звичайними та випадковими, а також проблемними є питання, пов'язані насамперед із змістом термінів «істотна умова договору», «предмет договору», «умови, що є необхідними для договору даного виду». Крім того, встановлення змісту понять «істотні умови договору» та «звичайні умови договору» тягне за собою питання впливу на факт укладення договору тих його умов, які визначаються імперативними і диспозитивними нормами, що також буде розглянуто далі.

Аналіз наукових підходів дає підстави для висновку, що в цивілістичній науці склалося декілька класифікацій договірних умов, які мають однаковий перелік елементів (істотні, звичайні, випадкові), однак є відмінними за своїми підставами: 1) залежно від здатності формувати ознаки, що необхідні для віднесення конкретного договору до певного виду; 2) залежно від того, чи призводить недійсність умов до

недійсності договору загалом або його певної частини; 3) з огляду на притаманність певних умов договірному типу в цілому, а також залежно від наявності певних умов у змісті конкретного договору; 4) залежно від прав та обов'язків, які виражаються у зобов'язальному правовідношенні.

В той же час, у договірній практиці не рідко трапляються випадки, коли сторони «заповнюють» недоліки договірного регулювання необхідним обсягом домовленостей (фактично – додатковими договорами в усній формі), які згодом реалізуються у формі конклюдентних дій. У такому випадку не можна говорити про відсутність домовленості між сторонами, адже умови, яких бракує в «первинній» домовленості, можуть бути встановлені судом із аналізу їх фактичної поведінки. Крім того, слід звернути увагу на те, що законодавець встановлює істотні умови саме для певного виду договорів, що дає можливість для висновку про існування зазначених істотних умов тільки у поіменованих договорах.

Треба зазначити, що законодавцем закріплено різні форми встановлення істотних умов договору, а не їх різні види. Істотні умови договору, які є необхідними для договору даного виду, законодавець, найчастіше закріплює через зобов'язання сторін договору погодити ті або інші його умови. Наприклад, у ст. 751 ЦК України встановлено, що матеріальне забезпечення, яке щомісячно має надаватися відчужувачу за договором довічного утримання, підлягає грошовій оцінці. У ч. 2 ст. 877 ЦК України закріплено, що договором будівельного підряду мають визначатися склад і зміст проектно-кошторисної документації, а також має бути визначено, яка з сторін і в який строк зобов'язана надати відповідну документацію. Наведені приклади ілюструють визначення істотної умови через обов'язок погодження того або іншого положення договору.

Із істотними умовами, визначеними законом необхідними для договорів даного виду, тісно пов'язана також проблема договірних умов, які встановлюються законодавцем через диспозитивні норми цивільного права.

На думку вчених, диспозитивні договірні умови як раз і були передбачені законодавцем з тією метою, щоб зменшити коло істотних умов, погодження яких необхідне для укладення договору. Вони необхідні для «розвантаження», спрощення процесу укладення договору від надмірної його деталізації. Крім того, більшість диспозитивних норм стосується саме виконання договору і покликані бути тими правовими орієнтирами, які, за відсутності відповідного волевиявлення сторін, заповнюють «прогалини» у правовідносинах, що склалися між сторонами. Отже, під істотними умовами договору, які закон визначає як «необхідні для договорів даного виду», слід розуміти умови, які законодавець прямо не визначає як істотні, однак покладає на сторін договору обов'язок щодо їх погодження. Диспозитивні норми не можна віднести до категорії «істотні умови договору», адже однією з ознак істотної умови є необхідність їх погодження, що не притаманно для таких норм.

Таким чином, аналіз юридичної доктрини, наукових праць вчених (Є.О. Трубаков, С.О. Погрібний, Я.М. Шевченко та ін.), законодавства та практики дає підстави для висновку, що для укладення договору мають значення лише істотні умови, під якими слід розуміти умови: 1) які стосуються предмету договору. До змісту поняття «предмет договору» входять такі елементи: поведінка сторін (права й обов'язки); або речі, – майнове благо (об'єкт договору); 2) умови, визначені законом як істотні; 3) умови, визначені законом як необхідні для договору певного виду. 4) умови, про досягнення згоди щодо яких заявляє хоча б одна із сторін (суб'єктивно визначені істотні умови).

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, кандидат юридичних наук, доктор політичних наук, зав.кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ПИТАННЯ ОХОРОНИ АВТОРСЬКОГО ПРАВА В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Тутов Гліб Валерійович
студент IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Інтернет — це джерело інформації, знань і платформа для реалізації нових можливостей. Він має унікальну світоглядну властивість: це глобальне загально-доступне середовище інтелектуальної та культурної взаємодії людства. Інтернет ніколи не стоїть на місці, це величезна мережа, яка динамічно та безперервно розвивається. Так, створена в США як військово-комунікаційна мережа, згодом она використовується університетами та дослідниками (перший сервер ARPANET було встановлено 01.09.1969 року в Каліфорнійському університеті в Лос-Анджелесі), і нарешті (у 1991 році Всесвітня павутина стала загальнодоступна) трансформується у глобальну мережу інформації для кожного, хто її шукає й отримує. Сучасний Інтернет – це також світ комерції, де поширюється інформація, а також продаються різноманітні товари та послуги, що породжує велику кількість нагальних та належним чином неврегульованих правових питань. Тому все найчастіше порушуються права в мережі Інтернет на об'єкти інтелектуальної власності, зокрема, авторські права фізичних і юридичних осіб.

Сфера захисту авторського права в мережі Інтернет є доволі специфічною, оскільки використання стороннього контенту відбувається практично кожним, хто має доступ до Інтернету. Захисту потребують обидві сторони: автори – через неотримання винагороди за створені об’єкти інтелектуальної власності; і користувачі – через використання неправомірно розміщеного контенту, що має бути оплатним.

Великий обсяг невирішаних проблем авторського права в Інтернеті, від ідентифікації особи, яка порушує авторські права в мережі Інтернет, до подачі позовів і притягнення порушників до відповідальності та відшкодування моральних, матеріальних і компенсаційних збитків, потребує серйозного розгляду. На жаль, до цих пір не вироблена однозначна і єдина для всіх країн позиція. Чинне законодавство в Україні у сфері захисту авторських прав в Інтернеті - це Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 р. № 37928XII (далі – Закон). Закон чітко визначає, які дії є порушенням авторського права і суміжних прав, у тому числі в електронних мережах, та дають підстави для судового захисту: вчинення будь якою особою дій, що порушують особисті немайнові права суб’єктів авторського права і (або) суміжних прав, піратство (опублікування, відтворення, ввезення на митну територію України, вивезення з митної території України та розповсюдження контрафактних примірників творів, у тому числі комп’ютерних програм і баз даних, фонограм, відеограм і програм організацій мовлення); плагіат – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору; публічне сповіщення об’єктів авторського права, з яких без

дозволу автора вилучена чи змінена інформація про управління правами, насамперед в електронній формі. Проблема полягає в тому, що дії передбачені Законом свідомо або не свідомо здійснюються майже всіма користувачами мережі Інтернет. Якщо автор запідозрив факт порушення своїх авторських прав у мережі Інтернет, то він згідно із своїм конституційним правом і відповідно ст. 52 Закону має право звернутися до суду та вимагати компенсації за незаконне використання об'єкта інтелектуальної діяльності або втрати вигоди матеріального характеру, якщо така могла бути. Одним із основних проблемних аспектів захисту авторських прав у мережі Інтернет є саме факт подання позову. Як правило, за все відповідачем у таких справах є власники веб-сайтів або ж провайдери, які на своєму сервері розміщують або дозволяють розміщення незаконного контенту у вигляді авторських об'єктів інтелектуальної власності. Але все це можливо лише за наявності інформації про фізичну або юридичну особу, яка здійснює моніторинг домену чи серверу. На практиці такі дані майже в кожному випадку невідомі, що ускладнює можливість подачі позову та можливості відшкодувати збитки. Разом із тим не тільки цей факт унеможливлює подання позову до суду. Так, окрім інформації про фізичну й юридичну особу, має бути відоме місцезнаходження цієї фізичної або юридичної особи, оскільки спір щодо порушення авторського права повинен розглядатися за місцем знаходження відповідача, а тому, якщо провайдер або домен знаходиться на території іноземної держави, то і справу повинні розглядати саме в цій державі. Саме ці перепони ускладнюють можливість подання позову про захист своїх авторських прав, можливість покарати порушника. Викладене є підґрунтям для подальшого вдосконалення законодавства щодо захисту авторських прав у мережі Інтернет.

Ще одним невід'ємним проблемним аспектом в охороні авторських прав у мережі Інтернет є діяльність провайдерів щодо надання послуг користувачам. Українське законодавство, на відміну від світової практики, звільняє інформаційних провайдерів від відповідальності за зміст інформації, яку використовують на серверах і хостингах їх клієнти, що передбачає ч. 4 ст. 40 Закону України «Про телекомунікації»; регулювання відносин «провайдер – клієнт» і «провайдер – правовласник» в Україні проходить на договірному та претензійному рівні. Разом із тим правовий статус провайдерів, зокрема у сфері забезпечення захисту авторського права і суміжних прав, міг би бути більш конкретизованим і визначений законодавцем.

Та найважливішою проблемою залишається безпосереднє ставлення суспільства до порушення авторських прав у мережі Інтернет, не завжди користувачі готові оплачувати отриману інформацію. Цьому передує низка факторів: економічний; соціальний; правовий. Вирішення саме цієї проблеми сприятиме вирішенню всіх інших проблем захисту авторських прав у мережі Інтернет.

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, кандидат юридичних наук, доктор політичних наук, доцент, завідуючий кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ОСОБЛИВОСТІ МИРОВОЇ УГОДИ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Столярчук Світлана Василівна
студентка IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

У наші дні все ширшого поширення набувають провідні ідеї створення демократичної держави і найбільшою цінністю є людські права і свободи. Задля цих цілей законодавець намагається надати широке коло можливостей задля захисту своїх суб'єктивних прав та охоронюваних законом інтересів

Актуальність даної статті пояснюється необхідністю визначення поняття мирової угоди у цивільному процесі, її правове становище, порядок укладання та наслідки.

Тематику мирової угоди розглядали у своїх працях багато вітчизняних вчених, серед яких О.Г. Бортнік, Ю.В. Білоусов, В.В. Лусь, А.І. Зінченко, М.А. Рожкова, О.Б. Верба, С.В. Лазарєв.

Поняття мирової угоди сягає ще часів Стародавнього Риму, де у формулярному процесі вона називалася «transactio» (вести переговори) і по своїй сутті мала форму судового рішення. Далі мирова угода згадується у Статуті Великого Князівства Литовського 1588 р, який увібрав в собі найкращі провідні європейські ідеї. Тому ми бачимо, що мирова угода не є новостворенним інститутом цивільного-процесуального права, а сягає ще Давніх часів з подальшим його розвитком.

У цивільному процесі визначення поняття «мирова угода» немає, проте ряд вчених надають своє бачення на це питання, так наприклад, Л. С. Фединяк зазначає, що «мирова угода означає укладену сторонами й затверджену судом угоду, відповідно до якої позивач і відповідач шляхом взаємних уступок ліквідують цивільно-правовий спір, що виник між ними». Ю.Л. Білоусов, вважає, що «мирова угода - це укладена між сторонами та визнана судом домовленість (договір) про припинення спору між сторонами шляхом взаємних поступок, яка стосується їхніх прав, обов'язків та предмета позову».

Щодо правової природи мирової угоди існує багато суперечностей, серед яких можна видіти три напрями, перше: мирова угода як різновид договору, являє собою новацію; другий погляд: увага зосереджується на процесуальній природі мирової угоди і відкидає всі інші аспекти; і третій напрям, відповідно до якого при укладені мирової угоди учасники процесу повинні керуватися як нормами матеріального, так і процесуального права. На наш погляд, спираючись на історію розвитку мирової угоди, розглядати її як новацію взагалі недоцільно. Найбільш логічним є поєднання в мировій угоді рис як процесуального, так і матеріального права.

Положення ч. 1 ст. 175 ЦПК України визначає, що мирова угода укладається сторонами з метою врегулювання спору на основі взаємних поступок і може стосуватися лише прав та обов'язків сторін та предмета спору. Тобто, це угода сторін, в якій вони викладають прийнятний для них варіант вирішення судової справи, розподіляють спірні права та обов'язки, або відмовляються від таких шляхом досягнення компромісу. Також необхідно зазначити, що мирова угода може бути укладена тільки сторонами цивільного процесу, а ось у представників сторін, прокурора чи адвоката відсутні такі повноваження, що є досить правильно, оскільки якби була така можливість у вищеназваних осіб, вони могли порушити права сторін та погіршити їх правове становище.

Щодо форми мирової угоди, то відповідно до ч. 2 ст. 175 ЦПК України «Сторони можуть укласти мирову угоду і повідомити про це суд, зробивши спільну заяву. Якщо мирову угоду або повідомлення про неї викладено в адресованій суду письмовій заяві сторін, ця заява приєднується до справи», немає прямої вказівки на те чи вона повинна бути в письмовій формі, чи достатньо буде усних пояснень. Проте на наш погляд більш раціонально буде укладення в письмовій формі, оскільки буде документально підтверджено про врегулювання спору.

Після отримання заяви про укладення мирової угоди, суд виносить ухвалу про закриття провадження у справі. Проте бувають такі випадки коли один із сторін із невідомих причин відмовляється від виконання мирової угоди. Що робити в цьому випадку? Закриваючи провадження у справі, суд за клопотанням сторін може постановити ухвалу про визнання мирової угоди. Це означає, що суд своєю ухвалою підтверджує законність такої угоди, укладеної на будь-якій стадії цивільного процесу. Виходячи з цього, визнати саму угоду недійсною не можна, не заперечивши проти висновку суду про її законність. Тому, щоб визнати недійсною мирову угоду, треба оскаржити ухвалу суду про її затвердження і припинення провадження справи, а не подавати новий позов про визнання недійсною самої угоди. Бажаним наслідком для скаржника, таким чином, буде відновлення провадження у справі

Отже, робимо висновок, що мирова угода є одним із способів врегулювання спору між сторонами судової справи і повинна відповідати вимогам чинного законодавства та бути добровільним волевиявленням сторін. Інакше її необхідно буде оскаржувати, оскільки буде порушення права одного із сторін цивільного процесу.

Науковий керівник: Резнікова Марія Олександрівна, кандидат філософських наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

РОЗДІЛ IV

ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО, АГРАРНЕ ПРАВО, ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО, ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО, ТРУДОВЕ ПРАВО, ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

НЕДЕРЖАВНЕ ПЕНСІЙНЕ СТРАХУВАННЯ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ЗАКОНОДАВЧІ ЗАСАДИ

Аксьонов Сергій Олександрович
студент V курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Конституція України визначила право громадян на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом.

У сучасних умовах, коли запроваджуються економічні системи, які ґрунтуються на ринкових принципах та керуються приватним сектором, звичайні розподільчі пенсійні системи, які знаходяться в державному управлінні, потребують реформування. Саме тому поряд із системою загальнообов'язкового виділяють недержавне пенсійне забезпечення.

Недержавні пенсійні фонди як добровільний та ефективний засіб накопичення на старість з'явилися в Англії більше двох з половиною століть.

Сучасні пенсійні системи більшості країн включають як розподільчу складову (державну солідарну систему), так і накопичувальну (обов'язкову та добровільну), що є гарантією фінансового благополуччя осіб похилого віку.

Метою даної роботи як раз є науково-теоретичне та практичне обґрунтування застосування недержавного пенсійного страхування в системі пенсійного забезпечення України.

Об’єктом дослідження виступає сукупність правових норм, що регулюють недержавне пенсійне забезпечення в системі пенсійного страхування України, а предметом - суспільні відносини, які виникають під час укладання пенсійного контракту в недержавній пенсійній системі забезпечення.

На даний момент питання недержавного пенсійного забезпечення є недостатньо вивченим. Тому основою даної роботи є індивідуальне тлумачення норм законодавства недержавними пенсійними фондами та страховими компаніями, а також наукові статті вітчизняних вчених, таких як А. Бахмач, О. Малецький, С.О. Бірюк, Т.В. Мединська, І.Л. Бондарюк, О.В. Сухоруко та ін.

Система недержавного пенсійного забезпечення, що базується на засадах добровільної участі громадян, роботодавців та їх об'єднань у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання громадянами пенсійних виплат, є третім рівнем в структурі системи пенсійного забезпечення України.

Розглядаючи порушене питання слід зазначити, що недержавне пенсійне забезпечення здійснюється на наступних принципах, зокрема:

а) добровільності створення пенсійних фондів юридичними та фізичними особами, об'єднаннями фізичних осіб та об'єднаннями юридичних осіб;

b) добровільної участі фізичних осіб у системі недержавного пенсійного забезпечення та вибору виду пенсійної виплати,;

c) добровільності прийняття роботодавцем рішення про здійснення пенсійних внесків на користь своїх працівників до системи недержавного пенсійного забезпечення;

d) неможливості необґрунтованої відмови роботодавця від здійснення пенсійних внесків до системи недержавного пенсійного забезпечення на користь своїх працівників, якщо роботодавець розпочав здійснення таких пенсійних внесків;

e) рівноправності всіх учасників пенсійного фонду, які беруть участь в одній пенсійній схемі.

На сьогоднішній день достатньо низькою в Україні залишається частка економічно активного працездатного населення, що є учасниками недержавного пенсійного фонду (далі – НПФ). 87% економічно активного працездатного населення Казахстану беруть участь у НПФ, 72% населення США та 65% населення Швеції, і лише 2% - Україна. Проблема недовіри до фінансових посередників та низький рівень доходів населення обумовлюють низьку частку участі економічно активного населення України в НПФ.

Станом на 31.12.2015р. в Державному реєстрі фінансових установ містилася інформація про 72 недержавних пенсійних фондів, 23 адміністраторів недержавних пенсійних фондів (станом на 31.12.2014р. у Державному реєстрі налічувалось 76 НПФ та 24 адміністратори). Крім того, міститься інформація про 1 одноосібного засновника, який прийняв рішення про самостійне здійснення адміністрування створеного ним корпоративного недержавного пенсійного фонду (отримав ліцензію на провадження діяльності з адміністрування такого недержавного пенсійного фонду та відповідно до законодавства не потребує внесення до Державного реєстру фінансових установ).

Слід зазначити, що важливим аспектом діяльності недержавних пенсійних фондів є інвестування коштів і отримання інвестиційного доходу. На законодавчому рівні визначено перелік фінансових інструментів та максимальну частку в загальній вартості активів фонду.

Таким чином, із прийняттям Закону України "Про недержавне пенсійне забезпечення" кожній особі, яка є учасником недержавного пенсійного фонду, при досягненні певного віку надано право на отримання додаткових до загальнообов'язкового державного пенсійного страхування пенсійних виплат, які здійснюються за рахунок накопичених у недержавному пенсійному фонді та облікованих на індивідуальному пенсійному рахунку грошових коштів. Враховуючи важливу соціальну роль інституту недержавного пенсійного забезпечення для участі економічно активного населення України, вважаємо за необхідне систематизувати напрями захисту пенсійних коштів учасників недержавного пенсійного фонду.

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, доктор політичних наук, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПЕРСПЕКТИВИ ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Алферова Катерина Сергіївна
студентка ІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Реформування земельних відносин охоплює всі галузі економіки та сфери суспільства, визначає роль і місце земельної реформи у загальній системі соціально-економічних перетворень. Об'єктом земельної реформи є всі землі держави.

Земельна реформа відіграє головну роль у формуванні і розвитку аграрної політики на сучасному етапі, вона передбачає докорінну перебудову земельних відносин, роздержавлення земель, зміну землевласників і форм господарювання.

Нинішня земельна реформа в Україні пов’язана із переходом від адміністративно-командної до ринкової економіки, роздержавленням власності на землю, глибокою трансформацією суспільних відносин взагалі. Це складний багатоступінчастий процес, у ході якого виникає необхідність аналізу результатів здійснених перетворень, послідовного обґрунтування та розроблення нових законодавчих і нормативних актів, що регулювали б земельні відносини в сучасних умовах господарювання. Від початку проведення земельної реформи пройдено найскладніші її етапи - роздержавлення та приватизацію продуктивних земель, організаційну перебудову аграрного виробництва. Проте практично не вдалося досягти фундаментальної кінцевої мети, яка ставилася перед земельною реформою, - забезпечення раціонального, ефективного та екологобезпечного використання земельних ресурсів і охорони земель. Це спонукає до комплексного дослідження наслідків реформування земельних відносин, розробки подальших напрямів їх удосконалення з метою створення умов для розвитку високоефективного, конкурентоспроможного аграрного виробництва. Україна має всі можливості для того, щоб перетворити земельну реформу з непопулярної у популярну. З одного боку, у суспільстві існує надзвичайна незадоволеність станом земельних питань, адже більшість сільських жителів мають у власності земельні ділянки, але не можуть цією власністю повноцінно розпоряджатися. З іншого – відсутність ринку землі не дає змоги підвищувати ефективність сільськогосподарського виробництва та збільшувати інвестиції.

Вчені-економісти П. Саблук, В. Сайко, А. Юрченко у своїх працях підкреслюють, що в умовах ринкової економіки відбувається обіг земельного капіталу, а це означає, що держава має не лише забезпечити формування нормативно-правових та організаційних умов для здійснення трансакцій із землею, а й контролювати їх дотримання. Переважна більшість українських науковців, предметом дослідження яких є процес формування земельних відносин, ефективність використання земельних ресурсів та державне управління в земельній сфері, схиляються до думки про відсутність в Україні умов для реалізації громадянами права власності на землю, яка б забезпечувала високий рівень ефективності землеробства. Проблемам удосконалення правового регулювання відноси власності та формування ринку земель сільськогосподарського призначення присвячені публікації П. Кулинича, В. Носіка, М. Федорова.

Земельна реформа - це комплекс правових, економічних, технічних і організаційних заходів, здійснення яких має на меті удосконалення земельних відносин, перехід до нового земельного ладу, адекватного характерові регульованої,

соціально орієнтованої ринкової економіки країни. Вона є складовою частиною економічної реформи, здійснюваної Україною на шляху до ринкових відносин.

Метою земельної реформи є створення умов для рівноправного розвитку різних форм власності і господарювання на землі, формування багатоукладної економіки, раціонального використання та охорони земель.

Завданням земельної реформи є перерозподіл земель з одночасною передачею їх у приватну та колективну власність, а також у користування підприємствам, установам і організаціям.

Завершальним етапом земельної реформи в аграрній сфері має стати запровадження повноцінного ринку земель сільськогосподарського призначення та іпотеки землі, що означатиме повну імплементацію правил ринкової економіки у земельні відносини країни.

Але без залучення землі в ринковий обіг кінцева мета земельної реформи, а це економічно ефективне використання земель, досягнута не буде. Це означатиме, що Україна все більше і більше буде відставати в економічному розвитку від своїх сусідів, і тоді політики стануть перед вибором, або прийняти ринок землі або залишитися відсталою країною. Про те, керівники держави ще одностайно не прийшли згоди, чи потрібен земельний ринок державі чи ні. Відсутність консенсусу в політикумі по питанню формування ринку землі, є головною перешкодою на шляху земельної реформи, яка вже тягнеться 22 роки. Перше місце українські політики розділяють з мексиканськими колегами, які визначалися з становленням ринку землі протягом 23 років.

Таким чином, ретроспективний огляд ходу земельної реформи, оцінка її позитивних результатів та негативних наслідків дозволяють стверджувати, що загалом вона здійснювалася надто непослідовно і не завжди науково обґрунтовано. Її кінцевим результатом, з огляду на перехід до ринкової економіки, мало б бути паювання і передача землі селянам у приватну власність, заснування на цій основі господарств ринкового типу, запровадження повноцінного ринку землі. Можливо в такому разі вдалося б уникнути значних економічних і психологічних втрат. Проміжні етапи (передача землі у колективну власність, видача земельних сертифікатів) лише сповільнили реформу, численні законодавчі та нормативні акти заплутали її суть і спричинили багато порушень у сфері земельних відносин.

Науковий керівник: Малий Валерій Юрієвич, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ЗАКОНОДАВЧІ ВИМОГИ ЩОДО РОЗВИТКУ ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТРУ

Барма Катерина Олегівна
студентка ІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

01.01.2013 набрав чинності ЗУ «Про Державний земельний кадастр», а також нарешті «запрацювали» правила, що передбачені ЗУ «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень». Ці події спричинили істотні зміни у правовому регулюванні земельно-кадастрових відносин:

1) реєстрація речових прав на земельні ділянки та їх обтяжень, що раніше фактично здійснювалася у складі Державного реєстру земель (складової Державного земельного кадастру) під виглядом «державної реєстрації земельних ділянок», тепер виведена зі складу Державного земельного кадастру і здійснюється окремо згідно із ЗУ «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень»; реєстрація земельних ділянок тепер здійснюється один раз - при формуванні земельної ділянки;

2) скасована вимога щодо державної реєстрації практично всіх правочинів щодо земельних ділянок. Тоді ж, коли законодавство згадує про таку реєстрацію (напр., ч.2 ст.100 ЗКУ), через вжиті формулювання можна стверджувати, що фактично йдеться про реєстрацію відповідного речового права.

Такі зміни слід оцінити позитивно. При цьому позитивним є також те, що при реєстрації земельної ділянки передбачено (чи, принаймні, задекларовано), що державний кадастровий реєстратор одночасно має вживати заходів для речових прав на неї (ч.4 ст.30 ЗУ «Про Державний земельний кадастр»).

Реєстрація прав потрібна насамперед для оголошення прав на майно широкому, заздалегідь невизначеному колу осіб у випадках, коли з фактичного стану речей наявність таких прав не очевидна. Так, якщо права на рухоме майно оголошуються іншим особам самим фактом знаходження рухомої речі у власника, то щодо нерухомого майна «фактичного володільця» визначити може бути дуже важко. Саме тому практично в усьому світі права на нерухоме майно підлягають реєстрації.

В юридичній літературі виділяють такі основні типи реєстраційних систем: (1) *система публічності речової*, або система центральноєвропейського типу (Німеччина, Англія, Австрія, Швейцарія, Ліхтенштейн, Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина, Словенія, Хорватія та ін.); (2) *система публічності особистої*, або французька, публікаційна система (Франція, Бельгія, Люксембург, обмежено - Італія та Португалія). Відрізняються тим, що за центральноєвропейської системи зміст поземельної книги завжди вважається таким, що відповідає дійсності, внесення відомостей до поземельної книги має правовстановлююче значення, тоді як за французької системи зміна права на земельну ділянку має місце вже під час укладення договору, однак права, що виникають за угодою, отримують силу для третіх осіб тільки з моменту їх подання у вигляді нотаріального документу в передбаченій формі у поземельний та іпотечний реєстр та публікації після суто формальної перевірки.

За іншою класифікацією, системи реєстрації прав на землю поділяють на (1) *систему реєстрації документів* (*Registration of Deeds*), що передбачає внесення до реєстрів відомостей про землю, не гарантованих державою або недержавною організацією (Франція, США), та (2) *систему реєстрацію титулів/землі* (система Торренса, *Registration of Title/Land*), що передбачає визнання, підтвердження, захист та гарантування прав на землю, які виникають до моменту реєстрації (РФ, Великобританія) або в момент реєстрації (Україна, Німеччина).

Законодавче визначення Державного земельного кадастру наведене у ч.1 ст.193 ЗКУ, ст.1 ЗУ «Про Державний земельний кадастр»:

«Державний земельний кадастр - *єдина державна геоінформаційна система відомостей про землі, розташовані в межах кордонів України, їх цільове призначення, обмеження у їх використанні, а також дані про кількісну і якісну характеристику земель, їх оцінку, про розподіл земель між власниками і користувачами».*

У спеціальній землевпорядній літературі кадастр визначається як «*методично організований публічний реєстр даних про всі юридичні об`єкти на земній поверхні у межах певної країни або регіону, який ґрунтується на зніманні кордонів цих об`єктів*».

У міжнародній практиці земельний кадастр визначається як *заснована зазвичай на земельних ділянках (парцелах) сучасна земельно-інформаційна система*, що містить записи про права на нерухомість.

З 01.01.2013 частина інформації, що міститься у Державному земельному кадастрі, стала публічною у найширшому розумінні цього терміну - її розміщено у доступній через мережу Інтернет Публічній кадастровій карті України. В подальшому Держземагенство, відповідальне за ведення кадастру, планує збільшити обсяг інформації, доступної таким чином.

Загальні положення, що регламентують ведення державного земельного кадастру, містять:

- ЗУ «Про Державний земельний кадастр» від 07.07.2011 № 3613-VI;
- ст.23 ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища» (передбачено існування кадастрів природних ресурсів) від 25.06.1991 № 1264-XII;
- ст.ст.193-204 ЗКУ (гл.34 «Державний земельний кадастр») ;
- ПКМ «Про затвердження Порядку виконання земельно-кадастрових робіт та надання послуг на платній основі державними органами земельних ресурсів» від 01.11.2000 №1619;
- ПКМ «Про інформаційну взаємодію органу, що здійснює ведення Державного земельного кадастру, та органу державної реєстрації прав» від 22.02.2012 №118;
- ПКМ «Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру» від 17.10.2012 №1051;
- наказ Держкомзему, Мінфіну України та Мінекономіки України «Про затвердження Розмірів оплати земельно-кадастрових робіт та послуг» від 15.06.2001 №97/298/124.

Як свідчить досвід країн світу, який узагальнюється та поширюється Європейською економічною комісією Організації об`єднаних націй, послуги з кадастрового обліку та з реєстрації прав на нерухоме майно мають принципове значення для функціонування ринків обігу земель та нерухомості.

На нашу думку, державний земельний кадастр відіграє особливу роль у реформуванні земельних відносин, як інформаційна база для ефективного управління земельними ресурсами, ведення системи реєстрації, землеустрою, підтримки податкової та інноваційної політики держави, становлення та розвитку ринку землі, обґрунтування розмірів плати за землю.

Науковий керівник: Малий Валерій Юрійович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ВПЛИВ БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ПОМИЛКИ НА ПРАВОВІДНОСИНИ МІЖ СУБЄКТАМИ ПРАВА У ПРИЗМІ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Бондаренко Тетяна Євгенівна
студентка V курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Бухгалтерська звітність, являє собою сукупність даних, що характеризують результати фінансово-господарської діяльності підприємства за звітний період, отриманий з даних бухгалтерського та інших видів обліку. Бухгалтерський облік на підприємстві ведеться безперервно з дня реєстрації підприємства до його ліквідації.

Загалом, підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи, які фіксують факти здійснення господарських операцій. Первинні документи повинні бути складені під час здійснення господарської операції, а якщо це неможливо - безпосередньо після її закінчення. На основі даних бухгалтерського обліку, підприємства зобов'язані складати фінансову звітність. Фінансову звітність підписують керівник та бухгалтер підприємства.

Метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства.

Разом із тим, при складанні бухгалтерської звітності можуть бути виявлені помилки, які були допущені при розрахунках. Метою даної наукової робити - є висвітлення негативного впливу помилок, здійснюваних при ведені бухгалтерських операцій, на правовідносини та виокремлення способів виправлення даної проблеми. Так як ці помилки можуть реально вплинути на оцінку фінансового стану підприємства, вважаємо дану проблематику досить актуальною для дослідження у призмі фінансового та трудового законодавства України.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» від 16.07.1999 року у редакції від 25.06.2016 року, визначає бухгалтерський облік, як процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень. Аналізуючи цей закон, можливо виділити наступні види бухгалтерських помилок:

1. Помилки в арифметичних (математичних) діях.

2. Помилково застосовані норми законодавства.

3. Помилки в результаті збою бухгалтерської програми.

4. Механічна помилка при введенні даних до бухгалтерської програми .

Помилка здійснена під час бухгалтерського обліку впливає на трудові, цивільні, господарські та інші правовідносини. Розглядаючи трудове законодавство, де надмірно виплачені суми працівникові, є проблематичними для їх подальшого повернення, можливо виокремити дану проблематику, як першочергову для її дослідження.

Як випливає зі *ст. 127 Кодексу Законів про Працю (далі КЗпП) від 10.12.1971 року у редакції від 05.10.2016 року*, підприємство (установа, організація) має право відрахувати із зарплати свого працівника суми, зайво виплачені йому внаслідок лічильних помилок. При цьому власник підприємства (установи, організації) або уповноважений ним орган вправі прийняти рішення про

відрахування, але не пізніше одного місяця з дня виплати неправильно обчисленої суми. Якщо надмірно виплачена працівникові сума була помічена через великий проміжок часу, або наприклад при звільненні працівника з підприємства, повернення надмірно сплачених сум стає більш проблематичним.

Вимоги стосовно повернення працівником авансу, виданого в рахунок заробітної плати, і зайво виплачених внаслідок лічильних помилок сум розглядаються судами у разі, якщо роботодавець не має можливості провести відрахування із заробітної плати у зв'язку з тим, що працівник оскаржує підстави і розмір останнього, або минув місячний строк для видання відповідного наказу (розпорядження), або з інших причин. Отже, якщо працівник не оскаржує підстав відрахування і його суму, утримати зайво виплачені грошові кошти за наявності лічильної помилки можна з його майбутньої зарплати.

Наступним після визначення підприємством виду помилки етапом, є документальне її оформлення, визначення можливості і способу повернення зайво виплачених сум заробітної плати. Від прийнятих рішень і конкретних дій підприємства залежатиме відображення господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку. Алгоритм дій підприємства при виявлені лічильної та нелічильної помилки в обох випадках практично ідентичний, але є й свої особливості. При виявленні лічильних помилок підприємство має право здійснювати відрахування із заробітної плати свого працівника , а при виявлені нелічильних помилок такого права у підприємства немає.

У наше століття комп'ютеризації бухгалтерії ведення бухгалтерського обліку спростилося, але не позбавило від помилок. Адже найчастіше помилки трапляються через елементарну неуважність. Тому найважливіше - уважність і самоконтроль. Уміння правильно читати і обробляти первинну документацію, а так само знання законів і стандартів допоможуть не допускати помилок. Отже, дієвим методом усунення або зниження кількості помилок у бухгалтерській документації є належним чином організована система внутрішнього контролю підприємства. Цей орган у своїй поточній діяльності значно зменшить можливі помилки і прорахунки, а також полегшить роботу аудитора при перевірці фінансово-господарської діяльності підприємства.

Науковий керівник: Патерило Ірина Володимирівна, доктор юридичних наук, професор кафедри цивільного трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРАВОВІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ДОКУМЕНТОВАНОСТІ У ГАЛУЗІ ВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ВОДНОГО КАДАСТРУ

Боровицька Анастасія Геннадіївна
аспірантки кафедри екологічного права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Складаючи сукупність відомостей про природні ресурси, кадастри за своєю суттю являють собою систематизований звід відомостей, який залежно від характеру та змісту об’єднується у відповідні розділи, кожен з яких виконує в кадастрах певну функцію. Кадастрам природних ресурсів притаманні як загальні, так і спеціальні риси, які випливають зі специфіки певного виду природного об’єкту. Як зазначає О.

М. Колотинська, представляючи собою загальне у вигляді сукупності даних про положення та стан природного ресурсу, кожен окремий кадастр характеризується специфічним змістом відомостей та їх зовнішнім проявом. Так, водний кадастр містить відомості про якісні та кількісні характеристики водних об'єктів, їх класифікацію, дані про водокористування та відомості про водогосподарські об'єкти, що забезпечують використання води, очищення та скид зворотних вод.

Відомості, що входять до складу державного водного кадастру, повинні бути зафіксовані в паперовому та (або) електронному вигляді. У сучасних умовах в Україні питанню використання електронних документів та електронного документообігу є дуже актуальним, про що свідчить велика кількість наукових праць, де ця проблема розглядається в різних аспектах. Так, Т. В. Мельник розглядав електронний документообіг у галузі податкового права; загальним питанням проблем електронного документообігу присвячено праці А. О. Ніколашина, І. В. Курташової, М. Т. Білухи та Т. В. Микитенко; окремими проблемами використання електронних цифрових підписів займалися А. В. Шпірко й І. П. Прокопенко; оцінці безпеки електронного документообігу та контролю доступу присвятили свої напрацювання С. М. Головань та А. В. Фурманюк та ін.

Як зазначає Н. О. Пронь, слід відрізняти електронний документообіг та документообіг паперових документів з використанням комп'ютерної техніки, адже перший пов'язаний з передачею прав власності на певний документ, при цьому документи передаються не фізично, а віртуально. Натомість електронний документообіг має низку особливостей , що змінюють уявлення про документ у цілому.

Погоджуючись з позицією багатьох авторів, потрібно зауважити, що електронний документообіг має безліч переваг перед паперовим. До основних переваг слід віднести: швидкість надходження документів до адресатів, зручність редагування і архівації документів, прискорення проведення численних комерційних операцій, заощадження часу співробітників і витрат підприємства, пов'язаних з укладенням договорів, оформленням платіжних документів, поданням звітності, отриманням довідок від різних державних установ тощо. Але в той же час він має і негативні риси. Так, до негативних рис електронного документообігу О. В. Діхтяренко відносить: 1) відсутність належного фінансування даного напрямку та спеціалістів з даного профілю; 2) консервативність персоналу та небажання повної прозорості своєї діяльності; 3) проблеми юридичної сили електронного документа (термін архівного зберігання електронного документа, згідно із законодавством, повинен бути не меншим, ніж його паперового еквіваленту, а це від трьох до семи-десяти років. При цьому юридична сила електронного документа забезпечується за допомогою електронного цифрового підпису (ЕЦП). ЕЦП може видавати тільки акредитований центр сертифікації ключів. Таких центрів в Україні всього дев'ять і вони видають ключі максимум на два роки. За два роки після видачі ключа він стає недійсним, а отже документ втрачає свою юридичну силу. Таким чином, електронні документи, що мають юридичну силу, є непридатними для довгого зберігання в архіві, хоча зберігати їх набагато зручніше, ніж паперові); 4) вразливість електронної інформації та можливість зламу системи і несанкціонованого доступу до неї сторонніх осіб.

Потрібно мати також на увазі, що кардинальні, революційні підходи до повної автоматизації документообігу у галузі ведення державного водного кадастру на сьогодні небезпечні, оскільки можуть призвести до серйозних проблем в управлінні процесом збору даних і навіть дезорганізації діяльності всіх органів, які приймають

участь у формуванні відповідної інформації. З цього приводу А. О. Ніколашин зазначає, що введення самого поняття «електронного документообігу» потребує розкриття його суті й розуміння в комплексі з таким поняттям, як електронне документування, електронний архів, архів електронних документів тощо. Ні законодавчо, ні методично не прописано саме такий комплекс системи автоматизації документообігу. Тому говорити про різкий та якісний перехід від традиційного документообігу (паперового) до електронного в українських організаціях без чіткої, продуманої нормативно-методичної бази ще зарано.

На нашу думку, актуальною на сьогодні є позиція К. Т. Лютенко та С. В. Яковлєва, які зазначають, що електронний документообіг не повинен повністю витіснити паперовий; ці дві форми мають ефективно співіснувати й надавати можливість вільно застосовувати будь-яку із них, враховуючи доцільність у конкретних умовах.

Виходячи з вищевикладеного, можна зробити висновок, що впровадження повної електроніфікації у певні сфери суспільного життя (у нашому випадку документообіг при веденні державного водного кадастру) є великим кроком у розвитку країни на шляху до інформаційного суспільства. Але, попри те, що хоча в Україні сьогодні існує нормативно-правова база щодо правового регулювання електронного документообігу, вона має суттєві недоліки й потребує доопрацювання у цьому напрямку.

Науковий керівник: Гетьман Анатолій Павлович, доктор юридичний наук, професор, академік НАПрН України, проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙ У СФЕРІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ

Волотка Анжеліка Вячеславівна
студентка IV курсу господарсько-правового факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Навколишнє природне середовище є невід'ємною частиною життя суспільства. Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» встановлені основні аспекти діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування ,а також населення України по забезпеченню належного рівня екологічної безпеки та стану довкілля. Важливе значення має також його охорона, здійснення певних заходів, які передбачаються та в даних умовах життя доповнюються уповноваженими органами держави. Не зважаючи на те, що дане питання має важливе значення для населення України, йому не приділяється достатньо уваги.

Нинішню екологічну ситуацію можна назвати «кризовою». За останні роки досить погіршилося становище навколишнього природного середовища і, насамперед, зумовлює таке екологічне загострення рівень антропогенно-техногенного навантаження на довкілля в Україні. Збільшення інвестицій в економіку держави завдає шкоди навколишньому середовищу через сприяння розвитку різних видів економічної діяльності, які мають екодеструктивний вплив на довкілля.

Натомість частка «зелених інвестицій» значно менша. Основними складовими природоохоронних видатків на охорону навколишнього природного середовища, є

капітальні інвестиції та поточні природоохоронні витрати. Вагоме значення має структура загальних природоохоронних видатків, профінансованих з усіх джерел (державний та місцеві бюджети, власні кошти підприємств, організацій, установ та інші джерела) за відповідний період. Але, нажаль, дане фінансування, а також інвестиції на охорону довкілля , саме формування яких здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України, значно зменшилося, що саме й відобразилося на «гострому» нині стані навколишнього природного середовища. Зменшення частки капітальних природоохоронних інвестицій, профінансованих відповідно з державного та місцевих бюджетів, супроводжувалось зменшенням питомої ваги капітальних інвестицій на охорону довкілля, профінансованих за рахунок власних коштів підприємств, організацій та установ, а також зростанням частки аналогічних інвестицій – за рахунок інших джерел.

Практика фінансування природоохоронної діяльності в країнах із соціально орієнтованою ринковою економікою та країнах Центральної Європи показує, що нарощення інвестиційного потенціалу охорони довкілля та відтворення природно-ресурсного потенціалу безпосередньо пов'язане з регуляторним впливом держави. Важливим є знайдення шляхів подолання таких проблем задля зниження рівня погіршення екологічного стану навколишнього природного середовища. Насамперед доцільним буде перерозподіл та переоцінка коштів на фінансування заходів охорони та забезпечення безпеки навколишнього природного середовища, що в свою чергу буде впливати на життєдіяльність суспільства, а також на здоров'я населення, від чого залежить працездатність, а тому й економічні показники виробництва держави. Що стосується іноземних інвестицій в інфраструктуру та економіку держави, то дані надходження коштів мають підлягати екологізації, що буде значним поштовхом для подальшого подолання вище зазначених проблем. Екологізація є певним взаємозв'язком будь-яких дій з урахуванням екологічних вимог до розвитку науково-технічного прогресу. Завдяки екологізації інвестиційної діяльності в Україну здійснюватиметься її підпорядкування екологічним вимогам, підтримка балансу між екологічними й економічними складовими, узгодження приватних і суспільних потреб та інтересів збереження і нагромадження природного багатства для одержання максимального позитивного ефекту . На основі досліджень фахівців Н. Андреєвої, Л. Жарової, Б. Букринського можна зробити висновок, що екологізація інвестиційної діяльності має здійснюватися в рамках екологізації розвитку інвестиційної діяльності окремих секторів економіки, також екологізації регіонального інвестиційного розвитку, екологізації інвестиційної діяльності окремих суб'єктів господарювання та розвитку екологічного бізнесу як інфраструктурної складової процесів екологізації інвестиційної діяльності. Тобто інвестиції, що будуть підлягати екологізації, стануть поштовхом для створення інноваційної техніки і природо-зберігаючих технологій, екологічно чистих виробництв і продукції, формування еколого-орієнтованої структури економіки.

Впровадження та здійснення зазначених заходів, матиме вагомий вплив на появу нових можливостей щодо охорони і покращення стану навколишнього природного середовища, дасть поштовх для встановлення важливих вимог щодо безпечної діяльності підприємств, що стане можливим лише після прийняття ряду відповідних нормативно-правових актів. Вище вказані заходи сприятимуть забезпеченню безпечного стану навколишнього природного середовища, що в свою чергу є і залишатиметься найважливішим чинником життєдіяльності суспільства.

Науковий керівник: Бредіхіна Вікторія Леонідівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри екологічного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО ОПЛАТУ ПРАЦІ ДО ВИМОГ ЄС

Григоренко Геннадій Євгенійович
студент ІІІ курсу І навчальної групи
Інституту підготовки юридичних кадрів для Служби безпеки України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

У міжнародно-правовому регулюванні оплати праці, зокрема, у конвенціях і рекомендаціях Міжнародної організації праці, особлива увага приділяється встановленню певних норм-стандартів у сфері оплати праці.

У міжнародних документах поняття «оплата праці» ототожнюється з поняттям «заробітна плата». При цьому міжнародно-правова регламентація порядку та умов оплати праці ґрунтується на двох основоположних принципах: по-перше, це захист працівників від невиправдано низької заробітної плати; по-друге, захист від дискримінації.

Під заробітною платою розуміється усяка винагорода, що обчислюється у грошах, яку роботодавець повинен виплачувати працівникові у відповідності до умов трудового договору і вимог трудового законодавства за працю, що виконана або має бути виконана, або за послуги, що надані чи мають бути надані.

Конвенції МОП з питань праці присвячені процедурі й розмірам встановлення гарантованого мінімуму заробітної плати. Так, відповідно до Конвенції № 131 (1970 р.) про встановлення мінімальної заробітної плати держави – члени МОП зобов'язані ввести систему визначення мінімальної заробітної плати, яка б охоплювала всі групи осіб, працюючих по найму.

Однак встановлений в Україні мінімальний розмір заробітної плати не відповідає принципам оплати праці, закріпленим у ст. 2 і 3 Загальної декларації прав людини, відповідно до яких оплата праці повинна забезпечувати кожному гідне існування і розвиток. У конвенціях наголошується важливість врахування при визначенні розміру заробітної плати таких факторів, як вартість житла, розмір інших витрат (харчування, одяг, транспорт, житлово-комунальні послуги, освітні тощо).

Відповідно до ст. 3 Закону України від 24.03.1995 № 108/95-ВР «Про оплату праці» під мінімальною заробітною платою розуміється законодавчо встановлений розмір заробітної плати за просту, некваліфіковану працю, нижче якого не може провадитися оплата за виконану працівником місячну, а також погодинну норму праці (обсяг робіт). Мінімальна заробітна плата є державною соціальною гарантією, обов'язковою на всій території України для підприємств усіх форм власності і господарювання та фізичних осіб, які використовують працю найманих працівників. Однак у реальному житті все відбувається по-іншому, ніж це передбачено законом. Так, наприклад, у більшості випадків заробітна плата випускників вищих навчальних закладів встановлюється на рівні мінімальної, хоча за освітньо-кваліфікаційним рівнем (професіонал, фахівець тощо) вони виконують кваліфіковану роботу, яка, відповідно, повинна оплачуватися згідно з кваліфікаційним розрядом і становити

суму, значно вищу, ніж встановлена законом мінімальна заробітна плата за просту, некваліфіковану працю. Це є проблемою, яка на сьогоднішній день в Україні не вирішена.

Праця та її оплата – поняття, які осмислюються як людиною, так і з боку держави в певний проміжок часу по-різному, однак, висновок про те, що держава зобов'язана визнати право на працю, яке включає в себе право кожної людини на отримання можливості заробити собі на життя працею, яку вона вільно може обрати або на яку вона вільно погодилася, а також докласти належних зусиль за для забезпечення цього права кожному, був закріплений на міжнародному рівні в системі міжнародного права тільки в 1966 році у Міжнародному пакті «Про економічні, соціальні та культурні права».

Згідно зі ст. 7 цього Пакту держави, які беруть у ньому участь, визнають право кожного на справедливі та сприятливі умови праці, включаючи винагороду, що забезпечувала б усім трудящим справедливу зарплату і рівну винагороду за працю рівної цінності без будь-якої різниці, незалежно від статі, та задовільне існування для трудящих та їхніх сімей відповідно до постанов цього Пакту.

У доповіді керівника Департаменту захисту соціально-економічних прав апарату Федерації профспілок України Людмили Остапенко «Основні концептуальні засади реформування оплати праці в контексті євроінтеграції - погляд профспілок» наведені такі дані: згідно з розрахунками ООН нижньою межею бідності є 5 доларів на день, а мінімальна денна заробітна плата в Україні становить 40 гривень 60 коп., це, навіть, не 2 долара на день. Середня погодинна зарплата: в країнах ЄС – 24,6 євро, в Україні – 1,05 євро за годину. Мінімальна заробітна плата у серпні 2015 року була занижена на 2023 грн. від рівня реальної. Не реалізуються гарантії держави педагогічним, науково-педагогічним працівникам та іншим категоріям працівників навчальних закладів, визначених статтею 57 Закону України «Про освіту». Середній дохід українських учителів далеко не дотягує до європейського рівня – 2,5 тис. доларів на рік, тоді як, наприклад, в Угорщині – 14, 46 тис. за рік, у Нідерландах – 57,87 тис. доларів. Така ж ситуація і з доходом лікарів в Україні – в середньому 2,3 тис. дол. за рік, тоді як у Чехії – 32, 4 тис. дол., у Фінляндії – 68 тис. дол.

Отже, питання щодо імплементації в Україні європейських стандартів оплати праці є відкритим. На сьогодні це реалізувати надзвичайно складно для такої моделі суспільного соціально-економічного розвитку, яка існує в державі. Влада і суспільство продовжують існувати в окремих світах.

Для того щоб підняти рівень заробітної плати до гідного, слід провести низку реформ у системі оплати праці. Однак ці реформи, на мій погляд, можливі тільки після глобальних змін в Україні, пов'язаних, по-перше, з імплементацією європейських цінностей та стандартів як першооснови для розбудови економічного розвинутого суспільства, а, по-друге, зі зміною правосвідомості народу як первинного носія влади і представників державної влади.

Науковий керівник: Юшко Алла Миронівна, доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри трудового права НЮУ імені Ярослава Мудрого.

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПАЛІАТИВНОГО ДОГЛЯДУ В УКРАЇНІ

Єрух Яна Сергіївна
студентка V курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

В нашій державі кожен рік гостро стоїть питання паліативного догляду, оскільки все більше людей у кінцевому періоді життя страждають від тяжких захворювань, що супроводжуються болями, психологічними проблемами, стресами.

Існуюча система так званого симптоматичного лікування тяжких хворих вже не відповідає сучасним вимогам і потребує удосконалення. На практиці вона, як правило, зводиться до мінімального за обсягом лікування під наглядом дільничного лікаря і призначення наркотичних анальгетиків за наявності відповідного висновку онколога.

Між тим, паліативна медицина в багатьох країнах Європи – це розвинута галузь охорони здоров'я, основна мета якої – забезпечення, підтримка і покращання якості життя тяжких хворих, інвалідів та їх родичів за допомогою усього арсеналу засобів сучасної медицини.

На сьогоднішній день з метою стандартизації соціальних послуг наказом Міністерства від 16.05.2012 № 282 затверджено Порядок розроблення державного стандарту соціальної послуги. На даний час затверджено 19 державних стандартів соціальних послуг. Серед них - стандарти різних форм догляду: денного, вдома, стаціонарного, паліативного. Державний стандарт паліативного догляду (наказ Мінсоцполітики від 29.01.2016 № 58, який зареєстровано в Мін'юсті 17.02.2016 за № 247/28377) визначає зміст, обсяг, норми і нормативи, умови та порядок надання соціальної послуги з паліативного догляду, показники її якості.

П. 4 Наказу Мінсоцполітики України «Про затвердження Державного стандарту паліативного догляду»від 29.01.2016 встановлено на законодавчому рівні поняття паліативного/хоспісного догляду – це допомога у самообслуговуванні, спостереження за станом здоров'я, сприяння наданню медичних послуг, допомога в забезпеченні технічними засобами реабілітації, навчання навичкам користування ними, навчання членів сім'ї догляду, представництво інтересів, психологічна підтримка особи та членів її сім'ї, надання інформації з питань соціального захисту населення, допомога в отриманні безоплатної правової допомоги, організація та підтримка груп самодопомоги.

Також містить визначення соціальної послуги з паліативного догляду – це комплекс заходів, що здійснюються протягом робочого дня суб'єкта, який надає соціальну послугу, спрямованих на створення умов забезпечення життєдіяльності осіб, які частково або повністю втратили здатність до самообслуговування, є паліативними хворими.

Тобто паліативний догляд це соціальна послуга, діяльність щодо надання якої регулює Мінсоцполітики України. В ст. 1 Конституції України вказано що Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава. Ст. 49 регламентує, що кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм.

Держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. У державних і комунальних закладах охорони здоров'я

медична допомога надається безоплатно. Існуюча мережа таких закладів не може бути скорочена. Держава сприяє розвитку лікувальних закладів усіх форм власності.

Але чомусь згідно Наказу Мінсоцполітики України «Про затвердження Державного стандарту паліативного догляду» від 29.01.2016 вказується, що суб'єкт, який надає соціальну послугу, може відмовити в її наданні, коли за наявних ресурсів він не здатний задовольнити індивідуальні потреби отримувача соціальної послуги.

Тобто, ми маємо змогу спостерігати одну й ту саму картину, а саме брак коштів, через що люди позбавляються свого конституційного права на медичну допомогу.

Нажаль питанням паліативної та хоспісної допомоги почали займатись на першому етапі реформування системи надання соціальних послуг - у 2008 році, коли Міністерством праці та соціальної політики було прийнято рішення про започаткування нової моделі організації надання соціальних послуг – паліативної та хоспісної допомоги на дому на базі територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг) Печерського району м. Києва.

Сьогодні ми вже маємо державний стандарт соціальної послуги паліативного догляду та порядок взаємодії суб'єктів при надання паліативного догляду вдома. Але ця система ще не працює максимально ефективно, потрібен час та кошти.

Доречним, було б також періодично інформувати звичайних громадян через ЗМІ, про функціонування паліативного догляду у містах, про всі ті дії котрі були вчинені медичними закладами задля допомоги тяжко хворим. Та про можливість особистої допомоги будь-якого громадянина системі паліативного догляду.

Науковий керівник: Скіпенко Регіна Едуардівна, старший викладач кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОГОВОРУ НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ

Козій Микола Іванович

студент V курсу юридичного факультету

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Учасником недержавного пенсійного забезпечення є фізична особа, на користь якої сплачуються (сплачувалися) пенсійні внески до пенсійного фонду або на пенсійний депозитний рахунок у банку і яка має право на недержавне пенсійне забезпечення на умовах і в порядку, визначених пенсійним контрактом, договором про відкриття пенсійного депозитного рахунка або договором страхування довічної пенсії, або яка отримує пенсійні виплати з пенсійного фонду.

Вкладником недержавного пенсійного фонду, відповідно до п. 4 ч.1 ст. 1 Закону України "Про недержавне пенсійне забезпечення" (далі – Закон), є особа, яка сплачує пенсійні внески на користь учасника шляхом перерахування грошових коштів до недержавного пенсійного фонду відповідно до умов пенсійного контракту та закону. Перш за все слід відмітити, що для отримання учасником недержавного пенсійного забезпечення пенсійних виплат за рахунок коштів недержавного пенсійного забезпечення необхідно укласти пенсійний контракт.

Пенсійний контракт – це договір між пенсійним фондом та його вкладником, який укладається від імені пенсійного фонду його адміністратором та згідно з яким

здійснюється недержавне пенсійне забезпечення учасника або декількох учасників фонду за рахунок пенсійних внесків такого вкладника.

Звертаємо увагу на те, що пенсійний контракт укладається лише в письмовій формі. Відповідно до Закону кожен вкладник фонду може укласти один або кілька пенсійних контрактів з адміністратором (адміністраторами) одного чи кількох пенсійних фондів на користь осіб, визначених Законом. При цьому варто зазначити, що контракт вважається укладеним, якщо сторони в належній формі досягли згоди з усіх істотних умов договору.

Істотними умовами пенсійного контракту є:

1. дані паспорта громадянина України або паспортних документів іноземця вкладника фонду та реєстраційний номер його облікової картки платника податків (ідентифікаційний номер Державного реєстру фізичних осіб - платників податків та інших обов'язкових платежів), а у разі відсутності останнього - серія і номер паспорта вкладника чи іншого документа, визначеного Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (якщо вкладником є фізична особа), або повне найменування, місцезнаходження постійно діючого органу управління, реєстраційні та банківські реквізити вкладника фонду (якщо вкладником є юридична особа);
2. дані паспорта громадянина України або паспортних документів іноземця учасника фонду (для особи віком до 16 років - дані свідоцтва про народження) та реєстраційний номер його облікової картки платника податків (ідентифікаційний номер Державного реєстру фізичних осіб - платників податків та інших обов'язкових платежів), а у разі відсутності останнього - серія і номер паспорта учасника фонду чи іншого документа, визначеного Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг;
3. посилання на обрану вкладником фонду пенсійну схему;
4. строк дії пенсійного контракту, умови його зміни та розірвання;
5. порядок розрахунків між пенсійним фондом та учасником фонду у разі дострокового розірвання пенсійного контракту або ліквідації пенсійного фонду;
6. права, обов'язки, відповідальність сторін та порядок розв'язання спорів;
7. розмір пенсійних внесків та умови його зміни.

У пенсійному контракті також можуть бути зазначені інші умови за згодою сторін. Такі умови є вагомими для цього виду контрактів. У разі відсутності будь-якої з вагомих умов, контракт може бути визнаний в судовому порядку неукладеним. У такому випадку фонд не відповідає за виплати пенсій перед вкладниками.

Під час укладення пенсійного контракту пенсійний фонд надає вкладнику пенсійного фонду і кожному учаснику пенсійного фонду необхідну інформацію, а саме:

– пам’ятку з роз’ясненнями основних положень пенсійного контракту;

– копію зазначеної в пенсійному контракті пенсійної схеми; витяг з основних положень статуту пенсійного фонду чи на вимогу вкладника фонду – копію статуту пенсійного фонду;

– інформацію про адміністратора, осіб, які здійснюють управління активами, і зберігача пенсійного фонду, що включає їхні реєстраційні, банківські реквізити і реквізити відповідних ліцензій.

Пенсійний контракт є оплатним, тому що за цим договором учасник за певних визначених законодавством умов набуває права вимагати не тільки пенсійні внески, а й прибуток від інвестування пенсійних коштів. Але інвестиційний прибуток не є

фіксованим, а змінним упродовж усього строку дії пенсійного контракту, тому його розмір не визначається у пенсійному контракті.

Підбиваючи підсумок, слід зазначити, що на підставі пенсійного контракту регулюються правовідносини між недержавним пенсійним фондом та його вкладником, щодо недержавного пенсійного забезпечення учасника за рахунок пенсійних внесків такого вкладника. Такий контракт вважається укладеним, якщо сторони в належній формі досягли всіх істотних умов договору. У разі відсутності будь-якої з істотних умов договору, контракт може бути визнаний в судовому порядку не укладеним. Недержавний пенсійний фонд на власний розсуд будує інвестиційну політику, оскільки законодавчо вона не врегульована, тому обираючи недержавний фонд потрібно спочатку визначитися з порядком здійснення ним інвестування.

Науковий керівник: Скіпенко Регіна Едуардівна, старший викладач кафедри трудового, цивільного та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ АПК

Коноваленко Андрій Андрійович

студент VI курсу Центру заочної та вечірньої форм навчання
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Матеріально-технічна база АПК України знаходиться не у кращому стані, однак питання забезпечення матеріально-технічними ресурсами аграрних товаровиробників досліджують багато науковців, наголошуючи на тому, що це важливе для аграрної країни питання недостатньо врегульоване законодавчо.

Дослідженням різноманітних проблем у сфері матеріально-технічного забезпечення АПК України займалися спеціалісти у галузі права, економіки, аграрної сфери, а саме: Клименчукова Н.С., Підлісецький Г.М., Качан Д.А., Корнієнко Г.С. та інші. Вони сформулювали певні концепції щодо покращення забезпечення матеріально-технічними засобами аграрних товаровиробників, оновлення матеріально-технічної бази АПК та стосовно правового забезпечення даних аспектів господарської діяльності у сфері АПК. Є нагальна потреба у дослідженні правового аспекту цієї проблеми, щоб, зокрема, запропонувати нові ідеї для покращення умов праці та матеріально-технічного забезпечення аграрних товаровиробників.

Агропромисловий комплекс України у різних сферах втрачає свої позиції на світовому ринку. Це відбувається через старіння парку машин та механізмів сільськогосподарських товаровиробників, зміну клімату, погіршення стану земель без використання достатньої кількості добрив, та через прогалини у вітчизняному законодавстві.

Законодавчо ці питання намагалися врегулювати ще з 90-х років минулого століття. Були видані постанови КМУ «Про Національну програму виробництва технологічних комплексів машин і устаткування для сільського господарства, харчової та переробної промисловості» від 16 вересня 1992 р., «Про забезпечення сільськогосподарських товаровиробників пально-мастильними матеріалами та іншими матеріально-технічними ресурсами за рахунок товарного кредиту» від 18

грудня 1995 р., «Про нові підходи до забезпечення сільськогосподарських товаровиробників матеріально-технічними ресурсами» від 17 січня 2000 р., а також Закони України «Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу» від 7 лютого 2002 р., «Про захист прав покупців сільськогосподарських машин» від 5 червня 2003 р., «Про систему інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу України» від 5 жовтня 2006 р.

Виділяючи більше коштів з бюджету на створення нової сільгосптехніки та механізмів та прописавши законодавчо систему пільг і дотацій виробникам такої техніки для аграрного сектору, буде можливість створювати власну нову і сучасну техніку та замінити нею техніку закордонного виробництва. Це дозволить оновити матеріально-технічну базу аграрних товаровиробників, а виробників техніки забезпечить замовленнями, що надасть можливість залишити кошти в економіці нашої держави.

Стаття 3 п.10 Закону України «Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу» містить положення про розширення мережі підприємств з реалізації, технічного обслуговування, ремонту, надання у користування (зокрема за договорами фінансового лізингу) техніки і обладнання для агропромислового комплексу. Для покращення мережі ремонтних підприємств сільгосптехніки було б доцільним створити пільгові умови оподаткування для ремонтних підприємств (автобудівельні підприємства, ремонтні цехи гірничодобувного комплексу та ін.), які розширять свої потужності для ремонту сільгосптехніки.

Є потреба законодавчо закріпити механізм державних закупівель пально-мастильних матеріалів для потреб сільськогосподарських товаровиробників, а також створити систему зберігання пального для забезпечення ним аграрних підприємств. Постановами КМУ були прописані положення про розрахунки за пальне товарною продукцією. Цю систему слід вдосконалити, надавши пільгові умови сільгосппідприємствам, що потрібно для їх стабільної роботи та недопущення їх зникнення через фінансові проблеми.

Необхідно на державному рівні створити розпорядника пально-мастильними матеріалами, систему зберігання та контролю, а також аналізувати стан аграрного сектору на кінець року для вироблення системи забезпечення сільгосппідприємств пально-мастильними матеріалами на наступний рік у достатньому обсязі.

В Україні працює багато компаній, які забезпечують аграрних товаровиробників технікою у лізинг. Але законодавчо це питання недостатньо врегульовано. Лише декілька статей - ст.14 «Закупівля техніки на умовах фінансового лізингу» у Законі України «Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу» та ст.15 «Лізингова діяльність» у Законі України «Про систему інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу України» - регулюють це питання. Потрібно внести зміни та доповнити ці закони, прописати умови надання техніки у лізинг, вдосконалити систему субсидування та пільгові схеми для таких аграрних підприємств. Це могло б покращити умови роботи на ринку сільгосптехніки та забезпечити сучасною технікою аграрних товаровиробників.

Необхідно законодавчо забезпечити створення системи постачання сільгосптехніки на обласному рівні залежно від сфери аграрного підприємництва у даній місцевості. Для оптимального використання парку сільгосптехніки державних аграрних підприємств потрібно розробити систему логістики - залежно від потреб конкретних аграрних товаровиробників у такій техніці.

Дані напрацювання можна використати для покращення законодавства щодо аграрного сектору економіки України, для забезпечення необхідного рівня правового регулювання сфери матеріально-технічного забезпечення АПК України та формування сучасної матеріально-технічної бази аграрного сектору.

Науковий керівник: Артеменко Людмила Валентинівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ІНДУСТРІАЛЬНІ ПАРКИ ЯК АЛЬТЕРНАТИВА ВУГІЛЬНІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ

Котик Тетяна Ярославівна
Студентка IV курсу юридичного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка

В законодавстві України закріплений невичерпний перелік прав та свобод людини та громадянина, який дає можливість кожному почувати себе вільним і захищеним на просторах нашої держави. Одним з фундаментальних прав є право кожного на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди. Воно означає, насамперед, можливість проживати в такому навколишньому природному середовищі, що не спричиняє шкоди здоров'ю, не обмежує можливостей користуватись природними благами та вимагати від держави, а також інших фізичних і юридичних осіб виконання вимог екологічної безпеки, а у випадку їх порушення звертатись по захист порушеного права до компетентних органів.

Незважаючи на це, сьогодні екологічну ситуацію в Україні можна охарактеризувати як критичну, а в деяких регіонах деградація має незворотний характер. Одним з основних забруднювачів довкілля є вугільні підприємства, які спричиняють цілу низку серйозних проблем, а саме, — забруднення повітря, зміна геологічного, гідрологічного та гідрохімічного режимів територій на яких вони розташовані. Результатом діяльності шахт стало те, що показники забруднюючих елементів в навколишньому природному середовищі окремих місцевостей стали близькими до того, щоб вважати ці місцевості зонами екологічної катастрофи.

Проблема підприємств вугільної промисловості полягає не лише в тому, що вони створюють загрозу для екологічної ситуації в країні, вони також є чинником екологічної небезпеки для їх працівників. Умови праці на цих підприємствах на законодавчому рівні визначені як особливо шкідливі та особливо важкі, застаріле обладнання, яке практично не підлягає ремонту, та погане вентиляційне оснащення стають причинами пожеж, підвищеного травматизму та смертельних випадків. Окрім цього, більшість шахт фактично є банкрутами, які продовжують функціонувати в ринкових умовах лише за рахунок надання державної підтримки. Напрошується логічний висновок, що для того, щоб покращити екологічну ситуацію в місцях розташування шахт та не обтяжувати бюджет України утриманням збиткових підприємств, потрібно виключити вугілля з переліку джерел первинної енергії.

Проте проблемним моментом є те, що в окремих випадках шахти виступають основою для життя цілих міст. Зокрема, шахти у Львівсько-Волинському вугільному басейні забезпечують робочими місцями більше половини місцевого населення і є

практично безальтернативним місцем для працевлаштування. За даними Центру моніторингу ринку праці вивільнення, після закриття вугільних підприємств, торкнеться більше 500 тисяч робітників державних монополій і держсектора в 11 галузях економіки. Постає питання: що зробити, щоб не порушуючи права людей на працю, зберегти право на безпечне для життя і здоров'я довкілля?

На нашу думку, відповіддю на це питання може стати проект Міністерства енергетики та вугільної промисловості України за підтримки Посольства Великої Британії в Україні під назвою «Модель реіндустріалізації енергетичних активів і програма реструктуризації людського капіталу шляхом створення нових робочих місць». Ця програма пропонує використати шахтну високорозвинену інфраструктуру з метою створення нових індустріальних парків. Відповідно до пункту 3 статті 1 Закону України «Про індустріальні парки» (далі – Закон), індустріальний (промисловий) парк – це визначена ініціатором створення індустріального парку відповідно до містобудівної документації облаштована відповідною інфраструктурою територія, у межах якої учасники індустріального парку можуть здійснювати господарську діяльність у сфері переробної промисловості та інше. В межах проекту пропонується створити хаби та аграрні парки, логістичні та індустріальні кластери та парки під виробництво альтернативної і зеленої енергії. Таким чином, енергетичний потенціал держави буде визначатись не кількістю видобутого вугілля, а використанням відновлюваних джерел енергії.

Виходячи з досвіду провідних країн Європи, можна стверджувати, що ця програма буде мати не лише позитивний вплив на екологічну ситуацію в Україні, але й дасть змогу працевлаштувати населення після вивільнення з вугільних підприємств. Наприклад, у Німеччині 30 гігават генерації, забезпечених поновлюваними джерелами, формують 380 тисяч робочих місць. І приблизно 60 тисяч із них займають перекваліфіковані шахтарі.

Для того, щоб реалізувати даний проект потрібно розробити моделі та проекти парків, налагодити механізм взаємодії суб'єктів всіх рівнів в системі органів державної влади щодо таких проектів, створити законодавчі механізми шляхом прийняття поправок і нових законів, в тому числі закону про залучення інвестицій та забезпечити гарантії уряду для інвесторів в такі активи.

На сьогоднішній момент деякі гарантії зі сторони держави вже наявні в чинному законодавстві. Зокрема, передбачається облаштування індустріальних парків за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів (ст. 12 і 34 Закону) та надання пільг зі сплати місцевих податків і зборів (відповідно до пп. 266.4.2 статті 266, п. 284.1 статті 284, п. 288.5 статті 288 Податкового кодексу України)

Отже, для того щоб покращити екологічну та економічну ситуацію в Україні потрібно слідувати досвіду країн Європи і орієнтуватись на використання відновлюваних джерел енергії. Перші кроки для цього вже зроблені і з 2013 року ініційовано створення 22 індустріальних парки, з яких 14 – включено до Реєстру індустріальних парків. Продовжуючи цю позитивну тенденцію, керівництво держави зможе вивести Україну з екологічної кризи і забезпечити право кожного на безпечне для життя і здоров’я довкілля.

Науковий керівник: Жолнович Оксана Іванівна, кандидат юридичний наук, доцент кафедри соціального права Львівського національного університету імені Івана Франка.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ, ЩО ВИНИКАЮТЬ В ПРОЦЕСІ РОЗРАХУНКУ «СЬОГОДНІШНІХ» ПЕНСІЙНИХ ВИПЛАТ І ОСУЧАСНЕННЯ «ВЧОРАШНІХ»

Кругла Алла Федорівна

студентка ІІ курсу магістратури Центру заочної та вечірньої форми навчання Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

На розмір пенсії в Україні в солідарній системі сьогодні впливають три параметри: тривалість страхового стажу пенсіонера; відношення його заробітної плати в кожному місяці страхового стажу, що враховується для обчислення пенсії до середньої заробітної плати по Україні в кожному з цих місяців; середня заробітна плата в країні за останні три роки перед призначенням пенсії. Основний нормативний акт, що регламентує сьогодні порядок обчислення страхових пенсій, - Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 № 1058.

Для того щоб розрахувати розмір пенсії за віком - коефіцієнт страхового стажу (з якого було сплачено страхові внески) кожної конкретної особи множимо на її, визначений в установленому порядку заробіток для обчислення пенсії.

Заробітна плата для обчислення пенсії враховується за весь період страхового стажу, починаючи з 1 липня 2000 року, за даними, що містяться в системі персоніфікованого обліку. За бажанням пенсіонера та за умови підтвердження довідки про заробітну плату первинними документами може враховуватись і заробітна плата (дохід) за будь-які 60 календарних місяців страхового стажу підряд по 30 червня 2000 року (незалежно від перерв).

Якщо ж страховий стаж особи після 1 липня 2000 року становить менше 60 місяців, крім заробітку за даними системи персоніфікованого обліку для обчислення пенсії обов'язково враховується заробітна плата (дохід) за будь-які 60 календарних місяців страхового стажу підряд по 30 червня 2000 року незалежно від перерв на підставі довідки підприємства чи архівної установи.

У разі якщо страховий стаж особи становить менший період ніж передбачено вище, враховується заробітна плата (дохід) за фактичний страховий стаж.

Тобто якщо особа, яка звернеться за призначенням пенсії, скажімо, у жовтні поточного року, після липня 2000 року весь час працювала, при цьому її заробіток з 2004 року був не менше мінімального, розмір її пенсії визначатимуть із заробітку за період 16 років, або за 195 місяців. Ймовірно, що не завжди у цей період вона мала високий заробіток, тобто в деяких місяцях коефіцієнти заробітку будуть невисокими.

Зазвичай заробіток для обчислення пенсії визначають за досить великий трудовий період. Із нього Закон дозволяє виключити (за вибором пенсіонера) до 60 календарних місяців страхового стажу. Це може бути час отримання допомоги по безробіттю незалежно від перерв та будь-які періоди страхового стажу підряд за умови, що в сумі вони становитимуть не більше 10 % від тривалості страхового стажу, врахованого в одинарному розмірі. Тож у будь-якому разі оптимізація заробітку сприяє підвищенню коефіцієнта заробітку і, як наслідок, розміру заробітної плати, яка враховується при обчислені пенсії.

Крім того необхідно зазначити, що розмір пенсії кожної особи визначається індивідуально з урахуванням її страхового стажу та заробітку. При цьому згідно зі ст.28 Закону № 1058 мінімальний розмір пенсії за віком за наявності в чоловіків 35 років, а в жінок 30 років страхового стажу встановлюється в розмірі прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність відповідно до Законів України «Про

Державний бюджет України на 2015 рік» - 1074 грн., «Про державний бюджет на 2016 рік» - 1130 грн. Збільшення розміру мінімальної пенсії за віком відбулось на 56 грн, або на 5,2 %.

Звертаємо увагу на показники середньої заробітної плати по Україні які складають в 2013 році – 2979,46 грн., в 2014 – 3149,45 грн. та в 2015 - 3661,41 грн. Необхідно розуміти, що при однаковій кількості місяців страхового стажу, при однаковому коефіцієнті заробітної плати пенсіонер, якому призначено пенсію в січні наступного року завжди отримає розрахунковий розмір більше, ніж його «колега», якому здійснений розрахунок пенсії в грудні поточного року.

Цікаво, чи не порушує ця ситуація принципи основного Закону нашої держави?

Якщо порівняти середні розміри пенсійних виплат - показники будуть наступні: станом на 01.01.2015 - 1581,54 грн. і станом на 01.01.2016 – 1700,22 грн. збільшення відбулось на 118,68 грн, або на 7,5 %.

Порівнюючи показники збільшення розміру мінімальної пенсії 5,2 % та середнього розміру пенсійних виплат 7,5 % можливо зробити висновок, що підвищення пенсійних виплат відбувається лише шляхом збільшення прожиткового мінімуму. Тому сьогодні велика кількість пенсіонерів задають цілком слушне питання: чому маючи достатній стаж роботи, по 30-40 років, вони одержують мізерні пенсії і ніхто ті пенсійні виплати не переглядає?

Це означає, що тим, хто вийшов на пенсію до 2012 року, фактично виплати заморозили відповідно до Закону України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи». Люди маючи чималий стаж роботи й непоганий заробіток свого часу, одержують нині не перераховані пенсії. Унаслідок того, що цей процес було призупинено з 12,5 млн пенсіонерів 7,5 млн має розрахунковий базовий розмір пенсії менший за прожитковий мінімум. І не тому, що людина заробила мало, а тому, що держава не виконувала своїх обов’язків.

На нашу думку, ситуація виникла не вчора і не сьогодні.

Погоджуючись з Леонідом Ільчуком слід зазначити, що стратегія соціальної політики ні в якому разі не повинна базуватися на популістських рішеннях керівництва держави залежно від виборчого процесу. Вона, насамперед, повинна враховувати постійний розвиток промисловості, а отже і збільшення видатків на розвиток соціальної сфери.

Науковий керівник: Забродіна Олена Валентинівна, кандидат політичних наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

МЕДІАЦІЯ ЗА ДОПОМОГОЮ СУДДІ: ЗАРУБІЖНА ПРАКТИКА ТА ВІТЧИЗНЯНІ ПЕРСПЕКТИВИ

Лісняк Антон Ігорович
студент VI курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Досудове врегулювання спорів за допомогою судді (далі ДВСДС) це особлива стадія врегулювання спорів до початку підготовчого провадження чи розгляду справи по суті. Це новітня судова практика, яка в повній мірі може називатися дітищем канадського права.

Актуальність цієї теми полягає в тому, що ДВСДС є досить цікавим, продуктивним інструментом, який оптимізував судові процеси в Європі , США та Канаді, і має всі перспективи діяти таким же чином і у нашій державі, в рамках нашої правової системи. ДВСДС в декілька разів прискорить та спростить процедуру вирішення спорів, суттєво скоротить кількість справ, що доходять до судового розгляду, дозволить уникнути сторонам судових витрат, оптимізує витрати суду.

Надзвичайно яскраво розкриває актуальність теми українсько-канадський проект, за яким в пілотному режимі тестують ДВСДС Івано-Франківський міський суд (голова суду Антоняк Т.М.), Івано-Франківський окружний адміністративний суд (голова суду Черепій П.М.), деякі одеські суди.

Дж. Агріос робить логічний висновок з концепції Фогеля - необхідно знайти таке знаряддя, яке б дійсно допомагало досягти значного прогресу в напрямку більш ефективного управління проходження і попередньої оцінки справ.

Таким знаряддям є ДВСДС. Досудове врегулювання спорів за допомогою судді - це засідання, яке проводиться суддею після відкриття провадження, за бажанням сторін, що передує першому судовому засіданню (підготовчому провадженню, чи розгляду по справі), з метою оцінки вимог, доказів, позицій сторін, можливості консенсусу чи іншого способу вирішення спору до судового розгляду. Суддя виступає в якості медіатора.

Слід зазачити, що в Україні найбільш ефективними напрямками вирішення спорів за допомогою медіації були саме трудові спори.

Мета. ДВСДС є досягнення мирової угоди з усіх питань або вирішення максимально можливого числа питань за допомогою судді цього суду. ДВСДС є добровільною процедурою, всі учасники мають дати згоду на участь у ній. Засідання ДВС є суворо конфіденційним.

Внаслідок аналізу практики,ми виділили основні принципи ДВСДС:

Принцип добровільності - відповідно до нього, ініціація ДВСДС та подальша участь в ній є добровільною

Принцип комунікації (переговорів) - відмінний від принципу змагальності сторін у цивільному процесі,полягає в усвідомленні вимог та позицій сторін, визначення взаємних поступок та інших шляхів для вирішення проблеми.

Принцип медіації-на цьому принципі будується роль судді, як учасника засідання та полягає в допомозі сторонам обрати власні шляхи вирішення проблеми,зручні та вигідні для обох сторін.

Принцип конфіденційності означає, що висновок судді, якщо він надається, не має юридичної сили, не може бути використаний жодним чином, у разі судового розгляду медіатор не має права розглядати справу, виступати в якості свідка, все що було сказано і виявлено під час ДВС є таємницею, і не може бути використане жодним чином.

Роль судді у ДВС. Суддя з ДВС намагається створити таку атмосферу,в якій всі учасники спробують працювати разом з метою вирішення проблем. Він має заздалегідь довести до відома адвокатів чи інших представників те, що переговори, а не змагальність є основним засобом вирішення справи. Суддя має ознайомитись з вимогами сторін, визначити їх адекватність, відповідність спору, вивчити сильні та слабкі позиції кожної сторони та довести можливі результати вирішення спору при судовому розгляді, відповідно до практики рішень по подібних справах, налагодити діалог між сторонами та підштовхнути до консенсусу чи іншого варіанту вирішення спору.

Учасники засідання ДВСДС. Суддя в якості медіатора, сторони,представники сторін.

Добровільна участь сторін виражається на всіх етапах медіації – ініціюванні, проведенні та припиненні. Цей принцип вимагає взаємної згоди сторін стосовно проведення такої процедури взагалі. Подальше вільне волевиявлення забезпечується можливістю в будь- який момент відмовитись від медіації. Самовизначення сторін уособлює самостійність у визначенні кола обговорюваних ними питань, варіантів вирішення конфлікту між ними, змісту медіаційної угоди, строків та способів її виконання. Співробітництво сторін зумовлене спрощеною формою проведення медіації. Це дає змогу якнайшвидше дійти необхідного консенсусу, що спроможний задовольнити інтереси як однієї сторони, так і іншої. Щодо медіатора, то він не залежить від сторін медіації, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб, інших юридичних та фізичних осіб. Конфіденційність інформації щодо медіації яскраво засвідчує приватний характер вирішення трудових спорів, що також виступає додатковим аргументом на користь медіації

Отже, як ми можемо побачити, ДВСДС є досить обґрунтованою, ефективною практикою, достатньо визначеною та сформованою канадськими суддями та новою практикою українських суддів.

Надзвичайно дієвою є у вирішенні трудових спорів, так як для таких спорів є негативним фактором затягування справи та втрата часу сторонами, а медіація може в рази скоротити витрачений час, і, найголовніше, вона дозволяє швидко знайти консенсус між сторонами і задовольнити їх інтереси.

Науковий керівник: Забродіна Олена Валентинівна, кандидат політичних наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРАВОВІДНОСИН В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ

Марченко Юлія Вікторівна

студентка VI курсу Центру заочної та вечірньої форми навчання
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Одним із найважливіших секторів національної економіки є аграрний сектор, який виробляє унікальну й незамінну, економічно, політично і соціально значущу сільськогосподарську продукцію. Від належного функціонування цього сектору залежить забезпечення сировиною багатьох інших галузей народного господарства та забезпечення мешканців країни харчовими продуктами, сільгосппродукцією і сировиною, гарантування продовольчої безпеки населення України. Від часу проголошення незалежності України проводяться заходи з реформування сільського господарства, але аграрна галузь економіки так і не вийшла на належний рівень функціонування. Це обумовлено, насамперед, відсутністю забезпечення сільського господарства необхідними матеріальними та фінансовими ресурсами.

Підвищення якості та кількості продукції аграрного сектору економіки України вимагає не тільки залучення значних зовнішніх і достатніх внутрішніх інвестицій у

сільгоспвиробництво, а й належного правового регулювання інвестування в сільське господарство.

Проблеми інвестиційних правовідносин були розглянуті в ряді досліджень, серед яких монографії В.І. Семчика «Інвестиційна діяльність в сільському господартві: правові аспекти» та В.М. Коссак «Іноземні інвестиції в Україні (цивільно-правовий аспект)». Також дослідженням інвестиційних правовідносин у сільському господарстві займалися такі вчені, як: О.М. Вінник, О.Ф. Андрійко, С.Ф. Домбровський, Я.М. Грущинський, М.В. Брик, Л.М. Пісьмаченко, Г.Є. Павлова, М.П. Сорока, Л.П. Козаченко та інші.

Відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 року інвестиції визначаються як всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект.

Суб'єктами інвестиційних правовідносин визнаються як інвестори так і учасники, якими можуть бути громадяни і юридичні особи України та іноземних держав, а також держави. При цьому інвесторами вважаються суб'єкти інвестиційної діяльності, які приймають рішення про вкладення власних, позичкових і залучених майнових та інтелектуальних цінностей в об'єкти інвестування. Учасниками інвестиційної діяльності можуть бути громадяни та юридичні особи України, інших держав, які забезпечують реалізацію інвестицій як виконавці замовлень або на підставі доручення інвестора. Об'єктами інвестиційної діяльності стаття 4 Закону визначає будь-яке майно, в тому числі основні фонди і оборотні кошти в усіх галузях та сферах народного господарства, цінні папери, цільові грошові вклади, науково-технічну продукцію, інтелектуальні цінності, інші об'єкти власності, а також майнові права.

Змістом інвестиційних правовідносин є права та обов'язки їх суб'єктів, але стаття 7 Закону закріпила права лише таких суб'єктів інвестиційних відносин, як інвестори. Вважаю, що учасники інвестиційних відносин, які використовують інвестиції, мають право на отримання інвестицій від інвестора, а також право на отримання від інвестора права володіння, користування і розпорядження інвестиціями, а також результатами їх здійснення.

Виникають інвестиційні правовідносини на підставі певних юридичних фактів. Основним правовим документом, який регулює взаємовідносини між суб'єктами інвестиційної діяльності, є договір (угода). Укладення договорів, вибір партнерів, визначення зобов'язань, будь-яких інших умов господарських взаємовідносин, що не суперечать законодавству України, є виключною компетенцією суб'єктів інвестиційної діяльності.

Інвестиційна діяльність у сфері сільського господарства та відповідні інвестиційні правовідносини мають свою специфіку та особливості. Останні проявляються в існуванні специфічних суб'єктів, між якими вони виникають, об'єктів інвестиційних правовідносин у сфері сільського господарства, особливих правах та обов'язках їх учасників, а також специфічних юридичних фактів, що викликають до життя вказані правовідносини.

Інвестиційні правовідносини у сфері сільського господарства можна визначити як врегульований нормами права комплекс суспільних відносин, що виникають на підставі юридичних фактів (вчинення правочинів щодо інвестування, передача відповідного майна до статутного капіталу суб'єктів аграрного господарювання) між сільськогосподарськими товаровиробниками та інвесторами з приводу певних

об’єктів (майна, земельних ділянок, основних виробничих фондів, зберігання і реалізації виробленої продукції, прогресивних технологій, паливних та енергетичних ресурсів, хімічних засобів захисту рослин і тварин, підвищення родючості ґрунтів, грошових коштів, праці робітників сільського господарства), змістом яких є права й обов’язки їх учасників у сфері сільськогосподарського виробництва, що здійснюються з метою отримання прибутку або досягнення певного соціального ефекту.

Слід зазначити, що для залучення інвестицій найважливіше значення мають важелі впливу держави на реалізацію інвестиційної привабливості економіки України, що покликані компенсувати недоліки загальноекономічної кон’юнктури і підсилити інвестиційну привабливість аграрної галузі. Ефективна національна політика в сфері залучення інвестицій повинна включати низку стимулюючих заходів, зокрема для сільського господарства – державну, в тому числі бюджетну, підтримку.

Науковий керівник: Артеменко Людмила Валентинівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ВОДНИХ РЕСУРСІВ ДНІПРА

Огренич Мирослава Олександрівна
студентка IV курсу господарсько-правового факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Дніпро має велику економічну, соціальну, природничу, історичну і духовну цінність для українського народу. Водними ресурсами Дніпра забезпечується близько 60% потреб України у прісній воді.

Сьогодні, в басейнах Дніпра сконцентровано сотні промислових підприємств, в тому числі «брудних»(металургія, хімічне виробництво, добування руди і вугілля) і водоємних галузей (теплова і атомна енергетика).

Екологічний стан р. Дніпро не відповідає стандартам, як джерела водопостачання населення питною водою. Дані Всесвітньої Організації Охорони Здоров’я (ВООЗ) свідчать про те, що більше як 80 % від усіх захворювань людини безпосередньо пов’язано зі вживанням неякісної води.

Причинами такого стану річки цього є:

1) Незаконний видобуток піску із дна річки, який складає десятки мільйонів тонн щорічно;

2) Забруднення відходами і стоками. Промислові підприємства скидають в річку приблизно 800 мільйонів кубічних метрів відходів;

3) Незаконне будівництво на берегах Дніпра, як наслідок — знищення біорізноманіття акваторії Дніпра.

4)Мінімальна швидкість течії, внаслідок чого Дніпро не самоочищається. Для того, щоб прискорити течію потрібно зупинити ГЕС і ліквідувати дамби. Багато науковців стверджують, що будівництво ГЕС дозволило отримати дешеву електроенергію. Але насправді, «дешева електроенергія» є дорогою, адже було затоплено сотні сіл, тисячі гектарів чорнозему, десятки річок, лісів . Встановлено, що

частка електроенергії, вироблена дніпровськими ГЕС, становить 5-7% від загальної кількості виробленої в Україні електроенергії. Україна може компенсувати 5-7 % електроенергії за допомогою альтернативних джерел енергії, наприклад, за допомогою вітрової, сонячної енергії.

В Україні діють державні та регіональні програми оздоровлення р. Дніпро. Була виконана Національна програма екологічного оздоровлення басейну Дніпра та поліпшення якості питної води, але вона практично не змінила екологічну ситуацію. Зараз є Закон України «Про затвердження Загальнодержавної цільової програми розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року» , який де-факто ефективно не виконується, адже виділенні кошти спрямовуються не для цієї мети.

Світовий досвід свідчить про можливість очищення забруднених річок. Наприклад, р. Рейн іменували як «стічну канаву», бо в неї потрапило 30 тонн хімікатів, що призвело до масової загибелі риб. Катастрофа послужила відправною точкою для введення згодом жорстких зобов'язань по охороні навколишнього середовища для великої індустрії і зростання екологічної свідомості населення. Відновлення річки Рейн служить характерним прикладом транскордонного співробітництва з очищення водного об'єкта. Міжнародна комісія з захисту Рейну, створена в 1950 р. Францією, Західною Німеччиною, Люксембургом, Нідерландами і Швейцарією, до травня 1987 р. виробили Рейнський План дій щодо поліпшення екосистеми Рейну, який неухильно виконувався. Підприємства, розташовані в басейні Рейну, почали модернізацію систем очищення стоків із застосуванням безвідходних технологій.

За чистотою води в рейнському басейні стежить ціла мережа екологічного оповіщення, оснащена сучасним обладнанням. Мережа дозволяє на ранніх стадіях визначити джерела забруднення води, швидко їх локалізувати і усунути. Такий моніторинг підкріплений патрулюванням водної поліції, що контролює підприємства.

Головна водна «артерія» Франції - Сіна. Ще в 1960-х роках була в катастрофічному стані. Сучасні установки для очищення промислових викидів і зливових стоків дозволили за 20 років реанімувати річку.

Британська Темза в 60-х роках також була скупченням промислових відходів і каналізаційних стоків. Понад 30 років пішло на те, щоб очистити Темзу. Приватизовані британські водопостачальні компанії, законом, були зобов'язані вкладати певну частину коштів в очищення стоків.

Враховуючи вищевикладене, можна визначити такі шляхи вирішення екологічної проблеми р. Дніпро:

1.Небхідно зобов’язати підприємства замінювати свої старі очисні споруди(які не відповідають стандартам їх експлуатації) на нові очисні споруди. Старі очисні споруди вони повинні віддати державі, за які їм будуть виплачена певна сума коштів, яка полегшить їм придбання нових споруд;

2.Збільшити штрафні санкції за забруднення Дніпра як об'єкта загальнодержавного значення;

3.Зобов'язувати всі великі підприємства України вкладати певну частину коштів у державні та місцеві програми щодо очищення Дніпра. Адже спільними зусиллями досягти результату легше і швидше;

4.Кошти від екологічного податку та рентної плати спрямувати на природоохоронні заходи щодо очищення р. Дніпро;

5.Норми скидів хімічних речовин у Дніпро зробити суворішими;

6.Встановити контакти з міжнародними організаціями, іноземними країнами, які допоможуть у створенні плану дій щодо очищення Дніпра та його реалізації.

Науковий керівник: Бредіхіна Вікторія Леонідівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри екологічного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

ЩОДО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ «ДИСТАНЦІЙНОЇ ПРАЦІ» В УКРАЇНІ

Свіщова Владлена Олегівна
студентка ІІІ курсу факультету підготовки кадрів до
Державної пенітенціарної служби України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Наближення України до європейських стандартів потребує інтенсивного розвитку економіки та посилення її конкурентоспроможності. В наслідок розвитку науково-технічного прогресу та розширення ринку праці, в тому числі і в рамках міжнародного співробітництва, набула актуальності нова форма зайнятості – «дистанційна праця».

Питанням нестандартної зайнятості приділяли увагу такі фахівці, як: В. Процевский, І. Вєтухова, О. Середа, Я. Свічкарьова, О. Прилипко тощо.

Дистанційна праця набуває стрімкого поширення на практиці. Зумовлено це явище такими причинами: зменшенням вартості на комп'ютери, можливістю необмеженого користування інтернетом; посиленням трудового потенціалу суспільства.

На думку О. Середи, «дистанційний працівник» - людина, яка виконує роботу без укладання довгострокового договору з роботодавцем, найманий тільки для виконання певного переліку робіт (позаштатний працівник).

На жаль, законодавство України не оперує поняттям «дистанційна праця», але, на мою думку, дистанційна праця — праця за комп'ютером, що припускає отримання та виконання разових або постійних замовлень від різних замовників із отриманням оплати за фактом виконання кожного замовлення.

За підрахунками Української біржі дистанційного праці Weblancer, за період з 2003 по 2008 рр. кількість зареєстрованих віддалених працівників збільшилася в тридцять разів. Але, на жаль, ця статистика є неофіційною, оскільки ця форма зайнятості в нашій країні не врегульована жодним нормативно-правовим актом, оскільки законодавство України не містить поняття «дистанційна праця», а це, в свою чергу, тягне за собою соціальну незахищеність та зменшує права дистанційних працівників.

На 100-ій щорічній сесії Міжнародної конференції праці відбулося створення законодавчої бази щодо дистанційних працівників. Представники урядів, працівників та роботодавців прийняли ряд міжнародних норм, які повинні поліпшити умови праці десятків мільйонів людей, що працюють вдома. На конференції була прийнята Конвенція МОП № 189 про фрілансерів, а також відповідні Рекомендації № 201. Прийняті акти МОП встановлюють, що дистанційні працівники в усьому світі, що забезпечують догляд за членами сімей і виконують іншу роботу по дому, повинні користуватися тими ж основними правами, що й інші категорії працівників. Йдеться, зокрема, про однакову з іншими працівниками тривалість робочого часу, про

щотижневий безперервний відпочинок не менше 24 годин, про ліміт оплати праці в натуральній формі, про чітке інформування працівника про умови трудового договору, а також про дотримання основоположних принципів і прав у сфері праці. На жаль, Україна не ратифікувала Конвенцію МОП і питання про «дистанційну працю» залишилось без нормативного регулювання, поза нормативного поля, тому питання правового регулювання трудових відносин з дистанційними працівниками залишається достатньо проблемним. Єдиним актом, що регулює *подібні* відносини можна вважати «Положення про умови праці надомників», затверджене Постановою Держкомпраці СРСР від 29 вересня 1981 № 275/ 17-99 (далі Постанова).

Згідно з п. 1 Положення надомниками вважаються особи, які уклали трудовий договір з підприємством про виконання роботи вдома особисто з матеріалів і з використанням знарядь і засобів праці, придбаних за рахунок коштів роботодавця. Останній може дозволяти надомникам виготовлення виробів і з власних матеріалів і з використанням особистих механізмів та інструментів.

Як бачимо, визначення надомної роботи, що міститься в зазначеному Положенні має схожість з дистанційною працею тільки в тому, що і та і інша виконується за межами місця знаходження роботодавця.

Однак якщо надомники можуть виконувати трудову функцію за місцем проживання (організація трудових процесів в надомних умовах допускається тільки для осіб, які мають необхідні житлово-побутові умови), то дистанційні працівники можуть виконувати роботу в будь-якому місці (поза приміщеннями роботодавця). Крім того, дистанційна робота, як правило, носить інтелектуальний характер, а робота вдома - матеріальний, тобто виготовлення виробів. При дистанційній роботі спілкування з роботодавцем і колегами відбувається за допомогою телекомунікаційного зв'язку, робота вдома цього не передбачає взагалі, тому регулювати дистанційну роботу зазначеним вище Положенням неможливо.

Узагальнюючи викладене, можна зробити висновок про те, що на сьогодні виникла потреба у вдосконаленні українського законодавства, оскільки необхідним є законодавче закріплення актуальної форми зайнятості - «дистанційної праці». Ефективність подолання прогалини в вітчизняному правовому регулюванні у подальшому буде сприяти підвищенню зайнятості населення, зниженню рівня безробітних та збалансуванню попиту і пропозиції на ринку праці.

Науковий керівник: Свічкарьова Ярослава Віталіївна, доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри трудового права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

ЩОДО ЗАПРОВАДЖЕННЯ НАКОПИЧУВАЛЬНИХ ПРОФЕСІЙНИХ ПЕНСІЙНИХ ПРОГРАМ

Скіпенко Ригіна Едуардівна

Старший викладач кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Реалізація пенсійної реформи здійснюється в умовах поглибленої економічної кризи в Україні.

Відповідно до Розпорядження КМУ від 8 серпня 2016 р. № 573-р «Про затвердження плану заходів на 2016-2017 роки з реалізації Стратегії подолання

бідності забезпечення реалізації підготовчого етапу для запровадження накопичувальної системи пенсійного страхування передбачає виконання наступних заходів:

1) створення умов для запровадження накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та єдиних принципів нарахування пенсій;

2) визначення переліку професій, посад, робіт, для яких участь у корпоративному/професійному пенсійному страхуванні є обов'язковою.

Також прийнято Стратегію модернізації та розвитку Пенсійного фонду України на період до 2020 року від 14 вересня 2016 р. № 672-р, метою якої є забезпечення європейських стандартів функціонування та надання послуг, зміцнення фінансової стабільності, підвищення прозорості діяльності Пенсійного фонду, а також оптимізації адміністративних видатків.

Організація роботи Пенсійного фонду потребує вдосконалення за кількома напрямами, зокрема і через створення умов для впровадження обов'язкової накопичувальної пенсійної системи, зокрема професійних пенсійних програм.

До Верховної Ради України подано проект Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та єдиних принципів нарахування пенсій. Запропоновані законопроектом за реєстрацйним №2767 зміни у пенсійному законодавстві спрямовані на реформування системи пенсійного забезпечення шляхом впровадження накопичувальної системи пенсійного страхування, створення професійних пенсійних систем та вдосконалення солідарної складової пенсійного забезпечення.

Законопроектом передбачається запровадження з 1 січня 2017 року другого рівня системи пенсійного забезпечення – Накопичувальної системи пенсійного страхування. Суть такої системи полягає у тому, що частина обов'язкових внесків до пенсійної системи (солідарний рівень не доотримуватиме частини пенсійних відрахувань, які спрямовуватимуться до другого рівня) має накопичуватися у Накопичувальному фонді і обліковуватися на накопичувальних пенсійних рахунках громадян, які сплачуватимуть такі внески. Ці кошти мають інвестуватися в економіку України з метою отримання інвестиційного доходу і захисту їх від інфляційних процесів.

Пенсійний фонд України здійснює адміністрування накопичувальної пенсійної системи та створює Накопичувальний пенсійний фонд, вищим органом управління якого є колегіальний орган – Рада Накопичувального фонду.

Також передбачається запровадження накопичувальних професійних пенсійних програм для окремих категорій працівників, а саме передбачено запровадження професійних пенсійних програм для осіб, зайнятих певною професійною діяльністю, пов'язаною, як правило, з шкідливим, важким і небезпечним характером роботи, метою якої є забезпечення пенсіями до досягнення загальновстановленого пенсійного віку.

Фінансування професійних пенсій (крім пенсій держслужбовцям і прирівняним до них особам) буде здійснюватися за рахунок роботодавця, який сплачує додатковий внесок і повинен нести додаткові матеріальні витрати у зв'язку з тим, що має робочі місця з несприятливими умовами праці. Запропоновано п'ять категорій учасників професійних пенсійних програм.

Слід зазначити, що Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України, підтримуючи у цілому пропозицію щодо доцільності запровадження накопичувальної системи (крім її обов‘язкової частини) пенсійного страхування, вважає, що для цей процес має розпочатися лише після зростання економіки в Україні, що дасть можливість ефективного розміщення та використання коштів накопичувальної пенсійної системи, оскільки у іншому випадку зібрані кошти не дадуть бажаного для нормального функціонування цієї системи прибутку, що призведе до дискредитації самої ідеї такого страхування. Не менш важливим мають бути питання, що стосуються визначення державних гарантій отримання відповідних виплат учасниками накопичувальної системи пенсійного страхування та державного контролю за нею.

Головне науково-експертне управління, висловивши свої зауваження, які, зокрема, стосуються невідповідності окремих положень законопроекту нормам Конституції України, не підтримує прийняття даного законопроекту у запропонованому вигляді.

Враховуючи викладене, Комітет ВРУ з питань правової політики також дійшов висновку, що проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження накопичувальної системи загальнообов’язкового державного пенсійного страхування та єдиних принципів нарахування пенсій (№ 2767 від 30 квітня 2015 року), поданий Кабінетом Міністрів України, суперечить положенням Конституції України,на підставі чого, 14 квітня 2016 року законопроект було відкликано.

СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО В ТРУДОВОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ЗАКОНОДАВЧІ КОНСТРУКЦІЇ

Стахів Олександр Олегович
студент VI курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Соціальне партнерство, будучи правовим інститутом, що регламентує відповідні відносини між суб’єктами взаємодії держави, роботодавців і працівників у сфері використання найманої праці, становить собою легітимну форму вирішення соціальних протиріч і трудових конфліктів (спорів). Розвиток соціального партнерства в Україні став об’єктивною вимогою часу, а тому чим швидше й ефективніше він буде проходити, тим раніше країна досягне рівня сучасних європейських держав.

У правовій теорії науки трудового права є ряд теоретичних конструкцій, які дають визначення поняттю „соціальне партнерство”. Так Є.І. Чернявська трактує правовий інститут соціального партнерства як сукупність ціннісних положень, організацій та органів, норм, механізмів, нормативних документів, за допомогою яких здійснюється регулювання соціально-трудових відносин як партнерських, забезпечується злагода в суспільстві. Інші вчені характеризують соціальне партнерство як: а) правовий інститут, що становить собою сукупність норм права, що регламентують групу взаємопов’язаних відносин між працівниками, роботодавцями й державою; б) правовий принцип, що відбиває керівну ідею, характеризуючи закономірності узгодження інтересів суб’єктів соціального партнерства; в) суспільні

відносини між працівниками, роботодавцями й державою, де кожен з їх учасників виступає носієм суб'єктивних прав та обов'язків; г) правовий механізм у регламентації соціально-трудових відносин (С.М. Прилипко, О.М. Ярошенко, Н.М. Клименчук, М.О.Міщук).

Слід відмітити, що у вітчизняному законодавстві при визначенні поняття досліджуваної правової категорії відбулася заміна соціального партнерства на соціальний діалог. Ні Закон України «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності», ні чинний Кодекс законів про працю України жодним чином не тлумачать поняття «соціальне партнерство», що видається неприйнятним. Законом же «Про соціальний діалог в Україні» від 23 грудня 2010 року установлені правові засади організації й порядку ведення соціального діалогу, тобто замість категорії «соціальне партнерство» застосовується категорія «соціальний діалог», що відповідає міжнародно-правової термінології МОТ. Закон України «Про соціальний діалог в Україні», трактує соціальний діалог як процес визначення і зближення позицій, досягнення спільних домовленостей і прийняття узгоджених рішень сторонами такого діалогу, що представляють інтереси працівників, роботодавців, органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування з питань формування й реалізації державної соціальної й економічної політики регулювання трудових, соціальних та економічних відносин. Отже, необхідно дослідити форми, закріплені законодавством України про соціальний діалог. Так, у ст. 8 Закону України «Про соціальний діалог в Україні» вирізняються такі форми здійснення соціального діалогу, як обмін інформацією, консультації, узгоджувальні процедури й колективні переговори з укладення колективних договорів та угод. Обмін інформацією пояснюється законодавцем як метод з'ясування позицій сторін переговорів з метою досягнення домовленостей, подолання суперечностей і прийняття спільних рішень з питань, що становлять предмет діалогу. Консультації здійснюються з тією ж метою – визначення і зближення сторін переговорів. Узгоджувальні процедури полягають у комплексі дій, що мають місце під час розроблення проектів нормативно-правових актів, головною метою яких є опрацювання компромісних рішень. Колективні переговори з укладення колективних договорів та угод здійснюються для досягнення головної мети соціального діалогу – укладення колективного договору чи угоди. Законодавчо закріплено такі види колективних договорів та угод: а) на рівні національному – генеральна угода; б) на галузевому – галузеві (міжгалузеві) угоди; в) на територіальному – територіальні угоди; г) на локальному – колективні договори.

Аналізуючи теоретичні та законодавчі підходи та враховуючі останні зміни у законодавстві, поняття «соціальний діалог» фактично замінило категорію «соціальне партнерство», вчені зазначають (М.О.Міщук,), що оперування у правовій теорії науки трудового права України цими поняттями як синонімічними не є помилкою. Також, відзначимо, що Законом «Про соціальний діалог в Україні» виділено форми соціального партнерства, що дійсно використовуються на практиці. Проте потрібно підкреслити важливість участі працівників в управлінні організацією, що дозволяє їм вносити пропозиції стосовно поліпшення роботи підприємства, установи чи організації, а також з питань соціально-культурного й побутового обслуговування. Це гарантовано їм ст. 245 Кодексу законів про працю України, якою закріплено право й можливість працівників реалізувати таку правомочність через загальні збори (конференції), ради трудових колективів, професійні спілки та інші органи, уповноважені трудовим колективом на представництво.

Підсумовуючі вищезазначене, можна застосувати наступне визначення, яке більш всього характеризує цей правовий інститут: «Соціальне партнерство» в широкому розумінні – це метод досягнення консенсусу у взаємовідносинах роботодавців і працівників, що відбувається під контролем і за участі держави, дозволяє подолати конфронтацію щодо широкого кола проблем і має на меті забезпечення для працівників належних і гідних умов праці, а для роботодавців – високу ефективність праці й отримання прибутку (М.О.Міщук). Основними ознаками, характерними для інституту соціального партнерства, є: можливість (в окремих випадках, визначених Законом) як тристороннього, так і двостороннього співробітництва; обмежене коло суб'єктів, уповноважених брати участь у соціально-партнерських відносинах; спрямованість процесу на досягнення консенсусу між сторонами; участь держави як сторони й регулятора відносин соціального партнерства; тривалість процесу до моменту подолання всіх розбіжностей між сторонами.

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, доктор політичних наук, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ДІЄВІСТЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЯКОСТІ ВИРОБНИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Третьякова Марія Юріївна

студентка VI курсу Центру заочної та вечірньої форми навчання
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

На даний час, у зв'язку з низьким рівнем життя населення України, розвиток аграрно-правової науки має бути спрямований на вирішення одного з головних завдань сільського господарства – підвищення ефективності виробництва та економічного розвитку агропромислового комплексу. Однак, подібний розвиток все меншою мірою визначає якість, безпечність та повноцінність продовольства. Кількість, а не якість керує виробництвом. Наукові винаходи в харчовій промисловості та сільському господарстві, а також шалений темп заробляння грошей, зробили свій внесок в розвиток кризи якості харчових продуктів. Економічна вигідність діяльності вітчизняних сільгоспвиробників на практиці переважує над існуванням і загостренням проблеми соціальних та екологічних втрат, які є наслідком недостатнього рівня державного контролю.

Розгляд даної теми проводили такі фахівці, як Г. Гуменюк (доктор сільськогосподарських наук, професор Національного університету біоресурсів і природокористування України), А. Широбокова (провідний фахівець з сертифікації, аудитор з сертифікації СУБХП), О. Ролько, Л. Баль-Прилипко, С. І. Бугера, П. В. Іванюта, М. А. Лисак, О. І. Фурдичко та ін. Отже, тема досить хвилююча та актуальна, і аналіз наукових робіт та висновків авторів дає майже однозначні результати щодо сучасного стану якості виробництва сільськогосподарської продукції – недостатній рівень виробництва (застарілі нормативи, технологічний процес, безвідповідальність перед споживачами); неврегульована законодавча база, не стабільне і не чітке реформування галузі, невпевнені кроки до змін.

Так, тема екологізації в усіх сферах життя людини не нова, новизна тут постає у взаємозв'язку між природою, людиною та, основне – державою, і цей взаємозв'язок заснований на законодавчих та організаційно-технічних рішеннях.

Чинне законодавство України своїми нормами супроводжує сільгосппродукцію «з лану – до столу» як вітчизняних споживачів, так і закордонних гурманів. Законодавча база регулює процес вирощування і переробки сировини, виготовлення та подальшу реалізацію продукції, проведення лабораторних досліджень, сертифікаційних випробувань, вилучення та утилізацію неякісної та небезпечної продукції, контролює створення та використання генетично модифікованих організмів та ін. Тобто, питання контролю виробництва, якості та безпечності харчових продуктів на законодавчому рівні вирішено, а от на практиці ситуація, можна сказати, катастрофічна.

Важливим бар'єром в порушенні законодавчих норм в сфері безпеки та якості сільськогосподарської продукції має бути відповідальність. Так, ст. 64 Закону України №771/97 від 23.12.1997 «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» містить перелік розміру штрафів за порушення законодавства про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів. Середній розмір штрафу коливається від двох до тридцяти мінімальних заробітних плат, максимальний – сімдесят п'ять: «невиконання обов'язку щодо впровадження на потужностях постійно діючих процедур, заснованих на принципах системи аналізу небезпечних факторів та контролю у критичних точках (HACCP), - тягне за собою накладення штрафу на юридичних осіб – у розмірі від тридцяти до сімдесяти п'яти мінімальних заробітних плат» (п. 4 ст. 64 Закону №771/97). От тільки для юридичної особи, навіть для малого підприємства, сума штрафу у розмірі від чотирьох до сорока тисяч гривень, така собі - невпевнено погрожуюча. Це ж стосується і фізичних осіб, приватних підприємців, для яких суми штрафів в статті закону дещо знижені. А дарма, тому що, коли особа вирішила пов'язати свою діяльність зі сферою, об'єктом якої є продукція для споживання, і від методів і способів такої діяльності буде залежати не тільки здоров'я, а й життя, то необхідно дотримуватись не тільки законодавчих норм, а й моральних. З огляду на види відповідальності за порушення в даній сфері необхідно відзначити, що для більшої дієвості державного забезпечення контролю виробництва, якості та реалізації сільгосппродукції, доречно було б посилити заходи щодо покарання порушників. Інше питання, чи дієві ці зміни будуть при такому процвітанні корупції в країні.

Наступною, не менш важливою, причиною низького рівня контролю якості виробництва сільгосппродукції є недостатнє висвітлення проблеми. Останнім часом в державі відбулось чимало змін та реформ в різних сферах політичного та соціального буття, та ці зміни майже зовсім обходять стороною стан якості сільгосппродукції. Наприклад, правильне реформування в цій сфері відсотків на п'ятдесят вирішить проблему в сфері медицини, бо рівень хронічних захворювань знизиться в рази. Мінімум хворих – мінімум неврегульованих питань в області якості та фінансування лікування. Здійснення відповідних заходів з боку влади, коли з'явиться контакт між природою, людиною та державою, безумовно, покращить якість життя і працездатність населення, демографічну ситуацію в Україні. При побудові ефективної системи державного регулювання в галузі якості харчування населення та створенні відповідного інформаційного середовища сільськогосподарська продукція України зможе без перешкод конкурувати на міжнародних ринках.

Науковий керівник: Артеменко Людмила Валентинівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ЗАХИСТ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРАВ У ПРАКТИЦІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Черток Тетяна Валеріївна
студентка IV курсу господарсько-правового факультету
Харківського національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Екологічні права громадян — це закріплена в законі і гарантована правом сукупність юридичних можливостей та засобів, які дозволяють задовольняти потреби громадян у галузі охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів і забезпечення екологічної безпеки.

У сучасний період розвитку нашої держави , коли відбувається адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу ,важливого значення набуває правове забезпечення конституційних прав людини і громадянина, серед яких особливе місце займають екологічні права.

Конституція України закріпила перелік екологічних прав громадянина, зокрема, право на безпечне для життя і здоров'я довкілля; право на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди; право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту.

Проте, існують численні порушення конституційного права на безпечне для життя та здоров’я довкілля. Інститут захисту екологічних прав знаходиться на стадії розвитку та вдосконалення, тому дуже часто виникає проблема щодо його реалізації права на захист громадян , які зазнають порушень в даній сфері.

Грицкевич С.Г. зазначає, що хоча в Україні існує конституційне регулювання екологічних прав і свобод людини та громадянина, проте воно не досконале, а ряд важливих питань не врегульовано взагалі. Громадяни все частіше звертаються до Європейського суду з прав людини(далі –ЄС).

У 1997 році Україна ратифікувала Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод (Європейська конвенція). Ставши Стороною цього міжнародного договору, Україна не лише взяла на себе зобов’язання гарантувати додержання прав людини, а й погодилася на обов’язкову юрисдикцію Європейського суду з прав людини.

Але виникає проблема щодо захисту в Європейському Суді саме екологічних прав. Аналіз даного документу відображає, що особа може подати скаргу до ЄС лише щодо тих прав, які безпосередньо закріплені в самій Конвенції . Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод не містить екологічних прав.

На даному етапі, існує безліч думок , які висвітлюють науковці у своїх працях щодо захисту екологічних прав в Європейському Суді.

Так, Іванець І.П. зазначає, що звертаючись до ЄС, позивач, у кожному конкретному випадку, повинен довести зв’язок між забрудненням довкілля та індивідуальною шкодою як наслідок порушення передбаченого Конвенцією. У своїй статті автор доходить висновку , що вирішення проблем захисту екологічних прав людини повинне здійснюватися на національному рівні, зокрема, шляхом

вдосконалення національного законодавства, використання практики Європейського суду як джерела права національними судами, що, у свою чергу, дозволить попередити порушення екологічних прав людини.

Кандидат юридичних наук Калишук Л.А. у своїй роботі зазначає, що ЄС, використовує метод захисту "рикошетом" відповідно до якого, Суд може визнавати і захищати ті права, що безпосередньо не закріплені в Конвенції , але пов'язані з її положеннями. Рішення Європейського суду формують судову практику, відповідно до якої визнається, що забруднення навколишнього середовища є причиною порушення основних прав громадян,таких як право на життя, на повагу до приватного та сімейного життя,які закріплені в ст.8 Конвенції.

Доцільно навести приклад справи яка розглядалася Європейським Судом, а саме справа "Дземюк проти України" від 04.09.2014. У лютому 2000 року Татарівська сільська рада прийняла рішення облаштувати нове кладовище на земельній ділянці, розташованій поблизу будинку заявника. Протягом 2000-2003 заявник ініціював судові провадження щодо незаконності розміщення кладовища на ділянці поблизу його будинку. До ЄС заявник скаржився на порушення ст. 8 Конвенції а саме те, що облаштування кладовища біля його будинку призвело до забруднення джерел постачання його питною водою та водою, що використовувалася для цілей приватного садівництва, що заважало йому користуватися у звичайному порядку своїм житлом та благами, включаючи ґрунт його власної земельної ділянки, та негативно вплинуло на фізичний та психологічний стан його та його родини.

Посилаючись на свою судову практику, Суд зазначає, що ні стаття 8, ні будь-які інші положення Конвенції не гарантують права на охорону природнього екологічного середовища як такого. Однак, може мати місце небезпідставна скарга за статтею 8 там, де екологічна небезпека досягає такого серйозного рівня, що призводить до суттєвого перешкоджання здатності заявника користуватися своїм житлом, мати приватне чи сімейне життя. Оцінка такого мінімального рівня є відносною і залежить від усіх обставин справи, таких як інтенсивність та тривалість шкідливого впливу та його фізичний чи психологічний вплив на здоров'я або якість життя особи.

На цих підставах ЄС оголошує прийнятною скаргу на порушення статті 8 Конвенції та постановляє, що мало місце порушення даної норми .

Отже, у Конвенції відсутня пряма норма ,на яку можна було б посилатися у зв'язку з порушенням екологічних прав. Однак, практика ЄС не виключає тісного зв'язку права на безпечне для життя і здоров'я довкілля та права на повагу до приватного та сімейного життя . Аналізуючи точки зору науковців , можна прийти до висновку, що задля ефективного захисту порушених екологічних прав громадян, було б доцільно вдосконалювати національне законодавство беручи до уваги практику ЄС .Іншим варіантом вирішення даної проблеми, на мою думку, є внесення відповідних уточнень до статті 8 Конвенції , що дозволить більш широко тлумачити дану норму розробляючи нові підходи для захисту екологічних прав.

Науковий керівник: Бредихіна Вікторія Леонідівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри екологічного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРИТЯГЕННЯ ДО ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПІДПАЛ ЛІСУ

Шиліна Аліна Іванівна
студентка IV курсу господарсько-правового факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Ліс є одним із найважливіших народних багатств нашої держави. Без нього існування людства було б не можливим, адже завдяки саме лісу ми дихаємо, харчуємося, оздоровлюємося, отримує естетичне задоволення тощо.

Відповідно до Лісового кодексу України ліс – це тип природних комплексів, у якому поєднуються переважно деревна та чагарникова рослинність з відповідними ґрунтами, трав'яною рослинністю, тваринним світом, мікроорганізмами та іншими природними компонентами, що взаємопов'язані у своєму розвитку, впливають один на одного і на навколишнє природне середовище. У зв'язку з надзвичайно важливим значенням лісу людина постійно використовує його для задоволення власних потреб і, на жаль, іноді не дотримується правил поведінки на території такого природного комплексу.

Дуже актуальним є питання дотримання правил пожежної безпеки у лісах, особливо під час пожежонебезпечного періоду. Відповідно до Наказу Державного комітету лісового господарства України від 27.12.2004 р. № 278 „Про затвердження Правил пожежної безпеки в лісах України" пожежонебезпечний період – частина року, у межах якої виникають лісові пожежі (з моменту сходження снігового покриву до настання стійкої вологої осінньої погоди або утворення снігового покриву). Обов'язок щодо безпосереднього здійснення заходів щодо охорони лісів від пожеж, їх гасіння та обліку покладається на постійних лісокористувачів.

У правовій практиці питання про притягнення до юридичної відповідальності за підпал лісу вирішується по різному. Відповідно до ст. 61 Конституції України ніхто не може бути двічі притягнений до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення. За здійснення підпалу чинним законодавством України передбачена адміністративна та кримінальна відповідальність. Зокрема ст. 77 Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачає накладення штрафу на громадян і на посадових осіб за порушення вимог пожежної безпеки в лісах (ч. 1 ст. 77) та знищення або пошкодження лісу внаслідок необережного поводження з вогнем, а також порушення вимог пожежної безпеки в лісах, що призвело до виникнення лісової пожежі або поширення її на значній площі (ч. 2 ст. 77). У той же час Кримінальний Кодекс України закріплює у ст. 245 відповідальність за знищення або пошкодження лісових масивів, зелених насаджень навколо населених пунктів, вздовж залізниць, а також стерні, сухих дикорастучих трав, рослинності або її залишків на землях сільськогосподарського призначення вогнем чи іншим загальнонебезпечним способом (ч. 1 ст. 245) та те саме діяння, якщо воно спричинило загибель людей, масову загибель тварин або інші тяжкі наслідки (ч. 2 ст. 245). У разі конкуренції між Кримінальним Кодексом та Кодексом України про адміністративні правопорушення слід керуватися ч. 2 ст. 9 Кодексу України про адміністративні правопорушення, у якій передбачено, що адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачені цим Кодексом, настає, якщо ці порушення за своїм характером не тягнуть за собою відповідно до закону кримінальної відповідальності.

На практиці іноді стає важким здійснити правильну кваліфікацію здійсненого діяння. Так, на Рівненщині 21 липня 2016 року на території Клеванського лісового

господарства Новоставського лісництва було виявлено загоряння лісу. Внаслідок цього вогнем знищено майже два гектари трав'яного покриття і частково, до метра висотою, обгоріли дерева. Правоохоронні органи кваліфікували таке діяння за ч. 2 ст. 194 Кримінального Кодексу України як „умисне знищення або пошкодження чужого майна вчинене шляхом підпалу, вибуху чи іншим загальнонебезпечним способом, або заподіяло майнову шкоду в особливо великих розмірах, або спричинило загибель людей чи інші тяжкі наслідки". На наш погляд, така кваліфікація не враховує особливостей об'єкта даного злочину, яким є суспільні відносини у сфері забезпечення екологічної безпеки та охорони довкілля. Стаття ж 194 Кримінального Кодексу розглядає підпал лісу не як самостійне протиправне діяння, що посягає на екологічні відносини, а як спосіб знищення або пошкодження чужого майна.

Наразі у Верховній Раді України зареєстрований проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо імплементації європейських екологічних норм про охорону середовища рідкісних видів тварин і рослин) № 2604 від 08.04.2015. Даний законопроект передбачає підняття штрафів у 5 разів за різноманітні види знищення місць існування флори і фауни шляхом підпалу лісу або його забруднення.

Отже, питання відповідальності за підпал лісу на сьогодні є дуже актуальним і дискусійним. Низькі штрафні санкції, які передбачені чинним Кодексом України про адміністративні правопорушення, та тяжкість встановлення особи, яка вчинила дії, які призвели до виникнення лісової пожежі, не здатні у повній мірі призвести до зменшення лісових пожеж. Встановлення факту заподіяння шкоди здоров'ю людей або майнової шкоди виключає адміністративну відповідальність і є підставою для притягнення до більш тяжкого виду відповідальності – кримінальної.

Науковий керівник: Бредіхіна Вікторія Леонідівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри екологічного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

ОСОБЛИВОСТІ ЮРИСДИКЦІЙНОЇ ФОРМИ ЗАХИСТУ ТРУДОВИХ ПРАВ ПРАЦІВНИКІВ

Лісняк Антон Ігорович
студент VI курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Одним із основних завдань трудового законодавства повинен бути захист індивідуальних та колективних, майнових та особистих немайнових трудових прав.

Захист особистих немайнових трудових прав та інтересів працівників являє собою сукупність юрисдикційних та неюрисдикційних форм, організаційних, процедурних і процесуальних способів, матеріально– правових заходів, спрямованих на припинення і попередження порушень трудового законодавства, поновлення порушених особистих немайнових трудових прав громадян і компенсацію завданої внаслідок таких порушень шкоди. Визначення поняття форм захисту особистих немайнових трудових прав, їх видів та способів захисту сприятиме виробленню ефективного галузевого механізму їх захисту.

Юрисдикційна форма захисту особистих немайнових трудових прав являє собою діяльність передбачених законом органів (судів, органів із розгляду трудових

спорів, органів із нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю, омбудсменів) із захисту порушених або оспорюваних прав та інтересів. Сутність цієї форми полягає в тому, що особи, права та законні інтереси яких порушено неправомірними діями, звертаються за захистом до державного або іншого компетентного органу, який уповноважений вживати необхідних заходів для поновлення порушеного права, припинення правопорушення та відшкодування завданої шкоди. Основною і найбільш поширеною серед національних юрисдикційних форм захисту особистих немайнових прав і законних інтересів є судовий захист. Право на судовий захист, закріплене на конституційному рівні (ст. 55 Конституції України), є основним правом і виконує службову роль як гарантія всіх інших прав та свобод людини і громадянина, на що й вказує ст. 231 КЗпП України.

На даний момент думки стосовно підвищення ефективності розв'язування трудових спорів серед різних науковців різняться. Панівними серед новаторських є два підходи – створення трудового процесуального кодексу, для максимальної адаптації до особливостей розв'язування саме трудових спорів та навпаки, впровадження можливості досудового вирішення справи – впровадження медіації, що навпаки є протилежним від абсолютної детальної процедурної визначеності.

Необхідно сказати, що прихильники прийняття Трудового процесуального кодексу вважають, що норми трудового права, які мають матеріально-правовий, регулятивний характер, не можуть не впливати на процедуру вирішення спору. До того ж цей вплив є настільки суттєвим, що зміст процесуальних особливостей вирішення справ по спорах, що випливають із трудових правовідносин, у сукупності створює такий якісний стан, який уже не вписується у загальні положення цивільного процесуального законодавства.

Принципи цивільного процесуального права не сприяють у прийнятті законних та обґрунтованих рішень у сфері праці. Необхідність прийняття Трудового процесуального кодексу, підкреслює В.І. Миронов, зумовлена перш за все особливим суб'єктним складом трудових відносин: трудові колективи, професійні спілки, об'єднання роботодавців, комісії по трудових спорах, примирні комісії, трудовий арбітраж, органи із нагляду і контролю за додержанням трудового законодавства). Повинні існувати особливі правила захисту прав і гарантій громадян у сфері праці і, відповідно, у цьому кодексі необхідно відобразити всі існуючі питання, що стосуються розгляду трудових спорів (конфліктів). Трудовий процесуальний кодекс повинен передбачати низку процесуальних гарантій захисту прав, свобод і законних інтересів працівників, роботодавців та інших суб`єктів трудових правовідносин, а також гарантувати юридичну рівність сторін при врегулюванні розбіжностей між ними. Однак, дійсно, концепція Трудового процесуального кодексу потребує більш глибокої розробки, а вирішення питання про виникнення нової процесуальної галузі права (трудового процесуального права) є поки ще передчасним. Ефективність судового захисту трудових прав оцінюється на основі вивчення судової практики. Стосовно розгляду судом індивідуальних трудових спорів відзначається відмінність можливостей сторін, у тому числі, в частині використання кваліфікованої юридичної допомоги, подання доказів тощо. Вказується на загострення цієї проблеми в умовах розвитку змагальності у рамках цивільного судочинства.

Стосовно інших судових форм захисту трудових прав констатується виняткова рідкість рішень, винесених на користь працівників. При розгляді індивідуальних трудових спорів суд керується загальним принципом цивільного судочинства – принципом рівності сторін. У трудових спорах (оскільки працівник є найбільш

слабкою стороною трудових правовідносин) рівність сторін фактично відсутня. Таким чином, якщо відсутня рівність формальна, то не має й рівності процесуальної.

Отже, питання щодо подальшого розвитку процесу вирішення трудових спорів є відкритим та потребує більш детального теоретичного вивчення та практичного експериментального пізнання. Слід зазначити, що пілотні проекти стосовно вирішення трудових та інших спорів за допомогою їх досудового вирішення – медіації вже діють і скоро можна буде підвести підсумки стосовно ефективності їх вирішення, а створення трудового процесуального кодексу є лише теоретично обґрунтованим працями формалістів.

Науковий керівник: Забродіна Олена Валентинівна, кандидат політичних наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО У ТРУДОВОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ ФЕДЕРАТИВНОЇ РЕСПУБЛІКИ НІМЕЧЧИНА

Стахів Олександр Олегович
студент VI курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

У доктрині трудового права і права соціального забезпечення прийнято вважати, що соціальне партнерство в сучасному його розумінні вперше було сформовано й набуло свого розвитку саме у ФРН. У цій державі в післявоєнний період виник соціальний вибух серед робітників, що було зумовлено фінансово-економічною кризою, високим рівнем безробіття й низькими доходами населення. Уперше принцип трипатризму був представлений у 1967 р. Загальнодержавною коаліцією ФРН. Будучи новим для держави й бізнесу, він обговорювався й узгоджувався між представниками роботодавців, об'єднаннями працівників і представниками держави. Принагідно підкреслити, що питання стосовно заробітної плати й мінімальних гарантій для працівників були центральними. Проте домовленості сторін на загальнонаціональному рівні дотримувались роботодавцями в короткостроковій перспективі і в 1977 р. відбувся черговий колапс у сфері зайнятості.

Після цього у ФРН було проведено масштабну реформу системи соціального партнерства (Mitbestimmung), в результаті якої німецькі робітники або їх представники займають управлінські пости в більшості керівних фірм. Саме делегування працівникам частини контрольно-наглядових і управлінських функцій дозволило досягти реального соціального партнерства й соціального діалогу між роботодавцями і працівниками. Проте, попри всі спроби уряду ФРН досягти стабільного соціального партнерства між зазначеними суб'єктами, вже, починаючи з 1945 р., відбувається колапс за колапсом аж до 1977 року. Незалежно від того, які загальнонаціональні договори у сфері соціального партнерства укладалися між працівниками й роботодавцями, мала місце нова чергова криза. І тільки в 1977 р., коли уряд ФРН провів кардинальну реформу соціального партнерства, було досягнуто стабільного соціального діалогу, процвітання економіки, зростання доходів громадян і вдоволеності владних структур бізнесу. Ядром цієї реформи послужило делегування працівникам (робочому класу) контрольно-наглядових та управлінських посад у керівних органах підприємств, установ та організацій. При цьому більше

половини робітників мали ефективні важелі впливу на власників бізнесу, а також на роботодавців (їх представників). Після виборів соціал-демократів і формування у ФРН так званого «червоно-зеленого» уряду у вересні 1998 р. останній разом з профспілками й об'єднаннями роботодавців домовилися про створення Національного альянсу працюючих як постійного тристороннього органу, де всі сторони мають можливість регулярно обмінюватися думками і представляти власні інтереси. Цей орган можна охарактеризувати як соціальне партнерство, але з перевершенням традиційних німецьких тристоронніх консультацій з питань політики на соціально-трудовому ринку.

На загальнодержавному рівні між трьома сторонами-партнерами було досягнуто певних цілей: постійне скорочення витрат, не пов'язаних із заробітною платою, і структурне реформування системи соціального забезпечення; відповідний графік роботи і тарифна сітка оплати; окремі положення реформування оподаткування суб'єктів господарювання; поліпшення інноваційного потенціалу й конкурентоспроможності компаній; створення привабливих можливостей використовувати частковий вихід на пенсію; політика колективних угод, яка підтримує збільшення робочих місць; створення тристоронніх переговорів щодо конкретних тем; розвиток нових напрямів зайнятості низькокваліфікованих працівників. Сьогодні в Україні теж існує подібний орган – Національна тристороння соціально-економічна рада, що відповідає за представництво інтересів кожної зі сторін соціального діалогу на загальнонаціональному рівні. Однак очевидним є те, що працівники в Україні не мають жодних ефективних засобів і важелів впливу на державу. Трудівники на даний час є найбільш соціально незахищеною верствою населення, економічно уразливою з боку роботодавців. Наявна модель Національної тристоронньої соціально-економічної ради, безсумнівно, потребує якісної реформи. Німецькі профспілки не залежать ні від політичних партій, ні від церкви, а вступати до них нікого не примушують. Для своїх членів профспілки відкрили численні навчальні заклади.

У ФРН існують два основних види колективних договорів, що укладаються профспілками з окремими роботодавцями, з їх спілками. Договори про тарифну сітку, які укладаються, як правило, на один рік, регулюють оплату праці робітників і службовців. У типових колективних договорах, що укладаються зазвичай на декілька років, упорядковуються такі питання загального характеру, як тривалість робочого часу, відпустки, строки звільнень (якщо такі передбачаються), оплата понаднормових робіт та ін. Згідно з колективними договорами майже всім найманим працівникам виплачуються відпускні й різдвяні гроші. Фактично виплачувана зарплата й оклади, а також інші виплати в багатьох галузях економіки помітно вище тарифних ставок. Загальновизнаним у світі є факт того, що станом на сьогодні соціальне партнерство у ФРН відповідає всім міжнародним стандартам і служить прикладом для наслідування.

У результаті проведеного аналізу досвіду цієї держави в розглядуваній сфері можна стверджувати, що Україні слід запозичити такі положення: на законодавчому рівні прописати норми про обов'язкову участь представників працівників у керівних контрольно-наглядових органах усіх підприємств, установ та організацій; реформувати модель Національної тристоронньої соціально-економічної ради й одночасно передбачити 3 види загальнодержавних організацій роботодавців – економічні союзи, палати й союзи роботодавців; установити податкові пільги й державні дотації тим категоріям суб'єктів господарювання, які у своїй діяльності

впроваджують визначену законом програму соціального забезпечення й соціальних заохочень для працівників.

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, к.ю.н., д.політ.н., зав.кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

РОЗДІЛ IV

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ ПРАВО, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

ДО ПИТАННЯ ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОНЯТТЯ ДОВІРЧОГО УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНИМИ ПРАВАМИ

Біленко Марія Сергіївна

аспірант ІІ року навчання кафедри адміністративного та кримінального права юридичного факультету

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

«Довірче управління» , «Довірча власність» — це терміни суто англо-американського права, однак його аналоги та подібні до довірчої власності правовідносини останнім часом виникають і в країнах романо-германської правової системи. До вітчизняної практики довірче управління увійшло лише у 1993 р. з Декретом Кабінету Міністрів «Про довірчі товариства».

Важливими джерелами аналізу особливостей адміністративного впливу на всі сфери життєдіяльності в Україні є праці вітчизняних фахівців І. Маркевича, А. А. Гончарук, Р. Майданика та інші.

Мета: розглянути основні теоретичні аспекти довірчого управління.

Довірча власність виникла у своїй первісній формі (use) у XII-XIII ст.ст. в Англії. Її появу пов’язують з необхідністю подолання різноманітних обмежень та заборон на відчуження землі, зокрема на користь церкви, що були властиві англійському феодальному устрою, а також з особливостями спадкування землі (земля могла перейти у власність лише спадкоємця за законом).

«Довірча власність» — термін суто англо-американського права, однак його аналоги та подібні до довірчої власності правовідносини останнім часом виникають і в країнах романо-германської правової системи.

Суть довірчого управління, на перший погляд, досить проста (частина перша ст. 1029 Цивільний Кодекс України (надалі по тексту ЦКУ)): власник майна, будучи засновником довірчого управління, передає управителю своє майно, а управитель в інтересах власника витягує з нього економічну вигоду.

Таким чином, власність як би розщеплюється, і у одного об'єкта з'являється два власника.

Подвійна природа договору довірчого управління полягає в тому, що, з одного боку, між контрагентами виникають зобов'язальні правовідносини, а з іншого боку (за умови визнання за управителем права довірчої власності), такий договір одночасно буде охоплювати і речові правовідносини. Необхідно звернути увагу на наступне: ЦКУ не наполягає на переході майна в довірчу власність управителя, а тільки допускає таку можливість. Частина друга ст.1029 ЦКУ містить таке положення: «договір управління майном може засвідчувати виникнення в управителя права довірчої власності на отримане в управління майно».

Парадокс у тому, що отримання права здійснювати правомочності не означає отримання цих правомочностей. Зокрема, деякі фахівці зауважують, що власник-засновник передає управителю не свої правомочності, а тільки можливість їх реалізації. Одночасно за договором власник покладає на управителя певні зобов'язання з управління майном.

Згідно з ч. 5 ст. 1033 ЦК України передача майна в управління не означає переходу права власності на нього до керуючого. У разі переходу права власності на майно, що є предметом договору управління, від засновника управління до іншої особи договір керування не призупиняється, крім випадків, коли право власності на майно переходить внаслідок звернення на нього стягнення (п. 6 ст. 1032 ЦК України). Таким чином, ч. 6 ст. 1032 ЦК України передбачено випадок, коли здійснюється заміна засновника при переході права власності на майно, передане в управління. Це вимога направлена на захист прав керуючого.

Таким чином, можливість укладення договору управління корпоративними правами, виходячи з положень цивільного законодавства, не є очевидною. Частиною 1 ст. 1030 ЦКУ встановлює вичерпний перелік об'єктів, які можуть бути предметом договору про управління майном: підприємство як Цілісний майновий комплекс., нерухоме майно, цінні папери, майнові права та інше майно. Корпоративних прав, як видно, в цьому списку немає і для з'ясування того, чи можуть вони бути предметом договору про управління майном, потрібно з'ясувати правову природу цих прав.

Згідно з ч. 1 ст. 167 ГК корпоративні права - це права особи, частка якої визначається у статутному капіталі (майні) господарської організації, що включають різні правомочності, передбачені законом та статутними документами. Згідно ж Закону «Про акціонерні товариства» корпоративні права - це сукупність майнових і немайнових прав акціонера - власника акцій товариства, які випливають з права власності на акції. Із законодавчих визначень до кінця не ясно, що собою являють корпоративні права: різновид майнових прав або симбіоз майнових і немайнових прав.

Автор вважає, що необхідно розглядати корпоративні права як різновид майна, оскільки майнові права - це тільки права кредитора в зобов'язальних правовідносинах, в той час як корпоративні права включають в себе і права, і обов'язки. Цивільне право оперує більш широким поняттям, що охоплює практично всі об'єкти цивільних прав, - майно, до числа якого належать і корпоративні.

Враховуючи практику, що вже склалась, розробка нового законодавства, найчастіше характеризується пошуками заходів які б задовольнили потреби усіх суб’єктів. І найчастіше, ці пошуки призводять до заполучення конструкцій, що використовуються у системах права інших країн. Однак цей процес найчастіше призводить до конфлікту різних правових систем, або просто до нежиттєздатності нововведень. Відповідна ситуація склалась із правовим статусом як «довірчої власності» так і з «довірчим управлінням» та «корпоративними правами». Враховуючи це, дана тема потребує детального теоретичного вивчення та адаптування.

Науковий керівник: Марченко Олеся Володимирівна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ПРОВАДЖЕНЬ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ КОРУПЦІЙНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Біленко Олександр Анатолійович
аспірант ІІ року навчання кафедри адміністративного та кримінального права юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Притягнення винних суб'єктів до адміністративної відповідальності за вчинення корупційних правопорушень у сучасних умовах відіграє важливу роль у системі заходів, спрямованих на запобігання і протидію корупції як і в Україні, так і у світі.

Гарантією реалізації цих заходів є функціонування чіткого та зрозумілого процесуального порядку їх застосування. Хоча в Україні наявна широка нормативна база, але їхня реалізація та правоохоронна діяльність залишаються неефективними.

У зв'язку з цим здійснення провадження у справах про адміністративні корупційні правопорушення потребує детальнішого врегулювання та вдосконалення, спираючись на міжнародні стандарти, що і зумовлює актуальність обраної теми.

Провадження у справах про адміністративні правопорушення стало об'єктом досліджень таких українських вчених, як В.Б. Авер'янов, Ю.П. Битяк, В.В. Богуцький, С.С. Гнатюк, Е.Ф.Демський, Є.В. Додін, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, О.В. Кузьменко, О.І.Остапенко. Протягом останніх років особлива увага зосереджувалася саме на проблемах складу адміністративних корупційних правопорушень, відмежування корупційних проступків від злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Мета: розглянути основні проблемні питання при здійсненні проваджень у справах про адміністративні корупційні правопорушення.

Корупційне адміністративне правопорушення – протиправне, винне, умисне, що посягає на встановлений порядок управління, використання суб'єктом корупції, наданих йому службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей з метою одержання неправомірної вигод або прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди суб'єкту корупції, або її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей, і за яке передбачено адміністративну відповідальність.

Антикорупційне законодавство України насамперед базується на попередньому досвіді – Закон України від 5 жовтня 1995 р. «Про боротьбу з корупцією», де вперше було передбачено адміністративну відповідальність за корупційні правопорушення, на Законі України «Про засади запобігання та протидії корупції» від 7 квітня 2011 р., на чинному Законі України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 р., на Главі 13-А КУпАП «Адміністративні корупційні правопорушення», а також на міжнародних договорах, ратифікованих Верховною Радою України, а саме Стамбульський план дій з боротьби проти корупції для Азербайджану, Вірменії, Грузії, Казахстану, Киргизької Республіки, Російської Федерації, Таджикистану та України. Хоча незважаючи на вжиті заходи, під час розгляду справ про адміністративні корупційні правопорушення виникають проблеми, що не можуть бути однозначно вирішені, а порядок адміністративного провадження не можна визнати таким, що повністю задовольняє потреби протидії корупції.

Провадження у справах про корупційні правопорушення – це діяльність спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції, регламентована адміністративно-процесуальними нормами, спрямована на виявлення, адміністративне розслідування та розгляд справ про адміністративні правопорушення, застосування в необхідних випадках адміністративних стягнень. Більш формальне провадження в справах про корупційні правопорушення можна визначити як систему процесуальних дій і правовідносин, що виникають між учасниками даного виду юридичного провадження в процесі здійснення адміністративної відповідальності.

Механізм протидії корупції передбачає функціонування спеціально уповноважених суб'єктів у цій сфері. До них віднесено, згідно зі ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції», органи прокуратури, Національної поліції, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції. Перелік суб'єктів, які уповноважені на складання протоколів про адміністративні корупційні правопорушення, зазначено у ст. 255 КУпАП. Але правом складати протокол про адміністративне корупційне правопорушення досі наділені органи, що вже не належать до системи спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції. Тому ст. 255 КУпАП слід привести у відповідність зі ст. 1 Закону. А зменшення кількості спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції відповідає вимогам четвертої рекомендації Стамбульського плану дій з боротьби проти корупції.

Слід також зазначити, що законодавством не передбачено, протягом якого строку після виявлення корупційного правопорушення уповноважений суб'єкт повинен скласти відповідний протокол. А це у свою чергу призводить до можливості ухилення правопорушника від відповідальності або неможливості накладення адміністративного стягнення у зв'язку із закінченням передбачених законом строків (п. 7 ст. 247 КУпАП) внаслідок невиправданого зволікання чи навмисне затягування при складанні протоколу.

Ще однією проблемою є зазначення обов'язкових відомостей про особу порушника. На думку О.З. Гладуна, необхідно також вказувати реєстраційний номер облікової картки платника податків у протоколі про адміністративне корупційне правопорушення, а також у постанові про накладення адміністративного стягнення за його вчинення. Це подолає невідповідні між положення КУпАП і Законом України «Про запобігання корупції».

Також удосконалення потребує порядок збирання уповноваженими суб'єктами відповідних доказів, оскільки чинним КУпАП він практично не врегульований. І ще одним проблемним питання залишається виконання судових рішень.

Отже, провадження у справах про адміністративні корупційні правопорушення характеризуються наявністю певних проблем, вирішення яких потребує внесення відповідних змін до чинного законодавства.

Науковий керівник: Соколенко Ольга Леонідівна, доктор юридичних наук, професор, декан юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олесі Гончара.

ЗДІЙСНЕННЯ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ПУБЛІЧНОЮ АДМІНІСТРАЦІЄЮ ЯК ЗАХИСТ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ПРАВ

Боженко Наталія Василівна
аспірант І року навчання кафедри адміністративного та кримінального права юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

У реалізації адміністративного права контроль за публічною адміністрацією – це насамперед судовий контроль. Неважко перевести головні поняття процесуального права – відкриття можливостей оскарження, повноваження щодо подання позову, набуття юридичної сили та можливість виконання – у поняття контрольної систематики та по-новому сформулювати їх як питання про відкриття контролю, критерії контролю, наслідки контролю та контрольну процедуру.

Контрольний ефект судового втручання випливає зі специфічного поєднання з завданням щодо правового захисту, яке Основний Закон із особливим наголошенням ставить перед судами. Основним Законом України передбачається низка гарантій, однією із яких є право судового захисту, так, відповідно до статті 55 Конституції України: «Права і свободи людини і громадянина захищаються судом». Таким чином, принцип правової держави об'єднує в собі як суб'єктивно-правові, так і інституціональні елементи. Право на подання позову є матеріальним правом, а тому становить не лише поштовх для судового провадження, а і його захисну мету. Це вимагає спрямованих на правовий захист стандартів провадження, серед яких особливо вирізняються інтенсивність судового контролю та тимчасовий правовий захист.

Варто звернути увагу на те, що гарантований правовий захист, певним чином, залежить від існування суб'єктивних прав. Відповідно новітнім вченням про захисні норми, із суб'єктивного права слід виходити саме тоді, коли відповідна програма закону включає в себе інтереси позивача в індивідуалізований спосіб. Адже згідно даної концепції, виконавча влада буде звільнятись від судової перевірки саме там, де адміністративні процедури не наштовхуються на суб'єктивні права або де носій цих прав не виявляє готовності до судового спору. Таким чином, можна констатувати, що судовий контроль залежить від існування та реалізації суб'єктивних прав.

Суб'єктивне право має значення не лише для доступу до суду, а й для обсягу судової перевірки. Адже з впевненістю можна стверджувати, що позов має успіх лише тоді, коли адміністративне рішення є протиправним і порушує права позивача. Лише об'єктивного порушення прав, в даному випадку, недостатньо. Разом з тим, чим щільнішою є система об'єктивно-правових норм, на які має зважати публічна адміністрація, то більшою є потреба виокремити диференційований захисний зміст окремих її складників. Для захисту індивідуальних прав це є обов'язковим за систематикою, хоча саме у разі рішень зі складною та комплексною структурою зваженої оцінки розмежування детермінант та їхній відповідний окремий розподіл не з кожного погляду є задовільними в систематичному й адміністративно-політичному аспектах.

Необхідно відзначити, що гарантія судового правового захисту діє під принципом дієвості, під цим слід розуміти адекватні види позовів і судових рішень, достатність компетенції суду для здійснення перевірок та надання роз'яснень, придатні можливості виконання рішень, дієві засоби тимчасового правового захисту, своєчасність надання правового захисту, допомога в покритті витрат на процес,

надання консультацій щодо правової допомоги та інші вимоги з огляду на таку побудову адміністративних процедур, яка б сприяла правовому захисту, тощо.

Звичайно, багато положень є давно визнаними і не викликають суперечок, деякі норми можна добре обґрунтувати, а деякі зовсім здаються спекуляціями та перебільшеними конструкціями. Але не варто наводити тут міркувань щодо окремих позицій, бо, як правило, стандарти розробляли для того, щоб підвищити ефективність індивідуального правового захисту. Однак, більшість із них пропонують саме критерії для визначення ефективності судового контролю за публічною адміністрацією, які створюють належний «рівень контролю». Тому суб'єктивний правовий захист та об'єктивне завдання судів здійснювати контроль значною мірою є паралельними. Зокрема, значно підсилює тенденції розширення контрольних завдань судів і європейське право. У зв'язку з нереалізованими директивами Європейський Суд неодноразово наголошував, що законодавство держав - членів ЄС повинно забезпечувати, щоб «особи, інтереси яких зачіпаються», могли в суді посилатися на сприятливі для них приписи директиви. Навіть якщо остаточно не з'ясовано, чи йдеться тут про типову для суб'єктивного права матеріальну оцінку інтересів, чи лише про виправдання процесуальної ініціативи.

Підсумовуючи, варто зазначити, що ефективність правового захисту утворює саме право – законодавство про судоустрій і процесуальне право. Якщо юрист, наприклад, даватиме оцінку ефективності тимчасового або превентивного правового захисту, то він рухатиметься знайомою йому реальністю, яку він буде сприймати не як таку, а як тлумачення. Тому питання ефективності правового захисту чи ефективності судового контролю за публічною адміністрацією виступають цілком *правовими питаннями.* На них дають правові відповіді, їх не розглядають як вихід за межі, встановлені для застосування права у методичному плані. Це спостереження має велике значення для подальшого розвитку загальних теорій щодо контролю за публічною адміністрацією.

Науковий керівник: Гошовський Володимир Сергійович, доктор юридичних наук, професор, доцент кафедри адміністративного і кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ ЗА УЧАСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Борук Вадим Віталійович

аспірант І року навчання кафедри адміністративного та кримінального права юридичного факультету

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Нормалізація економіки України та її зростання безпосередньо пов'язано з процесом інвестиційної діяльності. Так, залучення інвестицій дає змогу поліпшити платіжний баланс, запровадити новітні технології, стабілізувати розвиток експортного потенціалу та зниження імпорту, досягнути підвищення рівня зайнятості.

Окремого значення набуває інвестування в Україні за участі територіальних громад в умовах впровадження децентралізації. Територіальні громади наділяються більшими правами для прийняття рішень та адміністрування з питань залучення інвестицій, відповідно надаються реальні повноваження для роботи з інвесторами.

Метою дослідження є визначення сутності адміністративно - правового регулювання інвестування в Україні за участі територіальних громад, розроблення пропозицій щодо вдосконалення законодавчого забезпечення існування даного інституту.

Нормативно-правовою базою дослідження є Конституція України, міжнародно-правові акти у сфері законодавчого регулювання інвестування, серед яких Конвенція про захист прав інвестора, Господарський кодекс України, закони України «Про інвестиційну діяльність», «Про режим іноземного інвестування», «Про співробітництво територіальних громад», акти Президента України та Кабінету Міністрів України, а також відомчі нормативно-правові акти, що регулюють інститут інвестування.

Найважливішим джерелом економічного зростання є інвестиції. Термін «інвестиції» (від лат. «invest») означає «вкладати». У більш широкому розумінні інвестиції – це вкладання капіталу з метою наступного збільшення.

Як твердить Макух С.М. в сучасних умовах прямі іноземні інвестиції розцінюються як інструмент, котрий дає змогу інтегрувати економіку різних країн на рівні виробництва у світову економіку, що глобалізується завдяки наданню цілого ряду активів, включаючи технології, капітал, управлінські здібності та навички, доступ до іноземних ринків.

До десятки основних країн-інвесторів станом на 2015 рік згідно відомостей Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, на які припадає більше 83% загального обсягу прямих інвестицій, входять: Кіпр – 12274,1 млн.дол. США, Німеччина – 5489,0 млн.дол. США, Нідерланди – 5108,0 млн.дол. США, Російська Федерація – 2685,6 млн.дол. США, Австрія – 2354,3 млн.дол. США, Велика Британія – 1953,9 млн.дол. США, Віргінські Острови (Брит.) – 1872,6 млн.дол. США, Франція – 1539,2 млн.дол. США, Швейцарія – 1371,2 млн.дол. США та Італія – 966,6 млн.дол.США.

До десяти регіонів: Дніпропетровської, Донецької, Харківської, Київської, Луганської, Львівської, Одеської, Запорізької, Полтавської, Івано-Франківської областей та до м. Київ надійшло найбільше всього інвестицій – 93,7 відсотка всіх залучених прямих іноземних інвестицій.

Слід підкреслити роль територіальних громад в процесі залучення інвестицій. Так, на середину 2016 року в Україні працювало 300 діючих проектів міжнародної технічної допомоги, які відповідним чином пройшли державну реєстрацію (перереєстрацію).

Якщо звернутися до досвіду Чернігівської обласної державної адміністрації, то вона є бенефіціаром таких проектів, як Програма ПРООН/ЄС «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду»; Програма ПРООН «Clima East: збереження та стале використання торфовищ»; Проект ЄС «Українська регіональна платформа громадських ініціатив»; Проект ЄС «Модернізація вуличного освітлення у м. Мена» в рамках програми Європейського Союзу SUDEP «Підтримка міст Східного Партнерства в імплементації Планів дій сталого енергетичного розвитку (SEAP) в рамках Угоди Мерів».

Так, наприклад, в Чернігівській області до кінця березня 2017 року реалізується Проект «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду». Він здійснюється відповідно до трьохсторонньої угоди про партнерство між Чернігівською обласною державною адміністрацією, Чернігівською обласною радою та Програмою розвитку Організацій Об'єднаних Націй від 7 липня 2011 року. Донором є ПРООН/ЄС, виконавцем –

Проект «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду - ІІІ фаза», реципієнтами – 16 територіальних громад певних районів даної області по інфраструктурних мікропроектах та за напрямом з енергозбереження, покрашення якості водопостачання й надання медичної допомоги.

Семенівський, Прилуцький, Борзнянський, Варвинський райони беруть участь у спеціальному пілотуванні, яке передбачає співпрацю між сільськими радами в рамках Закону України «Про співробітництво територіальних громад» від 17.06.2014 при здійсненні енергозберігаючих заходів у 9 школах, 2 дитячих садках, реконструкції вуличного освітлення у 5 селах та інше.

Таким чином, Україна залучає іноземний капітал, адже володіє низкою факторів що підтверджують її інвестиційну привабливість: вигідне геополітичне розташування, високий рівень природно – ресурсної бази, дешева кваліфікована робоча сила, місткий споживчий ринок. Разом з тим, в умовах децентралізації влади залучення інвестиції територіальним громадами має важливе значення, оскільки останні безпосередньо впливають на вирішення нагальних потреб свого регіону.

Науковий керівник: Мудриєвська Людмила Михайлівна, кандидат юридичних наук., кандидат філософських наук, доцент, завідувач кафедри теорії держави та права, конституційного права та державного управління юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО – ПРАВОВОГО РЕЖИМУ РЕЄСТРАЦІЇ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ

Брага Ірина Юріївна
аспірант юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Своєчасний та повний облік фізичних осіб на території України є важливою умовою можливості реалізувати громадянами право на свободу пересування та вільний вибір місця проживання.

Облік населення покликаний забезпечити науковість та обґрунтованість управління процесами, що відбуваються в суспільстві, ефективність поточного і перспективного планування, а також раціональне розміщення і перерозподіл продуктивних сил.

Для організації обліку фізичних осіб за місцем проживання та перебування виконавчі органи територіальних громад здійснюють: 1) реєстрацію фізичних осіб, які проживають та перебувають на відповідній території, що перебуває у сфері їх обслуговування; 2) підтримання (обслуговування) інформаційних баз реєстраційного обліку населення; 3) надання відомостей про місце проживання й перебування фізичної особи та персональних даних у випадках, передбачених законами України чи іншими нормативно-правовими актами, або за згодою самої особи; 4) за зверненням фізичної особи видачу довідок встановленої форми про реєстрацію місця проживання та перебування фізичної особи.

Існуючі правила прописки фізичних осіб було ліквідовано на початку 2000-х років з прийняттям відповідного рішення Конституційного Суду та прийняттям 11 грудня 2003 р. Закону України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» .

Таким чином, скасування інституту прописки передбачає зміну механізму та способу реєстрації, що забезпечує повну реалізацію прав і свобод людини і громадянина, гарантованих Конституцією України на свободу пересування та вільний вибір місця проживання.

В березні 2016 року Кабінет Міністрів України видав Постанову № 207 «Про затвердження Правил реєстрації місця проживання та Порядку передачі органами реєстрації інформації до Єдиного державного демографічного реєстру», якою намагалася покращити и спростити процедуру реєстрації фізичних осіб.

Конституція України зафіксувала загальновизнані у міжнародному праві демократичні принципи, норми і стандарти щодо вільного пересування громадян. Основним кодифікованим нормативним актом, що регулює адміністративну відповідальність за порушення правил реєстрації, є Кодекс України про адміністративні правопорушення (КУпАП).

Інститут реєстрації громадян за місцем проживання та місцем перебування забезпечує право громадян на свободу пересування і вибір місця проживання. Однак проведене нами дослідження показує що інститут реєстрації практично нічим не відрізняється від раніше існуючого інституту прописки.

Отже, прописка – це не стільки спеціальний облік громадян, що здійснюється уповноваженими на те державними органами, скільки надання відповідними органами права на проживання (перебування) особі за визначеною адресою у відповідному населеному пункті.

З наведеного можна зробити висновок про те, що сутність прописки полягала в наданні (чи ненаданні) особі дозволу на проживання (перебування) в тій чи іншій місцевості.

Реєстрація, на відміну від прописки, має не дозвільний, а повідомний характер. Тут вже враховується бажання та можливість особи проживати в тій чи іншій місцевості.

Відповідно до Постанови №207 «Про Правила реєстрації місця проживання..» передбачено обов'язок осіб, які перебувають на законних підставах на території України, протягом тридцяти днів після прибуття до нового місця проживання зареєструвати своє місце проживання. Ця постанова спростила процедуру реєстрації громадян , наприклад якщо нове місце проживання особи знаходиться в іншій адміністративно-територіальній одиниці, то реєстраційний орган все одно самостійно надсилатиме повідомлення про зняття особи з реєстрації за попереднім місцем проживання особи. При цьому, громадяни й надалі мусять збирати документи та підтверджувати право проживання у житлі для цієї реєстрації, оскільки перелік документів, необхідний для даної процедури, не зазнав суттєвих змін (письмова заява, паспортний документ або інший документ, що підтверджує належність до громадянства України або правомірність перебування особи в Україні, квитанція про сплату державного мита, довідку про зняття з реєстрації, або заяву про зняття з реєстрації, в разі здійснення реєстрації місця проживання одночасно зі зняттям з реєстрації попереднього місця проживання), а єдиною підставою для реєстрації місця проживання особи є її заява. Отже, певні зміни дійсно відбулись. Однак сама дозвільна модель реєстрації місця проживання, тобто система, що успадкована Україною з часів існування СРСР, – залишається. Закон стосується насамперед процесу з децентралізації влади. Однак щодо самого змісту "реєстрації місця проживання" та процедури – зміни наразі не принципові.

Метою функціонування адміністративно-правового режиму реєстрації фізичних осіб є здійснення спостереження за міграцією населення. Такий підхід передбачає повідомний характер для здійснення такої процедури.

Слід докорінно змінити існуючу в країні процедуру реєстрації місця проживання та перебування фізичних осіб у напрямку створення повідомного порядку реєстрації місця проживання та перебування громадян, який повинен включати в себе: 1) введення максимально спрощеного порядку реєстрації місця проживання та перебування. Процедура реєстрації не повинна перевищувати 30 хвилин; 2) реєстрація повинна здійснюватися за документами, що посвідчують фізичну особу. Витребування інших документів повинно бути заборонено; 3) реєстрація повинна відбуватися без жорсткої прив'язки до жилого приміщення; 4) термін реєстрації за місцем перебування не повинен обмежуватися.Тож, по суті, система все ще потребує суттєвого реформування та адаптування під сучасні потреби населення.

Науковий керівник: Галабурда Надія Анатоліївна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ОКРЕМІ РІЗНОВИДИ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА НОТАРІАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В УКРАЇНІ

Бунякіна Олена Валентинівна

здобувач Міжрегіональної Академії управління персоналом

Нотаріальна діяльність за своєю сутністю є діяльністю публічною, оскільки вона забезпечує захист прав та законних інтересів громадян та юридичних осіб, виконує функції з реалізації конституційного права на отримання кваліфікованої юридичної допомоги та здійснює правоохоронну діяльність за допомогою закріплених законодавством нотаріальних дій. Зазначене зумовлює необхідність здійснення контролю з боку держави за даною діяльністю. Одним з різновидів такого контролю в Україні є судовий контроль.

Питання здійснення судового контролю за нотаріальною діяльністю були предметом наукових досліджень таких провідних вчених як В. В. Баранкова, Н. В. Карнарук, В. В. Комаров, М. К. Треушніков та інші.

Метою даної роботи є аналіз окремих різновидів судового контролю за нотаріальною діяльністю в Україні.

Встановлення судового контролю за здійсненням захисту права є важливим демократичним надбанням. Чинне законодавство України передбачає можливість здійснення судового контролю з боку загальних судів і за діяльністю третейських судів із питань розгляду ними спорів, що належать до їхньої компетенції (Розділ VII-1 ЦПК), і за діяльністю органів державної виконавчої служби в процесі здійснення ними своїх повноважень у виконавчому провадженні (Розділ VII ЦПК), і за виконанням на території України рішень іноземних судів (Розділ VIII ЦПК). І, зокрема, закон передбачає можливість здійснення судового контролю за діяльністю органів нотаріату.

Судові органи відновлюють законні права, обов'язки та інтереси громадян, тоді як нотаріат їх підтверджує. Судовий контроль за нотаріальною діяльністю можна визначити як діяльність судових органів з перевірки законності нотаріальних дій,

відмови у їх вчиненні, нотаріальних актів, яка здійснюється в процесі розгляду цивільних справ з метою захисту прав та охоронюваних інтересів осіб, відносно яких були вчинені такі дії чи акти.

Загальноприйнятим є поділ судового контролю за вчиненням нотаріальних дій на прямий та непрямий. Прямий судовий контроль здійснюється при розгляді судами справ про оскарження нотаріальних дій або відмови у їх вчиненні, нотаріальних актів. Зазначена категорія справ розглядається судами в цивільному судочинстві в порядку позовного провадження, при цьому відповідачем у таких справах є нотаріус, який вчинив відповідну нотаріальну дію (відмовив у її вчиненні). Результатом судового розгляду такої справи є перевірка судом дотримання нотаріусом вимог закону при вчиненні нотаріальної дії та висновок суду щодо законності або незаконності вчиненої нотаріальної дії (відмови у її вчиненні, нотаріального акта). Відповідно основною метою та кінцевим результатом судового розгляду таких справ є захист прав та охоронюваних законом інтересів зацікавлених осіб саме в правовідносинах з нотаріусом. У такому разі оцінка судом нотаріальних дій надається в резолютивній частині судового рішення.

Непрямий судовий контроль здійснюється при розгляді судом інших цивільних справ, пов’язаних з оскарженням в судовому порядку нотаріальних правочинів, інших нотаріальних документів, у інших випадках, коли спірні правовідносини сторін пов’язані з вчиненням нотаріальних дій. У таких справах оцінка судом законності нотаріальних дій має проміжний характер. Суд перевіряє дотримання нотаріусом вимог закону при вчиненні тієї чи іншої нотаріальної дії для того, щоб визначити характер правовідносин, що виникли між сторонами судового спору. При цьому основною метою судового процесу є вирішення суперечки між сторонами. У такому разі оцінка судом нотаріальних дій надається, як правило, у мотивувальній частині судового рішення.

Отже, непрямий судовий контроль здійснюється під час розгляду судами справ про оскарження нотаріальних дій та відповідних їм нотаріальних актів, а прямий судовий контроль здійснюється шляхом розгляду судами справ про оскарження відмови у вчиненні нотаріальних дій та відповідних нотаріальних актів.

Необхідно зазначити, що як у першому, так і в другому випадках суд має право прореагувати на виявлені ним порушення закону з боку нотаріуса окремою ухвалою. Так, відповідно до ст. 211 ЦПК України, суд при розгляді справи має виявляти причини та умови, що сприяли вчиненню порушення закону, і постановляти щодо них окремі ухвали та направляти їх відповідним органам та особам, які повинні протягом місяця з дня одержання окремої ухвали повідомити суд, який її направив, про вжиті заходи. Окремі ухвали можуть бути постановлені й при закінченні розгляду справи без ухвалення рішення (закриття провадження у справі, залишення заяви без розгляду), а також за наявності певних умов й до закінчення її розгляду.

Слід звернути увагу на те, що ЦПК не зобов'язує суд проголошувати окрему ухвалу, проте суд повинен повідомити осіб, які беруть участь у справі, про її постановлення.

Таким чином, судовий контроль за вчиненням нотаріальних дій можна визначити як владну оцінку судом дотримання нотаріусом вимог закону при вчиненні нотаріальної дії. Законодавство встановлює два різновиди судового контролю за діяльністю нотаріуса – прямий та непрямий.

Науковий керівник: Марченко Олеся Володимирівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ З УРАХУВАННЯМ ЕВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ

Валієв Осман Акіф оглу
студент ІІ курсу магістратури юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Стаття 99 Конституції України визначає: Національний банк України – центральний банк держави і основною його функцією є забезпечення стабільності грошової одиниці (гривні). При виконанні своєї основної функції Національний банк має виходити із пріоритетності досягнення та підтримки цінової стабільності в державі.

Згідно з Законом України «Про Національний банк України» банківське регулювання Національним банком України, полягає у створенні системи норм, що регулюють діяльність банків, визначає загальні принципи банківської діяльності, порядок здійснення банківського нагляду і відповідальність за порушення банківського законодавства.

Національний банк сприяє фінансовій стабільності, в тому числі стабільності банківської системи. Крім того, Національний банк також сприяє і додержанню стійких темпів економічного зростання та підтримує економічну політику Кабінету Міністрів України.

Сьогоднішня фінансово-економічна криза негативно впливає на банківську систему України. Ситуація, що утворилась поставила перед країною нові завдання з метою контролю за діяльністю банківських установ.

Враховуючи необхідність оновлення правового регулювання банківської діяльності з метою створення гарантій стабільності банківської системи та розробку механізмів протидії негативним явищам у сфері надання банківських послуг Національним банком проведено значну роботу щодо реформування банківської системи та запровадження нової монетарної політики.

На нашу думку, без міжнародної підтримки в України не було б жодного шансу стабілізувати макроекономічну ситуацію.

Враховуючи, що до 2015 року, поки облікова ставка Національного банку України грала символічну роль в грошово-кредитній політиці, зв’язок між процентними ставками НБУ та реальними ставками кредитного ринку був слабким. З 2015 року завдяки посиленню ролі облікової ставки та зміни операційного дизайну монетарної політики цей зв’язок посилився, і зараз рівень чутливості ринкових процентних ставок до змін ключової процентної ставки загалом відповідає значенням країн, ринки яких розвиваються.

Аналізуючи щоквартальний "Інфляційний звіт" (жовтень 2016 року), необхідно зазначити, що ціль на збереження споживчої інфляції на рівні 12% на кінець цього року Національним банком України виконується. Також особливому центральному органу державного управління вдалося стабілізувати макроекономічну ситуацію та наростити міжнародні резерви до 15,5 млрд дол. США.

Дуже хочеться вірити, що анонсований Урядом рівень підвищення мінімальної заробітної плати у 2017 році на макроекономічні прогнози, а також ефекти фіскальної політики на виконання інфляційних цілей до кінця поточного року вплине на прогноз інфляції на рівні 12% на кінець цього року, 8% на кінець наступного року та 6% на кінець 2018 року.

На відміну від країн з високорозвиненою ринковою економікою, які мають сформовану та добре організовану фінансову інфраструктуру, що спирається на потужний грошовий ринок, банківська система України потребує вдосконалення механізмів банківського нагляду, які б унеможливлювали б негативний вплив кризових явищ в економіці на їхню стабільність, або хоча б мінімізували їх.

Очевидним, є те, що сьогодні близько половини суб'єктів господарювання є збитковими. Несприятливе економічне середовище в Україні призводить до підвищення ризику при кредитуванні, обмежує участь банківського сектора у кредитуванні економіки. Негаразди виробників позначаються на роботі банків, у яких збільшується обсяг несвоєчасно повернутої заборгованості, що заважає розширенню масштабів їх діяльності, а звідси – і зміцненню їх конкурентних позицій.

Повільне реформування економічно-господарського життя суспільства, стримування розвитку малого і середнього бізнесу, призводять до зниження ефективності суспільного виробництва, а відтак – і до скорочення обсягів руху капіталу та інвестицій всередині країни.

Погоджуючись з І.В. Алексєєвим і О. Барановським слід зазначити, що досягнення стабільності в Україні можливе за умови врахування іноземного досвіду банківського регулювання та нагляду. Впровадження такого досвіду має передбачати врахування потенційних ризиків та поступового наближення банківського регулювання в Україні до європейських стандартів.

Аналіз коментарів послів країн «Великої сімки» та Європейського Союзу дозволяє сказати, що підтримка Європейським Союзом Національного банку України дала реальні фінансові результати: півтора року валютної стабільності, чіткі правила для банків. Європейський Союз завжди прагнув сприяти гармонізації нормативно-правової бази України, що має вирішальне значення для продовження реформи фінансового сектору України.

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, доктор політичних наук, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

АДМІНІСТРАТИВНО – ПРАВОВІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Вергун Анна Олександрівна
аспірант І року навчання юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Кінець XX століття вніс значні зміни у розуміння інформації та її соціального значення в суспільстві. Це пов'язано з процесом формування інформаційного суспільства, тобто суспільства, основною ознакою якого є стрімко зростаюча, всепроникаюча інформація про всі сторони життєдіяльності людства. Головними

аспектами, що визначають соціальне і політичне обличчя та рівень розвитку такого суспільства, є "інформованість населення, безперешкодна робота всіх служб масової інформації та їх здатність збирати і передавати об'єктивні відомості, їх оцінки, а також, що не менш важливе, інтерес до їх роботи у всіх верствах народу, доступність інформації та наявність технічних засобів, що дають змогу її отримати.

Значення інформації в житті людини сьогодні важко переоцінити. Діяльність по отриманню та обробці інформації займає досить багато часу в тому сенсі, що мимоволі людина стикається з величезним числом джерел інформації, і є, відповідно, частиною глобального інформаційного обміну. У той же час, в умовах розвитку інформаційних технологій процес пошуку і обробки інформації істотно прискорюється, що робить доступним і практично будь-які джерела інформації в умовах реального часу.

У країні, як і в усьому світі, відбувається поступове становлення інформаційного суспільства, - економічною основою якого є створення і вдосконалення технічних і технологічних способів і засобів виробництва, отримання і поширення інформації на основі створення та використання інформаційно-комунікаційних технологій, які можуть розглядатися в як найважливішого ознаки сучасної інформаційної епохи.
В цілому інформація пронизує всі сфери життя суспільства, створюючи нову основу розвитку економіки, культури і взагалі нову характеристику соціуму.

Важливо також підкреслити зв'язок процесів інформатизації суспільства з його історичним розвитком. Як відзначають фахівці в області інформаційних проблем, інформатизація життя сприяє зародженню і зміцненню основ прогресивного сучасного етапу суспільного розвитку - громадянського суспільства.

Актуальність теми обумовлюється підвищеною увагою до питань інформаційної безпеки з боку вчених-правників, фахівців з державного управління, безпекознавства, політичних, соціологічних та інших наук: О.А. Баранова, К.І. Белякова, В.М. Брижка, В.І. Гурковського, Р.А. Калюжного, Б.А. Кормича, О.І. Косілової, В.А. Ліпкана, А.І. Марущака, В.Г. Пилипчука, М.І. Панова, Г.І. Почепцова, В.А. Петрика, В.С. Цимбалюка, І.І. Юзвишина, В.І. Ярочкіна та багатьох інших.

Інформаційна безпека у статусі національної інформаційної безпеки в Україні нині розглядається як багатофункціональна, багатоаспектна, багатозначна категорія у складі видів та різновидів національної безпеки. З точки зору нормативістського підходу це випливає із Закону України «Про Основи національної безпеки України» від 19 червня 2003 року № 964-IV.

Інформаційна безпека визначається законодавством України як стан захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави, при якому запобігається завдання шкоди через: неповноту, невчасність та невірогідність інформації, що використовується; негативний інформаційний вплив; негативні наслідки застосування інформаційних технологій; несанкціоноване поширення, використання, порушення цілісності, конфіденційності та доступності інформації.

За об'єктною ознакою інформаційна безпека може бути класифікована: - інформаційна безпека людини; - інформаційна безпека юридичних осіб; - інформаційна безпека суспільства; - інформаційна безпека держави (національна інформаційна безпека); - інформаційна безпека міжнародного співтовариства.

Інформаційна безпека кожного об'єкта становить його можливість існувати і розвиватись незалежно від наявності внутрішніх та зовнішніх інформаційних загроз.

Відповідно другим критерієм може бути визначено загрози інформаційній безпеці. Згідно з поділом загроз на зовнішні і внутрішні можна виділити внутрішню і зовнішню інформаційну безпеку.

В даний час діяльність суб'єктів підприємницької діяльності та юридичних осіб, як найбільш масштабної і значущою їх частини, немислима без забезпечення інформаційної безпеки. При цьому чим сильніша конкуренція в певній сфері, тим більше зусиль юридична особа повинна робити і в цьому напрямку. Крім того, на наш погляд необхідно чітко визначити складові діяльності юридичної особи щодо забезпечення інформаційної безпеки, включивши в неї не тільки турботу про збереження і недоступності іншим особам певних відомостей, які є конфіденційними, а й діяльність по формуванню позитивного «інформаційного фону» - правильному, своєчасному і вигідному позиціонування себе на ринку товарів, послуг і фінансових коштів. У зв'язку з цим важливо і у правовому порядку визначити діяльність щодо забезпечення інформаційної безпеки юридичних осіб як комплексну, що включає дві зазначені складові, не обмежуючись при цьому лише регулюванням захисту конфіденційної інформації.

Проблема забезпечення інформаційної безпеки взагалі та інформаційної безпеки юридичних осіб зокрема є багатоаспектною і міжгалузевої, внаслідок чого вона вивчається не тільки юридичною наукою, а й представляє інтерес для вчених технічних спеціальностей, а також політологів та економістів. Це обумовлює загальну ступінь розробленості теми.

Науковий керівник: Марченко Олеся Володимирівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара кандидат юридичних наук

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАННЯ ФОНДОМ ГАРАНТУВАННЯ ВКЛАДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ НІКЧЕМНИМ ДОГОВОРІВ «ДРОБЛЕННЯ» БАНКІВСЬКИХ ВКЛАДІВ

Гиров Костянтин Андрійович
аспірант юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

На сьогоднішній день майже весь світ охопила економічна криза. В Україну разом з економічною кризою прийшов розпал системної банківської кризи. Мало не перед кожним із нас постали труднощі, пов’язані з поверненням вкладів з проблемного чи неплатоспроможного банку. Особливо гостро проблема повернення коштів стосується юридичних осіб, кошти яких не гарантуються державою, а також вклади фізичних осіб сума яких перевищує 200 000 грн.

Саме через таке законодавче регулювання, перед вкладниками з’явилося питання, в який спосіб можна забезпечити повернення депозиту у розмірі всієї суми вкладу, а не лише у розмірі гарантованої Фондом гарантування вкладів фізичних осіб (надалі - Фонд). Перші банкрутства банків показали, що порятунок заощаджень вкладників - справа рук самих вкладників. А тому масового характеру набуло таке явище, як дроблення вкладів.

Юридично «розбивка» великого депозиту, що перевищує 200 тисяч гривень, здійснюється шляхом оформлення права власності на кілька грошових вкладів за декількома особами. Як правило, такими особами виступають родичі, знайомі, в загальному, довірені вкладнику люди. Таким чином, в разі неможливості отримання депозиту в момент вимоги, у вкладників є шанс отримати гарантовану державою суму в розмірі 200 тисяч гривень в процесі виведення неплатоспроможного банку з ринку фінансових послуг. Така тенденція, за словами представників Фонду, привела в липні 2014 року до збільшення суми, яка підлягає виплаті вкладникам, по одному банку більше ніж у 2 рази.

У той же час, 04.07.2014 року були внесені зміни в Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» з метою протидії негативному впливу на стабільність банківської системи. Так, статтю 38 Закону було викладено в новій редакції, згідно з якою, в період дії тимчасової адміністрації уповноважена особа Фонду зобов'язана забезпечити перевірку угод, укладених банком протягом одного року до введення адміністрації для виявлення нікчемних правочинів.

Даною статтею в новій редакції були визначені і підстави нікчемності правочинів, однак серед них ми не знайдемо правового відображення ідеї про нікчемність угод по «дроблення» вкладів на кілька сум.

У зв'язку з цим, Фонд, користуючись повноваженням щодо проведення перевірки укладених банком договорів, все частіше став приходити до висновку про нікчемність договорів про відкриття вкладів на декількох пов'язаних між собою осіб, керуючись при цьому, не широким арсеналом підстав, зазначених у статті 38 Закону, адже формально ці підстави не дають можливості вважати такі угоди нікчемними, а посилаючись на положення статті 228 Цивільного кодексу України. Згідно якої, угода порушує публічний порядок, якщо вона була спрямована на порушення конституційних прав і свобод людини і громадянина, знищення, пошкодження майна фізичної або юридичної особи, держави, Автономної Республіки Крим, територіальної громади, незаконне заволодіння ним. Угода, яка порушує публічний порядок, є нікчемною. Оскільки «дроблення» вкладів, на думку Фонду, направлено на заволодіння майном у вигляді гарантованої суми, яка підлягає відшкодуванню, такі договори можна вважати нікчемними.

В результаті чого, Фонд самостійно приймає відповідне рішення і не включає в список осіб, яким необхідно виплатити гарантована сума. Для тих, хто не згоден з таким станом справ, не залишається іншого виходу, крім як йти до суду з позовом до Фонду, уповноваженої особи Фонду і банку-боржника. Основними аргументами повинні бути наступні обставини.

Для застосування до даних правовідносин норми статті 228 Цивільного кодексу України про порушення громадського порядку та визнання угоди недійсною є наявність лише судового рішення з даного питання. Таким чином, уповноважена особа Фонду має звернутися до суду з позовом про визнання недійсним відповідного договору. До тих пір, поки не буде винесено рішення суду, не можна говорити про нікчемності правочину, яка спрямована на заволодіння державним майном, тобто порушує публічний порядок.

По-друге, Законом «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» в статті 38 визначено виключний перелік підстав нікчемності правочинів. Однак ані стаття 38 Закону, ані жоден інший нормативно-правовий акт не містять прямої заборони «дроблення» вкладів, якщо воно було здійснено до визнання банку неплатоспроможним та введення в ньому тимчасової адміністрації.

Однак, судова практика яка склалася на сьогоднішній виглядає досить неоднорідно і в переважній більшості випадків суд займає сторону Фонду.

Разом із цим судова практика містить і рішення на користь вкладників. Зокрема, своїм рішенням від 16 липня 2015 року у справі № 804/4960/15 Дніпропетровський окружний адміністративний суд визнав правомірними дії фізичної особи, яка подрібнила кошти зі свого банківського рахунку між фізичними особами за договорами фінансової допомоги. Обґрунтовуючи своє рішення, суд зазначив, що банк у цьому випадку не виступає стороною договорів фінансової допомоги. Відповідно, підстави нікчемності правочинів, передбачені частиною 3 статті 38 Закону про систему гарантування, на ці договори не поширюються.

Крім цього, не можна не звернути увагу на думку в цьому питанні Європейського суду з прав людини. У справі ZOLOTAS ПРОТИ ГРЕЦІЇ (No.2) Суд одночасно нагадує, що принцип правової визначеності властивий всій сукупності статей Конвенції і є одним з основних елементів правової держави (NejdetSahin і PerihanSahin проти Туреччини)». Суд вважає, що відмовляючись повернути кошти, що належать на праві власності позивачу, відповідач порушує положення Конвенції про захист прав людини і основних свобод та ст. 1 Першого протоколу.

Як бачимо, судова практика з «дроблення» є суперечливою та показує, наскільки гострим на сьогодні є питання правомірності застосування механізму «дроблення» для повернення вкладів із проблемного та неплатоспроможного банку. На нашу думку, розв’язати зазначену проблему можуть лише комплексні реформи в банківській сфері та системі гарантування вкладів, поєднані з повним очищенням банківської системи від тих банків, які не виконують своїх зобов’язань перед кредиторами.

Науковий керівник: Бережна Катерина Вікторівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права, історії права та політико-правових вчень юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЩОДО ПРАВ ТА ОБОВ’ЯЗКІВ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ В ПОДАТКОВОМУ ПРОЦЕСІ

Головко Іван Костянтинович
студент V курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Поява Державної фіскальної служби України обумовила необхідність розроблення та внесення гармонічних змін до деяких законів та інших нормативно-правових актів України, а також окреслила коло питань, що потребують нагального теоретичного та практичного вирішення.

Треба зазначити, що упродовж останніх років науковцями приділяється значна увага дослідженняю законодавства в сфері податкового права та податкового процесу. Вагомим у цьому науковому напрямку є напрацювання вітчизняних науковців В.А. Андрущенком, О.Д. Василиком, О.М. Десятником, В.П. Вишневським. Однак, постійний динамізм податкового та митного законодавства, а також створення Державної фіскальної служби (ДФС) України зумовлює необхідність здійснення

нових досліджень у цій області. Враховуючи це, метою статті є дослідження проблемних аспектів діяльності ДФС України в податковому процесі.

Відповідно до Положення про Державну фіскальну службу України (ДФС) - є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України і який реалізує державну податкову політику, державну політику у сфері державної митної справи, державну політику з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску.

Виходячи з цього, основними завданнями Державної фіскальної служби України є контроль за надходженнями податків та зборів до бюджету та боротьба з правопорушеннями, що визначає загальну спрямованість на виконання фіскальної функції. Відсутність завдань, пов'язаних з реалізацією стимулюючої функції, наданням якісних сервісних адміністративних послуг у сфері оподаткування, стимулюванням добровільного виконання платниками податків своїх обов'язків породжують значний дисонанс у взаємовідносинах між платниками податків та контролюючими органами.

Постановка суто фіскальних цілей та завдань, закріплених в Положенні про Державну фіскальну службу України, обумовлює таку структуру, функції і підходи органів фіскальної служби, які забезпечують збір податків попри все, що породжує конфлікт інтересів платників податків і контролюючих органів.

На сьогоднішній день структура ДФС України передбачає 28 департаментів, з яких 9 департаментів забезпечують внутрішню роботу апарату ДФС України, 2 департаменти виконують деякі сервісні функції, 1 департамент забезпечує зв'язки з громадськістю, 4 департаменти забезпечують реалізацію митної політики, 11 департаментів забезпечують виконання індикативних показників доходної частини бюджету, виконують контролюючі функції та функції боротьби з правопорушеннями у сфері оподаткування. Здавалось би такий департамент як Департамент методологічної роботи з питань оподаткування, виконує функції, пов'язані з нормотворчою та роз'яснювальною роботою, однак на практиці саме цей департамент сприяє збільшенню тиску на бізнес через підготовку відповідних фіскальних ініціатив та нормативних документів фіскального характеру.

ДФС України, як центральний орган виконавчої влади, об'єднує підрозділи з митної справи та податкові органи, що має аналоги в європейській та світовій практиці (зокрема, в Королівстві Нідерландів, Данії, Естонії, Угорщині, Канаді). Однак, досвід такого об'єднання в Україні є негативним внаслідок неефективного управління та фіскалізації діяльності митних органів.

Крім норм Податкового кодексу України, органи ДФС України найчастіше керуються внутрішніми організаційно-розпорядчими документами обмеженого доступу, які значно розширюють права контролюючих органів та іноді прямо суперечать вимогам чинного законодавства.

Зокрема, такими організаційно-розпорядчими документами є: наказ ДФС України від 05.09.2014 р. 110 «Про організацію комплексного відпрацювання податкових ризиків з податку на додану вартість», наказ ДПС України від 06.11.2012 р. № 991 «Про організацію роботи із проведення бюджетного відшкодування податку на додану вартість», наказ ДПС України від 05.07.2013 р. № 245 «Про базову систему оперативного реагування та подолання проявів тіньової економіки», Методичні

рекомендації щодо організації та проведення органами державної податкової служби зустрічних звірок, затверджені наказом ДПА України від 22.04.2011 р. № 236.

Кожен з цих наказів встановлює додаткові інструменти тиску на бізнес або додаткове обмеження прав платників податків. Так, блокування подання податкової звітності та реєстрації податкових накладних, яке широко застосовується органами фіскальної служби відповідно до наказу ДФС України № 110 від 05.09.2014 р. поза вимог Податкового кодексу України, значно розширює права контролюючих органів та обмежує права платників податків.

Отже, націленість податкової системи на виконання індикативних показників з надходження до бюджету, відсутність відповідальності за корупційні діяння, можливість для посадових осіб діяти поза межами Податкового кодексу України, користуючись лише внутрішніми наказами та розпорядженнями вищестоящого органу або особистими сумнівними мотивами, свідчить про необхідність або дуже детально описувати всі процедури з встановлення прав та обов'язків платників податків та контролюючих органів з можливістю справедливого захисту таких прав в судах (що не буде мати ефекту на практиці з недосконалою судовою системою та свавіллям державних службовців), або міняти філософію взаємовідносин між платниками податків і контролюючими органами через зміну цілей, функцій, системи оцінки діяльності таких органів та інших складових реформи ДФС України, а також встановлення відповідальності посадових осіб органів ДФС за свої дії або бездіяльність.

Науковий керівник: Мізіна Ірина Валеріївна, доцент, кандидат наук державного управління, доцент кафедри адміністративного і кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

ПОНЯТТЯ НЕДОБРОСОВІСНОЇ РЕКЛАМИ

Гумбатов Асіф Аллабасович
студент ІІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Реклама є незмінним супутником діяльності людини. Як найперші носії рекламної інформації, так і сучасна реклама, для якої характерне видове, жанрове, технологічне, інструментальне та функціональне різноманіття, мають східне значення – стимулювання попиту на товари та послуги. При цьому рекламне повідомлення, з одного боку, доводить до її користувачів інформацію про переваги тих чи інших товарів, послуг, допомагає орієнтуватись у нових тенденціях на ринку, з іншого – допомагає суб'єктам господарювання збільшувати попит на їхню продукцію. Проте доволі часто з метою отримання безпідставних переваг у конкуренції використовуються недобросовісні методи реклами. Зокрема, розповсюджується недобросовісна реклама, недобросовісна порівняльна реклама, використовуються без дозволу уповноваженої на те особи рекламні матеріали, що може призвести до змішування з діяльністю іншого господарюючого суб'єкта (підприємця). При цьому внаслідок таких дій порушуються права та законні інтереси споживачів, суб'єктів господарювання. Необхідність встановлення на законодавчому рівні чітких, недвозначних критеріїв незаконності інформації, яка міститься в рекламі, а також приведення українського законодавства про рекламу у відповідність до міжнародних

законодавств у сфері захисту від недобросовісної реклами, що буде сприяти ефективному захисту фізичних та юридичних осіб від недобросовісної реклами, обумовлюють актуальність теми дослідження.

Окремі аспекти захисту від недобросовісної реклами досліджувались у працях вітчизняних та зарубіжних науковців: О. Бакалінської, Н. Красіліч, В. Кулішенко, Ю. Марєєва, Є. Ромат, І. Флягіної, Є. Фокової, А. Черемнової та ін.

Метою є дослідження поняття недобросовісної реклами на підставі аналізу законодавства України та зарубіжних країн, а також міжнародних актів.

Недобросовісні методи реклами є поширеними не лише в Україні, а й у світі. З метою захисту споживачів, суб'єктів господарювання та інших учасників рекламної діяльності в законодавстві України, зарубіжних країн, а також у міжнародних актах встановлюються заборони на розповсюдження недобросовісної, неправдивої реклами. Спеціальним нормативним актом, що регулює питання реклами в Україні, є Закон «Про рекламу» від 03.07.1996 р. (далі – Закон України). Відповідно до ст. 1 Закону України, недобросовісною визнається реклама, яка вводить або може ввести в оману споживачів реклами, завдати шкоди особам, державі чи суспільству внаслідок неточності, недостовірності, двозначності, перебільшення, замовчування, порушення вимог щодо часу, місця і способу розповсюдження.

При цьому такі категорії, як двозначність, введення в оману, у законодавстві не розкриваються, що створює труднощі на практиці щодо віднесення тієї чи іншої інформації до оманливої.

Світова практика також не виробила єдиних підходів до вирішення даного питання.

В Угоді про співробітництво держав-учасниць СНД у сфері регулювання рекламної діяльності від 19.12.2003 р. встановлено заборону на неналежну рекламу, під якою слід розуміти недобросовісну, недостовірну, неетичну, явно неправдиву та іншу рекламу, в якій допущено порушення вимог до її змісту, часу, місця та способу розповсюдження, установлених національними законодавствами Сторін.

Відповідно до ст. 4 Міжнародного кодексу рекламної практики від 02.12.1986 р., рекламне послання не повинно містити будь-яких тверджень або зображень, які прямо або опосередковано, шляхом недомовки або двозначності могли б ввести покупця в оману. При цьому категорія «введення в оману» також не визначається. Відповідно до Директиви Ради 84/450/ЄЕС «Щодо наближення законів, постанов та адміністративних положень держав-членів стосовно реклами, яка вводить в оману» від 10 вересня 1984 року, реклама, яка вводить в оману, означає будь-яку рекламу, котра в будь-який спосіб, включаючи метод її подання, вводить в оману або здатна ввести в оману осіб, яким вона адресована або увагу яких вона привертає, і котра через свій обманливий характер здатна впливати на їхню економічну поведінку або з цих причин завдає шкоди або здатна завдати шкоди конкуренту. У Директиві «особа» – це будь-яка фізична або юридична особа.

Окрім недобросовісної порівняльної реклами, недобросовісною конкуренцією визнається відповідно до ст. 4 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» неправомірне використання чужих рекламних матеріалів. Окрім того, що внаслідок недобросовісної реклами порушуються права користувачів реклами, споживачів, а також суб'єктів господарювання, при незаконному використанні рекламних матеріалів можуть порушуватись також права виробника реклами, а також авторів, твори (художні, музичні) яких використовували при створені рекламного повідомлення. Відповідно до ст. 9 Угоди про співробітництво держав-учасниць СНД

у сфері регулювання рекламної діяльності від 19.12.2003 р., реклама може цілком або частково бути об’єктом авторського права й суміжних прав. Відповідно до Закону України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 р., одним із немайнових невідчужуваних прав автора є право вимоги збереження цілісності твору і протидії будь-якому перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору або будь-якому іншому посяганню на твір, що може зашкодити честі й репутації автора. За загальним правилом автору належить й виключне майнове право на використання твору та отримання винагороди за твір. Тому неправомірне використання чужих рекламних матеріалів може призвести до порушення особистих немайнових та майнових прав виробника реклами або автора творів, які використовуються при створенні рекламного ролика.

Таким чином, відсутність чітких критеріїв віднесення інформації рекламного повідомлення як такої, що вводить в оману, містить неправомірне порівняння, ускладнює визнання реклами недобросовісною, що призводить до порушення прав споживачів, користувачів реклами, суб’єктів господарювання та творців реклами й обумовлює необхідність подальшого вдосконалення законодавчої бази щодо регулювання рекламної діяльності в Україні.

Науковий керівник: Марченко Олеся Володимирівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ФІНАНСОВА ПІРАМІДА: МЕХАНІЗМ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ

Дрік Кирило Максимович
студент IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського Національного Університету ім. Олеся Гончара

На сьогоднішній день питання про фінансові піраміди стоїть найбільш гостро. За офіційними даними за останні 10 років на території країн СНД з'явилося близько 2000 (!) пірамідальних структур. Слід зазначити, що це –одна з економічних загроз для пересічного громадянина, спеціальна фінансова схема – піраміда. Такі піраміди були та є причиною не тільки повальних банкрутств, а ще й самогубств. І так почнемо з самого початку, що таке фінансова піраміда?

Термін «фінансова піраміда» спочатку використовувався як позначення великої фінансової структури з центральним контролем і управлінням, звичайно, є в такій грі слів якесь дежавю, зараз всі фінансові структури і в першу чергу банки мають жорсткий централізований контроль. В Україні ж термін «фінансова піраміда» в контексті його сьогоднішньої інтерпретації почав використовуватися відносно недавно, в 90-х, з легкої подачі преси та розвалу МММ всі громадяни колись великого і могутнього СРСР дізналися про фінансову піраміду. Закордоном термін «фінансова піраміда» (англ. Pyramid scheme), використовується вже досить давно, починаючи з 70-х років. Такий розкид у часі пов'язаний з абсолютно об'єктивними причинами, все-таки країна жила в соціалізмі, де про вільні фінанси можна було хіба що мріяти. Саме визначення «фінансова піраміда» звучить приблизно так – спосіб забезпечення доходу учасникам структури за рахунок постійного залучення грошових коштів. Дохід першим учасникам піраміди виплачується за рахунок вкладів наступних учасників.

У США перша «піраміда» була створена Чарльзом Понці (Понті), емігрантом з Італії. Недивно, що не одна піраміда в світі не виконала своїх зобов'язань перед вкладниками, а першою офіційною пірамідою вважається схема реалізована Джоном Лоу у далекому 1671 році. Трагічна історія пов'язана з появою фінансових пірамід в Албанії в 1996-1997 рр. Сім великих пірамід залучили близько $ 2 млрд, що склало 30% річного ВВП країни. Після краху пірамід 1997 році уряду довелося залучати армію до наведення порядку і упокорення розгніваних вкладників. Загинули люди.

На всьому пострадянському просторі фінансова піраміда і МММ з її засновником Мавроді дуже тісно пов'язані, фактично вони стали синонімом. Такий факт не дивний з урахуванням сум і кількості постраждалих від першої афери Мавроді. В одному з інтерв'ю (датованим 2012 роком, у час активного просування «МММ 2011») Мавроді наголосив, що за найскромнішими підрахунками тоді було зібрано до 1/10 всієї готівки пострадянського простору. Тому не дивно, що МММ – шахрайство –фінансова піраміда стали синонімами.

Відмінною особливістю будь-якої піраміди є тільки один головний факт – виплата відсотків здійснюється виключно за рахунок коштів залучених у наступних клієнтів.

Зараз дуже модно стало говорити про те, що вся фінансова система являє собою піраміду і порівнювати банк, державу, корпорації і так далі з пірамідами. Думаю, що такі «розумні» думки можна знайти буквально на сторінках всіх нині працюючих пірамід. Але просто варто порівняти схеми роботи для того, щоб зрозуміти суттєву різницю.

Схема роботи банку (говоримо про ідеальну схему банківського бізнесу):

- Залучаємо депозит (1000 грн.)
- Видаємо кредит (1000 грн.)
- Повернення кредиту з відсотками (1100 грн.)
- Повернення депозиту з відсотками (1020 грн.)
- Покриття операційних витрат (70 грн.)
- Прибуток самого банку (10 грн.)
- На виході маємо 0 баланс грн.

Схема роботи фінансової піраміди:

- Залучаємо внесок (1000 грн.)
- Віддаємо раніше внесені гроші (900 грн.)
- Операційні витрати (100 грн.)
- На виході маємо заборгованість перед клієнтом 1000 грн.

Як бачимо, на виході роботи банківської системи повинен формуватися нульовий баланс, а свої ризики і витрати банк бере на себе і покриває за рахунок операційного прибутку і відповідного резервування. Фінансова ж піраміда завжди формує мінусовий баланс і завжди комусь щось винна.

Порівнюючи фінансові піраміди з банківською сферою і інвестиційною діяльністю, ми не знайдемо нічого спільного. Втратити власні заощадження можна як в банках, так і в інвестиційних проектах, але все пізнається в порівнянні – у фінансовій піраміді гроші втрачаєш у будь-якому випадку. Цікаво, що ті ж професійні інвестори ризикових проектів (стартапів), так звані бізнес-ангели, оцінюють шанси як 1 до 10, тобто тільки один проект з десяти спрацьовує, але приносить стільки прибутку, що вистачає перекрити збитки 9 невдалих.

Сама піраміда не генерує додаткового доходу, тобто додаткової вартості, як наслідок все надходження тут же витрачаються на утримання самої мережі плюс

виплати першим вкладникам. Питання розвалу будь-якої схеми лише питання часу і покрити всі вклади вона не в змозі. Адже нових бажаючих стати мільйонером якщо і не стає менше, то як мінімум недостатньо, щоб задовольнити потреби системи в «свіжих» грошах.

Піраміди не мають під собою ніякої юридичної основи, як наслідок, повернути кошти через судову систему на всі 100% нереально. Грубо кажучи, якщо Ви вкладаєте гроші в піраміду, то з таким же успіхом можна просто віддати їх на вулиці перехожому, може і попадеться чесний.

Статистика за подібними операціями свідчить, що повернути вдається не більше 10-12% від суми вкладень, решта просто «поглинається» системою і організаторами.

Отже, робимо висновки: будь-яка фінансова піраміда це схема обману, не залежно, під яким соусом її подають. Можна привести дуже просту аналогію: при грі у «російську рулетку» у гравця, який шість разів натиснув на курок, шансів вижити немає, так і у гравця, який грає у фінансові піраміди, шансів отримати назад свої гроші, не кажучи про дохід, немає. Разом з тим далеко не всі фінансові піраміди голосно заявляють про себе, більшість все-таки представляються інвестиційними компаніями, довірчими компаніями і так далі – залишається питання, як відрізнити фінансову піраміду від нормальної інвестиційної фірми?

Науковий керівник: Кобрусєва Євгенія Анатоліївна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЛІЦЕНЗІЙНИХ УМОВ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ ПРИВАТНОЇ ОХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Єлісєєва Марина Вікторівна

аспірант кафедри адміністративного і кримінального права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

У процесі побудови в Україні демократичної, правової, соціальної держави особливо гостро постає проблема ефективного захисту прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, а також надійності охорони права власності в нашій державі. її ефективне вирішення полягає не тільки у вдалій науковій розробці та визначенні певних аспектів адміністративно-правового регулювання охоронної діяльності, а і в тому, як забезпечується її практичне здійснення, які матеріальні правові гарантії дає держава та її суб'єкти публічного управління для ефективної та демократичної реалізації цих прав.

Правове регулювання охоронної діяльності в першу чергу починається зі створення охоронного підприємства та отримання ліцензії для проведення охоронної діяльності. Ліцензія — є тим важелем, яким держава користується для нейтралізації неугодних суб’єктів охоронної діяльності.

Насторожливим нововведенням законодавчого регулювання є норма про наслідки анулювання ліцензії. Якщо в суб’єкта охоронної діяльності ліцензія анульована, то він буде позбавлений її на строк не менше року. Більш того, засновники такого суб’єкта не можуть отримати «охоронну» ліцензію на іншу юридичну особу протягом того ж року. Це щонайменше дивно, адже ліцензія може

анулюватись і за заявою суб'єкта. І за це юридична особа і її засновники чомусь обмежуються в праві отримати нову ліцензію. Проте це, швидше, випадковість. Своїм обмежувальним положенням законодавець наче попереджає про те, що діяльність суб'єктів у цій сфері суворо регулюватиметься. А щоб відчути всю строгість законодавчого акта, звернемося до норм, які дають підстави анулювати ліцензію без будь-яких заходів попередження. Отже, ліцензія може бути анульована, зокрема, у випадку:

— смерті фізичної особи — підприємця (мається на увазі, ймовірно, смерть підприємця — ліцензіата, а не об'єкта, що охороняється; втім, незай ве було б згадати про це в самому законі, а не залишати на відкуп тим, хто тлумачитиме положення акта);

— надання недостовірних відомостей у документах, поданих для отримання ліцензії;

— відмови від проведення перевірки (ймовірно, мається на увазі відмова допустити перевіряючих до здійснення відповідної діяльності);

— приховування фактів про скоювані або підготовлювані злочини, незалежно від інтересів замовника послуг охорони;

— здійснення дій, спрямованих на силове протистояння між персоналом охорони різних суб'єктів господарювання;

— створення перешкод або перепон в діяльності представників правоохоронних та інших органів державної влади, місцевого самоврядування, їх посадових осіб, а також громадянам при реалізації ними прав, даних законами й іншими нормативно-правовими актами.

Останні три підстави для анулювання ліцензії заслуговують особливої уваги через свою неконкретність. А неконкретність — це завжди можливість покарати з надуманих підстав. Остання підстава для анулювання ліцензії ймовірно, потрібна для закріплення негласної охоронної монополії підрозділів правоохоронних органів. Важко уявити взаємну протидію, якщо мова йде про підрозділ міліції, що надає охоронні послуги, і опергрупу, що приїхала проводити оперативно-розшукові заходи. До речі, останнім пунктом (виключно як засобом залякування) можуть користуватися журналісти. Згідно зі ст.26 закону «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» журналіст має право відвідувати будь-які підприємства, установи, організації і відкрито вести записи. Це і є права, дані законом. І якщо суб'єкт охоронної діяльності перешкоджатиме їх реалізації, то може позбутися ліцензії.

Особливу увагу слід приділити обмеженням для суб'єктів охоронної діяльності. Точніше не самим обмеженням, а їх неіснуючій «забезпечувальній»

силі. Лише три заборони (вони згадувалися вище) спричиняють такі наслідки, як анулювання ліцензії. Інші не передбачають ні штрафів, ні попереджень, ні жодних інших наслідків для суб'єктів охоронної діяльності. Деякі заборони заслуговують того, аби бути процитованими. Отже, порушення, які, по суті, безкарно можуть здійснювати ліцензіати:

— розголошування відомостей про вжиття заходів з організації та здійснення охоронної діяльності, інформації з обмеженим доступом і інформації про особу, що охороняється;

— охорона особи, що здійснює злочинні дії, адміністративне правопорушення, або особи, яка намагається їх скоїти;

— здійснювати дії, що зазіхають на права, свободи та власність фізичних осіб, а також дії, що ставлять під загрозу їх життя, здоров'я, честь, гідність і ділову репутацію;

— участь у виконанні судових рішень під час виконавчого провадження.

Можливо, такі дії регулюються іншими нормативними актами. Проте в цьому випадку, мабуть, їх або потрібно не згадувати зовсім, або передбачити за них певні санкції. А так маємо порушення без покарання.

Закон передбачає наявність у працівників суб'єктів охоронної діяльності специфічних прав і обов'язків. Деякі слід проаналізувати детально. Персонал охорони має право:

— вимагати від осіб припинення протиправних дій, дотримання законності та правопорядку (процитовано дослівно; зрозуміло, що законодавець не мав на увазі те, що персонал охорони має право вимагати від громадян припинити дотримання законності й правопорядку; проте лінгвістично норма виписана саме так);

— вимагати від осіб дотримання пропускного та внутрішньооб'єктного режимів. Тут слід зробити

ремарку для наших співвітчизників (журналістів і громадян, котрі за службовим обов'язком регулярно «проникають» на режимні об'єкти), які проходитимуть «крізь» таку охорону: охоронці повинні мати відповідні правила пропускного і внутрішньооб'єктного режимів. Якщо ці правила відсутні на посту охорони, то вимагати їх дотримання буде доволі складно;

— під час здійснення пропускного режиму на об'єктах охорони проводити огляд речей фізичних осіб (з їхньої добровільної згоди), транспортних засобів, вилучення речей і документів, що є знаряддями або предметами правопорушення, перевірку документів і ін.

Один цей пункт може «заплести звивини» багатьом суб'єктам охоронної діяльності. Спробуємо розібратися. Отже, з огляду на це положення можна зробити наступний висновок: огляд дозволяється проводити тільки під час здійснення пропускного режиму (тобто на пропускному пункті повинен знаходитися екземпляр правил пропускного режиму, які передбачають можливість проведення такого огляду). Речі фізичних осіб можна оглядати тільки з їхньої згоди, транспортні засоби (але не речі фізичних осіб, які знаходяться в цих транспортних засобах) — без них. Від вилучення речей і документів краще взагалі утриматися, оскільки питання про їх належність до предметів і знарядь правопорушення вельми неоднозначне.

Отже, діяльність приватних охоронних структур в Україні являє собою цілісний комплекс адміністративно-правових засобів, які спрямовані на врегулювання суспільних відносин у сфері безпеки фізичних осіб та охорони усіх форм права

власності, задоволення публічно-правових інтересів фізичних і юридичних осіб суб'єктами публічного адміністрування.

Це система заходів щодо забезпечення правових, організаційних, економічних, технологічних та інших чинників, пов'язаних із забезпеченням особистої безпеки фізичних осіб та збереженням якісних і кількісних характеристик майна, що знаходиться під захистом різноманітних охоронних структур.

Науковий керівник: Соколенко Ольга Леонідівна, професор, доктор юридичних наук, професор кафедри адміністративного і кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЩОДО НЕДОСТАТНЬОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ЕТИКИ АУДИТОРАМИ

Єрух Яна Сергіївна
студентка V курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Зміни в економіці країни в суспільстві, налагодження зв’язків з іншими державами в яких демократія та прозорість як державного апарату так і бізнесу взагалі, призводять до того що нашій країні потрібно вносити корективи національного законодавства у відповідність з міжнародним. Сьогодні інформація про фінансовий стан будь-якого підприємства цікавить багатьох користувачів: акціонерів, власників, інвесторів, постачальників, покупців, державні контролюючі органи та ін. Причому інтереси користувачів фінансової інформації часто не збігаються, тому необхідною є об'єктивна оцінка фінансової звітності фірми, яку надають аудитори.

Для того щоб ця оцінка дійсно була об’єктивною законодавець в ст. 19 ЗУ «Про аудиторську діяльність» прописав обов’язки аудиторів, а саме:

1) в аудиторській діяльності дотримуватися вимог цього Закону, Закону України "Про засади запобігання і протидії корупції" та інших нормативно-правових актів, стандартів аудиту, принципів незалежності аудитора та відповідних рішень Аудиторської палати України;

2) належним чином проводити аудит та надавати інші аудиторські послуги;

3) повідомляти власників, уповноважених ними осіб, замовників про виявлені під час проведення аудиту недоліки ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності;

4) зберігати в таємниці інформацію, отриману при проведенні аудиту та виконанні інших аудиторських послуг, не розголошувати відомості, що становлять предмет комерційної таємниці, і не використовувати їх у своїх інтересах або в інтересах третіх осіб;

5) відповідати перед замовником за порушення умов договору відповідно до договору та закону;

6) обмежувати свою діяльність наданням аудиторських послуг та іншими видами робіт, які мають безпосереднє відношення до надання аудиторських послуг, у формі консультацій, перевірок або експертиз.

Нажаль порушення мають значне місце в діяльності аудиторів, багато з них мають етичний характер. Для більш чіткого розуміння принципів діяльності аудитора

Міжнародною федерацією бухгалтерів (МФБ) у 2009 році було прийнято Кодекс етики професійних бухгалтерів, котрий набрав чинності для членів МФБ з 1 червня 2011 року. В Україні Кодекс не має статусу офіційного документа, хоча був виданий ФБПАУ та продавався в роздріб Аудиторською палатою України.

В цьому Кодексі прописано принцип доброчесності. Але що ми спостерігаємо аналізуючи діяльність аудиторів? Виявляється що аудиторський висновок надано без реальної перевірки предмета замовлення, адже аудитор або взагалі не відвідав об'єкт перевірки, або був його співробітник, який не є аудитором, або на перевірку витрачено час, якого реально замало для отримання обґрунтованого висновку для такого роду об'єкта (за обсягом діяльності, кількості працівників, структурою тощо). Також не рідкими бувають випадки коли взагалі відсутні робочі документи з аудиту звітності.

Також існують і такі випадки, коли аудиторський звіт не розкриває суттєвих помилок у роботі замовника, недотриманні ним чинного законодавства, особливо Податкового кодексу України. Або у робочих документах є нотатки щодо грубих порушень вимог Податкового кодексу, а звіт має позитивну або умовно - позитивну форму.

Порушується принцип об'єктивності котрий означає зобов'язання всіх аудиторів не ставити під загрозу їхнє професійне чи ділове судження внаслідок упередженості, конфлікту інтересів або неправомірного впливу з боку інших осіб. Прикладом цього порушення можне навести таку ситуацію, коли захищаються інтереси тільки однієї зі сторін конфлікту. Цією стороною може бути державний контролюючий орган чи фіскальний орган.

Можливий звинувачувальний характер судження чи переобрання на себе судових повноважень. Офіційна кваліфікація в робочих документах та підсумкових документах вини посадових осіб замовника аудиту, чи використання судової термінології, що носить звинувачувальний характер відносно посадових осіб.

Проаналізувавши всі ці дії аудиторів, законодавець пропонує нам одну статтю, в котрій йдеться мова про санкцію до правопорушників, а саме « За неналежне виконання професійних обов'язків до аудитора (аудиторської фірми) можуть бути застосовані Аудиторською палатою України стягнення у вигляді попередження, зупинення чинності сертифіката на строк до одного року або анулювання сертифіката, виключення з Реєстру. Розмір майнової відповідальності аудиторів (аудиторських фірм) не може перевищувати фактично завданих замовнику збитків з їх вини ».

На нашу думку, цих санкцій не достатньо за порушення основних принципів професійної етики аудиторами. На сьогоднішній день необхідно імплементувати в законодавство Кодекс етики професійних бухгалтерів, та максимально детально прописати всі можливі випадки етичних правопорушень, за кожен з яких прописати свою відповідальність, дуже чудовим прикладом вважаємо є Кримінальний кодекс України.

Науковий керівник: Патерило Ірина Володимирівна, професор, кандидат юридичних наук кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПОВНОВАЖЕННЯ АНТИМОНОПОЛЬНОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНИ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ СУБ'ЄКТАМ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Задніпряний Анатолій Олегович
аспірант ІІ року навчання юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету ім. Олеся Гончара

Зобов'язання України щодо створення ефективної системи контролю державної допомоги суб'єктам господарювання, за зразком системи, яка існує у Європейському Союзі, передбачені низкою міжнародних угод.

Найбільш чіткі вимоги до такої системи встановлено у статтях 262 – 267 Частини 2 "Державна допомога" Глави 10 "Конкуренція" Розділу IV "Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею" Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.

Відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, для впровадження національної системи контролю державної допомоги Україна має: протягом трьох років з дати набрання чинності Угодою – прийняти національне законодавство про державну допомогу та забезпечити функціонування незалежного органу, який матиме відповідні повноваження; протягом п'яти років з дати набрання чинності Угодою – створити повний реєстр схем державної допомоги; привести ці схеми допомоги у відповідність до критеріїв, визначених у статтях 262 та 264 цієї Угоди протягом строку не більше ніж сім років з дати набрання чинності Угодою; протягом перших п'яти років після набрання чинності Угодою, будь-яка державна допомога, надана Україною, має оцінюватись за правилами, ідентичними правилам Європейського Союзу щодо країн зі складною соціально-економічною ситуацією.

1 липня 2014 року Верховною Радою України прийнято Закон України № 1555-VII «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», розроблений Антимонопольним комітетом України з урахуванням зобов'язань, визначених Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. Зазначений Закон набере чинності у повному обсязі 2 серпня 2017.

Відповідно до статті 8 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» (далі – Закон) Уповноваженим органом з питань державної допомоги визначено Антимонопольний комітет України.

Однак залишається питання щодо прийняття нових та внесення змін до чинних нормативно-правових актів України для забезпечення повноцінної діяльності Антимонопольного комітету України (далі – АМКУ) у сфері державної допомоги суб'єктам господарювання та можливості оскарження рішень державних органів та органів місцевогосамоврядування про надання державної допомоги.

Теоретичну базу дослідження склали наукові праці відомих теоретиків та практиків права, зокрема таких, як: Прокопов О.А., Ліллемае О.І., Сарана С.В., Дікань Л.В., Мацелик М. О., Кожанова А.О. та інших.

Мета даної роботи полягає у дослідженні нормативно-правової бази, що забезпечує діяльність АМКУ у сфері державної допомоги суб'єктам господарювання та формування пропозицій щодо прийняття нових та внесення змін у чинні нормативно-правові акти для забезпечення повноцінного функціювання АМКУ у вищезазначеній сфері.

Як зазначалося вище, 1 липня 2014 року був прийнятий Закон. Даний Закон встановлює правові засади проведення моніторингу державної допомоги суб'єктам

господарювання, здійснення контролю за допустимістю такої допомоги для конкуренції. Він спрямований на забезпечення захисту та розвитку конкуренції, підвищення прозорості функціонування системи державної допомоги та дотримання міжнародних зобов'язань України у сфері державної допомоги. Однак, в повній мірі Закон набуде чинності лише 2 серпня 2017 р., окрім ч. 2 ст. 6, ч. 1 та п. 6 – 10 ч. 2 ст. 8, ч. 2 ст. 14 Закону.

Водночас, ч. 2 ст. 14 Закону набуває чинності одразу з моменту опублікування нормативного акту. Зокрема вказана норма встановлює, що порядок повернення незаконної державної допомоги, недопустимої для конкуренції, встановлюється Кабінетом Міністрів Україні. Проте на сьогоднішній день існує тільки проект постанови, однак він не оприлюднений та не вступив у законну силу.

Також, у зв'язку з цим до тих пір, коли Закон набуде чинності, є доцільним підготувати зміни до чинного Закону України "Про захист економічної конкуренції". Зокрема, необхідно посилити положення нормативного акту в частині складових державної політики у сфері розвитку економічної конкуренції та обмеження монополізму, а саме закріпити положення про те, що будь-яка державна допомога суб'єктам господарювання, яка спотворює конкурентне середовище, є забороненою, а також встановити перелік винятків, згідно з якими вона є допустимою.

Дана пропозиція дозволить на підставі ст. 55 Закону України "Про захист економічної конкуренції" суб'єктам господарювання (конкурентам) звертатись з позовом до суду у випадку надання без належних підстав цільової допомоги.

Таким чином, з урахуванням того, що АМКУ є компетентим органом, що має право здійснювати моніторинг державної допомоги суб'єктам господарювання, здійснення контролю за допустимістю такої допомоги для конкуренції та здійснювати повернення безпідставної державної допомоги, зокрема, рекомендуємо внести зміни до ст. 55 Закону України «про захист економічної конкуренції», прийняти постанову КМУ «Порядок повернення незаконної державної допомоги, недопустимої для конкуренції», а Антимонопольному комітету України підготовувати Порядок розгляду справ у сфері державної допомоги з визначенням строків та порядку розгляду вищезазначених справ.

Науковий керівник: Легка Оксана Володимирівна, доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права, історії права і політико-правових вчень Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ЕФЕКТИВНІСТЬ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ

Заіка Олег Олександрович

студент IV курсу юридичного факультету

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Реформування системи правоохоронних органів та правосуддя є одним з найважливіших питань у сучасному житті України. Реформування цих структур повинно стати фундаментом для подальших демократичних перетворень.

Причина реформування цих структур має свої специфічні аспекти. Суд реформують через високий процент недовіри громадян до справедливого та чесного вирішення справ; правоохоронні органи реформують через те, що міліція, яка повинна захищати спокій громадян сама його порушувала, роблячи з людей

інструмент заробітку додаткових грошей; прокуратуру реформують через те, що працівники цієї структури мали занадто багато влади та відчували себе вище закону. Усі ці структури по вуха корумповані.

Тому автор вважає за потрібне виділити наступні причини реформування визначених систем влади:

1. Неефективна організаційна структура.
2. Широкі повноваження, які надають можливість зловживання ними посадовців.
3. Корумпованість систем правоохоронних органів та правосуддя.

І це тільки невеличкий набір причин, за яких виникла нагальна потреба реформування. Деякі політексперти визначали навіть повністю радянську систему роботи і структури правоохоронних органів. Далі миритися з таким положенням неможливо, але реформи мають бути продуманими, виваженими, професійними, такими, що відповідають національному менталітету. І головною задачею цих реформ повинно бути гарантування прав і свобод українців, що закріплені в Конституції.

Найбільш важливим в цій системі гарантування є, на нашу думку, суд. Реформування суду це дуже важлива та складна праця, оскільки саме ця структура вирішує конфлікти між людьми, підприємствами та впливає на майбутнє громадян, які беруть участь у судових процесах.

Говорячи про довіру, то до суддів вони критично низька – від 5 до 10 відсотків за різними соціальними дослідженнями. Це дуже низький рівень довіри і нам потрібно зрозуміти, що саме веде за собою таку недовіру. Для цього потрібно відповісти на такі запитання: «Хто є нинішні судді?», «Чи завжди справи вирішуються за законом?» та «Як сильно впливає політичне життя України на судову систему?».

До змін в Основному Законі держави вимогами для зайняття посади судді були: вік не менше 25 років, стаж не менше трьох років за юридичною спеціалізацією та рівень юридичною освіти не нижче спеціаліста, знання державної мови тощо. Зараз в ст.127 Конституції України вказані такі вимоги: вік не менше 30 років, стаж в юридичній сфері мінімум 5 років тощо. Як ми бачимо вимоги зросли і це, на нашу думку, дуже гарна ідея, оскільки посада судді це дуже складна та трудомістка робота, пов’язана з вирішенням не одного десятку інколи унікальних справ і вік у 25 років і стаж в 3 роки - не є достатнім. Також, ні для кого не секрет, що посаду судді можна було купити, якщо внести певну суму в відповідний фонд. Через це є дуже багато прикладів того як суддя, який вчора вперше дізнався, що таке юриспруденція, сидить і розглядає справи, які повинен вирішувати професіонал.

Не слід забувати, що некомпетентні судді - не єдина проблема судового апарату. Також є проблема вирішення справ не за буквою закону, а за буквою валюти. Дуже багато справ можна було «вирішити» за допомогою грошей чи зв’язків, а справи, у яких люди не могли сплатити «судовий збір», вирішувалися довго та неякісно, оскільки багатьом суддям це було просто не цікаво. Дійсно, цього не можна казати про усіх суддів без виключення, але та чисельність, яку показує статистика, змушує говорити про це так, начебто дійсно усі судді корумповані.

Також потрібно пам’ятати те, що політичне життя країни впливає на судову систему. Кожна нова політична група намагається підвести суд під себе. Це проявляється у бажанні внести деякі поправки у судову структуру, привести на місця більше своїх людей, для більш повного контролю населення. Слід розуміти, що в нашій країні дуже складно, наприклад, виграти процес проти представника влади чи у

наближеної до представників влади людини, оскільки саме влада, наприклад, вирішує питання необхідності фінансування суду. Через це суд є залежним від політичного життя країни, а повинен бути незалежним.

У ст.127 Конституції України вказано: «Суддя не може належати до політичних партій, профспілок, брати участь у будь-якій політичній діяльності, мати представницький мандат, обіймати будь-які інші оплачувані посади, виконувати іншу оплачувану роботу, крім наукової, викладацької чи творчої», проте може мати дуже тісні зв'язки з політичним життям, обіймати інші оплачуванні посади непрямою дією, виконуючи все це через іншу людину, яка нібито не пов'язана з суддею тощо.

На думку автора ідеальною була б реформа, яка виглядала наступним чином:

1. Рішення повинні бути справедливі, а саме за буквою закону;
2. Рішення повинні виконуватись;
3. Суд повинен бути незалежним від політичного життя держави;
4. Підвищення вимог на посаду судді. Створити спеціальну комісію для компетентного атестування майбутніх суддів.
5. Підвищення контролю над судами. Контроль за незалежним вирішенням справ в судді.
6. Індивідуальне вирішення справ. Кожна справа є унікальною і не можна її розглядати за минулим досвідом.

Перед тим, як реформувати правову систему в країні, потрібно пам'ятати, що будь-які реформи, не будуть працювати, якщо в суспільстві немає правосуддя, здатного захистити права людини і правопорядок в суспільстві. Наявність чесного й ефективного судочинства - обов'язкова передумова для відчуття безпеки і захищеності.

Науковий керівник: Мудриєвська Людмила Михайлівна, кандидат юридичних наук, кандидат філософських наук, доцент, завідувач кафедри теорії держави і права, конституційного права та державного управління Дніпропетровського національно університету імені Олеся Гончара.

МОДЕРНІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ: АДМІНІСТРАТИВНИЙ АСПЕКТ

Івко Анастасія Ігорівна

аспірантка І року навчання юридичного факультету

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Упродовж багатьох років в Україні сформувалася думка, що успішному проведенню реформ у нашій країні істотно заважають бюрократичні перепони, передовсім громіздка державна машина, численний, проте малоефективний чиновницький апарат, непрозорі та незрозумілі широкому загалу відносини держави і громадянина.

Системно змінити ситуацію, зробити владу доступною, ефективною і відкритою має на меті адміністративна реформа.

Пропозиції щодо модернізації «урядової машини» розроблені Головним управлінням державної служби України у тісній співпраці з європейськими партнерами та зосереджені на декількох головних напрямках.

По кожному із цих напрямків Головдержслужба не тільки обґрунтувала необхідність змін і запропонувала алгоритм дій уряду, а й підготувала проекти

нормативно-правових актів, які забезпечать швидкий і ефективний рух по шляху модернізації урядової машини.

Перший блок – модернізація системи центральних органів виконавчої влади. Саме впорядкування системи центральних органів виконавчої влади відкриє резерви для суттєвого скорочення видатків на державне управління, завдання щодо якого поставлені сьогодні Президентом та урядом України. Головдержслужбою підготовлено декілька варіантів реформи, найбільш оптимальним з яких є той, що передбачає при збереженні наявної кількості міністерств скоротити кількість центральних органів виконавчої влади та урядових органів державного управління. При цьому найбільш важливим є не механічне скорочення чисельності органів та державних службовців, а правильний перерозподіл державних службовців та оптимальна організація людського ресурсу, необхідного для їх виконання. Важливо не втратити при впровадженні реформи людського потенціалу, зберегти кадрових державних службовців, професіоналів.

Другий блок – модернізація державної служби. Новий закон спрямований на деполітизацію і департизацію державної служби: він забезпечить одночасно політичну нейтральність державних службовців та їхню лояльність до законно сформованих органів державної влади.

Третє – модернізація системи професійного навчання державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування є одним із основних напрямків реформування державного управління, яке в умовах кризових явищ має розглядатися як головний чинник ефективності соціально-економічних реформ. Для того, щоб забезпечити високий рівень професійної компетентності управлінських кадрів упродовж усієї їхньої професійної діяльності, необхідно здійснити перехід до безперервного навчання фахівців у сфері державного управління.

Четверте – розвиток вищого корпусу державної служби, забезпечення ефективного лідерства у впровадженні реформ, формуванні та реалізації державної політики. У зв'язку з цим Головдержслужбою підготовлено ексклюзивне видання для новопризначених керівників – «Порядок денний для нового міністра», дванадцять розділів якого містять рекомендації щодо конкретних кроків, які повинен зробити при вступі на посаду будь-який керівник, що працює у системі виконавчої влади.

П'яте – врегулювання конфлікту інтересів і запобігання проявам корупції. Розроблено план заходів, одним з головних елементів якого має бути широка інформаційно-роз'яснювальна кампанія та систематичне навчання державних службовців щодо положень антикорупційного законодавства.

Шостий блок пов'язаний з упровадженням електронного урядування. Масштабне впровадження інформаційних технологій в державному управлінні дасть змогу розв'язати проблему дефіциту двох основних ресурсів – часового і фінансового, а отже, за короткий час у кілька разів підвищити ефективність урядової машини. Саме тут – основний резерв для скорочення видатків на державне управління, коли відносно невеликі разові інвестиції дадуть можливість значної економії коштів у дво-трирічній перспективі.

Виконання вищезазначених напрямів дасть змогу забезпечити реалізацію державної кадрової політики у сфері державної служби, запровадити сучасні технології управління людськими ресурсами та забезпечити наукове супроводження реформи.

Реалізація поставлених завдань дасть змогу вирішити низку ключових проблем у забезпеченні стабільності державної служби та відновленні довіри громадськості до

неї, забезпечивши зменшення плинності кадрів та підвищенні рейтингу України у міжнародних та вітчизняних дослідженнях.

Реформа державної служби наблизить систему державного управління до європейських стандартів, модернізує і професіоналізує її.

Науковий керівник: Литвин Олена Петрівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного та кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЩОДО ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЙНИХ ПРОЯВІВ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Кобрусєва Євгенія Анатоліївна

кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і кримінального права юридичного факультету

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Корупція залишається надзвичайно серйозною проблемою для України. Проте, необхідно зауважити, що корупція – не лише українська проблема, це явище має свої прояви в багатьох країнах світу.

Відносини, що виникають у сфері запобігання корупції, регулюються Конституцією України, міжнародними договорами, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, цим та іншими законами, а також прийнятими на їх виконання іншими нормативно-правовими актами.

Чинний антикорупційний законодавчий масив було сформовано протягом кількох останніх років. Такі дії спрямовані на поліпшення функціонування механізмів запобігання і протидії корупції та приведення законодавства України у відповідність до сучасних європейських норм.

Особливо варто зупинитися на таких Законах України, як:

- Про запобігання корупції від 14 жовтня 2014 року;
- Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки від 14 жовтня 2014;
- Про Національне антикорупційне бюро України від 14 жовтня 2014 року.
- Державна програма щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015 – 2017 роки», затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 265.

З визначенням Національної антикорупційної стратегії на 2014-2017 роки, однією з основних причин виникнення і поширення корупції в Україні є низька ефективність заходів, що вживають правоохоронні органи, органи прокуратури і суди щодо притягнення винних у вчиненні корупційних правопорушень до відповідальності. А одним із її завдань, як і напрямів Державної програми щодо запобігання і протидії корупції на 2014-2017 роки, є формування єдиної правозастосовчої практики правоохоронних та судових органів у справах, пов'язаних із корупцією.

Згідно Закону України «Про запобігання корупції», передбачено зміст та порядок застосування превентивних антикорупційних механізмів, правила щодо усунення наслідків корупційних правопорушень.

Відповідно до цього закону, корупція - використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей.

Законом України «Про запобігання корупції», чітко визначені суб'єкти, на яких поширюється дія цього Закону. Ними можуть виступати такі особи:

1) особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування:

а) Президент України, Голова Верховної Ради України, його Перший заступник та заступник, Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр України, віце-прем'єр-міністри України, міністри, інші керівники центральних органів виконавчої влади, які не входять до складу Кабінету Міністрів України, та їх заступники, Голова Служби безпеки України, Генеральний прокурор України, Голова Національного банку України, Голова та інші члени Рахункової палати, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Голова Ради міністрів Автономної Республіки Крим;

б) народні депутати України, депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутати місцевих рад, сільські, селищні, міські голови;

в) державні службовці, посадові особи місцевого самоврядування;

г) військові посадові особи Збройних Сил України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України та інших утворених відповідно до законів військових формувань, крім військовослужбовців строкової військової служби;

ґ) судді Конституційного Суду України, інші професійні судді, члени, дисциплінарні інспектори Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, службові особи секретаріату цієї Комісії, Голова, заступник Голови, секретарі секцій Вищої ради юстиції, а також інші члени Вищої ради юстиції, народні засідателі і присяжні (під час виконання ними цих функцій);

д) особи рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ, державної кримінально-виконавчої служби, податкової поліції, особи начальницького складу органів та підрозділів цивільного захисту, Національного антикорупційного бюро України;

е) посадові та службові особи органів прокуратури, Служби безпеки України, дипломатичної служби, державної лісової охорони, державної охорони природно-заповідного фонду, центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної податкової політики та державної політики у сфері державної митної справи;

є) члени Національного агентства з питань запобігання корупції;

ж) члени Центральної виборчої комісії;

з) посадові та службові особи інших державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим;

2) особи, які для цілей цього Закону прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування:

а) посадові особи юридичних осіб публічного права, які не зазначені у пункті 1 частини першої цієї статті;

б) особи, які не є державними службовцями, посадовими особами місцевого самоврядування, але надають публічні послуги (аудитори, нотаріуси, оцінювачі, а також експерти, арбітражні керуючі, незалежні посередники, члени трудового арбітражу, третейські судді під час виконання ними цих функцій, інші особи, визначені законом);

3) особи, які постійно або тимчасово обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, або спеціально уповноважені на виконання таких обов'язків у юридичних особах приватного права незалежно від організаційно-правової форми, а також інші особи, які не є службовими особами та які виконують роботу або надають послуги відповідно до договору з підприємством, установою, організацією, - у випадках, передбачених цим Законом.

За вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень особи, зазначені в частині першій статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», притягаються до кримінальної, адміністративної, цивільно-правової та дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку.

Існує низка проблемних питань, законодавче врегулювання яких може допомогти ефективніше виявляти та фіксувати корупційні правопорушення. Так, в ст. 13 ЗУ «Про запобігання корупції» не передбачено, який саме спеціально уповноважений суб'єкт у сфері протидії корупції має бути проінформовано про корупційне правопорушення, в частині складання протоколу про адміністративні правопорушення у справах, що належать до компетенції Національного агентства; а тим більше представлення інтересів Національного агентства в судах, по факту розгляду справ про корупційні правопорушення в порядку встановленому законом.

Тобто, закон встановлює для відповідального посадовця можливість вибору органу такого звернення, яка зумовлена альтернативною підвідомчістю складення протоколу про вчинення корупційного правопорушення. Ст.10 вказаного закону встановлено обмеження щодо осіб, які звільнилися з посад або припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування, водночас, за порушення заборон, передбачених п.п.1 і 3 ч. 1 вказаної статті, юридичної відповідальності не встановлено та не визначено механізму реалізації вказаних заборон.

Отож, можна зробити висновок, що питання вдосконалення законодавства, практики його застосування, формування єдиної правозастосовчої практики у справах пов'язаних із корупцією, проблеми у діяльності цих органів, вимагають широкого обговорення та більшої уваги як з боку відповідних державних інституцій.

ПРОБЛЕМИ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ ІНТЕРНЕТУ ЗА НОРМАМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРАВА

Коваленко Оксана Юріївна
аспірант ІІ року навчання юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Що є Інтернет з юридичної точки зору? Чи є Інтернет суб'єктом права? Що необхідно розуміти під терміном «інформаційна мережа Інтернет»? По-перше, необхідно визнати, що Інтернет має специфічний і досить новаторський характер. Доктринально, для визначення сутності Інтернету, слід використовувати класичні визначення комунікаційного права, існуючі в Європі і засновані на відмінності між приватною кореспонденцією (приватним правом) і аудіовізуальним повідомленням (публічним правом), і зазначити, що комунікація в інтернет-середовищі найчастіше носить змішаний приватно-публічний характер. У правовій реальності Інтернет являє собою світ користувачів (суб'єктів правових відносин), здебільшого ототожнених, які «проходять» через різні мережі, не маючи чітко визначеного власника, і здійснюють свої функції завдяки протоколу повідомлення з метою пошуку необхідної інформації. Саме ця логіка запитів утворює соціологію мережі і дозволяє їй пройти еволюцію від закритого співтовариства фахівців і експертів до великого світового колективного громадського користувача та світу торгівлі.

По-друге, треба мати на увазі й те, що сучасне європейське право володіє невеликим набором правових засобів, що використовуються в даній сфері, які тим не менш дозволяють забезпечити необхідні юридичні гарантії. Таким чином, не можна говорити про відсутність правової регламентації в країнах Євросоюзу, а, скоріше, можна вести мову про наявність загального законодавства про зв'язок, комунікації та електронну торгівлю, що застосовується сьогодні в сфері Інтернету. Спеціальних законів, присвячених Інтернету, в ЄС не так багато.

Аналіз теоретико-правових аспектів Інтернету не може здійснюватися без характеристики предмета інформаційного права, який закріплює «юридичні правила гри» в області інфосфері. Інформаційне право - навчальна дисципліна і комплексна галузь українського права (а не тільки галузь законодавства, як її намагаються іноді уявити) включає в себе норми, інститути і принципи права, що регулюють суспільні відносини в інформаційній сфері суспільства і його складових частин. В інформаційне право входить законодавство про ЗМІ, інститут інформаційної безпеки, частина норм, що регулюють питання інтелектуальної власності, і багато іншого.

Інтернет-право на сьогоднішній день доцільно розглядати, досліджувати і вивчати саме в рамках інформаційного права. Це положення відноситься і до аналізу правових режимів, що діють в досліджуваній сфері, які дуже важливі для визначення способів регламентації Інтернет-відносин. Правовий режим можна визначити як певний порядок регулювання, який характеризується особливим поєднанням взаємодіючих між собою дозволів, заборон та позитивних зобов'язувань, що створюють його особливу спрямованість. Правильним є виділення в Інтернет-праві як цілісної системи сфер публічно-правового і приватно-правового регулювання. Так як переважна кількість норм в мережі Інтернет має диспозитивний характер, основним є саморегулювання учасників. Разом з тим в електронному середовищі Інтернет діють й імперативні норми, які відрізняються детальністю регулювання правил поведінки її суб'єктів (учасників). Дані положення свідчать в цьому випадку про складний характер регулювання, що поєднує як диспозитивні, так і імперативні норми.

Досить спірним є твердження про те, чи може електронна мережа в повній мірі виступати суб'єктом права, так як інстанції Інтернету знаходяться на етапі свого формування і їх правова природа досить невизначена. Крім того, суб'єкт права повинен володіти рядом суттєвих ознак (наприклад, правосуб'єктністю), якими, на наш погляд, електронна мережа в повній мірі не володіє. Слід погодитися з думкою про те, що Інтернет не є суб'єктом права нового типу, так як «суб'єкти, що вступають у правовідносини в середовищі Інтернет, самостійно здійснюють свої права і несуть обов'язки, і немає необхідності об'єднувати їх в такий «множинний суб'єкт». Досить важко також охарактеризувати Інтернет як юридичну особу, так як мережа не володіє ознаками, що характеризують цю правову категорію, завдяки якій здійснюється «персоніфікація майна». Тому можна зробити висновок про те, що Інтернет не має визначеної власності, так як не має і не може мати чітко визначеного власника; в ньому відсутня організаційна єдність, так як важко говорити про мережу як про відособлену організацію, про певний колектив, який працює для реалізації чітко окресленої мети. Інтернет є широким полем для діяльності величезного числа юридичних осіб, різноманітних організаційно-правових форм і різної спрямованості. Але визначати з точки зору теорії Інтернет як сукупність юридичних осіб, на наш погляд, було б теж неправильно, так як в цьому середовищі домінує приватна ініціатива, і вона відчутно залежить від активної діяльності саме фізичних осіб, які, безсумнівно, становлять її ядро і рушійну силу.

Науковий керівник: Бережна Катерина Вікторівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права, історії права та політико-правових вчень Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

РОЛЬ АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕРЖАВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В РЕАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНИХ РЕФОРМ В УКРАЇНІ

Корнєва Ольга Володимирівна

кандидат з державного управління, доцент кафедри теорії держави і права, конституційного права та державного управління

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Важливою складовою частиною сучасної політичної думки є теорія адміністративно-державного менеджменту, оскільки вона безпосередньо пов'язана з розробкою державної стратегії функціонування, розвитку та вдосконалення всіх сфер суспільного життя. Тривалий час вона осмислювалась у межах політологічної традиції. Як самостійна галузь наукових досліджень ця теорія починає виділятись наприкінці XIX століття. Започаткував теоретичну розробку питань адміністративно-державного управління у 1887 р. професор Вудро Вільсон, який зазначав, що наука адміністрування прагнутиме віднайти способи поліпшення діяльності уряду, зробить його роботу менш трудомісткою, упорядкує організацію управління.

Українська держава переживає сьогодні чи не найтяжчий період свого становлення. Виникло загрозливе економічне та соціально-політичне становище. Відірваність від життя багатьох програм і рішень, брак науково обґрунтованого прогностичного підходу, невизначеність функцій та повноважень державних структур, вкрай низька відповідальність майже всіх ланок господарського механізму поставили країну на межу катастрофи.

Криза економіки України – це значною мірою криза управління. Процес розвалу командно-адміністративної системи державного управління розглядався як самоціль за відсутності загальнотеоретичної концепції управління у перехідний період, науково обґрунтованої програми створення якісно нового апарату управління, який відповідав би новим історичним умовам. Процес його створення відбувається стихійно та несистемно.

У міру створення і розвитку нового апарату державного управління мають розширюватися та поглиблюватися наукові уявлення у цій галузі, оскільки змінюється не тільки конкретика його діяльності, але й найбільш типові риси та властивості, що має першорядне значення для розвитку як теорії, так і практики управління.

Постсоціалістичне суспільство відкинуло тоталітарну систему державного управління. Разом із цим зруйновано регіональні та виробничі зв'язки, що існували раніше. А якою ж має бути принципово нова система управління? Вона не тільки не створена, але навіть концептуально не розроблена. Копіювання західних моделей управління ще більше ускладнило становище. Зростання кількості управлінців часто відбувається за рахунок малокомпетентних людей. Корумпованість охопила всі структури управління, бюрократизм став нормою поведінки державних службовців – усі ці обставини фактично звели нанівець організаційну діяльність державного управління, призвели до втрати керованості багатьма сферами суспільного життя й економікою.

Кількість управлінців з року в рік збільшується. Порівняно з першим роком незалежності на сьогодні апарат державного управління зріс у понад 4 рази.

У зв'язку з цим, потрібна нова концепція управління, яка виходила б з об'єктивних потреб переходу до цивілізованого ринку, ураховувала б специфічні умови становлення української держави. Та для цього необхідно методологічно правильно визначити сутність і поняття управління, оскільки тільки державне управління забезпечує функціонування й розвиток суспільства як єдиного цілого.

У вітчизняній та зарубіжній юридичній літературі ще не склалося сталого й загальновизнаного поняття державного управління. З позицій адміністративного права управління визначається як виконавча й розпорядча діяльність держави. І це визначення в достатній мірі не розкриває матеріальної суті управлінської діяльності, не вичерпує її змісту, та й саме поняття виконавчої й розпорядчої діяльності потребує уточнення.

Нові функції й завдання держави перехідного періоду зумовлюють і новий зміст її управлінської діяльності, а отже, визначають форми, методи управління, систему та структуру органів державного управління.

У державному управлінні об'єктом менеджменту є державний орган (державна установа). Це організація, специфічними особливостями якої є те, що: особи, які відповідають за її управління, є обраними або призначеними; щодо неї держава застосовує систему примусу, якої позбавлені приватні компанії; предметом праці в ній є інформація, а рішення, що вона приймає, часто мають інформаційну форму (постанови, розпорядження тощо).

На відміну від виконавчої роботи, яка властива державним органам, менеджмент є цілеспрямованим управлінням, цілями якого є в першу чергу ефективність і дієвість. Менеджмент є обширним поняттям, яке поширюється одночасно на три сфери: процес (планування, рішення, здійснення, контроль); структуру (організація,

розподіл), кадри (керівництво). Із цього випливають основні функції менеджменту: планування, контроль, організація, керівництво.

Основними змінними державної організації, які вимагають уваги адміністративного менеджменту, є цілі, структура, завдання, технологія і люди. Цілі державної організації — те, заради чого вона створюється і функціонує — поділяються на предметні (здійснити намічене політикою) і формальні (орієнтація на громадян, мінімальні затрати, вдоволеність персоналу). Структура державної організації — логічні взаємовідносини рівнів управління і функціональних сфер, збудовані в такій формі, яка дозволяє найбільш ефективно досягти цілі даної організації. Завдання — цілі, транспоновані в конкретні вказівки до дії. Технологія — засіб перетворення ресурсів у потрібні продукти і послуги. Люди — центральна фігура в менеджменті, особи з їх неповторними рисами. Менеджмент у державних організаціях враховує зовнішнє середовище державної організації і вимагає ефективної реакції на нього та пристосування.

Таким чином, державний менеджмент на сьогодні є необхідним в організації державної служби в Україні, оскільки на сьогодні у багатьох сферах державної служби домінують традиційні бюрократичні методи управління у зв'язку з чим, авторитарне управління у цьому випадку виявляється найкращим. Між тим, у все більшій кількості конкретних сфер державної служби вимагаються нестандартні рішення постійно виникаючих нових завдань.

КОРРУПЦИЯ КАК СДЕРЖИВАЮЩИЙ ФАКТОР НА ПУТИ СОЦИАЛЬНОГО И ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЕ СТРАНЫ: ПРИЧИНЫ ВОЗНИКНОВЕНИЯ

Кузьмина Тамара Вячеславовна

страший преподаватель кафедры административного и уголовного права Днепропетровского национального университета имени Олеся Гончара

На сегодняшний день коррупция стала критической проблемой в области экономического и демократического развития Украины. Это подтверждается экспертными исследованиями, опросами и общественным мнением. Восприятие граждан свидетельствует о том, что коррупция в нашей стране имеет тенденцию к росту. Основные результаты исследований по вопросам коррупции свидетельствуют о следующем: люди считают, что коррупция в Украине широко распространена; две трети взрослого населения лично сталкивались с коррупцией, по крайней мере, с одним из центральных органов государственного управления или одного учреждения.

Коррупция как системный вопрос рассматривается и международными организациями, включая ООН, ОЭСР, Совет Европы и Европейский союз, которые приняли ряд международных соглашений и конвенций, с целью предотвращения распространения данного явления.

Коррупция является системным дефектом, который коренится при условии отсутствия формальных правил (законных и подзаконных норм), которые регулируют деятельность государственного сектора и при недостатках в неформальных правилах.

Формальные правила представляют собой законы, стандарты, определенные правила, которые подлежат исполнению, а также соответствующие организации,

призваны обеспечивать их осуществление и соблюдение. Неформальные правила - обычаи, традиции и общие ценности, которые влияют на поведение людей.

Борьба с коррупцией может быть эффективной только тогда, когда ей предшествует выявление причин ее возникновения. На основе анализа коррупции в Украине и зарубежного опыта мы можем определить следующие причины коррупции:

1) Несостоятельность рынка и регулятивные меры государственного управления.

В первую очередь, пространство для коррупции создают монополии (будь это даже естественным явлением, таким как распределение электроэнергии, или информации). Это особенно действенно в тех случаях, если монополия связана с дискреционным принятием решений, преобладанием спроса над предложением и высокой долей перераспределительных процессов. Лицензии, льготы, субсидии и взносы являются типичным примером преобладания спроса над предложением. Число заявителей, как правило, выше, чем количество имеющихся ресурсов. Заявитель, который хочет стать успешным держателем бизнеса, сильно мотивирован, чтобы разделить «прибыль» с должностными лицами с целью получить доступ к государственным средствам. Это создает идеальные условия для коррупции. Препятствовать коррупции в этой области могут только системные меры, с помощью которых необходимо ограничить возможности для принятия дискреционных решений.

Области, которые провоцируют возникновение коррупции, включают: выдачу лицензий за ввоз и вывоз товаров из/в страну (импорт и экспорт), получение разрешений на строительство, поддержка малого и среднего бизнеса с низкими процентными ставками по кредитам, меры, направленные на содействие развитию жилищного строительства; выдача лицензий на осуществление международных перевозок и многое другое.

2) Несовершенство законодательства.

Существование четких, продуманных и прозрачных правил, которые применяются одинаково ко всем и имеют одно толкование, является необходимым условием верховенства права и существования правового государства. Кроме того, такие правила необходимы и для борьбы с коррупцией. Неопределенность, волатильность и непредсказуемость правил - будь то законов или подзаконных актов - создают пространство для субъективного осмысления и совершения коррупционных мотивированных действий.

3) Недостаточность осуществления и соблюдения правил, а также несовершенные механизмы контроля.

К сожалению, существуют формальные правила, которые часто не соблюдаются, а механизм контроля за их соблюдением и вовсе не работает. Примером может служить правило обязательного раскрытия информации о финансировании избирательной кампании. Например, в Словакии, где такое правило существовало с 1998 года, несколько парламентских партий безнаказанно скрыли информацию о финансировании своей компании. И все потому, что не существовало единого механизма для обеспечения данной информации, никаких штрафов за несоблюдение такого информационного обязательства.

С недостаточной имплементацией правил зависит состояние и мотивация органа, принимающего решения. Причиной является неудовлетворительное состояние государственного управления, довольно частая некомпетентность органов,

а также отсутствие четких и осуществимых правил, которые направлены на эффективное предотвращение конфликтов интересов.

Отсутствие эффективных механизмов контроля напрямую способствует появлению коррупционного поведения. В частности, эффективность системы внутреннего контроля остается низкой. Это связано, главным образом, с отсутствием заинтересованности к улучшению использования и выявления нежелательных явлений в обществе на всех уровнях управления.

4) Уровень неформальных правил.

Под неформальными правилами принято считать общепринятые модели поведения, традиции, обычаи, общая культура общества, его морали и система ценностей. Неформальные правила определяют, например, степень толерантности (переносимости) граждан по отношению к коррупционному поведению.

В обществе должна существовать некая согласованность между формальными и неформальными правилами, они должны быть неразрывно связанны. В противном случае, если уровень восприятия граждан к коррупции будет высок, невозможно будет оказать эффективное давление на политиков, чтобы изменить ситуацию. Чтобы создать такое давление, людям необходимо гарантировать свободный доступ к информации и провести комплекс мероприятий, чтобы изменить общественное мнение в положительную сторону.

Борьба с коррупцией должна рассматриваться в качестве предварительного условия на пути к благополучию и процветанию. Исходя из прошлого опыта и многолетних исследований, можно сделать вывод о том, что нетранспорентные отношения и высокий уровень коррупции приводит к незамедлительному ухудшению экономических показателей и экономика страны становится более уязвима. Нетранспарентность и коррупция негативно влияют как на иностранные инвестиции, так и на экономический рост государства в целом.

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВИРІШЕННЯ СУДАМИ СПОРІВ ПРО СТЯГНЕННЯ ПОДАТКОВОГО БОРГУ

Лазаренко Уляна Іванівна

аспірант І року навчання юридичного факультету

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Судова практика в Україні свідчить про значну кількість справ за участю органів, що забезпечують формування та реалізують державну податкову і митну політику – так звані «податкові спори», кількість яких невпинно зростає.

Серед таких справ значний відсоток складають справи за зверненням фіскальних органів з заявами про стягнення податкового боргу з фізичних та юридичних осіб.

Метою роботи є аналіз теоретичних та практичних аспектів процедури стягнення податкового боргу в судовому порядку. Особливу увагу сконцентровано на дослідженні питання захисту інтересів платника податків в процесі стягнення податкового боргу в судовому порядку через призму концептуальних основ прав людини, що висвітлюються в практиці Європейського суду з прав людини.

Компетенція адміністративних судів щодо розгляду справ у адміністративному судочинстві визначена статтею 17 КАС України. Аналізуючи зміст вказаної статті можна побачити, що суб'єктами звернень до суду з адміністративними позовами

переважно виступають фізичні та юридичні особи, а відповідачами виступають органи влади. визначено, що позивачем має бути фізична або юридична особа, яка звертається за захистом своїх прав, свобод та інтересів, якщо вона вважає, що суб'єктом владних повноважень ці права, свободи та інтереси порушені. Однак п. 4 статті 50 КАС України передбачені випадки звернення до суду органів владних повноважень з адміністративними позовами, тобто законом визначені випадки, коли позивачем у адміністративному судочинстві виступає орган владних повноважень чи його посадові або службові особи.

Віднесенням певних категорій справ, в яких відповідачами виступають приватні особи, до адміністративного судочинства законодавець запобігає порушенням прав людини шляхом судового контролю за здійсненням органами влади своїх повноважень. При розгляді позовів за зверненнями суб'єктів владних повноважень суди виходять з конституційного принципу, що органи влади діють тільки на підставі й у межах повноважень та у спосіб, передбачений законом.

Так, у відповідності до вимог п. 20.1.34 Податкового кодексу України контролюючі органи мають право звертатись до суду відносно стягнення коштів платника податків, який має податковий борг, з рахунків у банках, обслуговуючих такого платника податків, на суму податкового боргу або його частини.

Судова практика свідчить, що підставою для звернення фіскального органу з заявою про стягнення податкового боргу в більшості випадків є нарахування податкового зобов'язання платнику податків фіскальним органом на підставі податкового повідомлення – рішення.

В той же час, виникає питання чи повинен суд під час розгляду справ за позовом податкового органу давати оцінку самому податковому повідомленню – рішенню (ППР), якщо воно не було раніше оскаржене платником податків в суді. В основному судова практика в Україні зводиться до того, що оцінка законності ППР як підстави для стягнення боргу з платника податків є неприпустимою, оскільки не охоплюється предметом позову контрольного органу. При цьому платник податків мав, однак не скористався правом на оскарження ППР у встановлений термін. Тому, в основному, суди не беруть до уваги заяв платника податків стосовно незаконності ППР, лише зводячи розгляд спору до встановлення формальних обставин справи (терміни прийняття та оскарження ППР, чи узгоджене податкове зобов'язання тощо).

Слід зазначити, що відповідно до статті 2 КАС України завданням адміністративного судочинства є захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку органів державної влади <...>. Тобто, саме інтереси юридичної чи фізичної особи, а не держави, є основним об'єктом захисту в межах судового процесу в адміністративній справі.

Крім того, суд зазначає, що в Україні визнається і діє принцип верховенства права, а рішення Європейського суду з прав людини є джерелом права.

В рішенні Європейського суду з прав людини по справі «Компанія "Вестберґа таксі Актіеболаґ» та Вуліч проти Швеції» (Заява N 36985/97§110,115) суд в п. 3 зазначає, що "згідно з практикою Суду, податкові спори, як правило, виходять за межі застосування поняття «цивільних прав і обов'язків», про які йдеться в статті 6 Конвенції, застосовність статті 6 залежить від того, чи можна розглядати податкові штрафи, накладені на заявників, як такі, що становлять «кримінальне обвинувачення» у контексті зазначеної статті. Суд встановив, що загальний характер юридичних положень стосовно податкових штрафів та мета їх стягнення, маючи як запобіжну,

так і каральну функцію, свідчать про те, що для цілей статті 6, заявників було обвинувачено в кримінальному злочині. Про кримінальних характер злочину також свідчила суворість потенційного і фактичного покарання".

У силу зазначених вимог суд зобов'язаний максимально критично оцінювати всі доводи сторін, в тому числі доводи податкових органів, стосовно наявності у платника податків зобов'язань перед державою. У цьому контексті суд не повинен перевіряти лише ті факти, які в силу статті 72 КАС не потребують доказів і мають преюдиційний характер. Усі інші доводи податкового органу, включаючи законність та обґрунтованість його вимог до платника податків, мають бути ретельно перевірені судом, і мотивувальна частина рішення має містити доводи щодо їх прийняття або відхилення.

Таким чином, у справах за позовами податкових органів до платників податків про стягнення податкового боргу у випадках, коли відповідач мотивує свою незгоду з позовом фактичною незгодою з винесеним податковим повідомленням-рішенням, яке при цьому не було ним оскаржено в установленому законодавством порядку, адміністративний суд зобов'язаний перевірити правомірність такого рішення податкових органів.

Невикористання платником податків свого права на оскарження такого рішення у минулому жодним чином не звільняє суд, у межах справ про стягнення податкового боргу, від дослідження та підтвердження факту законності рішення податкового органу.

Практика Європейського суду з прав людини доводить, що суд не може бути обмежений надто вузькими межами інструкцій від іншої гілки влади, оскільки таким чином буде втрачено зміст принципу розподілу влади, принципу стримування та противаг, який, в свою чергу, закладено в Конституції України. Особливо такий висновок стосується випадків, коли мова йде про захист прав людини як основної цінності, яка визначає спрямованість держави.

Науковий керівник: Уваров Володимир Генадійович, професор, доктор юридичних наук, професор кафедри адміністративного та кримінального права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, заслужений юрист України.

ЩОДО ПОРЯДКУ ЗВІЛЬНЕННЯ СУДДІ ЗА НОВИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ

Лила Амалія Віталіївна
студентка IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Наразі в країні активно впроваджується в життя судова реформа, новий єтап якої розпочато 30 вересня з набрання чинності змін до Конституції України в частині правосуддя та Закону України «Про судоустрій та статус суддів» (надалі – Закон 2016 року). Для аналізу нововведень слід навести порівняльну характеристику положень щодо звільнення судді з посади Закону України «Про судоустрій та статус суддів» 2010 року (далі - Закон 2010 року) та Закону 2016 року.

Відповідно до діючого законодавства парламент не має повноважень звільняти суддів з посади. За Законом 2016 року рішення про звільнення ухвалює Вища рада

правосуддя, повноваження якої, до моменту її утворення, здійснюватиме Вища рада юстиції не пізніше як до 30 квітня 2019 року.

За новим законодавством, підстави звільнення з посади судді, на нашу думку, можна умовно поділити на дві групи – загальні та спеціальні. Порівняно із попереднім законом, в Законі 2016 року відсутнє положення про закінчення 5-річного строку в якості підстави звільнення, адже відтепер суддів призначатимуть безстроково. Це звичайно вплине на незалежність суддів. Повноваження суддів, призначених терміном на 5 років до набуття чинності Закону 2016 року, припиняються із завершенням терміну, на який вони були призначені.

Також не можна буде звільнити суддю і за порушення присяги. Замість цього пункту вводиться інша спеціальна підстава: вчинення істотного дисциплінарного проступку, грубе або систематичне нехтування обов'язками, що є несумісним зі статусом судді або виявляє його невідповідність займаній посаді. Слід підкреслити, що Закон 2016 року наводить чіткі дефініції понять дисциплінарного проступку та грубого нехтування обов'язку судді, що відображені в ч. 9 ст. 109.

Такі підстави звільнення як неспроможність здійснювати повноваження за станом здоров'я, заява судді про відставку або про звільнення з посади за власним бажанням можна віднести до загальних підстав звільнення судді. Натомість спеціальною підставою звільнення можна назвати звільнення судді з посади у разі порушення ним вимог щодо несумісності. Законом 2016 року передбачено нові вимоги щодо несумісності, а саме запроваджено норму, відповідно до якої, особи, які є власниками акцій або володіють іншими корпоративними правами чи мають інші майнові права або інший майновий інтерес у діяльності будь-якої юридичної особи, що має на меті отримання прибутку, зобов'язані передати такі акції (корпоративні права) або інші відповідні права в управління незалежній третій особі (без права надання такій особі інструкцій щодо розпорядження такими акціями, реалізації прав, які з них виникають) на час перебування на посаді судді.

Запроваджено нову загальну підставу звільнення з посади судді, а саме звільнення у зв'язку з незгодою на переведення до іншого суду, в тому числі ухилення від виконання рішення про переведення, у разі ліквідації чи реорганізації суду, в якому суддя обіймає посаду.

Законом вперше передбачено і можливість звільнення судді з посади у зв'язку з порушенням обов'язку підтвердити законність джерела походження майна. Дане правопорушення може бути встановлено Вищою радою правосуддя (її органами) у межах дисциплінарного провадження щодо судів, а в межах кваліфікаційного оцінювання судді – Вищою кваліфікаційною комісією суддів України, або судом при розгляді відповідної справи.

Чимало підстав звільнення, які визначені були у Законі 2010 року, трансформовані в чинному законі як підстави припинення повноважень суддів, що відбувається автоматично в силу прямої норми закону. До підстав припинення повноважень законодавець відносить: 1) досягнення суддею шістдесяти п'яти років; 2) припинення громадянства України або набуття суддею громадянства іншої держави; 3) набрання законної сили рішенням суду про визнання судді безвісно відсутнім або оголошення померлим, визнання недієздатним або обмежено дієздатним; 4) смерті судді; 5) набрання законної сили обвинувальним вироком щодо судді за вчинення ним злочину. Припинення повноважень судді є підставою для припинення трудових відносин судді із відповідним судом, про що голова суду видає наказ.

Наступним важливим кроком в напрямку регулювання питання звільнення судді з посади має бути прийняття Закону України «Про Вищу Рада правосуддя», який вже схвалено в першому читанні 3 листопада 2016 року, адже в ньому визначено чітку процедуру розгляду питання про звільнення з посади судді, як за загальними так і за особливими обставинами. Питання про звільнення розглядається на засіданні Вищої ради правосуддя, про яке обов'язково повідомляється суддя, стосовно якого розглядається питання про звільнення.

Так, наприклад, у випадку передбаченому ст.116 Закону 2016 року зазначається, що Вища рада правосуддя ухвалює рішення лише після попереднього з'ясування дійсного волевиявлення судді та чи не має місце сторонній вплив на нього або примус. На підставі подання Дисциплінарної палати про звільнення судді Вища рада правосуддя розглядає підстави звільнення передбачені статтями 115,118 Закону 2016 року.

При розгляді питання про звільнення відповідно до ст.117 вищезгаданого закону Вища рада правосуддя повинна встановити факт відмови судді від переведення до іншого суду (у тому числі факт ухилення) на підставі заяви судді або повідомлення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України про таку заяву судді, або повідомлення голови відповідного суду чи його заступника про неприбуття судді до суду для здійснення правосуддя.

За результатами розгляду питання про звільнення судді із зазначених підстав Вища рада правосуддя ухвалює мотивоване рішення. Проте, не дивлячись на достатньо жорсткий порядок звільнення, законопроект "Про Вищу раду правосуддя" передбачає і процедуру оскарженння рішення про звільнення.

Як висновок, зазначимо, що ухвалення даного законопроекту має бути першочерговим завданням для парламенту, адже завдяки цьому кроку нова судова система зможе запрацювати повноцінно. Новий порядок звільнення суддів з посад покликаний розірвати стійкий зв'язок представників судової системи з політикою та спрямований на подолання корупції в країні.

Науковий керівник: Гордієнко Тетяна Олександрівна, старший викладач кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРАВОВИЙ СТАТУС ПАЦІЄНТА В УКРАЇНІ: ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ

Литвин Олена Петрівна
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри адміністративного і кримінального права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Серед міжнародно-правових документів, що містять положення, присвячені правам громадян у сфері медичної діяльності, необхідно виділити Загальну декларацію прав людини (прийняту на третій сесії Генеральної Асамблеї ООН резолюцією 217 А (III) 10 грудня 1948 р.), ст. 25 яка проголошує: кожна людина має право на такий життєвий рівень, включаючи їжу, одяг, житло, медичний догляд і необхідне соціальне обслуговування, що необхідне для підтримки здоров'я і добробуту її самої та її сім'ї, і право на забезпечення на випадок безробіття, хвороби,

інвалідності, вдівства, настання старості або іншого випадку втрати коштів для існування від незалежних від неї обставин.

Правовий статус, як характеристика прав, свобод та обов'язків громадянина в сфері медичної діяльності, характеризується визначеними особливостями. Виділяють кілька видів правових статусів: 1) загальний правовий статус громадянина в сфері медичної діяльності - це перелік прав, обов'язків і відповідальності, характерний для всіх громадян України; 2) спеціальний правовий статус людини в сфері медичної діяльності — це перелік прав, обов'язків і відповідальності в галузі медицини, притаманний окремим категоріям людей (вагітні жінки і матері, неповнолітні, військовослужбовці, громадяни похилого віку, інваліди й ін.); 3) індивідуальний правовий статус людини в сфері медичної діяльності - це перелік прав, обов'язків і відповідальності в галузі медицини, властивий конкретному індивідові.

Варто відмітити, що велике значення у справі юридичної регламентації медичної діяльності має забезпечення прав людини у сфері медичної діяльності. Будь-яке право людини в галузі медицини може бути реалізовано тільки в тому випадку, коли воно додатково забезпечується зрозумілим механізмом. Найкращий варіант - наявність підзаконного акту, в якому прописаний механізм здійснення конкретного права людини. Загалом, забезпечення прав людини у сфері медичної діяльності є системою організаційно-правових засобів, призначених для реального втілення у життя прав людини, що містяться у нормативно-правових актах, присвячених регулюванню медичної діяльності. Необхідно розрізняти такі напрями забезпечення прав людини у сфері медичної діяльності: нормативно-правовий (створення юридичних документів, що містять механізми реалізації прав громадян); організаційний (створення умов, за яких стає можливою реалізація прав громадян); фінансово-економічний (збільшення витрат на охорону здоров'я у бюджетах різних рівнів, реалізація цільових програм); інформаційний (діяльність засобів масової інформації, спрямована на інформування громадян про свої права). У залежності від джерела забезпечення, виділяють такі рівні забезпечення прав людини у сфері медичної діяльності: міжнародний; загальнодержавний; місцевий.

Відповідно до Основного Закону нашої держави кожна людини має природне невід'ємне і непорушне право на охорону здоров'я (ст. 49), яке також закріплюється у ст. 6 Основ законодавства України про охорону здоров'я (далі - Основи). Вітчизняна законодавча база стоїть на витоках заборони незаконних форм дискримінації, що пов'язані зі станом здоров'я, до яких у тому числі належить і заборона вікової нерівності у цій галузі. Так, згідно з Конституцією України усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах (ст. 21), а також забороняються жодні привілеї чи обмеження за певними ознаками, зокрема і віковими. Щодо принципів та гарантій, які передбачені Основами, визначено рівноправність громадян, демократизм і загальнодоступність медичної допомоги та інших послуг у галузі охорони здоров'я (ст. 4) й подання всім громадянам гарантованого рівня медико-санітарної допомоги (ст. 7).

Як зазначалось, права людини у галузі охорони здоров'я можуть мати відношення як до здорових людей, які не потребують медичної допомоги, так і до осіб, які мають певне захворювання, що зумовлює їх звернення до закладів охорони здоров'я. Інакше кажучи, ці права є у громадян завжди, незалежно від факту наявності або відсутності захворювання і звернення до лікувально- профілактичних закладів. У той же час права пацієнта - це права людини, яка вступила у взаємовідносини з лікувальною установою, тобто особи, що звернулась за медичною допомогою.

В українському законодавстві не закріплено загального визначення поняття "пацієнт". Детальний аналіз проектів законів про права пацієнтів дає можливість з'ясувати бачення законодавців щодо визначення поняття одного з суб'єктів медичних правовідносин: 1) пацієнт - це будь-яка особа, що звернулась за медичною допомогою або скористалась нею, незалежно від того, в якому вона стані, хвора, здорова чи особа, що погодилась на медико- біологічний експеримент (проект Закону України про права пацієнтів від 16 січня 2003 р.); 2) пацієнт - це особа, що має потребу в медичній допомозі і/чи звернулась по неї, одержує медичну допомогу або бере участь у якості випробуваного в біомедичних дослідженнях, знаходиться під медичним спостереженням, а також споживач медичних і пов'язаних з ними послуг незалежно від стану його здоров'я (проект Закону України про права пацієнтів від 21 лютого 2005 р.).

Найповніше регламентуються права пацієнтів Основами, так званою декларацією прав людини у сфері охорони здоров'я. Окрім цього, права пацієнтів можемо визначити виходячи з норм Конституції України, Цивільного кодексу України та Клятви лікаря, затвердженої Указом Президента України.

Для прикладу варто зазначити, що першою державою, що прийняла окремий закон про права пацієнтів, була Фінляндія (1992), у якій цей закон прийняли після 20 років тривалих дискусій у парламенті. Наступною державою, що прийняла закон про права пацієнтів, були Нідерланди (1995); у ньому міститься перелік прав пацієнтів і їх забезпечення. Також державами, які прийняли подібні закони, були Ізраїль (1996), Литва (1996), Ісландія (1997), Данія, Туреччина (1998), Норвегія (2000).

АНАЛІЗ НОВОВВЕДЕНЬ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ДИСПЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУДДІВ

Мамедова Лейла Маісівна
студентка IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

2016 рік можна вважати особливим щодо судової системи України. Адже 02.06.2016 року Верховною Радою був прийнятий Закон України «Про судоустрій та статус суддів». Ця подія закріпила поправки до Конституції України, а саме до її розділу «Правосуддя». Дані зміни у законодавстві стають основою реформи усієї судової системи.

Істотних змін набули норми, які регламентують порядок дисциплінарної відповідальності суддів. Поправки до Конституції передбачили створення замість Вищої ради юстиції нового органу – Вищої ради правосуддя, яка є стала єдиним органом, уповноваженим вирішувати питання про притягнення судів до дисциплінарної відповідальності. Згідно зі ст. 131 Конституції України, Вища рада правосуддя: вносить подання про призначення судді на посаду, ухвалює рішення стосовно порушення суддею чи прокурором вимог щодо несумісності, розглядає скарги на рішення відповідного органу про притягнення до дисциплінарної відповідальності судді чи прокурора, ухвалює рішення про звільнення судді з посади, надає згоду на затримання судді чи утримання його під вартою, ухвалює рішення про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя, вживає заходів щодо забезпечення незалежності суддів, ухвалює рішення про переведення судді з одного

суду до іншого, здійснює інші повноваження, визначені цією Конституцією та законами України. Щодо складу Вищої ради правосуддя, то вона складається з двадцяти одного члена, з яких десятьох - обирає з'їзд суддів України з числа суддів чи суддів у відставці, двох - призначає Президент України, двох - обирає Верховна Рада України, двох - обирає з'їзд адвокатів України, двох - обирає всеукраїнська конференція прокурорів, двох - обирає з'їзд представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ.

Вже на цьому етапі ми маємо певні недоліки. По-перше, Вища рада правосуддя та Вища кваліфікаційна комісія суддів України не обмежені в своїх рішеннях рекомендаціями Громадської ради доброчесності. Наприклад, при обранні кандидатури на посаду судді, Вища кваліфікаційна комісія суддів України або Вища рада правосуддя можуть не враховувати негативні висновки Громадської ради доброчесності. По-друге, істотним недоліком є відсутність у складі Вищої ради правосуддя представників громадськості. Ці факти говорять про те, що громадське суспільство ще не має вплив на судову систему України та не залучено до її функціонування. Також, на нашу думку, рано ще казати про прозорість системи для громадян.

Підстави притягнення до дисциплінарної відповідальності суддів визначені в Законі України «Про судоустрій та статус суддів», їх 19 та вони перелічені в ст. 106 цього Закону. Деякі експерти висловлюють думку, що така кількість підстав є великою. Крім того, деякі з них апелюють оціночними поняттями, які потребують визначення. Наприклад, згідно з п. 1 ч. 1 ст. 106 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» містить поняття «внаслідок недбалості». Це поняття повинно мати офіційне визначення, бо його відсутність тягне за собою подальші проблеми з кваліфікацією діянь суддів, за які повинна наступати відповідальність. Якщо його це поняття не буде конкретизоване, його повинно розуміти як таке, що зазначене у ст. 367 «Службова недбалість» Кримінального кодексу України. Окрім цього, однією із підстав є «невідповідність способу життя судді його статусу». Але, чи є правомірним притягнення судді до дисциплінарної відповідальності через цю підставу, якщо законодавець чітко не визначив, який спосіб життя судді повинно вважати невідповідним його статусу? Також потребує уточнення підстава «втручання у процес здійснення правосуддя іншим суддею», бо тоді вона може стати приводом до порушення дисциплінарної відповідальності, коли судді розглядають справу колегіально, вивчають матеріали справи разом.

Закон України «Про судоустрій та статус суддів» містить ще одне питання, яке повинно бути опрацьоване. Це межі відкритості розгляду дисциплінарної справи. Деякі експерти вважають, що розгляд повинен проводитись у формі закритого засідання, а, якщо суддю вирішено притягнути до відповідальності, робити вже рішення публічним. Ця думка пояснюється європейськими стандартами, відповідно до яких цей процес має бути закритим, бо підриває авторитет судової системи в цілому. Також, не є справедливим порядок прийняття рішення щодо форми засідання. Рішення про закрите засідання має бути прийнято одноголосно усіма членами дисциплінарної палати. Але, рішення про притягнення до відповідальності приймається більшістю, тому було б справедливим у такому ж порядку вирішувати форму засідання.

Отже, ми бачимо, що нові положення в законодавстві про судову систему дають поштовх для її реформації. Але деякі питання залишаються недопрацьованими. Вони

можуть сприяти зловживанню влади та створювати істотні проблеми при притягненні суддів до дисциплінарної відповідальності.

Науковий керівник: Гордієнко Тетяна Олександрівна, старший викладач кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ: КОМПАРАТИВІСТСЬКИЙ АНАЛІЗ УКРАЇНА/НІМЕЧЧИНА

Матросова Євгенія Олександрівна
аспірант І року навчання юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

У сучасних умовах питання, пов'язані із правовим регулюванням системи державної реєстрації є актуальними та такими, що постійно зазнають кардинальних змін на законодавчому рівні.

Дана обставина і пояснює підвищення інтересу до розв'язання та вирішення питань, надання пропозицій щодо вдосконалення системи державної реєстрації.

На даний час в Україні система державної реєстрації функціонує через державні електронні реєстри. Відомості, що містяться у даних електронних реєстрах є відкритими для фізичних та юридичних осіб.

Впровадження електронних реєстрів в Україні відбулось на законодавчому рівні не так давно, тому дана система поки зазнає чималі прогалини, колізії та невідповідності. У зв'язку з чим, дана тематика є відкритою для досліджень.

У даній публікації ми проведемо компаративістський аналіз системи державної реєстрації шляхом внесення відомостей в електронні реєстри в Україні та Німеччині, виведемо спільні та відмінні риси та ознаки досліджуваних систем.

На даний час в Україні функціонує система державної реєстрації через наступні державні електронні реєстри: Державний реєстр речових прав на нерухоме майно (Державний реєстр прав), Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців (ЄДРПОУ).

Держателем вищезазначених реєстрів є Міністерство юстиції України.

Державну реєстрацію здійснюють державні реєстратори.

Загальними засадами державної реєстрації є: гарантування державою достовірності, повноти відомостей, що містяться в державних електронних реєстрах; публічність; обов'язковість державної реєстрації; відкритість та доступність.

Розглянемо кожен вид державної реєстрації прав окремо.

Державна реєстрація речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень (далі – державна реєстрація прав) – офіційне визнання і підтвердження державою фактів набуття, зміни або припинення речових прав на нерухоме майно, обтяжень таких прав шляхом внесення відповідних відомостей до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно.

Державний реєстр речових прав на нерухоме майно (далі – Державний реєстр прав) – єдина державна інформаційна система, що забезпечує обробку, збереження та надання відомостей про зареєстровані речові права на нерухоме майно та їх обтяження, про об'єкти та суб'єкти таких прав.

Державний реєстр прав є державною власністю, майнові права інтелектуальної власності на комп'ютерну програму, що забезпечує діяльність Державного реєстру прав та компіляції даних Державного реєстру прав належить державі.

Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань (далі - Єдиний державний реєстр) - єдина державна інформаційна система, що забезпечує збирання, накопичення, обробку, захист, облік та надання інформації про юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадські формування, що не мають статусу юридичної особи.

Єдиний державний реєстр створюється з метою забезпечення державних органів та органів місцевого самоврядування, а також учасників цивільного обороту достовірною інформацією про юридичних осіб, громадські формування, що не мають статусу юридичної особи, та фізичних осіб - підприємців з Єдиного державного реєстру.

Отже, в Україні маємо систему державної реєстрації, яка функціонує шляхом внесення, наповнення, обробки, зберігання відомостей державними реєстраторами (фізичними особами, які перебувають у трудових відносинах з суб'єктом державної реєстрації прав та має відповідні кваліфікаційні вимоги; нотаріуси, державні виконавці, приватні виконавці) до державних електронних реєстрів прав. Дані відомості є відкритими та доступними до отримання, шляхом перегляду в електронному вигляді або формування на паперовому носії інформаційної довідки/витягу.

Загальними засадами державної реєстрації у Німеччині є: обов'язковість реєстрації; публічність; відкритість та доступність.

Реєстрація прав власності на майно у Німеччині здійснюється реєстраторами у електронному реєстрі (Поземельна книга) за принципом територіальності. Держателем електронного реєстру є Міністерство юстиції Німеччини. Державну реєстрацію здійснюють державні реєстратори (нотаріуси, помічники судді). Реєстр ведуть спеціальні підрозділи районних судів за місцем знаходження майна (Grundbuchamt).

У Німеччині з 01 січня 2007 року реєстрація юридичної особи здійснюється також в електронному реєстрі нотаріусом. З моменту реєстрації юридична особа має право здійснювати свою господарську (статутну) діяльність.

Отже, у Німеччині функціонує система державної реєстрації через Handelsbuch - реєстр реєстрації прав на майно, а також Vereinsregister – реєстр реєстрації юридичних осіб (підприємств, об'єднань, корпорацій, клубів та ін.).

Таким чином, ми проаналізували основні принципи системи державної реєстрації в Німеччині і в Україні. Як бачимо, принципи та засади державної реєстрації в Німеччині і в Україні мають спільні риси, не дивлячись на те, що держави мають різну форму державного устрою.

Науковий керівник: Мудриєвська Людмила Михайлівна, кандидат юридичних наук, кандидат філософських наук, доцент Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ВИКОНАВЧЕ ПРОВАДЖЕННЯ – ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ В КОНТЕКСТІ НОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Мельников Андрій Олександрович
студент VI курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Система виконавчого провадження доволі давно потребувала змін і навколо цього точилось безліч спорів. Одним із кроків на шляху задекларованих державою реформ стало прийняття 02.06.2016р. Законів України «Про виконавче провадження» № 1404-VIII та «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» №1403-VIII. Таким чином, на теперішній час, ми знаходимось в точці зламу старої системи, в самому початку реформи виконавчого провадження, у зв'язку з чим необхідно чітко розуміти можливі шляхи її розвитку, позитивні речі та особливу увагу приділити недолікам, оскільки їх вивчення та розуміння є ключем до виправлення помилок і вдосконалення системи.

Найрадикальнішою зміною закріпленою у нових законах є запровадження інституту приватних виконавців та надання їм статусу суб'єкта незалежної професійної діяльності, аналогічно арбітражним керуючим, адвокатам, приватним нотаріусам. Для нині існуючої системи це напрочуд важливий та революційний крок. Прихильники реформи вбачають в ній купу позитивних факторів, таких як розвантаження державної виконавчої служби, підвищення ефективності виконання рішень, чому буде сприяти вмотивованість приватних виконавців, нові робочі місця, формування відкритого Єдиного реєстру боржників, посилення відповідальності боржника, вільний вибір виконавця, збільшення зборів до бюджету та ін. Але більше уваги необхідно приділити недолікам.

До негативу можна віднести: непропорційність розподілу справ, проблема балансу між повноваженнями державних і приватних виконавців, вартість послуг приватних виконавців і обов'язковість авансування виконавчого провадження, можливі зловживання правами приватних виконавців та відсутність чіткої процедури судового контролю, рівень довіри до приватних виконавців. З наведеного випливає, що ключовими аспектами критики є механізми контролю приватних виконавців, питання їх взаємодії з державними виконавцями, ступінь довіри.

Контроль покладений на Міністерство юстиції та в окремих випадках на Раду приватних виконавців, з метою контролю запроваджено Дисциплінарну комісію приватних виконавців. Однак, порушення приватним виконавцем законодавства, яке розглядається дисциплінарною комісією, є предметом судового оскарження, в такому разі дисциплінарна комісія відкладає розгляд подання до набрання відповідним рішенням суду законної сили.

Отже, законодавством не передбачена компетенція Міністерства юстиції або інших органів (за винятком суду) щодо скасування неправомірних рішень приватного виконавця. На думку автора, зазначене питання потребує більшої уваги. Питання чіткого розмежування компетенції і встановлення чіткої та обмеженої в часі процедури є важливим, оскільки без цього втрачається ефективність системи, вона стає більш бюрократизованою, відповідно, втрачається контроль.

За змістом реформи на Міністерство юстиції покладено великий ступінь контролю, хоча в світі викладеного вище, було б доцільніше основний контроль віддати судам, тим більше, що це їх рішення реалізують приватні виконавці. З цією метою необхідно запровадити окрему прискорену процедуру з розгляду питань та

скарг пов’язаних з виконавчим провадженням, особливо у світі заявленої судової реформи.

В контексті вільного вибору виконавців, залишається не зовсім зрозумілий порядок реалізації виконавчих дій і задоволення вимог стягувачів у випадку, якщо частина виконавчих документів перебуває в органах ДВС, а решта у приватних виконавців. Закон містить два окремих положення:

1) виконання кількох рішень про стягнення коштів з одного боржника здійснюється державним виконавцем, який відкрив перше виконавче провадження щодо такого боржника, в рамках зведеного виконавчого провадження;

2) виконання кількох рішень про стягнення коштів з одного боржника здійснюється приватним виконавцем у рамках зведеного виконавчого провадження.

При цьому законом не врегульовано створення виконавчих груп за участю одночасно державних і приватних виконавців. Яким чином координуватиметься така робота поки що невідомо і це питання залишається відкритім. З цього вбачається, що необхідно створення або вдосконалення існуючої єдиної електронної системи, яка дозволить чітко відображати наявні дані за існуючими виконавчими провадженнями, фіксувати час їх відкриття, максимально перевести у електронну форму документообіг, кожен оператор такої системи повинен мати свій електронний підпис, це прискорить роботу, збільшить координацію, посилить контроль та внутрішню відповідальність осіб за свої дії. Крім того, необхідно розробити чіткий порядок координації державних і приватних виконавців при здійсненні виконавчих дій.

Ще один важливий аспект торкається авансування витрат на проведення виконавчих дій, яке покладено на стягувача. Таке авансування є обов’язковим та здійснюється: при поданні заяви про примусове виконання рішення та у формі додаткового авансування у разі недостатності коштів першого внеску. Несплата стягувачем зазначених внесків призводить до повернення виконавчого документу без його прийняття в першому випадку, а в другому до повернення без подальшого виконання.

Згідно ч. 3 ст. 43 Закону № 1404-VIII після закінчення виконавчого провадження або повернення виконавчого документа стягувачу авансовий внесок повертається стягувачу, якщо інше не передбачено цим Законом. Отже, повертається лише авансовий внесок. А що ж з додатковим авансуванням? В даному випадку, на думку автора, є необхідність у внесенні відповідних змін до закону, оскільки ці платежі розмежовані у часі та за стадіями процесу та з суті законодавчих норм їх тотожність не очевидна. Крім того, не передбачено повернення стягувачу авансового внеску при поверненні виконавчого документу до суду, що також є серйозним недоліком.

В цілому, можна зробити висновки, що завдяки прийнятим законам у процедурі виконавчого провадження з’являються позитивні зміни, адже вони покликані забезпечити дієвий механізм швидкого і повного виконання рішень, зокрема завдяки руйнуванню монопольного становища ДВС, розвантаженню органів ДВС, утворенню фактично нової приватної галузі, введення конкурентного елементу. Однак, вже на першому етапі виявляються певні прогалини і неврегульовані питання, які потребують уточнень, вдосконалення та внесення певних змін. Оскільки в повній мірі реформа починає впроваджуватись з 05.01.2017р., необхідно підійти до цієї дати максимально підготовленим. У зв’язку з чим можна виділити декілька ключових аспектів які потребують розвитку та вдосконалення: ефективні, прозорі та зрозумілі інструменти контролю, які серед іншого можуть бути забезпечені шляхом посилення ролі судової влади та зменшенні адміністративного регулювання в особі Міністерства

юстиції; зменшення людського фактору шляхом вдосконалення та посилення ролі електронних та автоматичних засобів, вдосконалення реєстрів та розширення переліку доступних баз даних; створення ефективного механізму взаємодії між приватними та державними виконавцями а також внести необхідні зміни, що зменшить перелік потенційних колізійних питань.

Науковий керівник: Забродіна Олена Валентинівна, кандидат політичних наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРАВОЗАСТОСОВНІ ПРОБЛЕМИ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ

Моргун Артем Костянтинович
студент V курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

В Україні та у всьому світі у сфері публічних закупівель вчиняється велика кількість правопорушень. На сьогодні дана сфера активно реформується урядом та суспільством з метою зменшення кількості таких правопорушень. Яскравим прикладом реформи є прийняття нового Закону «Про публічні закупівлі». Проте, нажаль, даний закон все ще не вирішує існуючих проблем і попри задекларовані цілі багато в чому дублює положення попередніх законів про здійснення закупівель.

Проблематиці здійснення закупівель приділяли уваги такі науковці як І. Влялько, О. Овсянюк-Бердадіна, М. Остап'юк, В. Пашков, Я. Петруненко, О. Подцерковний, В. Смиричинський, О. Юдіцький., Але певні практичні проблеми залишилися не дослідженими.

Метою дослідження є виявлення основних проблем в сфері публічних закупівель в Україні.

Першим проблемним питанням є те, що Закон України «Про публічні закупівлі» не застосовується до придбання, оренди землі, будівель, іншого нерухомого майна або майнових прав на землю, будівлі, інше нерухоме майно, тобто до того, що є найбільш винятком з цього закону. Прикладом цього є придбання одним із центрів зайнятості офісу за 44 млн грн. Ціна старої будівлі ($1000 за м2) виявилася більшою, ніж у новобудовах.

Наступний проблемний фактор може виникнути при організації діяльності тендерних комітетів і плануванні закупівель можуть мати місце наступні проблеми: невідповідність положення про тендерний комітет нормам законодавства; не визначені функціональні обов'язки членів комітету, проведення засідань без кворуму; невідповідність інформації у протоколах щодо вибору процедури закупівлі із даними річного плану; неправильне обрання тендерним комітетом закупівельної процедури.

Третє – це те, що при складанні та затвердженні документації торгів можуть допускатися такі порушення: несвоєчасне оприлюднення інформації; відсутність у документах всієї інформації, передбаченої законодавством; замовником неправильно визначено предмет закупівлі; у звіті про результати процедури закупівлі наведена недостовірна інформація; помилки під час складення документації торгів (невідповідність додатків документації основним вимогам законодавства); порушення під час надання роз'яснень щодо тендерної документації та внесення змін до неї, зокрема щодо створення умов для перемоги окремого виконавця шляхом зміни

номенклатури закупівлі перед проведенням торгів (замовник не обмежений щодо тих змін, які будуть внесені до тендерної документації на підставі наданих роз'яснень); наявність у документації торгів вимог дискримінаційного характеру, розроблених під окремо взятого учасника, наприклад, наявність статусу платника ПДВ, річного обороту коштів у дискримінаційних межах, визначених замовником, підтвердження в учасника наявності досвіду роботи з державними організаціями, а також досвіду постачання не аналогічних предмету закупівлі товарів (послуг), а лише ідентичних; штучне розширення предмета закупівлі – невиправдане об'єднання товару/послуг в один лот/предмет закупівлі; нечітке, загальне визначення предмета закупівлі; штучне звуження предмета закупівлі – зайва деталізація предмета закупівлі – опис за індивідуальними, а не видовими ознаками, що в перспективі робить конкурентоздатною пропозицію конкретного учасника, з яким замовник вступив у змову.

Висновки. Підсумовуючи все вищевикладене, необхідно запропонувати такі зміни до діючого законодавства: розробити роз'яснення Міністерства економічного розвитку і торгівлі України з описом типових порушень та помилок при здійсненні публічних закупівель; для забезпечення реалізації принципу правової визначеності окремою нормою в Законі України «Про публічні закупівлі» передбачити істотні умови договору про закупівлю; договори про закупівлю повинні містити положення, що обмежують участь посередників: пряма заборона на залучення посередників (комерційних, торговельних), коли учасник має виконати договір самостійно; право учасника залучати посередників до виконання договору про закупівлю, якщо замовник надасть на це попередню згоду.

Науковий керівник: Марченко Олеся Володимирівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ЕФЕКТИВНІСТЬ РОБОТИ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЙНОЇ СЛУЖБИ В СТРУКТУРІ МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

Новак Євген Сергійович
студент IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Відповідно до ст.1 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» систему органів у сфері державної реєстрації становлять:

1) Міністерство юстиції України;

2) інші суб'єкти державної реєстрації.

До повноважень Міністерства юстиції України у сфері державної реєстрації належить: 1) формування державної політики у сфері державної реєстрації; 2) нормативно-правове, методологічне та інформаційне забезпечення у сфері державної реєстрації; 3) координація діяльності у сфері державної реєстрації громадських формувань та ін.

21.02.2015 р. Кабінет Міністрів України приєднав до складу Міністерства юстиції Державну реєстраційну службу України - колишній центральний орган виконавчої влади. У теперішній час у складі Міністерства Юстиції України

функціонує Департамент державної реєстрації, що забезпечує виконання вищезазначених завдань.

В своїй діяльності Департамент керується Конституцією України, законами України, зокрема Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань», Законом України «Про центральні органи виконавчої влади», постановами Верховної Ради, Положенням про Міністерство Юстиції України від 02 липня 2014 року № 228 (зі змінами), наказами Міністерства юстиції України та Положенням про Департамент державної реєстрації та нотаріату Міністерства юстиції України, затвердженим наказом Міністерства юстиції України від 16 червня 2016 року № 3676/к.

Департамент державної реєстрації має доволі розгалужену структуру. До нього входять:

1. Управління державної реєстрації актів цивільного стану.
2. Управління розгляду звернень та забезпечення діяльності комісії з питань розгляду скарг у сфері державної реєстрації.
3. Управління реєстрації громадських формувань, друкованих засобів масової інформації та інформаційних агентств.
4. Відділ акредитації та моніторингу суб'єктів державної реєстрації.
5. Сектор правового забезпечення.

Державним реєстратором може бути громадянин України, який має вищу освіту, відповідає кваліфікаційним вимогам, визначеним Міністерством юстиції України, та перебуває у трудових відносинах з суб'єктом державної реєстрації (крім нотаріусів), та нотаріус за ст.6 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» від 15.05.2003 № 755-IV.

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 26 червня 2015 року № 669-р «Про реалізацію пілотного проекту у сфері державної реєстрації актів цивільного стану» з 20 липня 2015 року в окремих відділах державної реєстрації актів цивільного стану Дніпропетровської, Київської, Одеської областей та у місті Києві запроваджено пілотний проект з подачі заяв у сфері державної реєстрації актів цивільного стану через мережу Інтернет.

Завдяки реалізації цього проекту громадяни мають можливість:

- подати заяву у сфері державної реєстрації актів цивільного стану, не виходячи з дому;
- оплатити з використанням платіжних систем у режимі он-лайн послуги відділів державної реєстрації актів цивільного стану;
- здійснити попередній запис на відвідування відділу державної реєстрації актів цивільного стану із зазначенням зручних для громадян дати та часу;
- отримати консультації працівників відділів державної реєстрації актів цивільного стану за результатами розгляду надісланих через веб-портал заяв або звернень.

У першому півріччі 2016 року державними органами РАЦС було зареєстровано, наприклад, у Дніпропетровській області близько 15 тис. новонароджених дітей, 7,5 тис. шлюбів, близько 27 тис. смертей, 684 зміни імені тощо. Тобто на всій території України державні органи реєстрації актів цивільного стану під егідою Департаменту державної реєстрації все більш чітко, швидко та справно виконують свої функції, що

є одним з багатьох показників правильності внесених Постановою Кабміну про «Питання оптимізації діяльності центральних органів виконавчої влади системи юстиції» коректівів.

Зважаючи на зміни останнього часу, неможливо з точністю сказати, який ефект у подальшому матиме функціонування сфери державної реєстрації як підрозділу Міністерства Юстиції України, насамперед через нестабільний стан нашої держави, одначе вже зараз очевидна позитивна тенденція реформування. Відповідно до Постанови Кабміну про «Питання оптимізації діяльності центральних органів виконавчої влади системи юстиції», ліквідація Державної реєстраційної служби України та її подальша заміна на конкретний Департамент державної реєстрації була проведена з метою оптимізації діяльності у реєстраційній сфері та раціонального використання державного бюджету.

Науковий керівник: Мудриєвська Людмила Михайлівна, кандидат юридичних наук, кандидат філософських наук, доцент, завідувач кафедри теорії держави і права, конституційного права та державного управління Дніпропетровського національго університету імені Олеся Гончара.

PLACE OF COERCION ACTIVITIES TO ENSURE CONTROL OVER THE CIRCULATION OF MEDICINES

Polishko Ganna

Candidate of sciences in economics, Master of Laws of the Faculty of Law at Oles Honchar Dnipropetrovsk National University

State of law and order in the country is caused by proper performance of state agencies, local governments, citizen associations, directly by the citizens, and, to some extent, regulatory authorities and their tasks or functions, as well as their rights and obligations. A special place in this process belongs to the state coercion, namely, to the administrative one. This is explained by a significant number of administrative offenses, as well as the urgency of the latter, its effectiveness.

Current legislation related to the application of administrative precautions gives public authorities broad powers. At the same time, achieving positive results in this area depends on the regulatory authorities. To effectively implement precautions related to the uncontrolled turnover of medicines, strengthening and professionalism improving of staffing engaged with medical drugs and specialized in their turnover is needed.

One of the important issues which are considered by the theory of law is a legal responsibility for the offense. Practicing the point of view that the legal responsibility is an application of state coercion against the person who committed the offense, we note that this approach also applies to the field of medicine.

The state of law and order ensuring in the country largely depends on conscientious and diligent performance of official supervising bodies and their missions or functions. This fact serves as the objective condition for the use of all available means and methods in the fight against crimes. One of the most common methods of influence of administrative enforcement in general, and, namely, of those which are implemented by controlling institutions, is administrative precautions.

The peculiarity of administrative and preventive measures is that they, on the opposite to administrative penalties, are not intended to punish the person whom they are applied to, are not of punitive nature, and do not involve establishing guilt of the offender as a prerequisite for their use. In the literature administrative precautions are considered as a set of interrelated means to influence the moral, physical, organizational and legal nature that can detect and prevent violations.

The necessity to use administrative suspension appears at times when actual illegal situations appear, while precautionary measures becomes irrelevant as they can not guarantee desired results.

In law scientific literature the following classification of administrative coercion has been developed as: a) the administrative measures of prevention; b) events to terminate offenses; c) administrative penalties. Most often administrative measures of prevention are considered as actions of authorized bodies or officials aimed at forcible enforcement of citizens obligations to society to ensure public safety and public order.

Events to terminate offenses are recognized as compulsory prevention of illegal acts with signs of an administrative offense, which are aimed at preventing harmful effects, and ensure administrative penalty application (in exceptional cases, criminal penalty) to the perpetrator.

Taking into account the scientists' views on theoretical aspects of the definition of administrative coercion, an own definition of coercive measures in administrative and legal mechanism to ensure control over the circulation of medicines and their classification can be developed.

Administrative and legal coercive measures for trafficking drugs are performed in acts of coercion undertaken by authorized state bodies and their officials to protect against illegal encroachments on society in the field of public health and to ensure state control over the drugs to prevent their illegal distribution and use.

Based on objects of preventive impact, legal and administrative measures of coercion for trafficking drugs can be divided into two main groups: a) legal and administrative coercive measures to individuals, and b) legal and administrative coercive measures that are applied to organizations.

At the same time, state coercion is the only measure that can operate on behalf of the society and be applied to any resident or other persons being on the territory of the country. It includes activities that can not be used by other social actors, and are mandatory as they are implemented independently of the will and desire of certain objects. Meanwhile, in modern law of Ukraine, any activity carried out on behalf of the country, particularly, the activity related to the use of coercion, should be clearly and fully settled by law and be based on the strict observance of its regulations.

In the context of updating legislation on administrative measures which are aimed to ensure the proceedings on administrative violations and increase the usage of administrative enforcement procedures, it is important to focus on doctrinal research of different aspects of the place of measures used to ensure the proceedings on administrative offenses in the relevant relationship. This can form a reliable scientific basis for future legislative activity, contributing to its improvement.

Research of the potential of these measures require law scholars to focus on their role and importance enhancement. Measures to ensure the proceedings on administrative offense are seen as an independent kind of coercive measures and have all the features of the latter. It should be noted that these measures are used by a large number of public administration

institutions and their officials as well as by the civil court and some units which are mainly involved in the protection of public order.

The use of any measures to ensure the proceedings on administrative offense has a purpose connected with the achievement of appropriate outcome of enforcement activities. But in all the cases such measures carry out a law enforcement role, acting as a mean of implementing administrative and legal prohibitions.

Therefore, methods, techniques and means of influence to the managed objects are used to ensure successful implementation of the state's tasks and functions in the sphere of medicines circulation. These tools are considered as methods of administrative coercion.
Measures of procedural coercion in the administrative process are considered as methods of compulsory impact on stakeholders to ensure a complete, objective and impartial resolution of administrative cases, as well as maintaining a certain order during their examination.

The use of procedural coercion is interrelated with the restriction of personal freedom and individual liberty, so that its operation affects personal and property rights. It is believed that the measures of procedural coercion should be applied only if there is a statutory basis and they are in compliance with the relevant legal procedures.

Scientific supervisor: Sokolenko Olga, Professor, Doctor of Laws, Dean of the Faculty of Law at Oles Honchar Dnipropetrovsk National University.

СУДОВА РЕФОРМА В УКРАЇНІ ЯК ПРАКТИЧНИЙ КРОК ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

Поух Дмитро Анатолійович
аспірат юридичного факультету
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, з іншої сторони, є одним найважливіших міжнародних договорів за часів незалежності України.

Очевидно, що угода, яка охоплює цілі пласти економічних, соціальних та політичних сфер життя між країнами-учасницями, не може детально регламентувати всі аспекти таких правовідносин, а відтак, конкретизація норм Угоди починає втілюватися в ході імплементації у внутрішнє законодавче поле.

Нагадаємо, положення ч. 1 ст. 6 Європейської Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, відповідно до якої кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення. Судове рішення проголошується публічно, але преса і публіка можуть бути не допущені в зал засідань протягом усього судового розгляду або його частини в інтересах моралі, громадського порядку чи національної безпеки в демократичному суспільстві, якщо того вимагають інтереси неповнолітніх або захист приватного життя сторін, або - тією мірою, що визнана судом суворо необхідною, - коли за особливих обставин публічність розгляду може зашкодити інтересам правосуддя.

Не буде перебільшенням зазначити, що де-факто вказана норма виявилась достатнім підґрунтям для формування величезного масиву судової практики ЄСПЛ та фактично стала прикладною основою функціонування даного судового органу.

Статтею 17 Закону України "Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини" встановлено, що суди застосовують при розгляді справ Конвенцію та практику суду як джерело права.

Угода про Асоціацію між Україною та ЄС містить цілий розділ під назвою «Юстиція, Свобода та Безпека».

Деякі аналітики називали положення цього розділу «неконкретними» та «розмитими», але кроки втілення судової реформи в Україні як раз підвереджують вплив Угоди на вітчизняну юстицію.

Отже, проаналізуємо Європейський слід вітчизняного судоустрою, що реформується.

2 червня 2016 року в Україні прийнято Закон «Про судоустрій і статус суддів», який передбачає принципові зміни порівняно з попередньою редакцією. Масштабність змін була настільки значною, що викликала потребу у зміні Конституції України (Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 2 червня 2016 року № 1401-VIII).

Комітет з питань правової політики та правосуддя ВРУ, за результатом засіданні 2 червня 2016 року (протокол №48), надав висновок, в якому охарактеризував основні зміни у новому законі «Про судоустрій і статус суддів», серед яких:

- змінено порядок призначення суддів на посади та звільнення їх з посад (зокрема пропонується вилучення повноважень політичних органів - парламенту та Президента України – у питаннях суддівської кар'єри, (законопроект передбачає скасування п'ятирічного терміну призначення суддів) та передбачається зайняття посад суддями лише безстроково;

- усувається політична складова у вирішенні питання щодо надання згоди на затримання судді або утримання його під вартою чи арештом до винесення обвинувального вироку судом (відповідне повноваження Верховної Ради України передається до повноважень Вищої ради правосуддя);

- передбачається запровадження інституту функціонального (обмеженого) імунітету судді, за якого забороняється притягнення судді до кримінальної відповідальності за викладену в судовому рішенні правову позицію, за ухвалене ним судове рішення, за винятком вчинення злочину або дисциплінарного проступку, однак, при цьому суддя нестиме юридичну відповідальність на загальних засадах за дії, вчиненні поза професійною суддівською діяльністю;

- запропоновані зміни у системі судоустрою, зокрема утворення нового Верховного Суду та інших судів. Систему судоустрою складатимуть місцеві суди, апеляційні суди і Верховний Суд. Для розгляду окремих категорій справ в системі судоустрою будуть діяти вищі спеціалізовані суди. У складі Верховного Суду діють п'ять структурних підрозділів: Велика Палата Верховного Суду, Касаційний адміністративний суд, Касаційний господарський суд, Касаційний кримінальний суд, Касаційний цивільний суд, а сам Верховний Суд буде створений на конкурсних засадах як новий найвищий суд у системі судоустрою України. Законопроект також передбачає створення місцевих окружних судів, апеляційних судів у відповідних округах тощо.

Така концепція в цілому відповідає європейським стандартам судочинства. Так, 23 жовтня 2015 року на 104-му пленарному засіданні Венеціанської Комісії було

ухвалено Остаточний висновок (документ CDL-AD(2015)027), в якому зазначається, що "остання версія змін до Конституції України, підготовлена Робочою групою Конституційної Комісії з питань правосуддя, є дуже позитивною і добре підготовленою та заслуговує повної підтримки".

На думку автора, красномовним підтвердженням Європейської методики реформування судочинства в Україні є створення окремих вищих спеціалізованих судів (Вищий суд з питань інтелектуальної власності, Вищий антикорупційний суд) при тому, що необхідність у створенні першого в Україні ще не назріла настільки, щоб створювати окремий вищий суд.

Створення Вищого суду з питань інтелектуальної власності та Вищого антикорупційного суду виступає певним запобіжником для європейського інвестора. При цьому, питання захисту інтелектуальної власності хвилює законодавця більше.

Підтвердженням цього є норма ст. 33 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», якою встановлено критерії для кандидатів у судді вищого спеціалізованого суду.

Суддею Вищого суду з питань інтелектуальної власності може бути особа, яка відповідає вимогам до кандидатів на посаду судді, за результатами кваліфікаційного оцінювання підтвердила здатність здійснювати правосуддя у Вищому суді з питань інтелектуальної власності, а також відповідає одній із таких вимог: має стаж роботи на посаді судді не менше трьох років; має досвід професійної діяльності представника у справах інтелектуальної власності (патентного повіреного) щонайменше п’ять років; має досвід професійної діяльності адвоката щодо здійснення представництва в суді у справах щодо захисту прав інтелектуальної власності щонайменше п’ять років; має сукупний стаж (досвід) роботи (професійної діяльності) відповідно до вимог, визначених пунктами 1-3 цієї частини, щонайменше п’ять років.

Суддею Вищого антикорупційного суду може бути особа, яка відповідає вимогам до кандидатів на посаду судді, за результатами кваліфікаційного оцінювання підтвердила здатність здійснювати правосуддя у Вищому антикорупційному суді.

Різниця у підходах відбору очевидна. Корупція – внутрішнє деструктивне явище, безуспішна боротьба з яким зумовлена неефективністю державних інституцій. Що ж до європейського інвестора, його захищено за принципом: «Уходячи, забереш своє».

Отже, на сьогоднішній день ми отримали прогресивний Закон України «Про судоустрій і статус суддів», який при цьому, звісно має певні вади змісту і створює потребу для подальшого реформування. Поряд з цим, необхідно визнати, що нескінченна, триваюча судова реформа в цілому відповідає нормі розвиненого суспільства.

Науковий керівник: Легка Оксана Володимирівна доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права, історії права та політико-правових вчень Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ТА СТАНОВЛЕННЯ НОТАРІТУ УКРАЇНИ

Прокопенко Ганна Олександрівна
аспірант І року навчання юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Своє зародження сучасна система нотаріату України бере ще за часів, коли українські землі входили до складу Російської імперії на при кінці XIX початку XX століття. Законом від 14 квітня 1866 року була введена система нотаріату та стала одним з елементів в ланцюзі перетворень та реформ, які здійснюються в період царювання Олександра II. Здебільшого положення вітчизняного нотаріату були запозичені з Європи і по суті своїй були лише переробкою положень нотаріальних статутів Франції, Австрії та Баварії, з приєднанням не багатьох витягів з X і XI томів Зводу Законів Російської імперії і основних положень про судоустрій.

Після здійснення реформування нотаріату, зазначена галузь відокремилась від судової системи за зразком іноземних держав. Таким чином було створено окремий самостійний інститут з наділенням великого кола повноважень.

Для здійснення актів на нерухоме майно було створено дві нотаріальні інстанції: “вища”, в особі старших нотаріусів, і “нижча”, в особі нотаріусів, іменованих на практиці “молодшими”. Число нотаріусів в містах і повітах, де їм було доручено завідування нотаріальною частиною, строго регламентувалося Міністерством юстиції за погодженням з Міністерством внутрішніх справ і Міністерством фінансів і залежало від кількості населення певної місцевості.

Таким чином, ще в період становлення нотаріату, як самостійного правового інституту було вже відведено контролюючу роль до державних органів виконавчої влади Російської імперії.

В наслідок Великої Жовтневої соціалістичної революції була скасована приватна власність на знаряддя і засоби виробництва і ліквідовано державний судовий апарат, що стояв на сторожі буржуазних суспільних відносин. Як наслідок був скасований і нотаріат, його функції та завдання, які він виконував.

У перші післяреволюційні роки в умовах громадянської війни і боротьби з військовою інтервенцією цивільний оборот був незначним і нотаріальна діяльність істотного розвитку не отримала.

Першочергово виконання нотаріальних функцій здійснювалося місцевими Радами, а в ряді міст при них були створені нотаріальні відділи на чолі з народними нотаріусами. Однак в лютому 1919 р. Народний комісаріат юстиції СРСР припинив виконання свого циркуляра і запропонував створити там, де це необхідно, нотаріальні столи - в містах при губернських відділах юстиції, а в повітах - при місцевих народних судах.

Декретом Ради народних комісарів РРФСР від 8 серпня 1921 р. були засновані нотаріальні столи губернських відділів юстиції та повітових бюро юстиції.

Положення про державний нотаріат РРФСР було прийнято Радою Народних Комісарів РРФСР від 4 жовтня 1922 р. Положеннями про державний нотаріат передбачалося установа державних нотаріальних контор у всіх містах, а також в більш значних сільських населених пунктах, на вузлових залізничних станціях, пристанях та ярмарках.

Призначення на посаду державного нотаріуса здійснювалось Президією губернського ради народних суддів .

Оперативне керівництво і контроль за діяльністю нотаріальних контор здійснювалося Президією губернських рад народних суддів, перед яким нотаріуси звітували. Загальне методичне керівництво і нагляд за діяльністю нотаріату відносилося до компетенції Народного комісаріату юстиції РРФСР.

У зв’язку з подальшим розвитком радянського законодавства в організаційну побудову і компетенцію нотаріату вносилися необхідні зміни. Це було відображено в

численних внесеннях змін до Положення про державний нотаріат з незначною різницею в часі. Так було прийнято нове Положення про державний нотаріат, затверджене 24 серпня 1923 г. Цей нормативно-правовий акт перетворювався на протязі всього часу до прийняття Закону Союзу Радянських Соціалістичних Республік про державний нотаріат від 19 липня 1973 р.

Вище зазначений нормативно-правовий акт мав уже цілісну систему державних органів на яких було покладено виконання нотаріальних функцій. Так, законом було встановлено, що система нотаріату складається з: державних нотаріальних контор, де нотаріальні дії вчиняють державні нотаріуси; інші органи, які вчиняють нотаріальні дії (Рада депутатів трудящих), де нотаріальні дії вчиняють уповноважені посадові особи; державні органи, які виконують управлінську і контролюючу роль за державним нотаріатом.

У радянську епоху керівництво державним нотаріатом здійснювалося Радою Міністрів СРСР, радами міністрів союзних і автономних республік, виконавчими комітетами обласних, окружних, районних і міських Рад депутатів трудящих, а також іншими державними органами.

Загальне керівництво нотаріальними конторами здійснювали міністерства юстиції союзних республік і Міністерство юстиції СРСР на чолі.

Міністерство юстиції СРСР організувало роботу установ нотаріату, перевіряло їх діяльність і давало вказівки про її поліпшення.

Отже, вагоме місце в діяльності радянського нотаріату займав захист майнових інтересів, насамперед, держави, а потім – громадян. В умовах тоталітарного режиму, держава намагалась втручатися в громадські відносини, які виникали також у галузі нотаріату та контролювати їх. Таким чином, саме ці завдання були покладені на державні органи, які здійснювали контроль та управління за нотаріальною діяльністю тих часів.

Після проголошення незалежності Української держави настає і новий етап у розвитку інституту нотаріату, що обумовило потребу держави в утворенні міцної та стабільної системи захисту прав та законних інтересів своїх громадян. З переходом української незалежної держави до ринкових відносин, законодавчим визнанням рівноправності всіх форм власності, розвитком підприємницької діяльності і процесів приватизації виникла суспільна необхідність введення інституту приватного нотаріату і, відповідно, законодавчого закріплення положень, що давали б можливість вирішувати питання нотаріальної діяльності без безпосереднього втручання державних органів.

Науковий керівник: Галабурда Надія Анатоліївна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і кримінального права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ БУДІВНИЦТВА ЯК СКЛАДОВА ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Резворович Кристина Русланівна
кандидат юридичних нау, доцент кафедри цивільного, господарського та трудового права юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Сучасні тенденції формування будівництва як сфери виробництва полягають у розвитку житлового, промислового, дорожнього, експериментального будівництва, правовий статус яких визначається залежно від призначення об'єктів, а також вимог, які пред'являються при їхньому зведенні або реконструкції. .

Як об'єкт науково-правових досліджень будівництво розглядається в єдності із правом, що сприяє розвитку наукових пошуків, у тому числі й появі наступних концепцій.

Житлове будівництво України сьогодні формується на частково ринковій, «змішаній» основі економіки перехідного періоду, з орієнтацією будівельних організацій на високі якісній економічні результати. Справжній ринок в Україні поки не сформувався, оскільки не працюють фондовий і фінансовий ринки, немає справжніх фондових бірж із їхньою вільною купівлею-продажем акцій, облігацій (у тому числі цих цінних паперів будівельних компаній). Залучення інвестицій в будівництво житла завжди здійснюється протягом довготривалого періоду в умовах невизначеності та завжди пов'язаний з ризиками. Відомо, що ризик виникає при невизначеності впливу факторів зовнішнього середовища та відсутності можливості здійснити адекватний достовірний прогноз економічних процесів. Тому достатньо актуальною задачею, що виникає перед інвесторами, є вкладення коштів в проекти, що інвестиційно привабливі.

Залучення інвестицій в сферу житлового будівництва пов’язана з задачею їх ефективного використання, а значить вирішується задача інвестиційної привабливості того, чи іншого об’єкту інвестування. Особливо важливими є регуляторні фактори для будівельної сфері, де держава втручається в інвестиційні проекти на всіх етапах, починаючи від проектування житла і закінчуючи його введенням в експлуатацію.

Найголовніша причина кризової ситуації, що сьогодні призвела до загостренню житлової проблеми – це глибокий інвестиційний спад, зниження частки бюджетного фінансування протягом більш 23 років, циклічний характер фінансово-економічної кризи, розпочалась ще у 2008 році, і бюрократичні труднощі, що виникають при затвердженні проектно-кошторисних документів, документів дозволу на будівництво, а також зниження інвестиційних можливостей населення на будівництво житла та поліпшення своїх житлових умов. І тут, цілком доречно звернути увагу на зауваження О.С. Васильєва, що у формуванні державної політики набувають важливості інтереси окремих соціальних груп. Це передбачає врахування державними інститутами цих інтересів задля реалізації ефективної державної політики. Таким чином, державну політику можна розглядати як результат діяльності окремих політичних інститутів, що покликані розробляти та реалізовувати основи політичного розвитку держави.

Аналіз даних Державного комітету статистики України свідчить, що будівництво житла після здобуття Україною незалежності значно скоротилося.

Зокрема, кількість збудованих квартир різко зменшилась з 279 тисяч квартир у 1990 році до 118 тисяч у 1995 році. У 2000 році темпи будівництва впали ще більше: до 63 тисяч, 62 тисяч у 2003 році. Відносне збільшення будівництва житлової нерухомості розпочалось лише з 2005 року: до 76 тисяч збудованих квартир у 2005 році, 82 тис. – у 2006, 95 та 94 тисяч – у 2007 та 2008 роках відповідно. Але через кризу у 2009 році темпи будівництва знову зменшилися: в 2009 році до 66 тисяч, а у 2010 – до 77 тисяч квартир на рік. В 2011 та 2012 роках було збудовано 83 та 91 тисяч квартир відповідно. У 2015 році загальна площа прийнятого в експлуатацію житла у міських поселеннях становила 4116,8 тис.м2, у сільській місцевості – 1978,7 тис.м2.

За 2014р. в Україні прийнято в експлуатацію 9741,3 тис.м^2 загальної площі житла, з яких 202,7 тис.м^2 (або 2,1% загального обсягу житла) відповідно до «Порядку прийняття в експлуатацію і проведення технічного обстеження індивідуальних (садибних) житлових будинків, садових, дачних будинків, господарських (присадибних) будівель і споруд, громадських будинків та будівель і споруд сільськогосподарського призначення I та II категорій складності, які збудовані без дозволу на виконання будівельних робіт» від 24.04.2015 затвердженого наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України № 79.

Причинами такого стану речей є незбалансована система адміністративно-правового регулювання будівельної діяльності, нечітке визначення компетенції органів і посадових осіб, відповідальних за надання дозволів, контроль і здійснення інших повноважень у цій сфері. Тож розробка та запровадження ефективних заходів удосконалення й оновлення адміністративно-правових відносин у галузі є нагальною потребою.

Отже, враховуючи зазначене вище, нами уявляється, що адміністративно-правове регулювання суспільних відносин, які виникають у сфері будівництва, юридично опосередковує наступні види управлінського впливу держави:

- встановлення уповноваженими органами державної влади й місцевого самоврядування порядку здійснення будівельної діяльності, включаючи випадки її обмеження й припинення;
- реалізація державної дозвільної політики в сфері містобудування; забезпечення координації, планування, комплексного програмування й протекціонізму у сфері будівництва;
- виконання контрольних і наглядових функцій за діяльністю суб'єктів будівництва;
- застосування заходів адміністративного впливу (в тому числі адміністративного покарання) до осіб, які порушують встановлений порядок здійснення будівельної діяльності.

ВІДПОВІДНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО ЛЮСТРАЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКИМ СТАНДАРТАМ

Самойленко Анна Василівна,
аспірант кафедри адміністративного і кримінального права
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

6 жовтня 2014 року набрав сили Закон України «Про очищення влади» (надалі - Закон). Наголосимо на тому, что ставлення до процесу очищення влади в суспільстві, політиці, судовій практиці є досить неоднозначним.

Закон визначає основні засади очищення влади, посади щодо яких здійснюються заходи з очищення влади, критерії здійснення очищення влади, процедуру проведення люстраційної перевірки, а також інформацію про Єдиний державний реєстр осіб, щодо яких встановлено заборону обіймати посади на підставі Закону.

Розглядаючи люстрацію з точки зору історії Ю.С. Шемшученко, в Енциклопедії з історії України, визначає люстрацію як особливу процедуру перевірки осіб, які після зміни в країні тоталітарної влади на демократичну, займають державні посади, що включені до спеціального переліку, а також кандидатів на ці посади на предмет їхнього співробітництва в минулому (до зміни в країні влади) з органами державної безпеки.

Законодавець в свою чергу, тлумачить поняття люстрації, як встановлену Законом або рішенням суду заборону окремим фізичним особам обіймати певні посади (перебувати на службі) (крім виборних посад) в органах державної влади та органах місцевого самоврядування.

Вважаємо, що підхід до поняття люстрації саме через перевірку і таким чином встановлення наявності певних факторів до відповідної кандидатури для неможливості в подальшому займати певні посади, є більш вірною і такою, що відповідає основоположним закріпленим правам людини, ніж ставлення до люстрації як виключно до дії по встановленню факту зайняття певної посади у визначений період часу, і тільки на цій підставі, по суті фіксації факту звільнення відповідним владним рішенням.

Отже, в найбільш загальному вигляді люстрація – це система заходів, спрямована на усунення із провідних посад осіб, причетних до протиправної діяльності попереднього політичного режиму, встановленого певною особою або групою осіб, та встановлення для них обмежень на зайняття держаних посад у майбутньому.

Резолюція Парламентської асамблеї Ради Європи «Про заходи щодо ліквідації спадщини колишніх комуністичних тоталітарних систем» наголошує, що метою люстраційної перевірки є відсторонення осіб від здійснення державної влади, якщо їм не можна довірити цього відповідно до демократичних принципів, тому що вони не продемонстрували свою прихильність демократичним принципам чи віру в них у минулому, і не зацікавлені та не мають мотивів дотримуватися їх сьогодні.

Проте, автори Закону вбачають в меті очищення влади дещо інше. І вона полягає в тому, щоб не допустити до участі в управлінні державними справами осіб, які своїми рішеннями, діями чи бездіяльністю здійснювали заходи, спрямовані на узурпацію влади попереднім президентом, підрив основ національної безпеки і оборони України або протиправне порушення прав і свобод людини.

Тобто, період правління попереднього президента розцінюється як період існування недемократичної держави, що в свою чергу ставить під сумнів функціонування усієї конституційно-правової системи України в той період.

Окрім цього, зауважимо, що Закон України «Про очищення влади» був предметом розгляду Європейської комісії «За демократію через право» (Венеціанська комісія). У своєму висновку № 788/2014 (CDL (2014) 044) від 16.12.2014 року Комісія дійшла таких головних висновків:

1) Застосування люстраційних заходів до періоду правління радянської комуністичної партії через багато років після падіння цього режиму та вступу в силу демократичної Конституції в Україні вимагатимуть переконливих причин, які виправдали б існування реальної загрози демократії, яку колишні комуністи становлять сьогодні; Комісія вважає, що важко виправдати таку запізню люстрацію.

2) Закон «Про очищення влади» містить кілька серйозних недоліків і вимагає перегляду, принаймні, такого: а) люстрація повинна застосовуватися тільки до тих посад, які дійсно можуть становити значну загрозу для прав людини та демократії; перелік посад, який підлягає люстрації, повинен бети переглянутий; б) вина повинна бути доведена в кожному окремому випадку, і не може презумуватися лише на підставі приналежності до категорії державних посад; критерії люстрації повинні бути переглянуті; в) повноваження щодо проведення люстрації необхідно забрати в Міністерства юстиції та передати їх спеціально створеній незалежній комісії, з активним залученням громадського суспільства; г) процедура люстрації повинна проходити з дотриманням гарантій справедливого судового розгляду (право на адвоката, рівність сторін, право бути заслуханим); адміністративне рішення щодо люстрації повинно бути призупинене на час оскарження в суді до остаточного рішення суду. Закон «Про очищення влади» повинен конкретно передбачати ці гарантії; д) люстрація суддів повинна здійснюватися тільки з дотриманням конституційних положень, що гарантують їх незалежність; і тільки Вища рада юстиції має нести відповідальність за будь-яке звільнення судді. Венеціанська комісія не бачить жодних підстав для розповсюдження Закону «Про очищення влади» на суддів, враховуючи, що вони стали об'єктом іншого спеціального закону про люстрацію, прийнятого лише кілька місяців тому; е) оприлюднення інформації про осіб, до яких застосовуються люстраційні заходи, має відбуватися тільки після винесення судом остаточного рішення.

Також, відповідно до п.105 даного висновку, українська влада погодилася, що Закон вимагає вдосконалення з метою приведення його у відповідність до міжнародних стандартів, а тому звернення за допомогою до Венеціанської комісії, комісія вітає прихильність української влади й готова надати свою підтримку в підготовці змін до Закону.

Стаття 2 Закону визначає принципи, на яких ґрунтується люстрація: верховенство права та законності; відкритості, прозорості та публічності; презумпції невинуватості; індивідуальної відповідальності; гарантування права на захист. В Керівних принципів ПАРЄ зазначено: «*ніхто не повинен піддаватись люстрації виключно за членство в будь-якій організації* або діяльність на користь будь-якої організації, які були правомірними на час існування такої організації або вчинення такої діяльності... або за особисті погляди та переконання». Винятком є лише особи, які віддавали накази, чинили серйозні порушення прав …

Як вбачається зі змісту статті другої Закону, посади щодо яких проводиться люстрація – це досить широке коло осіб. Головний акцент ставиться на займану посаду, а не на діяльність особи, прийняті нею рішення, накази і таке інше. Тому зміст цієї статті явно порушує ґрунтовний принцип ПАРЄ зазначений вище. Сам Закон в статті 2 закладає принцип "індивідуальної відповідальності", але як вбачається із Закону, він не закладає по суті механізму реалізації і можливості його дотримання.

Окрім того, репресивність Закону підтверджується практично повною відсутністю там належних гарантій правового захисту осіб, які потрапляють під

процедуру люстрації. Водночас пункт «m» Керівних принципів ПАРЄ передбачає, що «особа в жодному разі не може піддатися люстрації без повного відповідного процесуального захисту» (йдеться про право на адвокатську допомогу, на відкриті слухання, на звернення до незалежного судового розгляду, на доступ до всіх доказів тощо). У цьому контексті не до кінця забезпечені інтереси цих осіб і в питанні ведення «Єдиного державного реєстру осіб, щодо яких застосовано положення Закону України «Про очищення влади».

Очевидним є недосконаліть багатьох закладених Законом норм та яскраво прослідковується невідповідність таких норм не тільки Конституції України, а також нормам Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Науковий керівник: Гошовський Володимир Сергійович, доктор юридичних наук, професор кафедри адміністративного і кримінального права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара доктор юридичних наук.

ПРАВОВА ТА СОЦІАЛЬНА ОБУМОВЛЕНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ТА ІНШИХ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ

Самолевська Мар'яна Федорівна
студентка VI курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

В Україні поняття «національна безпека» набуло широкого значення в останні кілька років. На додаток до цього, розуміння цього поняття різними верствами населення значно різниться. Здебільшого національну безпеку пов'язують лише з діяльністю спецслужб, ототожнюють з обороною держави тощо. Це справді так, у сучасному світі гарантії нацбезпеки досі забезпечуються силою чи погрозою застосування такої сили, і військова могутність є одним з чинників сили держави. Проте не слід відкидати й те, що все більшого значення набувають економічні, політичні, морально-етичні та інші, не силові аспекти забезпечення національної безпеки.

Проблеми національної безпеки стоять сьогодні у центрі уваги більшості цивілізованих країн світу, міждержавних утворень та громадських об'єднань. Причиною такої уваги стало саме глобальне середовище безпеки, яке сьогодні містить у собі велику кількість загроз і викликів найрізноманітнішого характеру.

12 лютого 2007 року Указом Президента України прийнята «Стратегія національної безпеки України», і цей документ, з нашої точки зору, заслуговує на особливу увагу в умовах міжнародної нестабільності та зовнішньої агресії. Як відомо, Стратегія національної безпеки (далі Стратегія) в загальних рисах є документом, що містить систему поглядів керівництва держави на сучасні особливості міжнародної ситуації, місце своєї країни у світі і регіоні, ключові національні інтереси, актуальні загрози безпеці, а також основні напрями і завдання державної політики національної безпеки. В даному документі зазначено, що подальший розвиток і захист найвагоміших здобутків України потребує чіткої визначеності держави у стратегічних пріоритетах і цілях, які мають відповідати викликам і загрозам XXI ст., її взаємодії з сучасними системами міжнародної і регіональної безпеки. Визначено принципи, пріоритетні цілі, завдання та механізми забезпечення життєво важливих інтересів

особи, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз; конкретизовано засади політики держави у сфері національної безпеки.

Дана Стратегія була прийнята Президентом В. Ющенком, а зміни внесені у 2012 році Президентом В. Януковичем. Та, як не дивно, за останній рік, коли Україна попала під зовнішню агресію, цей документ не зазнав змін. Дана стратегія визначала нові виклики міжнародній безпеці у сировинній, енергетичній, фінансовій, інформаційній, екологічній, продовольчій сферах, але не у військовій. Водночас, пророчим щодо України стали такі рядки Стратегії як: «…спостерігається небезпечна тенденція перегляду національних кордонів поза нормами міжнародного права. Застосування сили і погрози силою повернулися до практики міжнародних відносин, у тому числі в Європі».

Наступним важливим документом у цій царині є Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 8 червня 2012 року «Про нову редакцію Воєнної доктрини України». Серед іншого даним документом визначалася підготовка держави до можливого воєнного конфлікту, а також на застосування воєнної сили для захисту державного суверенітету, територіальної цілісності, інших життєво важливих національних інтересів. На наше переконання більшість понять, а саме воєнно-політичні виклики та загрози, які є перераховані в даній доктрині, мають місце в сучасній Україні, проте ще не визнаються високо посадовцями . Так, наприклад серед 14 намірів чи дій держав, коаліцій держав, які Україна розглядає як воєнно-політичні ризики або виклики, що підвищують рівень загрози застосування воєнної сили проти України, у 2014-поч. 2015 роках вважаємо наявними є майже всі, а саме: заклики або спроби щодо перегляду наявних державних кордонів; нарощення угруповань військ та озброєнь поблизу кордонів України, створення нових, розширення і модернізація наявних військових баз та об'єктів; створення або закупівля нових, а також модернізація наявних систем озброєння і військової техніки, у першу чергу наступального характеру, що призводить до порушення балансу сил; активізація розвідувальної діяльності спеціальних служб іноземних держав, а також іноземних організацій проти України; проведення інформаційно-психологічних заходів щодо дестабілізації соціально-політичної обстановки, міжетнічних та міжконфесійних відносин в Україні або її окремих регіонах і місцях компактного проживання національних меншин; застосування політичних і економічних санкцій проти України; застосування воєнної сили в регіоні або за участю держав регіону; підтримка сепаратизму; виправдання застосування воєнної сили як засобу вирішення міждержавних спорів; стимулювання ескалації воєнних конфліктів у регіоні.

Суспільна небезпечність - це властивість, характерна злочину, яка полягає в тому, що злочин заподіює істотної шкоди суспільним відносинам, охоронюваним кримінальним законом, або створює реальну загрозу її заподіяння. Для визнання певного діяння злочином необхідно, щоб воно було здатне заподіяти шкоду суспільним відносинам. Оскільки суспільна небезпечність як властивість злочину не може бути віднесена до якоїсь конкретної ознаки складу злочину, тому для її встановлення як ознаки діяння необхідно дослідити і об’єктивні, і суб’єктивні ознаки складу злочину, зокрема з’ясувати значущість об’єкта кримінально-правової охорони, тяжкість наслідків, спосіб дії, стадію вчинення діяння, форму вини.

На нашу думку, суспільна небезпечність перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань полягає в можливості

завдання шкоди суспільним відносинам, що забезпечують обороноздатність України. Значущість цього об'єкта кримінально-правової охорони не викликає сумнівів.

Науковий керівник: Школа Сергій Миколайович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного і кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇЇ В УКРАЇНІ. СПІВВІДНОШЕННЯ СВОБОДИ ТА ОБМЕЖЕННЯ НА ІНФОРМАЦІЮ

Сидоренко Олег Петрович
аспірант ІІ року навчання юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Право на інформацію розглядається у цивілізованих суспільствах як одне з засадничих та основоположних. Проте здійснення такого права може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя .

Предметом дослідження у статті є обмеження права на доступ до інформації у процесі становлення фундаментального права людини на інформацію.

Метою статті є визначення співвідношення права на доступ до інформації та обмеження на доступ до інформації в умовах розвитку демократичного суспільства.

Серед відомих відчизнаних вчених, які досліджували обмеження права на доступ до інформації, – Н. В. Кушакова-Костицька, А. Ю. Владимирець, Т. А. Костецька, А. І. Марущак, Г. О. Шлома, І. Л. Бачило, О. В. Нестеренко, Н. М. Ковальова, В. А. Копілова, О. В. Кохановська, Є. Ю. Захаров, В. М. Брижко, В. В. Масич, Є. В. Петров, В. Г. Пилипчук, О. Б. Червякова, А. Б. Венгерова, Б. М. Гоголь, В. Ю. Ярош, М. В. Якушев, Є. В. Петров, Ч. Н. Азімов, Т. В. Чубакура, О. В. Заєць та ін.

Право на інформацію гарантується Загальною декларацією прав людини (прийнятою і проголошеною Генеральною Асамблеєю ООН 10.12.48) «Кожна людина має право на свободу переконань і на вільне їх виявлення; це право включає свободу безперешкодно дотримуватися своїх переконань та свободу шукати, одержувати і поширювати інформацію та ідеї будь-яким способом і незалежно від державних кордонів», Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод (Рим, 04.11.50, ратифіковано Законом України від 17.07.97) декларує, що «кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно без кордонів», «здійснення цих свобод, оскільки воно пов'язане з обов'язками і відповідальністю, може підлягати таким формальностям, умовам, обмеженням або санкціям, що встановлені законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки, для охорони порядку або запобігання злочинам, для охорони здоров'я або моралі, для захисту репутації або прав інших осіб, для запобігання розголо- шенню конфіденційної інформації або для

підтримання авторитету і безсторонності суду і є необхідними у демократичному суспільстві».

Міжнародним пактом про громадянські і політичні права (прийнятий 16.12.66 Генеральною Асамблеєю ООН і ратифікований Указом Президії Верховної Ради Української РСР від 19.10.73), п.п. 2 та 3 ст. 19 передбачено, що «кожна людина має право на вільне вираження свого погляду; це право включає свободу шукати, одержувати і поширювати будь-яку інформацію та ідеї, незалежно від державних кордонів, усно, письмово чи за допомогою друку або художніх форм вираження чи іншими способами на свій вибір. Користування цими правами накладає особливі обов'язки і особливу відповідальність. Проте воно пов'язане з певними обмеженнями, які, однак, мають встановлюватися законом і бути необхідними: а) для охорони прав і репутації інших осіб; б) для охорони державної безпеки, громадського порядку, здоров'я чи моральності населення».

Схожі положення містяться і в Конституції України – «Кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань. Кожен має право вільно збирати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір. Здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя».

Проте, за тим же чинним міжнародним та національним законодавством доступ до інформації може бути обмеженим виключно законом: в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності і громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам; для охорони здоров'я населення; для захисту репутації або прав інших людей; для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя .

Ці положення Конституції України повністю збігаються із статтями 8, 9, 10 та 11 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод .

Розглядаючи обмеження права на інформацію та його захист в Україні, слід мати на увазі, що воно також закріплено у законах України «Про інформацію» (від 2 жовтня 1992 р.), «Про державну таємницю» (від 21 січня 1994 р.); у Рішенні Конституційного Суду України у справі щодо офіційного тлумачення статей 3, 23, 31, 47, 48 Закону України «Про інформацію»; у Міжнародному пакті про громадянські та політичні права; постанові Кабінету Міністрів України «Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці» (від 9 серпня 1993 р.) .

Питання належного правового регулювання обігу інформації з обмеженим доступом цікавить і науковців. Т. А. Костецька зазначає, що «потреба забезпечення об'єктивної рівноваги між вільним доступом до інформації всім, хто того потребує, і захистом інтересів особи, держави, суспільства спричинила законодавче визначення поділу інформації з обмеженим доступом на конфіденційну, таємну та службову» .

Все це призводить до необхідності віднайти баланс із метою недопущення конфлікту між двома рівними правами людини.

Доступ до інформації є складовою суб'єктивного права особи на інформацію й інститутом інформаційного (об'єктивного) права. Тому обмеження цього права, як зауважив В. М. Брижко, «може перетворитись на його порушення, якщо

законодавством детально не передбачається механізм контролю і гарантії відновлення обмежених прав».

Науковий керівник: Соколенко Ольга Леонідівна, професор, доктор юридичних наук, декан юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

КЛАСИФІКАЦІЯ ПОРУШЕНЬ БЮДЖЕТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Синьогіна Ольга Сергіївна
студентка V курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Згідно Концепції забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері, схваленої розпорядженням Кабінету міністрів України від 15.08.2012 особливо відзначимо твердження про те, що до явищ і чинників, які можуть призвести до створення внутрішніх загроз національній безпеці у фінансовій сфері належать:

нестабільність та недосконаліть правового регулювання у фінансовій сфері;

низький рівень бюджетної дисципліни і незбалансованість бюджетної системи.

Таким чином наочною видається першочерговість міцного правового підґрунтя бюджетної системи нашої країни, а особливого значення набуває механізм недопущення помилок і порушень бюджетного законодавства.

Метою даної статті є виявлення правової природи та сутності бюджетних правопорушень, зокрема дослідження різноманітніх варіантів їх угрупувань та класифікацій.

Важливого значення для даної роботи набули праці таких вчених та теоретиків галузі бюджетного права: В. М. Федосова, В.Г. Баранової, О. П. Гетьманець, Ю.Д. Радіонов, В. Чернадчук.

В залежності від суб'єктів, що здійснюють порушення бюджетного законодавства, можна виділити наступні рівні: державний бюджет України, головні розпорядники бюджетних коштів, розпорядники нижчого рівня, одержувачі бюджетних коштів, виконавці.

На рівні державного бюджету найбільш суттєві порушення стосуються обґрунтованості прогнозованих показників соціально-економічного розвитку держави, процедури укладання та розгляду проекту державного бюджету країни на відповідний рік, термінів прийняття закону про державний бюджет.

Для рівня головних розпорядників коштів, до яких відносяться уряд і центральні органи виконавчої влади, характерними порушеннями є відсутність єдиної методики розрахунку бюджетних запитів, виділення коштів наприкінці бюджетного періоду, коли їх освоєння є неможливим.

Розпорядники коштів найчастіше припускаються таких порушень, як затримка перерахування сум субвенцій виконавцям робіт, направлення субвенцій не за цільовим призначенням, відсутність оперативності прийняття рішень з розподілу і витрачання отриманих ресурсів, зокрема низький темп освоєння отриманих коштів.

Для одержувачів коштів характерним є застосування динамічної договірної ціни в укладених контрактах, що призводить до незапланованого зростання вартості робіт і послуг, не нарахування штрафних санкцій за порушення договірних зобов’язань, формальне ставлення до проведення інвентаризації.

Найчастіші порушення з боку виконавців робіт: несвоєчасне виконання запланованих обсягів та видів робіт, використання авансу на заходи, не передбачені умовами договору, значне перевищення середньорегіональних цін на будівельні матеріали.

Проаналізувавши бюджетні порушення на зазначених рівнях, можна визначити найбільш суттєві та такі, що є загальними для всіх рівнів одночасно. Такими порушеннями є непрозорий рух коштів, несвоєчасність перерахування коштів, відсутність належного обґрунтування для надання певних сум, незадовільний стан договірних відносин.

Бюджетні правопорушення можуть бути угрупованні залежно від стадії бюджетного процесу:

1. Правопорушення на стадії складання проектів бюджетів.

2. Правопорушення на стадії розгляду та прийняття проекту Закону про Державний бюджет України на від повідний рік (далі – Закон про Державний бюджет України), рішення про місцевий бюджет.

3. Правопорушення на стадії виконання бюджету, в тому числі внесення у разі потреби змін до закону про Державний бюджет України, рішення про місцевий бюджет:

– нецільове використання бюджетних коштів;

– незаконне використання бюджетних коштів, що суперечить виконання вимог ст.50 БКУ і ст.51 БКУ;

– недотримання порядку та термінів проведення операцій з бюджетними коштами;

– порушення порядку введення та строків подання документів, що застосовуються в бюджетному процесі;

– недотримання вимог законодавства щодо внесення змін до закону про Державний бюджет України, рішення про місцевий бюджет;

– інші бюджетні правопорушення на стадії виконання бюджетів.

4. Правопорушення на стадії підготовки та розгляду звіту про виконання бюджету і прийняття рішення щодо нього. Вважаємо, що порушення, які визначені в п.п.1, 3 п.1 ст.117 БКУ, відносяться саме до цієї стадії:

– несвоєчасне і неповне подання звітності про виконання бюджетів;

– подання недостовірних звітів та інформації про виконання бюджетів.

Кожна наступна з вищезазначених стадій ґрунтується на попередній, а отже допущення помилки на одній з них неминуче призведе до дисбалансу на інших стадіях.

Поглиблене вивчення видів бюджетних правопорушень надасть можливість зрозуміти природу та наявні проблеми даного питання, а отримані результати можуть бути використані під час внесення змін до діючого бюджетного законодавства України.

Науковий керівник: Мізіна Ірина Валеріївна, доцент, кандидат наук державного управління кафедри адміністративного і кримінального права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ СПОСОБІВ ЗАХИСТУ ПЛАТНИКА ПОДАТКІВ НА ПРИКЛАДІ ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ ПОДАТКОВИХ СПОРІВ

Смолов Костянтин Вікторович
аспірант ІІ року навчання юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Загальновідомим є гарантоване Конституцією України право громадян та юридичних осіб на судовий захист, закріплене у статті 55, якою також передбачено, що кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Відповідно до ч. 2 ст. 2 КАС України до адміністративних судів можуть бути оскаржені будь-які рішення, дії чи бездіяльність суб'єктів владних повноважень, крім випадків, коли щодо таких рішень, дій чи бездіяльності Конституцією чи законами України встановлено інший порядок судового провадження.

Право на судовий захист в адміністративному судочинстві реалізується шляхом пред’явлення адміністративного позову, а розгляд адміністративних справ відповідно відбувається у позовному провадженні з дотриманням порядку, передбаченого КАС України.

Поняття «адміністративний позов» законодавчо закріплено у п. 6 ч. 1 ст. 3 КАС України як звернення до адміністративного суду про захист прав, свобод та інтересів або на виконання повноважень у публічно-правових відносинах. На наше переконання, таке визначення адміністративного позову є не досить вдалим та не повною мірою відображає усі правові аспекти цього інституту у зв’язку з чим доцільним буде звернутись до теоретичних розробок вчених-процесуалістів.

В процесуальній науці по теперішній час тривають дискусії щодо кількості елементів позову в залежності від необхідності виділення змісту позову як окремого елементу. Не вдаючись до дослідження структури позову, зауважимо лише на тому, що предметом позову є *матеріально-правова вимога* позивача, яку позивач, прагнучи захистити свої права, заявляє суду.

Як слушно зауважує Д. Луценко, «захист сторони адміністративно-правового спору, яка вважає свої права порушеними, можливий тільки з використанням способів захисту, передбачених законом. Відповідно адміністративний позов має містити вимоги, які ґрунтуються на таких способах».

Ч. 4 ст. 105 КАС України передбачено, що адміністративний позов може, зокрема, містити вимоги про скасування або визнання нечинним рішення відповідача - суб'єкта владних повноважень повністю чи окремих його положень; про зобов'язання відповідача - суб'єкта владних повноважень прийняти рішення або вчинити певні дії, тощо.

При цьому, слід мати на увазі, що за змістом ч. 2 ст. 162 КАС України суд може прийняти іншу постанову, яка б гарантувала дотримання і захист прав, свобод, інтересів людини і громадянина, інших суб'єктів у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб'єктів владних повноважень.

Враховуючи певну специфіку вирішення податкових спорів, слід звернути увагу на окремі проблеми обрання платниками податків способів захисту своїх прав та інтересів, сформовані практикою застосування відповідних норм адміністративними судами.

Так, варто звернути увагу на судову практику Верховного Суду України з вирішення податкових спорів щодо відновлення показників в АІС відносно платника податків, внесених на підставі акта перевірки, в якому викладено висновки про безтоварність певних господарських операцій. Судова практика виходить з того, що не всі дії контролюючого органу породжують відповідні правові наслідки для платника податків. Так, в постановах ВСУ від 09.12.2014 р. у справі № 21-511а14, від 03.11.2015 р. у справі № 21-99а15, від 10.11.2015 р. у справі № 21-2479а15, від 17.11.2015 р. у справі № 21-1514а15 та інших, викладено правову позицію, відповідно до якої дії контролюючого органу щодо внесення до Інтегрованої автоматизованої інформаційної системи «Податковий блок» змін показників податкової звітності суб'єктів господарювання в частині податкового кредиту та податкових зобов'язань на підставі акта перевірки без прийняття податкових повідомлень-рішень не породжують правових наслідків для платників податків *та не порушують їхні права*, оскільки розміщена в цій системі інформація є службовою та використовується податковими органами для обробки зібраної інформації в автоматичному режимі (використовується для виконання покладених на контролюючі органи функцій та завдань) з метою здійснення податкового контролю.

На нашу думку, такий підхід ВСУ обмежує конституційно гарантоване право особи на судовий захист та штучно звужує коло рішень та дій податкових органів, що можуть бути оскаржені платником податків до адміністративного суду.

Однак, мабуть, найбільш яскравим прикладом важливості та неоднозначності питання щодо обрання способу захисту платника податків є питання бюджетного відшкодування податку на додану вартість. Так, Верховним Судом України в постановах від 17.06.2008 р. у справі № 21-587во08 та від 24.02.2009 р. у справі № 21-2141во08 було спочатку сформовано правову позицію, відповідно до якої позовна вимога про зобов’язання податкового органу надати органу державного казначейства висновок не є способом захисту прав платника ПДВ і не підлягає розгляду в суді, оскільки у разі невідшкодування бюджетної заборгованості з ПДВ право платника порушується неодержанням коштів з бюджету, а тому способом захисту має бути вимога про стягнення зазначених коштів (відшкодування заборгованості). Однак, з недавнього часу Верховний Суд України докорінним чином змінив власну правову позицію у вказаному питанні. Так, в постанові від 16.09.2015 р. у справі № 21-881а15, від 07.06.2016 р. у справі № 806/2256/15, від 12.07.2016 р. у справі № 826/2184/15 та інших, викладено висновок про те, що відшкодування з Державного бюджету України ПДВ є виключними повноваженнями податкових органів та органів державної казначейської служби, а відтак суд не може підміняти державний орган і вирішувати питання про стягнення такої заборгованості, у зв’язку з чим вимога позивача про стягнення бюджетної заборгованості з відшкодування ПДВ не є правильним способом захисту прав платника ПДВ, оскільки в цьому випадку правильним способом захисту позивача є вимога про зобов'язання відповідача до виконання покладених на нього законом і підзаконними актами обов'язків щодо надання органу державної казначейської служби висновку щодо суми, яка підлягає відшкодуванню з бюджету.

Автор дотримується думки багатьох правників щодо суперечливості такого висновку Верховного Суду України ст. 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практиці Європейського суду з прав людини з огляду на неефективність «нав’язаного» вищою судовою інстанцією способу захисту.

Таким чином, питання обрання платниками податків ефективного способу захисту своїх прав і інтересів в адміністративному судочинстві є досить актуальним з огляду на відсутність чіткого переліку таких способів в матеріальному праві та КАС України, а тому потребує поглибленого вивчення з метою подальшого удосконалення чинного законодавства в цій частині.

Науковий керівник: Соколенко Ольга Леонідівна, професор, доктор юридичних наук, декан юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЯК РІЗНОВИДУ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Ступа Юлія Вікторівна

аспірантка І року навчання кафедри адміністративного та кримінального права юридичного факультету

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Оскільки контроль - це одна з головних функцій державного управління та елемент надбудови суспільства. Відтак, під час розвитку політичної системи, органів державного управління, законодавчої й виконавчої влади, державний контроль може зазнавати значних змін.

Метою даної роботи є законодавче формулювання терміну «державний контроль» та визначення особливостей реалізації державного контролю в Україні.

У вітчизняній літературі окремі питання контролю в системі державного управління розглядають О. Андрійко, В. Гаращук, Л. Кінащук, В. Кобринський, В. Малиновський, Т. Маматова, Ю. Мех, Н. Нижник, Л. Пісьмаченко, О. Сушинський, В. Шестак та ін.

У словниках та довідкових виданнях немає єдиного визначення терміна «контроль». Деякі автори визначають його як специфічний різновид юридичного процесу, як правову форму діяльності або функцію компетентних державних органів. Слово «контроль» походить від французького слова «controle», яке в перекладі означає перевірку або спостереження з метою перевірки.

Функціонування державного контролю є предметом дослідження юридичної, економічної та інших наук. Підходи до визначення поняття «контроль» завжди були різноманітними. У своїх працях науковці характеризують його як форму або вид діяльності, принцип, функцію.

В. С. Шестак визначає державний контроль як самостійно чи зовнішньо ініційовану діяльність уповноважених на те суб'єктів, котра спрямована на встановлення фактичних даних щодо об'єктів цього контролю для визначення її відповідності чи невідповідності тим правомірним оцінним критеріям, котрі передбачають застосування адекватних отриманому результатові заходів реагування в унормованому порядку.

На нашу думку, вдалий зміст поняття державного контролю наводить Т. В. Маматова. Науковець пропонує визначення, яке включає в себе три компоненти:

1) державний контроль (правова компонента) – це реалізація функції втручання держави в діяльність організацій будь-яких сфер діяльності у разі виникнення загрози безпеці (людини, держави, навколишнього середовища);

2) державний контроль (функціональна компонента) – це процес вироблення коригувальних дій, що базується на порівнянні фактичного та заявленного стану об’єкта відповідно до визначених критеріїв;

3) державний контроль (інформаційна компонента) – це виявлення фактів або намірів, що можуть призвести до виникнення загрози безпеці.

Відповідно до Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 05.04.2007 (редакція від 01.09.2015) державний нагляд (контроль) - діяльність уповноважених законом центральних органів виконавчої влади, їх територіальних органів, державних колегіальних органів, органів виконавчої влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування в межах повноважень, передбачених законом, щодо виявлення та запобігання порушенням вимог законодавства суб'єктами господарювання та забезпечення інтересів суспільства, зокрема належної якості продукції, робіт та послуг, допустимого рівня небезпек для населення, навколишнього природного середовища.

В вищенаведеному законодавчому визначення державного контролю ми бачимо ототожнювання понять «державний контроль» та «державний нагляд», що є неправильним.

Контроль слід відрізняти від близького до нього виду державної діяльності – нагляду, хоча у них є деякі однакові риси, проте контроль має переважно відомчий характер, а нагляд надвідомчий.

Так, зокрема, О. Ф. Андрійко називає нагляд видом діяльності, що є близьким до контролю. Автор зазначає, що нагляд слід розглядати як окремий вид (форму) контролю, до особливостей якого належить те, що нагляд здійснюється державними органами щодо об’єктів, які їм організаційно не підпорядковані, тоді як контроль стосується підпорядкованих суб’єктів; у процесі нагляду застосовуються заходи адміністративного впливу, тоді як за результатами контролю можуть застосовуватися і заходи дисциплінарні; адміністративний нагляд здійснюється за дотриманням відповідними суб’єктами спеціальних норм і правил, тоді як контроль – за діяльністю підконтрольних об’єктів у цілому чи окремими її аспектами

Д. М. Бахрах висловлює думку, що контроль містить у собі нагляд за законністю і доцільністю діяльності, її оцінку з позицій соціально-політичних, організаційно-технічних, наукових, правових. Коли між перевіряючими і тими, хто перевіряється, немає організаційної підпорядкованості, зведення контролю до нагляду потрібне для запобігання втручання в оперативну діяльність суб’єктів влади, які не відповідають за її наслідки».

Таким чином, можемо зазначити,що державний контроль забезпечує коректність і точність державного управління та його відповідність прийнятим рішенням. Державний контроль є ключовою функцією державного управління, певним видом управлінської діяльності для функціонування всієї системи, механізмом оцінки прийнятих управлінських рішень. Він дає можливість не лише корегувати управлінську діяльність, а й допомагає передбачувати перспективи подальшого розвитку та досягнення конкретного результату.

Науковий керівник: Марченко Олеся Володимирівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ПРАВ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО: ЕФЕКТИВНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА МАЙБУТНІ ПЕРСПЕКТИВИ

Тамаря Яна Володимирівна
аспірант 1 року навчання юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Сьогодні в нашій державі набуває реалізації велика кількість реформ, здебільшого, спрямованих на боротьбу з корупцією – реформи судових та правоохоронних органів, системи юстиції тощо. Не стало виключенням реформування системи державної реєстрації прав на нерухоме майно, адже право приватної власності, його дієві гарантії, надійний і ефективний судовий захист стоять у ряду найважливіших атрибутів правової демократичної держави. У статті 41 Конституції України зазначено: «Кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним». Нажаль, ми ще не можемо стійко стверджувати, що українське законодавство досягло досконалості в питаннях регулювання права власності та забезпечення реальних гарантій прав власників.

Основною метою концепції реформування системи державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та децентралізації повноважень у цій сфері є: 1) вдосконалення діючої системи та наближення її до споживача; 2) забезпечення відкритості і прозорості у системі надання адміністративних послуг; 3) запровадження заходів задля мінімізації скоєння корупційних злочинів у відповідній сфері; 4) підвищення рівня довіри до органів державної влади, які надають адміністративні послуги.

Варто зазначити, що процес передачі повноважень у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно, зокрема, передачу функцій з реєстрації майна та нерухомості місцевій владі, нотаріусам та іншим акредитованим суб'єктам, пов'язаний із набранням чинності низки важливих нормативно-правових актів, серед яких: Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» (в редакції від 01.01.2016 відповідно до Закону України № 835-VIII), Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» (в редакції від 01.01.2016 відповідно до Закону України № 834-VIII), а також розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2015 року № 1395-р «Деякі питання надання адміністративних послуг у сферах державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань».

На сьогоднійшній день, Державний реєстр речових прав на нерухоме майно являє собою єдину інформаційну систему, в якій містяться відомості щодо зареєстрованих прав на нерухоме майно та їх обтяжень, відомості про об'єкти та суб'єктів прав, перелік документів, що стали підставою здійснення держаної реєстрації, картографічні дані тощо. Також, у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно діє база даних, яка містить відомості щодо реєстрації заяв, запитів і реєстраційних прав, встановлена процедура видачі рішень державного реєстратора, отримання витягів з Реєстру в електронній формі.

На підставі Закону України «Про внесення змін у деякі закони України щодо посилення прозорості у сфері відносин власності з метою запобігання корупції»

прийнятому Верховною Радою України від 14.07.2015, відбулось спрощення процедури доступу до відомостей, які містяться у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, більше того, було надано вільний доступ до Державного земельного кадастру та Єдиного державного реєстру, держателем якого є ДАІ МВС України. Однак, питання підвищення рівня прозорості реєстрів прав власності, шляхом отримання вільного доступу до інформації про власників нерухомого майна, і досі залишається спірним.

Нажаль, попри здійснення реформування системи державної реєстрації прав на нерухоме майно, залишилась ще низка невирішених питань, зокрема, проблема надзвичайно низького рівня матеріально-технічного забезпечення органів державної реєстрації, застарілості програмного забезпечення, що значною мірою уповільнює працю працівників органів державної реєстрації, непослідовність при реформуванні земельних відносин на більш ранніх етапах та багато інших. Як наслідок, на довгі місяці та навіть роки затягується процедура реєстрації права оренди розпайованих земельних ділянок. Від чого сільськогосподарські виробники входять до групи найвищого ризику, страждають як представники бізнесу, так і пересічні громадяни.

До того ж, досі залишається проблемним питанням здійснення державної реєстрації речових прав на нерухоме майно, яке розташоване на території тимчасово окупованої АР Крим та в районах проведення антитерористичної операції.

Отже, можна зробити висновок, що окреслені проблемні питання, які виникають в процесі здійснення державної реєстрації прав на нерухоме майно, мають свій початок на тлі недосконалості національного законодавства в цілому, в непослідовності процесу реформування земельних відносин на більш ранніх етапах. Тому виникає гостра необхідність детального вивчення, аналізу та вдосконалення правової системи, що сприятиме вирішуванню завдань забезпечення потреб державного управління, допоможе захистити права власників та створити всі необхідні умови і гарантії для їх вільної реалізації.

Науковий керівник: Гошовський Володимир Сергійович, доктор юридичних наук, професор, доцент кафедри адміністративного і кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Тирчик Наталія Миколаївна
аспірант юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Швидкий розвиток та вдосконалення інформаційних технологій в житті нашого суспільства привернуло увагу науковців до різних проблем в галузі інформаційного права, особливо розкриття змісту інформаційних правопорушень. Досить розповсюдженим напрямком роботи є виявлення деяких особливостей інформаційних правопорушень.

На сьогоднішній день в літературі та на нормативно-правовому рівні відсутнє уніфіковане понятійно-термінологічне бачення. Дослідниками не однозначно визначаються сутність, зміст, поняття та характерні риси інформаційних правопорушень.

Таким чином визначення теоретичних та практичних аспектів інформаційного права на сьогоднішній день є досить актуальним питанням в юридичній науці.

Спочатку інформаційні правопорушення розглядались в рамках національної безпеки України і регулювалися Законом України «Про основи національної безпеки України». Деякі питання відповідальності за інформаційні правопорушеня досліджувались в контексті кримінального і адміністративного права.

У багатьох дослідженнях розглядаються лише окремі види правопорушень, враховуючи специфіку в рамках якої проводиться дослідження, зокрема це цивільна, адміністративна, кримінальна тощо. Вони лише описують інформаційні правопорушення в рамках однієї галузі права, незважаючи на системність описаного явища.

Проаналізувавши законодавство, можна дійти висновку, що в цивільному, адміністративному, кримінальному законодавстві містяться норми, які передбачають відповідальність за порушення інформаційного характеру. Зазвичай, дані норми не систематизовано в окремі розділи. Зокрема в Кримінальному кодексі України стаття 361 « Несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку» знаходиться в розділі 16, а ч. 2 ст.109 «Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади» в розділі 1 особливої частини тощо. Також адміністративні інформаційні правопорушення не систематизовано, вони знаходяться в різних главах Кодексу України про адміністративні правопорушення, зокрема стаття 51-2 «Порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності», що знаходить в главі 6, а стаття 146 «Порушення правил реалізації, експлуатації радіоелектронних засобів та випромінювальних пристроїв, а також користування радіочастотним ресурсом України» - в главі 10, та інші.

Як раніше зазначалося, поряд із поняттям «інформаційні правопорушення» використовуються і інші визначення, таким чином, розкриваючи поняття «інформаційні правопорушення, ми дійшли висновку, що воно виступає широкою категорією.

Даному виду правопорушень характерні всі ознаки, такі як, суспільна небезпечність, протиправність, винність та караність. Та окрім цього, вони мають ще і спеціальні ознаки, зокрема це те що дані правопорушення мають міжгалузевий характер. Здебільшого вони скоюються у інформаційній сфері або інформаційному середовищі. Інформаційні правопорушення мають високий ступінь латентності.

Звертаючи увагу на розвиток засобів зв’язку та розвиток інформаційних технологій, перелік інформаційних правопорушень зростає, оскільки постійно з'являються нові методи, знаряддя, форми їх вчинення.

Можемо запропонувати широке та вузьке розуміння інформаційних правопорушень.

В широкому розумінні інформаційне правопорушення - суспільно небезпечне (суспільно шкідливе), протиправне, винне діяння (дія або бездіяльність) деліктоздатної особи, спрямоване проти інформаційних прав і свобод людини та громадянина, інформаційної інфраструктури, чи вчиняється за допомогою інформаційно-телекомунікаційних технологій або засобів зв’язку, за вчинення якого передбачено юридичну відповідальність.

У вузькому - це суспільно небезпечне, протиправне, винне діяння (дія або бездіяльність) деліктоздатної особи, спрямоване проти інформаційних прав і свобод

людини та громадянина, а також інформаційної інфраструктури, за вчинення якого передбачено юридичну відповідальність.

За умов коли відповідальність за вчинення інформаційних правопорушень передбачена нормами різних кодексів утворюються штучні колізії, а в цілому нівелюється принцип невідворотності покарання. Так само невирішеними лишаються процедурні питання процесуального порядку притягнення до інформаційно-правової відповідальності.

Таким чином, інформаційні правопорушення є новітнім самостійним видом правопорушень, що обумовлює необхідність становлення та розвитку інформаційної деліктології , метою якої є вивчення змісту, природи, сутності, специфіки та різноманіття інформаційних правопорушень, а також розроблення та впровадження конкретних шляхів, напрямів, способів їх профілактики.

Науковий керівник: Легка Оксана Володимирівна доцент, кандидат юридичних наук, кафедри міжнародного права, історії права і політико-правових вчень Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

СУДОВА РЕФОРМА УКРАЇНИ: ЇЇ АНАЛІЗ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Тімченко Станіслав Вікторович

аспірант юридичного факультету

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Важливою умовою створення демократичного суспільства в Україні є формування правової держави, де знайшли б надійний захист свободи, права та інтереси кожної людини, існувала б не лише відповідальність громадян перед державою, а й держава мала певні обов’язки перед своїми громадянами. Підтвердженням цього є закріплення в Конституції України гарантій прав і свобод особи, які ніким не можуть бути порушені за винятком випадків, передбачених законом.

Чинна Конституція України від 28.06.1996 року передбачає та гарантує кожному громадянинові захист його прав та свобод, зокрема через судову гілку влади.

Довіра до судів, за даними різних соціологічних досліджень, становить критичних 5-10 відсотків – це нижче ніж до уряду, парламенту та будь-яких інших державних інституцій.

Такий низький рівень довіри зумовлений наявністю принаймні трьох ключових проблем.

Перша – це корупція, що, на жаль, вразила суддівський корпус та є зручною не лише для суддів, а і для тих, хто за допомогою корупції має можливість «вирішувати» свої питання у судах.

Друга проблема – це політична залежність суддів. Сьогодні кожен крок у кар’єрі судді залежить від Президента і Верховної Ради. Судді дуже чутливі до політичної складової тієї чи тієї справи.

Третя проблема – це неефективність діяльності судів, що потребує оптимізації людських та матеріальних ресурсів, спрощення судової системи і процедур.

Будь-які реформи, зводитимуться нанівець, якщо в суспільстві немає правосуддя, здатного забезпечити правопорядок. Наявність чесного та ефективного

судочинства є обов'язковою передумовою для відчуття безпеки і захищеності, економічного зростання.

У зв'язку з вищевказаними факторами виникла така гостра необхідність, а також цього вимагає суспільство, повне та докорінне реформування судової гілки влади.

Результатом виконання задач судової реформи повинні стати що найменше такі зміни як: надання безоплатної правової допомоги щонайменше в 10% цивільних справ, надання безоплатної правової допомоги щонайменше в 20% адміністративних справ, щорічний прогрес у виконанні остаточних судових рішень у цивільних та адміністративних (окрім кримінальних проступків) справ, покращення оцінки України в рейтингу Governance Indicators (Rule of Law Index (World Bank Institute)), покращення оцінки України в рейтингу World Justice Project (Rule of Law Index), покращення оцінки України в рейтингу WB Doing Business Index, покращення оцінки України в рейтингу World Economic Forum (WEF) Global Competitiveness Report.

Необхідно проаналізувати основні моменти судової реформи. Відтак, згідно з новоприйнятим законом, всіх суддів призначатимуть на конкурсній основі, а посаду судді Верховного Суду зможуть зайняти не лише колишні судді (так званні внутрішні кандидати) , а і юристи чи науковці (так званні зовнішні кандидати) – для всіх них відбір проходитиме на однакових засадах.

Конкурс проводитиме Вища кваліфікаційна комісія суддів (ВККС), а допомагати їй оцінювати професійну етичність та доброчесність кандидата буде Громадська рада доброчесності. До останньої ввійдуть правозахисники, науковці, адвокати та журналісти.

ВККС вже почала проводити переатестації суддів ще в лютому 2016 року. Початі до прийняття конкурсу оцінювання будуть завершені за старими правилами, а ті судді, котрі пройшли тестування, повторно переатестовуватись не будуть.

Де-юре, Верховний Суд України залишається найвищим судом у системі судоустрою, але на практиці від нього залишиться тільки назва. За Верховним Судом України залишиться функція дотримання єдності судової практики, що і повинно стати ключовою позицією судової реформи.

Завдяки новій процедурі, коли Верховний Суд України і палата Верховного Суду України будуть узагальнювати судову практику, кількість судових спорів повинна зменшитись, бо вони стануть непотрібними.

До того ж зміниться структура самого Верховного Суду. Раніше він складався з чотирьох судових палат з різною спеціалізацією. Тепер же складників п'ять: чотири касаційні суди (адміністративний, господарський, кримінальний, цивільний) та Велика палата Верховного Суду України.

Новий закон дещо обмежив колишню суддівську недоторканність. В документі сказано, що суддю може бути затримано у двох випадках: 1 – працює тоді, коли Вища рада правосуддя надала згоду на затримання судді у зв'язку з кримінальним чи адміністративним правопорушенням, 2 – коли затримання відбувається під час чи відразу після вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину. Раніше затримання і обрання запобіжного заходу до суддів могли бути здійсненими тільки зі згоди Верховної Ради.

Як вже було зазначено вище, Вища рада правосуддя надає згоду на затримання судді. Крім того, вона на базі рекомендації Вищої кваліфікаційної комісії суддів ухвалює рішення про призначення судді і вносить таке подання президенту. Таким чином, роль останнього – підписати.

Крім того, президент більше не зможе ліквідовувати чи створювати суди. Віднині це можливо лише через парламент та подання до нього закону особисто президентом і тільки після консультації з Вищою радою правосуддя.

Перший крок на шляху судової реформи вже зроблено – 12 лютого 2015 року Верховна рада України прийняла Закон України «Про забезпечення права на справедливий суд», який був підписаний Президентом України 24 лютого 2015 року. Закон спрямований на спрощення доступу громадян до правосуддя, запроваджує прозорі конкурсні процедури добору суддів, передбачає посилення відповідальності суддів та антикорупційні механізми для очищення суддівського корпусу.

Наступними кроками стануть зміни процесуального законодавства, вдосконалення законодавства про адвокатуру та прокуратуру, безоплатну правову допомогу, законодавство про виконання судових рішень.

Паралельно в Україні стартувала конституційна реформа, невід'ємною складової якої є реформування системи судоустрою, судочинства та інших суміжних правових інститутів.

Все вищевказане повинно призвести до кардинальних змін у державі, суспільстві, що неодмінно повинно приблизити Україну та українців до європейської спільноти.

Науковий керівник: Литвин Олена Петрівна, доцент, кандидат юридичних наук, заступник декана юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

НЕОБХІДНІСТЬ СТВОРЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

Федорко Олександр Олександрович

аспірант І року навчання юридичного факультету

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Не дивлячись на активні реформи, які почалися після Революції Гідності судочинство України так і не зазнало якісних змін. Черговий рекорд побив рівень довіри українців до вітчизняних судів та суддів, лише близько 1% наших співвітчизників повністю довіряють українському правосуддю. Відповідно до проведених соціологічних досліджень, судова реформа нарівні з антикорупційною є однією з найбажаніших для українців.

Представники Національного антикорупційного бюро України (далі - НАБУ) стверджують, що майже вся судова система України дискредитує діяльність Бюро: судді розголошують інформацію, не погоджують негласні слідчі дії, затягують судові процеси.

Зараз, все частіше трапляються випадки, коли детективи НАБУ звертаючись до суду з обвинувальними актами, стикаються з необґрунтованими перенесеннями судових засідань чи з проблемою вчасного обрання запобіжного заходу для затриманого або ж суд призначає замалу суму застави, яка неспівставна з розміром предмету вчиненого злочину та майновим станом підозрюваного.

Прикладом стане ситуація щодо обвинувачення директора Державної інноваційної фінансово-кредитної установи, представники НАБУ відправили обвинувальний акт ще в березні 2016 року, однак до сих пір розгляд справи по суті не розпочато.

Останнім часом, схожі випадки трапляються все частіше. Українців не задовольняють подібні затягування судових процесів. Через це виникає необхідність у створенні Спеціалізованого антикорупційного суду, який не буде залежати від зовнішнього впливу, матиме додаткові гарантії незалежності, та вирішуватиме справи щодо корупційних злочинців.

Національне антикорупційне бюро та Спеціалізоване антикорупційна прокуратура разом з Спеціалізованим антикорупційним судом утворять надійну систему яка буде ефективно протистояти корупційним злочинам.

Спеціалізований антикорупційний суд гарантує прийняття справедливих рішень за рахунок прозорого конкурсного призначення суддів без корупційного багажу за плечами.

Трапляється все більше випадків, коли суди ставлять в пріоритет не чітке дотримання законодавства, а захист приватних інтересів певного кола осіб, прикладом стане апеляційний розгляд справи, щодо славнозвісної «газової схеми О. Онищенка» та встановлення суми застави, як запобіжного заходу для її учасників.

Саме такі непоодинокі випадки та повна корумпованість судової системи України і викликали необхідність у створенні Антикорупційного суду.

Розгляд справ, пов'язаних з топ-корупцією, потребує спеціалізованого підходу. Сама ідея створення антикорупційного суду закладена в Законі України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 року, але вона в повній мірі не обґрунтована. У цьому Законі містяться положення лише що до того, що Вищий антикорупційний суд розглядає справи, які віднесені до його юрисдикції процесуальним законом та здійснює правосуддя як суд першої інстанції. Ні вимог до кандидатів у судді цього суду, ні чітко переліку повноважень самого суду та меж його юрисдикції в цьому законі не зазначено.

Для реалізації проекту створення антикорупційного суду, потрібно здійснити удосконалення вищезазначеного Закону та привести у відповідність процесуальне законодавство, яке пов’язане з реалізацією норм цього закону. На даний момент чітко не визначено "компетенцію" антикорупційного суду, так як немає практичної реалізації судової влади в антикорупційній сфері. Саме від того, як чітко буде сформована компетенція та повноваження антикорупційного суду, буде залежати успіх реалізації цієї ідеї.

Крім того, необхідно закріпити на законодавчому рівні певні гарантії безпеки для суддів антикорупційного суду, оскільки розгляд кримінальних справ, пов’язаних з корупцією у вищих ешелонах влади, завжди створює ризик для людей, які ним займаються – детективів, прокурорів, суддів.

Також необхідно передбачити чіткий та прозорий порядок призначення суддів антикорупційного суду, визначити їх компетенцію та вирішити проблеми забезпечення гарантій незалежності цих суддів. Потрібно відповідально підійти до вирішення цих питань та відповісти на них, а вже після цього займатися розробкою відповідного законопроекту.

Ми вважаємо, що антикорупційний суд обов'язково повинен мати міжнародний елемент, тобто у складі суду повинні бути судді-іноземці.

Судді антикорупційного суду будуть піддаватися психологічному тиску, а українські судді не завжди зможуть протистояти впливу зі сторони, в той час на «іноземний елемент» буде складніше тиснути, як наслідок буде більше довіри від суспільства до судової системи.

Отже, ми дійшли висновку, що необхідно створити спеціалізований антикорупційний суд, як суд першої інстанції з розгляду справ пов'язаних з корупційними діяннями. Саме створення такого суду передбачено Законом України «Про судоустрій та статус суддів», однак в даному законі зазначена лише ідея створення такого суду. Закон не містить положень ні щодо чіткого визначення повноважень Вищого антикорупційного суду, ні щодо вимог до суддів цього суду, ні щодо визначення його юрисдикції, тому законодавство в даній сфері правового регулювання потребує значного удосконалення. Необхідне розроблення та прийняття закону який мав би чіткий перелік повноважень Вищого антикорупційного суду, перелік вимог то суддів цього суду та чітко визначену юрисдикцію такого суду.

Науковий керівник: Бережна Катерина Вікторівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права, історії права і політико-правових вчень Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРАВОВІ ЗАСАДИ СУЧАСНОЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Чорна Аліна Алімівна
аспірантка І року навчання юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету ім. Олеся Гончара

У сучасних умовах фінансова система України формується за європейським взірцем. У зв'язку з цим об'єктивно необхідним є дослідження основних проблем і перспектив її розвитку з урахуванням європейського вектору розбудови демократичної та правової української держави.

Саме стабільність у фінансовому секторі держави виступає важливою передумовою її економічного розвитку та зростання суспільного добробуту. Саме тому функціонування української фінансової системи перебуває у центрі уваги багатьох вітчизняних науковців і економістів-практиків. Зазначені аспекти наукового аналізу фінансової системи України розглядали такі вітчизняні фахівці, як Завгородній, Скоропад, Плескач і Моторна. З огляду на їхні наукові здобутки, можна вважати, що метою даного дослідження має бути визначення ключових проблем і тенденцій розвитку фінансової системи України. Відповідно до поставленої мети, завдання дослідження полягають у вивченні чинників, що впливають на правові та організаційні засади функціонування вітчизняної фінансової системи.

Не секрет, що фінансова система являє собою сукупність урегульованих фінансово-правовими нормами окремих ланок фінансових відносин і фінансових установ, за допомогою яких держава формує, розподіляє, перерозподіляє і використовує як централізовані, так і децентралізовані грошові фонди.

Однією з основних проблем нестійкості фінансової системи України є відсутність належного державного контролю. Між тим державний контроль – важлива функція держави, за допомогою якої забезпечуються адекватні умови для функціонування фінансової системи, адже дефіцит належного контролю призводить до зловживань та порушень у сфері фінансових відносин. У даному зв'язку обов'язковим має бути вдосконалення системи фінансового контролю за рахунок збалансування місцевих та державного бюджетів, досягнення самодостатності у фінансах окремих регіонів країни та галузей економіки, а також дотримання

економічної безпеки держави. Все це може стати запорукою ефективного функціонування державних фінансів.

На жаль, фінансова система України не відповідає світовим стандартам. Проте ця система залежить від стану відносин з країнами-лідерами світового співтовариства, що вимагає її перетворень задля інтеграції до світового фінансового простору.

Відомо, що державний фінансовий контроль – це складова управління економічними об'єктами та процесами, основне завдання якої полягає у спостереженні за певним об'єктом з метою перевірки його відповідності бажаному та необхідному стану, передбаченому законами, положеннями, інструкціями та іншими нормативними актами. В Україні держаний фінансовий контроль здійснюють Верховна Рада, Кабінет міністрів, Міністерство фінансів, Національний банк, Рахункова палата, Фонд державного майна, Державна податкова служба та інші державні органи згідно з чинним законодавством.

На розвиток фінансової системи впливає безліч факторів, які потрібно враховувати з метою недопущення застою і кризових явищ. У цьому зв’язку необхідно налагоджувати та вдосконалювати механізми реалізації фіскальної, грошової і кредитної політик з метою забезпечення належного функціонування фінансово-кредитної системи. Водночас стратегія і тактика реформування фінансової системи повинна полягати у поступовій реструктуризації, яка передбачатиме подальшу трансформацію фінансів.

На особливу увагу заслуговує питання створення потужної групи банків, зменшення податкового тиску та впорядкування фінансових потоків. У даному контексті слід зазначити, що цим питанням повинні займатися відповідні органи законодавчої та виконавчої влади.

Як відомо, саме через фінансову систему відбувається перерозподіл фондів грошових коштів, що обслуговують економічні відносини в країні, починаючи від створення валового внутрішнього продукту і закінчуючи економічними відносинами підприємств і населення. Варто зазначити, що фінансова система України потребує кардинальних змін, оскільки особливості її функціонування не відповідають загальноприйнятим цивілізованим нормам і стандартам.

Внаслідок неефективної роботи фінансової системи в сучасних умовах відбувається не повне акумулювання фінансових ресурсів та нераціональний їх перерозподіл між різними сферами економіки України. У результаті цього гальмуються надходження в нашу країну інвестицій, які конче потрібні для сталого економічного розвитку та стабільного функціонування держави.

Серед основних проблем фінансової системи України слід відзначити також неефективну систему державного регулювання, що унеможливлює сталість її розвитку. Одним із варіантів якісної трансформації фінансової системи країни може бути використання прогресивного світового досвіду провідних країн світу – Великобританії, Німеччини, Японії – у галузі створення єдиного регулятора фінансової системи.

Щодо перспектив розвитку фінансової системи України, слід зазначити, що їй необхідно ефективно імплементувати фінансовий механізм діяльності бюджетних установ, здійснювати перманентний пошук нових джерел фінансових ресурсів в умовах дефіциту бюджетних коштів, а також раціонально використовувати кошти, залучені за допомогою державного кредиту, зміцнюючи при цьому довіру до державних цінних паперів. Нарешті, слід розуміти, що економне витрачення

бюджетних коштів є запорукою нормального розвитку нашої держави, але за умови обов'язкового посилення контролю за їх цільовим використанням.

Науковий керівник: Калашников Віктор Михайлович, доктор історичних наук, кандидат юридичних наук, професор кафедри міжнародного права, історії права та політико-правових вчень Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРАКТИКА РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО НЕВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ В УКРАЇНІ

Яковенко Антон Володимирович

аспірант кафедри адміністративного і кримінального права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Незабезпечення своєчасного і належного виконання судових рішень є однією з найбільш загальних проблем у сфері судочинства, які потребують невідкладного вирішення. Саме це питання порушується в більшості скарг проти України, що надходять до Європейського суду з прав людини.

Досліджуючи проблемні аспекти даної сфери, ми хочемо розглянути практику розгляду справ щодо невиконання судових рішень в частині застосування кримінальної відповідальності в порядку ст. 382 ККУ, до осіб що ухиляються від виконання рішення суду. Оскільки динаміка кількості засуджених осіб за статтею 382 Кримінального кодексу України в Україні свідчить про відсутність дієвих механізмів з боку держави, які б забезпечили добровільне виконання рішень суду. Тому Україна повинна терміново прийняти комплексну стратегію щодо вирішення ситуації, за якої значна кількість остаточних судових рішень залишається невиконаною, а також – упровадити ефективні внутрішні засоби правового захисту.

Для більш повного висвітлення масштабів, наведемо приклади притягнення до кримінальної відповідальності в досліджуваній сфері.

23.05.2014 Красилівським районним судом Хмельницької області було розглянуто у відкритому судовому засіданні обвинувальний акт у кримінальному провадженні, внесеному до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 12013240170000803 від 29.11.2013 про обвинувачення уродженця с. Грицики Красилівського району Хмельницької області, у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 382 КК України,- тобто умисне невиконання рішення суду, що набрало законної сили, та перешкоджання його виконанню. Вина обвинуваченого в умисному невиконанні судового рішення, що набрало законної сили повністю підтверджується сукупністю зібраних у справі доказів. Оцінюючи зібрані в справі докази в їх сукупності, суд вважає їх достовірними, вину обвинуваченого доведеною повністю і його дії необхідно кваліфікувати за ч. 1 ст. 382 КК України. Суд засудив ОСОБУ_1 визнати винним у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 382 КК України та призначити йому покарання у вигляді одного року позбавлення волі.

05.04.2013 года Дніпровський районний суд м. Дніпродзержинська розглянувши у відкритому судовому засіданні кримінальне провадження № 1-

кп/209/62/2013 відносно обвинуваченого у скоєнні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 382 ч.1 Кримінального кодексу України. згідно виконавчого листа № 2-1413/2011 року від 26 вересня 2011 року, обвинувачений зобов”язаний виплатити грошові кошти в розмірі 29003,03 гривень в рахунок погашення заборгованості по аліментам на утримання неповнолітньої дитини на користь заявниці. Таким чином, особа умисно ухиляється від виконання рішення суду, що набрало законної сили, заборгованість по виконавчому листу в грошовому еквіваленті складає 29003,03 гривень. Отже, особу, визнано винним у скоєнні злочину, передбаченого ст. 382 ч.1 КК України і призначено покарання у вигляді позбавлення волі строком на 1 /один/ рік.

Коломийський міськрайонний суд Івано-Франківської області22 січня 2014 року розглянувши у судовому засіданні в залі суду кримінальне провадження, що зареєстроване в ЄРДР 15 листопада 2013 року за № 42013090090000046 за обвинуваченням у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 382 ч. 1 КК України. Обвинувачений умисно не виконав рішення Коломийського міськрайонного суду Івано-Франківської області від 14 серпня 2013 року за позовом, де було зобов'язано усунути перешкоди в користуванні земельною ділянкою площею 0,0168 га, що знаходиться за адресою АДРЕСА_2 шляхом вивозу з земельної ділянки завезених ним каміння та шутру. На підставі виконавчого листа у справі № 346/2572/13ц на виконання зазначеного вище судового рішення, МВ ДВС Коломийського міськрайонного управління юстиції 11 вересня 2013 року відкрито виконавче провадження. В вересні та листопаді 2013 року державним виконавцем двічі було зафіксовано факт невиконання особою рішення суду та двічі винесено постанови про накладення на нього штрафу. Проте обвинувачений умисно рішення суду про усунення перешкод не виконав, не забрав з земельної ділянки каміння та шутр. Особу визнано винним у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 382 ч.1 КК України та призначено покарання з застосуванням ст. 69 КК України у вигляді штрафу в розмірі вісімсот п'ятдесять гривень.

Таким чином, хочемо підсумувати що проблема невиконання судових рішень має місце в різних сферах. Однак ситуація не є утопічною і прийнято ряд змін, що мають ефективно вплинути на ситуацію в сфері реалізації виконання рішень судів. Оскільки Законом України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» 2016 року, та згідно наказу Міністерства Юстиції України від 05.08.2016 № 2431/5 Про Порядок формування і ведення Єдиного реєстру приватних виконавців України, передбачено право приватних виконавців України, які отримали в установленому законодавством порядку посвідчення, здійснювати завдання і функції з реалізації державної політики у сфері організації примусового виконання судових рішень і рішень інших органів.

Оскільки, приватні виконавці з метою належного виконання своїх обов’язків мають право залучати і працівників поліції для сприяння у вчиненні ним виконавчих дій. Законом також передбачено, що відмова на постанову приватного виконавця, щодо залучення працівників поліції, можлива тільки з підстав залучення особового складу даного територіального органу поліції до припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень, а також до подолання наслідків масштабних аварій чи інших масштабних надзвичайних ситуацій, тобто у виключних випадках.

Таким чином, коло осіб які здійснюють примусове виконання судових рішень, розширене, що надасть можливість ефективнішого вирішення цієї проблеми. Що

забезпечить не лише зменшення надходження справ до Європейського суду та виплати компенсацій за його рішеннями з державного бюджету України, а й підвищить рівень судового захисту прав осіб, зростання рівня довіри громадян як до судової системи, так і до державної влади в цілому.

Науковий керівник: Соколенко Ольга Леонідівна, професор, доктор юридичних наук, декан юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ЗАСОБИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИРОБНИЦТВА ТА ТОРГІВЛІ АЛКОГОЛЬНИМИ НАПОЯМИ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Якупова Світлана Олександрівна
студентка V курсу Центру заочної та вечірньої форм навчання
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Галузь алкогольного виробництва в Україні за своєю прибутковістю для державного бюджету займає одну з чільних позицій. Але через відсутність скоординованої регуляторної державної політики, недосконаліть законодавства з регулювання та оподаткування підприємств у сфері виробництва й продажу алкоголю існує тенденція до зниження виробництва виробів цієї галузі, а також інтенсивого зростання тіньового ринку, що є наслідком постійного збільшення акцизного збору тощо. Тому завдання вдосконалення законодавства, що регулює відносини, які виникають у процесі руху товарів від виробника до споживача, має об'єктивні причини.

Метою даної роботи є аналіз окремих аспектів чинного законодавства України у сфері виробництва та торгівлі виробами лікеро-горілчаної галузі.

Дослідження в сфері правового регулювання ринку алкогольних напоїв проводили як практики, які безпосередньо причетні до галузі торгівлі лікеро-горілчаними виробами, так і науковці, що досліджують теоретичні аспекти цього питання, наприклад: Голик В., Гончарук А., Дрига А., Дєткова Л., Крушельницька Т. та багато інших.

Основні засади державної політики щодо регулювання виробництва, оптової і роздрібної торгівлі алкогольними напоями, забезпечення їх високої якості та захисту здоров'я громадян визначають: закони України: «Про державне регулювання виробництва та обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обмеження споживання та продажу пива та слабоалкогольних напоїв»; постанови Кабінету Міністрів України: «Про затвердження Правил роздрібної торгівлі алкогольними напоями» від 30 липня 1996 р. №854, «Про затвердження Порядку визначення виробників і покупців спирту та здійснення контролю за його обігом» від 29 серпня 2002 р. №1266, «Про затвердження Порядку провадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування населення» від 15 червня 2006 р. №833; розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 року» від 30 листопада 2011 р. №1209-р., а також рішення органів місцевого самоврядування, якими встановлено місця, де обмежено роздрібну торгівлю алкогольною продукцією. Визначення терміна «алкогольні напої» наведено

у Законі України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів». Так, під алкогольними напоями слід розуміти продукти, одержані шляхом спиртового бродіння цукромістких матеріалів або виготовлені на основі харчових спиртів з вмістом спирту етилового понад 1,2 відсотка об'ємних одиниць, які належать до товарних груп Гармонізованої системи опису та кодування товарів під кодами 22 04, 22 05, 22 06, 22 08. Що стосується пива, то й воно відповідно до чинного законодавства сьогодні належить до алкогольних, але має певні особливості торгівлі й оподаткування. Органи місцевого самоврядування зобов'язані передбачити досягнення балансу інтересів підприємництва та населення у сфері профілактики і протидії виявам пияцтва й алкоголізму на території міст, містечок, селищ й інших населених пунктів. Водночас Закон України «Про державне регулювання виробництва і обороту спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв і тютюно- вих виробів» не дає повноважень місцевій владі встановлювати обмеження на торгівлю пива і алкогольних напоїв, окрім святкових днів та масових заходів. На жаль, регуляторних актів, які діяли б на окремих територіях та метою яких є врегулювання обігу алкогольних напоїв, слабоалкогольних напоїв та пива з урахуванням потреб громад, досі немає. Альтернативним способом врегулювання цієї проблематики могло б стати внесення змін до законів України: «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів» та «Ліцензування видів господарської діяльності» від 02.03.2015 р. шляхом введення більш жорстких вимог до місць торгівлі алкогольними, слабоалкогольними напоями та пивом шляхом введення заборони продажу зазначених груп товарів у тимчасових спорудах, передбачивши їх реалізацію виключно в стаціонарних закладах торгівлі. Також слід було б передбачити ширші повноваження органів місцевого самоврядування щодо регулювання зручного для населення режиму роботи підприємств торгівлі, ресторанного господарства та сфери послуг. Прийняття відповідних регуляторних актів на рівні органів місцевого самоврядування сприятиме припиненню зростання алкогольної залежності серед населення, збереженню здоров'я, зменшенню рівня злочинності, забезпечить громадський спокій у нічний час. Як приклад вирішення проблем регулювання обороту алкогольних та слабоалкогольних можна розглянути досвід європейських країн. Наразі в багатьох країнах обмежено торгівлю алкогольних, слабоалкогольних напоїв та пива у стаціонарних об'єктах торгівлі, малих архітектурних формах та у закладах торгівлі, розміщених в окремих будівлях, крім закладів ресторанного господарства, шляхом заборони їх реалізації у період із 22.00 год вечора до 10.00 год ранку щоденно, враховуючи вихідні дні та свята.

Таким чином, можна зробити висновок, що законодавство України в сфері виробництва та торгівлі алкогольними напоями потребує подальшого удосконалення та посилення державного регулювання діяльності в цій галузі.

Науковий керівник: Марченко Олеся Володимирівна кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончар.

ПИТАННЯ ВИДІВ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ БЮДЖЕТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Синьогіна Ольга Сергіївна
студентка V курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

В Україні існує законодавчо закріплений механізм відновлення порушеної бюджетної дисципліни, усунення неправомірних змін бюджетів та механізм притягнення винних осіб до відповідальності. Так відповідно до п.22 ч.1 ст.92 Конституції України засади цивільно-правової відповідальності; діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями, та відповідальність за них визначаються виключно законами України.

Наразі особливого значення набуває механізм недопущення помилок і порушень бюджетного законодавства, який включає якісне правове регулювання здійснення бюджетного процесу, а крім того їх виправлення та зведення до мінімуму негативних наслідків, спричинених порушенням. Міра відповідальності має бути не лише законодавчо закріплена, а й повинен мати місце чіткий дієвий механізм її застосування безпосередньо до порушників бюджетного законодавства. Поряд із цим важливим є питання швидкості усунення або припинення порушень та відновлення правового порядку реалізації бюджетного процесу.

Метою даної статті є дослідження законодавчо встановлених видів відповідальності за порушення бюджетного законодавства, зокрема заходів впливу за порушення бюджетного законодавства.

Важливого значення для даної роботи набули праці таких вчених та теоретиків галузі бюджетного права: В. М. Федосова, В.Г. Баранової, О. П. Гетьманець, О.Ільницький, О.А.Соколов, О. Чернадчук.

Вважаємо недоцільним застосування терміну «бюджетна відповідальність», оскільки по своїй суті він буде лише відсильним до норм цивільно-правової, дисциплінарної, адміністративної та кримінальної відповідальності, не маючи власного змістовного наповнення. Тобто відповідальність за порушення бюджетного законодавства розглядається виключно у контексті видів юридичної відповідальності. Відповідно використання терміну «відповідальність за порушення бюджетного законодавства», який містить Бюджетний кодекс України, є не випадковим, а влучним і доречним.

Дисциплінарна відповідальність державних службовців регламентується трудовим законодавством та законодавством про державну службу. Треба вказати на Наказ Національного агентства України з питань державної служби від 05.08.2016 року N158 «Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування», в якому зазначено, що «державні службовці повинні сумлінно, компетентно, результативно і відповідально виконувати свої посадові обов'язки, проявляти ініціативу, а також не допускати ухилення від прийняття рішень та відповідальності за свої дії та рішення».

Адміністративна відповідальність за порушення бюджетного законодавства передбачена ст. 164-12 Кодексу України про адміністративні правопорушення, де визначені розміри штрафів до посадових осіб, що скоїли порушення, залежно від виду порушення. Перелік порушень, наведений у зазначеній статті, базується на ст. 116 Бюджетного кодексу України. У випадку, якщо особа протягом року притягувалась

до адміністративної відповідальності і здійснила аналогічне порушення вдруге, розмір штрафних санкцій збільшується.

Безпосередній зв'язок із бюджетним законодавством окреслено у ст. 210, 211 Кримінального кодексу України «Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням» та «Видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету всупереч закону».

Щодо відновлення правомірного процесу реалізації бюджету, то яскравим прикладом є заходи впливу за порушення бюджетного законодавства, які містяться у ст.117 БКУ. У теорії фінансового права багатьма вченими проводився аналіз заходів впливу ст. 117 БКУ: у роботах Л.Воронової, О.Ільницького, М.Розгільдієвої, В.Чернадчука. Вищезгадані фахівці відносять заходи впливу за порушення бюджетного законодавства до різновидів санкцій фінансово-правової відповідальності, адже де-юре існує схожість у підставах застосування заходів впливу за порушення бюджетного законодавства та будь-яких інших заходів юридичної відповідальності. На думку автора, з огляду на те, що зазначені заходи впливу є фінансово-правовою санкцією, але застосовуються вони переважно не до суб'єктів бюджетних правовідносин, а безпосередньо до грошових коштів, то можна вважати заходи впливу особливим механізмом відновлення бюджетного процесу, який зазнав неправомірних змін через порушення бюджетної дисципліни. Тобто, як бачимо, заходи впливу здійснюють функцію запобігання, припинення правопорушення або ліквідацію його наслідків, в той час як всі інші види юридичної відповідальності мають чітко окреслений каральний характер щодо особи правопорушника. Крім того заходи впливу є специфічними способами забезпечення належного виконання обов'язків учасниками бюджетного процесу. Зазначені заходи застосовуються у межах здійснення контролю за бюджетним процесом безпосередньо суб'єктами бюджетного права та являють собою елементи методів управління бюджетними коштами.

Подальше поглиблене вивчення видів відповідальності за порушення бюджетного законодавства, зокрема заходів впливу за порушення бюджетного законодавства надасть можливість зрозуміти природу та наявні проблеми даного питання, а отримані результати можуть бути використані під час внесення змін до діючого бюджетного законодавства України.

Науковий керівник: Мізіна Ірина Валеріївна, доцент, кандидат наук державного управління кафедри адміністративного і кримінального права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

РОЗДІЛ V

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ, КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО, КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА, СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА, ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕНЕТЕЦІАРНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ

Беренда Анастасія Ігорівна
студентка IV курсу
Дніпропетровського державного Університету внутрішніх справ

Державна кримінально-виконавча служба України має ознаки, притаманні центральним органам виконавчої влади. Однак, такий стан суперечить Указу Президента «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади», де визначено, що Державна пенітенціарна служба України є єдиним центральним органом виконавчої влади, який безпосередньо здійснює управління у сфері виконання покарань. На неможливість віднесення Державної кримінально-виконавчої служби України до органів центральної виконавчої влади вказує і той факт, що в її структурі функціонує центральний орган виконавчої влади з питань виконання покарань, у нашому випадку – це Державна пенітенціарна служба України. Виходячи з цього Державну кримінально-виконавчу службу України не можна відносити до системи центральних органів виконавчої влади, і з огляду на це її не може бути визнано суб'єктом державного управління сферою виконання покарань. До того ж крім управлінських проблем виконавчої влади є ще достатня кількість актуальних проблем, що потребують негайного вирішення. В умовах реформування органів кримінальної юстиції важливим завданням є створення нормативно-правової бази їхньої діяльності, яка б, з одного боку, увібрала у свій зміст позитивні результати вітчизняної практики, а з іншого – відобразила найбільш ефективні форми та методи їх функціонування за кордоном.

Зі створенням в Україні органів, що забезпечують контрольну функцію за установами відбування покарань, одним з яких є Пенітенціарна служба в Україні, кроки органів державної влади та посадових осіб повинні бути направлені на створення відповідної нормативно-правової бази, що буде відповідати саме міжнародним стандартам, але не буде порушувати права і свободи людини, які гарантуються кожному в демократичній державі. Взагалі ці органи повинні володіти сучасними покращеними технологіями, тобто рівень їхньої роботи повинен відповідати міжнародній практиці та технологіям, котрі прописані в Законі Україні та не виключається така вірогідність, як доповнення та удосконалення всієї структури цього органу виконавчої влади. Теоретична база та техніка, котра буде застосовуватися вона повинна бути зрозумілою для всіх суб'єктів, котрі мають безпосередній стосунок до органів відбування покарань.

Згідно з Кримінально-виконавчим кодексом України до органів виконання покарань належить Державний департамент України з питань виконання покарань.У грудні 2010 року Указом Президента України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» Державний департамент України з питань виконання покарань ліквідовано і утворено Державну пенітенціарну службу України. Державна пенітенціарна служба України є центральним органом виконавчої влади, що

безпосередньо реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань. У своїй діяльності вона керується Конституцією та законами України, актами Президента України і Кабінету Міністрів України. Державна пенітенціарна служба України здійснює організаційні, координаційні, контрольні та інші управлінські функції. У межах своїх повноважень Державна пенітенціарна служба України організовує виконання актів законодавства, здійснює систематичний контроль за їх реалізацією. На цей державний виконавчий орган покладається завдання з узагальнення практики застосування законодавства з питань, що належать до її компетенції, розроблення пропозицій з удосконалення нормативної бази і внесення їх на розгляд Президента України та Кабінету Міністрів України. Організаційна структура Державної пенітенціарної служби України має функціональні та забезпечувальні підрозділи. Для спрямування і координації кримінально-виконавчої діяльності в Автономній Республіці Крим, областях України створено територіальні органи управління Державної пенітенціарної служби України. Діяльність Державної пенітенціарної служби України спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністерство юстиції України.

Отже, Державна пенітенціарна служба в Україні є центральним органом виконавчої влади діяльність якого спрямована на реалізацію державної політики у сфері виконання кримінальних покарань, а також контролює права людини і громадянина, щодо виконання і відбування покарань, реалізацію їхніх законних прав та інтересів. Також Державно- виконавча служба виступає певним чином , як суб’єкт державного управління, який через свій вплив здатний забезпечити нормальне функціонування держави та її політики, щодо кримінальних установ.

Аналіз чинного кримінально-виконавчого законодавства України у сфері виконання покарань свідчить: його зміст не узгоджується з пенітенціарною діяльністю, що необхідно враховувати у кримінально-виконавчій діяльності, зокрема науковій складовій, де поняття, категорії та норми зазначених правових явищ не є тотожними, на чому наголошували у своїх працях П. Михайленко, А. Степанюк, В. Трубніков та інші українські вчені.

Досить актуальною проблемою є пенітенціарна політика щодо неповнолітніх. У разі вчинення злочинів неповнолітні тримаються у слідчих ізоляторах і після засудження переводяться до виховних колоній. Кримінально-виконавчим кодексом України передбачено, що покарання у вигляді позбавлення волі на певний строк відносно засуджених неповнолітніх виконують виховні колонії (ст. 19). Відокремлення від загальної маси позбавлених волі осіб, які не досягли вісімнадцятирічного віку, пояснюється особливостями особистості неповнолітніх, що зумовлюють специфіку відповідних порядку та умов виконання і відбування покарання. Важливе місце в організації виховної роботи з засудженими до позбавлення волі неповнолітніми посідає їх правильна класифікація та розподіл до установ виконання покарань.

Реформування пенітенціарної системи України, яке здійснюється в нашій державі фактично впродовж усього її існування, не вивело системи покарань із кризового стану. Крім того, зі вступом України до Ради Європи та прийняттям нової Конституції перед Україною постала нагальна потреба приведення українського пенітенціарного законодавства у відповідність із конституційними положеннями стосовно забезпечення реалізації принципу верховенства права у процесі розбудови суверенної демократичної держави та європейськими стандартами щодо умов тримання засуджених в установах виконання покарань.

До основних проблем, які впливають на формування системи державного управління є неоднозначна визначеність статусу Державної пенітенціарної служби України в системі органів, які забезпечують реалізацію державних покарань. Натомість, щодо повноважень Державної кримінально-виконавчої служби України та Державної пенітенціарної служби України то слід чітко розмежувати нормативно-правову регламентацію, адже відбувається певне зіставлення цих служб, тому кожна з цих служб повинна мати свою чітко прописану діяльність, яка буде відмежовуватися одна від одної. Отже, всі ці кроки повинні бути змінені, доповнені та реалізовані державою для правильного застосування відповідних норм в кримінально-виконавчій системі, норми не повинні суперечити законам, а тому не повинні бути порушені права людини, що гарантовані державно в демократичному суспільстві.

Науковий керівник: Хорошун Олександр Віталійович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ВПЛИВ КОМП'ЮТЕРНИХ ІГОР НА ФОРМУВАННЯ ЗЛОЧИННОЇ ПОВЕДІНКИ НЕПОВНОЛІТНІХ

Беспаленков Руслан Олександрович
студент ІІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Підліткова злочинність – негативне соціальне явище, яке характерне усім розвиненим суспільствам. Завданням цієї роботи я вважаю доведення зв'язку між тенденцією зростання популярності комп'ютерних ігор серед підлітків та зростанням агресії і схильності неповнолітніх до злочинів та антисоціальної поведінки.

Сучасні підлітки живуть у своєму світі, який радикально відрізняється від того, в якому жили їхні однолітки ще 15-20 років тому. Якщо раніше основним джерелом інформації були книжки, потім - телевізор, аналогове і цифрове відео, офлайнові ігри на комп'ютері, то зараз діти і підлітки знаходиться в світі, де цілком і повністю домінує Інтернет.

Однак, слід розуміти, що комп'ютерні ігри – зовсім не ідилія. Це доволі жорсткий та цинічний світ. У чому ж полягають основні проблеми, які виникають через комп'ютерні ігор у такої вразливої вікової групи, як підлітки?

Дійсно, юнаки і дівчата, що знаходяться в перехідному віці, намагаються визначити свою особистісну і соціальну роль в навколишньому світі. Вони прагнуть до самоствердження, часто схильні до емоційних реакцій і вчинків, нерідко сперечаються - з однолітками, вчителями, батьками. можуть різко йти на конфлікт.

З урахуванням цих чинників комп'ютерні ігри, де підліткам потрібно перемагати (найчастіше будь-якими доступними в грі методами) можуть допомогти в знятті стресу, якого достатнього в житті молодих людей.

Однак, на мою думку, проблема криється в іншому. По суті справи, завдяки комп'ютерним іграм, і в цілому – Інтернету, підлітки знаходяться у окремому віртуальному всесвіті. Тут вони проводять чи не більшу частину доби. Цей світ - зі своїми інтересами, цілями, захопленнями, конфліктами і перемогами. Віртуальний простір затягує. І створює для підлітків, молодих людей і суспільства в цілому ряд серйозних проблем. Про яких ми поговоримо далі.

Ігрова реальність може бути настільки захоплюючою у порівнянні з "повсякденною реальністю", що юні гравці готові грати годинами. Геть забуваючи про розпорядок дня, необхідність зробити вчасно уроки, а вже тим більше - нехтуючи власним здоров'ям. Однак ще страшніше, ніж проблеми зі здоров'ям - ігрова залежність, коли без участі в грі людина вже не мислить свого існування. Віддаючи їй безліч годин, сил і ресурсів. А неможливість грати або навіть тимчасові проблеми з доступом в Інтернет можуть викликати депресію, агресивні вчинки та штовхнути на злочин.

Як свідчить досвід зарубіжних країн - ігрова залежність підлітків, молодих людей і тим більше - дорослих є однією з найсерйозніших проблем нашого часу. Як повідомляє американське видання The New York Times, в Китаї питання лікування від неї серйозно обговорюється в медичних колах і випробовується на практиці.

Навіть якщо до ігрової залежності далеко, падіння старанності і успішності - тільки мала частина тих складнощів, які може створювати надмірне захоплення підлітків і молодих людей комп'ютерними іграми.

За результатами нещодавнього соціологічного опитування, проведеного вченими Київського юридичного інституту КНУВС серед учнів шкіл в Україні, можна зробити наступні висновки. Так, 20% геймерів воліють грати в логічні ігри, 40% - у 3D-шутери, 28% - у симулятори, 12% - в стратегії. Також 51% вважають комп'ютерні ігри власним постійним хобі; 24% геймерів грають 1 раз на тиждень або більше; 25% геймерів проводять в грі від 1 до 3 годин на день. Крім того, 25% геймерів відзначили, що грають в комп'ютерні ігри не тільки вдома, але й в клубах; 47% геймерів після гри відчувають втому, 43% - задоволення, 10% - злість.

Останнім часом набув поширення термін «саморуйнівна поведінка». Він тлумачиться як такий спосіб буття, коли молода людина не зацікавлена у своєму майбутньому, не замислюється над проблемою позитивної реалізації свого потенціалу, конфліктує із суспільством, кидає йому виклик, готова робити злочинні вчинки.

Однак існує безліч страшних, а часом і просто шокуючих прикладів. Коли молоді люди, що впали в ігрову залежність, готові витратити всі заощадження для досягнення примарних успіхів або здійснення покупок в грі. А коли витрачено все, і отримати від рідних і друзів вже більше нічого, затяті геймери можуть піти на крадіжку. А то й вбивство. Все - для того, щоб отримати бажане і продовжити гру.

Так, як свідчать факти із Інтернет-видання pravda.ru. світ шокувала історія юної подружньої пари з Південної Кореї: юнак і дівчина настільки захопилися нескінченними комп'ютерними іграми, що забули про власну новонароджену дитину, яка в результаті померла від виснаження.

На мій погляд тенденція безумовна - чим більше агресивних комп'ютерних ігор з елементами жорстокості, тим вище ризик скоєння злочинів в реальному світі.

У статті «Жестокие игры делают подростков агрессивными», що надруковано у Інтернет-виданні broadbend.org.ua йдеться про показовий науковий експеримент. Німецькі вчені запросили групу молодих людей у віці від 18 до 26 років грати в "шутери" - комп'ютерні ігри-"стрілялки", в яких персонажі вбивають інших за допомогою різної зброї. При цьому записувалися зміни в корі головного мозку гравців. Реакції геймерів під час віртуальної стрілянини були майже такими ж, які спостерігаються в мозку людини під час реальної бійки. Вердикт фахівців: якщо ти

просиджуєш добу безперервно за іграми, повними насильства, то і в житті будеш більше схильний до агресії.

Дійсно, постійне занурення в ігровий світ часто може привести до спотворення сприйняття реальності, тим більше - у підлітків. Показовий жахливий приклад наводить у своєму блозі незалежний оглядач сучасної комп'ютерної індустрії Святослав Торік. Так, у США брати-підлітки Уїлл і Джош Бакнер зі снайперської гвинтівки вбили одного автомобіліста і поранили іншого. Коли їх затримала поліція, хлопці пояснили, що хотіли застосувати віртуальний досвід з гри "Grand Theft Auto 3" (GTA) в реальному житті.

С цією грою (в ній учасники можуть спробувати себе в ролі злочинців у віртуальному світі: викрадати машини, брати участь в бандитських розборках, стріляти в поліцейських) пов'язана ще одна трагічна історія. Як свідчить стаття у газеті «Коммерсант», американець Девін Мур, який застрелив в реальності трьох поліцейських, заявив, що зробив це, "перебуваючи під враженням від GTA". Відповідно – «не може нести відповідальності за свої вчинки». Щоправда, суд не взяв до уваги балачки вбивці і покарав його за всією суворістю закону.

Ще одна гра - Manhunt і Manhunt-2, містить вкрай жорстокий сюжет, закрай насильства і ненависті. Медики авторитетно говорять, що атмосфера гри може довести до депресії навіть дорослої людини. І цей перелік ігрових страхіть можна продовжувати.

Комп'ютерні ігри - це не просто агресивна програма, стрілялка або "кібер-стратегія", на ПК або ноутбуці. Підкреслимо, що ми маємо справу з величезною індустрією. Як повідомляє нам галузевий огляд «Global market for games» всесвітньої бази знань Vikipedia.org. ця індустрія оперує бюджетами в мільярди доларів.

Отже, ігрові корпорації зацікавлені в постійному розширенні "клієнтської бази" та зростанні прибутків. Видання «Бизнес-журнал» стверджує, що в розробку нових і модифікацію існуючих ігор вкладаються величезні кошти.

Гроші інвестуються в просування ігор, ігрового способу життя та в агресивне розширення аудиторії, яка буде грати, цікавитися і купувати – ігри і ресурси для ігор.

Можна припустити, що для багатьох підлітків ігрова реальність в Інтернеті нерідко реальніше і привабливіше, ніж звичайна.

При цьому спроби жорстко заборонити грати в комп'ютерні ігри, як правило, призводить до ще більшої агресії, до підлітковим бунтів. Аж до втечі з дому і бійок з батьками, непокори вчителям і т. ін. Інтернет-видання meduza.io наводить розгорнутий репортаж про трагічний випадок нещодавно мав місце у Псковській області РФ, де хлопець та дівчина на грунті конфлікту з батьками, в т.ч. – через заборони на спілкування ті ігри в мережі, здійснили обстріл правоохоронців, а потім скоїли самогубство, транслюючи свої вчинки онлайн.

Таким чином, можемо зробити наступний висновок. На сьогоднішній день комп'ютерні ігри мають істотний вплив на формування злочинної поведінки неповнолітніх. Дане дослідження підтверджує той факт, що комп'ютерні ігри насильницького характеру є одним із чинників, що впливають на рівень агресивності підлітків. Все, що вони бачать на екрані монітора, тобто образ того, як потрібно поступати, еталон переваги над іншими, деякі з них виносять в життя. Тому, на мою думку, батькам, вчителям, суспільству треба зробити все можливе, що мінімізувати негативний вплив комп'ютерних ігор на фізичне та психічне здоров'я підлітків та молодих людей. Переключати їх увагу на позитивні події та явища реального життя, наприклад, спорт. Гармонізувати стосунки з реальністю та розкрити її переваги

відносного віртуального всесвіту. А головне - не допустити трансляції ігрової агресії і закипаючих емоцій в реальному світі, вберегти від кривої доріжки від ігри до злочину.

Науковий керівник: Юзікова Наталія Семенівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСУДЖЕННЯ ЖІНОК ДО ДОВІЧНОГО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Булана Ілона Олександрівна
студентка IV курсу
Дніпропетровського державного Університету внутрішніх справ

Довічне позбавлення волі – це покарання, яке призначається особі, винній у вчиненні особливо тяжкого злочину, і полягає у примусовій ізоляції засудженого від суспільства протягом всього подальшого життя шляхом тримання його у спеціально призначеній для цієї мети установі під наглядом і охороною» та доцільність закріплення його у ст. 64 КК України.

На даному етапі кількість засуджених жінок почала зростати, тому гостро постає питання про зменшення терміну покарання, або ж його пом'якшення. Оскільки сьогоденні умови відбування покарання є не досить такими, які відповідають міжнародним стандартам. Відбування жінками покарання у таких установах відображається на їхньому здоров'ї і мало хто їх витримує.

Жінки, засуджені до позбавлення волі – це специфічна категорія засуджених, яка потребує особливого механізму подолання негативних наслідків покарання, досягнення мети виправлення. Враховуючи значну роль емоцій, неусвідомлених переживань на рівні підсвідомого, значну сугестивність, властиву жінкам, педагогічний вплив на засуджених жінок має здійснюватися максимально професійно та виважено.

Жінки та діти є окремим видом засуджених, в загальній кількості вони складають найменшу частину серед всіх осіб. Але зараз досить стрімко почала розвиватись жіноча злочинність, хоча, жінки, які відбувають покарання в місцях позбавлення волі за останні роки зменшилась. А саме, в жіночих колоніях тримається 2380 засуджених жінок (місяць тому 2402 жінки, роком раніше 2753 жінки, два роки тому – 5572 жінки).

Така ситуація спостерігається і з особами, які засуджені до довічного позбавлення волі. А саме, чисельність довічно ув'язнених осіб в підконтрольних владі установах становила на 1 лютого 2016 р – 1539 осіб (на 1 січня 2016 року 1536 осіб, в тому числі 23 жінки, на 1 січня 2015 року 1634 особі; станом на 1 вересня 2014 р. їх було 1909 осіб).

Указівка на місце відбування покарання у вигляді довічного позбавлення волі міститься у ст. 11 «Види органів і установ виконання покарання» і 18 « Виправні колонії» Кримінального виконавчого кодексу України, виходячи зі змісту яких місцями відбування покарання у вигляді довічного позбавлення волі є такі:

1. Для чоловіків:

• виправна колонія максимального рівня безпеки,

• сектор максимального рівня безпеки виправної колонії середнього рівня безпеки

2. Для жінок:

• виправна колонія середнього рівня безпеки,

• сектор середнього рівня безпеки виправної колонії мінімального рівня безпеки із загальними умовами утримання.

На практиці умови відбування засуджених жінок далеко не відрізняються з умовами, за якими відбувають покарання чоловіки, вони є ідентичними.

Місце відбування покарання це жорстка установа зі своїми специфічними правилами та законами, але все ж до осіб, які відбувають покарання можуть застосовуватися і заохочувальні засоби.

До засуджених жінок можуть застосовуватись такі заходи заохочення як – подяка, нагородження похвальною грамотою, подарунком, грошовою премією, нагородження подарунком, дозвіл на одержання додаткових посилок або передач надання додаткового короткострокового або тривалого побачення, дозвіл на додаткове витрачення грошей на придбання продуктів харчування першої необхідності в сумі до 15% мінімальної заробітної плати, збільшення тривалості прогулянки.

Отже, жінки які засуджені до довічного позбавлення волі є специфічними суб'єктами відбування покарання. Для їх виправлення необхідно багато зусиль, оскільки важливу роль відіграє той фактор, що їм немає сенсу виправлятись, оскільки вони засудженні до вічного позбавлення. Тому саме це і є головною проблемою яку необхідно вирішувати якомога скоріше.

Науковий керівник: Хорошун Олександр Віталійович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ОБСТАВИНИ, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ З'ЯСУВАННЮ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ВІДПОВІДНО ДО Ч. 2 СТ. 121 ККУ

Буханевич Аліна Олександрівна

студентка V курсу юридичного факультету

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Актуальність дослідження та визначення особливостей розслідування умисних тяжких тілесних ушкоджень обумовлюють такі чинники як велика кількість варіантів обстановки злочинів, способів учинення, особливості знарядь, за допомогою яких заподіюються тяжкі тілесні.

Дослідженням обставин, що підлягають з'ясуванню під час розслідування умисних тяжких тілесних ушкоджень займалися такі дослідник як В. В. Логінова, С. О. Сафронов та інші. Метою дослідження є виявлення обставин, що підлягають з'ясуванню під час розслідування умисних тяжких тілесних ушкоджень, вчинених групою осіб на замовлення.

Перш ніж визначити обставини, що підлягають з'ясуванню розслідування умисних тяжких тілесних ушкоджень, вчинених групою осіб на замовлення надамо визначення даній групі злочинів. Враховуючи положення ст. 121 Кримінального кодексу України , визначаємо, що вчинення умисного тяжкого тілесного ушкодження

групою осіб на замовлення є умисним завданням тяжкого тілесного ушкодження, що вчиняються виконавцями або за дорученням, або за угодою з замовником, яка має форму вільного волевиявлення з боку виконавців.

У наукових джерелах визначається, що метою криміналістичної характеристики певної групи злочинів є системне відображення даних про злочинну діяльність, яке мають інформаційну та пізнавальну спрямованість та дозволяє у цьому зв'язку створювати ретроспективну та перспективну модель певної злочинної діяльності, дозволяє здійснювати прогноз її розвитку та планувати хід майбутнього розслідування. Виділяють наступні обставини, що необхідно встановити під час розслідування умисних тяжких тілесних ушкоджень: місце, час, обстановку вчинення злочину; способи готування до злочину; способи вчинення злочину; мотиви й мета злочину; засоби вчинення злочину; сліди злочину (у широкому розумінні); відомості про осіб, що вчинили злочин; інформація про потерпілого.

У відповідності до законодавства України лише судово-медична експертиза встановлює наявність заподіяння тяжких тілесних ушкоджень. Варто зазначити, що тілесні ушкодження повинні включати у себе усі факти фізичного болю або страждань. Необхідно проаналізувати кожний випадок окремо з урахуванням індивідуальних фізичних особливостей кожного потерпілого. Щодо способу вчинення злочину, то ним є система дій щодо підготовки, вчинення та приховування злочину, які детерміновані зовнішніми умовами та властивостями психіки злочинця. При розслідуванні умисних тяжких тілесних ушкоджень, вчиненого групою осіб на замовлення спосіб вчинення має важливе значення. Серед способів можуть бути наступні: нанесення тяжких тілесних ушкоджень з використанням холодної зброї, вогнепальної зброї тощо.

Правильне визначення часу нанесення тяжких тілесних ушкоджень, вчинених групою осіб на замовлення є істотним, адже час здійснює вплив на усі стадії виникнення, існування та використання доказових відомостей. Часовий чинник допомагає встановити час нанесення тяжких тілесних ушкоджень; встановити послідовність дій учасників злочинної групи; розрахувати тривалість дій та інше.

Типові сліди злочину виступають змінами у середовищі, які утворилися внаслідок вчинення злочину. Вони є істотними при розслідуванні та можуть полягати у змінах у речовій обстановці; слідах-відображеннях (сліди рук, знарядь тощо); можуть бути предметами – речовими доказами; документами; ідеальними слідами (сліди пам'яті людини); слідами-мікрочастинками; звуковими слідами. Необхідно звернути увагу на сліди на тілі не тільки потерпілого, а також на підозрюваному, де можуть міститися мікросліди, залишені в момент вчинення опору.

У випадку вчинення умисних тяжких тілесних ушкоджень, вчинених групою осіб на замовлення варто встановити мотив даної злочинної поведінки. Домінуючим мотивом вчинення умисних тяжких тілесних ушкоджень на замовлення є корисливий мотив, коли замовником передається або існує обіцянка передати виконавцям гроші або інші матеріальні винагороди, а виконавці за дану винагороду наносять потерпілому тяжкі тілесні ушкодження. За допомогою встановлення мотиву можна у короткі строки установити осіб злочинної групи, серед яких виконавці та замовник.

Дослідження обставин, що підлягають встановленню під час учинення умисних тяжких тілесних ушкоджень, вчинених групою осіб на замовлення має важливе знання для практичної діяльності органів досудового розслідування. Практичне застосування наукових положень про певний елемент криміналістичної характеристики з поєднанням та співставленням специфіки окремого злочину

дозволяє в короткі терміни розкрити злочин та притягнути винних осіб до відповідальності.

Науковий керівник: Литвин Олена Петрівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і кримінального права, юридичного факультету Дніпропетровського національного університету ім. Олеся Гончара.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ОСОБИ ДЛЯ ВПІЗНАННЯ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Буханевич Марина Олександрівна
студентки V курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду у більшості випадках залежить від якості зібраних під час досудового розслідування доказових матеріалів. Саме тому аналіз проблемних питань пред'явлення особи для впізнання як однієї зі слідчих дій має безпосередній вплив на ефективність кримінального провадження. З метою виокремлення конкретних рекомендацій щодо удосконалення чинного кримінального процесуального законодавства України доцільним є також розгляд зарубіжного досвіду.

З огляду на це, метою дослідження є виявлення проблемних питань пред'явлення особи для впізнання та виокремлення на основі зарубіжного досвіду конкретних рекомендацій щодо її усунення.

Аналізуючи положення Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) щодо порядку пред'явлення особи для впізнання, було виявлено наступні проблемні питання:

По-перше, відповідно до ч. 1 ст. 228 КПК України перед тим, як пред'явити особу для впізнання, слідчий, прокурор попередньо з'ясовує, чи може особа, яка впізнає, впізнати цю особу, опитує її про зовнішній вигляд і прикмети цієї особи, а також про обставини, за яких вона бачила цю особу, про що складає протокол. Проте, закон не прописує форму здійснення такого «з'ясування». З огляду на те, що наслідком такого «з'ясування» є складення протоколу, то такі дії мають відбуватися у рамках здійснення певної слідчої дії. Найімовірніше, такою слідчою дією має бути допит особи. Тому виникає питання, чому законодавець безпосередньо не визначає обов'язковість проведення допиту до проведення пред'явлення для впізнання, а використовує неоднозначні конструкції. Поряд з цим, виникає питання, чи можлива при проведенні даного допиту присутність захисника особи, чи має право він ставити питання щодо зовнішнього вигляду та ознак особи, яку впізнають тощо.

По-друге, відповідно до ч. 1 ст. 228 КПК України слідчий має опитати особу також про обставини, за яких вона бачила цю особу, про що складає протокол. Виникає питання, чому законодавець обмежився лише зоровим сприйняттям особи, що впізнає, відкидаючи при цьому сприйняття за допомогою звуку, запаху, дотику. Відомо, що зовнішнє середовище сприймається особою цілісно, формуючи певний образ об'єкта. Якщо буквально тлумачити дану частину норми, то усі інші обставини, за яких особа не бачила особу, що впізнається, проте зможе за ними її ідентифікувати, не можуть братися до уваги. А це може стати причиною втрати необхідного доказового матеріалу.

По-третє, відповідно до ч. 1 ст. 228 КПК України якщо особа заявляє, що вона не може назвати прикмети, за якими впізнає особу, проте може впізнати її за сукупністю ознак, у протоколі зазначається, за сукупністю яких саме ознак вона може впізнати особу. Проте, доцільність такого впізнання є сумнівною, так як фактично особа не пам'ятає особу, яка підлягає впізнанню, а має певний її образ. За теорією психології, формальне вираження є основним критерієм стійкості пам'яті. Більше того, така методика фактично суперечить самій сутності ідентифікації при пред'явленні для впізнання, так як не дозволяє перевірити достовірність отриманих результатів.

По-четверте, ст. 288 КПК України визначає порядок пред'явлення для впізнання, проте не визначає підстав для його проведення. Така невизначеність підстав для проведення даної процесуальної дії може зумовлювати зловживання органів досудового розслідування, що може стати наслідком втрати важливої доказової інформації, а отже - створює загрозу ефективності здійснення кримінального судочинства. З огляду на це, вважаємо за необхідне нормативно визначити підстави для проведення пред'явлення особи для впізнання.

Підсумовуючи, можна сказати, що при аналізі статті 228 КПК України було виявлено ряд недоліків юридичної техніки законодавця, що зумовлює неоднозначне тлумачення положень, а також неврахування усієї сукупності випадків, що можуть виникнути. Напрямом наступних наукових досліджень є подолання виявлених проблем правового регулювання пред'явлення особи для впізнання на основі досвіду зарубіжних країн.

Науковий керівник: Литвин Олена Петрівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і кримінального права, юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ІНСТИТУТ ОМБУДСМЕНА У СФЕРІ ОБОРОНИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ В СТРАТЕГІЇ ПОПЕРЕДЖЕННЯ КОРУПЦІЇ

Владимирова Марія Сергіївна

студентка І курсу магістратури юридичного факультету

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

Створення інституту омбудсмена з питань оборони, як правило, має на меті вирішення таких принципових проблем оборони, як створювати межі взаємовідносин громадського сектору та воєнних інституцій для належного громадського контролю, і водночас, захищати права військовослужбовців в оборонній сфері.

Інститут омбудсмена з питань оборони – класичний інститут перш за все для парламентських демократій, який уособлює собою здійснення парламентського контролю у оборонній сфері, підкреслюючи демократичний конституціоналізм, поряд із здійсненням функцій, визначених вище.

Враховуючи сучасні тенденції державно-будівного процесу в Україні, а також модернізацію і реформи, які проходять в ЗСУ, та покликані відновити ефективність українського оборонного управління, вважаємо за доцільне звернути увагу на можливості та перспективи імплементації відповідного інституту як складову моніторингу та оцінки ефективного управління в сфері оборони.

Нині виділяють три моделі організації: класична, «сильна» та «слабка» інституційна моделі. Не зважаючи на те, яка модель застосована, головна функція

залишається незмінною: розслідування будь-якої скарги на діяльність державних службовців відповідного оборонного відомства.

Так, кращі практики таких країн як Німеччина, Нідерланди, Норвегія, Канада та інших, дають можливість для висвітлення узагальнених рекомендацій щодо базових принципів організації цього інституту:

- ціннісною складовою є незалежність та неангажованість як функціональний фундамент інституту, добропорядність омбудсмену як гарантія довіри, доступність для військових та цивільних спеціалістів та службовців, конфіденційність як гарантії належного реагування, моніторингу та розслідування;
- призначення на посаду, незалежно від обраної моделі, завжди відбувається через обов'язкові консультації у профільному парламентському комітеті, і за участі міністра оборони;
- кадрове забезпечення офісу омбудсмена має відповідати вимогам щодо добропорядності та професіоналізму, а також специфічній вимозі наявності спеціальних знань з воєнної справи – через залучення окремих кваліфікованих кадрів, як військових, так і цивільних;
- прозорість та підзвітність виступає наскрізною характеристикою ефективності роботи офісу омбудсмену; окрім щорічного звіту перед парламентом, ця діяльність включає в себе оприлюднення звітів щодо моніторингу та інспекційної діялності в міністерстві та збройних силах, розробку рекомендацій та освітніх матеріалів для громадянського суспільства щодо шляхів взаємодії з офісом, висвітлення його діяльності, резонансних розслідувань тощо.

Отже, інститут омбудсмену – визнана якісна практика забезпечення «горизонтальної» підзвітності виконавців державних політик та органів виконавчої влади парламенту.

Гнучкість моделі омбудсмена забезпечує комплексне вирішення різних задач в частині забезпечення добропорядності та протидії корупції в оборонній сфері – попередження порушень з боку як політичних, так і адміністративних інстанцій, урядових рішень, при цьому забезпечуючи дотримання прав військовослужбовців, цивільних спеціалістів у системі оборони, та громадянського суспільства згідно базових демократичних норм і цінностей, при цьому не порушуючи традиційного етосу оборонних структур.

Як показує досвід, для попередження корупції та виховання доброчесності важливим виступає розробка комплексних стратегій взаємодії держави і суспільства, а не утворення окремих антикорупційних підрозділів.

Так, для забезпечення ефективності в укріплені національної і оборонної доброчесності, інститут омбудсмена і його керівні засади і функції має бути визначені законом, захищені від волюнтаристських змін, забезпечені адекватним бюджетом та професійними, неангажованими кадрами, бути доступним для кожної особи з питань оборони, зберігати конфіденційність та незалежність у провадженні своєї діяльності.

В свою чергу, державні посадовці будуть вимушені поважати його рекомендації і діяти згідно них, включаючи питання протидії корупції.

Науковий керівник: Корнякова Тетяна Всеволодівна, доктор юридичних наук, доцент, кафедра адміністративного та кримінального, права, юридичний факультет, Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара.

УМОВИ НАБУТТЯ ПРОКУРОРОМ ПРЕДСТАВНИЦТВА ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ В СУДІ ПРИ ПРЕД'ЯВЛЕННІ ЦИВІЛЬНОГО ПОЗОВУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ В ІНТЕРЕСАХ ДЕРЖАВИ

Глущенко Наталія Олександрівна
студентка ІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Для того, щоб зняти питання, які виникають при застосуванні прокурорами заходів цивільно-правового характеру у кримінальному провадженні, слід чітко та недвозначно дослідити особливості підготовки прокурором позову в інтересах держави, визначивши підстави виникнення представництва прокурора, які повинен підтвердити суд, що і є метою даної статті.

Так, у ч. 2 ст. 36 КПК України зазначено, що прокурор, здійснюючи нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням, уповноважений пред'являти цивільний позов в інтересах держави.

У відповідності до ч. 3 ст. 128 КПК України цивільний позов в інтересах держави пред'являється прокурором, а відповідно до ч. 4 вказаної статті – форма та зміст позовної заяви повинні відповідати вимогам, встановленим до позовів, які пред'являються у порядку цивільного судочинства.

Таким чином, Кримінальний процесуальний кодекс України щодо форми, змісту цивільного позову відсилає до Цивільного процесуального кодексу України, але якщо процесуальні відносини, що виникли у зв'язку з Кримінальним процесуальним кодексом України не врегульовані, то до таких відносин застосовуються норми Цивільного процесуального кодексу України за умови, що вони не суперечать засадам кримінального судочинства (ч. 5 ст. 128 КПК України).

Прокурор, який пред'являє цивільний позов у кримінальному провадженні, повинен обґрунтувати наявність підстав для здійснення представництва інтересів держави в суді, передбачених ч. 4 ст. 25 Закону України «Про прокуратуру», а тому не є позивачем за вказаним позовом.

Щодо посилання в КПК України на ч. 4 ст. 25 Закону України «Про прокуратуру», то таке посилання в Кодексі є помилковим, оскільки в ст.25 цього Закону частина 4 відсутня.

Отже, якщо прокурору керуватися абз. 2 ч. 3 ст. 128 КПК України при пред'явлені позову в інтересах держави в рамках кримінального провадження, то, фактично, прокурор не має підстав для здійснення представництва інтересів держави в суді. Таке представництво інтересів держави прокурором передбачене у ч. 4 ст. 23 Закону України «Про прокуратуру», а тому у абз. 2 ч. 3 ст. 128 КПК України необхідно внести відповідні законодавчі зміни, а саме зазначити, що прокурор, який пред'являє цивільний позов у кримінальному провадженні в інтересах держави в суді, повинен обґрунтувати наявність підстав для здійснення представництва інтересів державі в суді, передбачених ч. 4 ст. 23 Закону України «Про прокуратуру», а не ч. 4 ст. 25 цього Закону.

У ч. 4 ст. 23 Закону України «Про прокуратуру» зазначено, що прокурор здійснює представництво інтересів держави в суді виключно після підтвердження судом підстав для представництва. Виключно з метою встановлення наявності підстав для представництва інтересів держави в суді у випадку, якщо захист законних

інтересів держави не здійснює або неналежним чином здійснює суб'єкт владних повноважень, до компетенції якого віднесені відповідні повноваження.

Таким чином, прокурору для представництва інтересів держави в суді необхідно наявність хоча б однієї з умов виникнення підстав для такого представництва:

- якщо захист інтересів держави не здійснює суб'єкт владних повноважень або
- якщо захист законних інтересів держави неналежним чином здійснює суб'єкт владних повноважень.

Тільки за наявності хоча б однієї такої підстави суд підтвердить прокурору представництво інтересів держави в суді. За таких обставин, прокурор обов'язково повинен в позовній заяві викласти наявні підстави його представництва інтересів держави в суді. Отже, у цьому і полягають особливості підготовки прокурором позову в інтересах держави.

Науковий керівник: Галабурда Надія Анатоліївна, доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

БУТИ ЧИ НЕ БУТИ: ПИТАННЯ ПЕРЕВАНТАЖЕНИХ В'ЯЗНИЦЬ

Голубєва Олена Вікторівна
студентка IV курсу
Дніпропетровського державного Університету внутрішніх справ

Великого впливу на всю державу справляє проблема переповнених в'язниць. Актуальним є питання: що привело до такої ситуації та як із нею бути?

Значна кількість злочинців обумовлює необхідність суворого реагування на вчинювані злочини. При цьому на кожну засуджену до позбавлення волі особу держава витрачає значний капітал - кошти, котрі громадяни сплачують через механізм оподаткування.

Суворість української судової системи тяжіє до призначення покарань у вигляді позбавлення волі. Чи доцільним є така стратегія?

Існує певна невизначеність – з одного боку, якщо ми не будемо саджати злочинців за грати – ризикуємо на практиці стикнутись з теорією, приближеною до теорії розбитих вікон, коли обрання між двома видами покарання більш м'якого призведе до того, що судова система для невеликих злочинів буде здаватися зам'якою щоб її боятись (поважати) і таким чином рівень такої злочинності буде швидко зростати. З іншого ж боку якщо винних у невеликої тяжкості злочинах будуть безальтернативно саджати за грати, обираючи такий вид покарання як позбавлення волі, то це також потягне за собою низку негативних факторів, особливо - переповнення в'язниць та витрачання з державного бюджету вагомої суми коштів, яким можна знайти немало гідних варіантів використання.

По суті, «Теорія розбитих вікон» - це епідеміологічна теорія злочинності, яка вважає злочинність такою ж заразною епідемією, як, наприклад, епідемія моди на певні речі. І побороти цю епідемію допоможе зміна контексту – тих самих подібних обставин середовища, які спонукають людей здійснювати правопорушення. Ця оригінальна теорія була взята на озброєння Девідом Ганном – директором підземки Нью-Йорка в 1980-ті роки. В результаті фактичним було зниження кількості правопорушень у Нью-Йорку, що й стало підтвердженням даної теорії.

Проте в нашому випадку ситуація все ж таки відмінна, оскільки ми говоримо не про перспективу бездіяльності з боку правоохоронних органів, а про обрання органами судової влади більш м'якого виду покарання. І дивлячись на те, що більшість країн цивілізованого світу непогано обходиться без такого роду негативної статистики засуджених до позбавлення волі, як в Україні, то можна зробити висновок, що і наша країна може стати більш лояльною по відношенню до громадян без шкоди для порядку.

А от шкода, яку завдає сама собі держава з подібним рівнем покарань у виді позбавленням волі є досить вагомою. Ми хочемо виділити основні аспекти цієї проблеми: по-перше, соціальна адаптованість людини, засудженої до позбавлення волі, після відбування покарання – набагато нижча у порівнянні із засудженим до більш м'якого покарання. Статус засудженого до позбавлення волі перекриває багато можливостей особи для повернення в нормальне, мирне русло повсякденного життя і навпаки сприяє розвитку антисоціального напрямку життєдіяльності. А по-друге, як вже зазначалось, на утримання такої кількості засуджених до покарання у вигляді позбавлення волі витрачається величезна кількість державних коштів, котрим не складно було б знайти гідне використання для інтересів суспільства. Третім фактором можна назвати те, що при переповненні в'язниць важче слідкувати за порядком. Далі – страждають і самі засуджені, оскільки якість умов відбування покарання при такій кількості засуджених і переповнених в'язницях, звісно, буде гіршою, - так званий закон переходу кількісних змін у якісні.

Все ж таки сьогоденна ситуація в країні підштовхує до висновку, що в будь-якому разі потрібно якимось чином на неї реагувати, а ті дві сторони однієї проблеми, про які йшлося вище, схиляють до думки, що доцільнішим буде використання більш м'яких видів покарання, що саме по собі має велику позитивну перспективу.

Таким чином, ми вбачаємо вирішення проблеми переповнених в'язниць у тому щоб лояльніше ставитися до винних громадян і обирати більш м'які види покарань, при цьому належним чином контролюючи їх безпосереднє виконання.

Науковий керівник: Хорошун Олександр Віталійович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

МЕТОДОЛОГИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ США

Господаренко Володимир Миколайович

аспірант кафедри адміністративного і кримінального права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Стратегічний підхід до формування кримінальної політики вимагає вивчення і розумного використання накопиченого в зарубіжних країнах досвіду застосування державних стратегій у боротьбі проти злочинності. Нині зміцнення підвалин демократичної і правової української державності потребує більшої уваги до досвіду американської кримінальної політики, історія якої нараховує чотири сторіччя.

Кримінальна політика знаходить своє відображення у відповідних законах та інших нормативно-правових актах, концепціях і програмах тощо. Теоретичною основою науки кримінальної політики є філософські та соціологічні науки,

положення теорії соціального управління і загальної теорії права. Методологічною основою цієї науки виступає сукупність загальнонаукових та приватно-наукових методів і засобів пізнання, за допомогою яких досліджуються закономірності, закони і особливості специфічних відносин у галузі кримінального права, процес законотворчості і правозастосовної діяльності.

Методологічний аспект кримінальної політики стосується її світоглядних основ, а також принципів, понятєвого апарату та сучасних проблем даної системної реальності. Політичний аспект дозволяє виявити залежність кримінальної політики від державного політичного курсу, її місце в політичній системі суспільства. Аналіз історичного аспекту кримінальної політики США дозволить краще розібратися з сучасним станом справ у державній політиці боротьби проти злочинності. Вивчення юридичного аспекту кримінальної політики США сприятиме науковому осягненню міжгалузевого комплексного і системного характеру її предмета. Нарешті, розкриття кримінологічного аспекту вказаної політики матиме своїм результатом точний опис зв'язку і залежності цього явища від сутності й параметрів злочинності задля встановлення всебічного контролю політичної влади над проявами будь-якої злочинної діяльності.

Серед американських фахівців з методології науки кримінально-правової політики особливо виділяється професор М. Максфілд. Ще 1980 року він опублікував дослідження "Уряд Америки: народ, політики та політика", де висунув питання про необхідність розробки методологічних основ аналізу впливу державних органів США на боротьбу проти кримінальних злочинів. 1999 року він надрукував методологічну працю "Національна системи звітності щодо кримінальних інцидентів: прикладні та наукові додатки". Судячи з досліджень М. Максфілда та його однодумців Ю. Бейбі, М. Мальтца і М. Х'юджа, ці фахівці вважають, що розробка методології вивчення кримінально-правових явищ дозволяє вирішити низку практичних проблем, таких, як ефективність норм кримінальної політики та актів їх застосування, прогнозування й розвиток механізму кримінально-правового регулювання суспільних відносин.

Між тим, хід світової історії свідчить, що держава будь-якого соціального типу вирішує не тільки завдання забезпечення класових інтересів певної частини суспільства, а й виконує якусь соціальну програму в інтересах значних груп населення. І це чітко відбивається в державній кримінальній політиці США, яка ґрунтується на приматі загальнолюдських цінностей.

Методом аналізу процесів розвитку кримінального права та її специфічного відгалуження – науки державної кримінальної політики – є спосіб, засіб, шлях теоретичного або практичного вирішення завдань, що їх було поставлено стосовно певної мети. Однією з головних підвалин розвитку науки кримінально-правової політики є осмислення її місця в системі наукових знань і зв’язків з іншими науковими дисциплінами, а також виокремлення та розв’язання загальнотеоретичних проблем в сфері боротьби зі злочинністю кримінально-правовими засобами.

Не підлягає сумніву, що найважливішим з моментів дослідження кримінально-правової політики є розроблення її методологічної основи. Однак у науковій літературі відсутній єдиний підхід до визначення змісту поняття "методологія". У наукознавстві методологія розуміється як теоретична основа та способи організації пізнавального процесу, що характеризують пізнання з погляду його загальних форм, можливостей пізнавальних засобів та механізмів, які зумовлюють логічну послідовність наукового дослідження; вчення про метод, який пов’язують з логікою

наукового дослідження; сукупність загальних і окремих методів пізнання. У філософії під методологією розуміють систему принципів і засобів організації та побудови теоретичної і практичної діяльності, а також вчення про цю систему або систему соціально випробуваних правил і нормативів пізнання і дії, які співвідносяться з властивостями і законами дійсності. Нарешті, йдеться і про внутрішньо диференційовану і спеціалізовану сферу знання, що акцентується на методах, шляхах досягнення істинного і практично ефективного знання.

В теорії держави і права під методологією пропонують розуміти сукупність усіх методів певної науки, систему визначених теоретичних принципів, логічних приймів, конкретних способів дослідження предмета науки. Термін "методологія" має два основні значення: 1) система певних способів, прийомів і операцій, що використовуються в тій або іншій сфері діяльності; 2) вчення про цю систему, теорію методів. Методологія наукового пізнання досліджує структуру і розвиток наукового знання, засоби і методи наукового дослідження, способи обґрунтування його результатів, механізми і форми реалізації знання в практиці.

На філософсько-світоглядному рівні методології формується певне синтетичне знання про об’єкт дослідження кримінально-правової політики, його місце в соціальному бутті та правовій реальності, яке є синтезом надбань філософії й теорії держави та права. Специфіка філософсько-світоглядного рівня методології досліджень кримінально-правової політики полягає у тому, що тут використовуються не конкретні методи (в класичному їх розумінні), а цілісні методологічні підходи, що дозволяють пізнати різні аспекти кримінально-правових явищ в їх різнопланових взаємозв’язках з елементами суспільного життя, які визначають основний шлях, стратегію вирішення поставленого завдання.

Під час аналізу різних проблем кримінальної політики використовують загальнонаукові та спеціальні методи пізнання. До загальнонаукових методів належать аналіз, синтез, індукція, дедукція, гіпотеза, аналогія, узагальнення, абстрагування, формалізація, експеримент, системний підхід, системний аналіз, математичні методи, моделювання, діалектичний, історичний та інші методи аналізу правових та організаційних основ публічного врядування. Що стосується спеціальних методів аналізу конкретних життєвих ситуацій, які підпадають під дію кримінальної політики, ними є аналітичне та соціологічне обстеження об'єктів наукового дослідження, а також статистичний, порівняльно-правовий, формально-юридичний і функціональний аналіз певних юридичних фактів. Саме звернення до цих методів, які плідно використовують американські фахівці з науки кримінального права, можна вдосконалювати методологічні засади державної кримінально-правової політики України.

Науковий керівник: Марков Карло Анатолійович, професор кафедри теорії держави і права, конституційного права і державного управління ДНУ імені Олеся Гончара.

ШАХРАЙСТВО У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Готвянський Ігор Вікторович
аспірант І року навчання юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Зростання злочинності, зокрема у сфері економіки та господарської діяльності, стало істотним дестабілізуючим фактором, який завдає суспільству величезні збитки і морально-психологічну шкоду, тому в сучасних умовах право власності має бути надійно захищено від протиправних, і особливо злочинних, посягань, одним із видів яких є шахрайство.

За законодавством України шахрайство полягає у заволодінні майном або придбанні права на майно шляхом обману чи зловживання довірою. Крім ст. 190 КК України, якою встановлено відповідальність за шахрайство, як злочин проти власності, низкою статей шахрайство визначено як спеціальний склад злочину чи спосіб вчинення інших злочинів. Наприклад у сфері господарської діяльності, проти громадської безпеки, у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, проти авторитету органів державної влади, місцевого самоврядування та об'єднань громадян, у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем і комп'ютерних мереж.

Життєдіяльність держави у фінансовій сфері, що пов’язана з накопиченням, розподілом і використанням державних і приватних коштів, є однією з найбільш привабливих для діяльності злочинців. У даній сфері відбувається значна кількість різних злочинів, що вчинюються найчастіше при різноманітних кредитних операціях. Певне місце серед них займає шахрайство з фінансовими ресурсами.

Кримінальну відповідальність за шахрайство з фінансовими ресурсами, які можуть бути надані чи надані як субсидії, субвенції, дотації, кредити чи пільги щодо податків за відсутності ознак злочину проти власності передбачено статтею 222 КК України. Завідомо неправдива інформація, надана відповідним органам влади, банкам або іншим кредиторам, - це така інформація, яка могла бути або стала підставою для прийняття рішення про надання відповідному суб'єкту субсидій, субвенцій, дотацій, кредитів чи пільг щодо податків. Якщо завідомо неправдива інформація надана юридичною особою - засновником чи власником суб'єкта господарської діяльності, відповідальність за шахрайство з фінансовими ресурсами несе та службова особа, яка надала таку інформацію.

Необхідно відмежовувати шахрайства з фінансовими ресурсами від злочинів проти власності, зокрема від шахрайства та заволодіння чужим майном шляхом зловживання особою своїм службовим становищем. Слід виходити зі змісту і спрямованості умислу особи, мотиву, мети та моменту їх виникнення.

Якщо винна особа надавала завідомо неправдиву інформацію з метою привласнення коштів у вигляді субсидії, субвенції, дотації чи кредиту, її дії потрібно кваліфікувати як готування до заволодіння чужим майном шляхом шахрайства чи замах на вчинення цього злочину, а в разі фактичного обернення одержаних коштів на свою користь чи на користь інших осіб - як закінчене шахрайство за відповідною частиною ст. 190 КК України.

Кошти чи майно, правомірно одержані суб'єктом господарської діяльності як субсидії, субвенції, дотації, кредити, переходять у його власність з моменту їх фактичного одержання. В разі, коли після одержання цих коштів чи майна в службової особи такого суб'єкта виникає умисел на їх привласнення, її дії належить

кваліфікувати за ст. 191 КК України. Якщо зазначені кошти були одержані з цією метою неправомірно, то такі дії треба кваліфікувати за сукупністю злочинів, передбачених відповідними частинами статей 222 та 190 КК України. Так само кваліфікуються дії особи, яка мала умисел на привласнення лише частини одержаних коштів.

Злочин, передбачений ч. 2 ст. 222 КК України, вважається закінченим з моменту фактичного заподіяння великої матеріальної шкоди державі або органам місцевого самоврядування, банку чи іншому кредиторові. Наприклад, ухилення від сплати податків в результаті одержання пільг щодо них вважається закінченим злочином з моменту ненадходження коштів до відповідних бюджетів чи державних цільових фондів, а саме - з наступного дня після настання строку, до якого мав бути сплачений податок, збір чи інший обов'язковий платіж, а коли закон пов'язує цей строк із виконанням певної дії, - з моменту фактичного ухилення від їх сплати.

У випадку виявлення ознак шахрайства з фінансовими ресурсами необхідно встановити ряд обставин, зокрема: характеристику діяльності громадянина-підприємця або іншого передбаченого ст. 222 КК України суб'єкта; достовірність та обґрунтованість документів, які були надані кредитно-фінансовим установам, державним органам або іншим кредиторам з метою отримання кредиту, дотації, субсидії, субвенції, пільг щодо оподаткування; рахунки, на які були переказані від кредитора кошти; характер і зміст нормативних актів, положення яких були порушені при вчиненні злочину; осіб, причетних до вчинення злочину; наявність причинного зв'язку між діями винних осіб та їх наслідками; особливості способу вчинення злочину; визначити характер і розмір збитків, завданих кредитору; розмір несплачених податків, загальний розмір заподіяних матеріальних збитків; майно (нерухоме і рухоме), грошові кошти, необхідні для відшкодування завданих збитків; чи є в діях осіб ознаки інших злочинів; обставини, що сприяли вчиненню злочинів.

Таким чином, у сучасних умовах шахрайство з метою заволодіння фінансовими ресурсами створює серйозну загрозу розвитку фінансових інституцій нашої держави, наносить вагомі збитки кредитним установам, банкам, виконавчим органам влади, місцевого самоврядування та державі в цілому. У боротьбі з цими правопорушеннями повинні бути максимально задіяні правоохоронні та інші державні органи.

Науковий керівник: Школа Сергій Миколайович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного і кримінального права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕЗАКОННЕ ЗБАГАЧЕННЯ

Державецька Анастасія Вадимівна
студентка VI курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Інститут незаконного збагачення в галузі кримінального права покликаний виявляти, попереджати розвиток корупційного збагачення посадових осіб органів влади, хоча і достатньо новим для романо-германської правової системи, а тому не досить дослідженим. Впровадження інституту незаконного збагачення в

законодавство країн Європи, у тому числі й України, може відкрити новий етап попередження та боротьби з корупцією.

Злочин, передбачений ст. 368-2 Кримінального кодексу України (далі - КК України) «Незаконне збагачення», самим законодавцем віднесений до злочинів у сфері службової та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. З моменту доповнення Особливої частини КК України цією новелою, що було здійснено Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення» від 7 квітня 2011 року, ст. 368-2 КК України була поміщена до розділу «Злочини у сфері службової та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг». Таке розміщення цієї статті вказує на ті суспільні відносини, які законодавець вважає родовим об'єктом аналізованого злочину – ті самі, що й інших злочинів, передбачених статтями розділу XVII Особливої частини КК України: «суспільні відносини, які забезпечують нормальне функціонування державних або саморегулівних органів, підприємств, установ чи організацій незалежно від форм власності».

При кваліфікації незаконного збагачення слід враховувати, що внаслідок набуття особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, у власність активів у значному розмірі, законність підстав набуття яких не підтверджено доказами, а так само передачі нею таких активів будь-якій особі, насамперед завдається шкода чи ставиться під загрозу завдання шкоди відносинам, які забезпечують законну діяльність конкретної державної чи муніципальної установи. Тому потрібно встановлювати, яким саме чином таке пошкодження чи загроза пошкодження відбувається. Необхідно дослідити весь комплекс наданих особі, уповноваженій на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, прав та обов'язків, з'ясувати, виходила така особа за межі своїх повноважень чи ні.

Встановлення кримінальної відповідальності за незаконне збагачення на підставі спеціальної статті 368-2 КК України фактично є останнім контрольним елементом у механізмі кримінально-правової протидії корупції, покликаному забезпечити невідворотність відповідальності за будь-які форми корупційного (незаконного) збагачення.

Щодо суперечностей між принципом презумпції невинуватості і нормою про «незаконне збагачення» слід зазначити таке. Презумпція невинуватості не виключає можливості проведення різноманітних процесуальних дій з метою отримання доказів у кримінальному провадженні. В такому випадку потрібно буде доводити не факт вчинення тих чи інших злочинів, які потягли за собою збагачення, а навпаки, відсутність законних підстав для значного збільшення активів службової особи. Таким чином, цілком можливо зняти зі службової особи, яку перевіряють, тягар обґрунтування нею легітимності її майнових актів значної вартості. Як відомо, тягар (обов'язок) доказування винуватості лежить на стороні обвинувачення.

КПК України 2012 р. не містить положень, що передбачали б покладення тягаря доведення законності одержаного доходу протягом злочинної діяльності на обвинуваченого. Тому потребує введення в законодавство України інституту конфіскації «in rem», враховуючи, що його впровадження – рекомендація Групи держав по боротьбі з корупцією (GRECO), членом якої є і Україна.

Отже, введення спеціальної статті за незаконне збагачення є доцільним, відповідає нормам міжнародного права у цій сфері і дає право охоронним органам України важливий додатковий юридичний інструмент для протидії корупційному

збагаченню. Стаття про незаконне збагачення в КК України має повніше передбачати ознаки діяння, визначені в Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31 жовтня 2003 р., і містити диспозицію такого змісту: «Перевищення службовими особами своїх активів, а також активів їх близьких родичів над законними доходами в значному розмірі…». Але в той же час не слід переоцінювати значення введення зазначеної норми, враховуючи необхідність насамперед підвищення рівня антикорупційної культури громадян.

Підсумовуючи, слід зазначити, що для належного практичного застосування норм про незаконне збагачення при розслідуванні таких фактів необхідне здійснення наукової розробки проблем кримінально-правової кваліфікації набуття особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, у власність активів у значному розмірі, законність підстав набуття яких не підтверджено доказами, а так само передачі таких активів будь-якій іншій особі.

Науковий керівник: Школа Сергій Миколайович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного і кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ОСОБЛИВОСТІ ПРИЗНАЧЕННЯ СУДДІВ В НІМЕЧЧИНІ ТА США (ПОРІВНЯЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ)

Жмихов Євген Сергійович

аспірант ІІ року навчання юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

У будь-якій демократичній правовій країні серед засобів захисту прав і свобод людини і громадянина особливо відповідальна роль належить суду як інституції здійснення правосуддя. Саме судочинство забезпечується суддями.

Важлива роль судді диктує підвищені вимоги до його особи. Для ефективного здійснення правосуддя суддя має володіти ґрунтовними знаннями, уміннями та навичками суддівської діяльності. Невід'ємними складовими професійних вимог до судді є вміння керувати діалогом, пом'якшувати суперечності, розуміти та коригувати свій психологічний стан.

Оскільки «кадри вирішують усе», а особливо судові кадри, питання добору і призначення суддівських кадрів є одним з ключових для забезпечення ефективної системи судочинства у будь-якій правовій країні.

Такі розвинуті країни як Німеччина та США із високим рівнем довіри населення до судової системи приділяють даному питанню досить багато уваги.

Обидві країни мають федеральний державний устрій, що прямо впливає на організацію та функціонування їх судових систем.

Як і в Німеччині так і в США процес відбору суддів має свої традиції.

В Німеччині діє кар'єрна судова система – це означає, що судді рано приєднуються до роботи у судовій ієрархічній системі та поступово крокують по кар'єрній дробині. Початок кар'єри судді, зазвичай, починається в одному з судів першої інстанції Землі. При цьому слід зазначити про певну особливість в отриманні освіти юриста: в Німеччині функціонує концепція «єдиного юриста», а юридична освіти «поділяється» на дві частини – теоретичну та практичну. Особи, які успішно склали два державні іспити, є загальними юристами, які мають широкі професійні

права, в тому числі й стати суддею (згідно з проведеним дослідженням лише 10 % з усіх практикантів стають суддями).

Не дивлячись на регіональні відмінності, як правило, процес добору суддів починається з подання заяви кандидата. У більшості Земель, претенденти проходять спеціальну комісію, яка приймає рішення щодо кожного заявника голосуванням. Потім дане рішення розглядається компетентним органом (це може бути Міністр юстиції або Президент суду).

У восьми Землях до процесу селекції суддів залучені судові виборні комітети, які очолюються Міністром та можуть включати професійних юристів, а також парламентарів. Там, де діють ці комітети, їх погодження рішення про прийняття судді є обов'язковим.

Добір суддів вищих федеральних судів знаходиться у сфері відповідальності федеральних органів державної влади. Федеральна виборча комісія і відповідний міністр спільно несуть відповідальність за прийняття рішення. Федеральна виборча комісія складається з 16-ти міністрів юстиції Земель і 16 членів федерального парламенту. У цьому випадку не існує формального процесу набору, як існує на початку судової кар'єри, кожен окремий член Комітету має право висувати кандидатів.

Найбільше різноманіття в системі добору суддів на посаду в межах однієї держави можна зустріти у Сполучених Штатах Америки. Судова система в Америці має дуальний характер - кожен штат має свою автономну судову систему, а також діє федеральна система судів. Відповідно до Конституції США суддів федеральних судів призначає Президент за згодою Сенату. Незважаючи на досить політизований і непрозорий процес добору суддів, після призначення суддя формально стає вільним від політичних впливів, оскільки його призначають довічно.

Досліджуючи, особливості добору суддів у штатах, Куйбіда Р., визначив такі способи обрання та призначення суддів: – вибори населенням на партійній основі (тобто кандидатів на посаду судді висувають політичні партії); – непартійні вибори населенням; – призначення губернатором або законодавчим органом із наступним підтвердженням населенням на виборах; – призначення губернатором або законодавчим органом без наступного підтвердження населенням.

Отже, можна зробити наступні висновки. Як і в Німеччині так і в США селекції суддів приділяється серйозна увага. Незважаючи на значні відмінності між механізмами відбору суддів цих двох країн необхідно сказати, що всі вони спрямовані на пошук найкращих кандидатів на посаду судді: з великим професійним досвідом, необхідними знаннями та відповідними особистими якостями, які дозволяють виконувати обов'язки суддів на високому рівні. Результатом цього жорсткого відбору є високоякісне судочинство.

Вивчення досвіду відбору суддів в Німеччині та США є без сумніву важливим для вітчизняної юридичної науки, особливо сьогодні, коли національна судова система зазнає все більшої критики від суспільства. Однак, здійснюючи пошук відповідей на проблемні питання вітчизняної селекції суддів важко однозначно сказати про те, чи підійде Україні та чи інша модель в цілому або окремі її конструкції, адже тут необхідно враховувати соціальний контекст та рівень розвитку громадського суспільства. Наприклад, досить складно говорити про позитивність введення в Україні виборного підходу у формуванні суддівського корпусу, адже громадянське суспільство, скоріше за все, не виявить бажання вивчати кандидатів та не буде активним учасником у таких виборах (до речі, в самих США є багато критики

в адресу виборної селекції суддів). З іншого боку, в Україні доцільно було б запровадити більш жорсткий підхід до відбору самих кандидатів на базі досвіду Німеччини та США (наприклад, на основі відбору, який здійснюється на федеральному рівні).

Науковий керівник: Марков Карло Анатолійович, доктор історичних наук, професор кафедри теорії держави і права, конституційного права та державного управління Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ЗНАЧЕННЯ ПОРТРЕТНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В КРИМІНАЛІСТИЦІ

Золотаревська Олена Олександрівна
студентка V курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

В криміналістиці існують різноманітні види криміналістичної експертизи: балістична; технічна експертиза документів; почеркознавча і авторознавча; фототехнічна, портретна; трасологічна; вибухотехнічна; матеріалів, речовин і виробів; експертиза голограм; відео-,звукозапису; біологічна та ін. Але розглянемо саме портретну експертизу, так як вона вважається надскладною з усіх криміналістичних експертиз.

Портретна експертиза – це криміналістична експертиза завдяки якої, можливо визначити особистість людини на основі дослідження його індивідуальної зовнішності з допомогою різного роду матеріальних даних. Найчастіше основою проведення всіх інших видів портретної експертизи, для визначення особистості людини проводиться - портретна експертиза, вона вважається найбільш розробленою.

Опис ознак індивідуальності зовнішності відповідно до словесного портрета проводиться згори вниз. Починаючи з характеристики загально фізичних і демографічних даних, таких як стать, вік, расу, тип фігури. Найбільш докладному опису підлягають анатомічні ознаки, що утворюють власне словесний портрет. Кожна ознака характеризується більш детально, відзначається її будова, такі ознаки вважаються детальними.

Особливі прикмети – різновиди помітних ознак, які не завжди помітні, так як знаходяться на прихованих одягом частинах.

Прикмета – відмітна ознака, з допомогою якої можна відшукати та встановити особистість людини.

Всі ознаки зовнішності поділені на 3 групи:

- Загально фізичні та демографічні;
- Дані про скоєння злочину та злочинну діяльність;
- Зовнішні ознаки;

Найчастіше як матеріальні джерела інформації про зовнішність людини використовуються фотознімки, кінострічки, відеограми, також кісткові рештки. За фотознімком слідчий може сам скласти словесний портрет-орієнтування для розшуку, заповнити картку обліку або зробити запит в АІС, що містить облік осіб за ознаками зовнішності.

У криміналістиці відомі такі способи відтворення і закріплення ідеальних слідів пам’яті в документах як процесуальних, так і непроцесуальних: малювання; опис; композиція за допомогою підсумовування рисунків; композиція за допомогою

фотознімків; композиція комп'ютерною технікою. Це технічні прийоми матеріалізації слідів пам'яті. Добровільне волевиявлення розкриття суб'єктивного образа ззовні є особливістю вилучення інформації з особистого джерела. Тут недопустимі технічні засоби або тактичні прийоми, пов'язані з насильством або катуванням людини.

З метою вдосконалення методів портретної ідентифікації розроблені різноманітні прийоми математичної обробки інформації, ув'язненої в ознаках зовнішності голови і обличчя людини. В основу цих прийомів покладено визначення основних антропометричних точок на обличчі. Ці точки стабільні і служать вихідними для різних геометричних побудов, вимірювань і розрахунків.

Можливості портретної експертизи досить вагомі в доказому сенсі, що визначається видом об'єктів, що надходять на дослідження, так і методами дослідження.

Важливим інструментом для виявлення та розслідування злочинів і здійснення правосуддя, забезпечуючи важливу інформацію про доказів, виявлених на місці злочину є портретна експертиза, справедливість результатів якої залежить від знань, навичок і досвіду фахівців, які володіють спеціальними знаннями.

Науковий керівник: Литвин Олена Петрівна, к.ю.н., доцент кафедри адміністративного і кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ГЕНЕЗИС ПОКАРАННЯ У ВИДІ КОНФІСКАЦІЇ МАЙНА

Іванчук Катерина Олександрівна
слухачка магістратури юридичного факультету
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

Відповідно до ч.1 ст. 59. КК України: «Покарання у виді конфіскації майна полягає в примусовому безоплатному вилученні у власність держави всього або частини майна, яке є власністю засудженого».

Історичний досвід, практичні напрацювання інших країн, власне правове минуле в межах системи кримінальних покарань дозволяють виділити конфіскацію майна, що знайшла своє закріплення як додаткове покарання в сучасному законі України про кримінальну відповідальність.

Але слід зауважити, що впродовж свого існування конфіскація майна, з огляду на її специфічний характер, зумовлений особливостями її соціально-економічного змісту, правової форми реалізації, зазнавала істотних змін: від широкого її застосування до повного виключення зі сфери закону про кримінальну відповідальність.

Примусове вилучення майна, яке лише згодом стало називатися – конфіскація, як вид реагування на злочинні дії, відомий людству з давніх часів, з тих часів, коли ще порушення встановлених правил викликало лише приватну помсту. Генетично система майнових покарань може розглядатись як така, що походить від помсти і викупів, які мали місце на початку нашої історії, ці явища розглядалися як реакція на порушення природної справедливості та встановлених у суспільстві традицій та правил поведінки, а також як засіб відновлення порушеної справедливості.

Конфіскація була правовим наслідком вчинення злочину і, ймовірно, „бере початок із звичаю майнового покарання за вчинення злочину — першої за часом

форми реагування нарізні посягання, яка означала право потерпілого застосовувати до кривдника покарання відповідно до характеру заподіяної шкоди. Вилучене майно ставало засобом відновлення порушеної справедливості — компенсацією за заподіяну шкоду".

Конфіскація майна була зафіксована в системі покарань усіх держав, законодавчі акти яких дійшли до наших днів. Так, в стародавніх Афінах конфіскація застосовувалася як покарання за навмисне вбивство, святотатство, державну зраду, прагнення до тиранії, підкуп тощо, а вилучене при цьому майно вважалося народним надбанням. У Древньому Римі позбавлення майна спочатку позначалося терміном „publication", пізніше, коли майно, що відбирається, стало надходити в заснований фіск, з'явився термін «confiscatio».

Використання конфіскації майна пануючим класом для придушення політичних вироків застосовувалася і у епоху феодалізму. Так, конфіскація майна широко використовувалася папською церквою і світськими феодалами, в основному, проти ремісників і заможних селян. Середньовічні пам'ятки права («Салічна правда», «Кароліна» й ін.) безпосередньо включали конфіскацію в систему заходів покарання.
Щодо правової регламентації конфіскації за часів Київської Русі, то найбільш виразно загальна конфіскація майна знаходить свій появ в такому покаранні, яке мало назву «потік та розграбування» «Руської Правди». «Потоком називалося позбавлення особистих прав, а розграбування — позбавлення прав майнових; і те і інше складало одне покарання, а не два види покарання, хоча в одному випадку.

У законодавстві 1917 – 1922 рр. конфіскація майна як вид покарання зустрічався досить часто. Зазначене покарання суди застосовували як основне, так і як додатковий. Деякі закони, що містили норми кримінального права, розглядали як різновид конфіскації майна — грошовий штраф.

В Декреті СНКРРФСР від 16 квітня 1920 р. вперше в ст. 3 було наведено легальне визначення конфіскації. Декрет встановив, що: „конфіскацією вважається безвідплатне примусове відчуження державою майна, що знаходиться у володінні приватних осіб і суспільства", а також визначив порядок проведення конфіскації майна та виключення щодо конфіскації „речей домашнього ужитку (меблів, одягу, посуду і ін.)". Ще одне нормативне визначення поняття конфіскація містилося у ст. 5Декрету СНК РРФСР «Про порядок реквізиції і конфіскації майна приватних осіб і суспільств" від 17 жовтня 1921 р., яка містила положення, що конфіскацією вважається безвідплатне примусове відчуження державою майна, вживане як покарання за вироками народних суддів, революційних трибуналів і надзвичайних комісій.

Зі зміцненням економічної бази СРСР, подоланням зовнішніх та внутрішніх ворогів намітилася тенденція до скорочення використання конфіскації майна. Так, за постановою ЦВКи РНК СРСР від 15 червня 1927 р. «Про обмеження конфіскації по суду», виданим на виконання постанови III з'їзду Рад СРСР із метою подальшого зміцнення революційної законності, змінена ст. 25 і примітка до ст. 27 і уведена ст. 251,якими строго встановлені певні межі застосування судом конфіскації майна як виду покарання.

У 40-90-ті роки XX століття прийнято низку нормативно-правових актів, переважно указів Президії Верховної Ради, які дещо узагальнювали, уніфікували засади застосування конфіскації та оплатного вилучення та остаточно визначились із назвою цього стягнення.

З початку XXI століття і до цього часу є характерним зменшення випадків застосування оплатного вилучення у зв'язку із фактичною відсутністю, у більшості своїй, можливості виконання постанов, зниженням загального рівня ефективності застосування оплатного вилучення. З іншого боку, появою значної кількості зразків перспективного законодавства, в якому вже, із урахуванням вимог сьогодення, по-новому визначаються модифіковані засади застосування оплатного вилучення як виду адміністративного стягнення.

Саме для цього історичного періоду характерними є розробка і досить активне громадське обговорення, на доцільності відродження якого наполягає Ю. Битяк, цілої низки проектів нормативно-правових актів, які у тій чи іншій мірі визначають засади застосування відповідного різновиду адміністративного стягнення: Концепції реформування інституту адміністративної відповідності в Україні, кількох варіантів Кодексу України про адміністративні проступки, Концепції державної політики у сфері кримінальної юстиції та забезпечення правопорядку в Україні, схваленої Національною комісією із зміцнення демократії та утвердження верховенства права на її пленарному засіданні 26 березня 2007 року, Кодексу законів про кримінальні проступки, Закону України „Про виконавче провадження" тощо.

Отже, розглянувши історичні передумови покарання у виді конфіскації майна ми погоджуємося з думкою Собко Г.М., що впродовж свого існування конфіскація майна, з огляду на її специфічний характер, зумовлений особливостями її соціально-економічного змісту, правової форми реалізації, зазнавала істотних змін: від широкого її застосування до повного виключення зі сфери закону про кримінальну відповідальність; від додаткового до основного виду покарання і навпаки.

Науковий керівник: Хорошун Олександр Віталійович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

К ВОПРОСУ О ПРОТИВОДЕЙСТВИИ ТРАНСГРАНИЧНОМУ ОБОРОТУ НАРКОТИКОВ

Иващук Станислав Ярославович,
курсант IV курса факультета правоохранительной деятельности Национальной академии Государственной пограничной службы Украины

Транснациональная торговля наркотическими средствами является безусловной угрозой безопасности государства. Конвенция ООН от 1988 г. «Против незаконного распространения наркотиков и психотропных средств», провозглашает необходимость уголовного преследования как производства, так и потребления наркотических веществ, в соответствии с собственными конституционными принципами государств и основными положениями правовых систем. Этот нормативный акт на международном уровне показывает готовность мирового сообщества активно бороться с торговлей наркотическими веществами и прекурсорами. В Украине правовой основой борьбы с наркотрафиком является Закон Украины «Об основах национальной безопасности». Важно заметить, что борьба с трансграничным оборотом наркотиков является одним из приоритетных заданий органов государственной власти.

За последнее время, европейское сообщество все чаще отмечает увеличение количества случаев наркотранзита через территорию Украины. Так, в 2013-2014 на 6.1 % возросло количество уголовных производств, предметом преступления в которых были наркотические вещества и прекурсоры. Очевидно, данный вид преступности имеет высокую степень латентности, во всяком случае мы не имеем данных о том, какова доля наркотиков, провозимых через территорию Украины, не встречая каких-либо препятствий.

Активные попытки освоить новые пути поставки наркотических веществ в Европу через бассейн Черного моря отмечаются с начала 2000-х годов. «Черное море становится новой точкой ввоза кокаина в Европу, — утверждается в докладе Европола о ситуации на наркорынка ЕС за 2012-й год. - большинство партий наркотика из Южной Америки, как и ранее, направлены в Западную Европу, но большие изъятия кокаина произошедшие в последние годы в болгарских, румынских и украинских портах». Украина – страна с мощным транзитным потенциалом автоматически становится перевалочной базой по пути наркотиков из Азии в Европу.

Государственная пограничная служба Украины является одним из органов, на которых возложено задачу борьбы с наркотрафиком через территорию страны. Согласно п.2 ст.2 Закона Украины «О пограничном контроле» «пограничный контроль осуществляется с целью противодействия незаконного перемещения наркотических средств, психотропных веществ и прекурсоров через государственную границу». Так же, во взаимодействии с пограничным ведомством борьбу с транзитом запрещенных веществ через границу Украины ведут СБ Украины, органы внутренних дел.

Особое место в институционной системе противодействия трансграничному наркотрафику занимает Государственная пограничная служба Украины в силу функций, которые она выполняет. Проведённый нами анализ научных и нормативных источников позволяет выделить следующие приоритетные направления сосредоточения основных усилий органов, являющихся элементами этой институционной системы:

- борьба с организованной преступностью, сеть которой является основной средой для торговли наркотическими веществами;

- устранение местных и региональных сфер влияния наркобизнеса.

- объединение международных усилий в поле борьбы с трансграничным наркотрафиком. Необходимость таких мероприятий как совместное соблюдение пограничного режима, общий мониторинг за ситуацией на государственной границе, взаимодействие и реагирование на смену обстановки;

- создание совместных информационных систем, позволяющих в режиме реального времени обмениваться оперативной информацией. Выполнение этого условия позволит усилить механизм взаимодействия служб, выполняющих пограничный и таможенные контроли как внутри государства, так и с подразделениями граничащих стран. Это даст толчок для высшего уровня конструктивности в проведении контролей и выведет международное сотрудничество на новый уровень;

- усиление акцента на использование технических средств охраны, государственной границы, телекоммуникационных систем в новой модели охраны государственной границы, что позволит более эффективно выполнять задания и передавать данные по существующей обстановке;

- конкретное распределение задач за органами и подразделениями, несущими службу по охране государственной границы и принимающими участие в борьбе с наркотрафиком.

Подытоживая, отметим, что реализация вышеизложенных рекомендаций откроет путь к созданию глобальной системы борьбы с незаконным перемещением наркотических веществ через государственную границу, что является важнейшим аспектом в решении проблем противодействия трансграничной организованной преступности.

Научный руководитель: Филиппов Станислав Александрович, кандидат психологических наук, доцент кафедры уголовного права Национальной академии Государственной пограничной службы Украины.

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ МОРАЛЬНОСТІ

Ісаєва Софія Олександрівна
студентка VI курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Запобігання злочинам проти моральності є одним із напрямів внутрішньої політики нашої держави, яка спрямована на захист прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина. Це зумовлено тим, що недодержання моральності, її принципів і правил призводить або до особистої трагедії людини, або спонукає її до вчинення злочинів та інших протиправних діянь.

Кримінологічна характеристика злочинів проти моральності є важливим підґрунтям для розробки ефективних запобіжних заходів. Тому ключовим питанням дослідження показників цієї категорії злочинів виступає: з одного боку зміст кримінологічної категорії «кримінологічна характеристика», з іншого – комплексне поняття «моральності», а відповідно й категорії аморальних діянь, що підпадають під заборону закону про кримінальну відповідальність.

Загальна проблематика кримінально-правової охорони моральності досліджувалася в працях таких учених, як: П.П. Андрушко, В.О. Владіміров, П.І. Гришаєв, І.М. Даньшин, В.Т. Дзюба, С.Ф. Денисов, І.Я. Козаченко, В.С. Комісаров, І.П. Лановенко, С.Я. Лихова, В.А. Ломако, Ю.Є. Пудовочкін, О.П. Рябчинська, М.І. Трофимов, А.П. Тузов, В.І. Тютюгін, та ін.

Моральність як об’єкт кримінально-правової охорони слід розуміти як сферу або непорушених, або порушених діянням (чи створена загроза завдання істотної шкоди), що не містять ознак злочину чи складу злочину, суспільних відносин, які охороняються законом про кримінальну відповідальність та регламентовані соціальними нормами (принципами, поглядами, уявленнями) й виникають як безпосереднє відображення умов суспільного життя у свідомості людей у вигляді певних суспільно значимих категорій (добра, зла та ін.) і формують поведінку людей у суспільстві.

В України законодавцем було криміналізовано наступні діяння проти моральності: наруга над могилою; знищення, руйнування або пошкодження пам'яток - об'єктів культурної спадщини та самовільне проведення пошукових робіт на археологічній пам'ятці; жорстоке поводження з тваринами; ввезення, виготовлення

або розповсюдження творів, що пропагують культ насильства і жорстокості; ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів; створення або утримання місць розпусти і звідництва; сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією; втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність (ст. 297 – 304 розділу XII Особливої частини КК України).

Кримінологічний аналіз злочинів проти моральності проведено відповідно до даних Державної судової адміністрації України за період 2010 – 2015 роки. Вищеозначені статистичні дані містять соціально-демографічну, кримінально-правову інформацію про осіб, які засуджені за злочини передбачені ст. 297 – 304 КК України (злочини проти моральності).

У 2014 році було засуджено за вчинення злочинів передбачених статтями 297 – 304 КК України 1082 осіб. Порівняно з даними 2010 року (2261 засуджений), цей показник зменшився у двічі (– 52,1 %).

У структурі злочинів проти моральності переважають чотири склади злочинів передбачених ст. 297, 301, 302, 304 КК України. У 2015 році за ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів було засуджено 298 осіб; за наругу над могилою – 305 осіб; за втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність – 197 осіб; за створення або утримання місць розпусти і звідництво – 181 особа.

За статевою ознакою розподіл засуджених осіб, що вчинили злочини проти моральності протягом 2010 – 2015 років був відносно стабільним. Абсолютну більшість злочинців складали чоловіки. У 2015 році серед усіх засуджених чоловіків – 815 осіб (75,3%), а жінок 267осіб (24,7%).

За віком серед засуджених за злочини проти моральності домінують особи 3 вікових категорій – 18 – 25 років (322 особи), 25 – 30 років (207 осіб) та 30 – 50 років (455 осіб).

Важливе значення у комплексі кримінологічної характеристики осіб, що вчиняють злочини проти моральності мають відомості щодо їх сфери інтересів та занять.

Таким чином, значення кримінологічної характеристики злочинів проти моральності полягає у можливості вплинути на оцінку рівня морально-духовного розвитку суспільства, соціально-економічного розвитку країни, зміст нормативно-правових та концептуальних документів щодо запобігання й протидії злочинності, встановлення функціональної спрямованості, чисельного та професійного складу підрозділів правоохоронних органів із захисту громадського порядку та моральності.

Науковий керівник: Юзікова Наталія Семенівна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного і кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ПОТЕРПІЛОЇ ВІД ЗЛОЧИНУ ОСОБИ

Короленко Яна Михайлівна
студентка VI курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Використання універсальних цінностей Миру, Солідарності, Справедливості і Свободи, протидія насильству, страху, гнобленню, всьому, що перешкоджає існуванню людини третього тисячоліття, потребує високої правової, державної і в цілому політичної культури.

Основою цих процесів в нашій державі виступає Конституція України. Стаття 3 Конституції України проголосила людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку найвищою соціальною цінністю. Згідно зі статтею 28 Основного Закону кожен має право на повагу до його гідності. Ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню. Відповідно до статті 29 Конституції України, кожній людині гарантується право на свободу та особисту недоторканність. Однак, попри наведені принципи та гарантії прав і свобод людини, далеко не завжди держава здатна ефективно їх забезпечувати.

Історія спроб запровадити в Україні відшкодування збитку потерпілій стороні за рахунок держави виглядає дуже цікаво. Пропозиції з формування системи захисту жертв злочинів на державному рівні постали на порядку денному на початку 90-х років. У 1995 році президент України підписав розпорядження, яке зобов'язувало розпочати роботу зі створення Державного фонду допомоги потерпілим від злочинних посягань. На жаль, ця структура так і не була сформована через брак бюджетних коштів. Наприкінці 2004 року указом глави держави було схвалено Концепцію забезпечення захисту законних прав та інтересів осіб, які потерпіли від злочинів. Відповідно до неї в Україні до 2006-го мала бути запроваджена система забезпечення жертв злочинної діяльності правовою, медичною, соціальною і матеріальною допомогою, створено Державний фонд надання допомоги. Варто відзначити, що в українському законодавстві існують норми, які передбачають відшкодування шкоди жертві злочину за рахунок держави (статті 1177 та 1207 ЦК України; стаття 127 КПК України).

На сьогоднішній день у межах правового забезпечення відшкодування шкоди жертвам злочину діють норми спрямовані на забезпечення правового захисту жертв злочинів, а саме: Постанова Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. «Державна цільова соціальна програма підтримки сім'ї до 2016 року», яка спрямована на збереження традиційних сімейних цінностей, посилення мотивації до реєстрації шлюбів, свідомого народження і виховання дітей, а також підвищення соціального захисту сімей, які опинились у складних життєвих обставинах.

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2015 року» від 21 березня 2012 р., метою якої є запобігання торгівлі людьми, підвищення ефективності переслідування осіб, які вчиняють пов'язані з нею злочини або сприяють їх вчиненню, а також захист прав осіб, що постраждали від торгівлі людьми, та надання їм допомоги.

Указ Президента України «Про затвердження Національної стратегії у сфері прав людини», що має на меті забезпечення пріоритетності прав і свобод людини як

визначального чинника під час визначення державної політики, прийняття рішень органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Указ Президента України «Про Концепцію забезпечення захисту законних прав та інтересів осіб, які потерпіли від злочинів». Метою Концепції є визначення пріоритетних напрямів державної політики у сфері надання допомоги потерпілим, розвитку ефективної системи захисту їх законних прав та інтересів.

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку виплати одноразової матеріальної допомоги особам, які постраждали від торгівлі» від 25.07.2012р.

Наказ Міністерства соціальної політики «Про затвердження стандартів надання соціальних послуг особам, які постраждали від торгівлі людьми» від 30.07.2013 р. Цей Стандарт розроблено з метою реалізації прав громадян на отримання належного соціального захисту, визначення мінімуму послуг, необхідних для надання допомоги постраждалим від торгівлі людьми та представникам групи ризику, упорядкування надання послуг у сфері протидії торгівлі людьми соціальними працівниками на державному рівні.

Українське законодавство містить чимало актів, якими в різній мірі передбачено пільги для учасників бойових дій. Нещодавно президент підписав зміни до закону «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», відповідно до яких військових, які беруть участь в АТО, прирівняли до учасників бойових дій. Відповідно до цього закону, учасниками бойових дій визнаються військовослужбовці, "які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, брали участь в АТО, забезпеченні її проведення, а також працівників підприємств, установ, організацій, які залучались до участі в антитерористичній операції, у порядку, встановленому законодавством".

Отже, відшкодування шкоди - один з найважливіших інститутів сучасного українського права. Конституцією України життя і здоров’я людини визнаються найвищою соціальною цінністю. Саме тому, держава взяла на себе обов’язок відшкодувати шкоду завдану правопорушенням. Шкода в цьому разі настає внаслідок каліцтва, іншого ушкодження здоров’я або смерті людини. Разом з цим, механізму реалізації гарантій на компенсацію шкоди жертвам насильницьких злочинів не визначено. З огляду на це, актуальним залишається питання визначення реального механізму компенсації шкоди жертвам насильницьких злочинів.

Науковий керівник: Юзікова Наталія Семенівна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного і кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ЕЛЕКТРОННИЙ ЗАСІБ КОНТРОЛЮ ЯК ГАРАНТ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ У ВИДІ ДОМАШНЬОГО АРЕШТУ

Лябогова Ольга Миколаївна
студентка V курсу
Дніпропетровського державного Університету внутрішніх справ

Застосування домашнього арешту практикувалося з давніх часів. Найвідоміші персони (до яких застосовувався запобіжний захід у вигляді домашнього арешту) – Галілео Галілей (пробув під домашнім арештом близько десяти років за

висловлювання проти церкви), царська родина Романових (близько року), Микита Хрущов (останні роки життя провів під домашнім арештом). Як запобіжний захід домашній арешт існував у Росії з часів дії Статуту кримінального судочинства 1884 р. Хоч у КПК УРСР України до 1960 р. теж була норма, яка передбачала його застосування, проте у КПК України 1960 р., який діяв до 2012 р., даний запобіжний захід не ввійшов.

Як зазначено у КПК України, запобіжні заходи – це заходи забезпечення кримінального провадження, застосування яких супроводжується обмеженням конституційних прав і свобод осіб, котрі підозрюються (обвинувачуються) у вчиненні кримінальних правопорушень.

Головною метою запобіжних заходів, згідно зі ст. 177 КПК України, є забезпечення виконання підозрюваним (обвинуваченим) покладених на нього процесуальних обов'язків, запобігання спробам переховуватися від органів слідства, знищити, сховати чи якось спотворити ті чи інші докази, документи тощо, незаконно впливати на різних суб'єктів, які встановлюють істину в кримінальному провадженні, а також запобігання вчиненню нового кримінального правопорушення та ін.

Перш за все, домашній арешт – це у прямому сенсі заборона підозрюваному (обвинуваченому) залишати житло цілодобово або у певний період доби.

За ст. 195 КПК України застосування електронних засобів контролю полягає у закріпленні на тілі підозрюваного, обвинуваченого пристрою, який дозволяє відстежувати та фіксувати їх місцеперебування. Такий пристрій має бути захищений від самостійного знімання, пошкодження або іншого втручання в його роботу з метою ухилення від контролю та сигналізувати про спроби особи здійснити такі дії.

Такий пристрій захищений від самостійного зняття, пошкодження або іншого втручання в його роботу з метою ухилення від контролю. Спроба несанкціонованого зняття або пошкодження такого пристрою позначається сигналом на стаціонарний пристрій, розміщений у місцевому підрозділі поліції.

Проблема моніторингу осіб з моменту виникнення такого запобіжного заходу є вельми актуальною. З цього приводу викликає інтерес звернення до закордонного досвіду, зокрема Великої Британії, США та Австралії.

За накопичений більш ніж 30-річний досвід використання пристроїв для моніторингу перебування особи в таких країнах сформувалася наступна класифікація типів пристроїв електронного контролю:

1) контроль за допомогою звичайної телефонної лінії. Сам по собі цей засіб контролю складається з двох пристроїв. Один, розміром з телефонний апарат, підключається до звичайної телефонної розетки. Інший - це легкий електронний браслет, який кріпиться на зап'ясті або, частіше, на нозі в області щиколотки. Між пристроями встановлений зв'язок, і, коли браслет віддаляється на відстань, більшу запрограмованого, подається сигнал тривоги. Він поступає на центральний сервер, а звідти - особі, що здійснює безпосередній моніторинг конкретного правопорушника;

2) Аналогічний прилад моніторингу з використанням каналів мобільного GSM зв'язку. Як показує досвід, така система досить ефективна у містах, проте є неефективною в сільській місцевості, де зона покриття є нестабільною, а сигнал слабкіший;

3) Спостереження за допомогою глобальної системи позиціонування (GPS). Складається з того ж браслета, переносного навігатора і стаціонарного передавача, будинку, що знаходиться. Застосування такого типу моніторингу є досить дорогим,

але це дозволяє встановити реальне місцезнаходження особи за допомогою системи супутникового стеження.

Отже, враховуючи вищевикладене необхідно враховувати досвід інших країн, удосконалювати умови перебування під домашнім арештом, та умови контролю за підозрюваним (обвинуваченим).

Науковий керівник: Хорошун Олександр Віталійович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

СТАНОВЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Матвейчук Валентина Миколаївна
студентка V курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національно університету імені Олеся Гончара

В основі вдосконалення якості та покращення інституту кримінальної відповідальності за професійні злочини медичних працівників, не менш важливі дослідження історії перших спроб контролю професійної діяльності лікарів , що дає більше можливість скласти певні висновки і знайти відповідь як на сучасному так і на історичному зародженні , досвіді кримінальної відповідальності в Україні , щодо вдосконалення сучасної законодавчої бази за злочини медичних працівників. Проаналізувавши різні періоди зародження контролю медичної діяльності виділись такі періоди:

- X - XVII століття (в часи Київської Русі), медична діяльність була підконтрольна звичаєвому праву та правовим документом. Медична діяльність в разі невдалого лікування сприймалось як дії проти вищих сил , що регламентувалися «Церковним уставом», лікарям виносили суворіші вироки . У разі ж завдання пацієнтові шкоди за нормами «Руської правди» лікар повинен був сплатити штраф.

За правління Московської держави контроль медичної діяльності вдосконалився «Аптекарським наказом» 1581 р. , якому спочатку була під контрольна аптекарська господарча діяльність, згодом і лікарі. Був здійснений контролі за якістю та правильністю лікування , а також вжиті заходи охорони від незаконної лікарської практики.

- вагомий внесок здійснено в час правління Петра I. Було видано чимало наказів, зокрема в 1714 р. Артикули військові . На цьому етапі можна спостерігати за першим досвідом залучення судово-медичної експертизи , яка в медичних злочинах вважається обов'язковою для винесення справедливого вироку підсудного.

- в першій половині XVIII століття була створена Медична канцелярія, якій підлягали питання стосовно контролю діяльності лікарів. Під час влади Миколи I лікарський статус був змінений на статус чиновника, за лікарями був закріплений обов'язок надавати лікарську допомогу всім без виключення.

- у 1861 р. в «Лікарському статуті» , були зазначені права, закріплені обов'язки та вимоги щодо кваліфікації лікаря. Незважаючи на дану утворену систему контролю, постало нове питання «колегіальна солідарність» Статут кримінального судочинства 1864 р. заподіяв нову проблему: справи, які стосувалися медичних працівників передавалися на дослідження медичній раді.

Що знову спричинило майже неможливість доведення злочинних діянь медичного працівника.

- розглянувши радянську добу, були спроби виправити недосконаліть попередньої системи контролю. Радою Народних Комісаріатів , було видано постанову «Про правила ,що регулюють професійну роботу медичного персоналу» , від 17 квітня 1924 р. . В даній постанові більш конкретно вказувалися послідовність дій та порядок надання медичної допомоги . Кримінальна відповідальність за медичні злочини зазначалася відповідно нормам , кримінальних кодексів УРСР 1922,1927,1960 р. , з відповідністю нормам кримінально-процесуальних кодексів УРСР 1922,1927,1960 р.

Постанова «Про правила, що регулюють професійну роботу медичного персоналу» , значною мірою покращила розслідування та проведення судово-медичної експертизи. На підставі даного закону, можна зробити висновок ,що експерт отримав більше можливості надавати більш вірну оцінку про правове порушення медичним працівником. Та все одно були виявлені недоліки «якості експертизи». У більшості , випадків підозри медичного працівника слідчий запобігав до заходів судово – медичної експертизи , яка не завжди відповідала вимогам якості, через невистачення потрібної кількості досвідчених спеціалістів. З поглядів судових медиків , 11 січня 1928 р. прийняли Циркуляр Народного комісаріату юстиції РРФСР та Народного комісаріату охорони здоров'я РРФСР, згідно з яким подальші судово-медичні експертизи проводились в обласному , крайовому, республіканському ,автономному Бюро чи Бюро судово-медичних експертиз союзної республіки. Комісії складались з начальника Бюро та висококваліфікованих експертів з медицини. Можна вважати ,що вжиті заходи теж не допомогли . В 1957 р. у зв'язку з майже не виконанням попередньої постанови, на III Всесоюзному зібранні судово-медичних експертів прийняли позачергову Інструкцію Головного судово-медичного експерта СРСР , «Про боротьбу судово- медичних експертних комісій» від 12 січня 1959 р. , в якій засвідчилося , що експертиза за професійні медичні злочини проводилася виключно комісією лікарів-спеціалістів,завдяки чому була отримана можливість одержання достатньо об'єктивних висновків.

Кримінальний кодекс УРСР 1960 р. , значно доповнився статтями злочинів проти життя,здоров'я,волі та гідності ,але кримінальна відповідальність за неналежне виконання професійних обов'язків так і не стала його сладовою.

- на сьогодні в Україні діє Кримінальний кодекс України від 1 вересня 2001 р. до якого увійшла стаття ,яка передбачує відповідальність медичних працівників за неналежне виконання професійних обов'язків медичними та фармацевтичними працівниками.

Переглянувши та проаналізувавши досвід багатьох років, дослідивши розвиток законодавчих актів , на , кримінальне законодавство стосовно медицини має багато недоліків. Має досить невелику кількість статей , під які підпадають медичні злочини. І сьогодні ми кожного дня натикаємося на проблему «кругової поруки лікарів» що була і раніше . У зв'язку зі швидким та неспинним розвитком медицини, у сфері охороні здоров'я з'являються нові порушення,від чого як законодавчий базі , так і контролюючим органам судово-медичної експертизи потрібні зміни.

Науковий керівник: Литвин Олена Петрівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і кримінального права, Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ЮРИДИЧНІ ПІДСТАВИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА СУТЕНЕРСТВО АБО ВТЯГНЕННЯ ОСОБИ В ЗАНЯТТЯ ПРОСТИТУЦІЄЮ

Мельник Марія Іванівна
студентка VI курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету ім.Олеся Гончара

Кримінально-правова характеристика сутенерства та втягнення особи у заняття проституцією, виявлення основних тенденцій і закономірностей цього злочину, проблемних питань відповідальності за сутенерство та втягнення особи в заняття проституцією є вельми актуальними питаннями через те, що суспільна небезпечність цих діянь призводить до порушення моральних основ суспільства.

У примітці до диспозицій ст. 303 Кримінального кодексу України (далі-КК України) в редакції 2006 р. міститься визначення сутенерства як дій особи щодо забезпечення зайняття проституцією іншою особою.

Проституція вважається однією з найбільш давніх професій. Упродовж її існування ставлення до цього явища було досить неоднозначним, але загалом негативним та зневажливим, адже воно чинить руйнівний вплив на моральність людини.

Проституція як одна з форм соціально-негативної девіантної (від лат. deviantis — такий, що відхиляється) поведінки хоча і не є сама злочином, але тісно пов'язана зі злочинністю. Саме в такому контексті одним з перших її досліджував Чезаре Ломброзо.

У теорії кримінального права здебільшого під проституцією розуміють заняття особою жіночої чи чоловічої статі систематичним наданням сексуальних послуг невизначеному колу осіб протилежної або власної статі за матеріальну винагороду, що є постійним, основним чи додатковим джерелом доходу.

Таким чином, проституція, як спосіб занять, характеризується тим, що вона: 1) є джерелом матеріального доходу особи, яка 2) займається такою діяльністю як промислом і з цією метою 3) готова надати свої сексуальні послуги кожному, хто готовий ці послуги оплачувати.

Аналіз диспозиції ст. 303 КК України дає підстави виділити такі кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі обставини вчинення злочину: 1) щодо кількох осіб; 2) повторно; 3) за попередньою змовою групою осіб; 4) службовою особою з використанням службового становища; 5) особою, від якої потерпілий був у матеріальній чи іншій залежності; 6) щодо неповнолітнього; 7) організованою групою; 8) щодо малолітнього; 9) якщо він спричинив тяжкі наслідки.

Названі кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі обставини сутенерства або втягнення особи в заняття проституцією мають важливе значення для кваліфікації злочину, оскільки визначають додаткові ознаки потерпілого від злочину, його суб'єкта, форми вини, а також визначають випадки кваліфікації злочинів за сукупністю.

Диспозиція статті 303 КК України передбачає відповідальність за втягнення особи в заняття проституцією або примушування її до заняття проституцією з використанням обману, шантажу чи уразливого стану цієї особи, або із застосуванням чи погрозою застосування насильства.

Погоджуюся з думкою Т.А Шевчук, що визначення сутенерства, визначене в кримінальному законодавстві як «дій особи щодо забезпечення зайняття проституцією іншою особою», необхідно доповнити такою ознакою, як прагнення збагачення за рахунок експлуатації проституції та визначити сутенерство як «дії особи щодо забезпечення зайняття проституцією іншою особою з метою збагачення за рахунок експлуатації проституції».

Отже, втягнення особи в заняття проституцією визнається злочином.

Аналіз юридичних підстав кримінальної відповідальності за сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією дає підстави стверджувати, що загалом вони забезпечують нормальний рівень кримінально-правової охорони суспільних відносин від таких аморальних і протиправних діянь, як проституція та сутенерство, що посягають на моральні засади суспільства в частині задоволення статевих потреб. Однак із метою підвищення якості законодавчих норм, що забезпечують цю кримінально-правову охорону та усунення проблемних питань, що виникають під час кваліфікації такого роду діянь вони потребують удосконалення. Насамперед необхідно розробити критерії відмежування сутенерства від суміжних діянь, а також закріпити на законодавчому рівні науково-обґрунтовані визначення базових понять, що визначають ознаки складів цих злочинів.

Ці питання повинні бути вирішенні в контексті розв'язання проблем кримінальної відповідальності за злочини, пов'язані із сексуальною експлуатацією людей.

Внесення змін у чинне законодавство України про кримінальну відповідальність дасть змогу усунути наявні протиріччя й підвищити ефективність кримінально-правової боротьби з діяннями, поєднаними із проституцією.

Науковий керівник: Хорошун Олександр Віталійович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального та адміністративного права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ДОМАШНІЙ АРЕШТ ЯК БІЛЬШ ГУМАННИЙ ЗАПОБІЖНИЙ ЗАХІД ДО ПІДОЗРЮВАНОГО, ОБВИНУВАЧЕНОГО: ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВСТА

Мельниченко Анастасія Валеріївна

студентка І курсу

Дніпропетровського державного Університету внутрішніх справ

У Кримінально-процесуальному кодексі України (далі КПК України) запроваджено новий, раніше невідомий вітчизняному законодавству запобіжний захід - домашній арешт. У той самий час слід зазначити, що домашній арешт як запобіжний захід - обмеження волі у вигляді ізоляції за місцем проживання, з призначенням варти чи без такої, передбачав КПК УРСР 1922 р.

Застосування домашнього арешту практикувалося з давніх часів. Найвідоміші персони (до яких застосовувався запобіжний захід у вигляді домашнього арешту) – Галілео Галілей (пробув під домашнім арештом близько десяти років за висловлювання проти церкви), царська родина Романових (близько року), Микита Хрущов (останні роки життя провів під домашнім арештом). Як запобіжний захід домашній арешт існував у Росії з часів дії Статуту кримінального судочинства 1884 р. Хоч у КПК УРСР України до 1960 р. теж була норма, яка передбачала його

застосування, проте у КПК України 1960 р., який діяв до 2012 р., даний запобіжний захід не ввійшов.

Як зазначено у КПК України, запобіжні заходи – це заходи забезпечення кримінального провадження, застосування яких супроводжується обмеженням конституційних прав і свобод осіб, котрі підозрюються (обвинувачуються) у вчиненні кримінальних правопорушень. Ці обмеження стосуються свободи пересування та вільного вибору місця перебування. Тобто запобіжні заходи – це те, що держава застосовує до осіб, які підозрюються (обвинувачуються) для запобігання вчинення нових злочинів, а також як захід покарання та правового перевиховання особи.

Відповідно до положень статті 181 КПК України домашній арешт полягає в забороні підозрюваному, обвинуваченому залишати житло цілодобово або у певний період доби. Виходячи з ідеї нового КПК та переліку запобіжних заходів, домашній арешт буде застосовуватись у тих випадках, коли застава є занадто м'яким запобіжним заходом, а тримання під вартою - занадто суворим.

Перш за все, домашній арешт – це у прямому сенсі заборона підозрюваному (обвинуваченому) залишати житло цілодобово або у певний період доби.

Особливість застосування домашнього арешту як виду запобіжного заходу полягає в тому, що його реалізація у кримінальному провадженні відбувається до набрання обвинувальним вироком законної сили, тобто стосовно особи, яка відповідно до вимог принципу презумпції невинуватості вважається невинуватою у вчиненні злочину. А тому законність його обрання та вимоги щодо належного забезпечення прав і свобод людини при його реалізації вимагають від правоохоронних органів та суду надзвичайної зваженості й обґрунтованості при прийнятті рішення про його застосування, оскільки завжди існує імовірність притягнення невинного до кримінальної відповідальності.

Суть зазначеного запобіжного заходу полягає в тому, що у разі його обрання (за рішенням суду) до винного застосовуються такі види обмежень: 1) заборона виходу з житла – повністю чи у певно визначений час; 2) заборона телефонних переговорів, відправлення кореспонденції та використання засобів зв’язку; 3) заборона спілкування з певним колом осіб та прийому кого будь-кого в себе вдома; 4) застосування електронних засобів контролю та покладення обов’язку завжди мати при собі ці засоби і забезпечувати їх роботу; 5) покладення обов’язку відповідати на контрольні телефонні дзвінки чи інші сигнали контролю, телефонувати чи особисто з’являтись у визначений час до органів міліції чи інших органів, що здійснюють нагляд за поведінкою обвинуваченого; 6) встановлення спостереження за обвинуваченим чи його житлом, а також охорона його житла чи відведеного йому для житла приміщення; 7) інші подібні заходи, які вимагають певної поведінки і несуворої ізоляції від суспільства.

Під час розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту суд має з’ясувати місце проживання підозрюваного (обвинуваченого). Це є спеціальними умовами, що випливають із санкції статті 181 КПК України – покарання особи у вигляді позбавлення волі і наявності у неї житла.

На думку К. Т. Балтабаєва, при домашньому арешті під житлом слід розуміти квартиру, будинок або кімнату, а в умовах плавання – каюту, річкове або морське судно, де обвинувачений, підозрюваний постійно або тимчасово проживає одноосібно, з сім’єю або з іншими особами, а також інше спеціально обладнане для проживання місце або приміщення. Під спеціальним місцем або приміщенням він має на увазі лікарню, приватну клініку, пансіонат, дачу, інші місця і приміщення у

випадках, коли це питання стосується певної категорії осіб, які займають відповідальну державну посаду, володіють імунітетом від кримінального переслідування, що є носіями державної таємниці тощо.

Не суперечить закону й те, що підозрюваному (обвинуваченому) у разі відсутності у неї житла, надати його можуть родичі та інші особи, або взяття житла в оренду безпосередньо самою особою або іншими особами.

На думку А. Є. Григор'євої, до спеціальних умов обрання домашнього арешту необхідно віднести відомості, що свідчать про те, що в органу, який здійснює розслідування у кримінальному провадженні, немає підстав побоюватися втечі підозрюваного (обвинуваченого), в той же час застосування іншого, більш м'якого запобіжного заходу за обставинами справи, неможливо. К. Т. Балтабаєв при обранні домашнього арешту пропонував ураховувати обставини, пов'язані з посадовим чи громадським становищем підозрюваного (обвинуваченого), заслугами перед суспільством і державою тощо.

Контроль за дотриманням підозрюваним (обвинуваченим) умов домашнього арешту, згідно з ч. 4 ст. 181 КПК України , покладений на орган Національної поліції, який після надходження ухвали про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту повинен негайно поставити на облік особу, щодо якої застосовано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту, і повідомити про це слідчому або суду, якщо запобіжний захід застосовано під час судового провадження. З метою контролю за поведінкою підозрюваного (обвинуваченого), згідно з ч. 5 ст. 181 КПК України, який перебуває під домашнім арештом, працівники органу Національної поліції наділені відповідними правами, зокрема мають право з'являтися в житло цієї особи, вимагати надати усні чи письмові пояснення з питань, пов'язаних із виконанням покладених на неї зобов'язань, використовувати електронні засоби контролю.

Даний перелік прав працівників Національної поліції, що стосується контролю за підозрюваним (обвинуваченим), щодо якого обрано даний запобіжний захід, в КПК України є вичерпним, дана норма підлягає уточнень та законодавчого врегулювання з питань підготовки спеціально підготовлених осіб для здійснення контролю за виконанням умов домашнього арешту. Це б значно поліпшило би виконання підозрюваним, обвинуваченим покарання у вигляду домашнього арешту.

Одним з позитивних сторін введення даного запобіжного заходу є перспектива розвантаження слідчих ізоляторів, адже кількість осіб, що перебувають у таких закладах, не відповідає нормативній чисельності для приміщень та, у свою чергу, негативно впливає на психологічну атмосферу, створює підвищену конфліктність у затриманих і сприяє здійсненню протиправних вчинків.

Отже, домашній арешт - більш гуманна міра в порівнянні з утриманням під вартою, проте, як вбачається, існує багато труднощів та проблем законодавчого, технічного та організаційного впровадження адекватної до нашого сьогодення процедури функціонування такого запобіжного заходу як домашній арешт.

Враховуючи вищевикладене можна констатувати, що необхідно: 1) створити відповідну службу та визначити конкретних осіб, які б здійснювали контроль за виконанням підозрюваним (обвинуваченим) умов домашнього арешту, які встановлені чинним законодавством; 2) удосконалювати нормативну базу та алгоритм дій працівників, які будуть відповідати за виконанням даного запобіжного заходу; 3) створити певне конкретне покарання за невиконання особою домашнього арешту.

Науковий керівник: Хорошун Олександр Віталійович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ЧИННИКИ ЯКІ ПОРОДЖУЮТЬ ОРГАНІЗОВАНУ ЗЛОЧИННІСТЬ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Осика Анастасія Дмитрівна
студентка V курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Організована злочинність за своєю суттю – це вкрай негативне самостійне явище, як злиття різних видів злочинів у єдину діяльність. Окремі суспільно небезпечні діяння при цьому – лише певні операції більш складної злочинної діяльності. Організована злочинність загрожує національній безпеці України, негативно впливає на формування і діяльність органів державної влади, підриваючи довіру громадян до них, ускладнює відносини України з іноземними державами. Для того, щоб боротьба зі злочинними угрупуваннями була якісною та ефективною необхідно ретельно і детально дослідити причини та умови, які породжують організовану злочинність.

До об'єктивні детермінанти злочинності відносяться:

- наявність корумпованих зв'язків організованої злочинності з представниками різних органів влади, що суттєво шкодить державним інтересам та іміджу України на міжнародному рівні. Так, вироком Вільнянського районного суду Запорізької області від 20.02.2015 було засуджено особу, яка діючи умисно, з корисливих мотивів, створила організовану групу, до складу якої залучила голову Привільненської сільської ради Вільнянського району Запорізької області та директора комунального підприємства Михайло-Лукашевського сільського комунального господарства Вільнянського району Запорізької області, разом з якими в період з березня 2011 року по серпень 2011 року, шляхом зловживання службовим становищем зазначених осіб, скоїли особливо тяжкий злочин, пов'язаний із заволодінням майном Привільненської сільської ради Вільнянського району Запорізької області в особливо великих розмірах.

- вигідне геополітичне розташування України сприяє формуванню каналів для наркотрафіків, торгівців зброєю, людьми. Так, вироком Луцького міськрайонного суду Волинської області від 15 червня 2016 року було засуджено осіб, які створили стійку злочинну групу з метою вчинення особливо тяжких злочинів на території України та ФРН, спрямованих на порушення конституційних прав людини (особисту волю, честь та гідність), а також, що посягають на основні засади суспільної моральності у сфері статевих стосунків та вирішили джерелом отримання доходів і засобів для існування на постійній основі обрати торгівлю людьми.

- поява світових ринків збуту як законної, так і незаконної продукції;

- поширення небезпечних проявів "тіньової економіки". «Тіньова економіка» - це виробництво, споживання, обмін і розподіл матеріальних благ і коштів, які не враховуються офіційною статистикою і не контролюються суспільством. Мова йде про економічну діяльність, яка суперечить чинному законодавству і має характер нелегальних господарських зв’язків. Діє вона, звичайно, не в інтересах України, а в

супереч їм. До тіньового сектору широко вливаються міліарди гривень, необхідних державі. Вони крутяться поза банківським обігом.

Так, вироком Шевченківського районного суд м. Києва від 10.11.2014 було засуджено членів організованої групи, які у період з серпня 2012 року по квітень 2014 року, організували створення та придбання дев'яти фіктивних суб'єктів підприємницької діяльності.

- трансформація в людських стосунках та правосвідомості більшої частини населення, коли внаслідок переоцінки цінностей в моральній сфері егоїзм, вседозволеність, безвідповідальність стають нормою життя, а кримінально-правова заборона стає дедалі все меншим дієвим та стримуючим фактором на шляху вчинення злочинів.

Суб'єктивні детермінанти:

- відсутність дієвої законодавчої основи боротьби з організованою злочинністю, а як наслідок - криміногенна ситуація в державі змінюється значно швидше, ніж чинне законодавство. Так, наприклад, Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» був прийнятий ще у 1993 році і наразі потребує оновлення;

- зниження ролі профілактично-запобіжних заходів, у тому числі із використанням оперативно-розшукової профілактики;

- організаційно-тактичні прорахунки у сфері організації та здійснення боротьби як з організованою злочинністю, так і злочинністю взагалі;

- систематична ротація керівників та заміна оперативного складу і, як результат, втрата професіоналізму та позитивного досвіду в організації оперативної роботи. Так, протягом 2015-2016 років в Україні проходить реформа в правоохоронній сфері. В результаті зазначеної реформи було ліквідовано Управління по боротьбі з організованої злочинністю, оновлено та замінено більшість штабу Головного управління Національної поліції та районних відділень поліції.

Таким чином, найголовнішими чинниками виникнення та діяльності злочинних угруповань є наявність корупційних зв'язків з органами влади, криза в таких соціально важливих сферах як економіка, політика, що призводять до загострення криміногенної ситуації, відсутність дієвої законодавчої основи.

Науковий керівник: Соколенко Ольга Леонідівна, доктор юридичних наук, професор, декан юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНО – ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ІНФОРМАЦІЇ, ЩО ОТРИМУЄТЬСЯ В ХОДІ ДОСУДВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ (МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД)

Полонова Наталія Ігорівна

аспірант кафедри кримінального і адміністративного права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Здійснення інформаційних свобод може бути предметом таких формальностей, умов, обмежень або покарань, які встановлені законом і є необхідні в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку, з метою запобігання правопорушенням або злочинам, для захисту здоров'я і моралі, для захисту репутації або прав інших людей,

для запобіганню розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя.

Суспільні відносини у сфері обігу інформації з обмеженим доступом, що стосується виявлення та розкриття злочинів і досудового розслідування кримінальних проваджень, в Україні та в зарубіжних державах, охороняються окремими законами про кримінальну відповідальність.

Відповідно до ст. 387 КК України, за розголошення без дозволу прокурора, слідчого або особи, яка провадила оперативно-розшукову діяльність, даних оперативно-розшукової діяльності або досудового розслідування особою, попередженою в установленому законом порядку про обов'язок не розголошувати такі дані; та розголошення даних оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування, вчинене суддею, прокурором, слідчим, працівником оперативно-розшукового органу незалежно від того, чи приймала ця особа безпосередню участь в оперативно-розшуковій діяльності, досудовому розслідуванні, якщо розголошені дані ганьблять людину, принижують її честь і гідність передбачена кримінальна відповідальність.

Зокрема, в Республіці Білорусь (ст. 407), Казахстані (ст. 355), Польщі (ст. 241), Азербайджані (ст. 300), Вірменії (ст. 342), Молдові (ст. 315) та Таджикистані (ст. 361), Кримінальні кодекси, також мають аналогічні норми, якими передбачено кримінальну відповідальність за розголошення інформації, пов'язаної з виявленням та розкриттям злочинів і розслідуванням кримінальних справ.

Зазначені норми Кримінальних кодексів відносяться до злочинів проти правосуддя. А також, мають однаковий загальний та родовий об'єкти.

Різняться вони деякі з них за назвами. Так, в Україні ст. 387 має назву «Розголошення даних оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування». В назві поняття «дані оперативно–розшукової діяльності» окрім нашої країни, не вживається в інших країнах, що досліджуються.

В Республіки Білорусь (ст. 407) та в Польщі (ст. 241) передбачена кримінальна відповідальність за розголошення даних дізнання, попереднього слідства або закритого судового засідання. В даному випадку кримінальна відповідальність настає і за розголошення інформації закритого судового засідання (отже з'являється ще один безпосередній об'єкт злочину).

В свою чергу, в Казахстані (ст. 355), Азербайджані (ст. 300), Вірменії (ст. 342), Молдові (ст. 315) та Таджикистані (ст. 361) вказані статті мають практично однакову назву та об'єкти злочинів (безпосередні), як правило, – «розголошення даних дізнання або попереднього слідства».

З об'єктивної сторони вказані склади злочинів, в більшості випадків, характеризуються лише активною поведінкою особи - діями, які є порушенням покладеного на особу правового обов'язку і являють собою розголошення в будь-якій формі; однією з обов'язкових умов відповідальності за розголошення є наявність спеціального попередження про заборону розголошувати. Та, в свою чергу, в деяких випадках, наявність спеціального попередження про заборону на розголошення відповідних даних не потрібна, бо збереження їх в таємниці входить до кола службових обов'язків осіб (Республіка Білорусь (ч. 2 ст. 407 КК), Молдова (ч. 2 ст. 315 КК), Україна (ч. 2 ст. 387 КК)).

Зокрема, предметом даних злочинів є інформація стосовно характеру, змісту і результатів здійснюваних заходів, учасників таких заходів, порядку збирання, характеру, змісту і обсягу отриманих доказів, інформація, отримана в ході слідчих чи

негласних слідчих дій, тощо. В деяких країнах предметом є ще й інформація, що отримується в ході закритого судового засідання (Республіка Білорусь (ст. 407), Польща (ст. 241).

В Україні ч. 2 ст. 387 предметом злочину є, також, такі дані оперативно-розшукової діяльності чи досудового розслідування, що ганьблять людину, принижують її честь та гідність.

Як правило, це злочини з формальним складом. Але, в Молдові за ч. 2 ст. 315 відповідальність настає за розголошення даних кримінального переслідування особою, яка здійснює кримінальне переслідування, або особою, уповноваженою здійснювати контроль за кримінальним переслідуванням, якщо ця дія призвела до заподіяння моральної або матеріальної шкоди свідкові, потерпілому або їх представникам або сприяло ухиленню винного від відповідальності. Тобто необхідною умовою для відповідальності є наслідки в зазначеній формі.

Суб'єкт злочину у всіх країнах є спеціальним.

Суб'єктивна сторона злочину характеризується лише прямим умислом.

Таким чином, інформація, отримана в ході досудового розслідування, є об'єктом кримінально – правової охорони в багатьох країнах світу. Можна відмітити подібність її правового регулювання в Республіці Білорусь, Казахстані, Польщі, Азербайджані, Вірменії, Молдові, Таджикистані та Україні.

Науковий керівник: Марков Карло Анатолійович, доктор історичних наук, професор кафедри теорії держави і права, конституційного права та державного управління Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРОБЛЕМИ НАГЛЯДУ ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ЗАКОНІВ ОРГАНАМИ, ЩО ПРОВАДЯТЬ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Прядко Альона Олегівна

студентка ІІ курсу юридичного факультету

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Важливим кроком на шляху до інтеграції України в європейську спільноту є забезпечення правопорядку, дотримання прав і свобод людини і громадянина. Їх втілення значною мірою залежить від ефективності виконання органами прокуратури своїх функцій, які були на них покладені відповідно до Закону України «Про прокуратуру» та низки інших супутніх нормативних актів системи національного законодавства, а саме функції нагляду за додержанням законів суб'єктами оперативно-розшукової діяльності під час пошуку й фіксації фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп.

В юридичній літературі проблема прокурорського нагляду за дотриманням законів суб'єктами оперативно-розшукової діяльності неодноразово привертала увагу багатьох авторитетних в галузі права учених і практиків. А саме, Ю.М. Грошевого, Е.О. Дідоренка, Г.П. Середи, П.М. Каркача, В.С. Зеленського, О.Р. Михайленка, Д.О. Бабічева та інших авторів.

Метою є висвітлення проблемних аспектів оперативно-розшукової діяльності зі сторони прокурора в контексті чинного оперативно-розшукового законодавства України.

Загальні засади діяльності прокурорів в сфері нагляду за законністю проведення оперативно-розшукової дій передбаченні ст. 25 Закону України «Про прокуратуру».

Більш конкретна інформація з цього приводу знаходиться у Кримінально-процесуальному кодексі України та Законі Україні «Про оперативну-розшукову діяльність». Так можна сформулювати основні завдання прокурорського нагляду: 1) сприяння розкриттю кримінальних правопорушень, захисту особи, її прав, свобод, власності, прав підприємств, установ, організацій від злочинних та протиправних посягань; 2) запобігання незаконному притягненню особи до кримінальної відповідальності; 3) виконання вимог закону про невідворотність відповідальності за вчинення кримінального правопорушення; 4) захист прав і законних інтересів усіх осіб при здійсненні оперативно-розшукової діяльності; 5) здійснення заходів щодо запобігання кримінальних правопорушень.

Виходячи із положень Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» до компетенції прокурорів слід віднести:

1) Рішення про заведення оперативно-розшукової справи;
2) Рішення про припинення і поновлення оперативно-розшукових дій;
3) Рішення за результатами проведення оперативно-розшукової діяльності;
4) Рішення про закриття оперативно-розшукової справи.

Як показує практика, найбільше порушень виявляється прокурором саме на початковій та кінцевій стадіях розслідування, а саме при заведенні і закритті оперативно-розшукової справи.

Так, відповідно до ч. 3 ст. 9 Закону України Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» прокурор повинен письмово повідомляться про заведення оперативно-розшукової справи протягом доби. Далі виноситься про заведення оперативно-розшукової справи, яка затверджується начальником або уповноваженим заступником начальника органу внутрішніх справ або інших державних відомств, до компетенції яких відноситься справа. У постанова повинно зазначатися місце, час складання, посада особи, що винесла постанову, її прізвище, підстава та мета.

Однак на практиці оперативно-розшукові справи в ряді випадків не заводяться, або заводяться несвоєчасно, по них не завжди проводиться необхідна робота і невчасно повідомляється прокурор. Також нерідкими є випадки відкриття справи лише на підставі рапорту працівника оперативного підрозділу. У результаті щороку скасовується близько 1000 незаконних постанов про заведення оперативно-розшукових справ. Безсумнівною проблемою є і те, що прокурори повинні приймати рішення щодо законності заведення оперативно-розшукової справи на підставі вторинних документів (рапортів складених оперативними працівниками), а не об’єктивної інформації з першоджерела.

Відповідно до ч. 2 ст. 9-2 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» прокурор повинен повідомлятися у триденний строк про закриття оперативно-розшукової справи та протягом 10 діб з моменту одержання цього повідомлення провести перевірку додержання законів від час проведення оперативно-розшукових дій по цій справі. Підстави для закриття оперативно-розшукової справи вказав у ч. 1 ст. 9-2 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність». Жодних інших причин для закриття оперативно-розшукової справи не може бути.

Однак на практиці прокурори стикаються з низьким фаховим рівнем кваліфікації працівників оперативних підрозділів, які неправомірно закривають оперативно-розшукові справи. Сюди входить порушення процедури закриття справи та невідповідність причини, вказаної працівниками оперативних підрозділів, чинному законодавству (а саме ч. 1 ст. 9-2 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»).

Висновки. Викладенні міркування висвітлюють найбільш поширені проблеми у роботі прокурорів пов'язаних із наглядом за додержанням законів органами що проводять оперативно-розшукову діяльність. Детальний аналіз таких ситуацій дасть змогу полегшити роботу прокурорів та пришвидшить розгляд справ шляхом зменшення бюрократії.

Науковий керівник: Галабурда Надія Анатоліївна, доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВИКОРИСТАННЯ МАЛОЛІТНЬОЇ ДИТИНИ ДЛЯ ЗАНЯТТЯ ЖЕБРАЦТВОМ

Савицька Валерія Миколаївна
студентка VI курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Конституція України у ст. 52 проголошує, що будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються за законом. Відповідно до цього національним законодавством встановлено багато норм, що передбачають відповідальність за порушення цього положення. Зокрема, Кримінальний кодекс України містить цілий ряд статей, що передбачають кримінальну відповідальність за такі дії, але існування окремих норм викликає сумніви, тому що вони містять схожі склади злочинів. Так, подібними між собою видаються ст. 150-1 «Використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом» та ст. 304 «Втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність», яка охоплює втягнення неповнолітніх у заняття жебрацтвом. Схожість цих норм за об'єктивними ознаками може викликати неоднозначність їх застосування на практиці.

Дослідженням складів вказаних злочинів займалося багато науковців та вчених, серед яких М.І. Хавронюк, О.С. Бородавко, І.В. Дегтярьова, М.І, Бажанов, М.І. Мельник, Д.О. Калмиков, Н.М. Крестовська, М.А. Готвянська, О.Д. Коломоєць, В.В. Кузнєцов та інші. Усі згадані дослідники давали кримінально-правову характеристику згаданих злочинів взагалі, не приділяючи окремої уваги розгляду об'єктивних ознак цих злочинів.

Безпосереднім об'єктом втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність переважна більшість авторів вважає громадський порядок, моральність і нормальний розвиток неповнолітніх. Ототожнення родового і безпосереднього об'єктів даного злочину пояснюється тим, що при вчиненні вказаного злочину одночасно порушується нормальний фізичний розвиток та правильне моральне виховання підростаючого покоління, ставляться під загрозу важливі інтереси неповнолітніх. Законодавець, піклуючись переважно про суспільний порядок не забуває при цьому і про інтереси неповнолітніх. У зв'язку з цим нормальний фізичний розвиток і правильне моральне виховання стають додатковим обов'язковим об'єктом злочину, що розглядається.

Також, деякі науковці вважають, що малолітня дитина, одночасно виступає

потерпілим цього злочину та є його своєрідним предметом. Але з цією думкою можна не погодитись, тому що предмет злочину те, з приводу чого вчиняється злочин, у даному випадку його становлять гроші, речі та інші матеріальні цінності. При цьому, під грошима у ст. 150–1 варто розуміти грошові знаки у вигляді

національної валюти України (грошові знаки України у вигляді випущених Національним банком України банкнот та металевої монети, що перебувають в обігу і є законним платіжним засобом на території України) та іноземної валюти (грошові знаки, що перебувають в обігу і є законним платіжним засобом на території відповідної іноземної держави).

Взагалі, існує три форми втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність: 1)

підмовлення неповнолітнього до вчинення одного чи декількох конкретних злочинів; 2) у формі залучення неповнолітнього до вчинення злочину як співвиконавця чи пособника. Але на думку авторів втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність, крім того, може проявлятись ще й у формі схилення їх до вчинення злочинів «взагалі».

Незалежно від форм злочинних дій дорослих, направлених на втягнення

неповнолітніх у вчинення суспільно небезпечних діянь, завжди досягаються наслідки, які найбільш важко змінити – порушення нормального морального, розумового та фізичного розвитку неповнолітніх. При чому цей вид наслідків наступає як при наявності закінченого складу втягнення, тобто при виконанні неповнолітнім, під впливом дорослого, зазначених в законі необхідних злочинних дій (злочин, пияцтво, заняття жебрацтвом, азартними іграми), так і при відмові неповнолітнього від вчинення вказаних дій.

Зазначений злочин вважається закінченим з моменту здійснення дорослим дій, спрямованих на залучення неповнолітнього в злочинну або іншу антигромадську діяльність, незалежно від того, чи скоїв неповнолітній злочин.

Щодо моменту закінчення злочину, то виходячи зі змісту ст. 150-1 КК України цей злочин вважається закінченим з моменту початку третього епізоду (тому що використання відповідно до диспозиції статті має бути систематичним) випрошування грошей, речей, інших матеріальних цінностей у сторонніх осіб з використанням суб’єктом злочину малолітньої дитини. А злочин передбачений ст. 304 КК України вважається закінченим з моменту здійснення дорослим дій, спрямованих на залучення неповнолітнього в злочинну або іншу антигромадську діяльність, незалежно від того, чи скоїв неповнолітній злочин. Таким чином, можна зробити висновок, що для закінчення злочину за ст. 304 КК України не має значення буде неповнолітній займатися жебрацтвом чи ні, у той момент, коли для закінчення злочину передбаченого ст. 150-1 КК України, реальне використання малолітньої є обов’язковим, при чому таке використання повинно відбутися не менше трьох разів.

Аналізуючи викладене, слід зазначити, що під час дослідження було виявлено ряд особливостей об’єктивних ознак злочинів передбачених ст. 150-1 та ст. 304 КК

України, але ці особливості не є суттєвими і їх цілком можна певним чином подолати, а тому окреме виділення втягнення неповнолітніх у зайняття жебрацтвом та використання неповнолітніх для зайняття жебрацтвом в рамках двох окремих статей багато в чому є штучним. Вирішення цього питання можна знайти шляхом об’єднання посягань, передбачених ст. 150-1 і 304 КК України в межах однієї статті.

Науковий керівник: Литвин Олена Петрівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного та кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ДЕЯКІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНО – ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ НЕЗАКОННОГО ЗБАГАЧЕННЯ

Самойлова Ольга Вячеславівна
студентка ІІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Проблеми, які породжуються корупцією, створюють серйозну загрозу для стабільності й безпеки суспільства, підривають демократичні інститути й цінності та завдають шкоди стійкому економічному розвитку держави. Не дивлячись на широкий спектр антикорупційних норм, покликаних протидіяти корупційним проявам, корупційна злочинність досі має латентний характер. При високому рівні латентності корупційних злочинів порушується принцип невідворотності покарання, створюється обстановка безкарності, з'являється мотивація вчинення нових корупційних злочинів. Кожен факт латентності злочину, у разі якщо він відомий стороннім, негативно впливає на їх свідомість, стимулюючи можливість протиправної поведінки з боку нестійких осіб.

Вагомий внесок у наукову розробку питань, пов'язаних із нормою незаконного збагачення, внесли такі вчені, як П. Андрушко, О. Бандурка, О. Бантишев, В. Кубальський, Т. Тертиченко, В. Тацій, М. Хавронюк, Н. Ярмиш та інші науковці.

Задля сприяння застосуванню інституційного механізму протидії корупційним проявам та його вдосконаленню Україна підписала та 18 жовтня 2006 року ратифікувала Кримінальну конвенцію про боротьбу з корупцією та Додатковий протокол до неї, також Конвенцію ООН проти корупції – найбільш змістовний міжнародний акт, спрямований на попередження та боротьбу з корупцією, як у світовому, так і в національному масштабі.

Відповідно до положень ст. 20 Конвенції, незаконне збагачення визначається як значне збільшення активів державної посадової особи, яке перевищує її законні доходи і які вона не може раціонально обгрунтувати.

У Кримінальному кодексі України незаконне збагачення у диспозиції ч.1 ст. 368-2 визначається як: „набуття особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, у власність активів у значному розмірі, законність підстав набуття яких не підтверджено доказами, а так само передача нею таких активів будь-якій іншій особі". Незаконне збагачення за такої редакції статті, узгоджується із конституційним принципом презумпції невинуватості, оскільки не передбачає перекладання процесу доведення на сторону захисту. За такої конструкції саме орган державного обвинувачення повинен довести наявність усіх елементів складу незаконного збагачення.

Те, що реальні ативи чиновника значно перевищують його законні доходи, може свідчити про наявність ознак корупційної поведінки і породжує серйозні сумніви щодо його некорумпованості. У такому разі можна говорити про сумнів в презумції в невинуватості особи. Але треба зауважити на тому, що набуття у власність активів у будь-якому разі передує їх передачі іншій особі, а відтак, встановлення другої альтернативної форми діяння, яка полягає у передачі незаконно набутих активів іншим особам та відповідно утворює закінчений склад злочину, викликає правову неузгодженість з положенням ст. 61 Конституції, відповідно до якої, ніхто не може бути двічі притягнений до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення.

Отже, у разі незаконного збагачення службова особа спочатку з використанням своїх повноважень вчиняє певне протиправне діяння, яке відповідає інтересам іншої фізичної чи юридичної особи, а потім одержує від тієї чи іншої особи як подяку за таке протиправне діяння неправомірну вигоду. Ініціювати таку подяку може будь-яка з цих сторін після вчинення зазначеного протиправного діяння, а сам намір ініціювання може виникати і до вчинення такого діяння.

Обов'язково має бути наявний умисел особи на отримання неправомірної вигоди, а також активні дії, спрямовані на зловживання службовим становищем з цією метою. Наявність фактичних ознак значного збільшення активів не може бути підставою для кримінальної відповідальності, якщо не встановлено, що таке збільшення було умисним і незаконним на момент вчинення цих дій. Щодо практично можливих ситуацій, коли у певної службової особи будуть встановлені наявні активи, які перевищують її законні доходи і появу яких вона не хоче чи не може раціонально обгрунтувати, і при цьому немає правових підстав стверджувати, що збільшення активів є наслідком певних умисних незаконних дій цієї особи, то вони стосуються виконання службовими особами вимог ст. 45 Закону України „ Про запобігання корупції". Тобто йдеться про виконання службовими особами свого обов'язку щодо подання в установленому законом порядку декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру. У разі невідображення в декларації певних відомостей, які особа зобов'язана відобразити, чи внесення до декларації недостовірних відомостей може тягти за собою передбачені зазначеним Законом правові наслідки, вид яких визначається з урахуванням усіх обставин справи.

Таким чином, незважаючи на те, що національне кримінальне антикорупційне законодавство формально приведене у відповідність зі стандартами Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією, воно очевидно, все ще потребує концептуальних змін не лише шляхом поточних змін, а й запровадження принципово нових рішень і концептуальних підходів. Встановлення кримінальної відповідальності за незаконне збагачення вбачається доцільним, оскільки надає правоохоронним органам України важливий додатковий юридичний інструмент для протидії корупційному збагаченню.

Науковий керівник: Школа Сергій Миколайович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ КОРУПЦІЄЮ

Солодовник Тетяна Валеріївна

студент V курсу Центру заочної та вечірньої форми навчання, правознавство Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Корупція на сучасному етапі розбудови України все більше викликає стурбованість суспільства. Оскільки за останні два десятиріччя стала доволі розповсюджена в усіх сферах діяльності – підприємницькій, фінансовій, економічній, у сфері освіти та інших.

На базі загальнотеоретичних визначень злочинності поняття «корупційна злочинність» необхідно розглядати як історично мінливе, стійке, відносно масове,

соціально негативне, самодетермінуюче явище, котре складає систему корупційних злочинів.

Специфічність корупційних дій, що здійснюються особами, які обіймають особливе посадове/службове становище обумовлює виокремлення наступних елементів в структурі їх криміналістичної характеристики:

- відомості про особу злочинця – корупціонера;
- дані про предмет злочинного посягання;
- дані про обстановку вчинення кримінального правопорушення;
- інформація про спосіб підготовки, вчинення та приховування злочину;
- відомості про особу вигодоодержувача;
- відомості про механізм слідоутворення на кожному з цих етапів.

Своєрідність кримінальних правопорушень зазначеної категорії об'єктивно відтворюють елементи криміналістичної характеристики, а також специфічна структура кореляційних зв'язків між ними.

Першочергове значення в криміналістичній характеристиці злочинів даної категорії займає особа співробітника, який здійснив злочин корумпованого характеру, тому що такі характерологічні його якості як професійні навички і знання, посадове становище, психологічні особливості, вік, зумовлюють сферу вчинення злочину, спосіб підготовки, вчинення і приховування, а також способи та форми протидії розслідуванню

Переважній більшості суб'єктів злочинів даного виду притаманні добре розвинені комунікативні якості. Вагома чисельність корупціонерів знають психологію, дуже спостережливі, що дає їм змогу спонукати до корупційної діяльності інших учасників. Посадові особи, зазвичай, спроможні хутко дати оцінку ситуації, прийняти рішення відповідно до умов дійсної обстановки, а також їм притаманні інші властивості розвиненого логічного мислення.

Предмет злочину також виступає одним із значущих складових кримінально-правової характеристики кримінальних правопорушень, котрі пов'язані з отриманням неправомірної вигоди.

В примітках до декількох статей КК України наведено визначення поняття неправомірної вигоди. Зокрема, у примітці до ст. 364-1 КК України вказано, що під неправомірною вигодою у статтях 364, 364-1, 365-2, 368, 368-2, 368-3, 368-4, 369, 369-2 та 370 КК України необхідно розуміти грошові кошти або інше майно, пільги, переваги, нематеріальні активи, послуги, які надають, обіцяють, одержують або пропонують без законних на те підстав. У статтях 354, 368-3, 368-4 КК України під неправомірною вигодою слід розуміти грошові кошти чи інше майно, пільги, переваги, послуги, що перевищують 1,5 неоподатковуваного мінімуму доходів громадян, або нематеріальні активи, які надають, обіцяють, одержують або пропонують без законних на те підстав.

Обстановка вчинення корупційних злочинів відрізняється яскраво вираженою специфічністю. Суттєве значення в її змісті відіграють не тільки порядок виконання службових та посадових повноважень чиновниками установ, організацій і підприємств, що функціонують у різних сферах діяльності. У першу чергу серед організацій необхідно виділити органи державної влади і місцевого самоврядування. Проте, виокремимо державні і недержавні підприємства і установи, що провадять діяльність у різних галузях освіти, промисловості, торгівлі тощо.

Місце вчинення даних діянь розрізняється за соціальним призначенням. Як правило, це службові кабінети чиновників. Деякі злочини такого роду вчиняються в

установах з надання різних послуг: саунах, ресторанах, кафе, а також в автотранспортних засобах.

Час вчинення аналізованих діянь також виокремлюється певною специфічністю. Зазвичай, він характеризується певним, достатньо тривалим відрізком часу - від декількох днів до багатьох років.

Своєрідність способу підготовки, вчинення і приховування кримінальних правопорушень даного спрямування полягає в тім, що він також обумовлюється посадовим становищем корумпованого працівника, сферою службової діяльності, локальною ситуацією, що склалася в конкретному органі та регіоні, предметом хабара, а також якостями, притаманними особі корупціонера, а саме: службове становище та професійний досвід, наявність юридичних знань.

Механізм слідоутворення при скоєнні даної категорії злочинів характеризується обраним способом підготовки, вчинення і приховування співробітником злочину корумпованої спрямованості, а також обстановкою, в якій відбувалося кримінальне правопорушення.

Загалом, на сьогоднішній день корупція є достатньо розповсюдженим явищем, тому трактування терміну і її криміналістична характеристика є актуальною на даному етапі розвитку суспільства. Також до криміналістичної характеристики вчиненого злочину корупційної спрямованості можуть додаватися такі елементи, як «слідова картина», типові слідчі версії та інші.

Науковий керівник: Литвин Олена Петрівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного та кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ЯВИЩА ШАХРАЙСТВО В СФЕРІ КОМП`ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Степанов Іван Леонідович

аспірант кафедри адміністративного і кримінального права

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Проведеними Організацією Об`єднаних Націй дослідженням проблем кіберзлочинності встановлено, що в 2011 році близько 2,3 мільярда людей або третина загальної чисельності населення планети мала доступ до мережі Інтернет, станом на грудень 2015 - 3,5 мільярда з 7,3 мільярда населення планети. До 2020 року кількість мережевих приладів (Інтернет-речей) буде в шість разів перевищувати чисельність населення Землі.

У 2014 році в мережі Інтернет налічувалось десять соціальних мереж, з яких за критерієм масовості слід виділити «Facebook» (понад один мільярд користувачів), «Twitter» (понад 316 мільйонів), «ВКонтакте» (понад 314 мільйонів).

Загальний обсяг торгівлі товарами та послугами в мережі Інтернет в сукупності у всесвітньому масштабі в XXI столітті складає понад 20 трильйонів доларів США або майже 14 % всесвітнього обсягу продажів, в Україні цей показник складає понад 5,65 мільярдів доларів (2007- 0,40 мільярда доларів США).

Поширення персональних комп`ютерів серед пересічних громадян створило передумови для виникнення комп`ютерної мережі передачі даних, а відповідно створило підґрунтя для протиправних дій (шахрайства) у цій сфері.

За даними корпорації Symantec (заснована в 1982 році, один із світових лідерів у галузі інформаційної безпеки, Каліфорнія США) у результаті шахрайства з використанням комп`ютерних технологій у 2015 році постраждало понад 594 мільйони громадян різних країн світу, завдано збитків на суму понад 158 мільярдів доларів США. Відповідно до даних Національної поліції України, у 2015 році в результаті шахрайських дій з використанням комп`ютерних мереж громадянам України завдано збитки на суму 10 мільйонів гривень, а за вісім місяців 2016 року – на
суму 27 мільйонів гривень.

Вивченням питань протидії шахрайству в сфері комп`ютерних технологій сьогодні займаються такі вчені як Д.С. Азаров, Н.О. Антонюк, Ю.М. Батурин, М. В. Карчевський, А.А. Музика, С. А. Орлов, В.Я. Тацій, Ю.Л. Шуляк та інші.

Крім того, дослідженням шахрайства в сфері комп`ютерних технологій займаються такі міжнародні інституції як Всесвітній банк, Європейський банку реконструкції та розвитку, Міжнародний валютний фонд, Міжнародна організація комісій з цінних паперів, Організація Об`єднаних Націй, Євразійська група з протидії легалізації та відмиванню злочинних доходів і фінансування тероризму, Асоціація країн Південно-Східної Азії, Карибська група з розробки фінансових заходів по боротьбі з відмивання коштів, Група розроблення фінансових заходів по боротьбі з відмиванням коштів в Південній Америці, Інтерпол, спецслужби всіх країн світу та державні інституції країн світу.

Переорієнтуванню кримінального елементу в кіберпростір сприяло те, що мережа Інтернет дозволила бути анонімним при вчиненні будь-яких дій, виступати від імені іншої особи, стала посередником між потерпілим та злочинцем, чим фактично усунула між ними прямий контакт, вчиняти кримінальні правопорушення за кордоном та уникати покарання в зв`язку з обмеженою кордонами держави юрисдикцією органів влади, а також складністю доведення вини правопорушника

Вже сьогодні приватні особи та організовані злочинні угруповання за допомогою мережі Інтернет шляхом обману отримують незаконний доступ до персональних ідентифікаційних даних особи, кредитних карток, розрахункових рахунків суб`єктів господарювання, даних державного та приватного секторів економіки, які в подальшому використовуються для незаконного отримання грошових коштів або їх легалізації, шантажу, фінансування тероризму тощо.

Найпоширенішими способами шахрайства з використанням мережі Інтернет є: шахрайство на Інтернет-аукціонах (вчиняється шляхом пропонування несправжньої речі, непостачання купленої речі); шахрайство з кредитними картками (вчиняється шляхом використання незаконно отриманих даних власників кредитних карток - як правило, нерезидентів, клонування кредитних карток); шахрайство з використання персональних даних особи (вчиняється шляхом оплати послуг, замовлень товарів від імені власника персональних даних тощо); фішинг (вчиняється шляхом копіювання сайту з високою репутацією); фармінг (вчиняється шляхом переадресування особи на несправжній сайт); кардінг (вчиняється шляхом пропозиції якісних товарів з суттєвою знижкою); клікфрод (вчиняється шляхом обманних кліків на рекламне посилання особою, не зацікавленою у рекламному оголошенні); нігерійські листи (вчиняється шляхом розсилки спаму із пропозицією оплатити невеликі суми коштів в обмін на майбутні солідні відсотки від фінансових операцій).

Фактично у мережі Інтернет створено умови для переходу кримінальних правопорушень проти власності, в тому числі шахрайства, від локальних масштабів

до транснаціональних масштабів, про що зазначалось Інтерполом ще в 1979 році в рамках третього Симпозіуму з питань міжнародного шахрайства.

Більш детально історичні передумови виникнення та розвитку соціального явища шахрайство в сфері комп`ютерних технологій будуть розкриті під час виступу на науковій конференції.

Науковий керівник: Юзікова Наталія Семенівна, доцент кафедри адміністративного і кримінального права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, кандидат юридичних наук, доцент.

ПОНЯТТЯ «СУБ`ЄКТИВНА СТОРОНА» ЗЛОЧИНУ СЛУЖБОВОЇ НЕДБАЛОСТІ (СТ. 367 ККУ)

Ступа Віктор Федосійович

аспірант II кафедри адміністративного та кримінального права
юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Одним з найважливіших питань при застосуванні кримінального закону є визначення суб'єктивної сторони злочину. Це дає підстави вважати суб'єктивну сторону злочину найважливішою та обов'язковою юридичною ознакою будь-якого складу злочину.

Аналіз суб'єктивної сторони службової недбалості визначається через загальне поняття суб'єктивної сторони складу злочину. Суб'єктивна сторона злочину-це внутрішня сторона прояву суспільно небезпечного посягання, що дає уявлення про психічні прояви, які відбуваються у свідомості винної особи під час вчинення злочину, тобто це психічне ставлення особи до скоєного нею суспільно небезпечного діяння і його наслідків.

Зміст суб'єктивної сторони складу злочину характеризується такими ознаками як: вина у формі умислу чи необережності, мотив та мета вчинення злочину. Дані ознаки пов'язані між собою, однак вони є самостійними психологічними явищами.

Вина - це обов'язкова основна ознака суб'єктивної сторони злочину. Так, у ст.62 Конституції України вказана одна з основних вимог кримінального права про те, що відповідальність настає за умови вини, а саме, «особа вважається невинуватою у виконанні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду».

За ст.23 КК України - «вина є психічне ставлення особи до вчинюванної дії чи бездіяльності, передбаченної ККУ, та її наслідків, виражене у формі умислу чи необережності. Відсутність вини виключає суб'єктивну сторону та склад злочину.

Відповідно до ст.24 КК України при визначенні умислу вказується на психічне ставлення винного до діяння і суспільно небезпечних наслідків.

Однак в теорії кримінального права деякого поширення набула «концепція подвійної змішаної, складної вини».(Піонтковський А.,Трайнін А. та інш.). Виходячи із даної концепції, в одному злочині поєднується умисел та необережність, але окремо розглядається психічне ставлення особи до діяння та її психічне ставлення до його наслідків. При цьому усвідомленість скоєння діяння отожнюються з умисністю.

Психічне ставлення до порушення визнається умисним оскільки суб'єкт свідомо їх порушує та бажає цього, а ставлення до наслідків- є необережним.

Також підтримується психологічна теорія вини (Матишевський П.,Філановський І. та інш.) Так розмежування двох форм вини, а саме умислу та необережності залежить від їх інтелектуального і вольового моментів. Інтелектуальними ознаками будь-якої форми вини виступають свідомість і передбачення.

Відповідно до ст.367 КК України службова недбалість- це невиконання або неналежне виконання службовою особою своїх службових обов'язків через несумлінне ставлення до них. У вказаній статті ККУ необережна форма вини не вказується ні в основному складі злочину, ні в кваліфікуючих ознаках даного злочину. Це може давати підстави вважати, що даний злочин може вчинятися як умисно, так і необережно, в зв'язку з чим виникають заперечення щодо наявності в складі злочину умисної форми вини.

Такі твердження є неприпустимими, тому що руйнують поняття, ознаки між службовою недбалістю та зловживаннями по службі та можуть призвести до помилок при кваліфікації.

Деякі автори вважають, що умисел в даному злочині можливий відносно дій, а загалом злочин вчиняється з необережності (змішана форма вини). Тоді як « у ставленні до діяння вина може бути як умисна, так і необережна, а у ставленні до наслідків, проявлятися у формі недбалості або непрямого умислу». Інші вважають, що «невиконання чи неналежне виконання обов'язків характеризується необережною або умисною формою вини, а щодо наслідків вина завжди необережна».

Складна форма вини є поняттям, яке виникло у науці кримінального права. Для того, щоб визначитись чи є службова недбалість злочином із подвійною формою вини, необхідно зясувати чи має місце несумлінне виконання службовою особою своїх обов'язків та форму вини щодо наслідків.

Такий термін як «несумлінне ставлення» відноситься як до об'єктивної, так і до суб'єктивної сторони злочину. Суб'єкт злочину, який діє протиправно недбало, несумлінно,- діє неумисно, в зв'язку з чим виключається умисна форма вини в даному злочині. Свідоме ж ставлення особи до настання суспільно небезпечних наслідків виключається взагалі. Таким чином у складі злочину службової недбалості відсутня наявність умислу.

Суб'єктивна сторона службової недбалості характеризується необережністю у вигляді самовпевненості або недбалості.

Таким чином, можемо дійти висновку, що суб'єктивна сторона значно впливає на ступінь тяжкості вчиненого злочину і ступінь суспільної небезпечності суб'єкта злочину та в цілому впливає на призначення покарання. Суб'єктивна сторона злочину службової недбалості виключає умисну форму вини і проявляється в необережній формі.

Науковий керівник: Уваров В.Г., доктор юридичних наук, професор кафедри адміністративного і кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

КІБЕРБЕЗПЕКА БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Тишківський Юрій Зіновійович
студент V курсу факультету підготовки слідчих Інституту кримінальної юстиції Національного університету «Одеська юридична академія»

Індустріальне суспільство вже давно змінилось інформаційним, але з цим переходом пов'язане і виникнення нових злочинів – злочинів у сфері використання інформаційних технологій. Невпинний розвиток та поширення мережі Інтернет на майже всі сфер людського життя, створює все більше можливостей для зловживання. Спектр кримінальних правопорушень у сфері використання інформаційних технологій є досить широким, жертвами цих правопорушень можуть бути не тільки конкретні фізичні чи юридичні особи, але і цілі відомства чи держава або окрема сфера діяльності. Банківська сфера не є виключенням.

Проблеми кримінологічної безпеки у сфері комп'ютеризованої обробки інформації та у кіберпросторі розглядалися В. М. Бутузовим та В. П. Шеломенцевим. Проте, забезпечення кримінологічної безпеки банківської діяльності у кіберпросторі не досліджувалося, чим зумовлене існування певних проблем. Кількість користувачів послуг банків, а відповідно і потенційних злочинців та жертв, зростає у геометричній прогресії, що загострює проблему кібербезпеки банківської діяльності порівняно з іншими сферами. Для правильного та повного розуміння проблеми потрібне розуміння таких категорій як «кібербезпека», «кібербезпека банківської діяльності», «кіберзагроза» та «кримінальна кіберзагроза».

Професор Толубко В. Б. кібербезпеку визначає як стан захищеності кіберпростору держави в цілому або окремих об'єктів її інфраструктури від ризику стороннього кібервпливу, за якого забезпечується їх сталий розвиток, а також своєчасне виявлення, запобігання й нейтралізація реальних і потенційних викликів, кібернетичних втручань і загроз особистим, корпоративним і/або національним інтересам. Виходячи з цього визначення, кібербезпеку банківської діяльності потрібно розуміти як стан захищеності банківського кіберсередовища від ризику стороннього кібервпливу, за якого забезпечується стале функціонування банківської системи, а також своєчасне виявлення, запобігання й нейтралізація реальних і потенційних викликів, кібернетичних втручань і загроз корпоративним ат ін. інтересам.

Обгрунтованим вважаємо твердження Шеломенцева В. П. з приводу того, що не можна обмежувати поняття кібербезпеки лише середовищем її забезпечення — кіберпростором. При визначенні цього поняття необхідно враховувати, що в його основі все ж таки лежить використання кібернетичних систем у двох аспектах: перший – для забезпечення захисту певних об'єктів кіберпростору; другий – для готування вчинення кіберпосягання, реалізації кіберзагроз.

Кіберзагрозази - це наявні та потенційно можливі явища і чинники, що загрожують кібербезпеці. У свою чергу під кримінальною кіберзагрозою банківської діяльності слід розуміти об'єктивно існуючу можливість учинення кіберзлочинів, у результаті чого можуть наступити несприятливі наслідки як у реальному, так і віртуальному середовищі для окремої банківської установи чи всієї системи.

Найбільш поширеними кіберзлочинами у сфері банківської діяльності є різні види шахрайства, як наприклад, банкоматне шахрайство (Transaction Reversal Fraud, Cash Trapping та банкоматний скіммінг), шахрайство в торгівельно-сервісних

підприємствах та середовищі Card-Not-Present та шахрайство в системах дистанційного банківського обслуговування (ДБО). Забезпечення кібербезпеки банківської діяльності включає сукупність організаційно-правових, технічних, фізичних та освітніх заходів, спрямованих на забезпечення безперебійного та безпечного функціонування кіберпростору банківської сфери, здатного зберігати свої функції та властивості за умови впливу на нього дестабілізуючих факторів. Разом з цим до структурних елементів кібербезпеки банківської діяльності можна віднести: політику міжнародних організацій щодо забезпечення кібербезпеки; державну політику щодо забезпечення кібербезпеки; організаційно-управлінські заходи банківських установ для забезпечення своєї безпеки у кіберпросторі; засоби, способи й методи забезпечення кібербезпеки.

Державна політика у сфері забезпечення кібербезпеки банківської діяльності є важливим структурним елементом з огляду на те, що банківський сектор є об'єктом критичної інфраструктури, тобто об'єкт інфраструктури держави, який є найбільш значущим для економіки та промисловості, функціонування суспільства та безпеки населення, і виведення з ладу або руйнування якого матиме негативний вплив на стан національної безпеки і оборони України. Державна політика щодо забезпечення кібербезпеки визначається Стратегією кібербезпеки України від 15 березня 2016 року.

Основним структурним елементом забезпечення кібербезпеки банківської діяльності є саме організаційно-управлінські заходи конкретного банку. Можна виділити такі заходи, як впровадження заходів контролю за роботою працівників з носіями інформації з обмеженим доступом, ефективної та надійної системи зберігання інформації та захисту її від несанкціонованого доступу, зміни чи знищення, обмеження доступу працівників до приміщень, де зберігається така інформація та інші.

Таким чином, підсумовуючи вищезазначене, ми прийшли до наступних висновків, по-перше, кібербезпека банківської діяльності – це стан захищеності кіберпростору банківської сфери від ризику стороннього кібервпливу, за якого забезпечується нормальне, безперебійне функціонування банківської системи, а також своєчасне виявлення, запобігання й нейтралізація реальних і потенційних викликів, кібернетичних втручань і загроз корпоративним інтересам. По-друге, існують три рівні кібербезпеки банківської діяльності: міжнародний, національний або державний та рівень окремого банку. Основним же рівнем, ми вважаємо останній, адже саме на цьому рівні присутня найбільша зацікавленість в кібербезпеці.

Науковий керівник: Мельничук Тетяна Володимирівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного університету «Одеська юридична академія».

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ

Трембач Ігор Ігорович
аспірант І курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

На сучасному етапі проведення військово-політичних і соціально-економічних перетворень в Україні, спрямованих на розбудову європейської демократичної

держави, що діє за принципом верховенства права, однією з найважливіших функцій держави за статтею 17 Конституції України є забезпечення інформаційної безпеки.

Згідно Закону України «Про основи національної безпеки України»однією із реальних та потенційних загроз національній безпеці в інформаційній сфері є розголошення інформації, яка становить державну таємницю, або іншої інформації з обмеженим доступом, спрямованої на задоволення потреб і забезпечення захисту національних інтересів суспільства і держави.

Ефективне забезпечення захищеності конфіденційної інформації, що становить державну таємницю, є не тільки умовою ефективної боротьби зі злочинністю, а й нерозривно пов'язане з інформаційною безпекою. У свою чергу, інформаційна безпека є одним з елементів безпеки держави. До злочинів, що посягають на державну таємницю, належать діяння, передбачені ст. 111 КК («Державна зрада»), ст. 114 КК («Шпигунство»), ст. 328 КК («Розголошення державної таємниці»), ст. 329 КК («Втрата документів, що містять державну таємницю»), ст. 422 КК («Розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрата документів чи матеріалів, що містять такі відомості»); до діянь, що посягають на службову таємницю, – склади злочинів, передбачені ст. 381 КК («Розголошення відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист»), ст. 387 КК («Розголошення даних досудового слідства або дізнання»).

Суспільна небезпека злочинів, предметом яких є державна таємниця полягає в тому, що в результаті порушення встановленого обороту конфіденційної інформації можуть настати наслідки, пов'язані з загрозою національній чи зовнішній безпеці держави, життю чи здоров'ю людини, конституційним правам людини і громадянина, загрозою заподіяння шкоди необмеженому колу потерпілих, з ухиленням від кримінальної відповідальності за вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, з загрозою заподіяння особливо великої матеріальної шкоди і т.п. Крім того, протиправне порушення конфіденційності державної таємниці створюється загроза заподіяння шкоди не тільки власникам (операторам) інформаційної системи, але і охоронюваним законом інтересам інших осіб.

Удосконалення кримінально-правової охорони державної таємниці неможливо без вивчення предмета злочинних посягань, яким є конфіденційна інформація – таємниця в її багатоаспектних проявах.

Державну таємницю визначимо як встановлену законами та іншими нормативними правовими актами конфіденційність інформації в галузі військової, зовнішньополітичної, економічної, розвідувальної, контррозвідувальної і оперативно-розшукової діяльності держави, порушення якої створює загрозу безпеці держави і тягне за собою кримінальну відповідальність.

Не можна не зазначити, що враховуючи той факт, що за розголошування відомостей, що місять державну таємницю, відповідає як суб'єкт такого порушення, так і його керівник, то значна частина відповідних злочинних посягань є латентними. Тут вступає у дію дисциплінарне провадження, проте є відомими і факти притягнення до кримінальної відповідальності.

Отже, враховуючи особливий, специфічний характер змісту відомостей, віднесених до державної таємниці, й оцінюючи потенційну шкоду від їх втрати і масштаби можливих збитків, в подібних прецедентах, коли за службовим обов'язком певного суб'єкта змістом конфіденційної інформації виступають відомості, віднесені до державної таємниці, питання про відповідальність цього суб'єкта за їх

розголошування має вирішуватися в аспектах кримінальної відповідальності за розголошування саме державних секретів, а не дисциплінарних або інших заходів.

Науковий керівник: Калашніков Віктор Михайлович, доктор історичних наук, кандидат юридичних наук, професор, виконує обов'язки завідуючого кафедри міжнародного права, історії права і політико-правових вчень Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЙНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВІДОБРАЖЕННЯ В ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Хорошун Олександр Віталійович
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри адміністративного і кримінального права
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Аналіз міжнародного досвіду боротьби з корупцією свідчить про те, що за сучасних умов прояви корупції стали тими чинниками, що створюють реальну загрозу національній безпеці та демократичному розвитку більшості країн світу, негативно впливають на всі сторони суспільного життя.

Незважаючи на багатоаспектність природи виникнення та поширення корупційних проявів у кожній окремій державі, до основних факторів, що сприяють їх поширенню, можна віднести, з одного боку, зростаюче зубожіння широких верств населення, погіршення криміногенної ситуації, високі показники нерівності розподілу прибутків, відсутність системи соціального захисту в одних країнах, а з іншого – нарощування економічного потенціалу та щорічне збільшення фінансових надходжень у вигляді іноземних інвестицій – в інших країнах. Корупція у більшості держав Центральної та Східної Європи, а також у країнах, які виникли на пострадянському просторі, тісно пов'язана з тим, що вони знаходяться в стані економічної та суспільної трансформації.

Чинники успішної протидії корупції вже давно відомі та апробовані міжнародною спільнотою. Це, насамперед, відкритість влади, прозорість та зрозумілість процедур прийняття державних рішень, дієві механізми контролю за діяльністю державних органів з боку громадянського суспільства, свобода слова, свобода та незалежність засобів масової інформації.

За умов масштабної корупції акцент робиться саме на усуненні причин, а не на боротьбі з конкретними проявами. Так для правових систем деяких розвинутих країн узагалі не характерно використання в законодавстві терміну "боротьба" – законодавці закладають в нормативно-правовому акті принципи попередження правопорушень, які стосуються певної сфери діяльності.

Однією з головних складових формування і реалізації ефективної системи боротьби з корупцією є чітка взаємодія держав, у першу чергу їх правоохоронних органів, на регіональному і міжнародному рівнях, участь у заходах боротьби з цим негативним явищем, запроваджених у межах Організації Об'єднаних Націй, Радою Європи, Інтерполом, Міжнародним валютним фондом, Світовим банком та іншими міжнародними інституціями.

Загальні засади протидії корупції, вироблені міжнародними організаціями, взято за основу в розвинених країнах. Серед найважливіших документів, які підписані,

ратифіковані та набули чинності в Україні слід назвати такі: «Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією», «Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією», «Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції».

Як свідчить аналіз, метою «Цивільної конвенції про боротьбу з корупцією» є передбачення кожною стороною у своєму внутрішньому законодавстві ефективних засобів правового захисту осіб, яким заподіяно шкоду внаслідок корупційних дій, з метою надання таким особам можливості захищати свої права та інтереси, включаючи можливість отримання компенсації за заподіяну шкоду.

Переконання у необхідності здійснювати у невідкладному порядку спільну кримінальну політику, спрямовану на захист суспільства від корупції, включаючи ухвалення відповідних нормативно-правових актів і застосування превентивних заходів; наголошення на тому, що корупція: загрожує правопорядку, демократії та правам людини, руйнує належне управління, чесність та соціальну справедливість, перешкоджає конкуренції, економічному розвитку, загрожує стабільності демократичних інститутів і моральним засадам суспільства, що ефективна боротьба із корупцією вимагає розширення, активізації та поліпшення міжнародного співробітництва у кримінальних справах, зумовило підписання державами-членами Ради Європи «Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією».

В свою чергу, цілями «Конвенції ООН проти корупції» є застосування й посилення заходів, спрямованих на більш ефективне й дієве запобігання корупції та боротьбу з нею; заохочення, сприяння та підтримка міжнародного співробітництва й технічної допомоги в запобіганні корупції та в боротьбі з нею, зокрема в поверненні активів; заохочення чесності, відповідальності й належного управління громадськими справами й державним майном.

Крім того, найважливішими серед останніх документів Європейського Союзу у сфері боротьби з корупцією є Комюніке Європейської комісії від 28 травня 2003 р. щодо комплексної політики Європейського Союзу з протидії корупції, в якій визначено основні засади боротьби з цим негативним явищем в Євросоюзі та окреслено принципи вдосконалення протидії корупції в нових країнах-членах, країнах-кандидатах і третіх країнах, а також Рамкове рішення Ради Європейського Союзу № 568 від 22 липня 2003 р. "Про боротьбу з корупцією в приватному секторі", в якому визначається поняття "активної" та "пасивної" корупції і встановлюються санкції у відношенні осіб, у тому числі юридичних, за вчинення такого роду злочинів.

Основною метою створеної у травні 1999 року "Групи країн проти корупції" (GRECO), що діє в межах Ради Європи, є оцінка рівня корупції в державах-членах організації, виявлення недоліків у національних механізмах боротьби з корупцією, підтримка в проведенні необхідних законодавчих та інституційних реформ у цій сфері, здійснення контролю за виконанням угод і правових документів, прийнятих Радою Європи відповідно до програми дій проти корупції .

Основу державної політики у сфері протидії корупції становлять напрями впливу на передумови корупції: звуження меж державного регулювання, економічних і соціальних процесів; розробка та запровадження механізму залучення трудових колективів до контролю за додержанням антикорупційного законодавства, здійсненням заходів щодо запобігання корупційним діянням та їх громадського обговорення; удосконалення системи оподаткування, зменшення податкового тиску на підприємців та інших фізичних осіб, спрощення порядку стягнення податків, розширення сфери застосування фіксованих платежів; виявлення та заборона будь-яких монопольних проявів, сприяння природній конкуренції тощо. Впродовж

останніх років провідні країни світу почали ухвалювати та впроваджувати державні антикорупційні стратегії. Загалом це означає, що країни почали застосовувати системний підхід для створення таких умов і механізмів, які би створили умови, що стримують зростання корупції. Існує лише один спосіб усебічного вирішення цього завдання: це ухвалення єдиного документу – загальної антикорупційної стратегії в кожній окремій країні.

Згідно з прийнятою міжнародною спільнотою Кримінальною конвенцією "Про боротьбу з корупцією" та ратифікованою Верховною Радою України 16 березня 2005 р. Цивільною конвенцією "Про боротьбу з корупцією", розроблених Радою Європи 1999 року (м. Страсбург), а також Конвенцією ООН проти корупції (Резолюція від 31 жовтня 2003 р.), убачається за доцільне імплементувати міжнародно-правові норми вказаних документів в українське правове поле з метою його гармонізації з міжнародними правовими стандартами та впровадити світовий досвід у сфері протидії корупції, дотримуючись виваженої політики у цьому питанні.

Як вбачається, в Україні необхідно створити дієву систему протидії корупції. В її основі має бути усвідомлення того, що антикорупційна діяльність досягне успіху лише за умови комплексного підходу, здійснення її державними органами у тісній співпраці з неурядовими організаціями, засобами масової інформації, іншими інституціями громадянського суспільства. Боротьба з корупцією повинна стати загальнонаціональним завданням з чітко визначеними пріоритетами та належною координацією. Реалізація зазначеного наблизить Україну до рівня розвинутих європейських країн та усуне перешкоди для інтегрування нашої держави в європейське співтовариство.

Крім цього, імплементації норм Конвенції Ради Європи про кримінальну відповідальність за корупцію та Конвенції ООН проти корупції, його гармонізації з міжнародними правовими стандартами та у цілому зниженню рівня корупції в Україні могла б сприяти розробка та прийняття Антикорупційного кодексу України як базового нормативно-правового акту, в якому доцільно передбачити: запровадження правових засад переходу від ідеології боротьби з корупційними проявами до зосередження зусиль щодо запобігання та протидії корупції, усунення чинників, що її породжують; визначення правових меж діяльності громадян, юридичних осіб, органів державної влади в сфері боротьби з корупцією; відповідно до міжнародних стандартів встановлення чіткого правового визначення корупції (передусім як кримінально караного правопорушення) та суб'єктів корупції, перелік корупційних діянь; закріплення поділу корупційних діянь на види за ступенем суспільної небезпеки: кримінальні, адміністративні, дисциплінарні, цивільно-правові; встановлення вимог щодо боротьби з корупцією не тільки в державному секторі, а й у сфері приватноправових відносин; визначення головних засад координації діяльності державних органів у сфері боротьби з корупцією та покладення цих функцій на Кабінет Міністрів України; визначення правових механізмів усунення наслідків корупційних правопорушень.

Висновки. Удосконалення законодавчої бази з метою ефективної боротьби з корупцією та організованою злочинністю в країнах ЄС та деяких інших країнах світу стало поштовхом для розробки комплексу заходів організаційного, правового та інформаційного характеру. Важливу роль у боротьбі з корупцією відіграють національні програми по боротьбі з корупцією, прийняті урядами багатьох держав світу. З метою проведення ефективної політики у сфері боротьби з корупцією у більшості держав створені та діють спеціалізовані антикорупційні структури.

Підсумовуючи, варто зауважити, що програма по боротьбі з корупцією в країнах Європейського Союзу є розвинутою. В межах правової реформи в Україні було б позитивним запозичення переваг програм по боротьбі з корупцією європейського зразка.

ПРОБЛЕМИ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ

Храпенко Володимир Станіславович
аспірант І курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

В наш час звичайним стало користування банківськими послугами в онлайн-режимі. З розвитком всесвітньої мережі Інтернет, стрімким збільшенням кількості користувачів персональними комп'ютерами, а також вдосконаленням смартфонів, які за технічними можливостями зараз майже не поступаються ПК (а в мобільності та зручності навіть перевершують їх), зростає обсяг використання електронних платіжних систем. Водночас, ця сфера банківської діяльності стає більш привабливою для випробування злочинних технологій. Різноманітність фінансових послуг та інструментів з різним рівнем інформаційної захищеності та широким клієнтським полем дозволяє кіберзлочинцям вдало використовувати ці переваги для задоволення власних корисливих потреб.

Міжнародні та внутрішньодержавні електронні платіжні системи залишаються одними з найуразливіших для шахрайських посягань в Україні, зокрема, через недостатній контроль з боку держави та недосконалий механізм протидії цьому явищу органами внутрішніх справ. Переважну більшість злочинів у сфері банківської злочинності складають злочини, пов'язані з незаконним дистанційним доступом до банківських рахунків, які завдають значних збитків окремим користувачам банківськими послугами та загрожують ефективному функціонуванню фінансової системи в цілому.

Електронна платіжна система являє собою спосіб реалізації безготівкових банківських розрахунків, за допомогою якого скорочується обіг грошової маси, зменшуються витрати на випуск, обслуговування, інкасацію та утилізацію паперових грошей. Наряду з прогресивними змінами в розвитку електронного сегмента ринкових відносин, електронні платіжні системи призвели до появи нових форм, видів та способів злочинних посягань.

Найбільш небезпечним видом шахрайства в електронній комерції залишається фішинг, метою якого є введення в оману клієнтів банків та електронних платіжних систем, заволодіння їхніми особистими даними (зокрема, логіном та паролем) шляхом відправки від чужого імені листів за допомогою електронної пошти та СМС-повідомлень.

Результати закордонних досліджень показують, що переважну більшість кіберзлочинців у сфері безготівкових онлайн-розрахунків становлять колишні банківські співробітники та технічні фахівці. Тому, окрім загрози безпосередньої атаки хакерів та фішингу, існує загроза продажу особами, в яких є доступ до особистих даних користувача електронними платіжними системами, конфіденційної інформації стороннім особам.

Однією з проблем, які виникають при розслідуванні злочинів у сфері банківської діяльності, є відносна закритість банків від державного контролю, побоювання за свою ділову репутацію і, як наслідок, звернення до правоохоронних органів лише в поодиноких випадках, нерозголошення необхідних для розкриття злочинів конфіденційних відомостей про клієнтів, що пояснюється як збереження «банківської таємниці».

Чинне кримінальне законодавство України приділяє недостатню увагу проблемі незаконного доступу до банківських рахунків. Зокрема, в Кримінальному кодексі України цьому присвячена лише одна стаття 200 «Незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, електронними грошима, обладнанням для їх виготовлення», в диспозиції якої, до того ж, не згадується поняття «обладнання для виготовлення документів на переказ, платіжних карток та інших засобів доступу до банківських рахунків», а також не передбачена відповідальність за незаконне використання такого обладнання.

Для безпечного і ефективного функціонування електронних платіжних систем необхідно дотримуватися загальних правил обслуговування платіжних карток та проведення розрахунків, які охоплюють як технічні, так і фінансові аспекти безготівкових операцій. Ці правила включають в себе стандарти даних, специфікації на устаткування, яке використовується, процедури авторизації, правила взаєморозрахунків між банками, забезпечення технічної підтримки обслуговування карток тощо. Крім того, протидії шахрайству з електронними платіжними системами в мережі Інтернет значною мірою сприяє розробка нового та постійне удосконалення існуючого програмного забезпечення, антивірусних програм, поширення серед користувачів інформації про появу «свіжих» видів та способів Інтернет-шахрайства.

Що стосується законодавчого рівня, то існує необхідність визначення у Кримінальному кодексі України понять «платіжної картки», «електронних грошей», «мобільного платіжного інструмента», розширення переліку інших засобів доступу до банківських рахунків, а також приведення згаданих понять у відповідність із термінами, визначеними у чинному Законі України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні». Це допоможе вирішити проблему правильної кваліфікації відповідних злочинів, а також запобігти неоднозначному тлумаченню положень кримінального законодавства в даній сфері.

Певні заходи у напрямі протидії злочинності у сфері електронних платіжних систем вже розпочато на загальнодержавному рівні. Так, з жовтня 2016 року по вересень 2017 року в Україні буде діяти Національна програма сприяння безпеці електронних платежів та карткових розрахунків. Цей проект заснований за фінансової підтримки Державного департаменту США та буде координуватися Українською міжбанківською асоціацією членів платіжних систем ЕМА, яка запропонувала напрямки його виконання та отримала грант на його реалізацію.

Науковий керівник: Мудриєвська Людмила Михайлівна, доцент, кандидат юридичних наук, кандидат філософських наук, завідуюча кафедри теорії держави та права, конституційного права та державного управління Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСОБИ, ЯКА ВЧИНЯЄ ШАХРАЙСТВО

Чайка Юлія Анатоліївна

аспірант кафедри адміністративного і кримінального права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Історично доведено, що механізм злочинної поведінки особи, яка вчиняє шахрайство, змінюється з урахування соціально-політичних, економічних та культурних чинників, що відбуваються у суспільстві.

Сьогодні на тлі економічної кризи, кольорових революцій, зростання неповаги до суспільства, перекручення розуміння морально-етичних принципів в Україні створено найсприятливіші умови для зростання злочинів проти власності, в тому числі шахрайства.

Відповідно до статті 190 Кримінального кодексу України – це заволодіння чужим майном або придбання права на майно шляхом обману чи зловживання довірою.

В юридичній психології під шахрайством розуміється уміле маніпулювання поведінкою людини для отримання від неї швидкого й максимального прибутку.

Сьогодні шахраї за відсутності у населення необхідності правових та інших знань, скрутного матеріального становища мешканців країни, за відсутності ефективної та злагодженої роботи органів державної влади успішно маніпулюють свідомістю майбутньої жертви.

Переважна кількість осіб, які вчиняють шахрайство - це соціально благополучні особи, мають вищу або середню спеціальну освіту, певні знання психології, вміють переконувати людей, мають швидку реакцію на швидкозмінну обстановку. Зовнішньо – це комунікабельні люди, спроможні швидко привернути до себе увагу інших людей, зацікавити їх, увійти в довіру, створити приємне враження надійної або потрібної людини.

Набір таких особистих якостей дозволяє шахраям швидко розробляти нові, не відомі практиці, способи кримінального обману або зловживання довірою чи удосконалювати колишні.

Шахраї, спілкуючись із жертвою, для досягнення успіху використовують такі інструменти як одяг, маніпулювання доказами та інформаційним потоком (замовчування, селекція, перекручування інформації), маніпулювання свідомістю (програмування, підштовхування, провокація), маскування обману (прикриття неправдивої інформації).

Основним складником шахрайських маніпуляцій є обман – це свідомий вольовий акт, спрямований на досягнення визначеної мети.

Видатний психолог Е.Берн зазначав, що більша частина людських стосунків заснована на обманах і вивертах, іноді веселих і кумедних, іноді низьких і злісних. Лише деякі щасливці, такі як матері й діти, щирі друзі й закохані, цілкомщирі один з одним.

Під час готування та вчинення злочину шахраї за допомогою маніпулятивних технік, прийомів і засобів впливу на потенційну жертву вигадують відповідний сценарій, який повинен здаватися достовірним потенційній жертві, та артистично розігрують сцену обману, щоб змусити жертву повірити.

Історія знає багато віртуозних шахраїв, наведу лише декілька. Остап Бендер мав у своєму активі «чотириста порівняно чесних способів відбирання грошей». Шарль Моріс Талейран протягом всього свого життя багаторазово

обманював своїх босів, включаючи Наполеона Бонапарта й Людовика XVIII, а саме: при Наполеоні він шпигував на користь Олександра I, а потім зрадив і його. Софія Блювштейн, вона ж – Сонька Золота Ручка, що вчинила за час своєї «кар'єри» сотні відчайдушних афер.

Більш детально основні характеристики особи, яка вчиняє шахрайство, буде розкрито під час виступу на науковій конференції.

Науковий керівник: Чабаненко Микола Миколайович, доктор юридичних наук, професор кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ БЕЗПЕКИ РУХУ

Швець Анастасія Олегівна
студентка V курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Проблема безпеки дорожнього руху сьогодні знаходиться чи не на піку своєї масштабності. Щодня травмуються і гинуть в дорожньо-транспортних пригодах тисячі людей. Історично-правовий аналіз дає підстави для розгляду проблеми порушення правил дорожнього руху та експлуатації транспорту не лише в Україні, а й у всьому світі, адже проект нині діючого Кримінального кодексу України розглядався й західноєвропейськими експертами щодо його відповідності міжнародним стандартам. Не можна залишити без уваги також законодавство держав СНД, оскільки Україна довгий час була частиною СРСР, і тому велика частина норм кримінального права бере свої витоки звідси.

Загальний аналіз законодавства країн Західної Європи не дає можливості узагальнити норми за якимось одним аспектом. Спеціальні розділи щодо охорони безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту виокремлені в кримінальних кодексах таких держав як Нідерланди, Швейцарія, Польща, Болгарія. Що ж до інших держав, то деякі з них розглядають транспортні злочини, як порушення громадської безпеки це такі країни, як Австрія, Данія, Німеччина, або, наприклад у Франції згадують про них в інших розділах кодексів.

В Україні найвагомішою причиною дорожньо-транспортних пригод вважають поведінку водіїв, в той час як в європейських країнах більша увага приділяється стану доріг та дорожньої інфраструктури. Саме тому дуже невелика частка роботи в даній сфері полягає в удосконаленні законодавчої бази для того щоб взагалі звести до мінімуму можливість настання аварій, забезпечити безпеку учасників дорожнього руху.

Статистика ДТП в Україні невтішна: щодоби в автоаваріях гинуть 14 осіб і травмуються більш як 100 учасників дорожнього руху. Середній вік загиблих і травмованих – 35-40 років. За результатами Національного дослідження, проведеного на замовлення Всеукраїнської громадської організації «Асоціація безпеки дорожнього руху», три чверті респондентів глибоко стурбовані поточним станом безпеки дорожнього руху в Україні та вважають, що така ситуація становить реальну небезпеку для життя.

Міжнародні дослідження рекомендують контроль за дотриманням Правил дорожнього руху здійснювати разом з іншими заходами (роз'ясненням у засобах масової інформації, поширенням інформаційних брошур, заохоченням законослухняних водіїв). Так, наприклад, у контрольній діяльності поліції США і Канади широко застосовується стратегія «STEP», до якої входять три складові: освіта – контроль/ санкції – оцінка. Головне полягає в тому, щоб більше навчати учасників дорожнього руху, інформувати їх про роботу поліції та про нововведення у законодавстві, що стосується безпеки дорожнього руху. В Україні побували експерти ЄС з питань безпеки дорожнього руху: керівник підрозділу наземного транспорту ТРАСЕКА (Транспортний коридор Європа-Азія), директор Парламентської консультативної ради щодо гарантування безпеки на транспорті Джон Філд (Великобританія) і представник ТРАСЕКА, голова Секретаріату Національної ради з безпеки дорожнього руху Вірменії Погос Шагінян. Вони цікавилися виконанням Україною Глобального плану ООН на Десятиліття дій з безпеки дорожнього руху (2011-2020 роки).

Експерти зазначили, що у нас активізувалася робота у сфері безпеки дорожнього руху. Зокрема і проект закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення безпеки дорожнього руху та регулювання дозвільної системи здійснення міжнародних перевезень пасажирів і вантажів». Законопроект передовсім передбачає підвищення штрафних санкцій за вчинення правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху. Так, пропонується значно підвищити штрафи за перевищення швидкості руху, за керування автомобілем у нетверезому стані, за порушення правил проїзду залізничних переїздів тощо. Були прийняті й інші законопроекти.

В той же час експерти ЄС висловили сумнів, що в Україні, де ще не подолана корупція у сфері дорожнього руху, різке підвищення штрафів дасть добрий ефект. Швидше навпаки: високі штрафи можуть спровокувати підвищення розмірів хабарів автоінспекторам.

Тому з проблемою слід боротися комплексно. Не слід просто приймати кілька різних нормативно-правових актів. Доцільніше прийняти комплексний закон, який охопив би всі аспекти дорожнього руху, а також впровадити діяльність спеціалізованих державних органів, які б забезпечували виконання програми ООН. Так, згідно з повідомленням Погоса Шагіняна, у Вірменії після прийняття Стратегії дорожньої безпеки і Плану дій на кілька років у 2010-му було створено Раду з безпеки дорожнього руху і Секретаріат, відповідальний за виконання Плану та його координацію. Такі організаційні заходи одразу далися взнаки: за рік смертність від ДТП знизилася на 20%. Протягом трьох років вірмени сподіваються знизити цей показник до 50%.

Науковий керівник: Юзікова Наталя Семенівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

СПЕЦІАЛЬНИЙ СУБ'ЄКТ В СЛУЖБОВИХ ЗЛОЧИНАХ

Шевяков Едуард Анатолійович
аспірант І року навчання юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Питання суб'єкту злочину є дуже важливим в теорії і практиці застосування норм кримінального права, оскільки суб'єкт злочину є одним з елементів складу злочину як підстави притягнення особи до кримінальної відповідальності.

В Україні регулювання суспільних, економічних, трудових, майнових, іншими словами майже усіх відношень, здійснюється особами, які наділені особливими повноваженнями. З точки зору кримінального законодавства, вказані особи віднесені до так званого спеціального суб'єкта злочину, який має назву службові особи.

Згідно ч. 3 ст. 18 Кримінального кодексу України службовими особами є особи, які постійно, тимчасово чи за спеціальним повноваженням здійснюють функції представників влади чи місцевого самоврядування, а також постійно чи тимчасово обіймають в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом державного управління із спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною службовою особою підприємства, установи, організації, судом або законом.

Але особлива частина Кримінального кодексу України визначила, що вказаний спеціальний суб'єкт службового злочину поділяється на декілька категорій. По-перше, основні дві категорії, а саме: а) будь-яка службова особа, загальне визначення якої наведено в частинах 3 і 4 ст.18 КК України; б) особа, яка здійснює професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг.

В свою чергу перша категорія також поділяється на дві категорії, це: службові особи публічного права (статті 364, 365, 368 КК України) та службові особи приватного права (статті 364-1, 365-1, частини 3 і 4 ст.368-3 КК України).

Відповідно до п. 1 примітки до ст. 364 КК України службовими особами публічного права визначаються особи, які:

1) постійно чи тимчасово здійснюють функції представників влади чи місцевого самоврядування;

2) постійно чи тимчасово обіймають в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на державних чи комунальних підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням: а) організаційно-розпорядчих або б) адміністративно-господарчих функцій;

3) виконують функції представників влади чи місцевого самоврядування, а також організаційно-розпорядчі чи адміністративно-господарчі функції за спеціальним повноваженням, яким особа може бути наділена: а) повноважним органом державної влади; б) органом місцевого самоврядування; в) центральним органом державного управління із спеціальним статусом; г) повноважним органом чи д) повноважною (службовою) особою підприємства, установи, організації; е) судом; ж) законом.

Також до службових осіб публічного права закон (абз. 2 п. 1 примітки до ст. 364 КК України) відносить і таких службових осіб, які здійснюють організаційно-

розпорядчі чи адміністративно-господарчі функції, займаючи відповідні посади в юридичних особах, у статутному фонді яких державна чи комунальна частка перевищує 50 % або становить величину, що забезпечує державі чи територіальній громаді право вирішального впливу на господарську діяльність такого підприємства.

Поняття службової особи приватного права законом не визначено, і можна сказати, що це поняття протилежне визначенню службової особи публічного права, а саме: вони не можуть бути представниками влади чи місцевого самоврядування, а також здійснювати організаційно-розпорядчі чи адміністративно-господарчі функції в юридичних особах публічного права тощо.

Друга основна категорія, на яку можна розподілити поняття суб'єкта службового злочину, вказана прямо в диспозиції статті 365-2 КК України, це особи, професійна діяльність яких, пов'язана з наданням публічних послуг, а саме: аудитори, нотаріуси, оцінювачі, інші особи, які не є державним службовцем, посадові особи місцевого самоврядування, які здійснюють професійну діяльність, пов'язану с наданням публічних послуг, у тому числі послуг експерта, арбітражного керуючого, незалежного посередника, члена трудового арбітражу, третейського судді (під час виконання цих функцій).

Вказаний розподіл, на мій погляд, носить суто теоретичний характер, оскільки, ознаки та вимоги, по яких можна визначити, чи є особа службовою, для службових осіб, як публічного так і приватного права, а також осіб, які надають публічні послуги, одні й ті ж самі, а саме викладені вони в частині третій ст..18 Кримінального кодексу України, та більш детальне визначення поняття службової особи розкрито в постанові Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про хабарництво».

Для кваліфікації службового злочину визначальне значення мають не назва посади, не форма власності установи (організації, підприємства), а коло повноважень, та характер обов'язків, які виконує особа по службі. Наприклад, власник юридичної особи керує не собою, а саме цією юридичною особою, навіть якщо відсутні підлеглі, а юридична особа є тільки на паперах. Але саме завдяки цим паперам можливо отримати кредит у банку на значну суму або мати борги перед іншими суб'єктами господарської діяльності. Тобто визначальним тут є те, що власник приватного підприємства може шляхом, навіть досить формального здійснення розпорядчих обов'язків, породжувати за їх допомогою специфічні правові наслідки.

Науковий керівник: Школа Сергій Миколайович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і кримінального права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ВІДПОВІДНО ДО Ч. 2 СТ. 121 ККУ

Буханевич Аліна Олександрівна
студентка V курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Кримінальним кодексом України, а саме ч. 2 ст. 121, закріплено кримінальну відповідальність за вчинення умисного тяжкого тілесного ушкодження, яке вчинене групою осіб, або вчинене на замовлення, або таке, що спричинило смерть

потерпілого. Однак, у наукових джерелах недостатньо розглянуто питання кваліфікації даного злочинного діяння з точки зору таких кваліфікуючих ознак як вчинення групою осіб на замовлення.

Дослідженням окремих аспектів кримінальної кваліфікації умисного тяжкого тілесного ушкодження займалися такі вчені як М. І. Мельник, С. С. Яценко М. І. Хавронюк, А. О. Шульга та ін.

Метою дослидження є виявлення проблемних аспектів кримінально-правової кваліфікації умисних тяжких тілесних ушкоджень, вчинених групою осіб на замовлення.

Відповідно до статті 121 Кримінального кодексу України (далі – КК України) умисним тяжким тілесним ушкодженням визнається умисне тілесне ушкодження, яке є небезпечним для життя в момент заподіяння, або таке, що спричинило втрату будь-якого органу або його функцій, психічну хворобу або інший розлад здоров'я, поєднаний зі стійкою втратою працездатності не менш як на одну третину, або переривання вагітності чи непоправне знівечення обличчя.

Щодо вчинення умисного тяжкого тілесного ушкодження групою осіб, то дане діяння вважається таким, якщо у спричиненні тяжких тілесних ушкоджень брали участь декілька осіб (дві і більше), які заздалегідь, тобто до початку злочину, домовилися про спільне його виконання. Відповідно до ч. 1 ст. 28 КК України злочин визнається таким, що вчинений групою осіб, якщо у ньому брали участь декілька (два або більше) виконавців без попередньої змови між собою. Крім того, згідно ч. 2 даної статті злочин визнається вчиненим за попередньою змовою групою осіб, якщо його спільно вчинили декілька осіб (дві або більше), які заздалегідь, тобто до початку злочину, домовилися про спільне його вчинення.

У кримінально-правовій літературі переважно визначається, що така форма співучасті як «група осіб за попередньою змовою» визнається, якщо існує співвиконавство. У цьому зв’язку науковцями не виключається технічний розподіл обов’язків у співвиконавстві. Однак деякими науковцями визначається, що між учасниками такої злочинної групи розподіляються функції у юридичному значенні. Вбачається, що при замовленні умисного тяжкого тілесного ушкодження групі осіб існує попередня змова учасників групи осіб, які заздалегідь уклали угоду з замовником про вчинення даного злочину.

Постановою Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров’я особи» не закріплено положень щодо замовлення тяжких тілесних ушкоджень, однак визначаються особливості замовлення щодо умисного вбивства, яке визнається умисним позбавленням життя людини, що здійснене особою (виконавцем) за дорученням іншої особи (замовника). Таким дорученням може бути наказ, розпорядження, угода, за якою виконавець позбавляє потерпілого життя, а замовник вчиняє в інтересах виконавця дії матеріального або нематеріального характеру або ж зобов’язується не вчиняти таких дій.

Аналізуючи дане положення, визначаємо, що вчинення умисного тяжкого тілесного ушкодження групою осіб на замовлення є умисним завданням тяжкого тілесного ушкодження, що вчиняються виконавцями або за дорученням, або за угодою з замовником, яка має форму вільного волевиявлення з боку виконавців; згідно домовленості виконавці гарантують нанести тяжкі тілесні ушкодження потерпілому за винагороду, яка може мати матеріальний або нематеріальний характер, а замовник вчиняє або не вчиняє в інтересах виконавців матеріальні або нематеріальні дії. Домінуючим мотивом вчинення умисних тяжких тілесних

ушкоджень на замовлення є корисливий мотив, коли замовником передається або існує обіцянка передати виконавцям гроші або інші матеріальні винагороди, а виконавці за дану винагороду наносять потерпілому тяжкі тілесні ушкодження.

Щодо визначення правового статусу замовника тяжкого тілесного ушкодження, то в залежності від різних обставин справи повинен він має бути визнаним або підбурювачем, або організатором злочину, окрім тих випадків, коли він визначається співвиконавцем злочину. Його дії варто кваліфікувати за відповідною частиною ст. 27, ч. 2 ст. 121 КК України. Важливим є те, якщо замовник доручив заподіяти потерпілому тяжкі тілесні ушкодження, а виконавець умисно вбив його, замовник несе відповідальність за співучасть у тому злочині, який він організував чи до вчинення якого схилив виконавця, а останній - за той злочин, який він фактично вчинив.

Зважаючи на вищезазначене визначаємо, що вчинення умисного тяжкого тілесного ушкодження групою осіб на замовлення є умисним завданням тяжкого тілесного ушкодження, що вчиняються виконавцями або за дорученням, або за угодою з замовником, яка має форму вільного волевиявлення з боку виконавців. Згідно домовленості виконавці гарантують нанести тяжкі тілесні ушкодження потерпілому за винагороду, яка може мати матеріальний або нематеріальний характер, а замовник вчиняє або не вчиняє в інтересах виконавців матеріальні або нематеріальні дії.

Науковий керівник: Литвин Олена Петрівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і кримінального права, юридичного факультету Дніпропетровського національного університету ім. Олеся Гончара.

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ОСОБИ ДЛЯ ВПІЗНАННЯ

Буханевич Марина Олександрівна
студентка V курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Пред'явлення для впізнання як окрема слідча дія є важливим засобом збирання доказової інформації, а також дає змогу перевірити показання допитаних осіб, висунути й перевірити слідчі версії, отримати нові та перевірити існуючі докази у кримінальному провадженні. Проте, одночасно із значущістю даної слідчої дії, на практиці виникає ряд проблемних питань, що зумовлені недосконалістю правового регулювання даної процедури. З огляду на це, виявлення та усунення цих проблем обумовлює вибір теми дослідження.

Метою дослідження є виявлення проблемних питань пред'явлення особи до впізнання та виокремлення на основі зарубіжного досвіду конкретних рекомендацій щодо її усунення.

На основні виявлених проблем правового регулювання пред'явлення особи для впізнання, було сформульовано наступні пропозиції:

Першою виявленою проблемою було те, що ч. 1 ст. 228 Кримінального процесуального кодексу України (далі - КПК України) передбачає попереднє «з'ясування» слідчим або прокурором чи може особа, яка впізнає, згадати особу, яка

підлягає впізнанню, опитує її про зовнішній вигляд і прикмети, а також про обставини, за яких вона бачила цю особу, про що складає протокол.

Вважаємо, що дане «з'ясування» має відбуватися у чітко визначених рамках процесуальної дії, а саме у формі допиту. З огляду на це, до процедури «з'ясування» мають застосовуватися положення щодо допиту, а саме не може продовжуватися без перерви понад дві години, а в цілому - понад вісім годин на день; перед процедурою встановлюється особа, роз'яснюються її права, а також порядок проведення допиту; під час цієї слідчої дії може застосовуватися фотозйомка, аудіо- та/або відеозапис; допитувана особа має право використовувати під час допиту власні документи і нотатки, якщо її показання пов'язані з будь-якими обчисленнями та іншими відомостями, які важко зберегти в пам'яті; за бажанням допитуваної особи вона має право викласти свої показання власноручно. За письмовими показаннями особи їй можуть бути поставлені додаткові запитання.

З огляду на це, пропонуємо внести зміни до ч.1 ст .228 КПК України, яку викласти у наступній редакції: «Перед тим, як пред'явити особу для впізнання, слідчий, прокурор попередньо у формі допиту з'ясовує…»

Другою виявленою проблемою стала обмеженість законодавця лише зоровим сприйняттям у ч. 1 ст. 228 КПК України щодо з'ясування обставин, за яких вона бачила цю особу. При буквальному тлумаченні даної частини норми виходить, що усі інші обставини, за яких особа не бачила особу, яка підлягає впізнанню, проте зможе за ними її ідентифікувати, не можуть братися до уваги. А це дає можливість стати причиною втрати необхідного доказового матеріалу.

З огляду на це, пропонуємо внести зміни до ч. 1 ст. 228 КПК України, виклавши її у такій редакції: «…а також про обставини, за яких вона може ідентифікувати цю особу, про що складає протокол».

Третьою виявленою проблемою стала відсутність у Кримінальному процесуальному кодексі України підстав для проведення пред'явлення для впізнання. При даній ситуації, слідчий або прокурор має можливість зловживати наданим йому правом самостійно ініціювати дану слідчу дію, не застосувавши її у конкретно визначеній ситуації, або навпаки, використавши для затягування провадження. Це може призвести до втрати важливої доказової інформації, а отже - створює загрозу ефективності здійснення кримінального судочинства.

Вважаємо, що підставою для проведення пред'явлення для впізнання поряд із ініціативою слідчого або прокурора має бути заява потерпілої або іншої особи, яка може впізнати, про необхідність проведення пред'явлення для впізнання за наявності умов. Саме такий додатковий механізм усуне зловживання слідчими своїми повноваженнями та сприятиме ефективному досудовому розслідуванні.

Підсумовуючи, можна сказати, що пред'явлення особи для впізнання є не часто застосованою слідчої дією у кримінальному процесі. Однією із причин такого стану є наявність суперечливих норм та недостатня регламентованість даної процедури.. Вважаємо, що подані пропозиції щодо удосконалення правового регулювання пред'явлення особи для впізнання усунуть дані проблеми.

Науковий керівник: Литвин Олена Петрівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і кримінального права, юридичного факультету Дніпропетровського національного університету ім. Олеся Гончара.

ОРГАНІЗОВАНА ЗЛОЧИННІСТЬ ЯК НЕБЕЗПЕЧНА ФОРМА СПІВУЧАСТІ

Осика Анастасія Дмитрівна
студентка V курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Останні роки в нашій державі відбувається динамічна зміна влади, яка розробляє та проводить реформи в економічній, господарській, правоохоронній та інших соціально-важливих сферах країни. В процесі реформування часто з'являються прогалини в законодавстві, які є підґрунтям для виникнення та поширення подальшої діяльності організованої злочинності та злочинності в цілому. Для запобігання організованої злочинності треба ретельно дослідити це суспільно небезпечне явище.

Питанням організованої злочинності займалися такі науковці, як Бова А. А., Варцаба В. М., Грохольський В. Л., Корнієнко М. В., Лукашевич В. Г., Ущаповський В. Ф. та ін.

Відповідно до ст. 26 Кримінального кодексу України співучастю є умисна спільна участь декількох суб'єктів злочину у вчиненні умисного злочину. Це явище являє підвищену суспільну небезпеку, оскільки відбувається об'єднання зусиль кількох людей заради досягнення злочинних наслідків, які могли б не настати або ж не бути настільки значними та швидко досягнутими, якби особи не діяли спільно.

Так, вироком Кобеляцького районного суду Полтавської області від 18.07.2014 було засуджено члена злочинного угрупування. Дана група являла собою стійке об'єднання чотирьох осіб, згуртованих єдиним планом для спільного зайняття злочинною діяльністю корисливого спрямування. Задля досягнення більш ефективного результату, кожному з учасників групи відводились спеціальні функції при скоєнні злочинів. Так, перша особа розробляла план злочинної діяльності,забезпечувала зберігання викраденого майна та в подальшому збувала його, займалася розподілом грошових коштів. Інші особи розподіляли між собою функції спостерігання, транспортування та безпосереднього виконання злочину.

Таким чином, співучасть є небезпечною, оскільки в скоєнні кримінального правопорушення задіяно декілька осіб, які заздалегідь розробили злочинний план, чітко розподілили між собою функції та підготували знаряддя вчинення злочину, що робить досягнення злочинного умислу більш організованим та швидшим.

Найбільш небезпечною формою співучасті є організована злочинність, яка характеризується стійкістю угрупування, наявністю ієрархії, систематичністю вчинення злочинів, великою масштабністю, іноді контролем певної території.

Так, вироком Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області від 07.05.2010 було засуджено членів злочинної організації, які здійснювали незаконне переправлення іноземних громадян через державний кордон України. Всередині угрупування існувала чітка ієрархія, яка проявлялась в наявності організатора, який керував та розподіляв функцій між учасниками організації, а саме: пошук осіб, які виявляють бажання незаконно потрапити в країни Західної Європи; охорону незаконних емігрантів; підшукування тимчасового житла; безпосереднє їх перевезення та ін. Систематичність злочинної діяльності вбачалася в багаторазовому здійсненні транспортування незаконних мігрантів через державний кордон України, а саме з січня 2007 року по серпень 2007 року.

Основними видами злочинної діяльності кримінальних угрупувань є:

1) незаконний обіг наркотиків (вироком Суворовського районного суду м.Одеси від 15.09.2015 засуджено організованої членів групи, які незаконно

виготовляли та збували психотропні речовини на території м.Одеси; вироком Кіровського районного суду міста Кіровограда від 30.12.2015 засуджено членів злочинної організації, які незаконно виготовляли та збували особливо небезпечні наркотичні засоби);

2) сутенерство (вироками Білоцерківського міськрайонного суду Київської області від 14.10.2015, Кіровського райсуду м. Кіровограда від 20.03.2013 року були засуджені члени організованих груп, які займалися сутенерством, тобто забезпечували заняття проституцією іншими особами з метою власної наживи);

3) незаконний обіг вогнепальної зброї (вироком Ковпаківського районного суду міста Суми від 28.10.2013 було засуджено членів організованої групи, які займалися незаконним виготовленням та збутом вогнепальної зброї);

4) порнобізнесу (вироком Комунарського районного суду м.Запоріжжя від 05.11.2014 було засуджено членів організованої групи, які займалися виготовленням, розповсюдженням та збутом порнографічної відеопродукції);

5) фіктивне підприємство (вироком Шевченківського районного суд м. Києва від 10.11.2014 було засуджено членів організованої групи, які у період з серпня 2012 року по квітень 2014 року, організували створення та придбання дев'яти фіктивних суб'єктів підприємницької діяльності).

Отже, організована злочинність – це особливо небезпечне суспільне явище, яке характеризується стійкістю угрупування, наявністю ієрархії, вчиненням злочинів в різних соціально-значущих сферах життя, іноді контролем території, а також, в деяких випадках, зв’язком з представниками влади.

Науковий керівник: Соколенко Ольга Леонідівна, доктор юридичних наук, професор, декан юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗЛОЧИНИ ПРОТИ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ США: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Шевцов Владлен Віталійович
аспірант юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Протиправні діяння у бюджетній сфері несуть у собі серйозну загрозу для суспільства та держави, оскільки саме в ній зосереджені грошові ресурси у великих обсягах. Це, у свою чергу, робить її привабливою для різного роду незаконної діяльності, дозволяючи у досить короткий термін досягнути кінцевого результату – збагатитися за рахунок держави. Вказані обставини створюють передумови для здійснення різного роду зловживань у бюджетній сфері.

Ступінь уваги законодавця до регулювання бюджетних відносин та зміст цього регулювання, на думку Є. В. Трошкіневої, обумовлені особливостями державної діяльності у її широкому розумінні, особливостями форми держави (у першу чергу державного устрою та політичного режиму). Зазвичай, форма державного устрою обумовлює склад бюджетної системи держави, і, як наслідок, склад та статус учасників бюджетних правовідносин.

Розглядаючи питання про відповідальність за порушення бюджетного законодавства США звернемось до аналізу їх бюджетного законодавства. Так,

сучасний бюджетний процес Сполучених Штатів Америки регламентується наступними законами: Закон про президентський бюджет 1921 р. (зі змінами 1950 р.), Закон про бюджетний контроль та заморожування фондів 1974 р., Закон по збалансованості бюджету та надзвичайних мірах контролю за бюджетним дефіцитом 1985 р. (у редакції 1987 р.), а також Закон про контроль за бюджетом 1990 р. Відповідно до державного устрою США бюджет поділяється на три рівні: федеральний бюджет, бюджет штатів та бюджет місцевих органів управління.

Проте, як свідчить проведений аналіз, у США, як і більшості країн далекого зарубіжжя, відношення, які стосуються бюджету (його поповнення, витрати та притягнення до відповідальності) спеціальним (бюджетним) законодавством не регулюються. Вони є складовою податкових відносин. Тому, на наш погляд, дане питання краще розглянути через призму законодавства, яке встановлює відповідальність за невиконання податкових зобов'язань, оскільки основною частиною бюджету будь-якої держави є надходження від сплати податків та інших обов'язкових платежів. Таким нормативно-правовим актом є Кодекс внутрішніх державних доходів Сполучених Штатів Америки. У законодавстві США відсутнє єдине поняття «ухилення від сплати податків», а кримінальна відповідальність визначається залежно від способу здійснення правопорушення. Питання щодо податкових злочинів та проступків регулюється гл. 75 розд. 26 Зводу законів США. Зважаючи на той факт, що законодавство США представляє англо-саксонську систему права, тому, традиційно, кримінальні правопорушення поділяються на більш тяжкі – фелонііі (feloni) та менш тяжкі – місдімінори (misdemeamor).

Зокрема, відповідно до Кодексу внутрішніх державних доходів (ст. 7203 розділу 26 Зводу законів США) невчасне подання податкової декларації кваліфікується як кримінальне покарання – місдімінор. Для цього, Служба внутрішніх доходів повинна довести у суді, що обвинувачений зобов'язаний був надати податкову декларацію, не надав її вчасно і вчинив так зумисно. У випадку визнання вини, суд може позбавити волі обвинуваченого на строк до одного року та накласти відповідний штраф. Спроба ухилення від оплати податку, а також завідомо неправдиве надання декларації про доходи вважається більш тяжким злочином і відноситься до категорії фелоній. Якщо це доведено у суді, обвинувачений може бути позбавлений волі на п'ять років, а також на нього буде накладено штраф. Для порівняння, згідно зі ст. 366-1 Кримінального кодексу України, кримінальна відповідальність за подання завідомо недостовірних відомостей у декларації стосовно майна або іншого об'єкта декларування, що має вартість, настає лише у випадку, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму понад 250 мінімальних заробітних плат. Крім цього, статтею 7206 передбачено відповідальність за заповнення та підписання податкової декларації, заяв та інших документів, які містять неправдиві дані, скоєних під загрозою покарання. Санкції за фелонії, передбачені вказаною статтею, – штраф у розмірі до 100 тис. доларів США для фізичних, та до 500 тис. доларів – для юридичних осіб, або ж позбавлення волі до 3 років. Згідно із ст. 7217, особу можна позбавити волі строком на 5 років або ж накласти штраф у розмірі 5 тис. доларів за прохання посадової особи Служби внутрішніх доходів США щодо припинення проведення податкової перевірки відносно певної особи.

Перейдемо до характеристики місдімінорів, менш тяжких злочинів. Так, ст. 7231 передбачено кримінальну відповідальність (позбавлення волі строком на 1 рік, або штраф до 5 тис. доларів та позбавлення волі) за здійснення зовнішніх платежів з метою отримання прибутку у вигляді дивідендів та процентів за цінні папери без

отримання ліцензії. За порушення ст. 7232 «Недотримання правил реєстрації, пов'язаних з придбанням палива, яке обкладається податком» – штраф до 10 тис. доларів або ж позбавлення волі до 5 років.

Підсумовуючи, акцентуємо увагу на ще одній особливості законодавства США, яка полягає у тому, що нормативно-правовою базою передбачено також відповідальність за здійснення правопорушень в бюджетній сфері, яка допускає притягнення до кримінальної відповідальності юридичних осіб (корпорацій).

Науковий керівник: Калашников Віктор Михайлович, професор кафедри міжнародного права, історії права і політико-правових вчень Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончар, доктор історичних наук, кандидат юридичних наук.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ І

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА, ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ ВЧЕНЬ, ФІЛОСОФІЯ ТА СОЦІОЛОГІЯ ПРАВА, ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОЗНАВСТВО, МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

Аксьонов С. О. ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ КОМПАНІЇ: УЧАСНИКИ ЧИ СУБ'ЄКТИ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН 4

*Владимирова М. С.*НЕЙТРАЛІТЕТ І ПОЗАБЛОКОВИЙ СТАТУС ДЕРЖАВ: ПОЛІТИКО-ПРАВОВЕ ПРИЗНАЧЕННЯ 5

Voronko Y. EXCLUSIVE ECONOMIC ZONE 7

Григоренко В. В. МІСЦЕВИЙ РЕФЕРЕНДУМ: ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ 9

Гуцалюк В. В. РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ У РОЗВ'ЯЗАННІ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ НА СХОДІ УКРАЇНИ ТА ПОКАРАННІ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНЦІВ 10

Дрік К. М. ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ ПРЕЗИДЕНТСЬКИХ ВИБОРІВ США 12

Зварич Ю. Ю. ПОНЯТТЯ І ПІДСТАВИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ 14

Каплій О. С. ФРАНЦІЯ: АНАЛІЗ ВИБОРЧОГО ЗАКОНОДАВСТВА 16

Ковтун П. С. ДИПЛОМАТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ Ф. Ф. МАРТЕНСА - ВИДАТНОГО ЮРИСТА-МІЖНАРОДНИКА 18

Кухтіна А. Г. ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА 20

Лила А. В. КОЛІЗІЙНІ ПИТАННЯ АЛІМЕТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ 21

Мамедова Л. М. ПОРЯДОК ЗАСТОСУВАННЯ ІНОЗЕМНОГО ПРАВА НОТАРІУСОМ 23

Машталір М. О. ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКСПРОПРІАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ 25

Моденко І. М. ДИСКРИМІНАЦІЯ ЗА ОЗНАКОЮ ІНВАЛІДНОСТІ В УКРАЇНІ 27

Молчанова А. В. УЧАСТЬ СИЛ САМООБОРОНИ ЯПОНІЇ В МІЖНАРОДНИХ ГУМАНІТАРНИХ ОПЕРАЦІЯХ 29

Нечипоренко Н. Р. ВИЗНАННЯ ТА ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ІНОЗЕМНИХ СУДІВ В УКРАЇНІ 31

Никитенко А. Г. СОЦИАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВО КАК НЕОТЬЕМЛЕМАЯ ЧАСТЬ ЖИЗНИ ОБЩЕСТВА 33

Пащенко А. О. «ГІБРИДНА ВІЙНА» ЯК НОВЕЛЛА МІЖНАРОНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА 35

Романов М. Ю. ПОЛІВАРІАТИВНІСТЬ ПІДХОДІВ ДО РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ ТРАНСПАРЕНТНОСТІ В ЮРИСПРУДЕНЦІЇ 36

Сігова Х. В. ПРАВОВИЙ СТАТУС УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ В СЕРЕДИНІ XIX СТ. 38

Столярчук С. В. ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ДІЯЛЬНОСТІ ОФШОРНИХ КОМПАНІЙ 40

Хоронжук А. О. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ЗВ'ЯЗКУ З ДІЯЛЬНІСТЮ У КОСМІЧНОМУ ПРОСТОРІ 42

Черкашин В. Д. ГУМАНИЗМ КАК БАЗОВЫЙ ПРИНЦИП МЕЖДУНАРОДНОГО ГУМАНИТАРНОГО ПРАВА 43

Ярошенко О. О. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ЖУРНАЛІСТІВ, ЇХ РЕАЛІЗАЦІЯ В РЕАЛЬНИХ УМОВАХ 45

Дрік К. М. ОФШОРНІ ЗОНИ: ПРАВОВИЙ ТА ФІНАНСОВИЙ АСПЕКТИ 47
Каплій О. С. ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ..... 49
Акопян А. А. МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО КАК ИНСТРУМЕНТ РЕГУЛИРОВАНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ 51
Вітютнєв Г. О. ІДЕАЛЬНИЙ СУДДЯ: КОМПЕТЕНТНИЙ ТА МОРАЛЬНИЙ..... 52

РОЗДІЛ ІІ
ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС, СІМЕЙНЕ ПРАВО, ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО ТА ГОСПОДАРСЬКИЙ ПРОЦЕС

Арутюнян А. Е. ЛІЗИНГ ЛЕГКОВИХ І ВАНТАЖНИХ АВТОМОБІЛІВ: ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ 55
Бовін В. В. ПОНЯТТЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВОВІДНОСИН 56
Бондаренко Т. Є. ПРОБЛЕМАТИКА НАРАХУВАННЯ НЕУСТОЙКИ У ПРИЗМІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ 58
Бурченко Ю. В. СПІЛЬНА СУМІСНА ВЛАСНІСТЬ ПОДРУЖЖЯ В РИМСЬКОМУ ПРАВІ 60
Вєрцева А. О. ОСОБЛИВОСТІ ПІЛОТНОГО ПРОЕКТУ НА ПОДАННЯ ОНЛАЙН-ЗАЯВ ДЛЯ УКЛАДЕННЯ ШЛЮБУ 61
Виноградов Д. В. ЖИТЛОВІ ПРАВА ДІТЕЙ-СИРІТ ТА ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ 63
Гавриш Б. В. ЩОДО ЕКОНОМІЧНОГО ОБГРУНТУВАННЯ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ СФЕРИ ІНТИМНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ ЯК СПЕЦИФІЧНОГО ВИДУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 65
Деордієва М. О. АПЕЛЯЦІЙНА СКАРГА У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: ФОРМА, ЗМІСТ, СТРОКИ ТА ПОРЯДОК ПОДАЧІ 67
*Ібрагімов В.*ДОГОВІР ЯК ПІДСТАВА ВИНИКНЕННЯ ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 69
Каграманян Д. К. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ІНСТИТУТУ НЕУСТОЙКИ, ЯК ЗАСОБУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ 71
Каграманян Х. К. ІНСТИТУТ ПОРУКИ ЗА РИМСЬКИМ ПРАВОМ ТА ЙОГО РЕЦЕПЦІЯ У СУЧАСНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ 73
Карсаєва Т. А. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦЕСІЇ В НАЦІОНАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ 74
Кириллов Д. В. ПОДІЛ МАЙНА ПОДРУЖЖЯ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ 76
Кухтіна А. Г. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ШЛЮБНОГО ВІКУ В УКРАЇНІ 78
Мамедов Е. РОЗВИТОК ІНСТИТУТУ ПРИВАТНОГО НОТАРІАТУ В УКРАЇНІ 80
Маслова Є. Я. ЗАСТОСУВАННЯ ІНСТИТУТУ ЗАСТАВИ В ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ 81
Mashtalir M. VALUE OF THE FICTION THEORY FOR UNDERSTANDING THE "LEGAL PERSON" 83
Мережко А. А. МІЖНАРОДНЕ УСИНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ: НЕДОСКОНАЛІСТЬ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ 85
Митошоп В. В. ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПОРЯДКУ УКЛАДЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ДОГОВОРІВ 86
Нечипоренко Н. Р. ПРОБЛЕМА КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ ШЛЯХОМ ВИПЛАТИ ДИВІДЕНДІВ 88

Ребрик А. В. ЮРИДИЧНИЙ ФАКТ ЯК ПРАВОСТВОРЮЮЧА ПІДСТАВА ЦИВІЛЬНИХ ДОГОВІРНИХ ПРАВОВІДНОСИН 90
Самойлова О. В. ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВИЗНАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПРАВОЧИНІВ НЕДІЙСНИМИ 91
Столярчук С. В. ЗБІЛЬШЕННЯ СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА 93
Тер-Хачатрян Л. А. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ КОРИСТУВАННЯ ЖИТЛОМ НА ПІДСТАВІ ДОГОВОРУ НАЙМУ (ОРЕНДИ) ЖИТЛА 95
Тишлек С. В. ПИТАННЯ ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ У ГОСПОДАРСЬКО-ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАННЯХ 97
Тутов Г. В. ЗБІЛЬШЕННЯ СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ 98
Хенкін П. О. ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО БАНКРУТСВО ТА ЙОГО СТАДІЇ 100
Хмарський В. Ю. МІКРОКРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В АСПЕКТІ КРЕДИТНИХ ПРАВОВІДНОСИН В УКРАЇНІ 102
Червичник А. В. ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ВИЗНАННЯ ШЛЮБУ НЕДІЙСНИМ 104
Бовін В. В. ЗАОЧНЕ ГОЛОСУВАННЯ (ОПИТУВАННЯ) НА ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРАХ, ЯК РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА УЧАСТЬ В УПРАВЛІННІ АТ 106
Деордієва М. О. СУБ'ЄКТИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ЇХ ПОНЯТТЯ, ВИДИ, ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ 108
Каграманян Д. К., Каграманян Х. К. ІНСТИТУТ СПАДКУВАННЯ В РИМСЬКОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ 109
Карсаєва Т. А. СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ЦЕСІЇ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ 111
Мережко А. А. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТАЄМНИЦІ УСИНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ 113
Ребрик А. В. ВИЗНАЧЕННЯ ІСТОТНИХ УМОВ ДЛЯ УКЛАДЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО ДОГОВОРУ 115
Тутов Г. В. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ПИТАННЯ ОХОРОНИ АВТОРСЬКОГО ПРАВА В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ 117
Столярчук С. В. ОСОБЛИВОСТІ МИРОВОЇ УГОДИ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ 119

РОЗДІЛ ІІІ

ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО, АГРАРНЕ ПРАВО, ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО, ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО, ТРУДОВЕ ПРАВО, ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Аксьонов С. О. НЕДЕРЖАВНЕ ПЕНСІЙНЕ СТРАХУВАННЯ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ЗАКОНОДАВЧІ ЗАСАДИ 121
*Алферова К. С.*ПЕРСПЕКТИВИ ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ 123
Барма К. О. ЗАКОНОДАВЧІ ВИМОГИ ЩОДО РОЗВИТКУ ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТРУ 124
Бондаренко Т. Є. ВПЛИВ БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ПОМИЛКИ НА ПРАВОВІДНОСИНИ МІЖ СУБЄКТАМИ ПРАВА У ПРИЗМІ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА 127
Боровицька А. Г. ПРАВОВІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ДОКУМЕНТОВАНОСТІ У ГАЛУЗІ ВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ВОДНОГО КАДАСТРУ 128
Волотка А. В. ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙ У СФЕРІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ 130

Григоренко Г. Є. ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО ОПЛАТУ ПРАЦІ ДО ВИМОГ ЄС....132
Єрух Я. С. ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПАЛІАТИВНОГО ДОГЛЯДУ В УКРАЇНІ....134
Козій М. І. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОГОВОРУ НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ....135
Коноваленко А. А. ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ АПК....137
Котик Т. Я. ІНДУСТРІАЛЬНІ ПАРКИ ЯК АЛЬТЕРНАТИВА ВУГІЛЬНІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ....139
Кругла А. Ф. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ, ЩО ВИНИКАЮТЬ В ПРОЦЕСІ РОЗРАХУНКУ «СЬОГОДНІШНІХ» ПЕНСІЙНИХ ВИПЛАТ І ОСУЧАСНЕННЯ «ВЧОРАШНІХ»....141
Лісняк А. І. МЕДІАЦІЯ ЗА ДОПОМОГОЮ СУДДІ: ЗАРУБІЖНА ПРАКТИКА ТА ВІТЧИЗНЯНІ ПЕРСПЕКТИВИ....142
Марченко Ю. В. ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРАВОВІДНОСИН В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ....144
Огренич М. О. ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ВОДНИХ РЕСУРСІВ ДНІПРА....146
Свіщова В. О. ЩОДО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ «ДИСТАНЦІЙНОЇ ПРАЦІ» В УКРАЇНІ....148
Скіпенко Р. Е. ЩОДО ЗАПРОВАДЖЕННЯ НАКОПИЧУВАЛЬНИХ ПРОФЕСІЙНИХ ПЕНСІЙНИХ ПРОГРАМ....149
Стахів О. О. СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО В ТРУДОВОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ЗАКОНОДАВЧІ КОНСТРУКЦІЇ....151
Третьякова М. Ю. ДІЄВІСТЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЯКОСТІ ВИРОБНИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ....153
Черток Т. В. ЗАХИСТ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРАВ У ПРАКТИЦІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ....155
Шиліна А. І. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРИТЯГЕННЯ ДО ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПІДПАЛ ЛІСУ....157
Лісняк А. І. ОСОБЛИВОСТІ ЮРИСДИКЦІЙНОЇ ФОРМИ ЗАХИСТУ ТРУДОВИХ ПРАВ ПРАЦІВНИКІВ....158
Стахів О. О. СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО У ТРУДОВОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ ФЕДЕРАТИВНОЇ РЕСПУБЛІКИ НІМЕЧЧИНА....160

РОЗДІЛ IV

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ ПРАВО, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

Біленко М. С. ДО ПИТАННЯ ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОНЯТТЯ ДОВІРЧОГО УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНИМИ ПРАВАМИ....163
Біленко О. А. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ПРОВАДЖЕНЬ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ КОРУПЦІЙНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ....165
Боженко Н. В. ЗДІЙСНЕННЯ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ПУБЛІЧНОЮ АДМІНІСТРАЦІЄЮ ЯК ЗАХИСТ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ПРАВ....167
Борук В. В. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ ЗА УЧАСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД....168

Брага І. Ю. ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО – ПРАВОВОГО РЕЖИМУ РЕЄСТРАЦІЇ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ....170
Бунякіна О. В. ОКРЕМІ РІЗНОВИДИ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА НОТАРІАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В УКРАЇНІ....172
Валієв О. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ З УРАХУВАННЯМ ЕВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ....174
Вергун А. О. АДМІНІСТРАТИВНО – ПРАВОВІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ....175
Гиров К. А. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАННЯ ФОНДОМ ГАРАНТУВАННЯ ВКЛАДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ НІКЧЕМНИМ ДОГОВОРІВ «ДРОБЛЕННЯ» БАНКІВСЬКИХ ВКЛАДІВ....177
Головко І. К. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЩОДО ПРАВ ТА ОБОВ'ЯЗКІВ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ В ПОДАТКОВОМУ ПРОЦЕСІ....179
Гумбатов А. А. ПОНЯТТЯ НЕДОБРОСОВІСНОЇ РЕКЛАМИ....181
Дрік К. М. ФІНАНСОВА ПІРАМІДА: МЕХАНІЗМ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ....183
Єлісєєва М. В. ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЛІЦЕНЗІЙНИХ УМОВ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ ПРИВАТНОЇ ОХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ....185
*Єрух Я. С.*ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЩОДО НЕДОСТАТНЬОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ЕТИКИ АУДИТОРАМИ....188
Задніпряний А. О. ПОВНОВАЖЕННЯ АНТИМОНОПОЛЬНОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНИ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ СУБ'ЄКТАМ ГОСПОДАРЮВАННЯ....190
Заіка О. О. ЕФЕКТИВНІСТЬ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ....191
Івко А. І. МОДЕРНІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ: АДМІНІСТРАТИВНИЙ АСПЕКТ....193
Кобрусєва Є. А. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЩОДО ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЙНИХ ПРОЯВІВ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ....195
Коваленко О. Ю. ПРОБЛЕМИ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ ІНТЕРНЕТУ ЗА НОРМАМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРАВА....198
Корнєва О. В. РОЛЬ АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕРЖАВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В РЕАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНИХ РЕФОРМ В УКРАЇНІ....199
Кузьмина Т. В. КОРРУПЦИЯ КАК СДЕРЖИВАЮЩИЙ ФАКТОР НА ПУТИ СОЦИАЛЬНОГО И ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЕ СТРАНЫ: ПРИЧИНЫ ВОЗНИКНОВЕНИЯ....201
Лазаренко У. І. ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВИРІШЕННЯ СУДАМИ СПОРІВ ПРО СТЯГНЕННЯ ПОДАТКОВОГО БОРГУ....203
Лила А. В. ЩОДО ПОРЯДКУ ЗВІЛЬНЕННЯ СУДДІ ЗА НОВИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ....205
Литвин О. П. ПРАВОВИЙ СТАТУС ПАЦІЄНТА В УКРАЇНІ: ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ....207
Мамедова Л. М. АНАЛІЗ НОВОВВЕДЕНЬ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ДИСПЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУДДІВ....209
Матросова Є. О. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ: КОМПАРАТИВІСТСЬКИЙ АНАЛІЗ УКРАЇНА/НІМЕЧЧИНА....211
Мельников А .О. ВИКОНАВЧЕ ПРОВАДЖЕННЯ – ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ В КОНТЕКСТІ НОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА....213
Моргун А. К. ПРАВОЗАСТОСОВНІ ПРОБЛЕМИ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ....215
Новак Є. С. ЕФЕКТИВНІСТЬ РОБОТИ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЙНОЇ СЛУЖБИ В СТРУКТУРІ МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ....216
Polishko G. PLACE OF COERCION ACTIVITIES TO ENSURE CONTROL OVER THE CIRCULATION OF MEDICINES....218

Поух Д. А. СУДОВА РЕФОРМА В УКРАЇНІ ЯК ПРАКТИЧНИЙ КРОК ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС 220
Прокопенко Г. О. ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ТА СТАНОВЛЕННЯ НОТАРІТУ УКРАЇНИ 222
Резворович К. Р. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ БУДІВНИЦТВА ЯК СКЛАДОВА ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ 225
Самойленко А. В. ВІДПОВІДНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО ЛЮСТРАЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКИМ СТАНДАРТАМ 226
Самолевська М. Ф. ПРАВОВА ТА СОЦІАЛЬНА ОБУМОВЛЕНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ТА ІНШИХ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ 229
Сидоренко О. П. ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ В УКРАЇНІ. СПІВВІДНОШЕННЯ СВОБОДИ ТА ОБМЕЖЕННЯ НА ІНФОРМАЦІЮ 231
Синьогіна О. С. КЛАСИФІКАЦІЯ ПОРУШЕНЬ БЮДЖЕТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ 233
Смолов К. В. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ СПОСОБІВ ЗАХИСТУ ПЛАТНИКА ПОДАТКІВ НА ПРИКЛАДІ ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ ПОДАТКОВИХ СПОРІВ 235
Ступа Ю. В. ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЯК РІЗНОВИДУ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ 237
Тамаря Я. В. РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ПРАВ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО: ЕФЕКТИВНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА МАЙБУТНІ ПЕРСПЕКТИВИ 239
Тирчик Н. М. ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ 240
Тімченко С. В. СУДОВА РЕФОРМА УКРАЇНИ: ЇЇ АНАЛІЗ ТА ПЕРСПЕКТИВИ 242
Федорко О. О. НЕОБХІДНІСТЬ СТВОРЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ 244
Чорна А. А. ПРАВОВІ ЗАСАДИ СУЧАСНОЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ . 246
Яковенко А. В. ПРАКТИКА РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО НЕВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ В УКРАЇНІ 248
Якупова С. О. ЗАСОБИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИРОБНИЦТВА ТА ТОРГІВЛІ АЛКОГОЛЬНИМИ НАПОЯМИ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ 250
Синьогіна О. С. ПИТАННЯ ВИДІВ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ БЮДЖЕТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ 252

РОЗДІЛ V

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ, КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО, КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА, СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА, ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Беренда А. І. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕНЕТЕЦІАРНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ 254
Беспаленко Р. О. ВПЛИВ КОМП'ЮТЕРНИХ ІГОР НА ФОРМУВАННЯ ЗЛОЧИННОЇ ПОВЕДІНКИ НЕПОВНОЛІТНІХ 256
Булана І. О. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСУДЖЕННЯ ЖІНОК ДО ДОВІЧНОГО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ 259
Буханевич А. О. ОБСТАВИНИ, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ З'ЯСУВАННЮ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ВІДПОВІДНО ДО Ч. 2 СТ. 121 ККУ 260

Буханевич М. О. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ОСОБИ ДЛЯ ВПІЗНАННЯ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ 262
Владимирова М. С. ІНСТИТУТ ОМБУДСМЕНА У СФЕРІ ОБОРОНИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ В СТРАТЕГІЇ ПОПЕРЕДЖЕННЯ КОРУПЦІЇ 263
Глущенко Н. О. УМОВИ НАБУТТЯ ПРОКУРОРОМ ПРЕДСТАВНИЦТВА ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ В СУДІ ПРИ ПРЕД'ЯВЛЕННІ ЦИВІЛЬНОГО ПОЗОВУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ В ІНТЕРЕСАХ ДЕРЖАВИ 265
Голубєва О. В. БУТИ ЧИ НЕ БУТИ: ПИТАННЯ ПЕРЕВАНТАЖЕНИХ В'ЯЗНИЦЬ 266
Господаренко В. М. МЕТОДОЛОГИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ США 267
Готвянський І. В. ШАХРАЙСТВО У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 270
Державецька А. В. КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕЗАКОННЕ ЗБАГАЧЕННЯ 271
Жмихов Є. С. ОСОБЛИВОСТІ ПРИЗНАЧЕННЯ СУДДІВ В НІМЕЧЧИНІ ТА США (ПОРІВНЯЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ) 273
Золотаревська О. О. ЗНАЧЕННЯ ПОРТРЕТНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В КРИМІНАЛІСТИЦІ 275
Іванчук К. О. ГЕНЕЗИС ПОКАРАННЯ У ВИДІ КОНФІСКАЦІЇ МАЙНА 276
Иващук С. Я. К ВОПРОСУ О ПРОТИВОДЕЙСТВИИ ТРАНСГРАНИЧНОМУ ОБОРОТУ НАРКОТИКОВ 278
Ісаєва С. О. КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ МОРАЛЬНОСТІ 280
Короленко Я. М. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ПОТЕРПІЛОЇ ВІД ЗЛОЧИНУ ОСОБИ 282
Либогова О. М. ЕЛЕКТРОННИЙ ЗАСІБ КОНТРОЛЮ ЯК ГАРАНТ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ У ВИДІ ДОМАШНЬОГО АРЕШТУ 283
Матвейчук В. М. СТАНОВЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ 285
Мельник М. І. ЮРИДИЧНІ ПІДСТАВИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА СУТЕНЕРСТВО АБО ВТЯГНЕННЯ ОСОБИ В ЗАНЯТТЯ ПРОСТИТУЦІЄЮ 287
Мельниченко А. В. ДОМАШНІЙ АРЕШТ ЯК БІЛЬШ ГУМАННИЙ ЗАПОБІЖНИЙ ЗАХІД ДО ПІДОЗРЮВАНОГО, ОБВИНУВАЧЕНОГО: ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВСТА 288
Осика А. Д. ЧИННИКИ ЯКІ ПОРОДЖУЮТЬ ОРГАНІЗОВАНУ ЗЛОЧИННІСТЬ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ 291
Полонова Н. І. ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНО – ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ІНФОРМАЦІЇ, ЩО ОТРИМУЄТЬСЯ В ХОДІ ДОСУДВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ (МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД) 292
Прядко А. О. ПРОБЛЕМИ НАГЛЯДУ ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ЗАКОНІВ ОРГАНАМИ, ЩО ПРОВАДЯТЬ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ 294
Савицька В. М. КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВИКОРИСТАННЯ МАЛОЛІТНЬОЇ ДИТИНИ ДЛЯ ЗАНЯТТЯ ЖЕБРАЦТВОМ 296
Самойлова О. В. ДЕЯКІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНО – ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ НЕЗАКОННОГО ЗБАГАЧЕННЯ 298
Солодовник Т. В. КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ КОРУПЦІЄЮ 299
Степанов І. Л. ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ЯВИЩА ШАХРАЙСТВО В СФЕРІ КОМП`ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ 301
Ступа В. Ф. ПОНЯТТЯ «СУБ`ЄКТИВНА СТОРОНА» ЗЛОЧИНУ СЛУЖБОВОЇ НЕДБАЛОСТІ (СТ. 367 ККУ) 303
Тишківський Ю. З. КІБЕРБЕЗПЕКА БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ 305

Трембач І. І. КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ 306
Хорошун О. В. ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЙНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВІДОБРАЖЕННЯ В ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ 308
Храпенко В. С. ПРОБЛЕМИ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ 311
Чайка Ю. А. ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСОБИ, ЯКА ВЧИНЯЄ ШАХРАЙСТВО 313
Швець А. О. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ БЕЗПЕКИ РУХУ 314
Шевяков Е. А. СПЕЦІАЛЬНИЙ СУБ'ЄКТ В СЛУЖБОВИХ ЗЛОЧИНАХ 316
*Буханевич А. О.*ДЕЯКІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ВІДПОВІДНО ДО Ч. 2 СТ. 121 ККУ 317
Буханевич М. О. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ОСОБИ ДЛЯ ВПІЗНАННЯ 319
Осика А. Д. ОРГАНІЗОВАНА ЗЛОЧИННІСТЬ ЯК НЕБЕЗПЕЧНА ФОРМА СПІВУЧАСТІ 321
Шевцов В. В. ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗЛОЧИНИ ПРОТИ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ США: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ 322

Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права. Матеріали VIII Міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих вчених (2-3 грудня 2016 року) / За заг. ред. М.В. Полякова та О. Л. Соколенко. Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара– м. Дніпро, 2016. – 333 с.

У виданні опубліковані матеріали VIII Міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права», які містять дослідження з загальнотеоретичної юриспруденції та з основних галузей права та юридичної науки: конституційне, цивільне, трудове, господарське, земельне, адміністративне, кримінальне та міжнародне право, а також галузей процесуального права.

Розраховано на науковців, викладачів, аспірантів, студентів юридичних ВНЗ. Видання буде корисним для всіх, хто цікавиться питаннями розбудови правової держави.

© Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара
Юридичний факультет, 2016